V

Opusculum preclarissimum Joannis Scoti

Conclusiones numero. CCCLXXVIII. complectens: quas ex libris Metaphisicę Aristotilis edidit.

Joannis Camertis ordinis Minorum ad Lectorem tetrasticon.

Ere perexiguo magnum virtute libellum
Accipe: qui doctum reddere vis animum.
Magna hoc in paruo reperitur corpore virtus:
Res diffusa minus cultius excolitur.

Opusculum preclarissimum Joannis Scoti

Conclusiones numero. CCCLXXVIII. complectens: quas ex libris Metaphisicę Aristotilis edidit.

Joannis Camertis ordinis Minorum ad Lectorem tetrasticon.

Ere perexiguo magnum virtute libellum
Accipe: qui doctum reddere vis animum.
Magna hoc in paruo reperitur corpore virtus:
Res diffusa minus cultius excolitur.

Christo Iesu Cuncta mihi sint omnia: Theologorum michi sit: Scoti: ac Aristotelis doctrina delectatio perpetua.

Quicunq; elegia nichan ad manus nostras aquilanum Ioannis Scoti collectiū conclusionum: quas partim ad propriam partim ad communem vtilitatem studentium: ac lectorum: quosdam breuitate: quicquid Aristotelica epice continet: ac lectoria ingenia: ac lectoria quadam breuitate: quicquid Aristotelis

Conclusiones

In tertio

libro specificat phūs in hac sciā. Et ideo magis certificabilia.

In quarto

libro edidit phūs istius scie q. Est ens in quātū ens, et partes entis. Et videnti tres et pcipales. Et in prima ondit q ista scia determinat de ente inquātū ens: et de passib' ad ipm. Et in scia ibi. Dicēdū aūt ut. c. 7. ostendit q hui' scie est determinare de primis principiis demōstrationis: et q̄ sit prima et principale principiū ad q̄ oia alia reducūtur. Vniuersa ibi. Principii nō ad omnia talia. t. c. 10. Vera ne per eos hui' modi principiū ostendat.

Et quārā aut̄ quā primaq; pncs addās. prīt reduct.

Prima ? est q̄ hec scia est de ente inquātū ens. t. c. 1. phūs est q̄ illa scia q̄ cōsiderat ens inquātū ens est alia: q̄ nulla pticularis est huiusmodi: sz hec alia nō gōt dici alia q̄ illa que ērit prima principia: et prima cās ālgo hic ḡrim'. vñ et antiq̄ querētes elementa entis inquātū ens querebāt huiusmodi principia: et cās scīe primas. ergo hec scia q̄ alia est de ente in quātū ens. primo primitū phūs ibi. Est scia q̄dā. t. c. 4. Scdo ibi. Et pbone phūs ibi. Qui vō nobis ētia. t. c. 4.]

2 ? est q̄ de ente' inquātū ens primi opis cē sciam. probatio est: q̄ quecūq; recipiūt pdicationē alicui' vni us sz nō vniuoce sz analogice: de ipso determiare pri ner ad vnā scīam. sz ens q̄ntū ad cē. primo ponit et declarat

3 ? ibi. Quasp vo. t. c. 3.] est q̄ hec scia primo et principaliter agit de sba. Medium est: q̄ sba est primum et principale ens a quo alia omnia dependent.

4 ? ibi. Oia aūt ghi. t. c. 2.] est q̄ hec scia est de' ens' et entib'. Mediū est q̄ oia scibilia vnius ghis sunt sic vniuocā siue analogia primū ad vnā scientiam sicut et oia scibilia vni' generis ad vnā scientiam. vnde hic de oibus entibus inquātum entia determinatur. Specialen aūt scītie speciales differētias entis psiderant.

5 ? ibi. Oi igit ens et vnā. t. c. 3.] est q̄ hec scia sz de terminare de ens. Medium est q̄ ens et vnū sūt idē ꝑ sbām hui' duplex est. Prima ibi. idē est vn' bus. t. c. ꝑ. Si q̄ ens et vnū addūt cūcāq; nulla facit distinctā. vnde q̄ generat vel corrumpit vnū: et aliud. Secūda ibi. Anglice aūt catholicaq; sba. t. c. 3.] est q̄ unūq; ens; pdicat essentialiter de omni ente.

6 ? ibi. Quare quotcūq; vn' sūt. t. c. 2.] est q̄ sz sūt plex vn'. aut ē ētia de qb' hz determiare hec scia sz de pluribus' entib'. Medium pz ex dicta ꝑmissa hui' sz nō sūt notiore pleo vn' sicut entia in ordine ponis.

7 ? ibi. Et ree ptes sūt plex. t. c. 4.] est q̄ ptes scie pos sunt dividere sūt 2 pres scie. Medium pōt sumi ex 2 hui' vñ ex hīs sequentib' agit 17' et 18' hui'. De hīs habēt aūt in 12'. Alio ex medio hui' 7'' pclonis po nit ibi. Est enī pbus.] et est a fili. q̄ sicut oīa dātur mathematica per oīa ordines sui ghis: sic ētia hec scia.

8 ? ibi. Cum aūt vni'. t. c. 4.] est q̄ ghis scie est determinare de mltis et de pcipuis' ad ipz. Medium est q̄ hui' scie est ꝑsiderare ꝑia et oppositā. sz vni oppo nunt mlta. et q. vnū et multa pcipiunt ad ens q̄ oēs mltiplr. io et ipa oīa unt mltiplr et ꝑsita ad ea q̄ mltiplicantes oz hic pbus determinare. et que per pri' et que per posteri' dicunt. Et nō oportet circa ista ones octauā ordinis iter ꝑpositōē et negationē hui' et octaue ꝑtis ponunt alia tria cōia media rā octauę. q̄ ante et Primū ibi. Et pbi. t. c. 5.] et est q̄ cū de vnis et de mltis. et de pcipib' ad ea fiat aliq; subalternatio et nō sit aliqua' scie pticulares illas oēs determinare: sit erit scie alia ipis est alta. et Secūs ibi. Signū aūt. t. c. 5.] et est q̄ cū dialectic' ut sophista pertinet cū metaphīco nec in mltis in reb' determinare: et illi ꝑsideris illaꝝ. et metaphīc'. q. ista idē et diuersitatē et oppositū et pria et mltis reducunt ad ens et ad vnū et multa. sz ibi. amplī ꝑtes. t. c. 6.] et est q̄ nō est aliqua' scie pticularis ista determinare. sz ea supponē. Medium pz ex ꝑ dicta.

9 ? ibi. Et tāmē geometrice.] est q̄ ista idē et diuersum similē et dissimile. et nō pertinēt ad geometricā speculationē. Medium q̄ vnius scītie est speculari ens. et cōsequēta ens. Talia aūt est meta. ex 8. hui'.

10 ? ibi. Palā aūt q. t. c. 7.] Expz post prin' scīe ptis est q̄ hui' scie est determinare de primis et cōmūb' principijs demōstrationis. Medium est duplex ꝑm' p ens ibi. enīs' aūt. t. c. 7.] et q̄ hui' scie ꝑsequūt ens. cōiter supra. scīs per signū ibi vñ nulla. t. c. 7.] et q̄ nulla scia pticularis de ipsis determinat.

11 ? ibi. Quoniā vo consent. t. c. 8.] est q̄ huiusmodi ꝑncipia nō sūt demōstrabilia. Medium inuit ibi. Propter ignorātiā. t. c. 8.] et sic ēdēt in primo posteriorū: nō est demōstratio nisi mediātorum.

12 ? ibi. Cōgruit aūt maxie. t. c. 8.] est q̄ prim' pbus oz hic formissima ꝑm'. Medium est ulti. q̄ cognitio ultis oz cē certissima: aūt ꝑs ex medio. 11'. ꝑ. ibi.

13 ? ibi. Si nihilomīn aūt. t. c. 8.] et q̄ circa ꝑm' pm' nō pōt ingīt decipi. Medium est q̄ nō decipimur nisi circa ista

14 ? ibi. Et nō pōtimode. t. c. 8.] est q̄ indemōstrabilia ꝑm' accipit simplr: nisi ex suppōne. Sicut ea que ab aliqo scientij supponunt. Medium est q̄ inflatio ex tuitiōe ētiaꝝ aūt. ꝑcedit nō ex nomine ꝑm' principij.

15 ? ibi. Qō aūt cōtrī est mltia. t. c. 8.] est q̄ multi modi ꝑm' ple sunt in nomine indito. Medium pz ex medio 14'. Deinde ibi. Qō vo sic dīa. t. c. 8.] est q̄ ligatio q̄ tāc ꝑm' sz hoc. ꝑpositi ē idē sit et non est.

16 ? ibi. Impossībile nāq; t. c. 9.] est q̄ circa illud ꝑm' nō pōt ingīt decipi. Medium est q̄ tāc sequeret q̄ ꝑria simul essēt in eodē subō opinione et ꝑria positione quę ponit esse. ꝑria in hac scia pertranseunt. Sicut habitudo 10'.

17 ? ibi. Quaqq oia. t. c. 9.] est q̄ hoc ꝑm' est aliud in resolutione cōplexōis: et ens est ens in ꝑmis in cōpositis. et hoc principiū q̄ cōponit ex ente et relatiōe cōplexōis sic tabethis. et hoc innuit ibi. Natura nāq; ꝑncipii.] et ex hoc vnde' pclonis' pz q̄ ista tria quę in aliqo artē' pclonis' sunt diuersa principia sūt ordine principiorū formaliter: quoniā ētia principia. sūt ordine principiorū formaliter: quoniā ētia principia. sūt ordine principiorū formaliter: quoniā ētia principia.

18 ? ibi. Dubit aūt. t. c. 9.] est q̄ hoc ꝑm' est indemōstrabile. Medium est q̄ ex alia sua cōsideratione: ut pz in 1' posteriorū: pōt ex idemōstrabili' ꝑbo.

19 ? ibi. Est aūt demōstrabile. t. c. 9.] q̄ sz ꝑm' nō sūt demōstrabile simplr: pōt tn demōstrari per aliqo medium. Aut ēt q̄ dicūq; pcedit aliqo medio pcedit falsē ipliciter hoc ꝑm': sī aūt aliqo nihil pcedit nō ex nō esse ostenditur ei ens. Et cōsimiliter q̄ per nō aliqo ꝑmissa, b q̄ sere oēs; repugnāt. t. a' b'. t tāc ista ꝑmissa aliqua.

In quinto

libro; ostēdit phūs multiplicitatē entis: et quālicūq; rei hui' scie. hoc est ꝑtes ad ipz sicut patet ex hīs que dicta sūt circa octauā pclonis ꝑtis: et q̄ in hoc dicto ꝑcedit nō pclonibus sz ꝑpositionibus q̄ distinguēbat dicēdo pclones ei' assignare nō possūm'.

In sexto

libro cōgnat phūs hic sciaꝝ ad alias remouēdo a ꝑdicatione hoc quod dā modos entis de qb' sciā pōt nō habēdi. Eos per accōes: et ens ut acc. Et hīs liber ille ponit ouas ꝑtes ꝑncipales. Vna q̄ ē cōgnat hec scia ad alias. ? In scia ibi. Sz qm ens dictus simplr. t. c. 4.] remouēdi pdei mōdi entis a ꝑdicatione istius scie possūme aūt huius libri ꝑtes reduci ad tres.

Prima ? est q̄ in hac scia q̄rant ꝑm' entia in quātū ens ibi. Principia t cāe q̄runt. t. c. 1.] Medium a filosophiā est scia ut medicina et mathematica. q̄rit ꝑma principia: et cās sui ghis.

Deinde ibi. Si ode ut. t. c. 1.] assignāt nāq; pcipia scias: et alias scias ꝑtes: ꝑm' hoc que ē q̄ nulla scia particularis inqrit q̄ dā est. Medium est q̄ unūq;q; pōt q̄ dā est ut' aliqo mō accipit ipz.

3 ? ibi. Sēr aūt nec si est. t. c. 1.] est q̄ nulla scia inqrit uel demōstrat si est. Hui' ibm. Medium est q̄ entitās scie uel rōnis est inqīt uel demōstrare si est. t. q̄ dā est.

4 ? ibi. Qm vo pōia est scia. t. c. 1.] est q̄ scia nāliter est speculativa. Medium est q̄ oia scibilia sūt actiua vel factiua: vel speculativa. sz scia nāliter nō est factiua: nec actiua. ꝑ. pbano minoris: q̄ ꝑm' mot' rep' de qb' est scia actiua vel factiua: est in ipo scītes vel in agēte vel in faciēte. ꝑm' aūt mot' rep' de qb' est scia nāliter est in ipīs rebus. ꝑmo medio ibi ponit. Quoniā vo.] Secūdo accepto medio principali dicit cōclusio ibi. Quare si oia.] Mota ēt q̄ hic actio accat agentio que manet in agēte ut velle. Factio vo illa que trā sit in trāsmutationē mōe exteriorem ut secare uel urē.

5 ? ibi. Opz aūt q̄ dā erat. t. c. 2.] est q̄ ista nāliter est finaq; mūz scibile. Medium est q̄ res naleo nō possūt

...ellectus: intelligi sine habitudinali nisi: r ordinatur in
...ntia cognoscitur: r instruitur.
6 ...d. Adagia r ea ala. ...t q̃ ...ri ...t ...lemiare de alia
...ne ...d. ...ra ...t ...ntia ...t. ...t q̃ ...t ...
7 ...d. ...ra ...t ...ntia ...t. ...t q̃ ...t ...
...alia ...t theorica. Medius ...t ...t ...t ...
8 ...d. ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
9 ...d. ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
10 ...d. ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
11 ...d. ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
12 ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...

Deinde ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...
...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...t ...

Primá ꝓpo ibi| Sensibles aūt ibe.t.c.3.| r

Iber
pties principales. 1 In pria agit de po'. 2 In 2ª
de actu ibi | Quñ aũt de po' que est fm motũ. t.c.ii. |
Pria
Primo cõpat potẽtiã actiuã ad potẽtiã passiuã fm
Secũdo
Tertio
Quarto
Quinto
Sexto
Septimo
Octauo
Nono
Decimo
Undecimo
Duodecimo
Tertiodecimo
Quartodecimo
Quintodecimo
Sextodecimo
Septimodecimo
Octauodecimo
Nonodecimo
Vicesimo
Vicesimoprimo
Vicesimosecundo
Vicesimotertio
Vicesimoquarto
Vicesimoquinto
Vicesimosexto
Vicesimoseptimo
Vicesimooctauo
Vicesimonono
Tricesimo
Tricesimoprimo
Tricesimosecundo
Tricesimotertio
Tricesimoquarto
Tricesimoquinto
Tricesimosexto
Tricesimoseptimo
Tricesimooctauo
Tricesimonono
Quadragesimo
Quadragesimoprimo
Quadragesimosecundo
Quadragesimotertio
Quadragesimoquarto
Quadragesimoquinto
Quadragesimosexto
Quadragesimoseptimo
Quadragesimooctauo
Quadragesimonono
Quinquagesimo
Quinquagesimoprimo
Quinquagesimosecundo
Quinquagesimotertio
Quinquagesimoquarto
Quinquagesimoquinto
Quinquagesimosexto
Quinquagesimoseptimo
Quinquagesimooctauo
Quinquagesimonono
Sexagesimo
Sexagesimoprimo
Sexagesimosecundo
Sexagesimotertio
Sexagesimoquarto
Sexagesimoquinto
Sexagesimosexto
Sexagesimoseptimo
Sexagesimooctauo
Sexagesimonono
Septuagesimo
Septuagesimoprimo
Septuagesimosecundo
Septuagesimotertio
Septuagesimoquarto
Septuagesimoquinto
Septuagesimosexto
Septuagesimoseptimo
Septuagesimooctauo
Septuagesimonono
Octuagesimo
Octuagesimoprimo
Octuagesimosecundo
Octuagesimotertio
Octuagesimoquarto
Octuagesimoquinto
Octuagesimosexto
Octuagesimoseptimo
Octuagesimooctauo
Octuagesimonono
Nonagesimo
Nonagesimoprimo
Nonagesimosecundo
Nonagesimotertio
Nonagesimoquarto
Nonagesimoquinto
Nonagesimosexto
Nonagesimoseptimo
Nonagesimooctauo
Nonagesimonono
Centesimo

Thber dē g actū: ⁊ potētijs: trcs vl bīe
pcipales. ⁊ Jn pla agit oe gō⁹. ⁊ Jn ⁊ª
oe cōparīe vnī ad alterū ibi | Oīa aūt ipm
⁊ Jn ⁊ª oe cōparīe vnī ad alterū ibi | Oīa aūt ipm
pa⁹. t.c.ij. ⁊ ponit ibi triplex cōparatio. prima est fm
pa⁹ ⁊ posterī. ⁊ fs bona ⁊ mala ibi | Q⁹ aūt melius
t.c.ij. Tertia fs intelligibilis ⁊ cognitionē ueri ⁊ falsi
ibi | Iuenimus aūt ⁊ vtentē ratione. ⁊ mēbra igit ⁊ instrumēta
ibi | Iuenimus aūt ⁊ vtentē ratione. ⁊ mēbra igit ⁊ instrumēta
ens: ⁊ māifestata sua līcētē | hoc libro ibi | Oīa vo
ens: ⁊ māifestata sua līcētē | hoc libro ibi | Oīa vo
est. t.c.ij. ⁊ posita ofīciōe poētie ibi | Q⁹ ādē
est. t.c.ij. ⁊ posita ofīciōe poētie ibi | Q⁹ ādē
igit pl.t.c.ij. ⁊ phat tādē phe ibi | Palā igit. t.c.ij. ⁊ p
igit pl.t.c.ij. ⁊ phat tādē phe ibi | Palā igit. t.c.ij. ⁊ p
mi ⁊ē bn" ibi | Jn ⁊ē vident ⁊ª ⁊ ens. Nieri: est igit.
mi ⁊ē bn" ibi | Jn ⁊ē vident ⁊ª ⁊ ens. Nieri: est igit.
Prima ⁊ē aūt pars ⁊ fcpla. Medius q⁹ in
Prima ⁊ē aūt pars ⁊ fcpla. Medius q⁹ in
alio est po⁹ actus: ⁊ alio ē po⁹ passiua.
alio est po⁹ actus: ⁊ alio ē po⁹ passiua.
Primo cōpat potētiā actiuā ad potētiā passiuā fm
Primo cōpat potētiā actiuā ad potētiā passiuā fm
cōmunitū ⁊ dīas ex quo dicit illud medū. ⁊ infert
cōmunitū ⁊ dīas ex quo dicit illud medū. ⁊ infert
cōclusionē ibi | Quasp ⁊ agēti ⁊ pacienti. t.c.ij. ⁊ subiungit
cōclusionē ibi | Quasp ⁊ agēti ⁊ pacienti. t.c.ij. ⁊ subiungit
cōfirm

Decimo

libro agit de vno qđ fit vel
conuertit cuz ente. 7

1 de mlto qđ ei opponit: 7 de hiis que sequunt
ad ea. Et ei" positum assignari vndecim pdca. ¶ In pri
ma agit de vnitate vni". ¶ In scđa ibi_ Maxie vo

rationē. Cum sit vicit q̄ vnū ē multa opponibilia
plurālia: accipiat̄ vlt̄mū primū ē non pa ē ē
singulare ē cōtra ē vtrū.

Deinde ē.c.21. [Quia ens [q̄ ē oppo
[ens] [dicit] [ens] [ens] [ens

Dubitabit aut. Sit ergo ma⁹ ⁊ mi⁹ ⁊ ⁊ ⁊

[illegible] actus [illegible] edificabile est actus [illegible] non forma [illegible] edificabile sed edificari [illegible] edificatio est actus [illegible] Deinde ostendens sua diffinitio[illegible] [illegible] ibi[illegible] Quod aut bn. [illegible] motus [illegible] ad alteritatem [illegible] ibi[illegible]

44 [illegible] ad equalitatem nec ad non ens [illegible] Mediu quia nulla illorum est necesse inesse motum [illegible] nec subiecti nec ratione termini nec ratione actus quia non est [illegible] illud in quo est aliquid illorum necesse est moueri [illegible] [illegible] magis motus [illegible] terminus [illegible] ibi[illegible] Causa aut huius [illegible] ad ea que ad [illegible] motus videtur esse aliquid [illegible] [illegible] pythagorici qui ponebant [illegible] [illegible] in [illegible] cap. [illegible] in hac aut [illegible] Deinde ostendit quare motus sit indeterminatus ibi[illegible] Cur autem videatur. [illegible] probat

45 [illegible] ibi[illegible] quod motus non est simpliciter idem quod potentia nec simpliciter vel ponitur idem quod actus. Medium quia tunc omne quod est in potentia ad aliquid ut ad quantitatem aut actu quantum moueretur quod patet esse falsum.

46 [illegible] ibi[illegible] Motus enim actus. [illegible] quod motus est actus imperfectus. Medium quia est actus imperfecti scilicet entis in potentia

47 [illegible] ibi[illegible] Et propter hoc difficile. [illegible] quod difficile est accipere vel cognoscere quid sit motus. Medium patet ex [illegible] quia motus aliquid habet de perfectione et [illegible] [illegible] cognoscibile. Ponit tamen aliud medium ibi[illegible] [illegible] quod nec motus idem est quod priuatio simpliciter nec idem quod potentia nec etiam simpliciter idem quod actus ut patet ex 4. conclusione huius.

48 [illegible] ibi[illegible] Et est motus in mobili. [illegible] quod motus est in mobili. Medium quia est actus eius.

49 [illegible] ibi[illegible] Et motiui actus. [illegible] quod motus est actus motiui. Medium quia motiuum dicitur secundum potentiam; motiuum aut secundum actum sed non est in actu nisi per motum.

50 [illegible] ibi[illegible] Quare sit. [illegible] quod unus et idem motus est actus motiui et mobilis [illegible] Est aut motus mobilis [illegible] in eo motus. Sed motiui facit eundem motum [illegible] qui est in mobili et non alium. Circa istas duas [illegible] sic procedit. Primo ponit eas [illegible] ibi[illegible] Et motiui actus. [illegible] medium 49 ibi[illegible] Motiuum [illegible] medium 50 ibi[illegible] Sed est actus. [illegible] [illegible] declarat per exempla ibi[illegible] quemadmodum [illegible] Deinde ostendit quot modis dicitur infinitum [illegible] modis ibi[illegible] Infinitum aut t.c. [illegible] Et [illegible] modis ens in potentia [illegible] modis ibi[illegible] Ad hoc [illegible] probat [illegible] ibi[illegible] Separabile quidem igitur. [illegible]

51 [illegible] quod infinitum non est separabile a sensibilibus [illegible] [illegible] quemadmodum dicebant [illegible] pythagorici. Medium triplex. Primum quia si infinitum esset substantia non esset divisibile quia non sit magnitudo nec multitudo per [illegible] non erit infinitum [illegible] secundum quod hic [illegible] ibi[illegible] Adhuc [illegible] [illegible] quod magnitudo [illegible] infinitum non [illegible] ibi[illegible] Adhuc [illegible] quod si ipsum infinitum fuerit substantia [illegible] [illegible] principium [illegible] infinita [illegible] [illegible] media non est [illegible] [illegible] secundum acceptionem [illegible] per se [illegible]

52 [illegible] ibi[illegible] [illegible] [illegible] quod infinitum non est in sensibilibus scilicet per accidens sive passio alicuius quantitatis [illegible] ut aliquid [illegible] ponebant. Media sunt sex. Primum ibi[illegible] Si [illegible] [illegible] quod nec corpus quod determinatur superficie nec [illegible] [illegible] quod nec corpus simplex nec compositum potest esse infinitum. [illegible] de composito probat ibi[illegible] Compositum quidem enim. [illegible] quia [illegible] si compositum esset infinitum [illegible] elementa sint finita in numero: si compositum esset infinitum [illegible] alterum componentium esset infinitum secundum quantitatem: [illegible] [illegible] illud destrueret aut omnia: et hoc non potest esse [illegible] [illegible] occuparet totum spatium. De simplici autem quod unum infinitum [illegible] ibi[illegible] Neque unum. [illegible] Si enim aliquid [illegible] elementum esse [illegible] ibi[illegible] [illegible] aliquod medium inter ea quod aliquid ponebant esse infinitum [illegible] contrarietatem ad alia: destrueret omnia. [illegible] medium ibi[illegible] adhuc aut sensibile. [illegible] supponit duo. [illegible] quod omne corpus sensibile est in loco. [illegible] quod idem est primo locus totius et partis. Deinde arguit sic. Si aliquod corpus sit infinitum: aut erit [illegible] partis: et tunc semper aut mouet extra locum in quo est: utpote si esset in loco non [illegible]: aut semper quiesceret in eodem loco: utpote si esset in loco [illegible] quorum utrumque videmus esse falsum de corporibus sensibilibus [illegible] aut esset dissimilium partium et tunc non esset unum nisi [illegible] quedam contactum vel continuitatem sicut aqua et aer. [illegible] Preterea aut ille partes essent infinite secundum speciem aut finite. Si finite tunc oporteret saltem alteram ipsarum esse infinitam. Si aut fuerent infinite secundum speciem tunc oporteret loca [illegible] esse infinita: et etiam elementa esse infinita: quorum utrumque est inconueniens. Videmus enim locandium corporum secundum speciem esse finita: utpote sursum et deorsum: et elementa esse finita: alias elementa non possent cognosci. 4 ibi[illegible] Totaliter aut. [illegible] quod omne corpus cum sit graue vel leue secundum opinionem antiquorum ponentium corpora celestia esse de natura elementorum mouebitur sursum aut deorsum vel ad medium. In corpore aut infinito vel infinitus loco non est talem assignare [illegible]. 5 ibi[illegible] adhuc omne. [illegible] quia sensibile corpus: et [illegible] loci sunt determinati: ut sursum et deorsum [illegible] hec aut corpori infinito non conueniunt. 6 ibi[illegible] totaliter aut. [illegible] quia impossibile est locum esse infinitum cum habeat determinatas [illegible] sive partes ut predictum est.

53 [illegible] ibi[illegible] Infinitum aut. [illegible] quod infinitum prius dicitur de magnitudine quam de motu: et de motu quam de tempore. Medium huius patet. continuitas enim inest motui per magnitudinem: et tempori per motum ut patet ex 4 physicorum t.c. 99. et 113. hoc tamen medium hic non exprimitur. [illegible] Deinde ponens ibi[illegible] permutat aut t.c. 10. [illegible] tribus modis dicitur aliquid permutari scilicet per accidens ut musicum ambulat. et secundum partem ut corpus sanat quia oculus. Et secundum se: ut lapis mouet oculum. Proponens etiam ibi[illegible] est aut aliquid et in mouente. [illegible] eodem modo dicitur moueri aliquid ostendens nihilominus ibi[illegible] est aut aliquid mouens. [illegible] que redeunt ad motum scilicet mouens: mobile: tempus: et duo termini scilicet a quo: et ad quem ipsius motus proponit tandem

54 [illegible] ibi[illegible] Que aut non secundum accidens. [illegible] quod mutatio [illegible] est nisi [illegible] [illegible] huius aut [illegible] et inductione dicitur esse accipiendum.

55 [illegible] ibi[illegible] Permutat aut. [illegible] quod tres sunt permutationes. Ex subiecto in non subiectum quod est corruptio: ex non subiecto in subiectum quod est generatio. et ex subiecto in subiectum. Medium quia totidem sunt termini mutationum oppositi. Non subiecta non opponit non subiecto siue negatio negationi [illegible] de eodem due negationes

56 [illegible] ibi[illegible] Si itaque non ens. [illegible] quod generatio non est motus nec [illegible]. Medium duplex. Primum quia non ens siue ens in potentia simpliciter non mouetur nec quiescit. Quod autem generatur est non ens: siue ens in potentia simpliciter. Secundum medium ibi[illegible] Et si omne. [illegible] quod omne quod mouetur vel quiescit est in loco. quod aut generatur cum sit non ens non est in loco.

57 [illegible] ibi[illegible] Neque itaque corruptio. [illegible] quod corruptio non est motus. Medium quia motui opponitur motus: vel quies ut patet ex 5 physicorum t.c. 53. generatio aut que opponitur corruptioni non est motus: vel quies ut patet ex premissa.

58 [illegible] ibi[illegible] Quoniam aut omnis motus. [illegible] quod illa mutatio que est ex subiecto in subiectum motus est: non illa mutatio que est ex non subiecto in non subiectum: ut patet vocat autem subiecta quecunque terminus mutationis affirmatiue [illegible] ut album: nigrum et huiusmodi. [illegible] Deinde ponens unam conclusionem quam probat [illegible] ex quibusdam aliis prius ostendendis probat tandem ibi[illegible] Secundum substantiam autem non. [illegible]

59 [illegible] conclusionem scilicet quod motus non est in substantia. Medium quia non est ibi contrarietas. [illegible] Et nota quod motum esse in aliquo genere non appellat aliud quam res illius generis per motum [illegible]

60 [illegible] ibi[illegible] Neque in ad aliquid. [illegible] quod motus non est in ad aliquid. Medium quia relatio potest inueniri in aliquo sine mutatione ipsius: ut aliquid sit simile et equale alteri non per suam mutationem sed alterius.

61 [illegible] ibi[illegible] Neque facientis. [illegible] quod in actione et passione non est motus. Medium quia motus non est motus: nec mutationis mutatio. [illegible] aut medium [illegible] modis probat. Primum ibi[illegible] Duplex enim. [illegible] quia motus non est motus: ut ibi [illegible] motus non mouet. hec ut [illegible] enim non posset esse [illegible] sed quia una mutatio succedit alii: et si post unamquamque alteram [illegible] una mutaret in quamcunque alteram quod non est verum cum quelibet mutatio habeat certos terminos. Et preterea cum mutatio sit in opposita: ut patet ex 54. huius [illegible] una mutatio mutaret in alteram: mutaret in oppositam: ut egrotatio in sanationem: et ita sit aliquid tendens in duo opposita. [illegible] ibi[illegible] Adhuc in infinitum. [illegible] si una mutatio esset terminus alterius: eadem ratione et illa [illegible] erit terminus alterius prioris et sic in infinitum. In infinitis autem non est primum. Si aut non est prima generatio nec [illegible]: et per [illegible] tolletur mutari seu generari a rebus. [illegible] ibi[illegible] Adhuc eiusdem. [illegible] cum opposita habeant fieri circa idem ut motus oppositi et quies opposite: et generatio et corruptio. [illegible] aliquid cum generatur tendit ad corruptionem: hoc autem est impossibile: oportet enim esse quod corrumpitur [illegible] nec quod generatur corrumpitur nec stati [illegible] generari. [illegible] ibi[illegible] Adhuc oportet materiam. [illegible] cum in omni mutatione duo requirantur scilicet subiectum mutabile seu materia et terminus si generatio generatur: oportet illa duo dare: [illegible] generationi non est assignare materiam. Nec etiam terminat generatio: sicut nec terminatur disciplinatio ad disciplinationem sed ad scientiam.

62 [illegible] ibi[illegible] Quoniam aut neque substantie t.c. 10. [illegible] quod in solis tribus predicamentis scilicet quantitate: qualitate: et ubi est motus. Medium est duplex. Primum quia non est in aliquo: ut patet ex tribus [illegible] immediate premissis. [illegible] ibi[illegible] Horum enim. [illegible] quod in tribus est contrarietas alio aut est terminus motus. Et exponit quod non intellexit de qualitate substantiali que idem est quod forma substantialis: sed de accidentali secundum quam subiectum est passibile seu alterabile. [illegible] Et nota quod sicut non addit supra ubi nisi determinatum ordinem partium adinuicem alteri quod habitus dicit quandam habitudinem [illegible] ad [illegible] eiusdem rationis vi esse quod non sit motus in ad aliquid: et in his duobus predicamentis. Item quia quando significat esse in tempore: et tempus est numerus motus: et actionis et passionis: ex hoc quod probat motus non esse in actione et passione: [illegible] supponit non esse motum in quando: quod et verum est.

Deinde ostendens quot modis dicatur aliquid esse immobile: quia tribus modis ibi[illegible] Immobile aut t.c. [illegible] probat [illegible] conclusionem ibi[illegible] quod inter mobilia seu mota illo solum dicitur quod aptum natum moueri. Medium quia quies et motus habent fieri circa idem cum quies sit priuatio motus. [illegible] Deinde ostendens ibi[illegible] Simul aut t.c. 11. [illegible] quid sit esse simul: et quid seorsum: et quid tangi: et quid intermedium: et quid contrarium secundum locum: et quid esse consequenter habere: et quid habitum esse: probat eadem ibi[illegible] Cum aut omnis permutatio. [illegible]

64 [illegible] conclusionem scilicet quod media sit inter contraria. Medium quia media sit inter ea in quibus est mutatio ut patet ex diffinitione medii permissa in textu. Mutatio vero est inter opposita: aut que sunt contraria: aut contradictoria. In contradictoriis autem non est medium: ut patet ex 4. metaphysice. [illegible] Deinde ostendens quid sit continuum: quia illud cuius partes copulantur ad eundem terminum ibi[illegible] Continuum aut. [illegible] concludit ex hoc ibi[illegible] quare palam. [illegible]

65 [illegible] conclusionem scilicet quod continuum habet esse in illis que nata sunt unum ad inuicem.

66 [illegible] ibi[illegible] Et quod primum. [illegible] quod esse consequenter est prius quam tangi. Et tangi prius quam continuum esse. Medium quia illud est prius a quo non conuertit consequentia. hic autem termini sic se habent quod ad continuum sequitur tangi et ad tangi sequitur esse consequenter: et non conuertitur ut declarat in littera.

67 [illegible] ibi[illegible] Quare non. [illegible] quod punctus et unitas non sunt idem. Medium duplex est. Primum ibi[illegible] Unum quidem. [illegible] quia punctis conuenit tangi: unitatibus aut non. [illegible] ibi[illegible] Et horum quidem. [illegible] quia inter duo puncta et in eodem continuo oportet esse aliquod medium scilicet lineam: ut patet ex sexto physicorum. Inter unitates vero eiusdem numeri non oportet esse medium.

1 Liber duodecimus

in quo philosophus agit secundum suam opinionem de substantiis separatis principaliter: in aliis enim libris duobus sequentibus ponit opiniones antiquorum de huiusmodi substantiis et eas improbat. et octo partes habet. In prima dicit quod huius scientie principalis sit considerare de substantia. In secunda vero ibi[illegible] Sube vero tres t.c. 5. [illegible] agit de sue principiis scilicet de materia et forma. In 3 ibi[illegible] Cause aut et principia t.c. 19. [illegible] agit de identitate et diuersitate principiorum substantie et aliorum entium. In 4 parte ibi[illegible] Cum aut tres erant t.c. 26. [illegible] ostendit aliquam substantiam sempiternam esse et immutabilem. In 5 parte ibi[illegible] Mouet aut sicut appetibile t.c. 36. [illegible] determinat quantum ad perfectionem illius sue. In 6 ibi[illegible] Utrum aut unam ponendum t.c. 42. [illegible] inquirit de numero substantiarum separatarum. In 7 ibi[illegible] Que vero circa intellectum t.c. 51. [illegible] agere vult de prima causa inquantum est intelligens et intellectualis. In 8 et ultima ibi[illegible] Perscrutandum aut t.c. 52. [illegible] agit de ipsa prout ipsa est bonum siue appetibile scilicet prout est finis et ultimum bonum totius vniuersi. [illegible] Post aut huius libri [illegible] ad 78. reducendum.

Prima est quod in hac scientia principaliter determinatur de principiis eius. Medium quia substantia est primum et principale ens: et est eadem conclusio cum 3 quarti et prima septimi. medium idem. hoc autem medium hic non exprimit [illegible] probat tamen quadruplici. 1 Primo ibi[illegible] Et enim si totum t.c. 2. [illegible] quia siue sit quoddam totum vere vniuersum siue sit unum per quendam ordinem [illegible] [illegible] consequenter se habentium: oportet substantiam esse priorem: et alia entia esse posteriora et consequenter se habere. 2 Secundo ibi[illegible] Simul autem t.c. 3. [illegible] quia substantia est simpliciter ens et perfectum ens. Alia vero non. 3 Tertio ibi[illegible] Amplius t.c. 3. [illegible] quia sola substantia est separabilis per se existens. 4 Quarto ibi[illegible] Testantur autem t.c. 3. [illegible] quia antiqui qui de hoc tractauerunt: totaliter et principaliter de substantia et eius principiis inquirebant: si enim [illegible] assignarent substantias et principia. Alii enim ut platonici ponebant vniuersalia magis esse substantias et principaliter. Alii vero particularia. [illegible] Deinde in principio dividit [illegible] substantiam in sensibilem et corruptibilem sicut sunt plante: et in substantiam sensibilem et sempiternam sicut sunt corpora celestia: et in insensibilem et incorruptibilem sicut immortalem [illegible] substantie separate [illegible] ibi[illegible] Substantie vero tres t.c. 5. [illegible] probat tamen ibi[illegible] Illa quidem naturales t.c. 6. [illegible]

2 ... conclusiones. s. q primo due substantie sunt de con-
sideratione naturalis. Mediu q utraq est mo-
bilis. Tertia vo non pertinet ad vnam scientiam cum
illis nisi in quantum reducuntur ad vnum commune: ut
pote ad ens.

3 ... ibi. Sensibilis vo substantia. t.c.6. Jest q in sensi-
bilibus substantia est materia. Mediu est duplex. Pri-
mus q substantia sensibilis est mutabilis. mutatio vo
est ab vno contrario ad medio in aliud cu ipsa contraria
non sint subiecta mutationis. oportet preter ipsa esse aliqd
aliud q ipsi mutationi subiciat. hoc aut est materia.
Secundus ibi. Amplius. s. q in omni mutatione manet
aliquid. sed ipsa contraria non manet. oportet ergo preter
ipsa esse aliqd tertia q est materia.

4 ... ibi. Si itaq transmutatio ... t.c.7. Jest q mu est
ens in potentia. Mediu q cu quelibet quatuor trans-
mutationum que. s. sunt secundum quantitatem: qualitatem: et
ubi sunt per contrarietatem alicuius generis: oportet secundum
ipsas transmutationes esse in potentia ad utrumq con-
trariorum: alias non esset susceptivum utriusq.

5 ... ibi. Quod aut duplex. t.c.8. Jest q omnia que fiunt: si-
cut ex ente. Mediu q duplex est ens: in actu: et po-
tentia: ea vo que fiunt fiunt ex ente in potentia.

6 ... ibi. Et hoc est anaxagore. t.c.9. Secundo cu
concludit ibi. Quare materiam. t.c.10.

7 ... ibi. Omnia vo. Jest q licet tam superiora q inferiora
habeant materiam: ... materia superiorum
est alia q materia superiorum non est subiectum generatio-
nis et corruptionis. Deinde ibi. Dubitabit aut. t.c.
11. Jostendens q nec ex non ente q est purum nihil: nec
ex non ente q idem est q privatio nihil sit nisi forte
per accidens. s. inquantum sit ex materia que est subiectum
privationis: sed sic ex non ente prout non ens dicitur
illud q non est in actu: sed in potentia. probat tandem ibi.
Attamen non ex quocumq. t.c.11.

8 ... conclusionem. s. q diversorum diverse sunt materie. Me-
diu q si est tria vna mu et vna agens sicut ponebant
anaxagoras vna materia: et vna intellectus est principium
rerum non posset tanta diversitas rerum esse producta. Nota
tamen q hec conclusio non est accipienda simpliciter tanquam vera:
sed nec eius mediu non est concludit nisi contra anaxagoram
forte de quo hic loquitur: qui ponebat intellectum illum li-
mitate vnitatis in eo q ponebat ipsum indigere mu ad pro-
ductionem rerum: et non producere ipsas materias. nam secundum veritatem
... intellectus primus sit vnus: tamen est infinite vir-
tutis habet infinitatem et pluralitatem idealium perfectionum
potest ex eadem materia producere diversa et
infinita quantum est ex parte sua.

Deinde distinguens tria principia rerum intrinseca
s. materiam formam et privationem ibi.
Tres vo sunt cause. t.c.12. probat tandem nonam conclu-
sionem ibi. Postea q sit mu. t.c.13. Jque est q forma
non generatur: sicut nec mu: q est intelligendum de ultima
forma: et ultima mu. Mediu enim in omni mutatione
oportet esse aliqd q transmutatur q est materia. et ali-
quid a quo transmutatur q est movens primum: et ad q
transmutatur q est species et forma. Si ergo ipsa forma
et materia generarentur et non rerum q est ex rerum
... materia habeant materiam et for-
mam: et sic ... in materia et forma q
est impossibile. necesse est ergo q nec prima forma:
nec materia prima generetur. hec est eadem cum
vigesima prima septimi.

10 ... ibi. Postea querit. t.c.13. et est eadem cum 17a
septimi. et mediu idem: licet hoc mediu hic breuius
pertractetur.

Deinde distinguens substantias per materiam: for-
mam et oppositum ibi. Substantie autem
t.c.14. Jponit tandem vndecimam conclusionem ibi. In qui-
busdam igitur. t.c.14. s. q si aliqua forma separata sit: si-
cut ponebat platonici: hec non erat artificialis. Me-
diu huius patet ex 40a septimi. et ex 10a octaui. s. q for-
ma artificialis est accidens q habet ex textu illarum
duarum conclusionum. vnde non est preter materiam rei
artificialis: nisi prout est in mente artificis.

12 ... ibi. Movetur quidem. t.c.16. Jest q quatuor cause
efficientes sunt priores suis effectibus: cause tamen for-
males simul tempore cum hijs quorum sunt cause. hanc de-
clarat exemplariter. s. q simul est sanitas cum sano. et fi-
gura cum figurato.

13 ... conclusio quam videtur intendere ibi. Si autem aliqd ma-
net posterius. t.c.17. Jest q si nulla forma prior sit
q compositum tempore: aliq tamen manet corrupto composito.
hec aut est anima non quecumq sed intellectiua. hanc
non probat hic q non est presentis negocij disputare
de incorruptione anime.

14 ... ibi. Palam itaq. t.c.18. Jest eadem cum 23a septi-
mi. Et mediu idem et concludit ex decima huius.

Deinde in principio tertie partis ponens qua-
liter principia sunt eadem. et movens de
hoc dubitationem ibi. Dubitabit aut. t.c.19. et argu-
ens duobus medijs ad partem negatiuam. Primum ibi.
Sed inconveniens. t.c.19. Secundum ibi. Amplius quoq
t.c.20. probat tandem decimamquintam conclusionem ibi. Aut
igitur dicimus. t.c.22. s. q quatuor principia rerum non sunt pe-
nitus eadem secundum rem: sunt tamen eadem proportionabiliter.
Mediu q sicut in genere substantie est dare causam
moventem et materiam et formam et privationem. Ita et in
aliis generibus. hoc mediu declarat. Primo exemplari-
ter quantum ad principia rerum intrinseca. s. materiam et
formam et privationem que predicta sunt ibi. Quoniam aut
non solum. t.c.23. Secundo autem illa quatuor docet ad
tria reducere inquantum movens et forma coincidunt in
idem specie ibi. Quoniam aut movens in physicis. t.c.24.

16 ... ibi. Adhuc preter. t.c.24. Jest q principia re-
rum aliquo modo sunt eadem numero. hanc decla-
rat tripliciter. Primo per hoc q primum movens est
vnum numero ibi. Adhuc. Secundo per hoc q illa ea-
dem que sunt principia alicuius substantie: sunt etiam prin-
cipia suorum accidentium ibi. Quoniam aut. t.c.25. Ter-
tio per hoc q in substantijs corporeis est dare aliquos
priores animatos que sunt cause et principia aliarum
ut corpora celestia que secundum opinionem Aristotelis hic
et in secundo celi et mundi expressius: sunt animata et sunt
causa generationis et corruptionis in istis inferioribus
ibi. Deinde hoc erit.

17 ... ibi. Amplius autem alio modo. t.c.26. Jest q alio
etiam modo q dictum est in 15a huius: sunt principia
rerum proportionaliter eadem. Mediumq sicut actus et
potentia sunt prima in vno genere: ita et in alio genere
licet differant in diversis dupliciter. Primo q non re-
periuntur eodem modo in quibusdam substantijs: ut in
generabilibus et corruptibilibus est actus in potentia.
Secundo q in diversis sunt diversa sicut diversorum di-
versae sunt materie et forme: vnde iste modus identi-
tatis principiorum potest reduci ad illum qui declara-
tus est in decimaquinta huius. s. inquantum actus et po-
tentia possunt reduci ad illa tria principia intrinseca
de quibus ibi dictum est.

18 ... ibi. Adhuc aut videre. t.c.27. Jest q principia

rerum sunt eadem vniversaliter. huius declaratio est
q actus et potentia sunt principia omnium principi-
orum sed tamen licet eadem sint vniversaliter: diver-
sorum tamen specie: et diversorum numero: diversa
sunt principia numero: ut declarat in littera. Pe-
inde recapitulat ea que declaraverat in hac parte ter-
tia de identitate principiorum ibi. Quare vo que
principia. t.c.28.

19 ... ibi. Quoniam autem tres. t.c.29. Jest q est dare
aliquam substantiam sempiternam immortalem. Mediu
q sunt aliqua accidentia sempiterna: ut motus et tem-
pus sicut probatur in octauo physicorum: et hoc probat
etiam hic de tempore: scilicet q si tempus inciperet:
et desineret posset esse prius et posterius antequam ipsum
tempus esset: et tunc esset dare prius et posterius sine
tempore. Et nota q hec conclusio vera est. sed eius
mediu falsum est: sicut et mediu aliquarum conclusionum
sequentium verarum: de quarum tamen falsitate disputare bre-
uitas inchoata non sinit.

20 ... ibi. At vo si. t.c.30. Jest q huiusmodi substan-
tia est semper actu agens seu movens. Mediumq
q aliter motus non esset eternus.

21 ... ibi. Nihil ergo. t.c.30. Jest q ad saluandum eter-
nitatem motus non valet positio platonis ponentis
vniversalia separata. nec etiam positio aliorum ponentium
aliqua alia separata ut mathematica. Mediu q nec
vniversalia: nec mathematica possunt esse principia motus.

22 ... ibi. Adhuc neq si aget. Jest q huiusmodi sub-
stantia est idem q suus actus. s. intrinsecus. Me-
diu q q est in potentia: convenit non esse.

23 ... ibi. Amplius igitur. t.c.30. Jest q huiusmodi sub-
stantia est immaterialis: q est sempiterna. Mediumq
q non potest non esse. q aut habet materiam: potest non
esse: ut patet ex 15. septimi huius. Si diligenter attendas
hanc 23. conclusionem: et eius mediu non excludit omnem mam
a substantijs spiritualibus: sed solum illam que est secundum ge-
nerationis et corruptionis. Si enim de omni materia hanc con-
clusionem cum suo medio intelligas: sequeretur nullam materiam
in corporibus superclestibus esse q est contra tertiam huius.

24 ... conclusio est q actus est simpliciter quam sua potentia: et
prior. circa quam sic procedit. Primo movet dubita-
tionem ibi. Igitur quatuor dubitatio. Secundo ibi. Videtur
enim. Jarguit contrarium. s. q sequitur si est actus: est et poten-
tia et non econverso. Tertio ibi. At vo si hoc. t.c.30. Jar-
guit ad propositum: q si potentia sit simpliciter prior quam
actus: sequeretur q aliquando nihil fuisset: sicut aliqui antiqui
volebant dicentes noctem idest simplicem privationem re-
rum fuisse tempore infinito. Et etiam sequeretur q mo-
tio nihil esset: q nihil q est in potentia potest ad actum re-
duci nisi per aliquid aliud actu praeexistens: q materia a
seipsa non movet ad actum: sed per aliud sicut declarat
in littera. et ob hoc alij antiqui sicut leucippus et plato po-
suerunt semper aliquem actum fuisse licet de hoc imperfecte
dixerint. Quarto ibi. Potentia quidem igitur. t.c.32. Jre-
mittit nos ad solutionem huius questionis ad precedentia
scilicet ad tertiam partem libri noni ubi de hac plures con-
clusiones habent. Quinto ibi. Quod aut actus. t.c.32.
confirmat hanc vigesimamquartam conclusionem.

25 ... ibi. Quare non fuit. t.c.32. Jest q falsa est opi-
nio antiquorum dicentium chaos vel noctem idest sim-
plicem privationem rerum fuisse tempore infinito. semper enim fue-
runt eadem in specie: que fuit modo secundum opinionem Aristo-
telis ponentis generationem eternam. hec. 25. sequitur ex
24. si enim actus est simpliciter prior quam potentia: oportet
q semper fuerit aliquid actu ens per quod ea que sunt in
potentia ad actum reducantur: et ita non est dare q ali-
quo tempore fuerit nihil.

26 ... ibi. Itaq periodo semper. t.c.34. Jest q oportet
semper esse aliquod agens vniformiter. Mediu q ex
quo motus generationis est perpetuus: oportet q ha-
beat causam perpetuam movente actu quam intelligit esse
primum mobile: et motorem ipsius.

27 ... ibi. Si aut debeat. t.c.34. Jest q oportet esse aliquod
agens diversimode se habens ad ista inferiora. Mediu
q non solum invenitur in inferioribus perpetuitas generatio-
nis: sed etiam corruptionis: et ideo oportet causet ab ali-
quo diversimode se habente ad hec inferiora. per hoc
aut intelligit corpus mobile secundum zodiacum sicut est sol: et
alij planete qui secundum approximationem et elongationem
a nobis causant diversitatem predictam: ita q primum agens
est causa perpetuitatis. secundum vo causa diversitatis.

28 ... ibi. Dignius ergo. Jest q primum istorum est digni-
us quam secundum. Mediu q primum est causa perpetuitatis.
secundum vo diversitatis: utrumq autem simul sumptum
est causa utriusq simul sumpti.

29 ... ibi. Ergo si sic se habet. t.c.34. Jest q oportet
querere alia principia rerum sicut plato ponebat
ideas: et empedocles litem et amicitiam. hanc declarat
dupliciter. Primo ibi. Quoniam aut. s. q isto mo-
do potest saluari generatio rerum. Secundo ibi. Et si
non. s. q hoc non posito quod s. Aristoteles posuit de
motu celesti: videntur sequi inconvenientia que po-
nebant antiqui. s. q fuerit aliquando nox ut predictum
est: et sic de alijs.

30 ... ibi. Solvent. t.c.34. Jest q isto modo solvuntur
dubitationes ponendo. s. motum superiorum causare
generationem et corruptionem in istis inferioribus.

31 ... ibi. Quare sempiternum. t.c.34. Jest q primum mo-
bile sive celum est sempiternum: et hoc concludit patet
ex conclusionibus huius quarte partis.

32 ... ibi. Est ergo aliquid. t.c.35. Jest q primum movens
est sempiternum et immobile. Mediu q sicut est da-
re aliquod motum non movens: ita oportet dare aliquod mo-
vens primum non mobile et sempiternum. s. cum causet mo-
tum qui est sempiternus secundum opinionem Aristotelis: et
huius primi moventis substantia est actus: ut patet ex 22.
huius. Deinde in principio quinte partis ibi. Mo-
vet aut. t.c.36. Jostendens per quem modum primum mo-
vens moveat. s. sicut appetibile et intelligibile movent
appetitum et intellectum non mota pro eo. s. q intelligentia que
movet celum per intelligentiam sive cognitionem et amo-
rem prime cause cui se conformare intendit motum istum conti-
nuat. probat tandem ibi. Horum aut prima. 32. conclusionem
q ipsum appetibile quod est primum movens differt ab
appetibilia et a concupiscibili secundum sensum. Mediumq
appetibilia secundum sensum ex eo quod desiderant et delectant:
credunt esse bona. in primo aut movente non est sic imo
ex eo desiderat. vnde principium desiderandi est princi-
pium ab ipso intelligimus.

33 ... ibi. Intelligibilis aut. t.c.37. Jest q primum mo-
vens est primum in ordine intelligibilium. Mediu q
est substantia simplex secundum actum sua actio ut patet ex his
que habita sunt in quarta parte.

34 ... ibi. Est aut vnum. t.c.37. Jest q vnum et simplex
non sunt idem. Mediu q vnum significat metrum sive
mensuram. Simplex aut non sed dispositionem quandam
scilicet secundum quam aliquid non est ex pluribus.

35 ... ibi. At vo. t.c.37. Jest q ipsum primum movens
est prius in ordine appetibilium. Mediu q appe-
tibile et intelligibile sunt idem in re: vel se habent pro-
portionaliter: et ideo quod est primum in intelligi-
bilibus erit etiam primum in appetibilibus.

36 ¶ ibi|_ Q3 aūt est q' cū' gratia 1.c.37. _Iest q' in
ēssentiā theologi ? fīnē sic dicta finis. Medius est p' oppo
sitū: q' finis sic dictus finis qui p' motum fa
cit motū p' operationē intellectus: aut cessat motus ? finis qui
motū fac operatione intellectus est tamē ibi finis qui
motū fac operatione intellectus est finis p' essentiā. ¶ De
finite equatio modi p' qui ipius motus mouet mo
bile ? p' ipius alia mouentur. _Quar obiectum ibi
|_ Quodlibet igit aliquid mouetur 1.c.38.]

37 ¶ ibi|_ q' mot' localis est p' se" aūt; motui. Me
dius sic complementū p' se 21. bui". q' mouet ta
bile sic complementū p' se 21. bui". q' mouet ta
bile sic complementū p' se 21. bui". q' mouet ta
li motu qui nō auget ei ipē" nec aliqua cōpositioni.
numerici: et solum aūt motus localis est huiusmodi.

38 ¶ ibi|_ Q3 aūt est dē' mouēs 1.c.38. _Iest q' pri
mū est necessariū. Medius: q' nō pōnit aliter se
habere ? ille esse immobile q' phas: q' si mouetur mouē
tur primo motu loci; locali circulari; ? ex motu mo
uentur primo motu loci; locali circulari; ? ex motu mo
uet aūt aliū primū mouēs mouet motu quo mouet
aūt aliū aūt primū mouēs mouet motu quo mouet
aūt aliū aūt primū mouēs mouet motu quo mouet
aūt aliū aūt

modo aliam. Item intelligendo modo partem modo totum. [illegible]

[illegible]

64 [illegible] bonū in vniuerso [illegible]

[illegible]

65 ꝯ ibi ⌊ Et magis dr. ⌋ est ꝙ [illegible] bonorū est magis finis [illegible] ꝑpter ratem.

66 ꝯ ibi ⌊ Oia vo. t.c. 57. ⌋ est ꝙ oia que sunt in vniuerso sunt ordinata [illegible]. Mediū ꝙ ordinantur omnia ad vnum finem.

67 ꝯ quā ibi ⌊ Sed quēadmodū. ⌋ est ꝙ non oia sunt equaliter ordinata. Mediū [illegible]

[illegible]

68 ꝯ ibi ⌊ Impossibile est. ⌋ est ꝙ opinio dicentium [illegible]

[illegible]

69 ꝯ ibi ⌊ Alij vo. t.c. 53. ⌋ est ꝙ falsa est opinio dicentium [illegible] Mediū

ꝙ cū materia vna ꝛ eadē sit susceptiua contrariorū: vt patet ex quarta hui⁹: nō potest in sua essentia cōtrarietatem habere ad alterum illorum.

70 ꝯ dicto est ꝙ opinio dicentiū oia esse ex cōtrarijs est incōueniens. Mediū est duplex. Primum ibi ⌊ Ampli⁹. ⌋ scilicet cū in o mni ꝯtrarietate icludatur priuatio: ut patet ex. 31. decimi. per consequens sequeretur ꝙ mali esset principiū oium preterꝙ ipsius boni qđ est principiū. Secūdū ibi ⌊ Alij aūt. ⌋ s. ꝙ ista positio discordat a famosis phis qui posuerunt solum bonum esse principium.

71 ꝯ ibi ⌊ Alij vo hec quidē. t.c. 54. ⌋ est ꝙ opinio aliquorū dicētiū solū bonū eē principiū. est insufficiēs. Mediū ꝙ nō assignauerūt qualiter sit principiū rerū vtrū ut finis: aut ut mouens: aut ut forma.

72 ꝯ ibi ⌊ Incōueniēter aūt. ⌋ est ꝙ opinio empedoclis dicentis litē ꝛ amicitiā esse prima principia rerū est incōueniēs. Mediū duplex. Primū ibi ⌊ Amicitiā eni. ⌋ s. ꝙ cū dicit amicitiā tāꝫ principiū motiuū: ꝙ miscēs nō declarat per quē modū hoc posset eē vtrūꝙ: s. ꝙ sit eorum: cum tamē ista diuersa sint. Secundū ibi ⌊ Inconueniens autem. ⌋ scilicet ꝙ lis habet naturam mali: inconueniens autem est ponere principium rerum ipsum malum.

73 ꝯ ibi ⌊ Anaxagoras autem. t.c. 55. ⌋ est ꝙ opinio anaxagore dicentis intellectū rerū principiū esse: est insufficiēs. Mediū duplex. Primū ibi ⌊ Intellectus enim. ⌋ scilicet ꝙ cū intellectus agat ꝑpter finē: debuit assignare aliam causam preter intellectū: scilicet finē propter quem agit: vt dicit sicut dicit Aristoteles. 62. ꝛ 63. huius. ꝙ solū in deo idem est intellectus ꝛ intellectum. ꝛ ideo non agit intelligendo: sed concipiendo finem aliū a seipso: sed ꝑpter seipsum. sicut ars medicine sive sanitas que est in mente medici agit propter seipsam ingētum agit ꝑpter sanitatem quis non propter eandē in numero. Secūdū ibi ⌊ Inconueniens autē. t.c. 55. ⌋ scilicet ꝙ si vera est opinio antiquorum dicentium principia rerū esse contraria: debuit assignare aliud principium qđ esset contrariū bono siue intellectui. hoc autem medium non arguit absolute sed ex conditione.

74 ꝯ ibi ⌊ Omneꝫ autem cōtraria. t.c. 56. ⌋ est ꝙ opinio dicentiū principia rerū cōtraria esse fuit insufficiens. Mediū quadruplex. Primū ibi ⌊ Et quare hec quidem. ⌋ scilꝫ ꝙ per eam non potest reddi ratio quare quedam entiū sunt corruptibilia: ꝛ quedam incorruptibilia cum sint ex eisdem principijs. vnde ad vitandū hoc incōueniens quidam dicebant res esse ex non ente. Aliqui vo tollentes diuersitatem a reb⁹ dicebant omnia esse vnum ut parmenides ꝛ melissus ut patet in primo phisicorum. Secundū ibi ⌊ Amplius ꝑpter quid. ⌋ scilꝫ ꝙ per illam positioneꝫ non potest reddi ratio quare generatio rerum sit perpetua. nec potest ostendi que sit causa vniuersalis generationis. Tertiū ibi ⌊ Et duo principia. ⌋ scilicet ꝙ cū ipsis contrarijs diuersa conueniant utpote diuerse actiones ꝛ diuersi effectus ordinari ad aliud principium principalius ipsis contrarijs ꝙ sit causa huius diuersitatis: ꝛ hoc quidem sequitur contra ponentes ideas. cum enim singularia aliquando sint: aliquādo nō sint: ꝛ per consequens aliquādo participent ipsis ideis aliquādo nō: oportebat assignare aliquid aliud a seipsis ꝙ causet illam varietatem in ipsis singularibus. Quartū ibi ⌊ Et alij quideꝫ. ⌋ s. ꝙ cum prima philosophia sit de primo principio ꝛ non de secundo contrario. Si primū principium habet cōtrariū oportebat ali-

quā esse scientiā illi contrariam que sit de illo cōtrario: sed hoc est incōueniens ut sequitur ad opinionē Aristotilis qui ponit principiū nō hēre aliquā ꝯtrarietatē. oia aūt ꝯtraria hēt mām: ut pꝫ ex. 4. 6. 10. vnde fm eum ꝛ fm veritatē huic scientie nō est alia sciētia ꝯtraria sed solum ignorantia.

75 ꝯ ibi ⌊ Amplius si nō. ⌋ est ꝙ oportet aliqua substātias alias a sensibilib⁹ eē. Mediuꝫ ꝙ alis nō esset primū principiū: nec ordo in reb⁹ ut assignat⁹ est: nec generatio ꝑpetua: nec motores sed semp vnū⁹ principij corruptibilis esset aliud principiū corruptibile ꝛ sic in īfinitū ut visum est aliqb⁹ metaphisicis ꝛ naturalib⁹: ꝛ videt hec 75ᵃ esse eadem cū. 46ᵃ huius.

76 ꝯ est ꝙ opinio ponētiū quasdā ideas separatas ꝛ numeros est incōueniēs. Mediū est qdruplex. ꝗ Primū ibi ⌊ Si aūt erūt. t.c. 56. ⌋ s. ꝙ talia nō pñt eē pricipia rerū: uel saltē nō sūt pricipia mot⁹ cū sint vniuersalia. ꝗ Secūꝫ ibi ⌊ Adhuc quō. ⌋ s. ꝙ sꝫ hec nō vꝫ posse assignari pricipiū magnitudinū cū nō sūt ex nō ꝯtinuis. Nō eni pōt dici ꝙ numer⁹ sit principiū efficiēs: uel formale ipsa ꝑ magnitudinū. ꝗ Tertiū ibi ⌊ At vo nullū. ⌋ s. ꝙ circa ideas ꝛ numeroꝫ nō iueniꝫ ꝯrietas sicut principiū agēdi. nec sicut actu mouētia seu agētia: vnde sequeret ipsa pricipia nō eē actu sed potētia. ꝛ ita generatio no eēt ꝑpetua. nec ipsa generabilia ꝯtingētia. nec etiā semp sed ꝯtinuant: ut s. fuit ꝯclusꝫ. 35. hui⁹. ergo opꝫ dare alia principia rerum. ꝗ Quartū ibi ⌊ Adhuc quō. ⌋ est ꝙ per istā positionē nō ostēdit ꝑpter quā cām numer⁹ sit aliqđ vnū: vel ꝑpter qđ aia ꝛ corpus ꝛ generaliter forma ꝛ mā fiant vnū sicut dicit Aristoteles. 22. octaui huius.

77 ꝯ est ꝙ opinio dicētiū diuersos eē ordines rerū: ꝛ in quolibet ordine eē aliud principiū: sicut fuit opinio pythagore posita in fine pmie ptis septimi. t.c. 5. est falsa. Mediū duplex. ꝗ Primū ibi ⌊ Dicentes autē. ⌋ s. ꝙ tūc ista vniuersi eēt icōnexa qđ est ꝯtra. 66. duodecimi. ꝗ Secūm ibi ⌊ Et principia. ⌋ s. ꝙ tūc non esset vnū primū principiū rerū sed multa.

78 ꝯ est ꝙ vn⁹ est princeps toti⁹ vniuersi. Mediū ꝙ entia pticularia volūt bñ eē disposita vnūqđꝗ sꝫ nāꝫ suā: nec pati dispositionē sibi ꝯtrariā. ergo multo magis erit dispositio bona in toto vniuerso. Sꝫ ꝯtra bonitatē dispositionis est multitudo principiorū sub aliquo vno nō ꝯtētorꝫ: sicut eēt incōueniēs eē diuersas familias sibiīuicē nō cōmunicātes: opꝫ ergo totū vniuersū eē sicut vnū regnū: uel sicut vn⁹ principatus ꝛ ꝙ ab vno rege seu pncipe gubernet qui est de⁹ altissim⁹. Primo pmittit mediū hui⁹ 78ᵉ ibi ⌊ Entia vo nolunt. ⌋ Secūdo infert candē ibi ⌊ Unus ergo princeps. ⌋ qui est benedictus in secula.

Finita iam collectiōe ꝯclonū istaꝝ metaphisice quo assignare curabam que sūt in vniuerso. 178. nūc supest dubitationū solutiōes que in pricipio vndecimi mote fuerūt subiūgere: passusꝗ hui⁹ scie ex qb⁹ solutiōes huiusmodi possūt haberi ꝑut memorie occurrerūt annotare. ex qb⁹ etiā dubitatiōib⁹ si diligēter inspiciant: patebūt nihilomin⁹ solutiōes illaꝝ rōnum que ꝯtra dubitatiōes illas ꝯtinent in textu ꝯ argūtes. ꝗ Est ergo ueritas dubitatiōis prime ꝙ sapiētia est vna scientia scilꝫ scia vniuersalis que ꝯsiderat ens ꝛ principia ei⁹: ꝛ ꝯtrarietates ei⁹ cōmunes ut idē ꝛ diuersū: pri⁹ ꝛ posteri⁹: ꝛ silia ut haberi pōt ex. 5. 6. 7. 7ᵉ ꝯclonib⁹ primi libri. ꝛ ex octaua quarti: ꝛ ex prima sexti: ꝛ ex septima vndecimi. ꝗ Secūde autē dubitationis ueritas est ꝙ vna est scientia est. s. metaphisica que principaliter considerat principia demonstrationis prima cum ad eā pertineat cōsideratio cōmunium que sunt termini istorū principiorꝫ: sicut ens ꝛ nō ens: totum ꝛ pars ꝛ huiusmodi: ꝛ ab ea alie scientie huiusmodi principia accipiūt. hec autem ueritas plane habetur ex decima quarti libri. ꝛ ex octaua vndecimi. ꝗ Tertie autē dubitatiōis ꝛ quarte simul ueritas est ꝙ vna sciētia. s. hec: aūt de omnib⁹ substātijs. ꝛ accidentibus licet sit principalius de substātijs: ꝛ inter substātias principali⁹ agit de substātijs separatis ꝛ insensibilib⁹ ꝛ de omnib⁹ istis ingꝗtuꝫ hec omnia cōueniūt in vno genere seu potius in vno generali subiecto qđ est ens hec aūt patet ex 3ᵃ ꝛ 4ᵃ quarti. ꝛ ex fine prime partis quarti. ꝛ septima vndecimi. ꝗ Ueritas quinte dubitationis est ꝙ hec sciētia cōsiderat oia genera causarū de efficiēte: materiali: ꝛ formali simul patet ex quinta pte septimi de materiali ꝛ formali duīꝫ per totū octaui. de finali aūt pꝫ ex vndecima primi. ꝛ ex. 36ᵃ. 38. 64. 65. 66ᵃ duodecimi. Et in. 30. duodecimi hui⁹ soluit argumētū in ꝯtrariū factū de mouēte siue efficiente: patet ex. 16. 30. 54. 55. 56ᵃ. duodecimi. Et ex nōnullis alijs eiusdē libri. ꝛ de omnibus causis simul pꝫ ex scđa pte scđi libri. ꝗ Ueritas sexte dubitationiꝫ est ꝙ licet hec sciētia principali⁹ agit de substantijs separatis ꝛ insensibilib⁹. tamē de omnib⁹ cōsiderat ꝙuis nō de sensibilib⁹ inquantū sunt sensibiles ꝛ mobiles. hoc eni ꝑpriū phisici est: sed ingꝗtū sunt substantie: uel ingꝗtum sunt entes. ꝛ hoc patet ex. 36ᵃ septimi. ꝛ in primo libro in oppositiōibus in illo capitulo ibi ⌊ Quicūꝗ quidē igit vnuꝫ. t.c. 8. ⌋ In fine. s. ante illud capitulū ⌊ Pythagorici quideꝫ igit uocati. t.c. 16. ⌋ ubi dicit ⌊ Quicūꝗ vo de oibus. ⌋ ꝗ Ueritas septime questionis est ꝙ mathematica nō sunt separata fm rem a sensibilibus: ꝙuis separentur fm rationem ab eis. ꝛ hoc patet in pricipio. 13. libri: ubi de hoc disputat usꝗ ad illud capitulū ⌊ De ideis autem primo. c. 2. ⌋ ꝗ Ueritas octaue questionis est ꝙ cū nulla sciētia particularis demōstret ꝙ quid est sui ꝑprij subiecti: nec si est ut patet ex scđa ꝛ tertia sexti. relinquit ꝙ ad hanc sciētiam que principia aliarū considerat ptineat de eis inquirere sicut ꝯcludebat in eadeꝫ octaua dubitatione circa principiū vndecimi. vnde ratio hec cōcludens ibidē est uera. ꝗ Ueritas none dubitatiōis est ꝙ hec sciētia nō solū cōsiderat cōmunia: sed etiā principia rerū intrinseca scilicet materiā: ꝛ formam: sicut patet ex solutione quinte. Considerat autem hec intrinseca nō singulariter: sed vniuersaliter. ꝗ Ueritas decime est ꝙ vnum ꝛ ens non sunt genera sꝫ analogice: sicut patet ex secūda quarti. 42ᵃ septimi. ꝛ ex duodecima ꝛ 15ᵃ decimi. ꝛ ex pma vndecimi. ꝗ Ueritas vndecime est ꝙ prout vniuersalia sūt principia scilicet in cognoscendo genera sunt magis priora ipsa ꝙ species cū species diffiniatur per ea: ꝛ nō econuerso sicut patet ex 38ᵃ septimi. sunt etiam simpliciora. Que enim genera diuidant in plura: hoc est ꝙ continent plura in potentia: sed species plura in actu. species tamen sunt magis diuisibiles per modū resolutionis cōpositi in simplicia. ꝗ Ueritas duodecime est ꝙ nihil est in rerum natura existēs preter singularia sicut patet ex. 30. ꝛ 40ᵃ septimi. ꝛ ex 18ᵃ duodecimi. sed omnia vniuersalia sunt in cōsideratiōe intellectus abstrahētis eōia a ꝑprijs: vnde de reb⁹ nō vniuersaliter existētib⁹ sed vniuersaliter ꝯsideratis sunt scie. ꝗ Ueritas. 13. ꝛ 14. est ꝙ aliꝗ substātia separata a sensibilib⁹ est. s. primi motoris sicut pꝫ ex 4ᵃ pte. ꝛ 14. septimi. ꝛ 6. pte duodecimi libri. ꝛ ex. 75. hac eiusdē

[illegible]

¶ Conclusionum Metaphysicalium Joannis Scoti
[illegible]

¶ Venetijs per Simonem de Luere, ex-
pensis D. Andree Torresani de
Alda. 6. Maij. 1505.

Commentaria Doctoris Subtilis Joannis Scoti

in.12.li. Metaphisicę Aristotelis: Scripta recollecta ⁊ ordinata ab ipsius discipulo Antonio Andreę: cuꝫ duplici textu: Argiropili.s.⁊ Boecij: suis locis inserto: Necnō opusculum pręclarissimum eiusdem Jo. Sco. conclusiones CCCLXXVIII. cōplectēs: quas ex libris Metaphisicę Ari. edidit.

¶ Mauritio Hibernico: diuinarum humanarumq; rerum interpreti eminentissimo: Jacobus Philippus ex pellibus nigris Troianus artium ⁊ medicine cultor: obseruantiam.

Sulphureis lacubus latui sine nomine scotus
Hactenus: erexi sordidus inde caput.
Grandia non potuit sophię dispendia sacrę
Mauritius: tantum publica damna pati.
Nam rigidas remouens salebras: ⁊ sensa recludens
Condita: de barathro nobile traxit opus.
Quocirca impresso uenio nunc clarus ab aere
Scotus mauritia q̄ꝫ bene lotus aqua.
Reddere multa mihi: nil non maiora daturo
Huic modo lector habes qui mea scripta colis.
Huc impelle ratem dubiam bene culta iuuentus:
Si sapis: hęc quoniam docta terenda via est.

Cum priuilegio.

¶ Frater Mauritius de portu Hibernicus ordinis Minorum artium et sacre theologie doctor minimus Reverendissimo in christo patri domino Dominico Grimani sacrosancte Romane ecclesie tituli sancti Nicholai inter imagines Cardinali dignissimo: atque Aquilegensi patriarche honorandissimo. Cum omni famulatus affectu utriusque hominis salutem desiderat et felicitatem optat.

¶ Quid ab aeterno (ut aiunt) et, ut est in grecorum proverbio, ex a primo fere infantie annio: tum opera parenti inflammatum numinis diuinioris operosis mihi in primis que ductu per patrono Christi fuerat, proposita indicare nullo unquam eloquio celebrata satis Diui Francisci religio catholice mater uelim alteri. Christus inenarrabili gaudio et festa pace christianus ordinis agnoscet et amplectatur. Itaque reddita et mirum uelim anfractibus impedita sectantium inuoluta quae theologica greci nescio quam cuius pro uirili exercitati sumus: ne tamen exordio indigni lucra quae maximi illius rerum olim ordinis uideremur. Ceterum in religiosa militia quantum proficimus. Maximi illius rerum olim patribus aliquo bona pfecit uniuersam andiensi fuerint non meum. In litteraria vero palestra in quam olim in anatomum patria quaeque granet et in britannia quoque allaborandum catenus censui magnopere patria nos sole ingenii imbecillitate: deshauisset: saltem non alymboli profuit in tam rerum erudita periculosa eromur. Sed enim quum plerasque etatis iam non parua curriculo in albo eruditorum ut diceremus que solertissima quaeque et natura ipsius capacia fatigare ingenia possunt. Cum primo non satis me et exglitius sed diuinis omnino elucubrata uolumina Joannis Scoti pauci nos exercuerint ex eo usque et iam nunc. Cuius doctrina sint et (ut sic dixerim:) metaphisica Italia uelim in sanctius et uberius maiestate: duodeuicesimo abhinc anno sedes pluribus etiam gymnasia et tandem Patauii fixas sedes duxim: tenere neminem: praeterea celeberrima quaeque gymnasia: auctoris cuiusdam scientissima ubi iam decennio ablatam moretan puluere et sudore decertatos. Auctoris cuiusdam scientissima aliquot uolumina in lucem produximus: que prius mediocre obducta situ squallebant: tum medio parum scaturientibus nomine uix digna celebrant: In hoc genere agnosces Enarrationes in libros miraculorum dialecticas quaestiones ac in metaphisice item ambiguitates longe diuinas: quas nemo ex eruditis ausus fuerat attentare. Ceterum cum sepenumero in Doctoris eiusdem spaciosioribus uoluminibus mentio fiat expositionum in Aristotelis quoque metaphisicem: que nunc sub nomine Fratris Antonii Andree circumferuntur sed mendose adeo et manque ut sic restituat uite clarissimus doctor: mancipium uix uideatur agnituros: proposuimus: etiam si longe grauioribus impedimur curis quam in aliis scomus: hac quoque pre eminentissimum auctorem expurgatum accuratius: amplius exterius genuinoque restitutum maiori anteriori scientie studiosis offerre: non neglectis eis exemptionibus: que legenti animis non parum uidebantur opis allature: simul non se inuenio Aristotelis interpretamento latino. Ceterum proiturus in publicum eruditorum utilitatem hisce laboribus nostris quum addito nominis patrocinio et uitilgatorum sapolum improbitatem uelut patronus ac tutelare quodam numen foret querendum: non facile prestitit occurrebat alius: Domine Pontifex cardinalis doctorum nobilissime: et nobilium doctissime: qui illustri loco natus: Et eminentissime urbis clarissimus Cameriensis omnium (uti dixi) bono modo prius opibus: ac potius longe conspicuus agnoscenti me multo maximum est inenarrabiles subinde prenio animi uirtutes: quibus (ut maxima rerum scientie et animos diuinos thesauros omitta) ita prospicat ingenium tuum excultum fulgura quodammodo ut quod maxime et exipimus emicet in te prestigiis in deum pietas: digna uene gra posthemo Principe christianorum: Pontifice cardinali: quem rerum apicem non plus numerosus et munifice illigata doctrina preposita eximia quaedam bonitas: et diu non uisa: animi simplicitas incomparabilis ac benefica uoluntas: qua deinum nature diuinioris peneer alia rerum tandem mortalem deum efficit te subinde hominibus ingeniis. Quod cum alii plerique abunde: opinor: magnanime et serona hilaritate omnes supergressa uetustatem me (etiam si minimum) tue prestertim magnanimitatis imitandi morum familiarium colorem admittere permisisti ubi. Qua quidem multum adeo in humanis nihil apud animum meum antiquius: nihil impelius estuat nulla ma per rationem gratia admodum fieri duximus praesenti: quam que oblata uidebatur occasio: quippe exiguam nomen usque tue amplitudini parua facere quod pro suo fieri negat. Sed unde eius auritius: quam ut ego sit in dies tuis uirtutibus perpetuo mancipatum sciens.

¶ Joannis Duns Scoti Doctoris subtilis ordinis minorum in .12. libros Metaphisice Aristotelis secundum nouam traslationem: Scriptum recollectum ordinatum et pluribus additionibus decoratum ab excellentissimo ipsius discipulo Antonio Andree eiusdem ordinis provincie Aragonie. Feliciter Incipit. ¶ Prohemium.

Irum celi circuiuit sola. Eccli. 24. Secundum doctrinam Aristotelis et eius communiter sequentium scientia metaphisice que theologia philosophorum et sapientia nominatur: uersatur circa totum ens: et signanter circa substantias separatas: ut circa nobiliores partes sui primi subiecti: et ideo quia circa nobilissima entia nobilissima scientia est: inter omnes alias scientias naturaliter adinuentas. nobilitas enim scientiarum ex nobilitate oritur subiectorum. ex primo de anima. Idcirco quasi in persona huius scientie congrue potest dici. Girum celi etc. Ubi describitur eius dignitas admiranda quantum ad quatuor. Scilicet quantum ad amplexum ambitionis magnifice: influxum correctionis autentice: actum inquisitionis amplifice: gradum prelationis mirifice.

¶ Primum probat ipsius Giri continentia generalis: cum premittit girum: ad instar enim cuiusdam giri siue circuli que est figura capacissima secundum geometras: scientia metaphisice omnia entia ambit. Nam ut dicit philosophus metaphisice in prologo: sapientia .i. metaphisica est omnia scire ut contingit. Consideratio enim metaphisica girat omnia entia siue immobilia et incorruptibilia: siue mobilia et corruptibilia: equaliter in eis entis ratione repleta: pro quo potest intelligi illud Eccli. 43. Uide arcum et benedic qui fecit illum: ualde speciosus est in splendore suo: et girauit celum in circuitu glorie sue. Habitus quidem metaphisicus est quidam actus mysticus iaciens sagittas ueritatis contra hostes falsitatis: ideo est quasi arcus refulgens inter nebulas glorie. Eccli. 50. Uide ergo ipsum et benedic deum: qui fecit illum. nam girauit celum .i. totam uniuersitatem entium: et specialiter entium quorum habitatio est in celo. ¶ Secundum probat celi influentia uirtualis cum addit. Celi. Sicut enim celum influit in hec omnia inferiora: sic scientia metaphisice in omnes alias scientias humanas. utpote qui habet illam scientiam possunt omnes alias et earum principia corrigere uirga ueritatis: defendere hasta probationis: approbare et reprobare norma equitatis: sicut innuit Aristoteles. primo posteriorum parum ante illud capitulum. Difficile autem est nosse. Idcirco de hac scientia potest intelligi illud Eccli. 43. Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est species celi in uisione dei. ¶ Tertium probat efficacia regularis: cum subiungitur. Circuiuit: circuiuit quidem inquirendo de omnibus ueraciter sine deceptione: et plurimum efficaciter sine defectione: et generaliter sine exceptione. Et ideo in figura ipsa est sicut fluuius phison: de quo dicitur genesis 2°. Ipse circuiuit omnem terram euilath ubi nascitur aurum. Sapientie: et aurum terre illius optimum est. Euilath interpretatur stolidus: cuiusmodi sunt omnes scientie humane de se metaphisica excepta. ¶ Quartum probat eminentia solitaria: cum concluditur: sola. inter omnes enim humanas scientias ista sola precellit et omnibus principatur. Sola enim est cui nulla alia assimilatur. Sola est cui omnia alia famulantur. Sola est quam omnia alia admirantur: ut admiratiue dicere possimus illud treni. primo. Quomodo sedet sola ciuitas plena populo princeps prouinciarum etc. certe sedet ut regina respectu omnium ceterarum etc.

¶ Incipit Liber metaphisice Aristotelis primus. Translatio argiro. que ubique primo loco ponitur. Capitulum primum.

Omnes homines natura appetunt scire.

Omnes homines natura scire desiderant.

¶ Iuxta consuetudinem in hoc libro. Primo premittit prohemium. Secundo subiungit tractatum. secunda ibi. Quoniam uero manifestum. In tota autem prima parte ad prologum pertinente intentio Aristotelis est ad beniuolentiam et ad amorem huius scientie trahere auditores. Circa quod duo facit. Nam primo reddit auditorem beniuolum ex scientie dignitate. Secundo ex scientie utilitate. 2° ibi iuxta finem prologi. Oportet autem aliqualiter eius ordinem constituere. Circa primum quatuor facit. Nam primo probat huius scientie dignitatem ex eius naturali appetibilitate. 2° ex eius essentiali speculabilitate. 3° ex eius libertate ingenua. 4° ex eius honorabilitate propria. secunda ibi. Quia uero non actiua. 3° ibi. Sed ut dicimus homo liber. 4° ibi. Nec tali alia honorabiliorem oportet. In tota prima parte intendit talem rationem. Omnes homines naturaliter scire desiderant. ergo maxime scientiam maxime desiderabilem: sed scientia metaphisice est maxime scientia. quam ipsam maxime desiderabilem omnes homines: quod maxime est desiderabilis. et per consequens est dignissima. Circa istam rationem sic procedit. Nam primo pertractat hanc propositionem. omnes homines etc. in qua stat uirtus maioris. 2° inuestigat minorem ibi. Quia autem hanc scientiam querimus. Circa primum duo facit. Quia primo facit quod dictum est. secundo quia mentionem fecerat de scire et cognoscere: gratia huius distinguit et determinat de diuersis gradibus cognoscendi in omnibus cognitionem participantibus. secunda ibi. Animalia quidem igitur etc. Circa primum duo facit. Primo proponit dictam propositionem. 2° subiungit eius probationem. secunda ibi. Signum autem. In primo igitur huius libri ponit Aristoteles hanc propositionem dignitatem et nobilitatem huius scientie uirtualiter continentem. dicens. Omnes homines natura scire desiderant etc. Deinde cum dicit.

¶ Signum autem est ipse sensuum amor: et sine namque utilitate propter seipsos sensus amant: et maxime uisus. non enim solum ut agamus: sed si nihil est acturi sumus uidere fane pre cetis omnibus eligimus.

¶ Signum autem est sensuum dilectio. Preter enim utilitatem propter seipsos diligunt. Et maxime aliorum qui est per ipsos oculos. Non enim solum ut agamus: sed et nihil agere debentes ipsum uidere pre omnibus (ut dicam) aliis eligimus.

¶ Subiungit probationem dicte propositionis: et probat eam a posteriori et signo. Circa quod duo facit. Primo quod dictum est. 2° assignat causam dicti. secunda ibi. Causa autem est. Dicit ergo. Signum autem quod omnes homines natura scire desiderant: est dilectio sensuum. Preter enim utilitatem .i. si ad nihil aliud deseruirent: propter seipsos diliguntur: et maxime aliorum .i. inter alios eum qui est per oculos .i. sensum uisus. non enim solum ut agamus .i. non solum propter necessitatem uite: sed etiam nihil agere presentes uel debentes ipsum uidere .i. sensum uisus: pre omnibus aliis sensibus concupiscimus et amamus.

Notandum ut habetur 2° de anima. et in libro de sensu et sensato iuxta principium

¶ Frater Aurarius de porta Hybernicus ordinis Minorū artiū ⁊ sacre theologie doctor
[illegible] Reuerendissimo ⁊ olim Domino Domino Sanctorum sacrosanctę Romanę ec-
clesie tituli sancte Nichole in carcere Tulliano Cardinali dignissimo: atq; aqui-
legiensi patriarche honorandis. Cum olim famulatu affectu
utrobiq; bono salutē optarem: efficaciter optat.

¶ Qui ab ortu vagientis infantie: ut ait in greco prouerbio: ⁊ a primo fere infantię annicu-
lum optima parētū influentia nostra humane diuinorū operum mihi in primis: quę ducta per-
petuo placuerunt fuerint: ppolita mihi tum multo magis eloquio celebrata sancti Dei Fran-
cisci religio catholicum: Quę ordini alteri Christus inter arrabidi gaudio ⁊ festa pace christianę
ecclesie agnoscit ⁊ ampleat. Hoc recordata ⁊ mirio ardenti affectu: deliberauerim: ⁊ ut
hec: quę decoratio greca nitcup antrolane pro vestri enixi famulatus tui exordio indigni
olim videremur. Cęterū in religiosa militia quātū placeremur. Maximi illius rerū olim
particeps: ubique bona: pfluit venerabilis indies fuerit: non meū. In literaria vo palestra in
qua olim curriculum pene qdē totum: ⁊ in britannia quoq; allaborandū catenus censui
mihi: ⁊

[illegible]

¶ Ideo ex eo sit q sensus hic ad cognoscendum maxime suppetit: cōpluresq; dñas rerum declarat.

¶ Cū aūt est q hic maxime sensuum cognoscere nos facit: et multas rerum dñas demonstrat.

[illegible]

Notandū q sensus visus dicit maxime cognoscitiuus [illegible]

[illegible]

Sed contra hoc qd ait Aristoteles sensus visus nos facit magis scire [illegible]

[illegible]

¶ Ad hoc qd ait: q sensus visus maxime diligim⁹ [illegible] magis odim⁹ [illegible] in illo ca⁹. Qui aūt [illegible] extremitates in ultima regula [illegible] magis eligendum [illegible] magis odim⁹ oppositū [illegible] magis diligim⁹ q visū.

Respondeo q ille rationes non cogunt.

¶ Ad p⁹ dicendum q visus magis facit per se ad cognitionē siue ad sciam que est per [illegible] sicut vult Ar. in de sensu et sensato ubi supra. Et ad p⁹m dicendum ipse ibidē vult: q audit⁹ per accidens solū magis facit ad cognitionē siue ad sciam que est per doctrinam ex hoc q vox audibilis que mouet auditū est significatiua [illegible] et hoc accidit [illegible] quod [illegible] auditū: si enim eedē vocem formaret [illegible] quod [illegible] ad significandū [illegible] auditio [illegible] ad significandū [illegible] sic habet [illegible] visus [illegible] ad sciam per quē modū nūc [illegible] audit⁹: sz vocem [illegible] signa [illegible] illud videt linguā esse [illegible] ad sciam habitam [illegible] visus facit magis ad sciam: sz q̄tū ad sciē [illegible] per doctrinam: audit⁹ facit magis ad sciam [illegible] per se sz magis per accidens: q̄ sui obiectū ex istōne [illegible] per quā istōnē nihil sibi accrescit. [illegible] per accidens audit⁹ magis facit scire: visus autem per se et directe mediante lumine nāl ipsius intellectus.

¶ Ad illud leonis: dico q p̄fert tactus visui nō q ad per se et p̄us obiectū [illegible] ad illō corpus [illegible] magis [illegible] per visum et per tactū sit q per visum solū. ¶ Ad aliud [illegible] q tact⁹ est duarum [illegible] visus aūt [illegible] ex hoc forte sequit q tact⁹ nō est simpl⁹ vnus sensus: de quo aliās: tn ex hoc nō sequit q tact⁹ p̄ses [illegible] demōstraret: q obiectū ipsius visus [illegible] et color in plib⁹ corpib⁹ reperiunt: q oēs [illegible] tangibiles [illegible] cognoscimus [illegible] per hoc accidentia ut dicit in 7⁹ hui⁹. q. illa. Utrum [illegible] cognitionē: et obiectū visus in plib⁹ corpib⁹ reperit q obiectus tact⁹: vel cuiuscūq; altius sensus [illegible] visus p̄ses [illegible] demonstrat: et magis facit ad sciam: et ideo magis diligit. ¶ Ad aliud de 2⁹ de gñatione dicit q illud hēt veritatē qn p̄us est de cēntia posterioris: [illegible] aial de cēntia hoīs: sz nō est sic in p̄posito: [illegible] nō sūt de cēntia lucis: [illegible] tangibiles nō sūt simpl⁹ p̄me: sz sūt p̄ime respectu susceptiui earū: cuiusmodi sūt hec inferiora: vn et male allegat auctor illa: dic enim sic: q querim⁹ sensibilis corpis p̄ⁿ et illud est tangibile: ideo sole [illegible] tactū facit [illegible] corpis sensibilis de quo [illegible] sequit: [illegible] visus p̄ sit tactus: quapp⁹ et [illegible] prius. [illegible] obiectū: sz nō est obiectū visus corpis tangibilis passio [illegible] tangibilis: sz [illegible] aliud: et sic [illegible] nā p̄us. [illegible] aliqui [illegible] corpi [illegible] de quo [illegible] et corpi celesti: cuiusmodi [illegible] est nā p̄spicui. patet igit q auctoritas est ad oppositū: q obiectū visus est p̄us [illegible] et ideo est in plus. ¶ Ad ultimū de regula illa [illegible] q fallit per [illegible] in [illegible] nā melius est [illegible] viuere q viuere: et tn magis odimus oppositū viuere q oppo⁹ [illegible] viuere: q oppo⁹ viuere destruit viuere et [illegible] viuere. Ubi Ar. 7⁹ topi. glosat illā p̄positionē [illegible] alterū: et vult q illa regula nō [illegible] magis eligendū includit minus eligendū: si [illegible] in exemplo posito: [illegible] viuere: [illegible] in p̄posito: sensus visus includit sensum tactus: et oppositū tactus destruit tactū et visum. Deinde cū dicit.

¶ Animalia igitur vna cū sensu natura fiunt.

¶ Aialia quidē igit sensum hñtia natura fiunt.

¶ Distinguit diuersos gradus cognoscendi in entib⁹. Circa qd duo facit. p⁹ ostendit p̄positū in brutis rōne carentib⁹. 2⁹ in hoīb⁹ rōnē p̄ticipātib⁹. 2⁹ ibi. Aialia quidē igit. Prima in duas. Nā p⁹ p̄mittit oīm aialiū [illegible] 2⁹ describit eorū dñā q̄tū ad cognitionē. 2⁹ ibi. Sz ex sensib⁹ quidē. Dicit q̄ q aialia oīa sūt hñtia sensum. nā. i. sm nām p̄ām. Rō hi⁹ est. q: ipse est rē p̄uari p̄a forma vel dñia specifica. q iam esset h et nō eēt h. aial enim p̄stituit in eē specifico aialis. Per sensitiuū qd est hñe sensum. nā quedā aialia hñt sensus oēs: ut aialia p̄fecta: quedā p̄ses: quedā paucos sm q sūt p̄fectiora vl min⁹ p̄fecta: oīa tn hñt nēcio saltē vnū. s. sensum tact⁹. ut hētur 3⁹ de aīa iuxta finē: et in li⁹ de sōno et vigilia. sine tactu quidē aialia nō p̄nt existere: cū per tactū cognoscant que sūt p̄sicua: et que sūt corruptiua aīa: puta qualitates tangibiles. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ex hoc aūt in alijs memoria nō fit: in alijs fit et p̄pterea eorū quę memoriā hñt alia prudētia sunt: alia magis discere p̄nt. Et prudentia qdē sine hñtitate discendi sunt: quę sonos audire nō p̄nt: ut apes: et si qd aliud tale gen⁹ est animalis: discit aūt id omne: quod et hūc cum memoria sensum habet.

¶ Ex sensib⁹ aūt qbusdā qdē ipsorū memoria nō fit: qbusdā vō fit. Et pp hoc alia qdem prudētia sunt: alia vō disciplinabiliora non potentib⁹ memorari. Prudētia qdem sunt sine habilitate discēdi quęcūq; sonos audire nō potētia sunt ut apes: et utiq; si aliqd aliud genus animalium huiusmodi est. Adiscūt aūt quęcūq; cū memoria: et hūc habēt sensum.

¶ Ponit aialiū dñiam: et ponit tres diuisiōes in aialib⁹ respectu cognitionis: ex qb⁹ colligit triplex gradus cognitionis in eis. ¶ Prima diuisio est q aialiū quedā hñt memoriā quedā aūt nō: ideo dicit q ex sensu qbusdā horū aialiū nō fit memoria: qbusdā aūt fit. Et dicit ex sensu factā et memoriā vl nō factā. nā virtutes interiores: puta fantasia memoria et c. p̄supponūt exteriores sensus. Rō hi⁹ diuisionis est: q aialib⁹ data est cognitio sensitiua ad necessitatē vite et ad necessitatē p̄arū operationū. aialia q̄ que mouent motu p̄gressiuo ad aliqd distinctū indigēt memoria: alias nisi in eis remaneret impressio memorialis de obiecto: motū p̄tinuare nō possēt usq; ad oīm qd appetūt. aialia vō immobilia motu p̄gressiuo: ut sūt que dicunt ostree et p̄ebilie marine lapidibus affixe: nō indigēt memoria: sz sufficit eis ad p̄ras operationes obiecti p̄ntia: et ideo sola imp̄fecta et p̄fusa imaginatio ut hēant aliquē motū indeterminatū. s. dilatationis et p̄strictionis: sm q obiectū est delectabile vel tristabile. ¶ 2⁹ diuisio est que sequit ex p⁹: q aialiū quedam hñt prudētiā: illa. s. que hñt memoriā: alia vō nō hñt illa. s. que memoria carēt: ideo dicit: et pp hoc. s. q aliq habēt memoriā aliq nō: hec qdē aialia prudētia sūt: alia supple nō. rō hi⁹ diuisionis est: cū enim prudētia p̄uideat de futuris ex memoria p̄teritorū: p̄tes aūt prudentie sūt tres: sm tullius 2⁹ rhetorice. s. intelligētia: memoria: et p̄uidētia: q; q̄ sic est: aialia que carēt memoria: neq; q hñe p̄nt prudētiā: que aūt memoriam hñt aliq mō prudētiā hñe p̄nt: ut dicet in q̄one. ¶ 3⁹ diuisio est q aialiū hñtiū memoriā et prudētiā: quedā sūt disciplinabilia: puta hñtia auditū: quedā idisciplinabilia. s. que auditu carēt: ideo dicit: alia vō sunt disciplinabiliora nō potētib⁹ memorari. i. aliq sūt disciplinabilia in q̄ differūt ab hijs que memorari nō p̄nt: nec per p̄ns sūt prudētia. ergo nec disciplinabilia: et exponit qd dixerat. Prudētia quidē sūt sine adiscere: quecūq; sonos audire nō p̄nt. i. que nō hñt auditū: ut apes: et si aliqd aliud gen⁹ aialiū est hi⁹. adiscūt aūt. i. disciplinabilia sūt: quecūq; cū memoria: et hūc hñt sensum. i. sūt cū memoria auditū hñt. rō hi⁹ diuisionis est: q audit⁹ maxime deseruit discipline acquisite per doctrinā et instructionē alterius: sz per accidēs sm Ar. in de sensu et sensato. ut dictum est superi⁹. que ergo auditu carent et si prudētia esse possunt: nō tn disciplinabilia: que aūt nō hñt memoriam et nō habent auditū nō sunt disciplinabilia.

Sed uidetur falsum qd de apib⁹ hic dicit. nō enim videntur carere auditu cum per sonos p̄uarū cāpanarū et p̄cussiōes lapidum et hi⁹ p̄gregent et q̄si teneant. ¶ Ex⁹ q hoc nō est ex hoc q sonos illos audiāt: sz accidit pp motū localem aeris moti et ipellentis apes: qui mot⁹ facit sonos illos et cātur ex collisiōe corporū sonātiū: sic de tonitruo dicit Ar. 3⁹ de aīa. in fine q interficit aialia et frangit arbores et diruit edificia: non q sonus hoc faciat: sz ipse aer fortiter mot⁹ deserēs ipm sonū. ¶ Ex p̄dictis colligit triplex gradus cognitionis in aialib⁹. p̄m⁹ est q aialium quedā hñt memoriā prudētiā et disciplinabilia sūt que. s. auditū hñt. 2⁹ q quedā memoriā hñt et prudētiā: sz idisciplinabilia sūt. s. que auditu carent. 3⁹ q quedā nec memoriā nec prudētiā hñt nec disciplinabilia sunt. 4⁹ autē gradus addi pōt. s. q aliq aialia sūt disciplinabilia. et per p̄ns hñt auditū: nō tn hñt memoriam: nec prudētiā: est oīno incōpossibilis: sensus enim cōprehēdēs obiectū per medium extrinsecū: cuiusmodi est audit⁹: est nēcio in aialib⁹ mobilib⁹ motu p̄gressiuo: que nēcio memoriā hñt. et per p̄ns prudētiā ut pz ex p̄dictis.

c Etia igit aialia imaginatiōib⁹ atq; memoriis viuūt: experiētiaq; experiētię sunt: nisi p̄ parū. Gen⁹ aūt hoīum et arte viuit et rōne.

¶ Alia qdē igit imaginationibus et memorijs viuūt: experimēti aūt parum participant. Hominum autem genus arte et rationibus.

¶ Postq̄ p̄bus distinxit gradus cognitionis in aialib⁹ rōne carētib⁹. Nūc distinguit gradus siue ordinē cognitionis in hoīb⁹ rōnē p̄ticipātib⁹. Circa qd duo facit. p⁹ p̄fert cognitionē humanā cognitioni brutorū aialium. 2⁹ accedit ad determinādū gradus vl ordinē cognitionis in hoīb⁹. 2⁹ ibi. Fit aūt ex memoria. Dicit ergo q aialia qdē alia ab hoībus imaginationibus et memorijs viuūt: sz experimēti participāt parū: hoīum aūt genus arte et rationib⁹ viuit. et per p̄sequens experimento.

Notandū q viuē aliqd noīat p̄mū actū: eo mō q loquit Ar. 2⁹ de aīa. q viuē viuētib⁹ est eē: et signat ipsū eē rei in tali gradu qui est viuē. Aliqn noīat 2⁹ actū qui est exercē opa vite: cuiusmodi sūt act⁹ sensitiue p̄tis intellectiue: et sic accipit viuē in loco isto. alia q aialia ab hoīe viuūt imaginationib⁹ q̄tū ad aialia imp̄fecta et memorijs: et per p̄ns et imaginatiōib⁹ q̄tū ad p̄fecta: et hec sūt opa p̄tis sensitiue: sz hoīum gen⁹. i. spēs humana arte et rōnib⁹ que sūt act⁹ vel hñt p̄tinētes aīe intellectiue et rōnali: homo enim rōne distinguitur a brutis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Augetur memoria qđ hoīb' experientia fit. Experto enī similia recolimus memoriā. vñ' experientia facultati est cītis. Videmus igīt scientiā q̄ ars: experientia fere similes esse.

¶ Fit aūt ex memoria hominibus experimē tum cōsiderandū ē multū memorie vñ' experientie potētia facturis. Et fere videtur experientia scientiam esse.

¶ Secundū ad rem intelligendā q̄dam sine ordine copilate sūt. Circa qđ duo facit. p' ponit diuisionē experti ad artē. 2° ostendit hoc ordinate esse dictum. ibi. Circa p' duo facit. p' ponit q̄stiones expertis ad artē. 2° solvit q̄stiones expertis ad artē. ibi. Videt aūt. p' ponit q̄stiones expertis ad artē. 2° solvit q̄stiones expertis ad artē. ibi. Ita q̄ dicit. Ita dic in causa. Nā p' ostendit qđ experientia differt ab arte. 2° qđ ars. ibi. Ab' vero. Ita igīt ergo q'

Notandum

Notandū

Notandū

Notandū

Notandū

Notandū

¶ Cognoscere a nobis hoc cognoscibile scientia est a nobis cognoscitur quicquid scibile est. Quia nihil scire expetit ob aliquid quod scitum est expetit nobis quicquid nobile est propter vos et causa eius quod nobile est hoc per scibilia cognoscibile est.

¶ Et notare hoc ita est a nobis inest ei quod nobile est hoc per scibilia nihil quidem proprie scibile est quod nobile est propter scibile nobile est ipsum nobile scibile debebat. Talia autem est quod nobile est scibile. Alia autem scibilia bona principia et causa nobis per hoc et per hoc alia bona colunt et non hoc per scibilia.

¶ Probat 2m inde sibi scibile tale nobile hoc quod scibile nobile quaerat pp scibile et non pp aliud sed hoc quod scibile est principium scibile nobile. Quod patet. Quia quicquid scire pp se nobile scire magis nobile est et nobile scibile. Sed nobile scibile et quaerit pp scibile. Manifestum est igitur quod scibile nobile est principium scibile nobile. Et quod ita sit manifestum est ex hoc quod alia scientiae sunt nobiles quod non est. Si hoc esset non esset nobile scibile nobile. Et si non esset nobile scibile nobile non esset scibile. Et si non esset scibile nobile non esset nobile. Et si non esset nobile non esset scibile. Et si non esset scibile non esset nobile. Et si non esset nobile non esset scibile.

¶ Principio quoque manifestum est ex hoc quod scibile nobile est ex quo scibile nobile est principium scibile nobile. Et si non esset scibile nobile non esset principium scibile nobile. Et si non esset principium scibile nobile non esset scibile nobile. Et si non esset scibile nobile non esset nobile.

¶ Et sic de principio scibile nobile et causa

[illegible]

Notādū [illegible]

Sed hic [illegible]

Notādum [illegible]

Notādū [illegible]

efficiēs efficiat mouēdo: nō enī agēs oē agit mouēdo [illegible] ... ut ibi aliqd causat [illegible] ... Finis enī nō mouet ni [illegible] ... Notādū [illegible] ... Deinde cū dicit.

¶ Cū ad ueritatē magis pspiciēdā maiores ēt nr̄os qui rerū contēplationē aggressi sunt sumamus opz: ⁊ illos enī principia quędam ⁊ causas dicere ꝯstat. Si igit illoꝝ sn̄ias in medium attulerimus: aliqd euenerit sane: quo ad ꝓpositū doctrinę huius accōmodabit: aut enī aliud quippiā iueniem⁹ causę genus aut hisce quę magis dicuntur nunc credemus.

¶ Accipiam⁹ tn̄ nobis priores ad entiū pscrutationē uenientes: ⁊ de ṽitate philosophātes. Palā enī qz ⁊ illi dicūt principia quędam ⁊ cās. Si igit illoꝝ sn̄ias in medium attulerim⁹: aliqd euenerit sane qd ad ꝓpositū doctrinę hui⁹ accōmodabit: aut enī aliud aliqd causę gen⁹ iueniem⁹: aut mō magis dictis credim⁹.

¶ Accedit ad ꝑtractādū opionē antiqrū de cāis ⁊ pncipijs. Circa qd duo fac. p⁹ assignat cāz hui⁹ ꝑtractationis. 2⁹ ꝓsequit de itēto. 2⁹ ibi. Primū qdē igit. Dicit ergo q̄ quis de cāis ꝑtractatū sit in libro phisi. tn̄ nūc accipiam⁹ i. opionē illoꝝ qui priores nobis. i. prius q̄ nos fuerūt uenientes ad pscrutationē entiū ⁊ de ṽitate phantes: q̄ ipsi. s. cās ponūt ⁊ pn̄: ⁊ reddit cāz huius: q̄ supueniētib⁹ nobis ꝯsiderare eoꝝ opionē erit aliqd opus uite que est uita in pn̄ti methodo. i. erit aliqd pnciam ⁊ pūtile ad pn̄s negociū: ⁊ uitē metaphora eo mō quo quelibet res utilis alteri pōt eē de uita ei⁹ uel q̄ ꝯp⁹ uite respectu ei⁹. Alia trāslatio hēt planius sic. Erit aliqd ꝓpe. i. ꝑambulū methodo. i. pn̄ti scie que nūc a nobis querit. Utilitas autē est ista: q̄ ꝑtractādo opiones eorum: aut inueniemus aliud genus cause a q̄tuor ꝑdictis: aut mō dictis magis credemus. s. q̄ ipse sūt cause ⁊ nō plures. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Plurimi itaq; eorū qui primo phati sūt ea sola pncipia oīaz eē existimarūt. quę sub rōne māe collocant: id enī elementū rerū id pncipiū eē dicūt. ex quo fiūt vniuersa fiūtq; prio ⁊ in qd ultimū corrūpunt: sba ꝑmanēte qdē: mutationē aūt in affectibus subeunte.

¶ Primū igit philosophantiū plurimi solas eas quę in materię specie putauerūt oīum eē pncipia. Nā ex quo sūt oīa entia: ⁊ ex quo fiūt primo: ⁊ in qd corrumpent ultimo: sba qdē manēte: in passiōib⁹ vō mutata: hoc elementū: ⁊ id pncipiū dicūt eē coꝝ quę sunt.

¶ Prosequit ad narrationē opinionū. Circa qd duo facit. Nā p⁹ opinionē antiquoꝝ de pncipijs narrat. 2⁹ ꝯ eoꝝ positiones disputat. 2⁹ ibi. Ergo quicūq; ipm eē. Pria in duas. p⁹ facit qd dictum est. 2⁹ sub qdā caplo uel cōpēdio recolligit dicta ab antiquis ostēdens q̄lit in suis opinionib⁹ q̄tuor gn̄a cārū tetigerūt. 2⁹ ibi. Breuiter igit ⁊ capitulatim. Prima in duas. p⁹ narrat opinionē ponētiū rerū pn̄ rebus inexistentia ⁊ nō separata. 2⁹ opinionē ponētiū separata: ut fuit plato. 2⁹ ibi. Post dictas vō. Pria in duas. nā p⁹ ponit opiniones de pncipijs distinctionē rerū ⁊ motum ab entib⁹ nō negātes: ⁊ tales opiniones fuerūt loquētiū magis nāliter. 2⁹ ponit opiniones distinctionē rerū ⁊ motū ab entibus penit⁹ amouētes: cuiusmodi fuerūt pmenides ⁊ melissus loquentes minus nāliter. 2⁹ ibi. Sunt aliq̄ qui dicūt. Pria in duas. p⁹ ponit opinionē phoꝝ ponētiū pncipia rerū corporea. 2⁹ ponētium incorporea cuiusmodi fuerūt pythagorici. 2⁹ ibi. In his autē. Prima in duas. p⁹ ponit opiniones phoꝝ entitatē a rerū pncipijs nō negātes. 2⁹ opiniones entitatē a rerū pncipijs aliqliter auferētes: q̄les fuerūt democritus ⁊ leucippus ponētes rerū pncipia ens ⁊ nō ens. puta uacuū ⁊ plenū. 2⁹ ibi. Leucippus vō. Prima in duas. nā p⁹ ponit opinionē solaz nālē cām ponētiū. 2⁹ opinionē ipsi māe efficientē ad dentiū. 2⁹ ibi. Procedentib⁹ aūt sic. Pria in duas. p⁹ ponit opinionē hoꝝ in gn̄ali. 2⁹ descēdit ad qsdā in spāli. 2⁹ ibi. Et tales enī. Prima in duas. nā p⁹ ostēdit qd illi antiq̄ senserunt de rerū suba. 2⁹ qd senserunt ꝯnter de rerum gn̄atione ⁊ corruptione. 2⁹ ibi. Et ꝑ hoc gn̄ari. Dicit ergo q̄ p⁹ qdē plurimi phantiū. i. eoꝝ qui tn̄ phati sunt de nā rerū: putauerūt omniū pncipia esse solū illa que sunt in māe specie. i. in genere cāe mālis: cui⁹ positionis tāgit q̄druplex medium sumptū a q̄tuor cōditionib⁹ māe: que videnī ad rōnē pncipij ꝑtinere. p⁹ est. nā illud ex quo res est: videt esse pncipiū ipsius rei: sed mā est hi⁹. ergo ⁊c. ⁊ hoc est qd dicit. mā est id. s. ex quo sunt oīa entia. 2⁹ medium est. nā illud vt pncipiū rei in qd finalr oīa per corruptionē resoluunt. nā sicut pncipia sunt p⁹ in gn̄atione ita sunt ultia in resolutione: sed mā est hi⁹. ergo ⁊c. ⁊ hoc est qd dicit q̄ est mā id in qd corrūpunt ultio. i. finalr s. oīa entia. 3⁹ medium est. nā id ex quo p⁹ fit aliqd videt esse cā rei: q̄ res per gn̄ationē ꝓcedit ad esse: sed mā est hi⁹: q̄ ex ea fit res per se nō per accn̄s ut ex ꝑuatione ergo ⁊c. ⁊ hoc est qd dicit. q̄ mā est ex quo fiunt p⁹. s. entia. 4⁹ medium est. nā illud videt esse pn̄ qd in gn̄atione ⁊ corruptione manet. nā pncipia opz manere: sed mā est hi⁹. ergo ⁊c. ⁊ hoc est qd dicit. suba scilicet māe manēte que est fm eos tota suba rei: passionibus uere mutatis. puta formis ⁊ accidentibus: hoc s. mā est elementū: ⁊ illud dicunt esse pncipiū eorum que sunt. i. omniū entium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et iccirco neq; fieri qcq̄ neq; corrūpi putant: q̄ talis natura semp seruat quēadmodū neq; socratē dicimus aut simpliciter fieri cū bonus fit aut musicus aut corrūpi simpliciter cū hoc habit⁹ abijcit. q̄ manet ipz sub icetū: socrates inq̄ ipse: neq; quicq̄ idētidē ęterorū: opz enī quādā vnā esse naturā uel plures vna: ex qbus aut ex qua psistēte salua cętera fiunt. Multitudinem tn̄ speciēq; pncipij talis nō eandē inquiunt omnes.

¶ Et ꝑ hoc nō gn̄ari quicq̄ putāt: neq; corrūpi: quasi tali nā semp cōseruata: sicut neq; dicimus Socratē gn̄ari simplr qn̄ fit bonus aut musicus: neq; corrūpi qn̄ deponit habitus istos. ꝓpterea q̄ sbm̄ maneat Socrates ipse sicut nec alioꝝ qcq̄. Opz igit eē aliquā naturā aut vnā: aut plures vna: ex qb⁹ aut ex qua cōseruata cętera fiunt. Pluralitatē tn̄ ⁊ speciē talis pncipij non idē omnes dicūt.

¶ Ostendit quid ꝯnter ad pn̄m senserūt de gn̄atione ⁊ corruptione rerū: ⁊ est q̄ fm eos cōtingit nihil gn̄ari ⁊ corrūpi simplr. Dic ergo q̄ q̄ mā est fm eos tota suba rei: ꝑ hoc nihil putāt gn̄ari nec corrūpi simplr: cum talis nā. s. mā que est tota rei suba semp cōseruata sit: sic enī socratē qn̄ fit bonus aut music⁹ dicim⁹ nō gn̄ari simplr: nec corrūpi cū deponit habitus illos: cū ipse socrates qui est sbm̄ harū trāsmutationum maneat idē: silr nec illoꝝ. s. alioꝝ aliqd: supple dicūt nec gn̄ari nec corrūpi simplr: sed solū fm qd. addit aūt q̄ q̄uis sic cōuenirēt in ponēdo cām mālē: tn̄ differebāt: q̄ qdā eoꝝ ponebāt mām vnā: quidā plures: ponentes ēt plura differebāt: quia nō oēs eadē ponebāt: ⁊ hoc est qd dicit q̄ fm eoꝝ positiones opz aliquā eē naturā talē. s. mālē: aut vnā aut plures vna de quib⁹ alia fiant: illa. s. nā cōseruata: quare oportet mām manere pluralitatē vō ⁊ speciem talis pncipij. s. māe non oēs idem dicunt: ut patebit ex sequentibus.

Notādū q̄ fm q̄ habet p⁹ de gn̄atione. ⁊ 5⁹ phi. gn̄atio uel corruptio est duplex simplr. ⁊ fm quid. Gn̄atio uel corruptio simplr est in suba: qn̄. s. forma sbalis gn̄atur uel corrūpit: ut si ex aq̄ fiat ignis: sed gn̄atio uel corruptio fz qd est qn̄ manēte suba rei fit trāsmutatio circa accn̄tia ⁊ passiones ut cū socrates fit musicus uel bon⁹: uel cum deponit hos habitus: ut fiat ex musico nō musicus: uel ex bono nō bonus. Cū igit fm opinionē antiquoꝝ mā sit tota suba rei. Nā ad noticiā forme sbalis nō ꝑuenerūt: sz ad māz quā opz manē fz ipsos tanq̄ ignābilē ⁊ incorruptibilē: sequit fz eos q̄ nulla est gn̄atio uel corruptio simplr: sz fz qd: q̄ sba rei sp manēte solū fieret mutatio circa accn̄tia ⁊ passiones. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sed thales qdē auctor talis philosophię primus aquā esse dicit. Quapropter ⁊ terram super aquā dicebat esse.

¶ Sed thales qdē talis phię pnceps: aquā ait esse. Unde ⁊ terrā esse super aquā asserebat.

¶ Descēdit ad quasdā opiniones spāles. Circa qd duo facit. p⁹ ponit opi. ponētiū hi⁹ pn̄ vnū tm̄. 2⁹ opini. ponentiū pn̄ plura esse. 2⁹ ibi. Emp. vō. Prima in tres. p⁹ ponit opi. ponētiū aquā eē hi⁹ pn̄. 2⁹ aerē ponētiū. 3⁹ ignē. 2⁹ ibi. Anaxagoras autem. 3⁹ ibi. Anaxagoras vō. Prima in duas. p⁹ ponit opini. 2⁹ positionis rōnē. 2⁹ ibi. Forsan enī. Dicit ergo q̄ thales pnceps talis phię. s. specularius: ait esse aquā p⁹ rerū pn̄: ex hoc aūt dicebat ulteri⁹ q̄ terra est sup aquā sita: sicut pncipiatū sup suū pn̄: vnde terrā sup aquas eē asserebat. Hanc opi. tangit phs. 2⁹ de celo ⁊ mun. ubi inqrit de loco terre: ⁊ dicebāt quidā enī q̄ terra erat natās sup aquā: q̄ si eis obijceret: q̄ terra sbmergeret: si eēt sup aquas. dicebāt q̄ nō: q̄ ꝑ magnā latitudinē terre ꝓhibet ei⁹ sbmersio: sic videm⁹ de q̄busdā corpib⁹ grauib⁹ que sbmergi ꝓhibent ꝑ

chaos post hoc facta est huiusmodi mundi. Quasi ante eorum effectum ipse empedo. Progressus ad operum huius qualitatem. Et effectus ipse rerum mundi. Et congregationis quidam horum primus huius causam attribuit. Et horum posteriorum indicat.

¶ Deficiebat adhuc aliquis aliqua de his quæ pertinent ad mundi constitutionem. Quasi aliquis ab eo amore desiderii cerebrosi "quod primum ad inquirendum. Etenim hic rebus mo" tum primum primo. Empedocles quæ ad deos p" amore congregationis et discordiæ "bellandis vel amicis primo etc. I. p" multis locis quidem chaos effici. Et ordinem existere simplicem et sic effecta. Et cetera rerum quidem ante ad ea. 4." positi loci. Et congregationis et rerum p". Ultra ab illa chaos posse illud recipiendo. Et amore quæ amore odiorum et ois impetu hic autem rō pōt effe calorem hominis qui orbis et acuo. quidem rerū videt prodere et amorem bilis. Et vt effectus amoris. Et plures elementos. Et corruptibilia vbi in his esse bonū vbi malum. Et quæ ois impetū" nos amoris. Et totalis voc amicitiæ. Et amoris. Et amoris. Et amoris

Notádū q pythagorici nonā spherā quā oīes stellas continet deū appellabāt: eo q̄ totius motus & cursus causa esset. Vnde Ouidius in primo metha. de hac loquens ait.

Ipse locis motus altis radiantia solis
Lumina cernebat: nubes & fulmina late
Audiit & tonitrus & non audita canebat
Arcadis & tristes clades pauitantis Achaie
Aduenasque deos & agentem sydera cursus
Certa suis motus & quid natura iubebat
Hoc sibi pro cunctis animum mouisse putabat.

Notádū q pythagoras attribuebat infinitati numero pari: finitati aūt numero impari. Motus ad hoc ponēdū rōne cuiusdā figure. Nā si 3ª plōbicq̄ cuplo oe infinito. Rōne qua dēz q̄ in corporibus quādā infinitatez aspicimus. q̄ corpora semp fuit diuisibilia in quo cōstat. diuisio enī petuit tendit in infinitum: q̄z semp est diuisibilis in quas medietates. Cum ergo oe rōne numeri pariter sit posse diuidi in eōs medietates: idcirco videtur numerus par oe se ipsobile infinitati quādā. Dēz q̄ addita vnitate cōstituit numerus impar qui amplius nō est diuisibilis in quas cōsecutionē videt oe se bōe finitatē q̄dāz q̄ cuiq̄ diuisio est cū puentū est ad vnitatē que remanet idiuisa: & idcirco numero impari attribuebat finitatem. Signo ad mouebat: q̄ numeri impares qui sunt extra & alij ab vnitate semp faciūt eandem speciē numeri: si numeri impares accipiūtur ordinate. I. vnā tria quinq̄ septē nouem: & sic in infinitū. nā ītī oēs cōgregati semp augmentū numerū quadratū. uerbi gra. vnā & tria faciūt quatuor qui est primus numerus q̄dratus: & ultra quos & quinq̄ faciūt nouē: qui est etiā numerus q̄dratus: ultra nouē & septē faciunt sex decē qui est & numerus q̄dratus: & sic de aliis in infinitū. Dēz numeri pares nō bñt se ito mō. nam vnā & duo faciūt tria: tres aūt & quatuor faciunt septē. Septenarius aūt numerus est alterius spēi a ternario. nā ternarius est numerus primus & incōpositus duplr. Tum quātuscūq̄ aūt numeros nullus eni numerus ductus in alium vel in seipm facit numerum ternarium. tum q̄z nō fit ex aggregatiōe numerorū multi eni duo numeri simul pgregati faciūt ternarium. Septenarius aūt fit primus & incōpositus q̄rum ad ducta numerorum: q̄. I. nullus numerus ductus in se vel in aliū numerū facit septē: nō tñ est icōpositus q̄rū ad aggregatiōē numerorū. nā q̄uis & tria sint cōgregata faciāt numerū septenariū. q̄. I. numeri pares addūt ordinate vnitati utriūe semp speciē in infinitū: ideo pythagoras numerū parez attribuebat infinito: sed q̄ numeri impares ordinate sumpti mō pro posito semp seruant vnisonitatē speciei: ideo numerum parem attribuebat finito.

Notádum etiam q̄ pallidos & habitus numerorū ponebat pythagoras esse pallidos & habitus rep. dico mō. Dicebat enim q̄ pallido alicuius numeri fm quā dicit numerus cē par erat iustitia in rebus. pper equalitatē diuisionis. q̄. tales numeri equaliter diuidunt usq̄ ad vnitatē. numerorum aūt octonarius diuidit in duos quaternarios: quaternarius vo in duos binarios: binarius autem in duas vnitates: similiter vo accidentia alia assimilabat accidentibus numeri &c. Deinde cum dicit.

¶ Alij vo eorūdem principia decez inquiunt cē ea quę per seriē attulerūt finitū infinitū impar & par vnū & multitudinē dexterū & sinistrū marē & femellā quietē & qō mouet rectū & obliquū lumen & tenebras bonum & malū quadratū & parte altera longius quo pacto & alcmeon crotoniates putasse videt: nam aut hic ab illo: aut illi ab hoc sententiam hanc susceperunt.

¶ Eorūdē aūt alij decē dicūt esse principia hmōi correlationē dicta. Finitū & infinitū. Par & impar. Vnū plurale: dexterū sinistrū. masculinum femininum. Quietē & motū. Rectum curuū. Lucē tenebras. Bonum malū. Longuo & altera parte quadrangulare.

¶ Ponit 2ᵐ modū quo ddā pythagorici numeros ēe rez ꝑn̄ crediderūt. Dicit ergo q̄ eorūdē. I. pythagoricoꝝ. ddā ōia esse decē principia dicta fm q̄dā coelementationē aut correlationē. Alij eni nō tm posuerūt vnam sciētē in principio ut ꝑdict. & posuerūt decē ꝑn̄. Fs correlationē. I. accipiēdo vnūquodq; illoq; cum suo correlario vel coelementario oppositio: & sic fūt vigintī. s. ex vna parte & decē ex alia ꝑte oppositaq; enumerat: finitum & infinitū: par & impar: vnum & plurale: dexterum & sinistrū: masculinum & femininū: quietem & motum: rectum & curuum: lucē & tenebras: bonū & malū: quadrangulare & altera parte longius.

Schematicum

Notádū q̄ huius ponis ponit esse rō: q̄ illi nō solū accipiebāt prima principia essentiā prima genez singuloꝝ. ponebāt ergo ꝑ finitum & infinitū sicut ꝑdicti. 2º par & impar: sicut ꝑma rez ꝑn̄ cipia: & q̄ ex pari & impari cauſabant numeri. ponebāt 3º differentia numeroꝝ. I. vnā & plura que duo ex pari & impari cauſabant: & q̄ ex numero ꝓtrahebātur magnitudines fm q̄ numerus positionē bēt. Nā fm eos punctus nihil aliud est q̄ vnitas posita & linea dualitas posita: idcirco ītō loco ponebāt pōne bōeia ordinē & sinistrū. quoꝝ vnū. I. dexterū ꝑfectionē dicit: aliud vo. I. sinistrū iperfectionē. Et q̄ nūlia addunt sup mathematica virtutē actiuā & passiuā: idcirco ītō loco ponebāt masculinū & femininū: quoꝝ vnus petinet ad virtutē actiuā: qō ꝑfectionē dicit: alterū aūt ad passiuā & iperfectionē dicit: sicut de se ps. Et q̄ ex virtute actiua & passiua sequit motus & quies in rebus. Idcirco ītō loco ponebāt principia motū & quietē quoꝝ vnū. I. motus octonitatē & perfectionē dicit: alterū vo. I. quies vnisonitatē & perfectionē dicit. Nā fs Aristo. 6º ꝓbli. sic moueri est aliter nūc se bōe q̄ ꝑ ante discedere est nō aliter se bōe nūc q̄ ꝑius. Et q̄ inter oēs motus sit rectū & circulare: dō 7º loco posuerūt principia rectū & curuū: quoꝝ vnū. I. rectum petinet ad numerū parē: vñ linea recta dualitatē asserebāt. Alterum vo. I. curuū sine circulare rōne vnisonitatis: q̄. I. circulus ex vna linea cōstat: petinet ad numerū impare qui rōne vnitatis idiuisionē & vnitatē quādā bt. Ulteri⁹ q̄ nō solum ponebāt principia rez. q̄rum ad motus & actiones nāles: fs & q̄rū ad actiones animales: idcirco qui dē q̄rū ad cognitionē ponebāt 8º loco ꝑn̄. Lucez & tenebras. Nā lux videt ꝑtīm cognitiois: tenebra vo ad ignorantiā petinet. Dē q̄rum ad appetitū ponebāt 9º loco principia bonū & malū. Bonū eni videtur in qō tendit appetitus: malū a quo refugit & recedit. Ulterius quia oēs fere ad ꝑfectiōes & iperfectiones solum ipiciuntur in nālibus & uolūtarijs virtutibus & motibus: sed etiā in magnitudine & figuris: idcirco quīnō ad hoc ponebāt decimo loco q̄drigulare. Lōgitudo & altera parte longius.

Dicit aūt quadratum figura ex quatuor lateribus equalibus: cuius anguli sūt quatuor recti.

Figura aūt altera pte longior ol cuius anguli sunt recti & altera victis sibi oppositis sūt equalium non tñ ola latera sūt equalia olb⁹. Ex olb⁹ ꝑdictis

¶ Ab hiis ergo ambob⁹ nñ est accipe: qa ꝓria sunt ei⁹ principia. Quot vo ab aliis z sunt ei⁹ principia pancipia. Quot vo ab aliis z sunt ei⁹ principia pancipia. Quot vo ab aliis z que hec sint. Quatinus ad dictaꝝ cão pueniat addocere plane qđnõ est docere articulatum ab illo. Vident aũt in materie specie elementa coadunare. Ex hiis enī vt ex hiis que infunt cõ coadunare. Ex hiis enī vt ex hiis que infunt cõ flum z plasman ducũt tubaz antiquo⁹ qdez sum z plasman ducũt tubaz antiquo⁹ qdez igit elemẽta nature plura dicentium ex hiis igit elemẽta nature plura dicentium ex hiis sufficiens est intellectui speculari. sufficiens est intellectui speculari.

¶ Obẽdit qualiter ita ꝓcipia posita a pythagoricis; ad dictam causaꝝ quattuor reducunt. Dicit ergo q ex ambobus. Licet enim z pythagoricis vnũ est accipi endum q principia existentium contraria sunt; qđ nõ ab aliqo dictum est; quot vo z que. Sunt hoc quoniõ ab aliqo dictum est; quot vo z que. Sunt hoc quoniõ etiam principia cõtraria ab eis posita ad dictas causas pertingit addocere. Et reducere plane quidẽ nõ est docere articulatum. Distincte expressum ab eis. Inde aũt vi dẽtur eadunare elementa. i. principia vel ut in specie materie. i. in genere causę materialis. quod probat. qz ipsi nitunt fabricantium rei plasmari z constitui ex hiis solicet principiis que ipse ponunt; ut ex eis que infunt ita eorum videtur esse conditio materie. num materia est ex qua fit eno cum infit.

Notandum q hoc quod ait philosophus q principia cõtraria sunt posita a pythagoricis z nõ ab aliquo intelligẽdũ est quãtum ad causaꝝ materiale. nam causaꝝ efficiens ẽ posuit Empe. cõtraria puta amorẽ z odiuꝫ. Anaxipol etiã philosophi cõtraria posuerũt principia ut rarũ z densum. Quãtumcunq; ita cõtrarietas erat ex parte forme; ibi autem pythagorici cõtrarietatem posuerunt ex parte materie: z non sic sicut patet ex predictis. Ultimo epilogat dicens q antiquorum vicinum elementa. i. principia rerum ex his sufficit sententiam: ideũ est opinionem eorum speculari.

Una aũt qui de vniuerso pinde ataꝝ
a si vniuo esset nature; ex eorum; non tñ
modo eodem omnes aut rõne recta:
aut rõne cuius quod est fm naturã.

¶ Dicunt autem alq qui de vniuerso quasi vna existente natura eiunci aucrunt. Modo vo non eodem omnes: neqꝫ ipsius bene: neqꝫ fm naturam.

¶ Postq philosophus posuit opiniones de principiis cessationem rerum z motum ab eis; hic non negatur; z is loquendum magis naturaliter: nunc ponit opinionẽ de principio cessationis rerum z motũ pertinentes ad loquendum minus naturaliter. Circa qđ tria facit. 2⁹ primo ponit eoꝝ opinionẽ in cõi. 2⁹ ostendit quãliter ꝓsiderãdo huius opinionis ad priora sciam speciatur z quãliter nõ. 3⁹ cõgruat adducit ipsoꝝ opinantium scha ibi. Igitur ad posteriora. Ia⁹ ibi. Igitur bi. Dicit ergo q sunt aliqui a pdictis qui enunciauerunt de omni. i. toto vniuerso qđ de natura vna: posuerũt enim totum vniuersum esse vnum ens: vo pro sed: Ia non eodem modo omnes ut inferius patebit. in ipso autem modo quo vniuersaliter sunt nec quidem bene nec fm viam loquẽdi fãt locuti. Nõ tñ huius est q ab illis nõ a rebus auferebãt. ipz nõ naturaliter loquebant cũ nã lia motũ ꝓponerent. Ierũ nullus eoꝝ bene quidem

videt. qđ ponẽs impossibile poluerunt rõnibus sophisticis fm qđ mãa ut infra patebit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hiqꝫ sermo de hiisce nullo mõ ad presentes causaꝝ cõsiderationẽ accõmodat: non enim ut naturalium qdaꝫ: vno supposito: eoqđ est: ex ipso tangꝫ ex materia generantꝫ alio mõ dicunt: illi nãqꝫ vniuersum generãteo motũ addunt: hi vo immobile utiquunt esse.

¶ Ad presentẽ qđ igit cãruꝫ piscrutationẽ nullatenus cõgruit de ipsius sermo. Nõ enim ut pbõrũ qdã: qui vnũ posuerũt ipsum esse ens: hi generãt ex materia quasi ex vno ꝫ alio di cunt hi mõ. Illi nãqꝫ motũ apponũt ipsum ẽ generãteo. Isi vo immobile dicunt esse.

¶ Obẽdit aliter pertractare vel ꝓsiderare vtũ opiniones spectet ad pritem sciam: z aliter nõ. Circa qđ tria facit. Primo ostendit qr nõ spectet si ꝓsideret politicũ cõsiliator. 2⁹ qđ spectet si ꝓsideret politicũ rõ. ꝫ⁹ incidẽter tangit opinionẽ xenophanis qui ad opinionẽ parmenidis z melissi accedebat. 1⁹ ibi. Parmẽ qđ.] 3⁹ ibi. Xenophanes vo.] Dicit ergo q ad presentẽ ꝓsiderationẽ causaꝝ nullatenus pertinet de hiis sermo ꝓtract: qr. si sit causa a rebus auferebãt: nec eni supple illoꝝ sermo est ut pbos antiquorum qui ipm ens poluerunt vnuꝫ. illi eni generãt ens ex illo vno. i. mã. Si hi alio mõ dicãt: nec phi ꝓsiderationẽ: nec qrimus; nec pertinet ad naturalem considerationem. Deinde cum dicit.

Notandũ q illi qui posuerũt tñ vnũ ens: z qr vnuꝫ non pot esse cã sui ipsius: idcirco nõ posuerunt eãs ponere in rebus. nã policio earum otiosa ut arguit in rebus: qđ antiqua pbos nõ accidebãt. Ꝫ ponerẽt vnum esse ens: et quo ut ex mã alia generabant. Nõ huius otiositatis est qr antiqui nales motũ in rebus ponentes: illud vnũ principios mãle mobile ẽ existebãt: z idcirco per aliaqes modũ puta per rarefactionẽ z pdensationem ex illo vno ni uersa entia ginabant: ita tñ qr vniuersa ante nõ ponebãt esse fm substantiã; fm accidens: ut supra dictũ est: Ꝫ illi illud vnũ qđ ponebãt existere esse penitus imo habere: idcirco ex illo vno negãt pluralia ginariqz nec fm substantiam: nec fm accidẽs pluralitatẽ in rebus poterant saluare: nec per cõsequens causaꝝ z causati. Unde cum ad presentẽ perscrutationem pertinet quere re de causis patet vtũ positionẽ esse relinquẽdã ꝙ ꝓ positionis cõclusio pateat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Verum tñ ꝙ dicatur ad considerationẽ erit accõmodatũ. Parmenideo enim id vnũ qđ ad rõnem melissum id qđ ad materiã accõmodatur tetigisse videt. Quapropter z aliter finitum ipm: aliter infinitum esse dixit.

¶ Attamẽ nñ pertinet est presens speculatiõi. Parmenideo quidẽ eni vi vnũ ꝫ rõne tangere. Melissus vo ipm fm materiã. Quare z hic qđ finitũ: ille vo infinitũ ad aut esse.

¶ Obẽdit qr ita positio ad pdictã perscrutationẽ pertinet: si ꝓsideret ponis rõ. Dicit ergo q ꝫ vtũ pdicti ouerti tant: z per ꝓia causalitatem tollerẽt a rebus. atrũ nñ est pertinens. i. pumpitũ speculationi pertractare vtrum positionẽ imm. Loicere quãtũ ad ponis rõnem. vtũ pertinens vi rangere vnũ esse. i. eno ꝫ rõnem. i. ex qua te some. melissus vo ipm. i. eno fm mãꝫ. i. ꝓsiderabat ex parte mãe: z qr finitũ peinet ad formã: infinitũ vo ad mãziõ melissus otiose cẽ vnum eno infinitum ge monides vo vtrũm eno finitum patet igit qr inquirũ consideratione: que inquirit de causis pertinet tractare de eorũ ẽ. cũ mã z forma sint de numero causarũ.

Notandũ q vt immẽ ꝙ⁹ philo z habet infra parũ pmenidem ad sui opinionẽ trahebat talẽ ratiõe: qđ qđ est ꝓter eno est nõ ens: z quicqđ est nõ eno est nihil. ergo quicqđ est ꝓter eno est nihil: sed eno est vnũ. ergo quicqđ est ꝓter vnũ est nihil: z per ꝓia ota sunt vnũ in quo ꝓs qr ipse cõsiderabat ipsius formalẽ rõnem; scilicet quę vi sibi ẽ vnũ: z tñ tetigit eno ex parte some. melissus aũt cõsiderabat eni ex parte mãe. ut patebit ꝓsequẽdo.

Parmenides.

Melissus.

¶ Xenophanes aũt ante hos vnũ ipm attulit primus ex parmenideo eni huꝫ fuisse discipulus fertur: nubil tñ dilucide dixit: z neutrã naturã tetigisse videtur in totũ eẽlum respiciens ipsum vnum dicit esse deum.

¶ Incidenter aliter tangit opiniones xenophanis: qui ad opinionẽ pmeni. z melissi accedebat. Dicit ergo. xenophanes vo primus horũ vnum dicens. i. qui fuit primus inter dicentes ota esse vnũ: huius ad fidẽ adscipulus parmenidis: ille nihil explanauit. i. qua rõne ni caret ota ẽ vnũ. neqꝫ de hoc neutra vtrũ est tangere. i. ge neqꝫ fm eno rõnis; ex parte materie neqꝫ ex parte forme: sicut neutra na. i. neqꝫ de materia: neqꝫ de forma attingit quanti. i. ad rationẽ huius dicendi. vnde sequit q ille respiciens ad totum eẽlum; non ipm esse vnũ dicit supple sine aliqua rõne.

Xenophanes.

Notandum q qđ antiqui opinati sunt ipsum mundũ ẽ vnum ens. Unde

Aristo. 2. de celo. tñ opponitur. 3. opi. eam quinq.

[illegible] ... Deinde cū dicit.

¶ Hi igitur dixerunt in hac pietatis sunt post habendi: duo quidem et penitus xenophanes inquam atque melissus: propterea quod parum ut rudes sint deesse videt. Parmenides autem magis aliquibus videns dicere illud videt: preter enim id quod est id quod haud est nihil esse censeris: id quod est necessario unum et nihil aliud esse putat: de quo dilucidius dixim' in hisce que de natura sunt dicta.

¶ Hi quidem sicut diximus pretermittendi sunt ad presentem inquisitionem. Duo quidem et penitus tanquam exilis parum agrestiores. Xenophanes et melissus. Parmenides autem magis videns visus est dicere. Nam preter ens nihil dignatur esse. Ex necessitate ens opinatur esse unum: et aliud nihil. De quo manifestius in phisicis diximus.

¶ Comparat adinuicem opinantes ipsos. Circa quod tria facit. Primo facit quod dicit est preterens ipsum parmenidem xenophanem et melissum. 2° exponit magis opinionem parmenidis. 3° correlarie recolligit que dicta sunt de opinionibus antiquorum. 1° ibi Coactus vero. 3° ibi Igitur ex dictis. Dicit ergo quod sicut dicimus hi. i. qui motum et diuersitatem et per consequens causalitatem ab entibus auferebant pretermittendi sunt ad presentem inquisitionem: si supple consideret ponere [illegible] sunt. Sed duo quidem. i. xenophanes et melissus. i. sunt pretermittendi quasi parum. i. aliquantulum agrestiores. i. rudiores et minus sobaliter procedentes. Sed parmenides visus est dicere magis videns. i. magis intelligens. nam ipse supple utitur tali ratione: quod est preter ens est non ens: et quod est non ens nihil dignatur esse. i. est dignum iudicari esse nihil. vnde ex hoc opinatur ex necessitate ens unum esse et aliud nihil. i. quod quicquid est preter ens et unum est nihil. de quo manifestius diximus in phisicis. i. in primo libro phisicorum. et hoc dicit ad excusandum se de plurimis tractatus huius opinionis. Deinde cū dicit.

¶ Sed cum ea sequi que videntur compelleret: ipsum quidem unum ratione: plura vero sensu ponebat: atque duas causas duoque principia rursus: calidum inquam ac frigidum afferebat ut ignem ac terram et horum alterum ut id quod est alterum ut id quod haud est ponit.

¶ Coactus vero apparentia sequi: et unum quidem secundum rationem: plura vero secundum sensum opinans esse: duas causas et duo principia rursus ponit calidum et frigidum: ut ignem et terram dicens: horum autem quoniam secundum ens calidum ordinat: alterum vero secundum non ens.

¶ Exponit magis opinionem parmenidis. d. quod licet supple cogatur pretendere dicta ratione ad opinandum omnia esse unum. Coactus cum sequi apparentia. q. i. ad sensum apparet entium multitudo [illegible] ... Exponit primo [illegible]

Unde subdit quod ipse. s. parmenides ponit rursus duas causas: et duo principia calidum et frigidum: ut ignem et terram dicens. i. quod alterum eorum attribuebat igni. s. calidum quod videbat pertinere ad causam efficientem: alterum vero. s. frigidum attribuebat terre: quod videbat ad causam similem pertinere. Addit autem quod horum quod quid est calidum secundum ens ordinat: alterum autem. s. frigidum secundum non ens.

Notandum quod iste parmenides ne videretur contradicere sue rationi qua concludit: quicquid est preter unum est nihil: dicebat quod unum istorum duorum. s. calidum erat ens: alterum vero quod est preter illud unum quod est ens. s. frigidum: dicebat esse non ens secundum rationem et secundum rem: licet esset ens secundum sensum apparentiam. Sciendum autem quod quantum ad hoc ad veritatem aliqualiter accessit. nam principium materiale quod ponebat esse terram vel frigidum non est ens in actu sed in potentia: iterum privatio habet rationem non entis ex primo phisico. terra autem quam ponebat materiam et frigidum quod habet rationem privationis respectu alterius contrarii sunt aliqualiter non ens ut iste asserebat. Deinde cū dicit.

Ex dictis igitur et a sapientibus qui huic iam sermoni incubuerunt tot nos accepimus atque a primis quidem corporeum esse principium ipsum. Nam ignis aqua et talia corpora sunt: quorum alii unum alii plura: utrique tamen hec ut materiam posuerunt: a quibusdam autem hanc ipsam causam: et eam insuper unde est principium motus: atque hanc a quibusdam unam a quibusdam duas.

T.c.2. Usque igitur italicos et preter illos mollius ceteri de ipsis dixerunt: verum uti diximus causis duabus utuntur: et harum alteram quidam unam faciunt: quidam duas: eam inquam unde est principium motus.

¶ Ex dictis quidem igitur de rationi consentientibus iam sapientibus hoc accepimus: a primis quidem principium esse corporeum. Aqua namque et ignis et talia corpora sunt. Et ab his quidem unum: ab illis vero plura principia corporea: utrisque tamen hec nihil in materie ipse ponentibus: et cum hac illam unum motus: et hanc ab his quidem unam: ab illis vero duas. ¶ Igitur usque ad italicos et absque illis mediocrius dixerunt alii de ipsis. Attamen ut diximus duabus sunt causis usi et harum alteram: hi quidem unam: illi vero duas faciunt: illam unde motus.

¶ Recolligit correlarie que dicta sunt de opinione antiquorum. Et primo que dicta sunt de opinionibus primorum philosophorum. Secundo que dicta sunt de opinione pythagoricorum. secunda ibi Pythagorici vero. Dicit ergo concludendo quod ex dictis philosophis consentientibus idem. s. causam materialem esse rerum totam substantiam: et iam ratione sapientibus. i. qui iam per rationem incipiebant scire et sapere causas rerum ea accepimus. s. ea que dicta sunt a primis philosophis supple accepimus esse primum principium corporeum quod probat. namque pro quia aqua et ignis et similia corpora sunt que. s. illi ponebant esse rerum principia. sed differenter: quia ab his quidem unum: ab illis vero plura principia corporea. s. ponunt esse: patet enim ex precedentibus

quod thales Anaxagoras et diogenes tamen unum principium ponebant. Emp. autem et Democritus plura ponebant: utrique tamen in hoc conueniebant: quia principium sive unum sive plura: ea in materie specie ponebant. i. in genere cause materialis: qui bus dicit vero ponentibus talem causam. s. materiam cum ea. s. materiam illam secundum principium motus. i. causam efficientem et ponebant: sed differenter: quia ab his quidem eam. s. causam efficientem esse unam: ab illis vero duas supple esse posuerunt: patet ex predictis. Anaxa. quidem posuit illam causam esse unam. s. intellectum: et Parme. amorem. Emp. vero posuit duo. s. amorem et odium: igitur predicti philosophi qui. s. fuerunt usque ad italicos. i. pythagoricos absque illis et non coincidunt cum illis pythagoricis in suis opinionibus mediocrius de his dixerunt. s. principiis: quia supple non assignabant ad quod genus cause huius principia reducantur. Et tamen ut diximus duabus usi sunt causis. s. efficiente et materiali. et harum alteram. s. efficientem ipsam. s. unum motum principium: hi quidem unam: illi vero duas faciunt: sicut patet ex predictis. Deinde cum dicit.

T.c.3. ¶ Pythagorici vero duo quidem principia modo eodem esse dixerunt: tamen autem addiderunt: quod quidem et proprium est ipsorum: finitum enim et infinitum ac unum non alias quasdam naturas esse putarunt ut ignem aut terram aut aliquid aliud tale: sed ipsum infinitum ac ipsum unum eorum esse substantiam de quibus dicunt: quapropter et omnium substantiam numerum esse dixerunt.

T.c.4. De his igitur hoc modo dixerunt et de ipso quid est inceperunt quidem dicere ac diffinire: valde autem simpliciter tractauerunt: in superficie namque diffiniebant: atque cui primo competeret diffinitio dicta: id rei substantiam esse putabant: sicuti si quispiam idem esse duplum ex eo dualitatemque putaret: quia primo duplum duobus inest: at non idem est fortasse dualitates esse ac dupli: alioquin ipsum unum plura profecto erit quod quidem illis et accidebat. A prioribus igitur ceterisque tot sumi possunt.

¶ Pythagorici vero duo quidem principia faciunt secundum eundem modum: tamen autem addiderunt quod et proprium eorum est: quia finitum et infinitum et unum non aliquas alias putauerunt esse naturas: ut ignem: aut terram: aut aliud aliquid tale: sed infinitum ipsum et unum horum esse substantiam de quibus predicantur. Quapropter et numerum esse substantiam omnium. ¶ De his igitur secundum hunc enunciauerunt modum: et de eo quidem quod quid est dicere et diffinire ceperunt. Valde autem simpliciter tractauerunt: superficialiter namque diffinierunt. Et cui primo inerat terminus dictus: hoc esse substantiam rei putauerunt: ut si quis existimet rationem idem esse duplum et dualitatem: eo quod inest primo duobus duplum: sed fortasse duplo et dualitati non idem est esse. Si autem non: multa ipsum unum erit quod et illis accidit. De prioribus quidem igitur et aliis tot est accipere.

¶ Recolligit que dicta sunt de opinione pythagoricorum et quantum ad illud quod habebant commune cum predictis et quantum ad illud quod erat eis proprium: et in quo differebant a predictis. Dicit ergo quod pythagorici qui. s. ponebant duo principia dixerunt secundum eundem modum: quo. s. Emp. et alii antiqui: et in hoc conueniebant cum antiquis. s. uerum habebant duo principia in quibus differebant a predictis. vnde subdit quod tamen autem addiderunt. s. pythagorici quod est proprium eorum: quia finitum et infinitum et unum non putauerunt esse aliquas alias naturas: quasi essent accidentia aliquis naturis que possunt dici infinite: ut ignem aut terram aut aliquid tale aliud: sed infinitum ipsum: et ipsum unum dixerunt esse substantiam horum de quibus predicantur: quapropter supple ex hoc concludebant numerum. s. qui ex unitatibus constituit esse omnium substantiam: et hoc est unum primum in quo pythagorici ab aliis naturalibus differebant. nam alii naturales sunt magis ut patet ex 3° physicorum. capitulo de infinito. quia licet ponerent unum et infinitum: tamen attribuebant illa alicui alteri nature sicut accidentia subiecto: puta igni vel aque vel alicui alteri: sed pythagorici ipsum infinitum et ipsum unum non dicebant esse accidentia alicui alteri nature: sed magis esse naturas ipsas et substantias rerum. ¶ 2° est in quo pythagorici differebant a predictis. quia ipsi inceperunt dicere et diffinire quiditates rerum: licet imperfecte. vnde dicit quod de his igitur que sunt dicta enunciauerunt secundum hunc modum: iterum et de ipso quod quid est ceperunt dicere et diffinire: et valde simpliciter tractauerunt: et superficialiter autem diffinierunt. s. quiditates rerum. nam diffinientes non attendebant in diffinitionibus assignandis nisi unum tantum: dicebant enim quod si aliquis terminus dictus. i. diffinitio inesset alicui primo quod hoc esset substantia illius rei: et hoc est quod subdit. Cui primum inest dictus terminus hoc esse substantiam rei putauerunt: ut si quis existimet idem esse duplum. i. duplam proportionem et dualitatem: eo quod duplum. i. dupla proportio primum inest duobus. i. numero binario primum inuenit unum. quia ens primo inuenit in uno quam in multis eo quod multa ex uno constituunt: non dicebat quod ens est ipsa substantia unius: hanc autem determinationem et modum diffiniendi ipsorum: cum subdit. Sed fortasse duplo et dualitati non est idem esse: licet supple dualitas sit dupla: ita quod sint idem secundum rationem: sicut diffinitio et diffinitum. quod probat cum subdit. si autem non supple est sicut nos dicimus. sequitur quod multa unum essent quod et illis conuenit. i. opus dicere: quod supple apparet esse falsum. Non huius consequentie est: quia contingit aliquid multa primo inesse alicui uni. Exemplum dualitati primo inest paritas et proportio dupla. sequeretur igitur quod par et duplum sint idem inter se cum sint idem ipsi dualitati: sequeretur etiam quod quodcumque esset duplum illud esset idem dualitati: ex quo duplum ponit substantia dualitatis: et sic cum multa alia sint dupla: multa dupla essent unum quod est dualitas. Ultimo concludit quod de prioribus. s. philosophis qui posuerunt. s. tamen unum principium materiale. et aliis posterioribus qui posuerunt plura: tot est accipere: ut dictum est.

Notandum quod pythagorici qui posuerunt duo principia dixerunt secundum eundem modum cum antiquis pro quanto illi sicut antiqui posuerunt aliqui eorum duo principia contraria: quorum unum erat principium bonorum et aliud malorum: ut patet de Emp. et aliis quibusdam: ita pythagorici: sicut patet ex coordinatione principiorum contrariorum quam ponebant modo preexposito. Verum tamen non eodem modo: quia Emp. illa principia contraria posuit ex parte cause mouentis siue efficientis. pythagorici vero ex parte materialis: ut superius fuit dictum.

Post dictas autem philosophias platonis accessit tractatio: in plerisque quidem hos secutus: in nonnullis autem et propria quedam habens preter italicorum philosophiam. Ab adolescentia namque plato factus amicus primum

Liber 1. Aug. in hoc opꝰ vniuersale querens de ydeis ꝙ ad pbandū ꝙ sint ydeis ꝙ ad pbandū ꝙ sint ydeis ꝙ ad pbandū ꝙ sint

Ll.ii. ¶ Posmodū aūt facere alterā naturā: q̄ numeros extra ydeas naturaliter ex ea gignant velut ex aligno cubinagio ideſt figillo.

¶ Equidē ecōtrario cōtingit. Non enim rōnabile ita. Nec quidē erit ex materia multa fa-ciunt. Spēs vo semel generatur solū.

¶ Ostendit platonē in hoc irrōnabiliter locutū. Dicit ergo q̄ simplex ps plo oualitatē ex pte mātis assignabat: et ex parte forme priuitatē. Ut subdit nec enī ita est rōnabile sup. q̄ ponebat plato: licet q̄ ponebat plā esse aliquid mane ens: ex materia. Cuius multa faciunt simplex plā aliquid ni speciei. i. forma solū semel generat et cōstituit ipsa. i. mā semp ita permanente.

Notādū q̄ licet apparet ex p̄ platico nālem posuerit unitatē in mā et pluralitatem et priuitatē in forma ponebant enī māz rerum nullam aliā corpoream quā ignē aerem vel aquā vel hmōdi: et ex illo vno oriebant diuersae res cōstitutā sm raritatē et densitatē quę principia formalia ponebant esse et hoc rōnabiliter q̄ plato nam plā nālem ex una mā q̄libet multa per quādā formā successiōnē q̄ mā modo est sub una forma mō sub alia: prima si corrupta una alie forma vnā solā et semel cōstituit totū cōpositum gignendum nec pōt esse successiue in oī uerso cā corrumpat ad eorruptionē cōpositi: et quo oppositi existente q̄ una mā respicit potentialiter et successiue plures formas et nō eodē respectu rōnabile est ponere unitatē ex parte mātis et pluralitatē ex parte forme: q̄ faciebant unū naturaliter. Et econuerso ponere unitatē forme: et pluralitatē ex parte mātis q̄ faciebat plato. Deinde cum dicit.

¶ Sit una quidem ex materia una fieri mentira videtur.

Text. Qui vo istat formē: unus multas facit ut patet. Sitire bā et mare ad semellā: semella multa nāq̄ vno coitu grauida fit. Mas aūt multas grauidas facit: et tū hęc principiorū illo q̄ sunt mutatiōes. Plato igit de hoc quę quęrunt̄ hoc pacto determinauit.

¶ Videtur autem ex una materia una mātura. Spēs autem quā inducit unus exēplo multa facit: sitr ąqz sic se bēt masculū ad seminam. Hęc autez ab uno ipleuit coitu. Mas aūt uno multas implet quātūo hęc imitationes principiorum illorum sunt. Plato quidem igitur de quęstiō ita diffinit.

¶ Recitat rationē qua mouebat plato ad sic ponendū que sumitur a signo. Dicit ergo q̄ videt. s. platoni ex una mā esse una mēsura. i. q̄ unū recipit in aliquo sm unā mensurā recipientis. nā diuerse recepciones habēt ortū ex diuersa rōne uel mēsura recipientiū. una ergo mā que est receptiua formaz: bēt unā unā mensurā. i. rōnem recipiendi: q̄ diuersitas rep̄ et formaz: habet ortū ex diuersitate mātis et nō ex diuersitate efficientis formā inducentis: q̄ unus efficiens multas formas ex mā alia et alia gignere pōt. Ut subdit. Specie autez quā inducit. i. agens unus extrinsecus multas facit: q̄ declarat per filiū: sitr quoq; sic se bēt masculus ad seminam sicut supple agens ad mās: hec enī semina ab uno coitu. i. ab uno actu masculi agentis simplex. i. impregnat: ille vo. i. masculus agēs multas supple seminas iplet: tales ergo imitationes seu participatiōes seu influentie illoz principioz sūt: q̄ ponebat plato: hoc enī nomē imitationes accepit a pythagoricis ut superī fuit dictū. vel alit: q̄ plato mutauit opinionē de principiis quā ostenderit sm phī nāles. Cōcludit ergo plato de effectis. i. causis rep̄: ita offendit et determinat.

Notādum q̄ ita diuersitas siue platonez et alios phos nāles ortā est ex diuerso mō videndi. Dbi enī nāles videbant sensibilia subiecta trāsmutatiōi ingenerī idem subiectum subiecit. Prīa successiue qui poterit ventat? subiecti et diuersitatē forme. Ut plato ex videndo uidem defendebat ad ponendū principia sensibilia. Quia igit cā oī fluxus entis singularis sub specie vniuersali est aliq̄ entitas potentialis. i. differentia siue ppietas individualis que largo mō pōt dici māteria cuius pte sue suscepte ergo est potētia materie. i. māz sic est. ideo plato scalas ventatē posuit ex parte forme et pluralitatē ex parte materie. Deinde cum dicit.

¶ Patet aūt ex dictis ipm duabus causis solū principia ąqz ad est atąz materiā ipā entis ad est ceterorū q̄dē formę sūt cause: formus autem vnū: et quęnaz est ipsa subiecta materia: qua deducunt in sensibilia q̄dē formę: unsormio aūt unū est enī dualitas magnū ąqz ac paruū. Doctrina boni malięz cām clementio utrięz ut ąz reddidit: q̄ quidē et prior quoddā philosophoz empedocle ąqz ac anaxagoram de primo quesiuisse.

¶ Patet igit ex dictis q̄ duabus causis solum est ventas ipsa quę est eius q̄ quid est: et ipsa materia. i. species cuius causa quod quid est causa sūt aliq̄. Species vo unū. Et quę materia subiecta de qua species. Hęc quidē in sensibilib": hec aūt in speciebus. Unū vo in speciebus dī: q̄ hęc dualitas est magnū et paruū. Simpli" boni et mali cām dedit clementio singulis. Singulare quidē magis dicamus propter inuestigare quesdam philosophorum ut Empedoclem et Anaxagoram.

¶ Obtēdit ad q̄s genus cause principia a platone posita reducunt. Dicit ergo q̄ patet ex dictis q̄ plato. s. unū est solū duabus causis: ipla. i. que est eius q̄ quid est. i. forme: et ipsa que est sm mās: q̄s declarat cū subdit. Species enī. i. idee. sūt aliqe. s. res hoc: eius q̄ q̄d est cē. i. ei formalitas: et illa. s. mā est ens sm subiecta de qua fit spēs. i. magnus et parum: patet enī ex pdictis q̄ sicut ipsius unū ponebant cām formalē ipsaz ideaz: ita magni et parui ponebat cām mālē. Cū addit hoc quidem. s. cā mālis et formalis non solū supple sic in ipsis ideis: sed etiā in sensibilibus. unū enī in speciebus est q̄ supple eodē mō se bēt ad sensibilia: sicut ipm unū ad ipsas spēs sive ideas: q̄ eadē est dualitas que respondet sensibilibus pro mā. Addit aūt q̄ amplius. s. plato assignauit cām eius q̄ est bene et male singulis ex mātis. s. ab eo posita: et hoc sic. nā cāz boni afferebat idee speciei: cām vo mali ipsi mātis: q̄s magis dicam" inuestigatiue porro dicā philosophoz: ut Anaxa. et Empe.

Notandum aūt q̄ sm op̄ platonis sic ipsi vnū erat cā formalis ipsarum ideaz: magnū aūt et paruū cā mālis: sic respectu sensibiliū ipsaz ideā que bēt rōnē vni" ponebat ut cām sue malē et magni et pui cām mālē. sic q̄ tā hic q̄ ibi est semp ventas ex pte forme: et dualitas ex pte mātis.

Notādū etiā q̄ pōt vitius esse assignare causas boni et mali in rebus. nā cām boni ut plurimū bat idee que se tenet ex pte forme: et cām mali attribuebat magno et parvo que se tenēt ex pte mātis. Quidā etiam poinez pōp: conati sunt ostendere cām boni et mali ut patet in Anaxa. et Empe. qui conati sūt assignare causas boni et mali ut patet ex pdictis. et in hoc q̄ tangebāt causas boni et mali: ad ponendas causas finales: aliquali accedebant: si per accidēs et nō per se ut in fine dicetur. Tunc sequitur illa pars.

¶ Recubuo igit summatiąz narrauim": quibus et quo pacto de principio ueritatęqz dixerūt. Veritāti tū ex his habemus nequaquā ingz principio cāz dicendū pręter ea quę in hisce quę de natura sūt a nobis determinata dicisse

¶ Recubuo igit summatiąz narrauimus quibus et quo pacto de principio ueritatęqz dixerūt. Veritāti tū ex his habem" manifestiz ingz de principio cāz dicendū pręter ea quę in hisce quę de natura sūt a nobis determinata dicisse

¶ Ubi postq̄ pbo recitauit op̄ antiquoz de causis rerum: ibi quoda cōpendio recolligit breuiter que dicta sunt ab eis circa dictas q̄ in suis op̄ quedam quas causarum genera retigerunt. Circa q̄ ista facit. primo ostēdit q̄ antiqui pter dictas causas nullā aliam posuerunt in ḡne cause. 2° ostendit quo eas ordinauerūt. ibi Ingz. 3° ex dictis potest colligi breuis inquisitio facta de op̄ antiquoz. ibi Sed ois obscurę. post. Sm alia littera. Tenuior quidē. 3° dicit. Ergo q̄ recte. Dicit ergo breuiter et cōpendiose illud quod capitulo cōpendio premissum. Lec-

Notádū q̄ ly aūtiq̄ pñt tanḡ't aliq̄d pertinens ad formam rei sicut ⁊ imp. qui posuit oo ⁊ cuncte ⁊ huiusmodi dicere in qdā rone ⁊ quadā oppositione clamitauerunt habet expsse pmo de ia. non tñ hoc qō pertinet ad formāri ponebat per modū cause ⁊ sic dicit pōm q̄ nullus plane posuit q̄ qd erat cē ⁊ substās : rō". Deinde ea oīa

Ad vō gratis actiones mutationes motusq̄ fiunt: aliquo qdē mō cām esse dicūt. Sic aūt nō dicūt: nec eo mō quo sua natura flagitat. Qui nāq̄ mentē aut cōcordiā dicunt: aut bonū qdam hasce causas ponūt nō tñ ut horū gra qcq̄ fiat eoq̄ que sunt: aut fiat: ⁊ ut ab his horū, pfluāt motus. Silr ⁊ ii qui ⁊ id qō est aut ipsius vnū talē naturā inquiunt esse. Cāq̄ qui dē illud esse sibe non tñ huiusce gra esse vel fieri dicūt. Quare partim dicūt partim non dicunt ipsum bonum causq̄ esse. Non enim simpliciter sed per accidens dicunt.

Ad vō gra aut actiones mutationes motusq̄ fiunt: aliquo qdēmō cām esse dicūt. Sic aūt nō dicūt nec eo mō quo sua natura flagitat: qui nāq̄ mentē aut concordiā dicunt: aut bonū qdam hasce cās ponūt nō tñ ut horū gra qcq̄ sit eorū que sunt: aut fiat. Sz ut ab his horū pfluāt motus. Silr ⁊ hi qui ⁊ id quod est aut ipsius vnū talē naturā inquiunt esse. Cāq̄ qdem illud cē sibe non tñ huiusce gratia esse vel fieri dicunt. Quare partim dicūt: partim nō dicunt ipsum bonum cām esse: non enī simpliciter: sed per accidens dicunt.

Odit quō tangebat cāq̄ finalē. Dicit ꝑ q̄ pñs cuius cā. i. cāq̄ finalē q̄ quā fuit act" ⁊ trālimutationes ⁊ motū ōdā dicentia vō. Lallo mō nō dicūt nec qō vere vntū est. Nec qī est vere cā, ni bi dicentes cām esse intellectū: ut Anaxa. aut amicē: ut Empe. ponūt ea cē cām ut bonū qdē. Cur cām bonū ⁊ tñ non finalia bonū aūt pōt intelligi cupiḋ. Uno mō sic cā finalis in quātū in aliq̄d fit gra alicui" boī. Alio mō per modū cāe efficiēnis: ut qñ dicim" q̄ bon" artifex ⁊ bonū opus: vel cui vō pñs posuerūt bonū ut cām nō sic finalē: sz sic efficiēs: ⁊ hoc sñt. q̄ sup. dīt ponūt bonū cāq̄ nō q̄ gra bonū. i. bonus: que ponūt cās: aut equa aut simē aliquid entiū. i. q̄ nō gra illi" boni aliq̄d ecōtat ut fiat qō petit ad cām finalē: sz ut ab his. i. bonis: que ponūt cās boz. Lentiū que fiūt ⁊ exhibit. peccāt mot" qdē ad cē ⁊ sic rit ep qō petit ad rōnē cāe efficientis. Amplius" ergo ⁊ amici sūt cause rerū sm opi. illoz: nō enim cause in rōne finis: sz in rōne mouentis. Silr aūt eloquentes causas cē vni ⁊ eidē ut pythagorici ⁊ platonici: ea. f. vno ⁊ enti attribuebāt rōnē boni tale nām dicūt qdē esse substās. i. per modū cause formalis: ut dicebat plo: vel per modū mātis: ut dicebāt pythagorici: nō tñ dicebāt horū cā aut cē aut fieri aliq̄d in rebus, vult dicere q̄ plo ⁊ pythagorici ponētes vni ⁊ ens et rerum principia nō intellexerunt ea esse cuius cā alia sint vel fiant qō petit ad cām finalē: sz posuerūt ea pertinere ad substantiā rei: sive ut mā ut dicebant pythagorici: sive ut forma ut dicebat plo. Quadā ergo ipse dicere ⁊ nō

Notádū q̄ bonū sm pām rōnē bñt rōnem finis. ma bonum est qō oia appetūt. ex pmo eth. Illud aūt in qō tendit appetitus videt rōnē finis: hic ergo ponit bonus esse cām simpl" qui ponit ipm esse cām finalē. Ille vō qui attribuit bonū alia modi causalitatis ponit ipm esse cām per accīs: qz nō fm pām rōnē boni sed rōnē cuius cōt accidit ei bonū: pot a ex hoc qō est esse actiū vel motiuū. Uñ patet q̄ pdicti pñs ponebāt bonū esse cām per accīs: qz posuerunt bonū in gñe cause efficientis ⁊ nō in gñe cause finalis: ponebāt enī ipm cā illud cui pueniē cē finē. Ipse bonitas patet ex pdictis. Deinde ea dicit.

Tc.10. Ideo igit bi recte vident: recte de causis quot ⁊ quales sūt a nobis ēe determinatū: qppe cū nulla alia cām tāgere possint ⁊ insup patet quecunq̄ esse principia aut sic oīa: aut horum aliquem modum.

Capitulum tertium.

Tc.11. Dist hec aut ita pertractantibus oportet: quomodo quilibz horum dicit ⁊ quenam de principijs ipsis dubitationes emergunt.

Qō qdē igit recte determinatus est de causis ⁊ quot ⁊ que nobis testimonijs probare videnī: ⁊ bi ideo aliam cām tāgere nō ualēes. Adhuc aūt q̄ quecunq̄ sint principia ⁊ aut sic oīa: aut horū aliquem mō. Postq̄ quō ⁊ horū vnusquisq̄ dicit ⁊ quō habent de principijs. Contingentes aūt dubitationes post hoc pertranseamus de ipsis.

Deinde dicit ex dictis utilitate inquisitionis facte de opinionibus ⁊ ponit duplicē utilitatē prima est q̄ ipse testimonia pl̄ cōe nō esse aliud genus cause a quatuor dictis. Uñ dicit. ergo q̄ recte determinatum est. Ea nobis de causis quot sūt: quātū ad numerum ⁊ que sunt ⁊ ad fidem testimonia nobis videnī probare ⁊ bi ideo. f. pñs predicti alii ⁊ nos addere nō valentes. Sed ipa quę dicta sūt. ⁊ manifestū est q̄ ex dictis patet q̄ pter hec querenda in ista scia vel ostendit aliud aut hoc est manifestū ex dictis: q̄ querēda sunt principia in ista scia aut sic oīa que. Sunt quidā posuerūt aut hoc aliquod ⁊ aliquomō ex eis enim hec faciunt cōsiderat causas formale ⁊ finalem ⁊ aliquo modo etiā movens cē. ergo oēs cause modo perpetuo circa principia tractatus huius primi libri. Verū pūa est quomodo quilibet pborum dixit ⁊ quomō de principijs habet quelibet. Deinde addit ea que pertinent ad liber ex dictis quilibet eorum ⁊ in quo dixit bene ⁊ in quo male. subdit aūt q̄ post hoc oportet de eis pertranseamus. Lepi eorum pertractemus ut sic magis patent in quo bene ⁊ in quo male dixerunt: q̄ dicit pro pter logicum capitulū in quo ostendit contra opdcentes dicentes q̄ principia sunt ignota.

Dicit igitur eos oēs qui vnus vnitates ipsius: vnamq̄ naturam ut materiam esse ponunt: atq̄ hanc corpoream magnitudinēq̄ habentem multum modo peccare.

¶ Omnium igit̃ istoꝝ ē vna ipa ydea: ē vnum quidam natural esse: ē materia ponit: ē eā quidam natural actꝰ ē materialit̃ habentē palam, corporeum: ē magnitudinē habentē palam, qd̃ mathematicor ostendunt.

¶ Deinde q̃ quantuꝫcūq; de eadē ē p̃ncipijs rerū dicta: cum tamen nulla reperiant: ē ad nihil vtilia: ē ad nihil nos iuuent: ē ad nihil prorsus reputanda sint: ē ad nihil ducant: ē ad nihil p̃ficiant: ē ad nihil valeant: ē ad nihil ꝓsint: ē ad nihil ꝓficiant: ē ad nihil ꝓdesse possint: ē ad nihil ꝓdesse valeant: ē ad nihil ꝓdesse queant: ē ad nihil ꝓdesse ꝓficiant: ē ad nihil ꝓdesse ꝓficiant: ē ad nihil ꝓdesse ꝓfici

Empedo. ordi dicendū ex bimbis generatū fm q̄ oīa ex eis fabricant. Et ex ergo parte que grauius est fabricatum grauius. Et ex ergo parte que grauius est fabricatum grauius generat quatuor. cuius est fabricatū nāq; magis grauius est fabricatum. Et dicit ex quo alia fiūt. Empedocles autem cuius est principia. Dubitabilius autem cuius est hoc principiū rerum. Dubitabilius autem cuius est hoc principiū rerum. Et ex ergo parte que grauius est fabricatum grauius. Et ex ergo parte que grauius est fabricatum grauius. Et ex ergo parte que grauius est fabricatum grauius

rifer hoc igitur fictus ipse principia dicat vnū
q̄ hoc est eū simplex aliqd nō mixtum: e
aliud quale p̄mum ideliquit: amica q̄ do
ginat: e aliarum pariterq̄ forme. ¶Quare
negrecte q̄dem nec ordinate dicit. Vult ni
aliqd dicere simile eis que posteriores do
ctrinā: e q̄ nunc magis apparent.

¶Deni alia pertractanda ois p̄ter intellectū: huc
aliqua gratia (ubi q̄ parti. Et hoc itaq; ac
cidit q̄ dicere principia ipm vnū. Hoc eiam
simplicius ingenerabile: e alterq̄ quale p̄mum
Determinatū: amicū determinet: e quadam
ipsoc principe. Quare dicit qd nō recte nec
plene dictū tamē aliqd dicere sic posteriores
discutiendo e nunc apparentibus magis.

¶Dicendū q̄ p̄ alia fabulose tetigit nām principiū
eleorū q̄ p̄dixi intellectū. Dicit q̄ q̄ permixta oēt
esse ois. ¶Amica fiere intellectū: e bonū. Litellectū
dicit ipermixti fabū: e parū. ex his aūt accidit ipōe.
et Empedocles. Odiū e principia sūpla esse: vnū ipm
Litellectū: qd ponit simplicē: e ipermixtū: e ēt hoc
pter se: e genere causē efficientis: e dicit. Litellectū
mouere. Litigiū: e odiū. mouere. Ipōnens mixti
ones: determinet: e quadā p̄dm. Laliq̄ formā gri
egerunt enim forma de se est indeterminata nisi spēi
ficetur per aliq̄ formā: sic ē potentia sit ad oia. Lon
clusit ergo quare nec sic Empedocles recte recitet nec
plene. Sīpl ad ea que expellit: videt ei aliq̄d dicere
p̄ponit eis ordinibus posteriora: e nunc magis apparē
tibus. Lapi. Archa: e platonici que sit ordinate: e ma
gis apparentia quantum ad id q̄ recte de prima ma
teria: e de primo principio tradiderunt.

Quidā mi
scuerūt ph̄iam
cū fabulis.

¶Notandū q̄ opinio Empedocle posset trahi
ad bonū solum: e ad theologicam
veritatē. nā fm̄ scripturā nō sunt tores a pte creationis
mundi sūt create nisi forma: e sub aliqua determina
ta: e specifica forma. sed erat quedam massa cōfusa: e
informis permixta. La ignis terra: q̄q; ad creationē ipsi
formis: ut ait scriptura sūt creata: et illa massa nominatur ab
scrā aliqñ aqua: aliqñ nox: aliqñ abyssus: nominatur: ac illa
massa habuit. Esse. simo. aliqñ nolle esse: aliqñ
nominari abyssū aliqñ nolle aquarū. nominatur: ac illa
massa habuit esse ois: ac illa: ac fm opera sex dierū
e hoc ab inchoata massa: pero e imitato modo ibidē
Lect. p̄ncipiū q̄ spūs dei ferebatur super aquas: ex
qui. Empedocles amicū fecit super lignū: e alia
nō aliqua: et ex his dicit. ¶Archelaus bonū: e hoc est
nomen amicitie. ¶Ad ppositū. ¶Anaxa. fuit pa
ullus: et non. Ciliam intellexit malum pmū sic creatum
e per malitiā inuasā: e pōt intelligi massa vel
horū: ut sūt opinio est de vera prima: quare
nō dicendo aliq̄ p̄ius hoc posset. ¶Deinde cum dicit.

¶Et ea bi q̄c ad eos solū sermones qui cir
ca generationē: e corruptionē: e motū q̄ versan
tur: accōmodatiores videntur esse: circa talem
substantiā: ibi principia: e causas quærunt.
¶Dicit bi quōd bia qui circa generationem
sermones: e corruptionē: e motus proprii
sunt: dicūt. Dicunt aliqa circa talē substan
tiā: q̄ principia: e causas quærunt solum.

¶Deinde ostēdit qualiter ipsi de principiis
tractauerint: e primo quantum ad
opinionē pythagoricorū: e platonicorū. Secundo
quantum ad opinionē Empedocleorum. ibi. Empe
docles aūt. Circa primum duo facit. Primo ostēdit
qualiter pythagorici: e platonici de principiis tractauerint
Secundo ostendit quibusdam rationibus quod non
sufficienter. ibi. Sufficientia aūt. Circa primum duo
facit. Primo ostendit qualiter pythagorici de principiis
tractauerint. Secundo qualiter platonici. ibi. Platonici
aūt. Circa primum duo facit. Primo ostendit qualiter
pythagorici de principiis naturalibus tractauerint.
Secundo qualiter de principiis diuinis. ibi. Et de
principiis aūt. Circa primum duo facit. Primo ostendit
qualiter pythagorici de principiis naturalibus tractauerint
Secundo ostendit quibusdam rationibus quod non
sufficienter. ibi. Sufficientia aūt. Circa primum duo
facit. Primo ostendit qualiter pythagorici de principiis
naturalibus tractauerint. Secundo qualiter de principiis
diuinis. ibi. Et de principiis aūt. Circa primum duo
facit. Primo ostendit qualiter pythagorici de principiis
naturalibus tractauerint. Secundo ostendit quibusdam
rationibus quod non sufficienter. ibi. Sufficientia aūt.

autem nō magis de mathematicis corpori-
bus q̄ sensibilibus dicūt. Quocirca de igne
uel terra uel ceteris corporibus talibus nihil
omnino dixerūt tanq̄ nihil ut arbitror p̄p̄o
priū de sensibilibus dicentes.

¶ Amplius aūt quō oportet eas et hic ē magni
tudinem sine ostendat hoc tamē quō erit hec
corpora leuia, illa uo grauitatē habētia. Ex
qbus enī supponūt et dicunt nihil magis de
mathematicis corporibus dicūt q̄ de sensi-
bilib'. Unde de igne et terra et aliis huiusmo
di corporib' nihil dixerūt sicut nihil de sen
sibilibus existimo dicentes propriam.

¶ Ponit secundam rōnē que talis est. [illegible]

T.c.12. ¶ Preterea quomō pacto sumere op3
numeri quidē affectus et numerū causas eo
rum esse: que a principio et nunc in celo sunt
atq; fiunt: numerū autē nullū aliū ē preter
hunc numerū ex quo mūdus est cōstitutus.

T.c.13. Quādo enī hac q̄dē in parte sententia ipso
rum est opinio atq; tēpus: paruum autem su
pra uel infra iniustitia uel iniquitas uel mixtio:
idq; ita esse demōstrant ex eo q̄ unūquodq;
istorū numerus est: sunt ut hoc loco iam
earū magnitudinū que cōstituuntur sic simi
liter ex eo q̄ afficiunt hi singulos locos se
quuntur: et utrum est idem hic numerus qui est in
celo que accipere oportet quodq; istorum
esse an alius preter hunc ipsum.

T.c.14. Plato namq; aliū ē dicit atq; existimat et
illos numeros et hec esse et horum causas ar
bitratur: uerum illos quidem causas hos au
tem sensibiles esse censet. Sed de pythagori
cis quidem loqui nunc omittamus: satis est
enim hos tetigisse.

¶ Amplius autē quō oportet accipere eas q̄
dem esse numeri passiones et numerū circa
celū existentem et factorū ab initio et nūc.
Numerū uo aliū nullum esse preter nu-
merum hunc ex quo constituitur mundum.
Nam cum in hac parte opinio et tēpus sit eis:
paruū uo desuper aut iniustitia: aut di
scretio aut permixtio. Demōstrationē aūt di
cunt: q̄a horū unūquodq; numerus est. Ac
cidit aūt sm hunc locū iam pluralitatem eē
cōstitutarū magnitudinū: eo q̄ passiones he
sequuntur singula loca. Utrū idē est numerus
qui in celo est quē op3 accipere: q̄a horū unū
quodq; est: aut preter hunc alius. ¶ Plato
nāq; aliud ait eē: existimat etiā quidē et ille nu
meros hec eē et horū causas: illos uo intelligibi
les: hos uo sensibiles. De pythagoricis ergo
dimittat ad presens: sufficit enī eos tāgere tantū.

¶ Ponit tertiā rōnē que sic formari potest: [illegible]

[illegible]

T.c.15. [Q]ui uo ideas ponunt primo quidē querē
tes horū rerū sumere causas: alia his
equalia nūero attulerūt: perinde ac si
quispiā nūerare uolēs, pauciora q̄dē si sint nō
posse putet: plura aūt a se facta enūeret: pene ēt
his equales aut nō pauciores ipe sūt forme.

T.c.16. Quorū causas querētes ex his ad illas
processerūt. Est enī per singula quedā eiusdem
noie forma: preterq; substātias ceterorum: quorū est
unū in multis: et in his et in perpetuis rebus

¶ Qui uo ideas posuerunt. Primū quidē exi
stētium accipere cās querētes alia his equa
lia nūero attulerunt: ut si quis nūerare uolens
paucioribus quidē existimās putet nō posse: plures
uo faciēs nūeraret: nā uere equales aut non
pauciores his sunt spēs. ¶ De qb' quoque querē
tes cās ab his ad illas processerūt: sz unūquodq;
est cum equiuocum homogeneum aliquid
est: et circa substantias aliorum est in multis
unum et in hiis et in sempiternis.

¶ Improbata opinione pythagoricorum qui posuerūt [illegible]

[illegible]

Notandū q̄ in isto loco et per totā sequētē [illegible]

Notādū [illegible]

T.c.17. ¶ Deinde nullo eorum modorū esse for
me videntur per quos ipsas esse ostēdim': ex
quibusdam enim non necesse est fieri ratio-
cinationem: ex quibusdam aūt et eorum enī
forme fiunt: quorū nō eē formas censemus.

¶ Amplius aūt sm quos modos ostendamus
q̄ sunt spēs sm nullū intellectū videntur borū.

aliquid magis de mathematicis corpori-
bus q̄ sensibilibus dicit. Quocirca de igne vel terra vel ceteris corporibus talibus nihil omnino dixerunt tanq̄ nihil ut arbitror proprium de sensibilibus ipsis dicentes.

¶ Amplius autem de quo est eis ex his esse magnitudinem non ostendat hoc autem quod erunt hec corporum levia, alia vero gravitatem habentia. Ex quibus enim supponunt et dicunt nihil magis de mathematicis corporibus dicunt q̄ de sensibilib⁹. Unde de igne et terra et aliis huiusmodi corporib⁹ nihil dixerunt sicut nihil de sensibilibus existimo dicentes proprium.

¶ [illegible]

T.c.12. ¶ Preterea quonam pacto sumere oportet numeri quidem affectus ac numerum causas eorum esse que a principio et nunc in celo sunt atque fiunt: numerum autem nullum aliud esse preter hunc numerum ex quo mundus est constitutus.

T.c.13. Quando enim hoc quidem in parte sententia ipsorum est opinio atque tempus opportunum autem supra vel infra iniustitia autem diiudicatio vel mixtio: idque ita esse demonstrent ex eo quod unumquodque istorum numerus est fitque ut hoc loco iam earum magnitudinum que constituuntur sit similitudo ex eo quod affectus hi singulos locos sequuntur: est ne idem hic numerus qui est in celo quem accipere oportet quodque istorum esse an alius preter hunc ipsum.

T.c.14. Plato namque aliud esse dicit: atque quosque et ille numeros et hec esse et horum causas arbitratur: intelligibiles autem causas, hos autem sensibiles esse censet. Sed de pythagoricis quidem loqui nunc omittamus: satis est enim hos tetigisse.

¶ Amplius autem quo oportet accipere eas quidem esse numeri passiones: et numerum circa celum existentem et factorum et ab initio et nunc. Numerum vero alium nullum esse preter numerum hunc ex quo constitutus mundum.

Nam cum in hac parte opinio et ipso sit eis parum vero desuper aut subtus iniustitia aut discretio aut permixtio. Demonstrationem autem dicunt quia horum unumquodque numerus est. Accidit autem secundum hunc locum iam pluralitatem esse constitutarum magnitudinum quia passiones he sequuntur singula loca. Utrum idem est numerus qui in celo est quem oportet accipere quia horum unumquodque est aut preter hunc alius. ¶ Plato namque aliud ait esse. Existimat etiam quidem et ille numeros hec esse et horum causas illos vero intelligibiles hos vero sensibiles. De pythagoricis ergo dimittatur ad presens sufficit enim contigere tantum.

¶ Deinde tertiam rōnē que sic formari potest: [illegible]

[illegible]

T.c.15. Qui vero ideas ponunt primo quidem querentes horum rerum sumere causas: alia his equalia numero attulerunt perinde ac si quispiam numerare volens: pauciora quidem si sint non posse putet: plura autem a se facta enumeret: pene autem his equales aut non pauciores species sunt forme.

T.c.16. Quorum causas querentes ex his ad illa processerunt. Est enim per singula quedam eiusdem nominis forma: preterque substantias ceterorum quorum est unum in multis: et in his et in perpetuis rebus.

¶ Qui vero ideas posuerunt. Primum quidem existentium accipere causas querentes alia his equalia numero attulerunt: sicque numerare volens paucioribus quidem existentibus putet non posse: plures vero faciens numerare: nam vere equales aut non pauciores his sunt species. ¶ De quibus querentes causas ab his ad illas processerunt: secundum unumquodque enim equivocum homogeneum aliquid est: et circa substantias aliorum est in multis unum et in his et in sempiternis.

¶ Improbata opinione pythagoricorum qui posuerunt [illegible]

[illegible]

Notandū [illegible]

Notādū [illegible]

T.c.17. ¶ Deinde nullo eorum modorum esse forme videntur per quos ipsas esse ostendimus: ex quibusdam enim non necesse est fieri ratiocinationem: ex quibusdam autem et eorum etiam forme fiunt quorum non esse formas censemus.

¶ Amplius autem secundum quos modos ostendimus quod sunt species secundum nullum intellectum videntur horum.

Et quibuscunq; non est necesse fieri filio
quinimmo quibusdam vo est: et non quorū
patrimonio bonum fuit speciem.

¶ Dicit. Quibusdam vo. Circa qd nō dicit: q̄ fm
eos ydee nullo modo sint. Circa qd duo dicit. Primo
ponit eorum opinionem. Secundo improbat eam. Circa
primum duo facit. Primo ponit eorum opinionem. Secundo
ostendit eos dixisse. [Dicit ergo primo. Quibusdam vo
videt q̄ ydee nō sint necessarie filiorum. Et q̄ ratio
videt p̄cedere dicentes. Quoniam quibusdam vo est q̄ ydee
non sint necessarie filiorum. Et q̄ ratio

Et quibuslibet no est necesse fieri illo
pluraliter quibuslibet vo esse non queruñ
plurimi homines fuerit species.

¶ Amplius si homines videt. Cum ergo non sit ab ho
mine fieri nisi homo dicit ergo quod est homo plu
ralis. Sed hoc accedere modum quod si
tales plures simplices. Primum modus est q̃ cum
non esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit. Secundus modus est q̃ plu
ralitas non esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit. Tertius modus est q̃ cum
esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit. Quartus modus est q̃ cum
esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit. Quintus modus est q̃ cum
esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit. Sextus modus est q̃ cum
esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit. Septimus modus est q̃ cum
esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit. Octavus modus est q̃ cum
esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit. Nonus modus est q̃ cum
esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit. Decimus modus est q̃ cum
esse nisi videbitur ; et dicit q̃ simpl' lapi
dibus vel metallis fuerit.

Quarto loco.

Notādū q̃ mihi mentis platonis ad ponen
dū ideas fuit ut ne eis fiat ut supra
dū possit esse ab re sensibilibus nō posse aut bñ fm
eius sententiam esse. Et hoc p̃ sic arguit. Cum
quodlibet fuerit ideale tunc fuerit ideale q̃ fm eis q̃ fuit
nō necesse fuit ideale. Sed nō solum ne affirmatio
nibus fuit ideale sed ne negationibus habet fuit ideale
et dicimus necesse esse aliquas negationes fuit
ideales. Causa oppositi platonis ponebat ideas eorum
et dicimus necesse esse aliquas negationes fuit ideales
et dicimus necesse esse aliquas negationes fuit ideales
et dicimus necesse esse aliquas negationes fuit ideales

[illegible]

Rationem [illegible]

[illegible]

T.c.31. Obiaciunt vero olim id quod dubitatur: quod si ideae formae perpetuae sensibilium autem hic quae oriuntur ac occidunt conferant.

¶ Omnino autem dubitabit aliquis maxime quod conferunt species sempiternae sensibilibus: aut hic qui sunt et corruumpuntur.

[illegible]

¶ Neque enim motus neque mutationis illius ipsae sunt causae.

¶ Nec enim motus nec transmutationis ullius nec sunt causae eius.

¶ Probat quod idea nihil prosit ipsis sensibilibus et intelligibilibus: si idea in aliquam perfectionem hoc est vel quantitatem vel motum vel quid aliud quantum ad exemplaritatem [illegible] esse exemplaria sensibilium vel quantum ad [illegible] sensibilibus vel quantum ad [illegible] modo prosit eis ut probatur:

[illegible]

¶ Ut vero neque quicquam ad scientiam caeterorum conducunt: neque enim sunt horum ille substantiae: essent enim in istis neque ut sint conferunt: quippe cum non insint in hisce rebus quae sunt participes. Ut enim hoc fortasse pacto videbunt causae esse. Ut album color mixtus est corporis: mixti corporis causa est. Sed hic sermo facile admodum inanum potest quod Anaxagoram dicebant: est enim perfacile multa absurda ad huiusmodi opinionem impossibiliaque inferre: atque nullo corum modo ex ipsis formis sint caetera quae dicit consuevuerunt.

¶ Ut vero nec ad scientias quaeque auxiliatur eis quae est aliorum. Nec enim ille horum substantia. Nam in his essent. Nec ad esse conferunt: cum non insint participantibus. Sic enim fortasse cum videbitur esse album primum albo: sed hoc quidem Homerus vult de mobilibus posterioribus: et alii quidam dixerunt. Facile namque colligere multa absurda et impossibilia ad talem opinionem. Ut vero nec ex speciebus sunt aliae formae ullum modum consentientes.

¶ Ostendit quod idea non prosunt sensibilibus ad scientiam: et intelligit talem rationem: scia cuiuscumque rei habetur per cognitionem suae propriae substantiae: non per cognitionem alicuius alterius extrinsecus: sed idea sunt aliae substantiae extrinsecus a substantiis sensibilibus: quare earum cognitio non proficit ad cognitionem substantiarum sensibilium. Nec valet si dicat quod idea sunt sub sensibilibus sic eis participantibus: sicut si intelligamus ipsum album per existens separatum: et illud primum album quod est in subiecto particulari et sensibili. Hoc enim non est valde mobilis. Consentaneum est quod ad eam sequuntur multa inconvenientia. Dicit enim quod nec ad scientiam quae est aliorum: idest sensibilium quae sunt alia ab ideis nihil auxiliatur eis. Si ponere ideas: nec enim esse. Idea sunt substantiae horum. Si sensibilium non essent in his quae sunt substantiae unius cuiusque non est separata a re cuius est substantia nec ad esse eius non insint participantibus: sic enim fortasse opinamur non. Si platonici causas esse. Si ipsas ideas: ut album

[illegible]

Notandum [illegible]

[illegible]

¶ Ponit tertiam rationem quae sic formari potest: sicut se habet species ad individuum: sic se habet genus ad species: sed species sunt exemplaria individuorum: quare erunt exemplaria specierum. Dicit ergo quod non solum species erunt exemplaria sensibilium i. individuorum: sed etiam earum specierum ut genus. Quare erit exemplar et imago i. exemplatum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Praeterea fieri non posse videtur: ut haec sint

T.c.35. Reuereaſi formę ſint numeri quoniaꝫ p mō cauſę erunt. Et eo nec qꝫ ea quę ſunt alij numeri ſunt ut bic qdē nume reo bomobic aūt ſoꝛte uebic vo calliao. Cuꝛgit bicubi ſunt cāe. Nibil enī refert ſi illi quidē perpetui ſunt bi vo non ſunt.

T.c.36. Quoꝛ dit ꝓpterea qꝫ ea quę ſunt bicrō neo ſunt numeroꝝ eaꝝ cōcentuꝫ patet vnū qd eē ea quoꝝ ſunt rōnes. Quoꝝ ſi id eſt ma teria patet t ipſoꝝ numeroꝝ qualiū fore quo rundā inter ſe rōneꝫ. Dico aūt hoc pacto ſi calliao ſit rō in numeris ignis t terre t aeris atqꝫ aque: t alioꝝ ſubiectoꝝ quoꝝundam t ipſe bomo ſiue numeꝝ ſit quid ſenſime non ſit ratio iſi quoꝝundā in numeris t nō nume roꝝ cauſaꝫ ob hęc numeroꝝ quidam erit.

¶ Amplius ſi ſunt numeri ſpōe quō cauſe erūt: utrū qꝫ alij numeri ſint exiſtētia ipſa: ut hic quidē numeꝝ bōalle vo Soꝛco: t alius Calliao. Quid igit bic ſunt cauſe illi: Nec enī refert ſi bi qdē ſempiterni ſunt illi vo nō. Si vo qꝫ rōneꝫ numeroꝝ erit: t hic ut ſympho nia palā qꝫ eſt vnū quidē quoꝝ ſunt rōneꝫ. Si it aqꝫ hęc materia manifeſtū qꝫ t ipſi nu meri aliquę rationeꝫ ſunt alius ad aliud. Di co aūt ſi eſt Calliao rō in numeris ignis t terre t aque t aeris: t antho anthropoꝝ ſiue numeroꝝ quo exiſtēt ſiue nō. Tamē erit ratio in numeris quoꝝundā t non numeroꝝ. Et non erit quio ꝓpterea numeroꝝ.

¶ Poſtꝫ pbs oſtendit aūt ꝑ platonē ꝗ ad hoc ꝗ poſuit ideas ſeparatas necē eſſe aūt ꝑ eā ꝗ ad hoc ꝗ poſuit ideas eſſe nūeoꝝ t oſtendit in ouas ptes. Quaꝝ ꝑ⁹ ꝓbat poſitionē ꝑ platonis de nūis. 2⁹ de magnitu dinibꝰ. 3⁹ ibi_ Quoꝝcūq; aūt. ¶ Poſtꝫ oſtendit in ſcē ſe ſex rōnes quas ponit ꝑ poncēs nūeoꝝ. 1⁹ ibi_ Amplius ex multis. 2⁹ ibi_ Amplius eſt aliqꝫ. 3⁹ ibi_ Amplius vnitates. 4⁹ ibi_ Amplius ꝙc. 5⁹ ibi_ Amplius aūt ei oīatio. ¶ In ꝑ⁹ ꝓe innuit rōnē t trea rā tiones poſſibles fieri t earū reprobationē tāgit bic utrū t oſtendit. Rō talis eſt: impoſſibile eſt ideā cē eaꝝ t ꝑticipatū ſuāt: ſed ꝑ ie illa ſenſibilia ſunt ꝺ̄ nūi. ſi ꝺ̄ ideę ſunt ꝺ̄ nūi t ſunt cāe ſenſibiliū ut dictū. ergo nūi erūt cauſe t ꝓncipia nūeoꝝ. Preꝫ ꝛ̄ nō ideē erit cā ſuāꝝ. Si tū deas ꝑ⁹ qꝫ alq ſūt nūi illi: t bicut pla to ēt oſtit ſicut dictū ſub ſupra. Contra qꝫ ens utrūq; ſine nūi t cōeniunt in rōne nūi: nō videt rō qre mag illi ſint cāe illoꝝ t illi non illoꝝ: uel debeo dicere quare. Ad dicit ꝺ̄ ſi ſigit bic ſunt cāe illi. Bo dicit 1⁹ qꝫ illi nūi ſunt ſempiterni illi nō. Id illa pūt eſſe cāe illoꝝ t nō cōuerſo. Contra qꝫ ꝓ hoc nihil offert: et. nam ſempiterni aut uel nō ſempiterni aut ſunt rōneꝫ ꝑfō lute eſſe aūt cām t cām ſunt rōneꝫ reſpectiue: ideo ex ſempiternis aut uel nō ſempiternis aut nō pōt reddi ſufficiēs rō. Qꝫ hoc ſit cā t illud ſit cām: nihil plus ad dat. ideo dicit ꝙ nec ſic offerunt. Si dicas 2⁹ qꝫ illa ſenſibilia ſunt quedaꝫ rōneꝫ. i. ꝓportiones nūeoꝝ ſic ſymphonia mulieꝝ aliaꝝ t nō nūi illi ſint cauſe illoꝝ: qꝫ ꝓportiones nūeoꝝ ideo applicant illis reb⁹ eo nō quo nūi ſint cauſe ſymphonie t ꝓportiones nūeoꝝ applicant ad ſymphoniā. ¶ Contra qꝫ ex hoc ſequit ꝙ ideę non erūt nūi ſeparate: nō nūi non erūt ſeparate. Probatio bī⁹ ꝓtie. qꝫ ſi ſic ops ꝙ illi nūi ſint ꝓportiones nūeoꝝ applicent ad aliqꝫ genus ſic ꝙ quicqd cōtinet ſub illo genere ſit ꝑticeps ꝓportionis nūeoꝝ ſic ſicut ꝓportiones nūeoꝝ que ſunt ꝑcepta ſympho nie applicant ad aliqꝫ genus. Sed ſonus ut quicqd cō tinet ſub ſono ſit quedā ꝓportio nūalis. Illud ꝙ ponit in oppoſito ſit manifeſta qꝫ ideę ille ſunt quedā ꝓportiones terre aeris aq; t ignis ex ꝑtibus rez mūtor cōponūt ſenſibiles: t tunc ſequit ꝙ ideę nō erūt nūi ſeparate: ſed nūi applicent t quedā ꝓportiones reb⁹ ap plicate eaꝝ ꝓprias alterabit. t hoc eſt qꝺ dicit. Amplius ſi ſpēs. i. ideę ſunt nūi: quō erunt cauſe. i. ſenſibi lium. q. d. nō pōt dici: cū ipſa ſenſibilia ſint ēt ꝺ̄ nūi t ſic ideę erūt cā ſuāꝝ. Poſtea tangit ꝑmā ſolutionē dicens. utrum ꝙ ipſa ex ideis. i. ipſa ſenſibilia ex ideis ſint alq nūi. i. ab ipſis ideis ut bic quidē nūs bō: ille vo Socrates t alius Calliao: ſed hoc ſuppleno ſufficit ꝺ̄ ignt. i. ignoꝛe bic ſunt cāe illoꝝ dicerez ꝙ nō pōt ſci rō eoꝝ utrūq; colcent in noie t rōne nūi. Poſtea inuit ſecūdaꝫ ſolutionē dicens ꝙ nec eni offerūt: ſi bi ꝺ̄ dem nūi ſempiterni illi vo nō nō ꝓpoſito. Poſtea inuit tertiā ſolutionē dicens. ſi vo. Dicas ꝙ hec. ſ. ſenſibi lia: ſunt rōneꝫ. i. ꝓportiones nūeoꝝ ut ſymphonia pa lam ꝙ quoꝝ vnū quid. i. genus quoꝝ ſunt rōneꝫ ad qꝫ applicant ille ꝓportiones: ſed ſi hec ſic mirmant e ideā t ipſi nūi ideales. Ex ſeparatis aliquis erūt rōneꝫ i. ꝓportiones ad aliaꝫ. i. applicare: qꝺ expone. Dico aūt ſi eſt calliao rō. i. ꝓportio in nūis terre t aeris ignis t aque t antho anthropoꝝ. Homo ideal is ſiue nūs quis erit ſiue nō: tn ipſe. Sed idealis erit rō. i. ꝓportio quoꝝundā in nūis t non erit ꝺ̄ nūs ꝑer ea. i. ꝑter rationē. i. qꝫ bō idealis erit ꝓportio aliquoꝝ nūeoꝝ: ſiue ipſe in ſe ponatur nūs eſſe: ſiue non ſm ouas opi. Nam quidā dicunt ideas eſſe nūeoꝝ ut pla tonici: quidam non: ut pbt aliqui naturalez. t ſic nul lus erit nūs ſeparatus. ¶ Deinde cū dicit.

T.c.37. ¶ Poſterea multio ex numeris vnus fit numerus ex formis autem quomodo for ma vna fieri poteſt.

¶ Amplius ex multis numeris vnus fit nume rus ex ſpecibus aūt vna ſpēs qualiter.

¶ Ponit 6 rās rōnē. Circa qꝺ duo facit. Primo ſmittit rōnē. 2⁹ excludit quandā inſtionem. 2⁹ ibi_ Sed ſi nec ex eis. ¶ In ſma parte ſue dicit talē rōnē: ex multis nūis fit vnus. ſi ſit ideę ſint nūi ex multis ideis fieret vna: qꝺ eſt impoſſibile. qꝫ ex multis diuerſis ſpēbus cōſtituat aliqꝺ vnū in ſpecie. Dicat ergo. Oē amplius ex multis nūis fit vnus nūeoꝝ ſpecieboꝝ aūt ideis qualiter fiet vna ſpecies. q. d. hoc eſt impoſſibile.

Notādū ꝙ impoſſibile eſt fieri aliqꝺ vnuꝫ ſm ſpeciē ex multis diuerſis ſpecibus: nulli ſta diuerſa cōtinent ꝑfō ad ſuam formā: t nō manent in actu perfecto ꝓprio formali. Exēplū ex quatuoꝛ elemētis que ſunt diuerſus ſpecies ſi fiat mix tum vnius ſpēs puta ignis: ipſa tā cleōtia cōrūpunt totaliter ꝑfō ad ſuas formas: t trāſeunt in ipm mixtū ſm opi. qui credo uerioꝛē: ad ꝓpoſitū ex diuerſis ſpēbus no fit aliqꝺ vnū ſm rōnē ſpeciei ſed rōne id uidnoꝝ que pōt adinuicē alterari t pmiſceri. Spēs ſūt nūeoꝝ ſi eēt inquit ſalim cētenarius: fieret ternarius t quaternarius cōtinuus ſeparatus: qꝺ videta nō videtur poſſe intelligi. Deinde cum dicit.

¶ Quod ſi non ex ipſo ſed ex vnitatibus que ſunt in numero utiq; centenario ſunt: quō nam p acto vnitates ſe habent. Namq; eiuſdem ſunt ſpeciei. Complura enim nihil nam abſurdū: ſi non eiuſdem nec eędez ſint en ter ſe nec cetere omnes.

T.c.38. Quo differenꝫ cum expertes ſint paſ ſionis. Neqꝫ enim conſonāꝫ ſunt hęc ratio nes neqꝫ conſentanea mēti.

¶ Sed ſi nec ex ipſo ſed ex vnis aut in millenario quōſe habēt vnitates: ſi ue eni cauſe ſpēi multa ſeōuenięa accidūt. Siue nō eiuſdem ſpēi nec eędē ſibimmez: nec alię oēo olbus.

¶ Quōnāqꝫ differunt ipaſſibileo exēplicō. Nec eni rōnabilia hęc nec cōſentanea mēti.

¶ Excludit riſionem que poſſet oriri a platone. ſ. qꝫ ex multis nūis non ſit vnus nūs ſed quilibet nūs ſit ex vnitatibus: mediate hanc excludit. q. d. ſi dicatur qꝫ nec nūis fit ex eis. i. ex nūis: ſed ex vnis. i. vnitatibus: ut in nūo millenario uel quolibet alio: qꝫ quō ſe bēt ad unū. ¶ Elle vnitates que nūm faciunt qꝫ uel ſunt cō formes adinuicē uel diformes: ſi nāqꝫ cōformes mul ta incōueniēta accidūt. qꝫ. ſ. ſequit. cōtra poncēs ideas eſſe nūeoꝝ qꝫ oppoſite ideę nō differunt ſm ſpēs: ſed ſolā ſm exceſſus. vnius ſuper alia: ſicut vnus nūs excedit alia in pluralitate vnitatiū: videt enī inconue niens qꝫ vnitates ſint multe t nō differant: ſed ſint cō formes cū ad multitudinē ſequatur diuerſitas t diſ formitas aliqualis. ſi vo non ſunt conformes: hoc po teſt eſſe dupliciter. Vnomō qꝫ vnitates vni⁹ nūi ſint diſformes ab vnitatibus alterius nūeoꝝ puta vnitates ſenarij ab vnitatibus ternarij: t ſi vnitates eiuſ dem nūi ſint ſibimmicē conformes. aliomō qꝫ vnitates eiuſ dem nūi nec ſibimmicē nec vnitatib⁹ alterius nūi ſint cōformes. Et hanc riſionem innuit cum dicit. Et ſi nō conformes. nec eędem ſibimmi. cū nec alię omnes omnibus. quę. ſ. pertinēt ad diuerſos nūeoꝝ qꝫ nūeoꝝ ponatur diſformitas inter vnitates arguit. qꝫ omnis diſformitas eſt per aliquā ſoīmā uel paſſionem: ſicut corpꝛa mixta ſunt diſformia calditate frigiditate uel cedēte amaritudine t hui⁹ paſſionibus. vnitates autē cum ſint impaſſibiles ſm Platonē non habent talēs paſſiones. nec per cōſequens poſſunt per talēs paſſio nes diſformari abinuicē t diſſentire. Et hoc eſt qꝺ dicit. quō nāqꝫ differunt. i. vnitates ipaſſibiles exiſtentes. q. d. qꝫ nequaqꝫ cōſimiles ergo qꝫ ea ſupple que de ide is t nūis dicta ſunt a Platone nec ſunt rōnabilia. i. conclusa per certam rationem nec intelligentie cōſenta nec per ſe nota: ſicut ſpecies que ſolo intellectu ſunt nota t conſeſſa. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Poſterea genus aliud cōſtituere numeri circa qꝺ arithmetica uerſetur neceſſe eſt.

T.c.39. Et oſa quę a qbuſdā media nūcupantur. Quę quomō ſunt: aut e qbus pantopio ſunt: aut cur bonum t iſtarum media erūt.

¶ Amplius autē aliud aliquod genus numeri facere eſt neceſſe circa qō ſit arithmetica.

¶ Et sic ultimo dicta ab aliquibus simplicia esse quibus sunt principia aut quibus ipsa sunt principia aut quibus ipsa sunt principia aut quibus ipsa

dicimus vnde est mutationis principium: substantia autem ipsarum dicere putantes: aliasq; substantias esse dicimus. Quā autem hanc illę sint causę dicere nullus videtur. Esse enim participando ut antea dictum est nihil ē: videtur: neq; id ē qđ circa scientiā causam esse videbamus: pp qđ & omnis motus & omnis natura facit: & qđ vnum principio rum dicimus esse idee formeq; tanguntur: sed mathematice scientie: hinc qui hoc ipsum statuunt philosophi fuerūt: qđs iquit alio rum gratia ipsarum studio nacare oportere.

¶ Omnino aut ē lucidū de manifestis causis inquirēdum: quālē potentialitas. Nihil enim de causa dicimus vnde principium est tranmutationis. Verum vō substantias & ea re putant esse principia: aliasq; quādā substantias esse dicimus. Quomodo vō alię substantię sint ignorare dicimus. Nullę & principare sicut prius dictum nihil est. Neq; qđ in sophia videmus exercere causam: propter quā intellectū omnes: & omnis natura facit. Nec hāc causam quā modo dicimus ē vnum principiorum idęę: species tāgunt. Sed facta est mathematica pecinibus philosophia dicē dum aliorū gratia ea oportere tractari.

¶ Dicit pha ostendat ostra Platonem fuam ad hoc qđ opponit est de rerum principiis. Circa quod duo facit. Primo ostendit ostra eā qđ ipse ad ea que tenēt de principiis obiecerāt. 2° ibi. Quōd aut aliquis. | Prima in duas. In prima ostendit ostra obiectiones. 2ª ibi. Amplius autem dubitet. 3ª ibi. Et omnino ambigat. In 1ª parte ostendit duo. 1° ostendit ostra obiectionem. 2° ibi. Et de motu liquidem. In 1ª parte ostendit ostra obiectionem. 1ª ibi. Et qđ quidē videtur esse. 2ª ibi. Nullam autem habent. In 1ª ostendit ostra obiectionem. 1ª ibi. Et qđ quidē videtur esse. 2ª ibi. Amplius autem sum. In 1ª ibi. Et de motu liquidem. In 1ª ibi. Et qđ quidē videtur esse. 1ª ibi. Et omnino ambigat. In 1ª parte ostendit duo. 1° ostendit ostra obiectionem. 2° ibi. Et qđ quidē videtur esse. In 1ª ostendit ostra obiectionem. 1ª ibi. Et qđ quidē videtur esse. 2ª ibi. Nullam autem habent. In 1ª ostendit ostra obiectionem.

[illegible]

Notādū [illegible]

[illegible]

¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Quonīa etiā pacto quispiā elemēta omniū discet. Patet enī intercedere nō posse cognitionē. nāqz ut is qui geometriā discit alia quidem ante cognoscere potest nihil autē eorū quorū est scientia: et que sunt ibi discenda pa... in aliis fieri solet. Quare si ... cognoscerēt ... omniū aliqua scientia est qualē inquiunt quidam nihil is antea sane cognoscit.

T.c.48. Omnis tamē disciplina per antea nota aut omnia aut aliqua fit: et aut per demonstrationē aut per diffinitiones efficit. Ea enim ex quibus diffinitio constat antea cognoscatur et sint nota oportet similiter et ea que fiunt per inductionem.

¶ Quō aūt aliqs diceret oīum elemēta. Palā est quō est possibile preexistere cognoscentem prius. Sicut enim geometricare discentem alia quidē oportz precognoscere quorū est scientia: et de quibus debet discere non precognoscit: ita et in aliis. Quare si qua est oīum scientia ut quidam aiūt nihil utiqz preexisteret hoc cognoscēs.

¶ Quāuis sit oīs disciplina per precognita: aut omnia aut quedā: aut per demonstrationem aut per diffinitiones. Oportet enim ex quibus est diffinitio precire et esse nota similiter autem et que per inductionem.

¶ Ubi ostendit contra platonē ... [illegible] ... cognoscendi. ¶ Ad euidentiā autem notandū qꝫ Plato causas et principia cognoscendi in nobis posuit ideas ... [illegible] ... principia essendi et cognoscendi. Contra qd arguit phs per quatuor rōnes. ... [illegible]

[illegible] ... sciat per exempla. nā sicut discēs geometriā ... precognoscere alia que sunt necessaria ad demonstrandū ... [illegible]

Notandū [illegible]

T.c.49. ¶ Atqui si est ista nobis tamē mirabile est profecto quo pacto non lateat potissimam scientiarum habere.

¶ At vo si existit cōnaturalis mirū quomō lateamus habentes potissimam scientiarū.

¶ Ponit scdaz rōnē que sic formari pōt. si idee sūt cāe cognoscendi ... [illegible]

¶ Preterea quonā pacto quispiam cognoscet ex quibus sunt omnia: et quonā mō patebit. Hoc enim habet dubitationem. Dubitauerit enim quispiā: perinde atqz circa et syllabas quasdā. Nā quidā za syllabā ex .c. et .s. et .a. cōstare dicunt: quidā alterū sonū ipsius proprium inquiunt esse et nullū eorū qui nō sunt.

¶ Ampli⁹ aūt quō aliqs cognoscit ex qb⁹ est: et quō erit manifestū: etenī hoc hēt dubitationē. Ambiget enī aliqs quēadmodū et circa quasdā syllabas. Ibi nāqz syma ex .s. et .y. et .m. et .a. dicunt esse. Alij vo quendā alium sonum dicunt esse et cognitorum nullum.

¶ Ponit tertiā rōnē que talis est. ad cognitionē rei nō solū oportz scire formā rei sed et principia materialia ... [illegible]

vna līa hñs ppriū sonū. Dicit ergo qꝫ amplius quō aliqs cognoscit sup. principia materialia rei ex qb⁹ est et quō erit manifestū: qsi diceret qꝫ nō. et subdit. etenī hoc hēt dubitationē. ambiget enī aliqs i. de principijs materialibus rei: quēadmodum est circa quādam syllabam: hi nāqz syma ex .s. et .y. et .m. et .a. dicūt esse: alij vo quēdā aliū esse sonū dicunt: et cognitorz nullū. i. dictā syllabā vnā līam hēre ppriam sonū preter dictas et cognitas quatuor līas predictas. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Preterea quonā mō quispiā sensum nō habens ea quoqz est sensus cognoscet. Oportebat tñ si oīum ea sūt elemēta ex quibus perinde atqz cōposite uoces ex elemētis ppriis cōstant.

¶ Amplius aūt quoqz est sensus quō aliqs non hñs sensuz cognoscet. Atqui is oportebat si oīum sunt elemēta ex quibus quēadmodū cōposite uoces sunt ex proprijs elemētis.

¶ Ponit quartā rationē quā intendit talem: si idee sūt cāe cognoscendi. ergo sensibilia cognoscimus sine sensu: consequens est falsum. ergo antecedens. Sequentia probat. ex hoc qꝫ si idee causant in nobis scientiā oīuz causant ergo et sciam sensibilium. cū ergo scia ab ideis insit nobis per influxum quēdam et nō per sensum: habemus sciam de sensibilibus sine sensu. Dicit ergo qꝫ Amplius aūt quorūz est sensus: hoc i. sensibilia: quō aliquis cognoscit non habens sensum: q.d. diceret impossibile est: et oportet equidem sup. sensibilia cognoscere: si pro qꝫ ea sunt elementa omniuz ex quibus tanqꝫ ex materia fiunt res: quēadmodum voces composite puta syllabe uel dictiões composite ex proprijs elementis. necessarium est ergo cognoscere sensibilia: et tamen est impossibile sine sensu: sicut cecus a natiuitate non potest scientiam de coloribus habere: qꝫ deficiente sensu deficit scientia que est fm illuz sensum. ex primo posteriorum. ¶ Tunc sequitur illa pars.

T.c.50. ¶ Ex his igit que prius sūt dicta patet eas vniuersos videri cās querere: quas obscure: quas in naturalib⁹ dixim⁹: nullāqz nos aliam preter illas dicere posse: atqz priores partim oēs prim nullo mō dictas fuisse.

T.c.51. Prīa nāqz philosophia ut noua quedam prioqz orta balbuties de oībus esse videt. Naz et empedo. os rōne constare dicit. hoc aūt est quidditas rei substātiaue. Atq sīr et carnis ceterorūqz cuiusqz rōnē uel nullius eē oportet. Ob hoc enī et caro et os et vnūqdqz ceterorz est. et non ob materiā: quā ille terrā ignē aerē atqz aquā esse dicit. Verū hoc ille si alius diceret necessario cōcessisset: dilucide vo nō dixit. Sz de his quidē et prius est declaratū. Nūc aūt redeamus ea rursus allatur: que de eisdē qspiaz dubitabit: ex ipsis enim facultatem ad posteriores dubitationes forsitan consequemur.

¶ Quō qdez igit dictas in phisicis cās querere nisi sint oēs: et extra has nullā hēmus dicere palā est ex prius dictis. Sz tenuiter hę et mō qdā oēs pri⁹ dicte sūt: mō vo qdā nullatenus.

¶ Balbutiēs enī visa est prima philosophia de oīb⁹ uelut noua existēs circa principium et primū qñ empedocles hos dicit esse rōnē: hoc autē est qōd qd erat esse et substa rei. At vo sīr necessariū et carnis et aliorz singulorz esse rōnē aut nihil: ppter hoc enī et caro et os est et aliorz vnūqdqz: et non ppter materiā quā ille dicit ignē et terrā: et aerē: et aquā. Sz hoc alio dicente quidē simil' dixit ex necessitate: manifeste vo non dixit. De talibus quidem igitur ostensum est prius. Quecunqz vo de ipsis his dubitabit aliqs resumamus iterum. Nam forsan ex ipsis abundabimus aliquid ad posteriores dubitationes.

¶ Ubi Ari. pertractatis opiniōibus antiquorz de causis et principijs entiū cōcludit et recolligit circa dicta et primitus dicta dicendis. Dicit ergo qꝫ qm ergo dictas causas in phisicis: nisi sūt querere oēs. i. qꝫ oēs antiqui et qꝫ extra has nullā habemus dicere. i. nullā aliā tetigerunt. palā est ex prius dictis: sed tñ antiqui phi illas quatuor causas tetigerūt obscure tñ et mō quodā oēs. i. cause prius dicte sūt ab eis: modo quodā nullatenus. Unde accidit eis sicut pueris: qui nouiter tentātes loqui balbutiendo pferunt que loquuntur: ō dicit qꝫ balbutiens visa est prima philosophia de oībus aut noua existens circa principia rerum: sicut patet de Empe. qui et ipse Empedocles ipsuz os dicit rōnē i. pportionē mixtionis. hoc aūt est qō quid erat esse et substātia rei: idest qꝫ q: illa pportio elementorz mixtorz videtur esse forma rei necesse est esse rōnem i. pportionē mixtionis carnis et aliorz singulorz aut nihil i. propter hoc enim et nō ppter aliud oīa ista videnī esse ex elementis cōmixta: et propter hoc enīz Empedocles caro et os est et aliorz vnūqdqz et non ppter materiaz quā i. materiā ille dicit ignē et terrā et aerem et aquā i. qꝫ ex hoc patet qꝫ caro et os et c. non sunt illud qō sunt propter materiā: sed propter principium formale qō ponebat illam mixtionē: sed hec alio quidem dicente dixit simul ex necessitate: manifeste enim non dixit i. qꝫ Empedo. coactus necessitate ita dicere et ostendere potuit hoc: lz nō expresse manifeste: qꝫ clare nō tetigit naturā forme. de talibus ergo ostensuz est prius licet ab eis imperfecte dicta sint quecūqz vo de his dubitauerit aliquis i. ad vnam partem uel ad aliam recapitulabimus iterum i. in tertio libro. nam forsan ex eis i. ex talibus dubitationibus inuestigabimus aliqd facile ad posteriores dubitationes quas i. per libros sequentes et totam illam scientiam determinādo prosequemur: et sic est finis huius primi libri.

¶ Cap. I.

Contemplatio ueritatis partim difficilis prīz facilis est. T.c.1.

¶ De ueritate autem theoria sic quidem difficilis est: sic vo facilis.

¶ Hic incipit secundus liber: ubi philosophus postq̄ pertractauit opi. antiquorum de causis et principijs entium. Accedit ad suam propriam intentionem pertractando ea que pertinent ad consideratione huius scie

Ad cuius evidentiā notandū sic q̄ intellect⁹ virtute principior⁹ venit in posteriora: et ex lumine intellectuo et virtute principior⁹ fit elicit ex principijs multa posteriora sic sequentes ꝑ accipiētes principia ex paucis a precedentibus et illo modo potuerūt elici. Si ergo tradiderit principia vera: illis regrediendū est: q̄ placuerunt ad veritatem recipiendam: si autē tradiderint principia nō esse vera: et illis est regrediendum: q̄ de rebus occasione ut illis reprobatis vera principia reperiemus.

Ecce aūt fide hāc et aliā scientiā inq̄ phīlosophicā veritatis appellari contemplationē nā finis quidē cōtēplatiue veritatis est actuue aūt opus. Etenim si quō res fide hāc actoreo ipā cōsideranti nō in eius cām per ictū nec ut ꝑpetuo talis est: sed ut ad aliqd atq̄ ut nunc cōtēplantur.

Vocari vo phīam veritatis scientiam recte hāc. Māthēonc finis est veritas: et practicq̄ op⁹ Etenī si quō res sic hāc intendunt practica. Non tñ eius cām per ictū nec ut ꝑpetuo talis est: sed ut aliqd atq̄ ut nunc speculantur.

Posūt phīlosophicam pacuda quidē facilitas et difficultas accidit circa considerationē et notitiam veritatis nāc oportuit ad qui scientiā magnopere spectat cōsideratio veritatis inquirēdā probare q̄ ad metaphysicā. Circa q̄ duo facit primo facit q̄ dicit ostē. 1° ibi [At vo q̄ est principius.] Primo in quarto primo probat q̄ ad metaphysicam spectat considerare simpliciter veritatē. 2° q̄ ad ipaz ꝑtinet spectat. 2° ibi [Ne scimus aūt.] In primo parte ins dicit tale rōnem. metaphysica est scientia speculativa nō practica ergo est scientia veritatis. Hāc supponit ex prologo huius libri. Probat aūt probat ex dicta scientie speculative et practice ex fine. Finis speculative est veritas practica aūt opus. Ipsius que est actus voluntarius dicitur ad ipsum actus sicut dictum fuit in prologo primi libri. q̄ enim practica audiuntur ad opus declarat hic cū subdit. eorum pro quo si practici intendunt q̄d se hāt. Lucretius tribuentes eis ꝑ sicut ad aliqd et nunc speculant. Q̄ illi veritatē non intendunt per se et finem: sed ulterius ordinant illa ad hoc rigendam aliquā practicorū aliquod obiectū particulare operabile: et ad aliquid nūc. i. Fm aliqd tempus tantum. Deinde cum dicit.

Tc.2. Non solū aūt hisce quorū quilibet opiniones accepit abit atq̄ utcunq̄ ꝑ hisce qui veritatē nō penitus antigerūt gratias hāre opꝰ. Et bi nāq̄ et aliqd paulerunt: habitū enim nrm excitauerūt ac acuerunt. Nā si timotheus nō fuisset nō tanta haberemus artē cantādi. Et si phrynis nō afuisset: nō talis thimotheus exisset. Sodes nō res sic hāt et de hisce qui de veritate dixerūt. Ab aliqbus enī opiniones quasdā fuscepimꝰ: at qui dā ut illi tales assentirent cā sine fuere.

Non solū aūt hoc dicere grām usū est quorū opiniōbus aliqs cōmunicauerit. Sed et hoc qui adhuc superficialiꝰ enumerauerūt. Et enīq bi cōcesserunt aliqd: nā habitū quidē nrm ꝑcepererat aut fūt. Nā si timotheꝰ non fuisset multā melodiā nō hāremus: si aūt nō phrynis timotheꝰ nō fuisset. Sodes aūt mō de enūciātibus veritatem. a quibusdaz vo opiniones quasdam accepimus. Sed alijut bi forent forte causa fuerunt.

Ostendit quō hoīes mutuo se iuuant in acquisitione veritatis. 2° q̄ nō solum iustus est reddere gras hoīb⁹. s. precedentibus qui aliqd ꝑtulerunt de veritate nā ita q̄ nobis cū collaverūt in veritate inuestiganda: sed illis qui superficialiter enūciauerūt. etiam ꝑ quoꝝ habitus aliqd nobis conferunt nā habitū quidem nostrum. i. intellectum ꝑficiunt: sunt ideo posteriores debent regratiari precedentibus: q̄ aliquo mō in sciendo dependēt ab illis: nisi enim fuisset thimotheus multa nō habere mus melodiā. i. cōpositiones musicales: q̄ nos fundamur super id q̄ ipse reperit: et si phrynis nō fuisset precedens thimotheus nō fuisset. i. nō reperisset q̄ reperit: q̄ inuenit virtute illius. et de enūciatibus veritatē a quibusdā accepimus quasdā opiniones quas credimus dū ostēdit quibus etiam aliq fuerunt causa.

Ecce aūt fide hāc et aliā scientiā inq̄ phīlosophicā veritatis appellari contemplationē nā finis quidē cōtēplatiue veritatis est actuue aūt opus. Etenim si quō res fide hāc actoreo ipā cōsideranti nō in eius cām per ictū nec ut ꝑpetuo talis est: sed ut ad aliqd atq̄ ut nunc cōtēplantur.

Vocari vo phīam veritatis scientiam recte hāc. Māthēonc finis est veritas: et practicq̄ op⁹ Etenī si quō res sic hāt intendunt practica. Non tñ eius cām per ictū nec ut ꝑpetuo talis est: sed ut aliqd atq̄ ut nunc speculantur.

Posūt phīlosophicam pacuda quidē facilitas et difficultas accidit circa considerationē et notitiam veritatis nāc oportuit ad qui scientiā magnopere spectat cōsideratio veritatis inquirēdā probare q̄ ad metaphysicā. Circa q̄ duo facit primo facit q̄ dicit ostē. 1° ibi [At vo q̄ est principius.] Primo in quarto primo probat q̄ ad metaphysicam spectat considerare simpliciter veritatē. 2° q̄ ad ipaz ꝑtinet spectat. 2° ibi [Ne scimus aūt.] In primo parte ins dicit tale rōnem. metaphysica est scientia speculativa nō practica ergo est scientia veritatis. Hāc supponit ex prologo huius libri. Probat aūt probat ex dicta scientie speculative et practice ex fine. Finis speculative est veritas practica aūt opus. Ipsius que est actus voluntarius dicitur ad ipsum actus sicut dictum fuit in prologo primi libri. q̄ enim practica audiuntur ad opus declarat hic cū subdit. eorum pro quo si practici intendunt q̄d se hāt. Lucretius tribuentes eis ꝑ sicut ad aliqd et nunc speculant. Q̄ illi veritatē non intendunt per se et finem: sed ulterius ordinant illa ad hoc rigendam aliquā practicorū aliquod obiectū particulare operabile: et ad aliquid nūc. i. Fm aliqd tempus tantum. Deinde cum dicit.

Tc.4. Vere aūt sine cā nec cām. Unumquodq̄z vo maxime ipsius alioꝝ dicit ꝑ q̄ et aliis est unumquodq̄ue. puta ignis est calidissimum. Et eni est cā aliis hoc calorem. Quare et verissimū q̄d posteriorib⁹ est cā ut sint vera. Quapropter semp eniū principia semp et verissima necesse est. Nō eni q̄z sūt vera q̄z non. Nec illoꝝ cā aliqd est ueri ut sint: sed illa aliqꝝ ere vniq̄q̄z ꝑ causā hāt ut sint et ad veritē.

Probat q̄ ad metaphysicam spectat ꝑscipere cōsideratio veritatis: i. inuestigare causas rationem. scientia metaphysice considerat verissima et maxime vera ergo maxime est scientia veritatis. Sequentia est cuiuslibet ꝑ ad probandā ista inuestigatē talē rōnem. metaphysica considerat primas cās et primos principios: sed illa sūt verissima. ergo metaphysica considerat verissima. Maior huius rōnis supponit ex prologo: q̄ ibi probatur est: et minorē ipse declarat ex hoc q̄ illud est magis tale: q̄ est cā aliorū aliquo ut sint talia: et nihil est ei cā ut sit tale sicut explicat de igne. ꝑ cās et primos ꝑncipios sūt manifestissima. Dicit ergo q̄ nescim⁹ verissime et certa ꝑ q̄ est ens sine hāt aliqd tale: quē ꝑ hāt veritatē. quoꝝ nō ꝑt

[illegible]

Notādū [illegible]

Notandum [illegible]

Notādū [illegible]

Lec.

¶ Cap. II.

Et vō constat principiū quoddā eē: et neqꝫ pfectione recta neqꝫ specie ifinitas rerū cāe eē: fieri enī non pōt: ut aut in materia cū hoc ex hoc ortū hēat in infinitū: ut caro quidē ex terra: terra autē ex aere: aer vō ex igne fiat: et huiusce nullus sit finis: aut in eo vnde est principiū motus: ut hō quidē ab aere: aer autē a sole: sol vō aut a discordia moueat: et huiusce sit exitus nullus sit mō neqꝫ in eo gratia cui' ecterā sunt atqꝫ sunt: in infinitū profecto eē pōt: ut ambulatio quidē sanitatis. hec aūt felicitatis: felicitas vō cuiuspiā sit idē: idem gr̄a atqꝫ hoc pacto aliud sit ob aliud semp. Eodē mō nec in ratione in infinitum abijtio esse potest.

¶ Et manifestum est q̄ res hēt principiū: et q̄ cause rerū entiū nō sūt infinite: neqꝫ sm̄ rectitudinē: neqꝫ sꝫ spēm. s. ut spēs earū sint plusqꝫ possint numerari in ifinitū. Impossibile enīꝫ est sꝫ naturā ut aliqd sit ex alio in infinitū. v. g. caro est ex terra: et terra ex aqua: et aqua ex aere: et aer ex igne: et hoc in infinitū: et nō cesset in aliquo. Neqꝫ etiā est possibile sꝫ illud ex quo est principiū motus. v. g. q̄ hō mouetur ab aere: et aer a sole: et sol a luce: et hoc in infinitū. Et sic etiaꝫ est in eo qd est ꝓpter qd ipossibile: est enim in hoc etiā procedere in infinitū. v. g. ut cursus ꝓpter sanitatē: et sanitas ꝓpter fortunā: et fortuna ꝓpter aliud: et sic in infinitū: et sic in eo qd est. i. essentia.

¶ Probat quoddā suppositū in rōne. primo dicta: supponit enī eē aliqua prima principia et primas causas. hoc probat. q̄ in causis non est ꝓcessus in infinitū: sed est dare statū: et deuenire ad aliqd primū principiū in quolibet gr̄e cause. Circa qd duo facit. q̄ primo proponit intentā ꝓclusionē. 2° subiungit eius ꝓbationem. 2° ibi. Mediorū. Dicit ergo. q̄ s. palā est ex dicendis q̄ est quoddā principiū. s. esse et veritatis rerū: et q̄ nō sunt infinite cause existentiā: nec ad directā theoriam. i. nec ꝓcedendo in directū sm̄ vnaꝫ spēm cause: puta sm̄ spēm cause mālis: et sic de aliis. nec sm̄ spēm sup. sūt infinite cause: ita. s. q̄ sint infinite spēs causarū. et exponit qd dicerat causas nō eē ifinitas in directū. primo in causis mālibus: nec enim ex materia est possibile ꝓgredi in ifinitū: ut fiat hoc ex hoc: veluti ut dicamus carnē fieri ex terra: et ex mā: terrā vō ex aqua: aquā vō ex aere: aerem aūt ex igne: et hoc nō stare: sꝫ sup. ꝓcedē in infinitū. 2° exponit in causis efficientibus dicēs. nec vnde ꝓn̄ motus. i. nec in causis mouentibus vel efficientibus est ꝓcessus ifinitus ut dicas moueri hoīem ab aere: et hunc. s. aerē moueri a sole: solē autē ab alio et huiusmodi. s. processus nullū esse finem. 3° exponit in causis finalibus. v. sūt autē nec illud cuius est cā. i. sm̄ cām finalem possibile est ire in infinitū: ut si dicamus q̄ ire. i. ambulare est causa sanitatis. illa vō. s. sanitas est causa felicitatis: et felicitas sit cā alicuius. i. alterius in infinitū. 4° exponit in causis formalibus dicens q̄ sūt est et in qd quiderat esse rei: exempla nō ponit q̄ de se patent: puta q̄ in predicatis formalibus: et primo modo per se non est processus in infinitū: ut q̄ aīal predicetur de hoīe et aliquod aliud de animali et ulterius in infinitum.

Lec. 6. ¶ In hisce nāqꝫ medijs extra que ultimū est atqꝫ prius: necesse est id qd est prius eorū que sunt post ipm̄ cām eē. Si enī dicere nobis fuerit opus qd ex trib' est cā: primus sane dicem': nō enī dicem' ultimū: qppe cū nullius sit ipm̄ ultimū cā: at neqꝫ medius: est enī vni' ut patet cā. Nihil enī iterest vnū an plura sint media: et finita an ifinita. Infinitorū vō hoc pacto infinitiqꝫ oīno ptes oēs usqꝫ ad hoc pñs sūt media sūt. Quare si nihil sit primum. Causa nulla omnino est.

¶ Mediorū enīꝫ extra que est aliqd ultimum et primū: necesse est qd prius est cām ipsorū eē que sunt post se. Nā si dicere nos oporteat vnū triū causaꝫ qd primus est dicimus. Nō enī qd est ultimū. Nullius enī qd finale est: sꝫ nec medium. nā vnius. Nihil enī differt vnū aut plura eē: nec ifinita: aut finita. Infinitorū enī sꝫ istū modū et oīno ifiniti ptes oēs medie sunt. Sūt aūt usqꝫ mō. Quare si ex toto nihil est aliqd primū. Nec ex toto cā nlla ē.

¶ Postq̄ pbs posuit q̄ in causis nō est ꝓcessus in ifinitum: nūc ꝓbat intentū. Circa qd duo facit. q̄ p° ꝓbat nō eē in causis ꝓcessus in infinitū sꝫ eandē spēm et indirectū. 2° q̄ sit ipossibile ifinitas sꝫ spēs. 2° ibi. Sꝫ si ifinite. Prima in q̄tuor. nā p° ostendit idē in gr̄e cāe efficientis. 2° in gr̄e cause mālis. 3° in gr̄e cause finalis. 4° in gr̄e cause formalis. 2° ibi. At vō nec in deorsum. 3° ibi. Ampli' aūt et qd cui' est cā. 4° ibi. Sꝫ nec q̄ qd erat eē. In pma parte intendit talē rōnē. si cause efficientes ꝓcedūt in infinitū ergo nulla est causa efficiēs. pñs est falsum: tū q̄ ꝯdicit sensui: tū q̄ ꝯdicit ascedenti: pñs ꝓbatur: q̄ si cause sint ifinite. ergo nulla erit prima. et si nō est prima nec aliq̄ sequēs. ergo nulla. Dicit ergo q̄ mediorū extra que est dare aliqd primū et aliqd ultimum: que sūt duo extrema: necesse est illud qd est prius eē cām ipsorū post se. i. eorū que posterius sequunt. s. tam mediorū q̄ ultimi. qd declarat: q̄ si nos fuerimus interrogati q̄ triū opꝫ dare cām. i. acceptis tribus. s. primo: medio: et ultimo: si interrogemur q̄ illorū sit cā aliorū qd primū est dicim'. s. eē cāꝫ nō enī qd est ultimū. s. est cā. nullus enī qd finale est. i. ultimū sup. ponit eē cām medij vel primi: sꝫ nec medium sup. est cā. Nā vnius. i. q̄ medium solū est cā vnius. s. ultimi et nō primi. Addit autē q̄ nihil differt esse plura s. media aut sup. vnū. nec infinita aut finita. vult dicere q̄ ad ꝓpositū nō differt medium eē vnū vel plura infinita vel finita: q̄ siue sint multa siue pauca semp habent rōnem vnius. i. rōnē medij: q̄tenus oīa sunt media: infinitorū vō sm̄ modū istū et oīno partes infiniti oēs medie sunt. Rō huius est q̄ aliqd. s. cām efficientē est aliqua pma. Si ergo dicte cause efficientes dicto mō ponant ꝓcedere in ifinitū: sequit q̄ oēs cause erūt medie: sūt opꝫ dicere q̄ cuiuslibet infinitū siue in ordine cause siue in ordine magnitudinis oēs partes sūt medie: q̄ si ponat aliqua nō eē medium: illa vel erit p° vel ultima: qd repugnat ifinito. nā infinitum caret principio et fine. Addit q̄ sūt aūt usqꝫ mō: vult dicere q̄ lꝫ alicuius finiti ptes medie non sint medie vniformiter pro quāto aliqua sunt ꝓpinquiores pn̄ q̄ alie: hoc tā nō pōt poni in ifinito ubi nec primū nec est ultimū: et iō sūt usqꝫ mō. i. usqꝫ ad quācūqꝫ partē quā mō signaueris oēs partes simul erunt medie: q̄re si ex toto. i. totaliter nihil est aliqd primū sup. in causis efficientibus: si ꝓcedat in infinitū: ex toto nulla causa est: q̄ amota prima cā oēs scde cause remouentur.

Contra rōnem pbi istatur q̄ videt petere principium. nā supponit oēs cās eē medias si eēnt ifinite ergo ꝓsupponit primū et ultimū. Rndeo supponitur q̄ oēs cause essent medie per abnegationem primitatis et finitatis: nō enī accepit pbs q̄ eēnt infinite cause medie positiue: ita q̄ esset aliqua prima simpliciter: et aliqua ultima in quarum comparatione dicantur medie: sed accipit negatiue. s. per negationem prime cause simpliciter et ultime et sic tenet ratio sine petitione principij. Deinde cum dicit.

Lec. 7. ¶ At vō neqꝫ ad inferā: si supra principiū hēt: in infinitū ꝓfectio eē pōt: ut ex igne quidē aqua: ex hac aūt terra: et sic semp aliud quid genus fiat ac oriatur.

¶ At vō neqꝫ in deorsum possibile est in infinitum ire ipso sursum habente principiū: ut ex igne quidē aquā: ex hac vō terrā: et ita semp aliquod fieri aliud genus.

¶ Probat intentū in genere cause mālis. Circa qd duo facit. q̄ primo proponit intentū. 2° probat. 2° ibi. Dupliciter enī. Dicit ergo q̄ nec in deorsum. i. in causis mālibus possibile est ire in infinitum ipso sursum habente principium: ut si dicatur q̄ ex igne quidē ut materia est aqua: ex hac autem. i. aqua esse terram: et ita semper ex hoc aliquod aliud fieri genus.

Notādum q̄ sursum et deorsum possunt dupliciter exponi. Uno modo sicut patiens dr̄ subiici agenti: vnde ꝓcedere in agentibus est ire sursum: sed procedere in patientibus est ire deorsum: agere aūt attribuitur efficienti: passio vō materie. ꝓcessus ergo in causis efficientibus est processus sursum. ꝓcessus in causis mālibus est deorsum. supposito ergo q̄ in sursum. i. in causis efficientibus sit dare aliqd primū: ut prius ostensum est: ꝓbat etiā q̄ in deorsum. i. in causis mālibus sit dare statū. Alio mō exponi pōt q̄ in genere causarū materialiū supponitur vnū principiū: q̄ in sursum qd est basis et fundamentū aliorū. Et potest dubitari utrū procedatur in infinitū in deorsum sm̄ ꝓcessum eorū que ex mā generantur. huic autē expositioni oīno seruiunt ex ipsa que ponit: non enī dicit ut ignis ex aqua et hoc ex alio sꝫ ecōuerso ut ex igne aqua et ex hac terra etc. Unde supponentes primā materiā querimus an sit ꝓcessus in infinitū in his que ex mā generant. Deinde cum dicit.

¶ Duplicato enim hoc ex hoc fit: non ut hoc post hoc fieri dicit: ut ex isthmijs dicitur olimpia fieri: sed ut aut vir ex puero mutatione subeunte fieri dr̄: aut aer ex aqua.

¶ Dupliciter enī fit hoc ex hoc nō ut hoc dicit post hoc ut ex isthmijs olympia. Sꝫ aut ex puero mutato vir aut ex aqua aer.

¶ Probat intentū. Circa qd tria facit. primo distinguit duos modos fiēdi hoc ex hoc. 2° ꝓbat q̄ neutro illorū modorū ꝓtingit ꝓcedere in infinitum. 3° declarat quo illorū modorū dr̄ res fieri ex primo principio mālis. 2° ibi. Sꝫ utroqꝫ mō. 3° ibi. Sūt aūt et impossibile. Prima in duas. q̄ primo distinguit duplicē modū quo fieri dr̄ hoc ex hoc. secūdo cōparat illos modos penes differentiā. 2° ibi. Ergo sic ex puero. Dicit ergo q̄ dupliciter fit hoc ex hoc. per se. s. et ꝓprie: non ut q̄ dicit post hoc. i. excludendo illū modū quo dicit aliud fieri hoc ex hoc: q̄ fit hoc post hoc: nam ille modus fiēdi nō est ꝓprie hoc ex hoc ut ex isthmijs fuit olympia noīa sunt greca et significant quedā festa grecorū quorum vnū post aliud celebat: ut sic vnū festum diceret fieri ex alio quia fiebat post aliud: ut si diceremus q̄

Notandum

¶ Ex puncto igit̄ virtā fieri dicim⁹ aut ex eo qđ fit aut qđ fieri dicim⁹ aut ex eo qđ fit id qđ fieri dicim⁹ aut ex eo qđ fit id qđ fieri dicim⁹: quōd

Notandū

[illegible]

¶ Idcirco eruditum esse quemque oportet: quoniam pacto quecumque sunt recipienda: quoniam absurdum est sciam simul et scire querere modum: ubi ne alterum quidem conicere facile est.

¶ Propter quod opus erudiri quod singula sunt recipienda. Et absurdum est querere sciam et modum sciendi. Est autem neutrum facile accipere.

¶ Ex dictis describit regulam et modum magis pertinentem quam obseruare opus in acquisitione veritatis. Circa quod duo facit. Primo quod dicit est. 1° ostendit quod unus modus inquirendi veritatem qui est potissimus inter numerantes non est in omnibus scientiis obseruandus. 2° ibi Aerobologia vero. Dicit ergo quod supple diuersi varios modos querunt circa notitiam veritatis, propter hoc opus erudiri quod. i. ferm quem modum singula. i. in singulis scientiis recipienda. ea que tradunt. Et dicit quod absurdum est querere sciam et modum sciendi. Est autem neutrum facile accipere. Vult dicere quod non est facile duo sciam accipere absurdum est sciam velle habere scientiam et modum sciendi propter quod oportet prius habere modum sciendi quam sciam: et per istum modum procedere ad considerationem et notitiam veritatis.

Notandum quod ferm expositionem commentatoris hic per modum sciendi intelligit phus logicam que modus sciendi est omnibus aliis scientiis ut est intentio: omnes enim scientie logica utuntur: ut intentio logica tradit modum diffiniendi syllogizandi et huiusmodi que a logica accipiunt omnes alie scientie et per que procedunt ad inquisitionem et notitiam veritatis. Prius ergo addiscenda est logica: et sic est ad alias scientias procedendum ad inquisitionem et notitiam veritatis. Deinde cum dicit.

T. c. 16. ¶ Mathematicorum autem exacta discussio non in vniuersis est flagitanda: sed in hisce dumtaxat que materia vacant. Quapropter modus ille non naturalis esse videtur: vniuersa namque natura fortasse materiam habet. Quamobrem primum quod est natura considerare opus: hoc enim pacto et quibus de rebus est scientia naturalis et si vnius facultatis an plurium sit. Causas principiaque contemplari profecto patebit.

¶ Aerobologia vero mathematica non in omnibus est expetenda sed in non habentibus materiam. Propter quod non naturalis est modus. Omnis enim forsan natura materiam habet. Ideoque primum perscrutandum quod est natura. Ita namque et de quibus est philosophia manifestum erit. Et si vnius scientia aut plurium est causas et principia considerare.

¶ Ostendit quod vnus modus qui est potissimus ad inquirendum veritatem ille. i. qui est per certitudinem non est in omnibus scientiis obseruandus. Dicit ergo quod aerobologia mathematica. i. certitudo demonstrandi que est maxime in mathematicis non est accipienda in omnibus. i. scientiis sed in non habentibus materiam. i. in abstractis a materia: propter quod non est naturalis modus. i. quod ille modus qui est per certitudinem demonstrationis non spectat ad philosophiam naturalem: omnis enim forsitan naturalis materiam habet: ideo est alius modus inquirendi veritatem in scientia naturali: quod exponit cum subdit: ideo primum perscrutandum est quod est natura: ita namque manifestum erit de quibus est philosophia. i. de quo est scientia naturalis: et iterum perscrutandum est si vnius scientie. i. naturalis est considerare causas et principia: aut hoc sit plurium scientiarum. Hoc autem modum obseruat philosophus 2° phisicorum. Quia primo diffinit naturam et postea determinat de causis rerum. Per hunc enim modum potest patere quomodo demonstrandi competat philosophia naturali.

Notandum quod ea que habent materiam sunt subiecta motui et transmutationi: propter quod non potest de eis haberi omnimoda certitudo: quia non euenit necessario nec semper sed ut frequenter sicut dicit philosophus. Immaterialia vero propter causam oppositam. quia. i. abstrahunt a motu: sunt quantum est de se certissima: non tamen sunt nobis certissima sicut supra dictum fuit de substantiis separatis. et hoc est propter defectum rei intellectus. sed mathematica sunt abstracta a materia: et tamen non sunt excedentia intellectum nostrum: et ideo sunt nobis certissima et de eis certissima demonstrationes fabricamus.

Notandum etiam quod omnia naturalia dicuntur habere materiam: forsitan ut caueat sibi a corporibus celestibus que sunt eius vel non habent materiam vel non habent talem qualem ista inferiora: ideo dubitatio loquitur: que autem fuerit intentio philosophi circa materiam in celo inquirit diligenter in octauo huius.

¶ Incipit liber tertius. Cap. primum.

Necesse est ad eam sciam quam quaerimus ea primum nos aggredi. De quibus dubitare primum opus. Haec autem sunt ea de quibus aliter quidam existimarunt et siquid praeter illa fuit neglectum atque omissum.

¶ Necesse est autem ad quaesitam sciam nos aggredi primum de quibus dubitare primum opus. Haec autem sunt quaecumque de ipsis aliter susceperunt quidam: et si quid extra hoc praetermissum est.

¶ Postquam philosophus in sexto libro determinauit de his que spectant ad considerationem veritatis in communi: nunc descendit ad determinandum ea que spectant specialiter ad considerationem huius scientie. Circa quod duo facit. Primo procedit modo disputatiuo et dubitatiuo. 1° procedit modo determinatiuo siue demonstratiuo. 2° ibi in primis quaeritur. Est autem scientia quaedam. Primo in duas. Quia primo premittit suam intentionem. 2° prosequitur de intento. 2° ibi Primum ergo de quibus. Primo pars que est quaedam prohemium huius tertii: diuidit in duas. Quia primo proponit suam intentionem in generali. 2° exponit eam in speciali. 2° ibi Est autem dubitatio. Primo in duas. Quia primo premittit suam intentionem. 2° subiungit intentionis rationem. 2° ibi Inest autem inuestigare. Dicit ergo primo sic. quod ad quaesitam sciam. i. a nobis de principiis necesse est aggredi ea de quibus dubitare nos opus primum. supple antequam veritas determinetur. ea vero sunt. i. dubitabilia. i. de quibus intendimus: quaecumque quidem. i. antiqui philosophi de ipsis aliter susceperunt. i. opinati sunt aliter quam habeat veritatem rei: et siquid extra hoc est ab eis. i. praetermissum: quod dicit propter hoc quod ipse inquirit de quibusdam que philosophi antiqui dimiserunt. Deinde cum dicit.

¶ Est autem operae pretium bene eos dubitare: qui

consequenter percipiunt facultatem: posterior enim facultas solutio est eorum: quae prius dubitabantur. Atque fieri non potest ut vinculum soluat: si ignoret: sed dubitatio mentis idipsum de re declarat. Quo enim mens dubitat eo positis est ligatio fieri enim neque ut ulterius haec aut illi progrediantur. Quapropter difficultates omnes antea contemplari oportet: et horum gratia.

¶ Inest autem inuestigare volentibus praeter opera bene dubitare. Posteriorum enim inuestigatio priorum est solutio dubitatorum. Soluere vero non est ignorantis vinculum: sed mentis dubitatio hoc de re demonstrat. Inquantum enim dubitat intantum sibi ligatio est passiua. Impossibile enim utrisque procedere ad id quod est ante. Propter quod et difficultates opus speculari omnes prius et horum causas.

¶ Subiungit et assignat istius intentionis quadruplicem rationem. quarum 2° ponit ibi Et quaerentes. 3° ibi Et adhuc. 4° ibi Amplius melius. Dicit ergo quod volentibus inuestigare scientiam veritatis inest. i. opus bene dubitare ab initio. i. primo inquisitionis. Cuius rationem subdit. quia inuestigatio posteriorum in inquisitione veritatis non est aliud quam solutio priorum dubitatorum. quod declarat per similitudinem solutionis ligaminis corporalis dicens: quod soluere non est ignorantis nodum. nam ille qui ignorat nodum non potest ipsum dissoluere: sed mentis dubitatio hoc enim sibi de re demonstrat: sic enim videtur se habere dubitatio de re ad mentem: sicut ad corpus nodatum vel ligatum: inquantum aliquid dubitat intantum enim est passiuus: sicut. i. aliquid sibi ligatis. impossibile est enim utrisque peruenire ad quod est ante. i. quod sicut ille qui habet pedes ligatos non potest procedere ad anteriora sed viam procedendi vel progrediendi: sic ille qui dubitat quasi habens mentem ligatam non potest ad anteriora procedere sed viam speculandi. Ideo subdit. propter quod opus speculari prius omnes difficultates harumque causas: sicut enim ligatus corporaliter si vult soluere vinculum et nodum opus quod prius respiciat vinculum et nodum ligature: sic ille qui vult soluere dubitationem prius debet considerare difficultates et earum causas. Deinde cum dicit.

¶ Et quia homines qui quaerunt: si prius non dubitauerint possibiles hisce sunt: qui ignorat quorsum pergere opus.

¶ Et quia quaerentes sine dubitatione primo similes sunt quo oportet ire ignorantibus.

¶ Assignat secundam rationem dicens: quod opus supple prius dubitare quia quaerentes supple veritatem sine inuestigatione. i. dubiorum: similes sunt ignorantibus quo opus ire. i. illis qui nesciunt quo vadunt. Ratio huius est: quia sicut terminus vie intendit ab ambulante: ita exclusio dubii est finis intentus a speculante et inquirente veritatem. Sicut ergo ille qui nescit quo vadit non potest peruenire ad terminum nisi forsitan a casu: sic nec aliquis potest directe inquirere veritatem nisi dubitationem praeuideat et praecognoscat. Deinde cum dicit.

¶ Et insuper neque si id quod quaerit inuenerunt tandem nec ne discernere possunt: finis enim hisce quidem non patet. At ei qui antea dubitauit est manifestus.

¶ Et adhuc neque quando quaesitum inuenit aut non cognoscit. Finis enim huic est non manifestus. Praedubitanti vero manifestus.

¶ Ponit tertiam rationem que videtur explicare secundam. i. quod ad hoc quod. i. aliquis qui nescit quo vadit: nec quando quaesitum inueniet cognoscet. i. cum peruenerit ad locum ad quem tunc intendebat: ignorabit utrum ille sit terminus: et utrum sit sufficiens vel ulterius procedendum: sed est de illo qui inquirit veritatem sine dubitatione: ideo dicit quod finis huic non est manifestus: praedubitanti vero est manifestus. Deinde cum dicit.

¶ Praeterea melius ad iudicandum affectum cum esse necesse est: qui rationes enim contendentes omnes perinde atque aduersarios audiuit.

¶ Amplius melius: necesse est enim habere ad iudicandum eum qui audiuit velut aduersariorum et dubitantium omnes rationes.

¶ Ponit quartam rationem que sumitur ex parte auditoris. Dicit ergo quod amplius melius est. i. inquirere dubitationem: necesse est enim eum qui audit hic ad iudicandum sicut aduersariorum et dubitantium omnes rationes. i. quod auditorem opus iudicare de auditis ut sic in iudicio nullus potest bene iudicare nisi audiat rationes utriusque partis: ita necesse est audientem prius et iudicantem de veritate audire omnes rationes aduersariorum dubitantium: quod fit inquirendo prius dubia que accidunt circa veritatem que inquirit. Deinde cum dicit.

T. c. 2. ¶ Est dubitatio prima de hisce quae in exordiis dubitauimus. Utrum vnius an plurium sciarum sit causas contemplari: et utrum hoc solum ad hanc sciam spectet: principia inquam prima subiecta contemplari: an ad ea principia ex quibus vniuersi demonstrant ceu si fieri possit ut idem ac vnum affirmet sit atque neget nec ne: et istiusmodi caetera: et si sit huiusce scientiae circa substantiam versari utrum vna sit circa omnes an plures: et si sint plures utrum omnes generis sint eiusdem an alie ipsarum sapientie alie aliquid alio nomine sint appellande. Hoc enim ipsum quaerere necessarium esse videtur: utrum substantias sensibiles solum an praeter has alias esse sint asserendum: et utrum vnum sit genus an genera substantiarum sint plura: ut ii qui formas faciunt censent an inter has et sensibilia res mathematicas medias collocant. De his igitur uti diximus considerandum esse videtur: et utrum circa substantias tantum sit contemplatio: an et circa ea quae per se substantiis accidunt. Praeterea cuius nam sit de iis omnibus contemplari: de quibus artifices differendi considerare conantur: ex solis veris. libros facientes considerationem: de eodem inquam et diuerso: de isti et dissimili de contrarietate de priore posterioreue et caeteris omnibus talibus: et de his insuper quae per se illis accidunt: ut non solum quod illorum sint singula: sed et si vnum sit contrarium vni considerentur.

¶ Est autem dubitatio prima quidem de quibus prohemialiter dictis dubitauimus. Utrum vnius aut multarum est sciarum causas speculari. Et utrum substantiae principia prima est scientiae huius scire solum. Aut etiam de principiis de quibus ostendunt omnes. Ut utrum contingat vnum et idem simul dicere et negare aut non: et de aliis talibus. Et si est circa substantiam: utrum vna circa omnes aut plures sunt. Et si plures: utrum omnes cognatae: aut earum haec quidem sa-

pbile. Ita vo aliqd alid oclide ffle. Et hoc
fit qn̄ pceptor alid ē qd ptr cui ifert
hoc ide esse idem sm̄ oclide: aut pcter hoc
aliq. Et utrū ens: sint aut plura gña sibi
ñalia. Et utrū plura sint aut vnū. De hoc ergo ut dr
alia tractandū ē ordie. De hoc ergo ut dr
mus pcedendū ē: utrū circulibus so-
lū ēt ipsis ens: aut ēt alijs gñibus. Et
si ipsis ens: aut ēt alijs gñibus. Et
fili ē oclide. Rebus aūt de qbꝫ ē tractā
dū: ē ordie. De hoc ergo ut dr
mus pcedendū ē: utrū circulibus so-
lū ēt ipsis ens: aut ēt alijs gñibus. Et
si ipsis ens: aut ēt alijs gñibus. Et
fili ē oclide. Rebus aūt de qbꝫ ē tractā
dū: ē ordie. De hoc ergo ut dr
mus pcedendū ē: utrū circulibus so-
lū ēt

Tertius 56

Lectio

Capitulum II.

Rerum igitur quęrendum est de qui
bus primo ponuz utrum vnius an
plurium sit sciencia rum genera causa
rum omnia contemplari.

¶ Ponuntur ergo de quibus in primo dicimus
utrum vnius aut plurium sciencia rum sint spe
culanda omnia genera causarum.

¶ Deinde ponit ordinem in quo est agendum de
quibusdam dubiis scitu necessariis ad ea que
dicenda sunt in hoc libro. Et primo ponit
dubia circa ea que pertinent ad materialem
causam. Secundo circa ea que pertinent ad
formalem causam. Tertio circa ea que per-
tinent ad finalem causam. Quarto circa ea
que pertinent ad efficientem causam. Quinto
circa ea que pertinent ad causam exemplarem.
Sexto circa ea que pertinent ad causam
materialem. Septimo circa ea que pertinent
ad causam formalem. Octauo circa ea que
pertinent ad causam finalem. Nono circa ea
que pertinent ad causam efficientem. Decimo
circa ea que pertinent ad causam exemplarem.
Et primo ponit dubia circa ea que pertinent
ad materialem causam. Secundo ponit dubia
circa ea que pertinent ad formalem causam.
Tertio ponit dubia circa ea que pertinent ad
finalem causam. Quarto ponit dubia circa
ea que pertinent ad efficientem causam. Quinto
ponit dubia circa ea que pertinent ad causam
exemplarem. Sexto ponit dubia circa ea que
pertinent ad causam materialem. Septimo
ponit dubia circa ea que pertinent ad causam
formalem. Octauo ponit dubia circa ea que
pertinent ad causam finalem. Nono ponit
dubia circa ea que pertinent ad causam
efficientem. Decimo ponit dubia circa ea que
pertinent ad causam exemplarem.

¶ Deinde

qui pertinet ipsi dicimus principale z imperat alijs
artibus z scientijs sequentibus z nauta
quia videmus quod proponit materiā ad totum nauim
ligni. videmus quod proponit materiā ad totum nauim
ligni. videmus quod proponit materiā ad totum nauim
ligni.

¶ Deinde vbi nihil aliud habet addendū: ꝓcedit ad alia: vel ꝑ eadē ꝓbationē: vel ꝑ eandē: aliter ꝓcedendo: vel ꝑ nouā ꝓbationē: q̄ tūc dr̄ ꝓcedere ꝑ nouā ꝓbationē: cū ꝓcedit ꝑ eandē: aliter ꝓcedendo: q̄ tūc dr̄ ꝓcedere ꝑ eandē ꝓbationē: aliter ꝓcedendo. ¶ Et nota q̄ ꝓcedere ꝑ eandē ꝓbationē: aliter ꝓcedendo: nō est ꝓcedere ꝑ nouā ꝓbationē. ¶ Et nota q̄ ꝓcedere ꝑ nouā ꝓbationē: nō est ꝓcedere ꝑ eandē ꝓbationē: aliter ꝓcedendo. ¶ Et nota q̄ ꝓcedere ꝑ eandē ꝓbationē: aliter ꝓcedendo: nō est ꝓcedere ꝑ eandē ꝓbationē: aliter ꝓcedendo. ¶ Et nota q̄ ꝓcedere ꝑ nouā ꝓbationē: nō est ꝓcedere ꝑ eandē ꝓbationē: aliter ꝓcedendo. ¶ Et nota q̄ ꝓcedere ꝑ eandē ꝓbationē: aliter ꝓcedendo: nō est ꝓcedere ꝑ nouā

¶ Quō modo igitur ipsius formas causas elegit per se intellectas ei necessarias primo ordinibus de quib⁹ est actum.

¶ Quō ergo ordinis p̄cō cathegoras et ydeas sibi ex p̄cedentibus de ipsis ⁊mon⁹ bus. ¶ Argui ad oppositū q̄ dum. ⁊ ydea q̄ p̄ⁿ ⁊ quā ad p̄ⁿ. ⁊ ydea. ⁊ ydea. ⁊ ydea

Notandū

Veritas

essentiales principia alie essentiales sint quo
rum ¶ Arguit ad oppositū per tres rōnes. 1ª ponit ibi
1. Si sint etc. 2ª ibi. Quare ad quā. 3ª ibi. Et
quia ita est etc. Circa ad quā. 3ª ponit ibi
Dicunt ad 1ª oppositū per tres rōnes. 1ª ponit ibi

¶ Preterea in quibus est prius atque posterius: in hiis fieri nō potest ut quippiā sit preter hec quod de ipsis communiter predicatur. Ut si quidē dualitas prima est numerorum: nō est numerus quispiā preter species numerorum: sic neque figura quispiā preter species figurarum. Quod si horum genera preter ipsas species ipsis nō sunt: multo minus ceterorum genera preter ipsas species erunt. Nā horum genera maxime esse videntur. In individuis autē nō aliud prius aliud posterius est.

¶ Amplius in quibus est prius et posterius non est possibile in hiis aliquid esse preter ipsa. Ut si est prima numerorum dualitas nō erit numerus aliquis preter species numerorum. Similiter autem nec figura aliqua preter species figurarum. Si autem nō horum scola aliquorum erunt genera preter species. Horum enim maxime genera esse videntur. In individuis vero nō est hoc prius et illud posterius.

¶ Ponit secundam rationem que procedit ex opinione platonis. ¶ Ad cuius evidentiam notandum quod secundum opinionem platonis [illegible]

Notandum quod prius et posterius dicunt ordinem. [illegible] ... Deinde cum dicit.

¶ Preterea ubi aliud prestabilius aliud deterius est: id quod prestabilius est semper est prius: itaque neque horum fuerit genus. Ex his igitur ea que de individuis predicantur magis principia esse videntur quam genera.

¶ Amplius ubi hoc quidem melius illud vero vilius: semper quidem est melius prius. Quare neque horum erit unique genus. Ex his quidem igitur magis ea que de individuis predicantur magis quam generum principia esse videntur.

¶ Ponit tertiam rationem que sumitur ex meliori et peiori [illegible] ... Deinde cum dicit.

¶ At rursus nō facile dictu videtur quonam modo hec principia existimare oporteat. principium enim et causam preter eas res quarum est: principium esse oportet: et separari ab ipsis posse. Tale autem quid preter singulare cur quispiam esse existimabit: nisi quia universaliter et de omnibus predicatur. At si ob id ipsum putandum est quispiā principium esse ea sane que magis universalia sunt magis principia sunt ponenda: quare prima genera principia erunt.

¶ Iterum autem quod oportet hec existimare principia nō facile dicere. Principium enim et causam oportet esse preter res quarum principium est: et possibile ab eis separatum esse. Tale vero aliquid preter singularia esse propter quid utique aliquis suscipit nisi quia universaliter et de omnibus predicatur. At vero si propter hoc. Universalia magis ponenda sunt principia. Quare principia prima erunt genera.

¶ Arguit ad oppositum tali ratione principia rerum oportet esse separata ab hiis quorum sunt principia: [illegible] ... quare prima genera erunt principia.

Veritas [illegible]

platonici sic videntur procedere rationes facte pro et contra [illegible] ... Deinde cum dicit.

Est autem post has alia dubitatio ac omnium difficillima et ad contemplandum eam maxime necessaria: qua de nunc erit oratio.

¶ Est autem habita hic dubitatio et omnium difficillima: et ad considerandum maxime necessaria de qua oratio nunc existit.

¶ Postquam philosophus disputavit questiones de qualitate principiorum [illegible] ... nunc ratio scilicet ultimo posita.

Notandum quod in ultima ratione precedentis questionis tacta est de separabilitate principiorum [illegible] ... Deinde cum dicit.

¶ Nam si nō sit preter singularia quicquam: singularia vero infinita sint: quo pacto fieri potest ut infinitorum accipiatur scientia. Quo namque unum quid est in universo et idem: et quo quippiam universale competit: hec universa cognoscimus.

¶ Nam si nō est aliquid preter singularia: singularia vero infinita: quō contingit accipere scientiam. Nam in quantum unum aliquid et idem: et in quantum universale aliquid existit: ita utique omnia cognoscimus.

¶ Arguit ad questionem: et primo ad partem affirmativam [illegible] ... Deinde cum dicit.

¶ At vero si hoc sit necessarium et preter singularia aliquid esse oporteat: genera profecto preter singularia necesse est esse aut ultima aut prima: hoc autem impossibile esse nuper ostendimus dubitando.

¶ At vero si hoc est necesse: et oportet aliquid esse preter singularia: necesse utique erit genera esse preter singularia: aut ultima aut prima: hoc autem quod impossibile nuper ostendimus dubitando.

¶ Arguit ad oppositum [illegible] ... ergo quod universalia non sunt a singularibus separata.

Nec ratio ad oppositum cogit [illegible] ... Deinde cum dicit.

¶ Preterea si quam maxime quippiam sit preter totum ipsum: cum de materia quippiam fuerit predicatum: utrum preter omnia quippiam esse oporteat: an preter aliqua quidem esse preter aliqua vero non esse: an preter nulla omnino.

¶ Amplius autem si quam maxime est aliquid preter simul totum: quando predicatur aliquid de materia: utrum si est aliquid preter omnia oportet aliquid esse: aut preter quedam esse: et preter quedam non esse: aut preter nihil.

¶ Ponit secundam questionem [illegible]

dam non esse fuerunt nihil. ¶Deinde cum dicit.

¶Si igitur nihil eorum preter singularia sensui vel intelligibile preexistebat ea sensibilia crisse et nullius erit scientia nisi quibusdam sensuum scientiam dicant esse.

¶Sequitur argumentum ibi est preter singularia sensibilia nec intellecta. Aliter ea sensibilia essent nulli scientia si quis dicat esse scientiam sensuum. ¶Deinde cum dicit.

¶Arguit ad qđlibet. 1° ad pte affirmatiã. 2° ad oppositã negatiã. 3° ibi_At vo si iterum. ¶Prima in quatuor diuidit. Primo ostendit quod ponentes ideas non saluant scientiam. Secundo ostendit quod ponentes ideas non saluant motum. Tertio ostendit quod ponentes ideas non saluant generationem et corruptionem. Quarto ostendit quod ponentes ideas destruunt substantias. Secundum ibi_Amplius autem nec sensum quidem rones in ideis. 3° ibi_Amplius autem nec separati preter singularia. ergo nihil est intelligibile aut separatum preter singularia. ergo nihil est intelligibile aut sensibile et sciãtia erunt tollit. colligatio utriusq; est talium sicut patet. ergo antecedens. colligatio utriusq; est talium q; est singulare et sensibile. ergo nihil est preter singularia. singularia enim sensibilia et nihil intelligibile per ydeas cum de sensibilibus nõ sit scientia nulla erit scia de rebus nisi quis dicat scientiam et sensum esse idem ut vtiq; dicit antiquus qđ vt est falsus. Dicit ergo. q; si quis nihil est preter singularia. Separati aut erit tm intelligibile. sed omnis sensibilia et scia nulli erit. quia dicat sensum esse scientiam. ¶Deinde cum dicit.

¶Similiter nihil erit perpetuũ nihil. Similiter sensibilia erit tm vnum. Si aut non sit vnum nihil erit in motu.

¶Amplius nec sempiternũ est aliquid nec immobile. Sensibilia enim corrumpuntur et in motu sunt.

¶Ponit scias rõnẽ quia talia est. Si enim singularia nihil erit nisi separati. ergo nihil est sempiternũ. quia est falsum. ergo. Si aũ. nõ est falsum. ergo singularia nõ sunt corruptibilia. Si ergo nihil est preter singularia nihil est sempiternũ. Et sic est falsum. Dicit ergo. Primo ex pte mãe. 1° ex pte forme. Et sm hoc illa pponitur in tres. Quia p° ponitur ratio pmã. 2° ponitur falsitas rõnis ex pte mãe. 3° ex parte forme. 3° ibi_At vo si sempiternũ. ¶p° ibi_Amplius autẽ est sic. ¶Dicit ergo. q; amplius aũt si supple nihil est sempiternum. Et hoc patet per sensibilia quia nec sempiternum est aliquid nec immobile. nam sensibilia omnia corrumpũtur et in motu sunt. ¶Deinde cum dicit.

¶Quod si nihil ppetuũ est. neq; ẽnatio ẽt possibile. Necesse est cuiq; aliqđ esse ad qđ fiat. et quo fiat. et horũ vltimũ ingenitũ ẽt et fiens aut. et ex qõ non est fieri quicq; nõ pot.

¶At vo si sempiternũ nihil est. nec ẽnationem esse possibile est. Necesse est enim aliqđ esse qđ fiat. et quo fiat. et horũ vltimũ ingenitũ sit et fiens. et ex nõ ente generari impossibile.

¶Probat falsitatẽ ex ce pmissi. p° ex pte mãe. Et dicit q; si vo sit nihil. et sempiternum nec est possibile ee ẽnationẽ. aliquo. qđ. Et manifestum. falsum. probatur aũt sic. Nam quãdo ẽnatio ẽt necesse est aliqđ ee qđ fiat. et aliq; qđ fiat. et ex quo fiat. et hoc ultimũ. Et ex quo fit. qđ ẽt ma necesse ẽt esse ingenitum. qđ. patet. Si non. q; ẽnatio fiat. et nõ possit in infinitũ. et non esse impossibile ẽt ẽnationẽ aliquid deuenire. q; mã ex qua alia generant. et ingenita. et per pms sempiterna. Quia si ẽnationẽ ẽnat ex ente aut ex nõ ente. aut pot dici q; ex nõ ente. qa ex nihilo nihil fit per nãm si ẽnatio fiat ex aliq ente. aperit se ingenitũ

[illegible]

Cat vo si numero sint vnu: et vnuquodqz principiorum sit vnu et no ut in sensibilib alia aliorum ut huius sillabe que est eadem specie: et principia sunt eadem specie: nam hec numero sunt diversa. Si igit no hoc pacto sed numero sint vnu ipsa principia rerum: preter elementa sane nihil aliud erit. nihil enim refert vnu numero an singulare dicatur: sic enim dicimus singulare qd vnu numero est. Universale autem qd in his est. Sicut igitur si elementa vocis in numero definito essent necessariu esset tot oes litteras esse quot elementa essent: quippe cu no essent eadem sic et duo nec plura hisce que sunt: et in ipsorum numero erit.

¶ At vo si vnu numero: et vnu quodlibet principiorum: no quemadmodum in sensibilib alia aliorum ut in hac sillaba ba specie eadem existente: et principia specie eadem: etenim hec sunt numero diversa. Si aut no ita sed que sunt existentium principia numero sunt vnum: non erit preter elementa aliud quicqz. Nam numero vnum aut singulare dicere nihil differt. Sic enim dicimus singulare numero vnu: universale vo qd in his est. Sicut igitur si vocis elementa numero essent determinata tot oes litteras esse necesse esset quot elementa: non existentibus quidem duobus eisdem: nec pluribus.

C Arguit ad oppositu q no sint idem numero [illegible]

[illegible]

Veritas huius qonis colligit ex 12 huius ubi habet q pra extrinseca [illegible]

T.c.15. C Nulla aut dubitatione inferior dubitatio ab hisce qui hac tempestate sunt: et a prioribus est omissa. Utrum eorum que interciunt: et eorum que sunt expertia corruptionis eadem an diversa principia sint.

¶ Non enim minor dubitatio modernis et prioribus relinqui. Utrum eade corruptibiliu et incorruptibiliu sint principia aut diversa.

C Querit magis specialiter de unitate et diversitate. utru sint eade pra corruptibiliu et incorruptibilium. Circa qd duo facit. [illegible] Deinde cu dicit.

C Nam si eade sint: quonam pacto et quam ob causam illa quidem occidunt: hec vo vacant corruptione.

¶ Nam si eade sint quo hec quidem incorruptibilia: illa vo corruptibilia et propter qua causam.

C Arguit ad qonem [illegible] Deinde cum dicit.

C Hesiodo igit ceterisqz theologis id cure fuit duntaxat. qd sibi psuasibile erat: nos autem neglexerunt. Cu enim deos principia faciant

sent: et ex diis orta esse omnia posuissent: ea facta esse mortalia dicunt: que nectar atqz ambrosiam non gustarunt.

¶ Qui quidem igit circa Hesiodu et omnes quosqz theologi solu ad ipsos persuasionem curaverunt: nos aut neglexerunt. Deos enim facientes principia: et ex deis dicunt esse facta: que vo no gustaverunt nectar et manna mortalia facta esse dicunt.

C Excludit duplicem rusionem [illegible] Sed de fabulose.

Ad evidentiam huius pmo sciendu q sicut tactu fuit in pmo li apud grecos fuerunt ante phos naturales quida sapientes vocati poete theologi qui veritatem divinorum occulte sub quodam fabularum velamine tradiderunt: sicut Orpheus et Esiodus et quida alii. [illegible]

Notandu q ut dicit quidam expositor sub ista fabula potuit contineri aliquid veritatis [illegible]

C Hec oia sibi placent: patent nota dicentes: et tamen de causaru harum gustatione supra nostre mentis vires dixerunt. Nam si voluptatis ipsius gratia tangant nectar sane atqz ambrosiam: non ut sint illis cause esse videntur. Si vo sint cause quonam pacto erunt perpetui: cum alimento indigeant.

¶ Palam q hec oia sibi nota dicentes equidem de allatione harum causarum supra nos dixerunt. Nam si gratia voluptatis ut ipsi tangunt non est causa existendi nectar et manna. Si vo existendi quo erunt sempiterni cibo egentes.

C Excludit [illegible] Deinde cum dicit.

C Sed de hisce quidem qui fabulose philosophantur serio considerare dignu non esse videtur.

¶ Sed de fabulose sophisticantibus non est dignum cum studio intendere.

C Excusat se de diligentiori improbatione [illegible] Deinde cum dicit.

C Eos aut qui per demonstrationem dicunt interrogare oportet: cur nam si ex eisdem que sunt principiis sint: alia natura sempiterna sunt: alia corrumpuntur. At cum neqz causam dicant neqz consonum sit rationi rem ita sese habere patet non eadem ipsorum principia et causas esse.

¶ A dicentibus vo per demonstrationem opz scisitari interrogantes quare ex eisdem existentia hec quidem sempiterna sm naturam sunt: illa vo corrumpunt existentium. Quoniam aut nec causam dicunt nec rationabile est sic habere: palam q nec eadem principia nec cause ipsorum erunt.

C Excludit [illegible] Deinde cum dicit.

C Etenim et Empedocli quem maxime sibi coso-

na dicere quasi arbitrabimur: idem sane contigisse videretur. nam ponit quidem corruptionis quodam principium causamque discordiam esse.

¶ Idem et empedocli: quem maxime sibi consona dicere quispiam arbitrabitur: idem sane contigisse videtur. Ponit enim principium quoddam causam corruptionis odium.

¶ Ponit quidam nihil [illegible] et dicit quod supple visio ad dicta quem quam aliqui existimabit dici magis ei adesse. [illegible] Emp. est. [illegible] que videt magis convenire ad quem Emp. [illegible] qui Emp. assignavit [illegible] odium esse causam corruptionis. ponit enim principium quoddam scilicet odium esse causam corruptionis.

Notandum quod Emp. posuit quedam principia omnia corruptibilia et incorruptibilia [illegible] hoc posuit quedam principium scilicet odium elementorum [illegible] corruptibilia et sic [illegible] principium [illegible] facit corruptibilitatem in entibus. [illegible] Emp. non [illegible] posuit ex odio [illegible] per deum [illegible] celestia et omnia incorruptibilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non minus tamen et ipsa quam concordia generare preter ipsam unum videbitur: cuncta namque cetera ex hac ipsa sunt preter deum. Dicit enim ex his que fuerint: que sunt vel umquam futura. Sunt cuncta arboribus genus hinc bovesque fereque. Hinc etiam volucres nutriuntque equore pisces: Celicoleque deos longevi numina magna. Et sine his et patet: nam si discordia non esset in rebus unum universa essent ut inquit. Nam cum universa convenerint: tunc ultimo discordia ipsa extruditur.

¶ Videbitur nihilominus et extra unum hoc generare. nam omnia ex hoc alia sunt preter deum. dicit ergo ex quibus omnia: et quecumque erant: et quecumque erunt: et arbores pullulaverunt: et viri et femine bestieque et vultures: et aqua nutriti pisces: et dei longevi: et preter hec palam quasi non esset in rebus: essent unum omnia ut ait. Nam quando convenerunt tunc ultimum omnium stabat odium.

¶ Arguit contra illam rationem tripliciter. [illegible] ostendit quod [illegible] ad propositum [illegible] Similiter ipsius transmutationis [illegible] Attamen tamen solus. [illegible] [illegible] ex parte odii [illegible] ex parte amoris [illegible] Propter quod accidit [illegible] Similiter autem nec amor. [illegible] Emp. hoc scilicet odium quod ponebat causam corruptionis videbitur nihilominus generare [illegible] generationis [illegible] odio componi. [illegible] omnia sunt ex hoc scilicet ex odio preter deum [illegible] omnia sunt composita ex odio et aliis principiis preter unum [illegible] componi ex [illegible] odio deum [illegible] omnia enim dicebat componi ex quatuor elementis et ex amicitia [illegible] omnia alia ex compositis ex odio. [illegible] principium [illegible] odio omnia sunt scilicet composita et quecumque sunt [illegible] ad presens: et quecumque erunt [illegible] ad futura: et quecumque erant [illegible] ad preterita ut arbores pullulaverunt: et viri et femine bestie: [illegible] terrestria: et vultures [illegible] ad volucres: et pisces nutriti [illegible] ad aquatica: et dii longevi omnia hec [illegible] ponebat componi ex odio

et aliis principiis: ad hec [illegible] opinionem Emp. palam quod si non esset in rebus omnia essent unum per amicitiam et generaret chaos confusum [illegible] separant et abinvicem dissolvunt. [illegible] odium [illegible] in ordine et distinctione rerum: odium [illegible] distinguat res. [illegible] generationis mundi [illegible]

Notandum quod per deos longevos quos ponebat componi ex odio forte intellexit stellas quas ponebat aliqui corrumpi post longa tempora: vel intellexit demones quos platonici dicebant esse animalia aerea vel intellexit deos in forma humana quos posuerunt epicurei: ut dictum est supra in hoc eodem [illegible]. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quapropter et sit ipsius sententia. At deus qui omnium est felicissimus minus sit quam cetera prudens. Non enim omnia elementa cognoscit: quippe cum discordiam non habeat: cognitio vero simili sit simili fiat. Discordiam non habet: cognitio vero simili fiat. Nam terram terra: lympha cognoscimus undam: etheraque ethere sane: ignis dignoscitur igne: Sic et amore amor ac tristi discordia lite. At enim idest manifestum: unde nostra est profecta oratio. Evenire inquam ipsi discordiam quidem non magis corruptionis: quam ut res sint.

¶ Propter quod et accidit ipsi felicissimum deum minus prudentem esse aliis. Non enim cognoscit elementa omnia: nam odium non habet. Notitia vero simili similis fiat: Terram namque ait per terram cognoscimus: et per aquam aquam: et per affectum affectum: et adhuc odium per odium triste. Sed unde ratio hec etiam palam: quia accidit ei odium non magis corruptionis quam existendi causam esse.

¶ Ponit [illegible] rationem ex parte dei superius. ¶ Ad cuius evidentiam notandum quod secundum quod [illegible] de anima opinio fuit Emp. sicut et multorum aliorum quod anima esset composita ex principiis omnium rerum ut sic posset anima omnia cognoscere: dicebat enim sic cognosci a simili terra cognosci per terram: et aquam per aquam: et sic de aliis: et ideo oportebat animam componi ex terra aqua et ex aliis. Emp. [illegible] posuit sex principia rerum scilicet quatuor elementa et principia materialia: et amorem et odium principia effectiva [illegible] componi ex quatuor elementis: et ex amore et odio ut sic posset omnia cognoscere [illegible] sic cognoscat. [illegible] felicissimum [illegible] aliis [illegible] non cognoscat omnia [illegible] cognoscit: quod videtur absurdum: et hoc est quod dicit [illegible] quod scilicet deus non est compositus ex odio: accidit ei scilicet Emp. deum felicissimum esse minus prudentem aliis. non enim cognoscit omnia elementa nam odium non habet. Notitia vero simili sit simili fit enim: ut sic terram cognoscamus per terram: et aquam per aquam: et affectum scilicet amorem per affectum: et odium per odium difficile scilicet cum odium sit malum et quoddam difficile et grave [illegible] illa ratione videtur esse [illegible] principale. ideo rediens ad propositum [illegible] [illegible] accidit ei ipsum odium non magis esse causam corruptionis quam existendi scilicet generationis sicut patet ex predictis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Concordiam vero non magis ut sint: quam ut corrumpantur causam esse. Congregans enim in unum corrumpit cetera.

¶ Similiter autem nec amorem existendi magis quam corruptionis: colligens enim in unum corrumpit alia.

¶ Ponit rationem superius ex parte amoris [illegible] nec amor est causa existendi [illegible] sicut dicebat Emp. Nam et alia parte dicebat quod amor colligit et congregat: colligens autem in unum corrumpit alia: et propter hoc erit causa corruptionis: quod negabat patet ex predictis quod ponit implicet repugnantiam et contradicit sibiipsi.

Notandum quod secundum Empe. sicut amor congregabat elementa in unum sic odium separabat: quia igitur congregatio in unum chaos est corruptio elementorum in se. et similiter separatio elementorum abinvicem et ab illo uno chao est generatio elementorum secundum naturas proprias et in se. ideo sequitur quod amor sit causa corruptionis et odium generationis. Si ergo Emp. ex alia parte dicat amorem esse causam generationis et odium corruptionis contradicit sibiipsi evidenter. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et insuper mutationis ipsius causam nullam dicit: nisi ita fieri aptum esse inquit enim. At ubi nutrita est ingens discordia membris. Tempore transacto dulcis concordia cessit. Federe quod magno procedit utrisque vicissim: vult enim ut patet necessario fieri mutationem: necessitatis vero causam nullam assignat.

¶ Similiter ipsius transmutationis causam nullam dicit: nisi quia sic aptum natum fuit. Ait utique magnum odium in membris nutritum est: et ad honorem intendebat perfecto tempore qui mutabilis dissolvit sacramentum: quare necessarium erat transmutari causam vero necessitatis nullam ostendit.

¶ Ostendit responsionem empedoclis esse insufficientem. ¶ Ad cuius evidentiam notandum quod ut habetur [illegible] phisico. iuxta principium. et hoc idem hic tangitur. opinio fuit Empe. mundum infinities generari et infinities corrumpi. Nam secundum eum amor quem ponebat principium generationis regnabat et dominabatur super odium tempore determinato: in quo tempore mundus durabat et existebat generatum: odium vero quod ponebat principium corruptionis similiter regnabat et dominabatur super amorem in alio tempore in quo tempore mundus manebat corruptus: et post illud tempus redibat amor ut prius: et post amorem odium: et sic succedit per infinita tempora [illegible] illud in quo regnabat amor [illegible] odium dicebat esse quendam annum magnum. quod si ab eo quereret causam huius quare scilicet amor regnabat uno tempore et odium alio: nullam assignabat causam: nisi quia aptum natum erat esse: quod est insufficienter dictum: de qua insufficientia redarguit eum philosophus in hoc loco. Dicit ergo quod similiter quamquam nullam dicit esse causam eius vel ipsius transmutationis quod scilicet amor quicquid congregat: quicquid odium separat. nisi quia sic aptum natum fuit: ponit inter verba Emp. que ut dicitur in greco metrice erant scripta: sunt autem verba eius ista. alias utique magnum odium in membris nutritum est: et ad honorem tendebat perfecto vel parato tempore qui mutabilis solvit sacramentum.

Ad cuius evidentiam notandum quod Emp. poetice locutus est de toto mundo ad instar unius animalis in cuius membris [illegible] est materia conveniens quam vocabat amorem vel concordiam. postea vero paulatim incipit esse aliqua dissolutio quam vocabat discordiam: similiter in pluribus universi erat a principio magna concordia: et postea paulatim in membris scilicet in partibus universi nutritum est odium quod quicquid odium intenderet scilicet procederet ad honorem scilicet ut omnes super elementa. Et hec perfecto vel parato quodam tempore determinato et completo quodam anno quem ponebat Emp. qui scilicet odium vel discordia [illegible] mutabilis [illegible] solvit vel dissolvit sacramentum scilicet unionem elementorum precedentem. Postea [illegible] rediens ad propria verba et faciens mentionem in hoc quod dicerat mutabilis: subiungit exponens quare necessarium erat transmutari. quasi diceret quod sic Empe. affirmavit predicta

ac si necesse sit esse transmutationem odii et amoris: causam vero ex necessitate nullam ostendit: quod supple in uno alia apparet esse causa transmutationis odii et amoris scilicet propter [illegible] quod est causa generationis et corruptionis in rebus [illegible] de toto universo causam assignarunt potest esse quo patet insufficientia dicte positionis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Attamen tamen dicere solus consonum sibi videtur non enim eorum que sunt alia subire corruptionem: alia non subire: sed universa preter elementa subire dicit corruptionem. Presens autem dubitatio est cur alia occidunt alia corruptionis expertia sunt si ex eisdem sunt elementis: non est igitur eadem omnium principia patet ex his: et quantum satis ad hoc ostendendum sunt dicta.

¶ Attamen tamen solum dicit consonum. Non enim existimat hec quidem corruptibilia: illa vero incorruptibilia: facitque omnia corruptibilia preter elementa. Dicta vero nunc hec dubitatio est cur hec quidem illa vero non si ex eisdem sunt. Quod quidem ut quam non erunt eadem principia tot dicta sunt.

¶ Ostendit predictam rationem non esse ad propositum dicens quod hic solum dicit consonum scilicet manifeste scilicet quod non ponit ad sacramentum [illegible] hec quidem corruptibilia illa vero incorruptibilia: sed omnia esse corruptibilia preter elementa. unde non videtur evadere dictam dubitationem. nam dicta dubitatio est si omnia sint ex eisdem principiis cur hec quidem sint scilicet corruptibilia illa vero non. quare sua ratio non est ad propositum. concludit ergo ad totum precedens dicens. ergo quod quidem non sint eadem principia scilicet omnium tot dicta sunt.

Sed hic est unum dubium de dictis philosophi qui dicit scilicet Emp. posuisse omnia corruptibilia preter elementa: cum tamen supra dixerit solum unum scilicet deum esse incorruptibilem et non compositum ex odio. Propter quod sciendum quod Emp. in rebus posuit duplicem corruptionem et duplicem causam precedentem. unam quidem secundum confusionem elementorum et totius mundi quam faciebat amor. Aliam vero rerum singularium cuius principium erat odium sicut apparet ex supradictis. a prima corruptione non excipiebat deum: cum in eo poneret amorem. sed a secunda excipiebat deum: cum in deo odium non poneret ut dictum est superius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si vero principia sint diversa: una quidem dubitatio utrum et ipsa corruptionis expertia sint: an corruptionem suscipiant. Nam si corrumpantur: patet hec ex quibusdam constare necessarium esse. Universa enim in ea corrumpuntur ex quibus constant. Quo fit ut principiorum alia priora principia sint: quod quidem fieri nequit: et sive stetur: sive in infinitum in principiis abeat. Preterea quonam pacto erunt res: que si corruptionis principia perierint principia auferentur. Sin vero nec corruptione careant principia ita erunt. Sin vero incorruptibilia erunt: hec quidem res principia erunt aliis autem ex principiis erunt corruptionis: hoc enim non est consentaneum rationi: aut fieri nequit: aut oratione indiget longa.

¶ Si vero diversa principia una quidem dubitatio utrum et incorruptibilia hec erunt: aut corruptibilia. Nam si corruptibilia manifestum quod necessarium et ea ex aliquibus esse. Omnia enim cor-

rumpuntur in ea ex quibus sūt. Quare cōtingit principiorū alia principia esse priora. Hoc aūt impossibile: siue stet: aut in infinitū vadat. Amplius aūt quō erūt ipsa corruptibilia si destruūtur principia. Si vo incorruptibilia cur ex his quidē incorruptibilibus existentibus corruptibilia erūt: ex diuersis vo incorruptibilia. Hoc enim non rationabile est. Sed aut impossibile: aut multa oratione eget.

¶ Arguit ad partē oppositā qōnis per duas rationes. Prima sumitur ibi. Amplius aūt nec conat. In prima arguit tali rōne. si sint diuersa principia corruptibiliū & incorruptibiliū vel hec & illa sūt corruptibilia vel sūt incorruptibilia: sed neutrū istorum potest dari. ergo & c. Nō enim potest dari quod sint corruptibilia: quia oē corruptibile corrumpi in ea ex quibus est. si igitur principia corruptibiliū sint corruptibilia oportebit ponere alia principia priora ex quibus sunt: & sic procedetur in infinitū in principijs cum ad principia corruptibilia nō possit esse status. Tū quia si principia corruptibiliū sint corruptibilia oporteret ea aliquādo corrumpi. Postqʒ aūt sūt corrupta non possunt esse principia: quia quod nō est nō potest esse principium alicuius: & tū entia corruptibilia semp causant successiue: & per pñs principia eorum nō erunt corruptibilia. Si dicat quod principia corruptibiliū sint incorruptibilia remanet dubiū: cum a principijs incorruptibilibus procedāt aliqui effectus corruptibiles & aliqui incorruptibiles: quod nō videtur possibile. Dicit ergo quod si diuersa sint principia corruptibiliū & incorruptibiliū erit quedā vna dubitatio utrum hec .s. principia corruptibiliū sint incorruptibilia aut corruptibilia: nā si corruptibilia manifestum est quod necesse est ea ex aliquibus eē: oīa enim corrumpūtur in ea ex quibus sūt: quare cōtingit principiorū esse alia principia priora. hoc aūt est impossibile .s. quod principijs sint principia siue stet siue in infinitum vadat. Amplius aūt quō corruptibilia erūt .s. semp si principia auferantur: quasi diceret esse impossibile [illegible] principia aūt si corrumpantur. si vo incorruptibilia sint principia corruptibiliū: cur ex his .s. principijs quidem incorruptibilibus existentibus erunt corruptibilia quasi diceret quod nō potest esse. hoc enim nō est conueniens: sed aūt est impossibile: aut eget multa ratione .s. [illegible]. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Preterea nec quisqʒ aggressus est diuersa esse principia dicere: sed eadem quidē oīa oīum esse dicūt. Primum aūt illud quod dubitauimus preteriēt: hoc ut quoddā paruum sumentes.

¶ Amplius aūt nec conatus est aliquis diuersa dicere: sed eadē oīum principia oēs dicūt. Verū primū dubitatū concedunt tanqʒ hoc paruum aliquid accipientes.

¶ Ponit scōam rōnem que sumit ab opi. oīum dicens quod amplius nec aliquis conatus est dicere diuersa .s. esse [illegible] eadem oīum principia [illegible] sed primū [illegible] ad oppositum cōcedunt tanqʒ hoc parum aliquid accipientes [illegible] rationē parum ponderare. quare cum dicit.

Veritas huius questionis colligit ex .12. huius quod .s. prima principia effectiua & motiua sūt eadem oīum puta intelligentie & corpora celestia: inter se tamen differunt quedam eorum sūt immobilia puta intelligentie quedam vo mobilia .s. corpora celestia que mediāte motu causant generationem & corruptionem in entibus. principia vera intrinseca sūt diuersa simpliciter sūt eadem sm proportionem ut ibi habet exponi: & etiā principia intrinseca corruptibilium separata mā & forma non sūt per se corruptibilia: sed per accidens: ut dicetur septimo huius. nec etiā rationes hincinde facte cogunt. unde ab eodē principio primo potest esse effectus corruptibilis & incorruptibilis propter diuersitatem principiorum intrinsecorum; principia etiam non procedunt in infinitum. esto tamē quod corrumpantur in aliqua hora cum sint simplicia: sicut vita comite in septimo huius habet prolixius declarari.

b De aūt oīum & ad contēplandū difficillimū: & ad cognoscēdā veritatē maxime necessariū esse videt: utrū id quod est atqʒ vnū ipsum substantie sint eorum que sūt: & utrūqʒ ipsorum non aliud quicqʒ sit: sed alterum quidem vnum sit: alterū autē ens: an querere oporteat quid nā sit id quod est ac vnū ipsum: ut alia quidem natura subiecta. T.c.16.

¶ Omniū aūt difficillimū ad considerandum & ad cognoscendū veritatē maxime necessarium: utrū vnum & ens substantie entiū sūt. Et vtrū ipsorum nō aliquid aliud ens: hoc vnū quidē hoc autē ens est. Aut opʒ querere quid est ipsum ens & vnum: quasi subiecta alia natura.

¶ Postquā phūs disputauit quōnes de principijs penes eorum identitatē vel diuersitatē. nūc inquirit quō rō ipsius principij se habeat ad rōnem vnius. Circa quod tria facit quia primo inquirit quō vnum & ens se habeāt in rōne principij. utrū .s. sint principium formale & substātia oīum entium. 2° utrum ea que ex vna oriunt sm opi. Platonis puta mathematica sint rerum principia. 3° utrum idee quas ponebat plato quasdam vnitates separatas sint rerum principia. scōa ibi. Dia autem habita est dubitatio. 3ª ibi. Omnino vo dubitabit. Prima in tres. quia primo proponit questionē. 2° recitat opi. platonis & utriusqʒ partis ibi. Hi nāqʒ illo modo. 3° inducit rationem ad utrāqʒ partē ibi. Accidit autem. Dicit autem quod omnium. idest inter oēs questiones motas est vnum difficillimum ad considerādum .s. propter efficaciam rationum pro utraqʒ parte: & ad cognoscēdum veritatem maxime necessarium .s. quia ex hoc dependet veritas de substantia rerum. est ergo q. utrum vnum & ens sint substantie existentium .s. entium: & utrum eorum .s. entis & vnius nō sit aliquod aliud ens aut vnum: hoc quidem vnum illud vo ens est: aut oportet querere quid est ipm ens & vnū q. subiecta alia natura.

Notandum quod de vno fuerunt due opi. ut dictū fuit in primo libro. nā aliqui sicut platonici & pythagorici dixerunt ipsum vnum & ens esse substātiam rerū: ita quod non subijcitur eis aliqua altera natura: que .s. sit subiectū entis & vnius quasi accidentium: sed quod ipsum vnum & ens est ipsa tota natura & substantia rei. Aliqui enim ut pure naturales dixerunt vnum & ens nō esse substantiam rei: sed quasi accidentia: quibus subijciebant aliquā alteram naturam quasi subiectum: puta aquā vel aerē: & sic de aliquo sm variam opi. de principijs: que principia dicebant rerum substantiam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quidā enim illo: quidā hoc mō naturam ipsorum se habere putant. Plato nāqʒ & pythagorici nō aliud quicqʒ id quod est ac vnū ipsum inquiūt esse: sʒ id ipsorum est natura: quippe cum substātia ipsius sit ipsum esse vnū ac entis. Natura vero aūt quānā sit dicūt. Empedocles enī quasi ad notius redigere dicit quānā sit ipsum: nā cōcordiā ipsum esse dicere sane videbit. Hec enim cunctis est causa ut sint vnū. Alij vo ignem: alij aerē esse inquiūt hoc vnum & id quod est: ex quo ea que sūt & eē & fieri dicūt. Eodē mō faciunt: & hi qui plura afferūt elementa: necesse est enī & hos tot eē dicere id quod est ac vnum ipsum: quot esse principia dicunt.

¶ Hi nāqʒ illo mō: illi hoc mō putant naturas se hēe. Plato nāqʒ & pythagorici nō aliud aliquid ens nec vnū sʒ hoc ipsorum naturam eē quasi existente substātia ipsum vnum esse & ens aliquid. Alij vo de natura ut empedocles: ut ad notius reducēs: dicit quod vnū & ens est: videbit enī utiqʒ dicere hoc amorē eē: cā nāqʒ est. Hic oībus vnū esse. Alij vo ignē: alij aerē dicunt eē vnū hoc & ens ex quo entia eē & facta eē. Silr autem & qui plura ponunt elementa. Necesse nāqʒ & his tot dicere ens & vnum quot principia dicunt esse.

¶ Recitat opi. ad utrāqʒ partem. & dicit quod hi .s. aliqui phi putāt naturam se habere .s. rerum illo modo quidā alio mō. Plato nāqʒ & pythagorici non dicūt vnū & ens eē aliquid aliud supple a natura rerum. sed hoc idem nām esse quasi substa eorum existente aliquid idē quod est vnum & ens. alij vo de nā .i. phi nāles ut Empedo. quasi ad notius reducentes. dicit quod est vnū & ens .i. quod attribuūt vnum & ens alicui alteri nature: quasi vnū & ens reducentes ad aliqd notius: quod dicebant esse vnū & ens. vnde supple Empe. videt dicere hoc .i. illud quod subijcit vnī & enti esse amorē: & eius cā est: quod hic .i. amor est causa oibus ut sint vnum: amor enim videt esse cā vnitatis. Alij vo philosophi nāles dicunt esse vnū & ens ignē: alij autem aerem: ex quo tanqʒ ex principio dicunt eē entia facta: & similr aūt & qui plura ponunt elementa .i. principia: necesse est nāqʒ his tot dicere ens & vnum quot dicunt esse principia. Vult dicere quod phi naturales attribuebant vnū & enti alicui nature subiecte quā ponebant principiū substanciale rerum: siue illud principium ponerent vnum siue plura sm varias opi. positas in primo libro. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sit aūt si quispiā nō posuerit vnum ipsum & id quod est substan quādā esse: ut neqʒ ceterorum quicqʒ vllum sit: hec enim maxie oīum vlia sūt. Si igit non sit quicqʒ vnū ipsum ac ipsum ens nūllo minus ceterorum quicqʒ fuerit preter ea: que singularia dici solent. Preterea si nō sit vnū ipsum substa. patet neqʒ numerū eē ut quādam a rebus separatā naturā. Nā numerus quidē est vnitates: vnitas aūt proprie vnum quod est. Si vo sit quippiā ipsum vnum & ens. necesse est ipsorum esse substantiā vnum ipsum & id quod est: non enim aliud quicqʒ vniuersaliter predicatur: sed hec ipsa.

¶ Accidit aūt si quidē quis non ponit esse quādam substantiā vnū & ens nec aliorū eē vniuersaliū nullū: hec nāqʒ vlia sūt maxie oīm. Si vo non est aliqd vnum ipsum: neqʒ ipsum ens: nihil aliorum aliqd erit preter ea que dicta sunt singularia. Amplius autē non existente vno substa: palam quod nec numerus erit quasi natura alia ab existentibus separata. Numerus enī vnitates. Unitas vo quod vere vnum aliqd est. Si aūt aliqd est ipsum vnū & ens. necesse est substam ipsorum eē quod sūt ens & ipsum vnū. Nō enī aliqd aliud vniter predicatur: sʒ hec ipsa.

¶ Inducit rōnes pro utraqʒ parte. Et primo pro opinione platonica & pythagorica. Scōo pro opinione phisica que fuit aliorum nāliū. 2ª ibi. At vo si erit aliqd. In prima parte inducit talē rōnem. ipsum vnum & ens separatū vel est quedā substantia vel non. Si dicatur quod nō. sequit duplex incōueniens. Primū quod cū vnum & ens sint maxime vniuersalia si nō sint quedā substātia separata. sequit quod nullū vniuersale erit separatum. & per pñs quod nihil sit in rebus preter singularia. quod videtur incōueniens ut dictū est precedentibus qōnibus. Scōm incōueniens est: quod cū numerus nō sit aliud quam vnitates ex quibus cōponitur: vnitas aūt non est aliud quam ipsum vnū. si igit ipsum vnū non sit separatū ut quedam substātia per se existens. sequitur quod numerus nō erit quedam natura separata ab his que sunt in materia: quod videt incōueniens sm ea que dicta sunt in precedentibus. si dicatur scōa pars dubitatiōis .s. quod vnū & ens sit aliquid existens separatū. sequitur quod ipsum sit substantia oīum de quibus ens & vnum predicant. nam oē separatū existens quod de pluribus predicat est substa eorum de quibus predicatur: quod maxie cōpetit vnī & enti: que maxime vlr de oibus predicant. & per pñs sunt maxime oīum substa. Dicit ergo quod si quis nō ponit vnū & ens esse quādā substam .s. separatam: accidit nec aliorum vlium vllum esse .s. separatum: ea nāqʒ .s. vnum & ens sūt maxime vniuersalia omniū. si vo vnum & ens non est aliquid separatū: nihil aliorum aliqd erit preter ea que sūt singularia: quod fuit primū incōueniens. Amplius autē substantia vnius non existente .s. separata palam quod nec numerus erit: quasi natura alia separata ab existentibus .i. ab entibus materialibus. numerus enim est vnitates. Unitas vo est aliquid quod est ipsum vnum: & hoc fuit scōm incōueniens. si vo vnum & ens est aliquid .s. separatū: necesse est vnum & ens esse substam eorum de quibus .s. predicantur: ex eo enim quod non predicat vniuersalr aliqd aliud nisi ea ipsa .s. vnum & ens .i. quod nullum vniuersale sic generaliter de omnibus predicat sicut vnum & ens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vo si sit quippiā ipsum vnum & ipsum ens: magna existit numerū dubitatio: quonam modo quicqʒ aliud preter hec erit. Dico autē hoc pacto: quoniā mō ea que sūt plura erūt vno. Id enī nō est quod est aliud ab eo quod est. Quare necessario fit rōne parmenidis: ut vnū oīa sint. Atqʒ hoc sit id quod est.

¶ Si vo sint aliqd eoꝝ ipsoꝝ vnuꝫ multa erit dubitatio quid erit dimidium aliqd poter hoc. Deo autez quid erunt vno plura entia. Qđ enim diuertat ab ente non est. Quia ne sint parentes eoꝝ ipsoꝝ accidere est necesse vnū eoꝝ esse ente z hoc esse ens.

¶ Itez put ego. Vna que sint plura nihil ꝓnit ea ee vnū quare ꝓpositū. Sed. Amplius si indiuisibile. ¶ Dicunt in vnum. q. plura ꝓcedut vnū. 1° ostēdo q ex illa rone collectio est opinio ꝓbanda. 1° ibi. Ite ꝓ ꝓbatione talē rōnē. Dicūt ꝑ vnitatē aliqd ee. Sed ee non est vnū. Qđ ens z vnū sint ꝑ se vna ad inuicē

C Nam si nō sūt corpora ... affectus enī mot' et que qualitas sūt subē rerū. Affectus enī mot' relationes dispositiōes et rōnes nulli' vā substantiam significare videnē. Oīa nāq; de aliquo subiecto dicuntur et nihil hoc aliquid est. Que vo maxie substantiam significare videbunt: aqua aer atq; terra et quibus corpora ex hijs cōposita cōstant hoc caliditates qdē frigiditates ac tales affectiōes nō sunt subē. Corpus autē solū qd hec patitur atq; suscipit permanet q; est quidē substantia quedā.

¶ Nam si nō sunt diffugit nos quid nā sit ipsum ens et que nā ens sit substē. Passiones enim et motus et ad aliqd et dispositiōes et oratiōes nullius videnē subaz significare. Dicunē enī omnia de subiecto aliquo et nihil hoc aliqd. Que vo maxime subaz significare videtur: aqua et ignis et terra et ex quibus cōposita corpora constant. Horum calores quidē et frigiditates et similes passiones non sunt subē. Corpus vo hoc patiens solum remanet ut ens aliquod et suba aliqua existens.

C Arguit ad questionē. et primo ad partē affirmativā. 2° ad partē negativā. 2° ibi. At vo si hoc qdē. Pri... [illegible]

Ali. li. de corp. [illegible]

Notandum [illegible]

Ex. de. Ex. de. [illegible]

C Atqui corpus minus q̄ superficies: hec minus q̄ linea: et linea minus q̄ unitas et punctū ue substantia esse videt. His enim corp' desinitur ut patet: et hec qdē sine corpe posse esse videnē. Corpus autē sine his esse nequit.

¶ At vo corp' est minus suba superficie: et hec linea: et hec unitate et puncto. His enī diffinitur corp'. Et hec qdē sine corpore cōtingere videntur eē. Corpus vo sine his est impossibile.

C Ponit scdaz rationē probantē ipsa mathematica magis esse substantiā rerū q̄ ipsum corpus dicens: q cor... [illegible]

C Quo circa plerisq; hoīs qdē ac veteres corpus qdē subaz et id qd est eē arbitrabanē. Cetera vo hui' affect'. Quare et principia corporū principia rerū eē putabāt. Posteri autē et hi qui sapientiores hoc esse sūt visi numeros. Ut igiē dicebamus si nō sint hec ipsa subē: nulla est prorsus substantia neq; quicq; oīno est ens. Non enim ea que hoc accidunt dignum est entia appellare.

¶ Propterea multi quidem et priores subaz et ens putabāt corpus: et alia vo huiusmodi passiones. Quare et principia corporū entiū esse pricipia. Posteriores vo et sapientiores hos eē opinabant numeros. Quēadmodū ergo dicebamus si nō sunt substantia hec: oīno nulla suba est nec ens nullū. Nō enī horum accidentia dignum est vocare entia.

C Concludit quoddā ... [illegible]

C At vo si hoc qdē concedit lōgitudines inēs punctaue magis q̄ corpora subaz esse. Hec autē quorum nam sint corporū nō videmus: esse enis in sensibilibus nequeunt: nō erit profecto substantia ulla.

¶ At vo si hoc qdē confessum est: q magis sunt suba lōgitudines corporib': et puncta. Hec autē nō videm' qualiū uniq; erūt corporū: nā in sensibilib' ipossibile eē nō uniq; erit suba nulla.

C Arguit ad pēm oppositā negativā per quatuor rōnes ... [illegible]

C Preterea hec oīa partim in latitudinē: partim in altitudinē: partim in longitudines corporis dimensiones esse videantur.

¶ Amplius hec oīa videnē dimensiōes esse corporis: hoc quidē ad latitudinem: hoc vo ad profunditatē: illud ad longitudinem.

C Ponit scdaz rōnē que talis est ... [illegible]

C Insuper eque in solido quēuis inest figura quare si neq; in lapide mercuri' insit: neq; tessere dimidiū sit in tessera sic diffinitū: neq; ergo superficies inest: nā si quēvis eēt: et ipsa perfecto eēt: que dimidiū ipm definit: eadē et de linea et puncto ac unitate est rō. Quare si corpus qdē maxime suba sit: hec vo magis q̄ corpus: et nō sint: nūt hec neq; sint subē quedā preterit sane quidnā sit id qd est: et que tandē sit substantia rerum.

¶ Adhuc autē si inest in solido quecūq; figura Quare si nec in lapide mercuri': nec medietas cubi in cubo sit ut segregata: igitē nec superficies. nam si quecūq; et uniq; hec erit determinans medietatem: eadem autē rō est et in linea: et in puncto: et unitate. Quare si maxie qdē suba est corp': hoc autē magis hec. Nec sunt autē hec: nec subē aliquē diffugit qd est ens: et que substantia entium.

C Ponit tertiā rōnem que talis est ... [illegible]

Corpus cubum.

C Nā ultra ea que dicta sūt preter et rōnē accidūt ea: que circa gnationē corruptionēq; eveniūt. Suba enī si prius nō erat: et nūc est: aut si ā erat: et postea nō est: hec ipsa pati cū gnatiōe corruptiōeq; videē. At fieri nō pōt ut puncta lineę: superficiesue que interdū sūt interdū non sūt generenē vel corrūpanē. Cum enī corpora se tangūt simē fit superficies una cū dividunē due et sic etiā cetera quare neq; cōpositio est: q eē: anuit: et divisio: sūt que prius non erant: nō enī indivisibile punctum divisum est bipartito. Quod si generanē et corrūpuntur: ex aliquo generantur.

¶ Nā cū dictio et circa gnationes et corruptionē accidunt irrōnabilia. Videē enī suba non ens prius nūc eē aut prius ens posteri' tū nō per fieri et corrūpi hoc pati. Puncta vo et lineę et superficies nō contingit neq; fieri neq; corrūpi: qñq; qdē existentes qñq; vo nō existentes. Nam qñ copulanē aut dividunē corpora simul: qñq; quidē una copulatorū qñq; vo duę divisorū fiunt. Quare non cōpositorum est sed corrūptū est divisorū: q sunt prius nō existentes. Non enī indivisibile punctum divisum est in duo. Et si generantur et corrumpuntur ex aliquo generantur.

C Ponit quartā rōnē. Circa qd duo facit q primo ponit rōnē. 2° declarat eā per qdā [illegible]. 2° ibi. Sed ... Jn prima parte inducit talē rōnē: oīs suba [illegible]

que aliq̃ fit aliq̃ non fit q̃ fuerit v corruptū fed fuit non punctū v fuge fuisse aliq̃ non fuisse fuge mutatio v corruptio: ergo talia nō sunt subā punctū v fuge. Eodē modo cū dicit q̃ fuit tpe cū dicit q̃ non fuit tpe cū dicit q̃ fuerit tpe: q̃ fuge. Ex quibus aliq̃ colligit q̃ fuge aliq̃

Notádū q̄ in ētib⁹ r quolibet dictoꝝ fa plicatiua p̄t sumi sm̄pliciter scilicet sol⁹ ad reduplicatiue vel specificatiue. ꝑ̄ mo solū sumit quo ad q̄ sequit̄ immediate reduplicationem notat esse causā formalē r poetā inhērētie p̄dicati ad subiectū. Secundo modo sumitur quando illud q̄ sequit̄ reduplicationem immediate accipit sm̄ sm̄ rōnē formalē sine p̄cedente causalitate inhērentie p̄dicati ad subiectum. ℭ Exēplū p̄mi. Triangulus inquantū triangulus habet tres anḡs. Nam hic li triangulus qui sequit̄ li inquantū est formalis ratio r p̄cisa inhērentie p̄dicati ad subiectū. Nulla enī alia forma specifica triangulī est formalis r p̄cisa ratio q̄ habere tres inēs triangulo: que est circūplusio adequata in hoc tali ꝑ se p̄me. ℭ Exēplum secundi. Homo inquantum homo est animal. Nihil enim li homo qui sequit̄ li inquantū nō est cā formalis inhērentie predicati ad subiectum: aliquin omnis homo necessario esset animal sed accipitur sm̄ sm̄ rōnē formalē sine illa p̄cedente causalitate scilicet animalitate sue humanitatis. Deinde cum dicit.

Notándū q̄ nulla scientia alia a metaphisica cōsiderat ens inquātū ens communiter: qm̄ sic considerat de omni ente: sed considerant de aliqua p̄te hūi entis: puta mathematica de ente inmobili: r sic de aliqua ratione huius nominatur talis scientia particularis respectu scientie metaphisice que considerat de toto ente: r ideo metaphisica nō est eadem alicui earum. Deinde cum dicit.

Notandū q̄ in ētib⁹ ens pōt accipi cōpliciter aut dicta est. l. uel specificatiue uel reduplicatiue. Primo mō accipit cā huius q̄ entia inferiora ens sunt p̄me cause. p̄me enim cause cau sant p̄prie entitatē q̄ sunt cē oīm̄ omnis entis. Secūde aut cause inferiores magis causant talitatē in ente siue entitatem q̄ causant tale ad tale ens: nō omne ens nec aliquod ens inferius ens. Si aūt ille li inferius ens accipiat̄ reduplicative. ergo oē ens haberet cāmq̄ est falsum: q̄ processus infinitus est in causis r cā tis: et hoc amplius dictum fuit in prima q̄one circa principium huius libri quere ibi. Deinde cum dicit.

Notandū q̄ nomen ens dicitur quidem multiplicit̄: sed ad vnum r vnam quandam naturam r non equaloce dicitur.

¶ Ens autem multipliciter dicitur: sed ad vnū r ad vnam aliquā naturā: r non equaloce

¶ Ostendit qualiter metaphisica se habeat ad p̄ncipia entis inquātū ens: et cōsiderat eōrū partes entis. Et primo ostendit q̄ sit cōsiderare eōrū partes entis. Secundo ostendit q̄ accidētia. Circa q̄ duo. Primo premittit quoddā necessariū. 2° arguit ad oppositū ibi. Sz quidam. Dicit ergo q̄ ens dicitur multipliciter sed non equaloce sed ad vnum r ad vnā aliquā naturā. Et sm̄ quādā attributionē r analogiā ad aliquod vnum.

Notándū q̄ complex est multiplicitas quedam sm̄ multiplicitatem ad equaloca. q̄ aliq̄ vna est cōe plurib⁹ sine aliq̄ cōitate que sit ex pte rei. 2° multiplicitas est vniuocoꝝ: ꝓpter eni hēt multa ḡdiuidua supposita sibi nō obstante vniuocatione ad sua supposita: r sic accipitur in p̄posito. Eaz dicitur ens dicitur multipliciter: q̄ ens vere est vniuocū ad oīa entia metaphisice loquendo. Deinde eaz dicit.

¶ Sed ut r omne sanū ad sanitatē dicitur: partim quia cōseruat partim q̄ efficit: partim q̄ indicat ipsam: partim q̄ est susceptiuū ipsi⁹ r medicatiuum ei ad medicinā. Aliud enim tale ex eo dicitur q̄ medicinā habet: aliud q̄ aptum est ad ipsam: aliud q̄ opus est medicine: r alia plura simili mō: sic r id q̄ est multo q̄dē modo sed ad vnū principium dicitur. Quēdā enim q̄ substantię sunt entia dicuntur: quędā q̄ substantię sunt affectiones quędā q̄ sunt ad hāz via aut corruptiones aut passiones aut qualitates aut affectiua generatiua hāz substantię: uel eōrum que ad ipsam dicuntur hāc aut alicuius horū negatio uel substantię: quo circa r id q̄ nō est non ens dicimus esse.

¶ Sed quēadmodū salubre omne ad sanitatē: hoc quidē in cōseruatione: aliud vo in actione: aliud vo q̄ est signū sanitatis: hoc aūt q̄ illius est susceptiuū. sic: r medicabile ad medicinā. Hoc enī in habēdo medicinā dī medica bile: illud vo in exercēdo bñ natū ad ipsam: r aliud per actuo medicatiuę. Sīc aūt r alia fiunt dicta. Ita vo r ens multipliciter dī quidē: sed oē ad vnū principiū. Hoc q̄ substā tię dicuntilla vo q̄ passiones substantię: alia vo q̄ via ad hāz aut corruptiones aut passiones aut qualitates aut effectiua: aut ḡnatiua substātię aut ad hāz dicto⁹ aut horū entitatū negationes aut substātię. Quapropter r non ens esse non ens dicimus.

¶ Arguit ad oppositū. q̄ metaphisica consideret ea pces entis per ōnes rōnes. quarto 2° ponit ibi. Oīa aūt ḡnita.] Primo in oībus q̄ ꝑ̄ dimittit rōnē. 2° solūt quēdā obiectionē. 2° ibi. Ubiq̄ vo primi.] Ita ꝑ̄ pte ut dicit talē rōnē. oia entia hūt attributiones ad aliq̄ vnū ens. q̄ oia entia pertinēt ad vnam scām. r per ḡns ad illā. Circa hanc rōnē sic procedit. ꝑ̄ dimittit ista. 2° subiungit. phatione. 3° ponit. 4° concludit q̄ pria. 2° ibi. Quēadmodū q̄. 3° ibi. Pātē aūt declarat per ista ad sanitatē r ad sanatiua. Dicit ergo q̄ sicut medicatiua dicuntur ad sanitatē sm̄ quādā attributionē: hoc q̄ sic ē ol salubre in cōseruatione sic dicta. Illud vo in actione q̄ potio. aliud vo q̄ est signū sanitatis ut urina. hoc ita q̄ est subiectum sanitatis ut animal. et medicinale ut medicina. Et sm̄ illa. Unumquodq̄ ut dicitur de habēte ad medicinā sm̄ quādā attributionem. hoc est ol medicinale in habēdo medicinā. et medicinale illud vo in exercēdo scilicet ad medicinā. et medicinalia dicuntur que sunt instrumenta medicine: ministrātia sibi aūt pōt dici in aliqua scientia sumit in ētib⁹ q̄ est in actu. Ita vo r ens multipliciter dicitur. sed oēs ens ad vnum ens ꝑ̄ reducit. Ad ipsum enim ens ol ens ad aliq̄ sm̄ quā oīa alia entia hēt attribuitionem. vt saluber. q̄ hic est. Unumquodq̄ entium q̄ sunt substantia vo q̄ sunt passiones substantię aut accidentia alia q̄ sūt via ad hāz aut mot⁹ r ḡnationes aut corruptiones aut priuationes eōrum que sunt via ad nō cē substantiam. Quarto que sūt effectiua aut ḡnatiua substātię aut ad hāz dicto⁹ aut horū negationes aut substātię. Quapropter r non ens esse non ens dicimus. Deinde cum dicit.

¶ Et igitur r omnium sanorum. hic r ceterorum una scientia est. non enī solū eōrum que per vnā rōnē dicunt̄ vna scientia est. sed eōrum q̄ ad vnam dicuntur naturam: r hęc enim quodāmmodo vna ratione dicuntur.

¶ Quēadmodū ergo r salubrium omnium vnā est scientia hoc r aliōrum. Nō enī solū eorum que sm̄ vnum dictoꝝ est vnius scientię speculatiua: sed r dictoꝝ ad vnam naturam: ecteri hoc modo quodam sm̄ vnum dicuntur.

¶ Subūngit phationē ꝓprie. r arguit sic. Nihil est cōsiderare ea que hēt ordinē attributionis ut scie medicine oia salubria: sed oia entia sūt hūtia ordinem ad vnā scām. ergo ista cōsiderare ad ens. Maior est. q̄ ad vnā scām ꝓprie cōsiderare oia entia. Minor ē. q̄ hoc q̄ vni scie est cōsiderare nō solū illa que ordināt ad vnā aliq̄d qo formaliter principiat. r ordinat sed ēt que ad aliqua vnā nāz ordināt sm̄ sm̄ attributionis. Exēplū ponit. ut oēs lineę ad lineam recta nāli ad nām. Et exēplū sēm oia salubria ad sanitatem dicuntur sm̄ ꝑ̄ mō ordināt ad ens: ꝑ̄ mo ad hāz. Dicit ergo q̄ quēadmodū oium salubrium est vna scia r in aliquo ens solū vni scie speculari dicto⁹ circa vnā scām que ordinatur ad vnā sed ēt dicto⁹ ad vnā nāz. Sm̄ attributionē talia ens q̄dāmō ordināt ad aliq̄d vnū ordine cui⁹ vnius scie est oia illa speculari. Deinde cum dicit.

¶ Patet igitur vnum ens esse scientię ea que sunt ut r entia sunt contemplari.

¶ Palam ergo quia r entis a ētibus est scientię speculativi in quantum entia.

¶ Oīdit ꝑ̄ ostēt ꝓprie principalia ꝑ̄ dicta. q̄ vnius scie est speculari entia inquātum entia. sic dicta in littera. Et q̄ ens accipit reduplicative. r Deinde cum dicit.

¶ Ubiq̄ aūt scientia ipsius est ꝓpter ea prima: et ex quo ectera pendent: r pp̄ q̄ dicuntur. Quod si hoc est sm̄ ipsum philosophū pri

opis suarum causaꝝ habere oportet.

¶ Vltiꝰ vo propie patet ex dictis: z ex quo alia pendent: z propter qđ dicuntur ergo si alia pendent: z propter qđ dicuntur ergo si est hoc ens suorum oportet principia z causas habere philosophum.

¶ Solet qđ dici ab aliquibus: obiter ut ois ens⁹ primo ad metaphisicā pertinet. Debuerat aūt alibi utrum ens sit p̄ scire ad qđ cōsidet ad qđ videt⁹ z nō sed principia illius: dic ut ibi. cui⁹ nō est qđ scia cōsiderio alicui⁹ phisicē: z ad rationale: principal⁹ cōsiderat de hac ad qđ ois alia ordinant. Causa modi est ibi: inter ens enim nō cadit q̄ aliqua in scia: scia qđ ad scia pertinet ex quo alia pendent: z propter qđ dicuntur. Ens primū: z dicit⁹ ens ens: quia primū: z per qđ dicunt

[illegible]

Notandum [illegible]

Notandum [illegible]

Notandum [illegible]

[illegible]

¶ Que cum ita sint et uni pluralitas opponatur: sinut eorum etiam cognitio que sunt opposita dictio ad scientiam dictam attineat: diversi inequalis dissimile et siqua sint alia que aut ad idem aut ad pluralitatem et unum accomodantur: et que eius diversitas ipsius: quippe cum differentia quedam diversitas. Diversitas autem differentia quedam.

¶ Uni autem pluralitas opponitur: quare et oppositis dictis diversum et dissimile et inequale: et quecumque alia dicuntur aut secundum eadem aut secundum pluralitatem et unum est dicere cognoscere scientie. Quorum unum quidem aliqua diversitas est. Differentia enim quedam diversitas est: differentia autem diversitas.

¶ [illegible]

¶ Quare cum ipsum unum multis modis dicatur et hec multipliciter quidem dicentur: sed tamen unius est universa cognoscere. Non enim si multis modis dicantur ad diversas scientias ipsorum contemplatio pertinebit. Sed si neque una ratione ipsis competat: neque ad unum rationes omnium reducuntur. Cum autem ad primum omnia referantur ut ea que dicuntur unum ad primum unum: sic dicendum est et de eodem et diverso contrariis rem eodem modo se habere. quare distinctione facta quot unumquodque modis dicatur: assignandum est ad primum in unoquoque predicamento quomodo ad illud dicitur: modo quedam enim hoc sane dicenti quod illud habent: quedam propterea quod illud agit: quedam aliis talibus modis. Patet igitur illud quod dixi in dubitationibus dictum: unius inquis facultatis esse de his

et de substantia rationem habere: hoc autem unus erat eorum que diximus dubitando.

¶ Quare cum unum multipliciter dicitur et hec multipliciter quidem dicentur. Attamen unius omnia cognoscere est. Non alterius enim si multipliciter sed si nec secundum unum nec ad unum rationes referantur alterius tunc. Quoniam vero omnia ad primum referuntur ut quecumque unum dicuntur ad primum unum. Similiter dicendum est de eodem et diverso et contrariis se habere. Ergo divisum quotiens dicitur singulum sic reddendum est ad primum in singulis predicamentis quomodo ad illud dicitur. Hoc enim in habendo illud. Illa vero in faciendo. Alia vero secundum aliquos dicuntur tales modos. Palam ergo quod in dubitationibus dictum est: quia unius est de his et de substantia sermonem habere hoc autem erat unum eorum que in dubitationibus.

¶ [illegible]

T.c.5. ¶ Atque ipsius philosophi nimirum est posse de omnibus contemplari. Nam si non ad philosophum idipsum pertinet quisnam erit qui considerabit si idem sit socrates et socrates sedens: aut si unius sit uni contrarium: aut quidnam sit contrarium: aut quot modis ipsum oppositum neque dicatur: et idem de ceteris huiusmodi rebus considerabit.

¶ Et philosophi est de omnibus posse speculari. Nam si non philosophi quis erit qui investigabit si idem Socrates et socrates sedens: aut si unum uni contrarium: aut quid est contrarium aut quotiens dicitur. Similiter autem et de aliis talibus.

¶ [illegible]

¶ Cum igitur unius ut unum est et entis ut ens est: hec per se sint affectus: sed non ut numerus est aut linea aut ignis. palam est illius esse scientie et quidnam sint hec cognoscere et ea que ipsis accidunt contemplari. Atque non hac parte aberrant ii qui de ipsis considerant: ut non philosophantes: sed quia prius his est substantia: qua de nihil penitus intelligunt. Nam ut et numeri quo numerus est proprii sunt affectus veluti paritas imparitas commensuratio equalitas excessus defectus: atque hec et per se et inter sese numeris competunt: et solido sic et mobili ac immobili et experti atque principi ponderis sunt affectus alii proprii. Sic et enti quo est ut ens est sunt propria quedam: atque hec sunt ea de quibus est philosophi veritatem considerare.

¶ Cum ergo unum inquantum est unum: et entis inquantum est ens eedem sunt se passiones sicut non inquantum numeri aut linee: aut ignis palam quod illius scientie est: et que sunt cognoscere et accidentia ipsius. Et sic non peccant qui de ipsis intendebant quasi non philosophantes: quia prius his est substantia de qua nihil prorsus intelligunt. Quemadmodum sunt et numeri inquantum numerus proprie passiones ut ipsa paritas commensuratio equalitas excessus defectio: et hec secundum se et ad invicem insunt numeris. Similiter autem et de solido et immobili et mobili et levi et gravi sunt alia propria: sic et enti inquantum est ens sunt quedam propria: et ea sunt de quibus est philosophi perscrutari veritatem.

¶ [illegible]

[illegible]

Notandū [illegible]

[illegible]

¶ Cuius hoc indiciū est. Dialectici namq; & sophiste eandem induunt figurā: sophistica enim facultas apparens est tantummodo sapientia: & dialectici de omnibus disserunt. Cōe aūt oīb⁹ est ens quod est. De his aūt vero propterea disserunt q; hec phīe propria sunt. Circa namq; genus idē & sophistica & dialectica versant facultas & phīa verū: sz ab altera quidē facultatis modo: ab altera autē electiōe vite differre phīa videt. Atq; dialectica quidē facultas de his est tentatiua de quibus est phīa cognitiua: sophistica aūt apparens quidē non tamen est.

¶ Signū aūt: dialectici namq; & sophiste eandem induunt figurā phīe: q; sophistica apparens solū est sophia: & dialectici de oībus disputāt: oībus aūt ens cōmune est. Disputant aūt de his videlicet: q; phīe sunt ipsa ppria. Nā circa idem genus versant & sophistica & dialectica cū phīa: sed differt ab hac quidem modo potentie: ab illa vero vite pherēsi. Est autem dialectica tentatiua de qb⁹ phīa est sciens: & sophistica quidem apparens ens vero non.

¶ Ponit tertiā rōnē que talis est. Circa idē versant dialectica phīa & sophistica [illegible]

[illegible]

tendit veritatē: sophistica vero apparentiā veritatis [illegible]

[illegible]

Notādū q; dialectica & sophistica distinguunt. [illegible]

[illegible]

T. c. 6. Preterea contrariorū altera series priuatio est: oīaq; in id quod est atq; non est: & vnū ac multitudinē reducuntur: veluti quies quidē vni⁹ est motus aūt multitudinis. Entia vero atq; substantias fere oēs ex contrarijs componi fatent. Oēs namq; principia contraria dicūt esse: quidā enī par & impar. quidā calidū frigidūq;: quidā finitū ac infinitū: quidā concordiā discordiāq;: principia esse dicūt: hec aūt oīa cetera ue in ipm vnū multitudinēq; reduci videntur. Sumat enim a nobis ipsa reductio: principia vero que ab alijs afferunt: penitus in hec ut in genera cadunt.

¶ Amplius aūt contrariorū altera coelementatio priuatio: & oīa referuntur ad ens & nō ens: & ad vnū & pluralitatem: vt status vnius & motus pluralitatis. Entia vero & substantiam confitent ex contrarijs fere oēs cōponi. Oēs enī principia dicunt contraria: hi namq; par & impar: illi calidū & frigidū: alij autem finitū & infinitum: alij amorē & odium. Oīa vero & alia videntur reducta ad vnum & pluralitatem. Summatur enim ipsa reductio a nobis: principia vero & omnia que ab alijs & in genera hec cadunt.

¶ Ponit quartā rōnē que talis est [illegible] reducunt ad vnū & ens pertinet ad consideratiōnē huius scientie [illegible]

[illegible]

sequitur q; oīa entia quecūq; sunt est vnius scie speculari. Dicit ergo q; amplius alia coelementatio contrariorū priuatio & oīa referunt ad ens & nō ens [illegible]

[illegible]

Notandū q; oīa enumerata contraria aliqualiter reducunt ad vnū & pluralitatē: qd patet inducendo [illegible]

[illegible]

¶ Patet igit ex his q; vnius est scie id quod est ut ens est cōtemplari. Uniuersa enī aut contraria sūt aut ex contrarijs cōstāt. Principia vero contrariorū sūt vnū ipm ac multitudo. Hec autē scie sunt vni⁹ siue vna siue nō vna rōne dicant: quēad modū scie fortasse rei vitas hēt: at tamē multis modo dicit ipsum vnū: ad primū tamē cetera dicentur: & contraria simili modo.

¶ Palā igit & ex his q; vnius est scie ens inquantū ens speculari. Oīa namq; aut contraria aut ex contrarijs principia vero contrariorū vnū & pluralitas. Hec autē vnius scientie: siue sm vnū dicunt siue nō ut forsan hēt veritas. At tamē multipliciter dicit vnū ad primū tamē alia dicunt: & contraria similiter.

¶ Concludit ergo tria corrolaria ex predictis [illegible]

[illegible]

entis sit considerare oīa entia & hec siue vnum & ens dicant [illegible]

[illegible]

Notandum q; oīa aūt phī oīa entia vel esse contraria vel ex contrarijs [illegible]

[illegible]

¶ Etsi id quod est aut etiā ipm vnū non vle est & idē de oībus vel separabile quēadmodū forsitan nō est: alia tamē ad vnū referunt alia deinceps sūt collocata & idcirco geometre nō est quidnā sit contrariū aut perfectū: aut ens aut vnum: aut idem: aut diuersum considerare nisi ex suppositione.

¶ Et propter hoc: & si nō est ens aut vnū vle: & idē in oībus aut separabile ut forsan non est: sed hec quidē ad vnū: illa vero in eo q; consequuntur. Et ideo nō est geometre speculari qd contrariū: aut perfectū: aut vnū: aut ens aut idē aut diuersum nisi ex suppositione.

¶ Ponit scdm corrolariū [illegible]

[illegible]

¶ Perspicuū igit est ad vnā sciam pertinere id quod est ut ens est: & ea que insūt ipsi ut tale est cōtemplari & nō solū substantiarū: etiam eorum que cōpetunt sciam eandē esse cōtemplari contrariorū insup que diximus & de priore posteriore & genere & toto & specie ac parte & huiuscemodi ceteris.

¶ Manifestū igit q; vnius scie est ens inquantū ens speculari: & que insunt ei inquantū est ens manifestū. Et q; nō solū substantiarū sed & accidentiū eadem est theoria: & de dictis: & de priore: & posteriore: & de genere: & specie: & toto: & parte: & alijs talibus.

¶ Ponit vtilē corelariū dicēs q manifestū est q ens
inquātū ens ē inquirēdū ens ē quo ens manife-
stū ē q ens ē theoria ē cōsideratio ei⁹ nō ē solū subap-
tus ens accidēs: sed ē ens substās ens ē. Quare
ens accidēs ē ens substās ē vocabile ens ē. Quare
ens substās ē vocabile ens ē. Quare
ens substās ē vocabile ens ē. Quare

tale principium firmissimū omniū esse.

¶ Firmissimū aūt principiū oīum est circa qđ ipossibile est falsū. Nō est falsū eni cē tale est necesse. Falsū circa ea que ignorant decipiuntur odire nō cōtingit tale. Qđ ō eius necessarium hāre q̄ certaq; eniāt intelligentie hoc vō nō existimāt tale. Qđ ō aūt cognoscere est necessarium q̄cūq; cognoscentē z tenere ad habentē est necesse. Qđ quidez igitur tale principium oīum est firmissimum palam.

Posterior vnde incipit. ¶ Incipit determinare z exequi de ipso mō declarādi ad ostendendū quid ē z quale sit. z determinat de eo modo ostendēdi ostendēdo ipsius cōtrariū negatiuo ordine tamē. z dicit. ibi. Quia aūt dđi. ¶ Postea ostendit quomodo firmissimū principium ostendatur. z applicat cum ad ppositum. z dicit. ibi. Quia vo sic illud. ¶ Dicit ergo mos ostendēdi principiū firmissimū. postea ostendit q̄ circa firmissimū oīum principiorū est ibi. Circa qđ ipole est ad errare. Dicit ergo q̄ firmissimū oīum principiorū est ibi. Circa qđ ipole est ad errare. Causa eni hūdi existentis in eo quod ipole est ad errandū est

utiq; videbitur paruū differre ꝛ demonstra-
re. Quia demōstrō quidē qđ in principio
sed nec tali cruditate causa elenchus utiq; erit
ꝛ non demonstratio.

¶ Obstat qđ aliquādo pōt dici esse principiū posse
demōstrari. Dicit ergo qđ est. i. pugnat demōstrare de
hoc. f. principio sic debet argumentatione. qđ ipsius est
tale. If est ꝛ nō est ꝛ hoc si ille qui vult edocere. Esse ob-
ere principio soleāliqđ dicit. Cruditō aliqđ noie significat
licet. si vo nō significat per nomē. oratiō est quere
te rōnē ad nullū horum rōnē ingrātū nō bēt rōnē. f.
in loquendo talia enīs inquātū est talis silla est planē
que. Cruditō significat pcor vel signo aliquo bruta enīs
aliqđ vel per exēpla vel per signa talia significāte: ex-
ponit aūt modū quo primū principiū pōt demōstrari
dicēte q dicēdo. Largumentatiue demōstrare. Primū
principium. dico aūt differre ꝛ demōstrare. si supple
simplr opinabile sic demōstrās. qđ querere qđ est in
principio. vult dicere q multū differt demōstrare pri
mū principiū nō argumētatiuo ꝛ nō elenchice: ꝛ de
mōstrare ipm simplr nā primū nō est inconuenies. cm
aūt est posse qđ aliqs velles primū principiū demon
strare videt petere principiū: qz non posset accipe ad
el' demōstrationē nisi aliqđ qđ ex virtute illi' principij
dependeat: ꝛ qđ sit demōstratio simplr ꝛ nō per mo-
dū elenchi ꝛ illogismi. qđ adhuc nō sequit illud inco-
nueniens. vī forsitā. sed nec tali cā in demōstratione sim-
pliciter existente. argumētatio erit ꝛ nō demōstratio.

Notandum q primū ꝓm' non pōt simplr de-
mōstrari cā nihil sit prius ex quo
aūt sit demonstrari ipsoꝝ ie. Lmodo argumentatiuo
siue illogismo dicēdo qđ est syllogismus ꝛdistinctiōe
ꝛ hoc supponēdo qz vnū aliquid significet: hoc enim
vnum principium cēteris negantes primū principiū ut
paucis statim infra. ¶ Deinde cum dicit.

Deinde cum dicit. Primo aūt est ad talia obiecta: nō
aūt esse qppiā dicere: aut nō eē dicere. Jā enī
forsitan qlpiā posuit unionē ei' eē patuerit:
qđ ab initio quēlibz ꝛ sibipsi ꝛ alij qppiā si
gnificare: nō enī necesse est eē. si qppiā dicat.
Qđ si nihil dicat: tali boi negz sibi ad se oro
negz ad aliū erit. Si vo id qđ prius dederit erit
tāc demōstratio. nā enī erit aliqđ declinātū: sed
eā est nō qn demōstratiō qui sustinet: rollen
do nāqz eē onē utl nunrū eē one. ¶ Poeterea
qui hoc concessit aliquid esse uerū absq; demonstratione concessit: quare non omne
ꝛ ita ꝛ non ita se habet.)

¶ Principiū vo ad oia talia nō uelle aut esse
aliqd dicere aut nō eē. hoc enī forsan utiqz
qđ opinabile qđ a principio petat: sed signifi
care quidē aliqd ꝛ ipsi ꝛ alij. hoc enīz necesse
est si dicat aliqd: si enī nō cum tali non utiqz
erit sermonec ppī ad ipsum nec ad aliū. Si
qđ aūt hoc vedāri erit demonstratio. Jā enī
erit aliqd diffinitū: nō tñ demōstrātiōis sustī
nens. Jmmerito enī rōnē sustinet rationem.

¶ Negrēdit hoc primū errare. eligendo plus pro ipso.
¶ Ad est tertiū. videlicet q illud principium simpliciter

est idē eē ꝛ nō eē. multum est affine ꝓm'. f. hoc dicat
est uera affirmatio uel negatio. nā ipsi ex illo sequit ꝛ
in illo vīsuē ꝛinet. Secūz hoc hoc po visuādit in rei.
pimo enī obiectat. ꝛra ponēte. 3dictoria eē. si uera.
pimo enī obiectat. ꝛra ponēte ea. si eē falla rōne medij qđ
2° obiectat. ꝛra ponēte ea. si eē falla rōne medij qđ
ponit inter duo 3dictoria. ꝛ per hoc negātes illō ꝓm'

[illegible]

idē ēē hoīez ⁊ nō ēē hoīem. quare hō ⁊ nō homo nō idem significabant qd est intentū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse est igitur si qd uere dicit hō id animal bipes esse: id enī erat qd nomen hō significabat. Quod si hoc necesse est esse: fieri nō potest ut non sit idem animal bipes.

T. c. 11. Hoc enim ipsum necesse est esse significare: fieri inq̄ non posse ut nō sit homo. Impossibile est ergo idē hominē esse ⁊ hominē nō esse uere dicere simul. Eadē est ratio ⁊ si quippiam homo non esse uere dicatur.

¶ Necesse itaq; si uerū qd est dicere q; hō animal est bipes. Hoc enī erat qd significabat hō. Sed si hoc necesse: nō cōtingit non esse hoc ipm aīal bipes. ¶ Hoc enī significat necesse ēē ipossibile nō ēē hoīem. Nō igitur contingit simul uerū ēē dicere idē hoīez ēē: ⁊ nō esse hoīez. Eadē aūt rō ⁊ in nō esse hominē.

¶ Arguit ad ppositū ex pmissis. Circa qd tria facit. p̄ enī ex pdictis format rōnē. 2ª subiungit cuiusdā suppositi pbationē. 3ª excludit q̄dā cauillationem. 1ª ibi Nā hoīez esse. 2ª ibi. Si rōdeat interrogatū. In p̄ per intendit talē rōnē. necesse est q hō sit aīal bipes. hoc est rō quā significat hoc nomē hō: ut pdictū fuit. sed qd est necesse esse nō cōtingit nō ēē. q; iste eq̄ possibile. Necesse est ēē. ⁊ nō cōtingit nō ēē. uel nō possibile est nō ēē. si igitur nō possibile est nō ēē. q̄ ipossibile est hoīem nō esse aīal bipes. Ex quo patet q nō cōtingit affirmationē ⁊ negationē simul esse uerā de hoīe. Q hō sit aīal bipes ⁊ q non sit aīal bipes. Dicit q̄ q necesse est itaq; uerū dicere significat. q; hō est aīal bipes. hoc enī erat qd significabat hō: sed si hoc necesse nō cōtingit nō ēē hoc ipm aīal bipes: hoc enī significat necesse ēē qd est ipossibile nō ēē. q; ille ppositiones ēē possibile nō igitur cōtingit simul uerū ēē dicere idem hominem esse: ⁊ non esse hominē. Addit aūt q eadē ratio est ⁊ in nō esse hominē. q; necesse est non hominem esse nō animal bipes: ⁊ per pmissa non contingit non esse non animal bipes. ⁊ sic alterius ut prius.

Notandū q ea que pmissa fuerunt sic ualēt ad ista rōnē. q; si daretur q hō: ⁊ nō hō idē significarent: uel q hoc nomē hō significaret utrūq; illorū. s. hoīem esse ⁊ non esse hominem: posset negari ista ppositio. s. q necesse sit hoīem esse aīal bipes: ex quo hō ⁊ nō hō idem significarent: uel hoc nomē hō utrūq; significaret. s. id qd est esse hominē ⁊ id qd est nō esse hominē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Esse enī hominis ⁊ nō hominis esse diuersa significant. Siquidem ⁊ album esse ⁊ hominē esse nō idem significāt sed diuersa: multo enī magis illud opponit: quare diuersum significat. Quod si albū dixerit unū idēq; significare: rursus idem dicemus qd ⁊ prius est dictū unū inq̄ oīa esse: ⁊ nō opposita solum: qd si hoc ēē nequeat: fit id qd dictū est.

¶ Nā ēē ⁊ nō homini esse alterū significat. Siquidē albū esse ⁊ hoīem esse alterū: multum enī opponit illud magis: quare significat diuersum. Si aūt ⁊ album dixerit significare ⁊ unū rōne cum homine ⁊ lapide idē dicimus qd ⁊ prius dictum est: quia unus omnia sūt: ⁊ non solum opposita. Si autem hoc nō cōtingit: contingit qd dictum est.

¶ Subiungit cuiusdā suppositi pbationē. pbādo enī q hoc nomē hō nō significat id qd est nō ēē hominē. dixerat q id qd est esse hoīez ⁊ id qd est nō ēē hoīez sunt diuersa. dato per ipossibile q dicerent de eodē: ⁊ hoc est qd hic uult pbare per talē rōnē: magis opponunt esse hoīez ⁊ nō esse hoīem q̄ hō ⁊ albū que sunt diuersa. Sm rōnē nō obstāte q sint idē sbo. q̄ esse hoīem ⁊ nō ēē hoīez multo magis erūt diuersa. Minorē ostēdit sicut prius docēdo ad inconueniēs. s. q oīa erant unū. Dicit q̄ q hoīem esse ⁊ nō hoīez ēē diuersum. s. sunt: multū enī magis opponit id q̄ supple hō ⁊ albū. q̄re significat diuersū. Si aūt albū idē dixerit aliqs significare. s. cū hoīe ⁊ unū rōne: idē dicemus qd ⁊ prius dictū est. s. q oīa unū sūt ⁊ nō solū opponit. s. q nō erūt opposita: sed oīa erunt unū ut superius deductū fuit. si aūt hoc nō ꝯtigit: ꝯtigit qd dictū est. s. q ēē hoīez ⁊ nō ēē hoīez sūt diuersa. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si ad interrogatū respōdeat. si uō simpliciter interrogatus negationes ēt addat: nō ad interrogatū respondet. Etenī nihil pbibet ut idē ⁊ hō sit ⁊ albū: cęteraq; multitudine īfinita. attamē interrogatus si uerū sit hoc dicere hominē esse nec ne: respōdeat per id qd unū significat: ⁊ nō ⁊ albū ⁊ magnū addat oportet. Etenī fieri nō pōt: ut accidētia quispiā cū sint infinita ꝑtrāseat: aut igitur oīa dicat: aut nihil illorū afferat respōdendo. pari igitur mō ⁊ si q̄mtrāxit idē est hō ⁊ nō hō: tñ interrogati si hoc est hō: nō est rñdendū esse hoīem: ⁊ nō hominē simul nisi cętera etiā qui accidērūt insup afferat quęcunq; insunt aut non insunt. Quod si id non facit non disputat.

¶ Si rñdeatur ad interrogatū. Si aūt apponat interrogāti simpliciter ⁊ negationes nō rñdetur ad interrogatū. Nihil enim pbibet ēē idē ⁊ hoīem: ⁊ albū: ⁊ alia mille sm pluralitatē. Atqui interrogāte si uerū est dicere hominē hoc ēē: aut nō: rñdendū est unū significatū ⁊ nō addendū: q; ⁊ albū ⁊ magnū. Etenī ipossibile īfinita entia accidentia permeare. Aut igitur oīa pmeant: aut nullū. Sic aūt ⁊ si millies est idē hō ⁊ nō hō: nō est corrñdendum interrogatū: si homo est: q; est simul ⁊ nō homo: si nō ⁊ alia quęcunq; acciderent sunt correspondentia quęcūq; sunt: aut non sunt. Si aūt hoc nō fecerit: non disputat.

¶ Excludit q̄dā cauillationē qua posset rñderi ad predicta: aduersarius enī interrogat an necessariū sit hominē ēē aīal bipes ⁊ nō esse aīal bipes: posset rñdere dādo affirmationē ⁊ negationē. hoc aūt pbo excludit dicens pdictā ꝯclusionē: sed nō uelit rñdē ad interrogatū simplr: id dicit q si rñderet ad interrogatū sequit sup. ppositū nostrū. s. sic uel sic: uel si apponat interrogāti simplr de affirmatione uelit rñdere addere ⁊ negationes nō uidet rñdere ad interrogatū. s. q si interrogāti simplr de affirmatione uelit rñdere addere negationē in sua rñsione: ut dictū est nō pdicto nō rñdet ad interrogatū: qd declarat sic. nihil enim obest idē puta sortē esse hoīez ⁊ albū ⁊ alia mille in pluralitate: attā interrogāti si uerū sit dicere hoīem ēē hoc aut nō: puta esse albū uel nō ēē albū. rñdendū est tm unū significatū ⁊ nō est addendū: q; est albū ⁊ nigrū ⁊ magnū ⁊ hoc alia. q; supple opp alia accidētia alicui rñdere sit aut nullū: si oīa sic nō pōt cū sunt īfinita: etenī ipossibile est que sūt īfinita accidentia pmeare. i. ꝑtrāsire. aut igitur oīa pmeant in rñdēdo s. aut nullū. dicunt aūt accidētia alicui ēē īfinita nō simpliciter sed quo ad non sic enī infinita accidūt eidem saltē sm relationē ⁊ cōparationē ad infinita accidentia ⁊ ꝯtia. Patet igitur ex dictis q nō solū id de quo querit est rñdendū: ⁊ nihil eorū que accidūt quesito: sic igitur in ppositio: dato q millies idē ēē hō ⁊ non hō: interrogāti si est hō nō est rñdendū: q; est sic supple hō ⁊ non hō. si nō pro nisi: nisi ⁊ alia quęcunq; accidant sunt rñdenda quęcūq; sunt aut non sunt. si enī hoc non facit non disputat. q; ut predictū est uel oīa accidentia sunt respondenda: quęcunq; sunt aut non sunt sm q interrogatio est affirmatiua uel negatiua uel nullum est rñdendum: aliter nulla est disputatio.

Omnino aūt qui ita dicunt sbaz qdditatemq; tollunt: omnia enim accidisse dicant ipsi necesse est ⁊ non esse: quicq̄ qd sit homo per se aut animal: ⁊ cui ipsaz esse animalis aut hominis competat.

¶ Omnino uō destruunt qui hoc dicunt substantiā ⁊ qd quid erat esse. Omnia nāq; dicere accidere eis est necesse. Et uere homini esse: aut animali esse non esse.

¶ Postq̄ pbo disputauit ꝯ negātes p̄m p̄m per pmaz uiā que sumit ex nois significatione: nūc disputat contra eos ex 2ª uia que sumit ex termini uel nois predicatione. Et intēdit talē rōnē. si affirmatio ⁊ negatio sūt sic uera de eodē. q̄ nullū erit pdicatū sbale ⁊ in qd sed solū per accēs. ꝯtra est falsū. q̄ ⁊ ꝯtra. Circa hanc ꝯtiā sic procedit. p̄ ppōit ipsaz ꝯtiā. 2ª ibi. Sic ꝯtie pbationē. 3ª ostēdit falsitatē ꝯtiā. 1ª ibi. Nā si qd fuerit. 2ª ibi. Si uō oīa sm accēs. Dicit ergo q si li qui hoc dicit. s. q affirmatio ⁊ negatio sūt uerificentur de eodē: oīa destruit sbam. i. pdicatū sbale. ⁊ q qd erat ēē. i. pdicatū in qd: necessariū enī est eis dicere oīa accidē. i. oīa pdicata ēē per accēs: ⁊ nō ēē qd uere hoīem ēē. i. pdicatū significāt qd est hō aut ꝯuenit aīali esse. nec esse pdicatū significāt qd est aīal: sed sup. oīa predicata esse per accēs ut dictū est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enī est qppiā cui esse hoīe cōpetit: ei nō cōpetit nō hominis esse: aut nō ēē hoīe: ⁊ tamen hę negationes sunt huius. Unus enim erat id qd significabat: atq; hoc sba cuiuspiam erat. Substantiā uō significare nil aliud est: q̄ esse ipsius nihil aliud esse. Quod si ēē hoīe ipsi competit nō ad ipm aut non hoīe esse: aut nō ēē hoīe accōmodabit: aliud enī quippiā erit quare dicant ipsi necesse est nul

lumoꝝ talꝫ oratio nomen officiali per accidens
vocem opponere. hoc enim quo substantia
magis accidens ei vnitꝫ esse videtur. Albus
ei hominꝫ proprietas accidit qꝫ albus qui-
dem est hic aut non est qꝫ est album.

¶ Si ii ens qꝫ vere boꝫ est hoc nō erit nō boꝫ
dicunt nō est boꝫ quasi de negatione bui⁹.
Illud enī erat qꝫ significabat: erat hoc ali-
quid. Si aūt erat qđ vere boꝫ est. qđ vere nō boꝫ erit qđ vere nō est. Quare nō est necesse qꝫ nul-
lus erit. Adhuc autē vere eo est necesse qꝫ nul-
lus erit talis rō illi ois substantia accidēs. Hoc enī
dicere nihil aliud est qꝫ ois substantia accidēs. Albū enī ac
cidit boꝫ qꝫ est album. Sed nō qꝫ vere album.

¶ Quoniā vero quidā hoc nullū esse existimāt
quod oppositū alteri dicit. Dicit enī pater filiū
esse. Et non esse patrē filius. Et ipse dicit pa-
trem esse. Et non esse filium. Et ita quidē
videt enī esse qđ significat esse. Et qđ est boꝫ esse
Esse boꝫ hoc est esse participem negationis. Et nō

repugnare: ñ esse ñ inimicis nō ee dicantur. Si igit affirmatio competit necesse est negatio: nec quoq; cōpetere: vo affirmatio non cōpetit negatio oppolita ei⁹ cōpetit ma gis. Quod si illa ee cōpetit: r inimicis poste rio cōmitto competit. Hoc igitur euenūt hōc qui hanc sinceram am dicunt.

¶ Sit vo secunda est ipsa ee ol affirmatio aut negatio. Inconuenīo enim si vniuersis sua ne gatio qde inest: que vo alteri" qō nō inest ei nō inest. Deco aūt utri uerū est dicere bolem qui nō bōpatā q: r nō triremis: ergo si affir matio necesse r negationē. si aūt non est ista affirmatio negatio inest magis ch; que sua. ergo si illa inest: inerit r que ipsi triremi. Si autem hoc r affirmatio. Hoc ergo, con tingam hanc dicent huo rationem.

¶ Probatur ptā pīmi. Circa qđ. 1. ſ. ſ. fact qđ dicit ē. 2ª addit quod dā icōuenīs qđ sequit ponā illos: r posset esse rō per 3e. Q: affirmationes r negationes nō erūt ve sed falle ſſ de eodē: 3ª ibi. Et q: nō ch.] Dicit ſ. q: sup. est ipſi ponit affirmationē r negatio nē ſſ vllam de eodē. Dōm est eis gñāl: q: ee oī ſſe via affirmatio r negatio quecūq; ipsarū ee: erit ſi vniuersis sua ſit ſua negatio inest. que vo est alteri" quidē nō inest ei magis cui videt q: ee vnoquoq; pōtest ne gatio alteri" q: no ee sua: q: repōnt ei in bolē. Dico aūt si uerū est dicere q: bē nō est triremis: ſſ ee erit ab aliquibus q: nō est bō: r nō est bōta: ee cōcedat q: bē est triremis. ſi ei affirmatio. Ista ee alij nec ee negationē. Et uerā ee de eodē: q: aut pōtest ee ee affirmatia: r per ipsā negatio sua: ee: aut ſi nō pōtest. ut affirmatio pōtest ei negatio alteri" magis q: negatio sua ſſ ei: ſed ſi nō est affirmatio negatio inest magis q: sua. ſſ si triremis nō pōtest ee bola: pōtest ee: ee nō triremis multo magis q: nō bō. ſſ ipsa. ſ. sua negatio inest r que ipſi" triremis. si hoc est uerū q: bō non est bō: r hoc ſſ erit uerū q: bō nō est triremis. ſi aūt ex hoc igit affirmatio. ſ. q: ſi negatio pōtest ſſ r affirmatio sua: q: pōtest ee: q: vniuersis ee pōtest ee. ſi igit bō nō est triremis bō est triremis: r cadē rō erit de quo libet alio. ſire ois ens vnā. vnde rō loquit q: dicentibus bē esse. Legi ex hac inconuenientia colligunt. ſ. q: omnia essent vna: q: ei⁹ nō est videtur falsum.

Notādū vera affirmatio r negatio sua multo magis erit de ea ſa negatio alteri" q: ei⁹ est alteri⁹ ab eccat ſi uerā est dicē q: nō nō est bō: multo magis est uerū dicē q: bō nō est triremis. ſ. per 3e qui ponit affirmationē r negationē vniuersi de eodē ſi bō nō est triremis ſequitur q: bō erit triremis: r cadē rōne ſſ ar gut de ſequēte aliquē q: pōtest de alio pdicarie dicēte hoc est hoc: r per 3ā alia erit vna. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Et nō necesse ee affirmare aut negare: nā ſi uerū est ee bolem r nō bolem: ſequit nequ bo nūc: nequ nō bolem ee: quarū ens illarum esse ſſ ille negationes. Q: ſi illa est vna ex utrisq; cōpolita: r hec vna erit oppolita.

¶ Et qz nō necesse aut dicere aut negare. Nam ſi uerū qz bō r nō bōpalam qz nec bō nec nō bō enūcia oīno: quę negationes ch. aūt vna ex utrisq; illi r hoc vna utrisq; erit oppolita.

¶ Addit quod dā icōuenīs qđ sequit ad dictū opi. ſ. q: affirmationes r negationes erūt ſſ falſe: r per 3ā q: illa opi. illudit repugnāti 3 dictionis. Dū ſ. q: nō solū pdicta inconuenīa sup. sequant ad hāc opi. sed et qz nō est necē dicē r negare eq nec affirmatio nec negatio erit vā: est ambe falſe. q: ghat sic. nā ſi uerū sup. est ee: q: ſ. alicui⁹ tā bō r nō bō. pdā q: nec illō erit bō nec nō bō: ergo erit falſa. nā ſi hoc: quoq; que ſſ tā bō nec nō bō: ergo erit falſa. nā ſi hoc: quoq; que ſſ tā bō r nō bō. ſſ hoc ee negationes. Cuī bō r nō bō reddāt ſingula: ſingulis ſi aūt illa vna ex utrisq; ſſ ee utrisq; affirmationib⁹ ſimis fiat vna affirmatiua. p positio. pot a sicendo fieree est bō r non bō r ea vna erit oppolita. ſ. q: erit vna negatia oppolita cōpolita ex duab⁹ negatiis. ſ. q: sortes nō est bō nec nō bō: ex qb⁹ ſſ falſ q: nec affir" nec negā erit vā: ſſ utrisq; falſa.

Notādū q: pōt in loco illo accipi affirmatiū de pdicato infinito tanq; negatiū ee: eo q: expellet negatiue de pdicato finito. Un inter illas duas. ſor. nō est bō. ſoc. nō est nō bō. negatiua r falſificant eas has duas. ſor. est bō. ſoc. est non bō q: ambe sunt affirmatiue. Iuxta ea quātū affirmatiua r negatiua de pdicato finito.

Notandū ee q: ista rō ſſ ee r quedā sequēten vident peri. nā obuiarī ſſ ee: ee deret has affirmatiuas. ſor. est bō. ſoc. est nō bō: ita r pcederet oppositio negatiuaꝝ: r ſſr econuerſo cōcēdit ei⁹ 3dictoria ſſ vltimi de eodē: r ſō ee vera te negatiuarū nō pōt inferri falſitas affirmatiuarum illi aduersarioꝝ: uerū q: pōt. pcēdit hoc nō disputati ue: sicut r in 2ª lī. tō quedā rōnes nō multū cogūt: ſſ apparebit in sequēti⁹ rōnib⁹. r ſſ dicā fuit in 3ª lī⁹ tō quedā hard rōnes nō valēt. ¶ Hic sequit illa para.

L. 23. ¶ Posterea aut circa vniuersa reo ita ſe hā: r est albū: atqz nō albū: r ens: r nō ens: r circa ceteras affirmationes negationesq; similiter: aut nō circa oēs reo ſe hēt simili mō ſi circa quādā fit ita circa quasdam non sic.

¶ Amplius aūt circa ola ita ſe hā: r est albū: r nō albū: r ens: r non ens: r circa alia dictiones negationesq; mō similiter: aut non: ſed circa quasdā quidē: r circa quasdam nō.

¶ Ubi ponit quartā viā perdēdi 3 eos que tenūtur ee certitudine cognitionis. Circa quā sic pcedit. ſ⁹ pte mittit quādā pdāliā. 2ª sequit 3 membra eius. 3ª ibi. Et hāc nō.] Dicit ſ. q: amplius sup. si affirmatio r negatio ſſ verificent de eodē: aut ita ſe habēt circa ens: aut est albū: r nō albū: r ens: r nō ens: r circa alias dictiones. Affirmationes r negationes ſe habēt: aut circa alia ſic: r circa aliquas nō. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alqz si non circa omneo fit ita: ille erūt fal ſe: nec numerum se dicentiū.

¶ Et sigdē nō circa oēs hē alqz erit confeſſe.

¶ Arguit 3 membra vltime diuiſionis: ſ⁹ 3ª 3ª membri. 1ª 3 ſ⁹ ibi. Si vo circa oēs.] Dicit ſ. q: hāc nō est nec circa oēs de vtiq. Tū qb⁹ nō est nec erūt ſſ falſe simplr: r absolute: ita q: ſe erit vā negatio q: affirmatio erit falſa: r ſō ſic falſe in talib⁹ ſſ ee sui q: nō erit affirmatio r negatio sua ee: ee ſſ. sui. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sin circa oēs fit ita: rursus aut de qbus est affirmādū est ee r negādū: r de qb⁹ est negādū est ee affirmādū: aut de qb⁹ qdam est affirmandū est ee r negandū: de quibus autē est negandū nō de vniuersis est affirmandum.

¶ Si vo circa oēs iterū aut de qbuscūqz dicere r negare: r de qbuscūqz negare r dicere: aut de qbus quidē dicere r negare ſed de quibuscūqz negare nō de omnibus dicere.

¶ Arguit 3 ſ⁹ membrū. Circa qđ. 2. ſ. q: ſ⁹ fabdiuidit illud ſ⁹ membrū. 2ª arguit 3 membra illi⁹ diuiſionis ibi]. Et si sic.] Dicit ſ. q: si hoc est uerū circa oēs. Lq: 3 dictoria sint vā de eodē. Hoc iterū pōt ee: ſupli. vno mō. ſ. q: de qbuscunqz. Est uerū negare: ſſ ee: q: dicere. Laffirmare r econuerſo. Lq: de qbuscūqz sit uere negationes: sint ee uere affirmationes: r econuerſo. aut alio mō: q: de qbuscūqz est nec: dicē. Laffirmare ſſ ue rū r negare: ſed de qbuscūqz negare non de oīb⁹ dicē Laffirmare. Lq: de qbuscūqz verificant affirmationes vīdent negationes: ſed non ecō. r Deinde cum dicit.

¶ Et si res ſe habet hoc pacto: erit aliqd certe nō ens: atqz hec opinio erit firma. Quod si non esset ſa quid firmuz notumue: notior oppolita numerum affirmatio erit.

¶ Et si sic erit aliqd firmū nō ens: r hec erit firma opio: r si ipſa nō ee firmū aliqđ: r notū: notior utiqz erit dictio q: oppolita negatio.

¶ Arguit 3 in hac ſua diuiſione: r ſ⁹ 3ª membrum. Et 2ª 3 ſ⁹ ibi. Si vo negādo.] In ſ⁹ pte ſſ dicit ra ſōnē r ducit ad hoc icōuenīa: q: si ſic ſequit q: ne gatio erit notior affirmatione: q: est falſa. Dicit ſ. q: r ſ. sic. Lq: de qbuscūqz sunt ve affirmationes: sit ve negationes: sed non ecō. sequitur q: nō ens. i. negatio erit aliqd firmū. Contingit ea erit firma opinio. Licet ve ponit negatiua. Cui" rō est: q: ſe negatiua erit ve: nō ait affirmatiua. ſō ait q: si ipſa nō ee. i. negē firmā q: dā ſit r nocā sup. magis q: affir" sed hoc est falſū. Jō ſſ dicendū est: cui erit dictio. Laffir" q: negā. Rō hui⁹ est: q: ve sit ea aliqd negatiue sp respōdēs ee: sit ve aliqui affirmatiue. Cui⁹ negatiua sp respōdē alterā ponī sarū ee affirmatiuā: q: ex parte negatiuā nō ſſ sequi. sed ex falſo affirmatiua nullā pōt ee falſa: r ideo negatiuam: sicut patet ex primo pbop. r Deinde cum dicit.

¶ Sin vo similiter ſit: r oe quibus est negādū de ipo est affirmandum: nec esse ſſ aut dicē de ipo est affirmandum nec esse ſſ aut dicē de ipo est negandum: nec esse ſſ aut dicē: aut non ita ſed componentes.

¶ Si vo negādo ſit: r quecūqz negare dicere necesse de hoc: aut uerū dicādē dicere: aut q: album: r iterum q: non album aut non.

¶ Arguit 3 ſ⁹ membri. Circa qđ. 2. ſ. q: ſ⁹ fabdiuidit illud membr. 2ª arguit 3 membra eius ſſ] Et sigdē nō.] Dicit ſ. q: si vo negādo ſit ee qb⁹ est negare de hoc nec ſum est dicere. Laffirmare: hoc est q: si nec ſ⁹ membrū q: de qbuscūqz sunt ve negationes: sint uere affirmationes: r econuerſo. hoc pōt ee: ſupli. q: aut hoc est uerū dicere videlicet. Laffirmare ut q: aliqd ſ. uerū q: nō aliqd aut nō sup. vtiq; sed sup. vtiq; ſ. q: si ſ. affirmatio r negatio sint ve ſſ aut hoc erit omnium.

erit affirmatio r negatio ſ. ve eodē. r Deinde cū dicit.

¶ Sin circa oēs fit ita: rursus aut de qbus est affirmādū est ee r negādū: r de qb⁹ est negādū est ee affirmādū: aut de qb⁹ qdam est affirmandū est ee r negandū: de quibus autē est negandū nō de vniuersis est affirmandum.

¶ Si vo circa oēs iterū aut de qbuscūqz dicere r negare: r de qbuscūqz negare r dicere: aut de qbus quidē dicere r negare ſed de quibuscūqz negare nō de omnibus dicere.

¶ Arguit 3 ſ⁹ membrū. Circa qđ. 2. ſ. q: ſ⁹ fabdiuidit illud ſ⁹ membrū. 2ª arguit 3 membra illi⁹ diuiſionis ibi]. Et si sic.] Dicit ſ. q: si hoc est uerū circa oēs. Lq: 3 dictoria sint vā de eodē. Hoc iterū pōt ee: ſupli. vno mō. ſ. q: de qbuscunqz. Est uerū negare: ſſ ee: q: dicere. Laffirmare r econuerſo. Lq: de qbuscūqz sit uere negationes: sint ee uere affirmationes: r econuerſo. aut alio mō: q: de qbuscūqz est nec: dicē. Laffirmare ſſ ue rū r negare: ſed de qbuscūqz negare non de oīb⁹ dicē Laffirmare. Lq: de qbuscūqz verificant affirmationes vīdent negationes: ſed non ecō. r Deinde cum dicit.

¶ Et si res ſe habet hoc pacto: erit aliqd certe nō ens: atqz hec opinio erit firma. Quod si non esset ſa quid firmuz notumue: notior oppolita numerum affirmatio erit.

¶ Et si sic erit aliqd firmū nō ens: r hec erit firma opio: r si ipſa nō ee firmū aliqđ: r notū: notior utiqz erit dictio q: oppolita negatio.

¶ Arguit 3 in hac ſua diuiſione: r ſ⁹ 3ª membrum. Et 2ª 3 ſ⁹ ibi. Si vo negādo.] In ſ⁹ pte ſſ dicit ra ſōnē r ducit ad hoc icōuenīa: q: si ſic ſequit q: ne gatio erit notior affirmatione: q: est falſa. Dicit ſ. q: r ſ. sic. Lq: de qbuscūqz sunt ve affirmationes: sit ve negationes: sed non ecō. sequitur q: nō ens. i. negatio erit aliqd firmū. Contingit ea erit firma opinio. Licet ve ponit negatiua. Cui" rō est: q: ſe negatiua erit ve: nō ait affirmatiua. ſō ait q:

negatur vtrū ē esse si tremis nō ē dicatur.
Si qđ affirmatio competit necesse est nega
tionē quoq; cōpetere: vo affirmatio non
cōpetit negatio ē oppōita q̄libz cōpetit ma
gis. Quod ā illa excipiat: tremisse proue
nio competere si hoc competat: affirma
tio competat. Hoc igitur euenit
hōi qui hanc sententiam dicit.

¶ Sit vo necessaria et ipsius de ei affirmatio aut
negatio. Incōuenies enim si vtrūq; istaz ne
gatio qđ ne sit hoc vo alteri" qđ nō inest ei
dicere. Dico aūt si vtrū est dicere boiem
qđ nō bō pulā q: tñ nō tremisse ergo si affir
matio necesse ē negationē. si aūt non est hoc
affirmatio negatio meritmagis qđ hoc fuz.
ergo si illa inest: inest ē quē ipsi tremisse.
Si aūt non hoc ē affirmatio. Incōgo con
tingant hanc dicere hoc rationem.

¶ Probat̄ sillogi. Circa qđ. 1. p̄ facit qđ dicit
ē. 1° ad qđ dicit̄ inconuenies qđ sequit̄ vtra ipōz ē
posset esse vera de se. Lege affirmationē ē negationē
nō erit de se fal̄ fal̄e illi de cui. 2° ibi. Et q; nō est.]
Dicit. 1. sup. qđ ipsi ponit affirmationē ē negatio
nē sit verā de eodē. Dēn est ens qđlit q: de ei fit
vna affirmatio ē negatio qualiz. Videnties enī est si
militer hoc fuz negatio inest. quia vo est alteri" quidē
ad inest ē magis ens videt q: de vnoquoq; pdicet ne
gatio alteri" q; negatio pauqđ expetit ens videt. Di
co nō ac si verū est dicere q: hō nō est hō pulā q: ma
gis verū erit dicere q: hō nō est tremis. ac sic cōcedit
ab aduersario q: hō est hō ē nō est tremis. ac sic cōcedat
q: hō est tremis. si est affirmatio. Circa hoc aliā nocle
stet negationē. Lege vero hoc cōcedo aut pdicat hoc ee af
firmatio. ē per vīa negatio. Frustra aut hoc pdicat af
firmatio pdicabit negatio alteri" magis q; negatio fu
go vel sed hoc est affirmatio negatio inest magis q
fuga. Si hoc tremis nō pdicat de hoc pdicat hoc ee nō
tremis. eadem magis q; nō hō. Si ipsa. 1. fuga negatio
inest ē quē ipsi tremisse. aut si hoc est vtrū q; hō non
est hō. ē hoc ē verū q; hō nō est tremis. Si aūt
hoc sillogi affirmatio. Lege si negatio pdicet. q; affirma
tio sit ea qua ponit vtraq; vīficari de eodē. Si igit hō
nō est tremis hō. ē tremis ē eadē rēs ē ens de quo
libet alio. igit ens ē tremis. vnde cōcludit q; omnibus
hāc rōni. Capit ens sup. inconuenies cōtingunt. l.
q; omnia essent vna qđ est euidenter falsum.

Notādū rōnis in hoc cōsistit. q: si de aliquo
vera affirmatio ē negatio q; multo
magis erit de ea vera negatio alteri" qđ est absurdū ab
surdū si verū est dicere q: hō nō est hō. multo magis est
verū dicere q: hō nō est tremis. ergo per ea qua ponit affir
mationē ē negationi vīficari de eodē. Si igit hō
nō est tremis hō. ē tremis ē eadē rēs ē ens de quo
libet alio. igit ens ē tremis. vnde cōcludit q; omnibus
hāc rōni. Capit ens sup. inconuenies cōtingunt. l.
q; omnia essent vna qđ est euidenter falsum.

¶ Et q; nō necesse aut dicere aut negare. Nam si
uerū q: hō ē nō hōpulam q: nec hō nec nō
uerū q: hō ē nō hō pulam q: nec hō nec nō
hō est. nā quoz quelibet negationeoz. aūt vna
ee oportz illi ē hoc vna utiqz erit oppōita.

¶ Addit quod dā leōnensis q; sequit ad viam opī.
Quoniam affirmationes ē negationes erūt si falsē per se
q: affirmationes ē negationes ēquipollentiā dictionis. Dēt. 1. q: nō
q; illa opī. dicit repugnātiā dictionis. Dēt. 1. q: nō
solū pdicta inconuenientia sup. sequunt ad hāc opī. sed
et q; nō est necē dicē ē negare q; nec affirmatio nec
negatio erit vera sed ambe false. qđ patet sic. nā si verū
negatio erit vera sed ambe false. qđ patet sic. nā si verū
est dicere q: Socrates sit hō ē nō hō. pulā q; nec hō
sup. est dicere q: Socrates sit hō ē nō hō. pulā q; nec hō
est hō nec hō utraq; erit falsa. nā alterū eoz q; que
est hō necesse hō utraq; erit falsa. nā alterū eoz q; que
falsū hō ē nō hō. sit hoc negationeoz. nō hō ē nō hō
reddit de singulis singulia. si aūt illa vna ex utrisq; sit
ee utrisq; affirmationib" simis sint vna affirmatio. q
ex utrisq; affirmationib" simis sint vna affirmatio. q
positio patet dicendo. Socrates est hō ē non hō ē ea vna
erit oppōita. Lege erit vna negatio oppōita cōpositæ
ex duab" negationib. Lege sortes nō est hō nec nō hō. ex
ex duab" negationib. Lege sortes nō est hō nec nō hō. ex
qb" sequit. q; nec affe" nec negō erit vera. si utraq; falsa.
qb" sequit. q; nec affe" nec negō erit vera. si utraq; falsa.

Obiectio de falsitate vtriusq; negationis.

Notādū q; pōt in loco isto accipi affirmati
uā de pdicato infinito ē negati
uā de pdicato finito. Vtī
ui ee eo q; cōpositū negatiue de pdicato finito. Vtī
inest illud. Socrates nō est hō. sor. nō est nō hō. negā
tiue illud. Socrates hō est hō. sor. est hō sor. est non hō
q; ambe sunt affirmatiue. Iz vtrūlz sint quāti affirmati
ua ē negatiua de pdicato finito.

Obiectio pmissi.

Notandū ee q; illa nō sit ē ē quedā sequē
tes videnē pmissā. nā aduersari" sic
cōcederet has affirmationes. sor. est hō. sor. est nō hō.
ita ē procederet oppositū negationis: ē sic conuersio
cōcedit ei ad. Socrates sic vīficari de eodē. nō ee vera
ee negationē nō pōt inferri falsitas affirmationum
illi aduersario. verū q; pōt procedit hoc mō. Oppōatur
aut sic. ee ē. 1° illi. nō quedā rōnis nō inclinā cogit. sic
apparebit in sequēti "rōnis". ē sic dicā sic. in 1° ll"
to quedā barā rōnis nō inclinā. ē Dic sequit illa pars.

Ex.c.

¶ Posterea aut circa vniuersā reo ita
se hēt ē est albū utqz nō albū ē ens ē nō ens
ē circa oppōita affirmationeo negationeqz
similiter: aut nō circa oēs eos se hēt simili mō
si circa quālā sit ita circa qualibet non sit.

¶ Amplius aut circa oīa ita se hēt: ē est albū:
ē nō albū: ē ens ē non ens: ē circa alia ad dī
cationeo negationeqz nō simili: aut non: sed
circa qualiā quidē ē circa qualiam nō.

Ex.a.

¶ Ubi ponit quarti viā. pcedēdi ꝫ eos qui fumitur ex
certitudine cognitionis. Circa quā sic pcedit. p̄ ponit
mittit quādā distinctionē. 2° arguit ꝫ melius eius. 3° ibi
l. Et hōdie nō.] Dicit ꝫ. q: amplius sup. si affirmatio
ē negatio sīl essent de eodē. aut ita se habēt circa
oia. ut est albū ē nō albū: ē ens ē nō ens. ē circa alia
dictiones. Affirmationes ē negationes se habēt aut
circa aliqđ sic. ē circa aliquas nō. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aliqz si non circa omneo fuit facilē erūt firmę
numerum se dclinate.

¶ Et sīgđ nō circa oēs hēz utiqz erūt confesse.

¶ Arguit ꝫ melius dicte distinctionis. ē p̄ ꝫ 2° melius. 1° ꝫ p̄ dicit. Si vo circa oēs.] Dicit ꝫ. q: sīlde nō est
nec. circa oēs hē utiqz. Lege qđ nō est nec erūt sīlde
simplr ē absolute. ita q: sic erit vīa negatio qz affirma
tio erit falsa: ē ego sic fals: in talib" bī. appellat q: nō

Ex.d. Ex.e. Ex.f. Ex.g. Ex.h. Ex.i. Ex.k. Ex.l. Ex.m. Ex.n. Ex.o. Ex.p. Ex.q. Ex.r. Ex.s. Ex.t. Ex.u. Ex.x. Ex.y. Ex.z.

erit affirmatio ē negatio vīa de eodē. ē Deinde ei dicit.

¶ Sin circa oēs sit ita ut nullus aut de qbus est
affirmādū est ei ē negādū: ē de qb" est negā
dū est ei affirmādū: aut de qb" qdem est affir
mandū est ei ē negandū: de quibus autē est
negandū nō de vniuersis est affirmandum.

¶ Si vo circa oēs iterū aut de qbuscūqz dice
re ē negare: ē de qbuscūqz dicere
aut de qbus quidē dicere ē negare sed de qui
busdāqz negare nō de omnibus dicere.

¶ Arguit ꝫ p̄m mībil. Circa qđ. 1. q: p̄ sub diuidit
illud p̄m mībil. 2° arguit ꝫ melius ibi distinctionis illi
l. Et si sic.] Dicit ꝫ. q: si hoc est verū circa oēs. Lege ꝫ
dictoria sint vīa de eodē. Hoc iterū pōt ee dupl". vno
mō. Lege de qbuslibz q: Est verū negare sic ē nec. di
cere. Affirmare ē negare. Lege de qbuscūqz sic vere
negationes sint ē vere affirmationes ē econuerso. aut
alio mō q: de qbuscūqz est nec. dicē. Affirmare sic ve
rū ē negare sed de qbuscūqz negare non ee dicē. dicē
Affirmare. Lege de qbuscūqz verificant affirmationes
vīficent negationes sed non ēꝫ. ē Deinde cum dicit.

¶ Et si res se habet hoc pacto erit aliqđ certe
nō ens: utqz hęc opinio erit firma. Quod si
non esset ēt quid firmaz notumue notior op
posita numirum affirmatio erit.

¶ Et si sic erit aliqđ firmū nō ens ē hęc erit fir
ma oppōita si ipz nō ee firmū aliqđ sit ē notū
notior utiqz erit dictio cui oppōita negatio.

¶ Arguit ꝫ melius huī" distinctionis ē p̄ ꝫ 2° melius.
Et 1° ꝫ p̄m ibi. Si vo negādo.] Dicit ꝫ. q: p̄ ee ita se hē
tē rōnē ē vocis ad hoc ēcōmitia. q: si sic. sequitur q: ne
gatio erit notior affirmatione. qđ est falsū. Dicit ꝫ. q:
ē si sic. Lege de qbuslibz sint ve affirmationes. sic ve
negationes. sed non ēꝫ. sequitur q: nō ens. ī negatio
erit aliqđ firmū. Ī certum. ē ea erit firma opinio. Licet
ve ppōe negatiua. Cui" rō est. qz ipsa negatiua erit ve
nō ait affirmatiua. ī dē. q: si ipz nō ē. Inegō firmi
qđ sit ē notū sup. magis q: affe" sed hoc est falsū. Nā
ipsa. 1. sup. Socrates est hō. Affirmatiua. 2° ibi. Socrates
est. q: vīas aliqđ" negatiue sp depēdet ex vitate alicui"
affirmatiue. Cui" negatiua sp redūit alteri" pmissarū
ex ee affirmatiuis ex parte negatiue nihil sequit
sed ex dubio affirmatiua nulla premissa rectē negati
uam: sicut patet ex primo phīe. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sin vo similiter fit: ē de qbus est negādū
de ipso est affirmandum: necesse est aut omnē
tē dicere rem: aut non ita se habē ēt ē rursus nō al
bum ee dicat: aut non ita sed componentes.

¶ Si vo negādo fit: ē quecunqz negare dicere
necesse ee hoc aut verū omnēm dicere aut ee
album: ē iterum ee non albam aut non.

¶ Arguit ꝫ p̄m mībil. Circa qđ. 1. q: p̄ sub diuidit
illud mībil. 2° arguit ꝫ melius eius ibi.] Et si qđdā
nō.] Dicit ꝫ. q: si vo negādo fit de qb" est negare de
hoc nec tum est dicere. Affirmare. hoc est q: si. vel p̄m
mībil ee de qbuslibz sint ve negationes sint vere af
firmationes ē econuerso. hoc pōt ee dupl". aut hoc
est verū dicere omnēm. Cuilibet ee q: albū ē verum
ee nō albū aut nō sup. omnis. sed sup. nullus. Lege si sp
affirmatio ē negatio sint ve sīl aut hoc erit omnēm. ī

Ex.a. Ex.b. Ex.c. Ex.d. Ex.e. Ex.f. Ex.g. Ex.h. Ex.i. Ex.k. Ex.l. Ex.m. Ex.n. Ex.o. Ex.p. Ex.q. Ex.r. Ex.s. Ex.t. Ex.u. Ex.x. Ex.y. Ex.z.

ſtinct. Simul alie palā q̄ de nullo eſt adhoc
pentatio. Nihil enī dicit nec cui ita neces
ita nichil dicit nō ita. Et iterū hoc negat
ambo q̄ nec ita nec nō ita. Nihil ē nōcius cui
nāq̄ alia determinatū. ¶ Amplius ſi q̄ affi
matio eſt vera negatio eſt falſa: et ſi hoc nc
ra affirmatio falſa. Nō erit unq̄ ſimul idem
dicere et negare vere: ſed ſortes dicit vnūq̄
hoc eſſe q̄ a principio poſitum eſt.

Ad primū ſ. p̄mittēdū nō eſſe ad ſenſū inducendū
ſenſu quēlibet. p̄mittēdū. Nihil ad. 1ⁿ ibi. Si
mittere nihil. 1ⁿ ibi. Nihil ad. Si
gitur ſi ad illū dicat p̄mittēdū q̄ quēlibet nescit
uerū dicere. q̄ nō ſibi ipm̄ vera ſit affirmatio
negatio ne oēs ſibi ipm̄ ſint vera ſit affirmatio
bilomin ita q̄ſi. p̄ eſt q̄ ſup. Aliq̄ affirmatio ſignificat
ſicut nichil. Dicendū ad hoc eſſe verū q̄ ita ſe habet
ſicut ſignificat affirmatio. Et ſimile ſup. Sed ſi
ad illud ſup. Ordinatū dat. Dicit ſ. ſolū
[illegible] affirmatio ſed negatio. Dicit ſ. nō
affirmatio ad negationē. ſ. nō ponit. Et ſi
mittere nihil ſcit. ¶ Amplius ſi quis dicat
tia. Q̄ nō potest ſi plurimū ſit. vel ſimul nō
ni poſſe ſignificari ſi illo quēadmodū ſi
bil. ſi nihil nec ens nec nō ens: ſed ita ē nō ita
ni ſimul. Vltrō ita dicit q̄ ſit aliq̄ ens aliq̄ nō ens
minabilis ita q̄ ſignificat q̄ ille dicit nihil nouerit aliq̄d de
mittere verū q̄ eſt ſ. ſuppoſiti. q̄ſi dicat
ibi. Amplius ſi q̄ſ. ſup ſimul ſe ſignificatione veri
falſi. verū ens eſt ſi dicit eſſe q̄ eſt nō eſt
eſt. falſum aūt eſt ſi dicit nō eſſe q̄ eſt aut eſſe q̄ nō
eſt. Et ſimus obiectionē ſolūdo p̄ncipaliter q̄ affirmatione eſt
ſtante vera negatio erit falſa. Nec enī nichil nō eſſe q̄ eſt
eſt. ſi ſit contrarie negatione eſſe vera affirmatio erit
falſa: q̄ tunc nichil eſſe q̄ nō eſt. vltro dicit q̄ amplius ſi
q̄ affirmatio vera eſt negatio eſt falſa: et ſi ſupple
ctoriū. nō ſ. dicitur ſimul dicere. ſ. affirmare. et ne
gare nec addit ſibi q̄ ſortes hoc dicit. Cadorſum eē
q̄ eſt a principio poſitū: poſſet cōi dicere q̄ hic eſt pe
tino principi. ni q̄ ponit. dēlā dictionē eſſe ſimul ne
ram non concedere. hanc obiectionē. vera. falſi.

Ex omnibus

Ex vna parte ſ. affirmatiōis. Ex alia parte ſ. negationis.

Ex omnibus p̄cedentibus p̄t in gra
ma totalis eſt q̄ ſe talis eſt
poſſibile. Affirmatio et negatio ſunt vere ne eodē mō
hoc eſt verū ſe eſſe. aut ſe. Boēthius. Si ſe. Boēthius
nō videt eſſe ſic in. Boēthius ſe aūt magis ſ. in alijs. Si
ſit. p̄ nichil facit q̄ ſit verus in oibus nō hoc erit
verū ſimul dicere. Lege ne quocūq; ſit vera affirmatio
tio ſit vera negatio. et econtrario nō. cōuertibiliter
Lege ne quocūq; eſt vera affirmatio ſit vera negatio
ſed nō econtrario. ſi. nō ſequit. q̄ negatio erit omnis
et omnis affirmatione q̄ eſt falſum. Ad. p̄mō adhuc
magis. q̄ nō hoc erit ſimul ad eloquendū ſi cōmodū
ſequit. vna inconueniēs. p̄. eſt q̄ ille nō affert af
firmationē et negationē. et q̄ ambo erunt falſa. 2ⁿ eſt
q̄ verū nō ſi dicat q̄ verū eſt ſimul ſi dicatur
quemadmodū inconueniēs. potest q̄ ola erunt vnū ſunt

Ordo ad ſolūg obiectiōis.

Notandū

Quare ſimul ſit affirmatio et negatio ſi ſit vna p̄ſona ſ. ad ſupra obiectionē. Lege ſi ſit vna p̄ſona ſ. ad ſupra obiectionē.

Quare ſimul ſit affirmatio et negatio ſi ſit vna p̄ſona ſ. ad ſupra obiectionē.

q̄ ex vna p̄ſona poſſit id q̄ ſupra obiectum eſt. Lege aliquē bene rōnum nō
cōgnoſcēdi ſed magis patere videt. nā ouo melius. Lege
ciuit ineloquentia. Lege ola mentiens. et q̄ ide nō co
ſimilem se falſa dicere: neq; vt adoerſarius. neq; nō ſeq
uur q̄ ſi. diſcretū aliquē q̄ ſimul ſequit eſt verū q̄
uera ſunt ſe falſum: q̄ illud cōcedit adoerſarius ſ.
dicteria eſſe ſil vera. hoc quo ad ſ. nec ſequit q̄ ſi
aliqs dicit affirmationē eſſe verū. et econtra ſe dicere
falſum: q̄ dicit negatiuā q̄ utrāq; aſſerit eſſe ſil vera.
4ⁿ erūt inconueniēs non ſequitur ſicut ſpecies ſi
ens: ſed potius dicendum ergo ut patet q̄ aliquē horuꝫ
rationum non cōcludunt. ſed addo contra modo oē
patuimus: ſicut et rationes terti libri: ut ibidem fuit
dictum ſufficienter.

Notandū

Ad primū ſ. p̄mittēdū nō eſſe ad ſenſū inducendū
ſenſu quēlibet. p̄mittēdū. Nihil ad. 1ⁿ ibi. Si
mittere nihil. 1ⁿ ibi. Nihil ad. Si
gitur ſi ad illū dicat p̄mittēdū q̄ quēlibet nescit
uerū dicere. q̄ nō ſibi ipm̄ vera ſit affirmatio
negatio ne oēs ſibi ipm̄ ſint vera ſit affirmatio
bilomin ita q̄ſi. p̄ eſt q̄ ſup. Aliq̄ affirmatio ſignificat
ſicut nichil. Dicendū ad hoc eſſe verū q̄ ita ſe habet
ſicut ſignificat affirmatio. et ſimile ſup. Sed ſi
ad illud ſup. Ordinatū dat. Dicit ſ. ſolū
[illegible] affirmatio ſed negatio. Dicit ſ. nō
affirmatio ad negationē. ſ. nō ponit. Et ſi
mittere nihil ſcit. ¶ Amplius ſi quis dicat
tia. Q̄ nō potest ſi plurimū ſit. vel ſimul nō
ni poſſe ſignificari ſi illo quēadmodū ſi
bil. ſi nihil nec ens nec nō ens: ſed ita ē nō ita
ni ſimul. Vltrō ita dicit q̄ ſit aliq̄ ens aliq̄ nō ens
minabilis ita q̄ ſignificat q̄ ille dicit nihil nouerit aliq̄d de
mittere verū q̄ eſt ſ. ſuppoſiti. q̄ſi dicat
ibi. Amplius ſi q̄ſ. ſup ſimul ſe ſignificatione veri
falſi. verū ens eſt ſi dicit eſſe q̄ eſt nō eſt
eſt. falſum aūt eſt ſi dicit nō eſſe q̄ eſt aut eſſe q̄ nō
eſt. Et ſimus obiectionē ſolūdo p̄ncipaliter q̄ affirmatione eſt
ſtante vera negatio eſt falſa: et ſi ſupple
ctoriū. nō ſ. dicitur ſimul dicere. ſ. affirmare. et ne
gare nec addit ſibi q̄ ſortes hoc dicit. Cadorſum eē
q̄ eſt a principio poſitū: poſſet cōi dicere q̄ hic eſt pe
tino principi. ni q̄ ponit. dēlā dictionē eſſe ſimul ne
ram non concedere. hanc obiectionē. vera. falſi.

[illegible]

Preterea et si q̄maxime ita se h̄nt & non ita: cuctam natura tñ eoꝝ que sūt gradus inest: et magis ac minus talia ipa dicunt. Nō enī dualitatē sīr trinitatēue parē numeꝝ eē diceremus. neqꝫ hoꝝ uterqꝫ falsū eque dicit: q̄rū alter quoqꝫ alter nullo ipa quattuor dicit atqꝫ existimat eē. Quō si nō eque falsus dicūt patet alterū minus dicere falsum: quare magis ipse uerus q̄ alter dicit. At si id qd̄ est magis ꝓpinquius est: erit pfecto aliqd̄ uerū cui ꝓpinquius id qd̄ magis dicit uerū. Quō et si nō est aīt quippiam iam firmius atqꝫ uerius est. et sententia illa mera et prohibente desinire aliquid mente eximius liberam.

¶ Amplius si q̄maxime sic oia se h̄nt & nō sic: sed magis & min⁹ aliqꝫ est in natura entiū. Non enī magis dicim⁹ duo eē paria et tria. Nec sīr mentitus est qui quattuor pētbe opinat⁹ est et qui mille. Si igr̄ nō sīr: palā q̄ alter min⁹ quare magis uerū dicit. Si ergo qd̄ magis affini⁹ erit utiqꝫ aliqd̄ uerū: cui affinius qd̄ magis uerū: et utiqꝫ si nō est: iam aliqd̄ est firmius: et uerius et rōne remoti utiqꝫ erim⁹ incōdita: et phibente aliqd̄ mente determinare.

[illegible]

ex. I. opinione uel positione remoti erimus non condita [illegible]

Prima [illegible]

Cap. V.

Ab eadē aūt opiniōe pficiscit̄ et pythagore ipsius sūia: atqꝫ ambas ipsas sīr aut ueras: aut nō ueras eē necesse est. Nā si cūcta que videnī atqꝫ apparēt sint uera: necesse est uniuersa sīl uera falsaqꝫ eē. Complures enī ꝯria opinant: et eos qui eadē secū nō opinant falsa putare dicūt: quare sit et nō sit idē necesse est atqꝫ si hoc ita sit. necesse est ea que videnī oīa esse uera: qui nāqꝫ uera et falsa dicūt ac opinant: opposita opinant q̄ si ea que sunt ita se habent. oēs profecto uera dicūt ac opinant. Patet igitur has utrasqꝫ sententias ab eadem mente pendere.

¶ Et aūt et ab eadē opiniōe pythagore rōe: et necesse sit ipsas ambas aut eē aut nō eē. Nā si que videnī oīa sint uera et apparentia: necesse oīa sīl uera et falsa eē. Multi nāqꝫ ꝯria inuicē existimant: et nō eadē opinātes sibiipsis mentiri putāt. Quare necesse idē eē et nō esse: et si est hoc necesse putata oīa uera eē. opposita nāqꝫ inuicē opinant mentientes et uerum dicentes. ergo entia si sic se habēt uerum dicūt omnes. Quod quidem igitur ab eodē sunt intellectu utreqꝫ rōnes palam.

[illegible]

[illegible]

Non est aūt idē disputationis modus ad oēs. Quidā enī psuasiōe indigent quidā vi. Qui nāqꝫ dubitādo sic existimarūt. eoꝝ ignoratio sanari facile potest: nō enī orōni sꝫ menti ipsorum est occurrendum. Qui vō disputationis gratia ita dicunt: eorum est curatio redargutio orationis: que in uoce nominibusqꝫ consistit.

¶ Est autē nō idem modus homeliç ad oēs: hi nāqꝫ psuasiōe egent: alli vi. Quicūqꝫ enī dubitasse existimauerūt: hoꝝ bñ curabilis ignorātia. Non enī ad orationē sed ad mentē obuiatio est eorum. Quicūqꝫ vō orationis cā dicūt hoꝝ argutio curatio: et eius que in voce orationis et eius que in nominibus.

[illegible]

Jn ijs aūt qui dubitāt ex sensibilib⁹ reb⁹ hec est opinio oborta: utrqꝫ ꝯdictoria ꝯriaqꝫ inece cū ex eodē ꝯria fieri viderent. Quō si ipossibile est id fieri qd̄ nō est res antea pfecto erat utriqꝫ quēadmodū et anaxagoras inqt quolibet in quis eē mixtū atqꝫ democrit⁹. Etenim iste uacuū atqꝫ plenū in quauis eē pte cēsebat: et istoꝝ alteꝝ ens: alteꝝ haud ens esse dicebat.

¶ Uenit aūt dub. sensib⁹ hec opinio ex sensibi-

bus. Que quidē ens qd̄ si ꝯdictiōes et ꝯria existere videāt⁹: ex eodē facta ꝯria. Ergo si nō contingit fieri nō ens preextitit res sīr ambo ens ut Anaxagoras mixtū oē in oī ait et democritus. Etenim inane et plenū sīr sꝫ quācunqꝫ partem preexistere. Quāuis hoc quidem horum esse non ens illud vō ens.

[illegible]

T. c. 10. Ad eos igit̄ qui ex his ita existimarūt: parum recte dicere psū ignorare ipsos dicem⁹ id enī qd̄ est dupl' dr̄: quare fieri qp̄ piā ex eo qd̄ haud est quodāmodo nō potest et ens et nō ens eē potest nō tñ eodē modo. etenim potentia quidē fieri idē sꝫ. Contraria sꝫ actu aūt minime fieri potest.

¶ Ad eos quidē igit̄ qui ex his existimāt dicem⁹: q̄ mō quodā recte dicūt: et mō quodā ignorant. ens enī dupl' dr̄. Est ergo quō contingit fieri aliqd̄ ex nō ente. est aūt quō nō: et sīl esse idē ens et nō ens: sꝫ non sm idem. Ens pntē idē ens et nō ens: non sm idem. Ens pntē nāqꝫ contingit simul idē eē ꝯria: actu vō nō.

[illegible]

contradictoria esse simul vera, quia modo quodam recte, scilicet dicunt: et modo quodam ignorant, quod supra dicunt. Ens enim dicit duplex. Ens in actu et ens in potentia. Cum ergo supra dicunt quod ex non ente non fit ens, quodam modo dicunt recte et quodam modo non recte. Verum illud est ergo quod contingit aliquid fieri ex non ente, et quod non est ens, sed ex non ente actu ente aut in potentia. Verum illud sic non est ens et non ens in actu: contingit namque potestate idem esse contraria: perfecte vero videtur in actu non omnino.

Notandum solutionem istam datam esse per distinctionem. Cum enim arguebant quod ex non ente nihil fit, ergo ex eodem fiunt contraria, quod videtur illa contraria perstare in illo uno ex quo fiunt: et per consequens contraria simul esse in eodem et eadem ratione contradictoria: quia predictus fuit. Respondet distinguendo de ente: quia quoddam est ens in actu et quoddam est ens in potentia. Cum ergo dicit quod ex non ente nihil fit, verum est ex non ente in potentia ex ente autem in potentia fit, quod est quod fit, puta ex non ente est ens in potentia et nullum ens in actu contrarium est de se: et in tali ente in potentia utique sunt contraria et contradictoria simul: non actualiter sed potentialiter: materia enim est in potentia ad utrumque.

Notandum est quod ut habet declarari 7° huius duplex est potentia quantum ad presens spectat, scilicet obiectiva et obiectiva. Prima potentia nominat solum potentie. 2° potentia nominat obiectum potentie. Primo modo nihil est ens in potentia. 2° modo rosa non ex his possibilis producitur ens in potentia: quia igitur potentie opponitur actus, ideo duplex similiter est actus. Unus qui opponitur potentie subiective: et iste est actus forme. Alius qui opponitur potentie obiective: et iste est actus existentie que est ipsa res actualiter existens. Primo modo accipiunt hic actus et potentia non 2° modo. Verumtamen actus et potentia primo modo sumpta non sunt differentie entis communiter sumpti sed 2° modo sumpta. Verum quia philosophus 5° huius capitulo de ente dividit ens per actum et potentiam: non accipit potentiam subiectivam et actum ei oppositum, sed potentiam obiectivam et actum ei oppositum. Unde divisio de ente posita in loco isto est alia ab illa posita in 5° huius. Quinimmo tota ista divisio cadit sub altero membro illius divisionis, nam omne ens sive sit in potentia subiectiva sive in actu sibi opposito est ens in actu: quod opponitur potentie obiective. Verum ista prima divisio videtur subdivisio illius. Deinde cum dicit.

¶ Et insuper eos admonebimus et ad aliam in ratione rerum subiectam esse existimare cui neque motio neque corruptio penitus neque generatio competit.

¶ Amplius autem dignificemus ipsos existimare et aliam substantiam esse entium: cui nec motus existit: nec corruptio nec generatio omnino.

¶ Ponit secundam solutionem que est per instantiam sive interemptionem dicens: quod amplius autem dignamur, id est dignum iudicamus eos suscipere, id est opinari aliquam substantiam entium, id est numero entium, cui nec inest motus nec corruptio nec generatio omnino. Sed sicut probatum est 8. physicorum, que posito patet quod non potest concludi ex communi ratione quod talis substantia insit contraria vel contradictoria cum ex ea nihil fiat. Deinde cum dicit.

L. c. 11. ¶ Opinio autem non nullorum de veritate ea que in apparentibus rebus consistit ex sensibilibus orta esse videtur. Verum enim non multitudine neque paucitate discerni oportere censeat: id enim aliis dulce aliis amarum gustantibus esse videtur. Quare si omnes egrotarent aut omnes essent insani: duo vero aut tres valitudinem aut mentem habentes hi quidem egrotare viderent. Ceteri vero non viderent. Preterea complurimum ceterorum animalium sanis contraria de eisdem apparent: et nobis et insuper cuique ad seipsum non eadem semper sensu videntur. Quenam igitur istorum vera sint aut falsa incertum est sane: non enim hec magis vera quam hec sunt sed eque. Quapropter democritus ait: aut nihil esse verum: aut manifestum nobis non esse.

¶ Similiter autem et que circa apparentia veritas quibusdam sensibilibus venit. Verum enim non pluralitate iudicari putant oportet nec paucitate. Idem vero his dulce gustantibus esse videtur quidem illis vero amarum. Quare si omnes laborarent: aut omnes desiperent: duo autem vel tres sani sint: aut intellectum habeant: hos quidem videri laborare et desipere: alios vero non. Amplius autem multis aliorum animalium contraria videri et nobis: et ipsi autem unicuique ad seipsum non eadem sensus semper videri. Que igitur horum vera vel falsa non manifestum. Nihil enim magis hec quam illa vera sunt. Propter quod democritus ait: aut nihil esse verum: aut nobis non manifestum.

¶ Disputat contra opinantes omnia apparentia esse vera. Circa quod duo facit: quia primo premittit eorum motivas rationes. 2° subiungit earum solutiones disputando, scilicet contra eas. 2° ibi [Nos autem et hanc.] Prima in duas: quia primo ponit unum motivum quod erat esse eis et precedentibus de contradictione simul vera. 2° ponit motiva propria istorum ibi [Omnino vero.] Dicit ergo quod sicut supra opinionem contradictoria esse simul vera: venit quibusdam ex sensibilibus modo predicto: similiter et que est circa apparentia veritas, id est opinio de veritate apparentium venit quibusdam ex sensibilibus: illis scilicet qui non ex proterva: sed ex hac dubitatione in hanc opinionem devenerunt: et hoc ideo quia de eisdem sensibilibus habentur opiniones contrarie a diversis: et hoc tripliciter. Uno modo a diversis numero: eisdem tamen specie: ut quod unus homo iudicat dulce: alius homo iudicat amarum. Ideo dicit quod idem his quidem gustantibus videtur dulce: illis vero amarum. Alio modo habentur contrarie opiniones a diversis non solum numero sed etiam specie: quia aliquando est sapidus brutis est hominibus pravi saporis. Ideo dicit quod amplius autem multorum et aliorum animalium contraria videntur et nobis. Alio modo habentur contrarie opiniones ab eisdem non solum specie sed etiam numero: ut idem homo secundum diversa tempora et diversas dispositiones iudicat idem nunc dulce: et nunc amarum: nunc album: nunc nigrum. Ideo dicit quod est sumpsit unicuique ad seipsum non eadem secundum sensum videntur sup. semper: que igitur horum vera sit aut falsa, id est que istarum opinionum sit censenda vera aut falsa non est manifestum: nihil enim magis est hec quam illa vera sunt. Similiter quod non est ratio quare una earum sit magis vera quam altera: quia oportet quod equaliter ambe sint vere aut ambe false: propter quod ait democritus: aut quod nihil est verum, id est determinate in rebus: aut si est: non est nobis manifestum. Sed quia posset aliquis dicere contra hanc opinionem quod potest dari aliqua regula qua possit discerni de contrariis opinionibus que sit vera inter eas: dicamus quod illud sit verum iudicium de sensibilibus quod dant sani: non autem quod dant infirmi: similiter de veritate illud sit verum iudicium quod dant sapientes et intelligentes: non autem quod dant insipientes et ignorantes: ideo ipsi respondent ad hanc obiectionem quam rationem ponit philosophus in principio istius libri: dicunt enim quod verum, id est certum iudicium de veritate non debet iudicari ex pluralitate nec ex paucitate: ut scilicet illud dicatur verum quod videtur multis: et falsum quod videtur paucis: quia aliquando non est sic sanitas aut egritudo sive sapientia et insipientia: quia non videntur alii differre quam secundum multitudinem et paucitatem: quia si omnes vel plures laborarent, id est essent infirmi aut omnes insanirent, id est essent insani vel insipientes et fatui: duo autem vel tres sani essent: aut intellectum habuerint: hos quidem, id est duos vel tres iudicant sup. videri laborare et insanire: illos vero, id est omnes et multos non, id est quod illi multi reputarent sapientes et isti pauci insipientes: similiter intelligendum est de sanitate et egritudine: ex hoc ergo volunt isti quod non magis credendum est de sanitate vel veritate iudicio sani et sapientis quam iudicio egroti et insipientis reddendo singula singulis.

Notandum quod ideo forsan democritus opinatus est nihil esse verum determinate in rebus: aut si est quod latet nos: eo quod nostra cognitio ex sensu oritur: iudicium autem sensus non est determinate verum cum non semper uniformiter iudicet: quia non videtur aliquid certitudo esse in nobis de veritate ut determinate posset dici hec opinio est vera et opposita determinate est falsa: sed isto motivum nullum est: tum quia sensus nunquam decipit circa proprium obiectum sibi proportionatum: tum quia dato quod sensus decipiat ex aliqua proportione sive ex parte mane sive ex parte obiecti: sive ex parte medii: tamen non est necessarium propter hoc intellectum semper decipi: nam intellectus cum sit potentia superior posset corrigere errorem sensus: sicut dictum fuit in quadam questione in prologo primi libri. Deinde cum dicit.

¶ Omnino autem quia prudentiam quidem sensum: hunc autem alterationem esse putarunt: ideo id quod sensu videtur necessario verum inquiunt esse.

¶ Omnino vero propter existimare prudentiam quidem sensum: et hunc autem esse alterationem: quod videtur secundum sensum ex necessitate verum esse dicunt.

¶ Ponit motivum pro istorum qui opinati sunt omnia apparentia esse vera et sunt duo: quorum primum sumit ex parte sensus. 2° ex parte sensibilium: quod ponit ibi [Horum autem opinionem.] Prima in tres: quia primo ponit eam motivum huius opinionis sumptam ex parte sensus. 2° recitat diversorum opinionum qui in dictam causam concordabant. 3° arguit contra eos. 2° ibi [Ex his.] 3° ibi [Aut et gravissimum.] Dicit ergo quod omnino vero quia sup. ab antiquis suscipit, id est opinatur prudentia esse sensus, id est quod scientia nihil est nisi sensus: non enim distinguebant inter sensum et intellectum quare inquit sic est hunc autem esse per alterationem quod videtur secundum sensum dicunt de necessitate esse verum, id est quod cognitio sensus fiat per quandam alterationem et immutationem a sensibilibus videtur quod cognitio sensus correspondeat nature rei sensibilis et sic oportet quod illud sit verum quod apparet secundum sensum: quia igitur secundum eos omnis cognitio est sensitiva: sequitur quod omne illud sit verum quod apparet alicui secundum sensum aliquo modo.

Notandum quod ista ratio deficit: tum quia non distinguit inter sensum et intellectum: tum quia supponit iudicium sensus nunquam decipi: quod falsum est: nam decipit frequenter circa obiecta communia: et per accidens decipitur etiam quandoque circa obiecta propria: vel propter improportionem obiecti vel propter indispositionem organi: et idem est quod sensus quandoque iudicat de sensibili aliter quam sit in re. Deinde cum dicit.

¶ Ex his enim et empedocles et democritus ac ceterorum ut simpliciter dicam quisque talibus opinionibus obnoxii sane fuere. Empedocles enim habitu mutato prudentiam dicit mutari cum inquit. Ad presens hominum crescit sapientia semper. Et alio rursus in loco dicit. Ut vario semper mutatur corpore quisque. Sic sapere est illi mutatio ac mente moveri.

¶ Ex his enim empedocles et democritus et aliorum: ut consensus est dicere: unusquisque talibus opinionibus facti sunt rei. Etenim empedocles permutantes habitum permutare dicit prudentiam. Ad presens enim consilium augetur in hominibus et in aliis dicit. Quia quantum alteri transformati sunt tantum ipsi et semper sapere altera affuit.

¶ Recitat quidam opinionem in dicta motiva concordabant: et dividit in quatuor partes secundum quod opinionem recitat philosophus. 2° ponit ibi [Parmenides vero.] 3° ibi [Anaxagoras.] 4° ibi [Dicit et homerus.] Dicit ergo quod ex his, id est rationibus predictis democritus et Emp. et singuli aliorum facti sunt rei talibus opinionibus est dicere, id est probabiliter potest hoc ex eorum dictis: etenim pro quo Emp. permutantes habitum, id est dispositionem corporis dicit ipsam prudentiam permutare, id est sup. intellectum: quia est prudentia cum sequatur dispositionem corporis sic sensus: nam secundum eum prudentia crescit hominibus ad apparentiam, id est per hoc quod aliquid apparere incipit de novo ipsi homini perfectio scientie in homine ex hoc quod dispositio corporis variatur: et in aliis, id est libris, id est Emp. quod quantum ad alterationem transformati, id est secundum quantitatem qua homo transformatur ad alteram dispositionem corporis tanta eisdem semper curare difficile inquit, id est tot cure sive sollicitudines sive prudentie hominibus adveniunt quot variationes sunt in corpore: ex quo sequitur quod ad transformationem dispositionis corporalis sequitur transformatio prudentie: quod difficile est intelligere tamquam falsum. Deinde cum dicit.

¶ Et parmenides eodem modo dicit. Namque ut quisque suam retinet per membra reflexa temperiem, sic mente valet mortalis ubique: idem et hoc potest eundem plurimaque id cunctis mens est mortalibus eque.

¶ Parmenides vero enunciet eodem modo: ut enim quecumque habuerunt membrorum compositionem multe flexionis et intellectus hominibus adest. Idem enim est quod quidem sapit membrorum natura hominibus et omnibus et omni. Quod enim plus est intelligentia.

¶ Ponit secundam opinionem ad idem que est parmenidis. Dicit ergo quod parmenides eodem modo enunciat, id est de veritate rerum: sicut Emp. dicit ergo quod sicut quilibet homo habet complexionem membrorum circumflexorum: ita intellectus adest hominibus. Si diceret quod in membris hominis est magna diversitas et circumflexio ad hoc ut talis dispositio membrorum conveniat operationi intellectus qui sequitur complexionem membrorum: dicit enim quod idem est quod sapit de natura membrorum: et quod est in omnibus, id est in singulis partibus universis: et etiam in homine ita quod in toto universo illa virtus dicitur deus: in singulis vero partibus dicitur natura: in homine autem dicitur intellectus quia habet plus in homine quam in aliis partibus universis: quia in homine illa virtus intelligit propter determinatam complexionem membrorum: non sic autem est in aliis rebus propter quod habet intelligi quod intellectus sequatur dispositionem corporis et complexionem ut sic non differat a sensu. Deinde cum dicit.

¶ Anaxagoras etiam et in ea talis a quodam familiarium recensetur. Talia ipsis ea que sunt erunt: qualia ipsi illa existimabunt.

¶ Anaxagoras quoque pronunciatio recordatur ad quosdam sociorum eius quia talia ipsis erunt entia: qualia utique existimaverunt ipsi.

[illegible]

C Videtur aūt et homerū videri hāc opiniones hēs: q hectorē fecit iacere alia sapientē ex ictu sui mēte demotū: ppterea qd iapulit ex ictu fuit mēte demotū. Pa qd ēt ij qui mēte sūt demoti: sz non eadē. Palā quod et si utrīqz prudentia sint: ea que sunt sta tē ipsi sunt utrīqz prudētia sunt: ea que sunt ita simul et non ita se habere.

¶ Dicit aūt et homerū videri hāc hēre opinionē: qz fecit hectorē tanqz in extasi fuerit a plaga iacere aliud sapientē tanqz sapientes quidē et desipientes nō eadē. Palā ergo qz si utrīqz prudētes: et entia simul sic et nō sic se habēt.

[illegible]

Notandū [illegible]

Notādū [illegible]

C Et enī id qd inde euenit absurdissimū esse: peratū si qui maxime id verū qd perspici pōt viderunt. Sunt aūt ij qui maxie querūt hoc ipm ac amāt: ij tales opiniōes habeāt et hec de veritate dicāt ac asserāt: quo pacto non absurdo aio fuerunt ij qui philosophari aggrediūt. Querere nāqz veritatē perinde erit atqz si volantia quispiā persequatur.

¶ Quare et grauissimū accidit. Nā si qui maxime cōtingibile verū viderūt: hi aūt sūt maxie querētes ipsū et amātes: hi tales hēt opiniōes et talia enūciāt de veritate: quō nō est dignū et stupere philosophari conātes. Nā voliā persequi erit veritatē utiqz inquirere.

C [illegible]

T.c.11. C Causa vō opinionis hec fuit: nā de his quidē que sūt veritatem cōsiderabāt: ea vō que sūt existimaverūt ipsa sensibilia eē: putarūt in his aūt abundāt indefiniti natura et eius qd est hoc pacto quēadmodū diximus est. Quare verisimile quidē: non autem vera dicunt. Sic enim magis dicere decet: qz ut epicharmus in xenophanem dixit.

¶ Huius aūt opinionis cā est qz de entibus quidē veritatē intēdebāt. Entia aūt putauerūt eē sensibilia solū. In his vō multa que indeterminati natura existit: et que entis sicut diximus. Propter qd decenter quidē dicunt: nō vera aūt dicunt. Sic enim congruit magis dīc qz sicut epicharmus ad xenophanem.

C [illegible]

Notādū [illegible]

C Preterea omnem quidē hanc naturam motam videntes, de eo vō quod mutatur nihil vere dici videntes. Circa id quod omni ex parte mutatur: nihil vere dici posse arbitrabant.

Ex hoc enim existimatione summa illa opinio pullulauit: quā eracliti sequaces atqz cratilus habebat. Qui quidem postremo nihil dicere oportere arbitrabat: sz digitū dūtaxat mouebat: atqz eraclitū increpabat. Propterea qd dixit fieri nō posse ut bis eūdē fluuiū quisqz ingrediatur: ipse nāqz neqz semel arbitrabatur.

¶ Amplius aūt oēm videntes hāc motā naturā de permutatiōe aūt nihil verū dicimus. Circa vō omnino permutātē nō cōtingere verū dicere: ex hoc existimatiōe pullulauit opinio dictorū summa que est dicentiū eraclitizare: et qualē cratilus habuit. Qui tādē nihil opinatus est oportere dicere: sz digitum mouebat solū: et eraclitū increpuit dicentē bis in eodē flumine nō est intrare: ipse enim existimauit nec semel.

C [illegible]

Notādum [illegible]

Nos aūt et ad hāc rōnē dicemus: id qd mutatur cū mutatur eē non putare aliquā ipsius rationem habere.

¶ Nos aūt ad hāc questionē dicemus: qz permutans qd permutatur hēt quādam ipsius veram rationem non existimari esse.

C [illegible]

C Quanqz cōtrouersiā hēt. Id enī qd abiicit hēt aliqd eius qd abijcitur: et qd fit aliqd iā eē necesse est. Omnino qz si corrūpitur erit quippiā ens: et si fit id ex quo fit et a quo generatur necesse est: atqz hoc non in infinitū procedatur.

¶ Et quidē est dubitatissimum: hoc enim et ens habet aliquid eius qd abijcitur: et eius quod fit iam necesse aliquid esse omnino. Quod si corrumpitur existet aliquid ens: et si fit ex quo fit et a quo generat necesse est esse: atqz hoc nō esse in infinitum.

C [illegible]

¶ Sed hic cōsiderādū dicemus non idem esse in quantitate atq; qualitate motum: ratione ipsius quātitatis non mouentis: ratione aūt qualitatis mouentis cognoscimus.

¶ Ex hoc pcedentium ordine dicimus q; non oīa q; mouent̄ fm quātitatē: fm qualitatē aūt: ea quātitatē. Sicut patet in igne qui calefacit. ¶ Dicit aūt. Sed fm ipm̄ cōtra cognoscimus.

¶ Dicit ergo q; sicut in libro de sensu & sensato dictū est: motus ab ētrinseco ut plurimū fit in medio: ab intrinseco aūt in ipso mobili. Et ideo ea q; mouent̄ fm qualitatē: ut plurimū mouent̄ ab ētrinseco: ea aūt q; mouent̄ fm quātitatē: ut plurimū mouent̄ ab intrinseco. Et ideo ea q; mouent̄ fm qualitatē: ut plurimū mouent̄ in medio: ea aūt q; mouent̄ fm quātitatē: ut plurimū mouent̄ in ipso mobili. Et hoc ideo: q; ea q; mouent̄ fm qualitatē: ut plurimū mouent̄ ad ea q; sunt cōformia ei: ea aūt q; mouent̄ fm quātitatē: ut plurimū mouent̄ ad ea q; sunt cōtraria ei

Si non que est cerua.sed de colore quisq; cernit est vilus non gustus: de sapore aut gustus non visus.

¶ Simpl' "alit" ē in sensibilib' nō fit ppria alitas nec visus.

C Ponit ibi rōnē.2.q nequit in sensibilib' nō fit ppria alitas nec visus. Si nō est ei⁹ ppriū obiectū: aliud ei⁹ ppriū obiectū erit. Illi nō est ei⁹ ppriū obiectū. Sed nec ei⁹ obiectū est ppriū obiectū alterius

potestur id visu quod mel esse gustatu autem non esse mel videatur: et unisque oculis sint dissimiles non idem appareat. nam ad eos qui propter causas olim dictas id quod videtur inquiunt esse verum, atque ob id ipsum omnia similiter vera et falsa esse dicunt. facilis est obiectio: et enim neque potest ut neque omnibus eadem neque sibi semper eadem sed semper contraria eodem in tempore videantur. idest tactu quidem cum digitis super digito ponitur duo, visu autem unum. sed non eodem sensu atque per idem et eodem modo temporeque eodem. Quare hoc erit verum. sed fortasse propter hoc necesse est haec dicere qui non ob dubitationem sed disputationis gratia dicunt non esse hoc verum sed huic verum.

Si autem non omnia sunt ad aliquid sed quaedam sunt et ipsa secundum se, non utique est omne quod apparet. nam quod apparet alicui apparet. Quare qui dicit omnia quae apparent esse vera, omnia facit ad aliquid. Propter quod et observandum dum vim in sermone quaerentibus simul autem et sustinere sermonem dignificantibus quod non apparet est sed quod apparet cui apparet et quando apparet et inquantum et ut. Si autem sustineant quidem sermonem non sic autem sustineant: accidit ipsis contraria cito dicere. contingit enim eidem secundum visum mel apparere, gustui vero non. Et oculis duobus existentibus non eadem utrique visui si sint dissimiles. Quia ad dicentes propter olim dictas causas quod apparet verum esse: et propter hoc omnia similiter esse falsa et vera. Neque enim omnibus eadem apparere contingeret neque ipsi semper eadem sed multotiens contraria secundum idem tempus. Tactus enim duo dicit in digitorum variatione, visus autem unum. sed non quidem eidem et secundum idem sensum et similiter et in eodem tempore. Quare hoc utique erit verum. sed fortasse propter hoc necesse dicere hos qui non propter dubitationem sed orationis causa dicentibus quod hoc non est verum sed huic verum.

Ponit predictorum positionum improbationem. [illegible]

similiter quoque et sermoni dare dignantibus. [illegible]

Atque ut antea dictum est necesse est ad aliquid omnia facere et ad opinionem et sensum. Quare neque fuit quicquam neque etiam erit nullo antea fuit opinante. Quod si fuit vel erit: patet non omnia ad opinionem referri.

Et sicut prius dictum est necesse ad aliquid facere omnia et ad opinionem et sensum. Quare non factum est nec erit nihil nullo preopinante. Si vero factum est aut erit palam quia non erunt omnia ad opinionem.

Ostendit qualiter sententia philosophi sit obviandum existentes et secundum veritatem. [illegible]

falsum et est verum quod aliquid factum est et erit nullo preopinante. [illegible]

Preterea si unum ad unum aut ad definitum refertur: et si idem est et dimidium et equale sed non equale ad duplum neque dimidium ad equale refertur: si idem sit homo atque id de quo habet opinio: id quod opinatur non erit homo sed id de quo habet opinio. Quod si unumquodque erit ad id quod opinatur: id sane quod opinatur specie fuerit infinita.

Amplius si unum ad unum aut ad determinatum. Et si idem et dimidium et equale sed non equale ad duplum neque dimidium ad equale ad opinans itaque si idem est homo et opinatum non est homo opinans sed opinatum. Si vero unumquodque fuerit ad opinans ad infinita erit specie opinans.

Ponit secundam rationem. [illegible]

Notandum [illegible]

Esse igitur hanc opinionem firmissimam omnium non esse simul veras enuntiationes oppositas: et quid haec accidit qui ita dicunt: et cur ita dicunt satis a nobis est dictum.

Quod quidem igitur firmissima opinio omnium non esse simul veras oppositas dictiones: et quid accidit ita dicentibus et quare ita dicant dictum sit.

Epilogat circa determinata. [illegible]

Cum autem impossibile sit contradictionem simul de eodem esse veram: palam quod nec contraria simul inesse eidem contingit. Contrariorum enim alterum est privatio non minus substantie autem privatio negatio est ab aliquo determinato genere. Si igitur impossibile est simul affirmare et negare vere impossibile et contraria simul inesse nisi aut aliqua ex parte ambo aut alterum quidem aliqua ex parte alterum vero simpliciter.

Si autem impossibile est contradictionem simul esse veram de eodem palam quod nec contraria simul inesse eidem contingit. Contrariorum enim alterum est privatio non minus substantie autem privatio negatio est ab aliquo determinato genere. Si igitur impossibile est simul affirmare et negare vere impossibile et contraria simul inesse nisi aut aliqua ex parte ambo aut alterum quidem aliqua ex parte alterum vero simpliciter.

[illegible]

Cap. VII.

At vero neque medium inter contradictionem quicquam esse potest: sed aut affirmare vel negare unum de uno quolibet necesse est.

Patebit autem id ita cum primo quid sit verum et quid falsum diffinierimus. Nam dicere quidem id quod est non esse aut id quod non est esse

est falsum vere vo id qđ est esse vid qđ nō
est nō esse est verum. Quare vquo dicit illud
medium esse aut non esse verum aut falsum di
cendū nec id qđ est nec id qđ non est esse
aut non esse dicit.

¶ Sit vo nec cōtradictorio medii esse contin
gēdū necessariū: aut dicere aut negare vnū
de vnoquoq. Palā aūt primū affirmatū
bus quid verum vquid falsum. Dicere nāq
eum nō esse aut nō eum esse falsum: eum autez
esse: non eum nō esse verū. Quare vdicendo
esse aut nō esse verū dicet aut mentiturnec
negando dicet eum nō esse aut esse: nec negando non eum.
Restat ergo vt affirmando dicat esse aut negando eum nō esse.
Et hoc est quod primo dicebamus: quia scilicet oportet
dictoria: vel per vnā negationē illud precipue quod
bet et affirmatio vera vel negatio. Cum qđ eoo fa
et. ſ. eū esse vel nō esse. ſ. ipsum positionē. ſ. medium
positionē. ſ. dū. Quare nō contrariū. ſ. duo eius in
[Amplius aūt medii. ſ. dū. Amplius pōt esse. ſ. dū. Am
plius aūt. ſ. dū. Amplius aūt oē in
finitū. ſ. dū. Amplius pōt esse

Le. ¶ Quia aũt z hoc opinio: periculo sum ergo opinionem eorũ z aduersarioꝝ. Ad cuius rõnem cõsiderandum est quomodo rõnes cõcludant uerũ id cẽ qđ est per rõnẽ cõclusum. Omnis igit per hãc cẽm hoc dicit: qui dum, propterea qđ omnium quorumcũq rõnem.

¶ Venit aũt hoc opinio qđdã sicut z alie inopinabilis. Qui enim uidere nõ pñt oẽs ones cõsequentias ex oni cõfirmãt necẽ cõsequentiarum, ex quibus oni cõfirmãt necẽ qđ est syllogizare. Ex quo ĩcidit pp talẽ cãz dicere. Jlli vo propter oẽs rõnẽ inquirere.

¶ Declarat martinus hanc positionẽ. Circa qđ scia sit primo enim premittit mortuum huius positionis. 2m̃ adungit motiuũ z principium procedendi circa eam. 3m̃ exponit aliquas opi. philosophorum circa opi. sequentem. Secunda ibi. ¶ Principium autem ad hoc. Tertia ibi. ¶ Videtur autem eradicari. Dicit ergo q ista opi. euenit quibusdam ex eo z alie inopinabilium ideꝫ sicut alie opi. ex numero ĩnopinabilium hoc modo quo dicetur: z ponit unum causa primum ex quo quando aliqua non possunt solui rones z cõsequentie ideꝫ sophistice assumptas z oniones. Ex quo ĩcidit ut ille opi. existimauerit confirmari uerum esse qđ est syllogizare. Secunda ibi. ¶ Principium autem ad hoc. Ibi ostendit quod ideꝫ sit syllogizare

¶ Dñs ille quidē Zenō ut fabulā nō uerā: ille aūt ut ueritatē non fallēs uera protulit. Accidit ipso nubilomitos or ut boc uerū sit multa falsāq; postulare. Quāc enī dicit uerā or ationes esse uerā est uera boc aūt in infinitū proficiscet.

¶ Dicāt accipiat hic qđ ferā q non uera so la est ille vo fāl propriā q non falsa: nubilo mitos infinitas accidit ipso petere oratiões ueras r falsas. Nam qu dicit uerā or atione uerā est boc aūt in infinitū nader.

¶ Excludit fallaciā dicēs: cū enī aliquis forte q dicit qđ dicit oīa esse uera excipit ab illa uniuersalitate hāc propōnē. Nō qđ dicit oīa esse falla excipit hāc opinionē. Hanc responsionē excludit dicens. q si aut illi excipiant hoc. Certum quidem fuit eos dicere illos non esse uerū: sed qui ponit oīa esse falla excipit. Illos propriā opinionē q non fallant. si aūt sic dicant: dominus erit. Cōtingere eos querere. r repetere infinitas orationes ostendit falsas. nā qui dicit uras orationi esse uerā: hoc erit in infinitū nadit. vult dicere q si rādeat modo ponendo. sequit q tingat eis repetere infinitas orationes veras r falsas r hoc pro ponentes oīa esse uerā esse falsā. Si enī; oēs una opinio falla. ut dicit illi si oēs una opinio uera sequit eāi infinitas esse fallas. si oēs una opinio uera est ut dicit: ponēs oīa esse falla sequit eāi infinitas esse uras: quod sic patet. nam si alia opinio est uera: sortes sedet: r alia erit uera. sortem sedere est uerū. r si alia est uera: alia ulterius est uera. sortē sedere est uerū: r sic in infinitū. semp enī qui dicit oē orationē uerā q uera sit uerus est r uerum dicit. similiter qui dicit oē orationē falsā q sit falsa falsa; est. r hoc pcedere in infinitū: pōt qui dicit orationē fallam esse uerā fallam est. r fallam dicit: r sic ulterius in infinitū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Patet aūt neqs eos qui oīa quiescere: neqs eos qui oīa moueri dicunt dicere uera.

¶ Palam autē hoc quia nec qui omnia quiescere dicunt uera dicunt: nec qui oīa moueri.

¶ Improbat errores circa motū r quietē. r primo errorem dicentiū oīa moueri semper uel oīa quiescere semper. Eoo errorem dicentiū oīa aliquando moueri non semper uel aliquādo quiescere non semper. 2° ibi| Sz nec omnia. ¶ Prima in duas: quia primo ponit errorem opinionem. 2° subiungit eius improbationem. 2° ibi| Nam si quiescent. ¶ Dicit ergo. q ex predictis est manifestū q nec opteneus oīa moueri nec opteneus oīa quiescere uera est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nam si cuncta qđcunt semp cadē erūt uera r falsa. at boc mutari uidēt. Qui nāqs dicit: aliquādo ipse nō erat. r rursus nō erit.

¶ Nā si qđcunt oīa semp boc uera r falsa erūt. Videt aūt boc trāsmutatū: nā qui dicit aliquando ipse non erat: uerum non erit.

¶ Improbat dictum erroneū. r primo ipsum ad unā partem uel opi. qui. I. ponit omnia quiescere. 2° ipsum ad aliam qui ponit eia moueri ibi| Si vo oīa. ¶ Dicit ergo. q si oīa quiescant sequit q oīa erunt semp uera r falsa. r sequitur q quicqd est nec semp est uerū r quicquid est falsum semp sit falsum. nā posito q oīa quiescāt nihil mouebitur a sua ospositōe in qua est: quicqd aūt nihil mouebitur a sua ospositōe in qua est: illud aut̄ uidebit esse fallū: quod uidet fabulā. q uidetur boc transmutari. I. q uerum uel falsum propositio nis transmutatur: nec boc est irrationabile q opinio ospositio transmutet. nā etiā; qui dicit. Deo qui opinatur uel profert propositionem ipse aliquando nō erat uel profert propositionem ipse aliquando nō erit: r uerū aliquando non erit: si igitur ipse homo opinās r uerū aliquando non erit: si igitur ipse homo opinās uel proferens propositionem mutatur quia aliquando est: aliquando non est. quid mirum si ipsa opinio uel propositio mutatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed oīa mouentur: nihil erit uerū: ergo oīa fallā. at demōstratū est id impossibile esse.

¶ Si vo oīa mouent: nihil erit uerū. ergo oīa fallā: hoc ostensum est q impossibile est.

¶ Improbat sēm partem uel sēm errorem: qui ponit oīa moueri semper per quas rationes quas ibi| Sed ponitur ibi| Amplius ens. ¶ Dicit ergo. q si vo oīa ponitur ibi| Amplius ens. ¶ Dicit ergo. q si vo oīa ponitur semp moueantur sequitur q nihil erit uerū: r omnia semp moueantur sequitur q nihil erit uerū: quia omne quod mouetur ut sit non dum est. quod autem verum quod mouetur ut sit non dum est. quod autem verum est iam est: sed ethenim est supra. I. q boc est ipse. I. est iam est: sed ethenim est supra. I. q boc est ipse. I. oīa esse falla r nihil esse uerum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Posterea id qđ est mutatur necesse est ex ali quo enim ad aliquid est ipsa mutatio.

¶ Amplius esto permutari est necessē nam ex aliquo in aliquid est permutatio.

¶ Ponit secundā rationem dicens q amplius necesse est eos quos permutari: dicit q omne quod permutatur est ens. nam permutatio est ex aliquo in aliquid ita scilicet q fabricatus motus habet aliqđ de utroq; termino r manet idem sub utroq; terminorum: quare quod mutatur est aliquid manens: quare nō omnia mouentur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vo neqs oīa qđcunt sterilitāt aut mouent. nihil autē est qđ semp aut mouet: aut qđcit: Est enī aliquādo semp mouet ea que mouentur. r primū ipsum mouens īmobile est.

¶ At vo nec oīa qđcūt aut mouent aliquādo: semper aūt nihil. Eterni est aliqđ qđ semp mouet quę mouent: r primū mouēs īmobile ipsum.

¶ Improbat errorem dicentium omnia aliquando moueri non semper uel oīa aliquando quiescere non semper Adeo dicit. q nec boc sup. est uerū q omnia quiescant aut moueantur aliquando. semper autem nihil. sup. mouetur uel quiescit: sunt enim quedam que semper mouent mota ut sunt corpora celestia. r est aliqđ primum mouens quod est idem ipsum īmobile. Qđ est īmobile semper idē manens: r boc est primū mouens.

Notandum q ut potest haberi ex loco r magis ex posse ex 6° physico rum. boc non est uerum q omnia semper moueantur cum sit dare aliqua īmobilia: nec est uerum q omnia semper quiescant cum sit dare multa que semper mouentur: nec est uerum q omnia aliquando quiescant aliquando moueantur. nam est dare aliqua que semper mouentur r nunq; quiescunt: r aliqua que nunq; mouentur: r est ita uerum q aliqua semper moueantur ut corpora celestia. r aliqua nunq; mouent ut primū mouens quod est deus r cuī intelligentie f̄m viā philosophōr: aliqua autem sunt que aliquando mouentur r aliqñ desinūt: ut oīa gīabilia r corruptibilia re-

Quomodo intelligendum sit quod omnia moueantur.

Quomodo intelligendum sit quod omnia quiescant.

Quomodo intelligendum sit quod omnia moueantur.

Quomodo intelligendum sit quod omnia quiescant.

Quomodo intelligendum sit quod omnia moueantur.

Quomodo intelligendum sit quod omnia quiescant.

¶ Incipit liber. v. Cap. i.

Principiū dī partim id rei vi motus ospiās fuerit primo aut lōgitudine aūt vic. hinc qđē paciplī est: ecōtra aūt alterū.

¶ Principiū dī aliud quidē vñ aliqđ rei mouebil primū: vt lōgitudinis r vic. hinc qui dam hic principiū: ex opposito aūt alterum.

¶ Postq; pbo in ipso huius declarauit ambitū huius scie ondendo ad que se extendit ideratio metaphisica. Nunc in quinto libro ne laboret in equocationibus aut inctionibus fiue acceptiōes fiue significata nominum que subsunt considerationi huius scientie.

Ad cuius cuidentiā notandū q sicut dictum est in ipso libro quelibet scia versatur circa tria considerata. I. circa sbm: circa passiones subiecti: r circa principia subiecti. Scōm boc ergo ille dictus liber diuidit in tres partes. Quia primo pbo distinguit significata siue intentiones nominū que significant causas r principia. scōo que significant ens r partes entis qđ est sbm huius scie. tertio que significant passiones omnia. 1° ibi| Unum dicitur. ¶ 2° ibi| Perfectum vo dicitur. ¶ 3ª una in duas. primo enīs facit qđ dictū est. 1° distinguit vna nomen significās qđdā principiū causae r principia. I. necessariū. nā ea necessitio influit ad esse causati. 2° ibi| Necessarium dicit. ¶ Prima in quatuor. nā primo distinguit hoc nomē principium. 2° hoc nomen causa. 3° hoc nomen elementū. 4° hoc nomē nā: quoq; quodlibet significat hoc mō rōnē causalitatis. 2° ibi| Causa vo. ¶ 3ª ibi| Elementū vo dicit. ¶ 4ª ibi| Tra quidē. ¶ prima in duas: q primo distinguit diuersos modos principij. 2° reducit eos ad vnam cōem rōnem. 2° ibi| Omniū igitur. ¶ Circa primā tria facit: q primo ponit modos principij f̄m q principiū comparat ad rem cuius est principiū. 2° ponit modos principij f̄m q principiū comparat ad rem q principiū est. 3° ponit modum vnum principij f̄m q comparat ad rem cognitionē. 2° ibi| Aliud vñ primum generatur. ¶ 3° ibi| Amplius vnde nota res. ¶ Prima in duas ff̄. primo modos principij: ita q primus sumatur simpl̄. secūdus vo f̄m quid r ad hominem. 2° ibi| Aliud autem vnde. ¶ Dicit ergo. q principium dicitur aliud quidem. I. vno modo: vnde aliqs mouet primū ipsum rem. I. illa pars magnitudinis: vnde primo incipit illa res moueri: ut in longitudine r in via. hinc quidem hoc principium econtrario vo dicetur. I. q in longitudine sine ut via ex parte illa est principium a quo motus incipit: ex parte vo contraria di uersam. I. finis uel terminus motus.

Notandū q sicut habetur ex tertio quarto r ex sexto physicorum. secundum primo r posterius in magnitudine siue spatio sumitur primo r posterius in motu r in tempore. Ex illo ergo modo principij accepto penes spatium quo est motus potest accipi correspondenter principium in motu illa pars que respondet primo parti spatij: r principium in tempore illa pars que respondet primo parti motus r spatij. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Partim id vñ vnūqđq; optime fieri potest. ut r in eruditiōe nō a pmo interdū r ab ipso principio rei sed vnde facilime quisq; disce re poterit incohandū esse videtur.

¶ Aliud vñ unūq; optime fieri vnūqđq; tum do ctrinę non a primo rei principio aliqñ inco bandū est: sed vnde facillime addiscet.

¶ Ponit sex modi diuersos. aliud. I. alio mō dicit. pmo vnde oppositum sit vnūqđq. I. aliud vnde dr oppositum. I. qui mouet. uel optime. ut habet aliā ex est disciplinarum. I. licet videamus in disciplinis nos tris aliqñ nō esse incohandū scientiā addiscere a primo rei principio. Sed vnde facile addiscit. ideo q quandoq; aliquis incipit addiscere non ab eo quod est primū per simpliciter primum f̄m naturam: sed ab eo quod est magis notum quo ad nos quoq; est quandoq; posterius f̄m naturam: r ex hoc patet quod necessarium in addendo: quia primus modus est principij simpliciter accepti. Iste secundus modus est principij accepti f̄m quid r ad hominem: nam illud quod isto modo est primū: est quandoq; posterius simpliciter ut patet ex predictis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Partim id ex quo pōt qppriās fieri eo pacto ut insistat naungi carina r ędū fundamentū r alialiū quidam eorū quidā cerebrum: quidā aliquid aliud tale putant.

¶ Aliud vñ primū gīatur inerficut nauis fe delis: r domus fundamentū: r alialiū alij cor alij cerebrū: alij qbūqđ; simi ant tale putant.

¶ Ponit modos principij in comparatione ad rem generationi r factionem. Circa qđ duo facit. primo enī ponit vnū modum f̄m qđ principiū factionis est intellectus. 2° ponit alios modos f̄m quos principiū est extrinsecum. 2° ibi| Aliud autē vnde. ¶ Dicit ergo. q aliud. I. alio modo dicitur principium: vnde primū generatur res uel mouetur. I. illa pars rei: principiū generationis est qua rei generatio incohatur. nauis fidelis: r domus fundamentum. In nauī enim primo fit fedile. I. carina que est quasi fundamentum nauis. Et in domo primo fit fundamentū. r aliqui; aliq; ipsoq; fidelis opinantur illam partem esse cerebri: quidam cordis: aliq; quecunq; talium f̄m diuersas opi.

Notandū q sicut vñ primo. 1° de alia aliū distinguitur ante aliam mota r facta. I. est. I. a. I. a. I. a

¶ Dicit modus principij fm̃ q̃ principiū factionis est
principiū: i potest unus modus quinq; primus est fi
¶ principiū essendi: i reperit in subiecto secundus est
principiū motus: i reperit in mobilibus: i artificiali
bus. 3ⁿ⁹ ibi. Aliud enim scire. ¶ Dicit ergo q̃ aliud. s.
aliis est scire primū quod illud vt sit primū non esse
partis: i materiale quia primū quod sic est primū ē pars ex
quo: i materiale quia primū quod sic est motus. ¶ Dicit
ergo: q̃ primus modus huius dictionis principium ē bifa
riam: scilicet modus essendi: i modus motus. Essendi
quidē principium est illud a quo aliquid est quocunq; mo
do: siue absolute siue ad bene esse. Motus autē principium
est illud a quo primo exit motus: i natura. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Partis id cui" potius ut moueri ea quę mo
ti essent: i mutabili ea quę mutant: quasi eo ut
magistratus qui ille in ciuitatib": i principa
tus: i regna atq; tyrānides: arteq; ā: i bonā
matrie: archytectonicę principia dici solent.

¶ Aliud fm̃ eū" volūtatē mouentē quę mouē
tur: i mutantē quę mutant ut fs̃ constituto prin
cipat" ciuitatis ille: i ciuitatib": i principa
tus: tyrannides. Principia autē artes: i bonā
matrie architectonice principantur: i operat aliis sibi
seruientibus sicut dictū est in primo libro.

Notādum q̃ principatus: i principes dicunt
ci in ciuitate qui plerunt in offi
cijs particularibus puta vicarij: bajuli: iudices: i bu
lenarij: dicunt aut imperia illi qui dicuntur ciuitati
bus: i regnorū: puta reges. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Posteaq; vñ res primo cognoscā pōt: id ā
rā principiū dicit ut demonstrationū suppo
nones. Dat aut modo: i causę dicunt: eōq;
enim causę principia sunt.

¶ Amplius vñ cognoscibilio reo primū: i hęc
est principiū ratio: demōstrationū suppōnes:
totiēs ait: i cāe ostr. eōq; entiū cāe principia.

¶ Dicit rursum modū principij in ordine ad rerum co
gnitionē dicens: q̃ amplius sup. dicit principia illud
vñ primū fit nota rei: i illud rale dicit rei principiū:
vnde res primo innotescit: i ut sunt suppositiones. i. fm
ea in demonstrationi. Dignitates enim: i suppositio
nes dicuntur principia demonstrationi. Addit autē
enī dicentur cause: questiones sūpte: i quot modis dī
citur principium: eōq; enim cause sunt quedā principia
hoc nō eodem modo nam in plus se habet principium
q̃ causa nam terminus a quo ut motus potest dici principium
vñ motus non tñ causa. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Vniuersaliter igit principiū est cōe: ut id ex pri
mū vñ est aut ex quo aut cognoscat. Horū
aūt alia ilunt: alia sūt exterma: idcirco natura
ac elemētū principiū est: i mens: i electio: i
substātia: id ēt cui" cetera sūt aut sūt. ¶ Copu
latum enī: i cognitiōe: i motuo principiuz est
ipsum bonum atq; cuiam malum.

¶ Quum igit principiū cōe est primuz esse vñ
aut est: aut fieri: aut cognoscat. Horum aūt hęc
quę necessitāt sūt illa vō extra: quia propter: i
natura principiū: i elemētū: i mēs: i voluntas
et substātia: q̃ cui" cā: multoz enim: i cognitio
nes: i motus principiū est bonū: i malū.

¶ Reducit ōia modo sūpta ad vnū cōem rōnez: di
cens: q̃ oīum principiū. i. cōmune predicatū: modorū
est hoc cē vnum. i. esse primuz aut est: aut fieri: aut co
gnosci. i. aliqd ex primuz ad ipsum ad esse sicut ens
quod est. i. aliqd ex primuz ad rem ad fieri sicut
pus rei ipsum ad tertiū modū: ad ipsū ad fieri quia
ad primū hōs quarū ipsū modū: at p̃z innotescit: siue
ipsum ad cognitionē ipsum ad ultimū modū: hęc aūt
principia hec quidē sunt inexistentia: in tertio modo
hec aūt exterior: in ordine aliqo modio: quapropter: i
natura: i elementū sunt principiū principalia: ut ibidē
patebit: i mens. Intellectus: i voluntas que sunt ps
cipia artificialia sūpta sunt principiū exterius: eōq; ibi
dē dicta. ¶ Amplius vñ principiū: i principalius: i
principatus: i principes dicunt: i principatus: i
principalius: i principes: i principatus: i principes
principatus: i principes: i principatus: i principes
principatus: i principes: i principatus: i principes
principatus

ne z statuaria arte z eris per aliqd geschis ut statua est.at nō eodē mōs ex qde ut mate riecare aut ut id ex quo motus pficitur.

¶ Accidit aūt multotiens dicto cause z mul- tas easdē eē cāsnō s3 accñs:ut statue statue tas eiusdē eē cāsnō s3 accñs sed inquā factiua z caenon sm aliqd aliud. Sed hoc qdē tum statuariis aeris nō eode mō. Sed hoc qdē ut materia:illud vo ut vnde motus.

¶ Declarat quādā conditionē z generatione sequen- tes dictas causas z sunt tres... ponitur ibi. Et adin aliqd... Amplius aūt. Dicit ergo q ipse cau sis dicte multotiens ut predixim⁹ eē accidit multas esse causas eiusdē rei non sm accidens sed sup per se ut statue ipsa res statuafactiua vel ipse statue factor ut statue habet alia litera z eē ea non sm q aliqd aliud s3 inquātū statua.i.nō per accidens sed per se:sed non eodem modo sunt cause:sed hoc quidem.i.es ut ma teria.illud autem.i.statue factor ut vnde motus.i.ut causa efficiens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et inter se sunt mutuo causa:ut exercitiū bo ne cā est habitudinis : z hec exercitij.at non eodē mō s3 hec ut finis illō ut pricipiū mot⁹.

¶ Et adinuicē cause sunt:ut laborare esse est eue chie:z hec laborādi:s3 nō eodē mō:ue3 hoc qdē ut finis:illud vo ut principiū motus.

¶ Ponit scđam conditionē dicens q alique sunt cause adinuicē:Exemplū ut laborare est causa euechie.i.bo ne dispositionis que est in sanitate : z hec euechia est causa laborandi:sed non eodē modo:verum pro scđi: sed hec quidē.i.euechia est causa ut finis:illud vo.i. laborare ut principium motus.i.causa efficiens:labor enim moderatus causat bonam dispositionē efficere malos humores corporis consumēdo.Illa aūt dis positio est id ad qd labor ordinatur ut ad finem.

Notādū q sicut efficiens z finis sibi hoc mo do correspondēt:sic etiā materia z forma:efficiens enim est causa finis:z econuerso:ta men differēter:nā efficiēs est causa finis quātū ad esse nam producit formā que est finis:sed finis est cā effi cientis non quātū ad esse:sed quantū ad causare:quia tamen finis mouet efficiens ad causandū:z efficiens agit ex appetitu finis:similr forma est causa materie: z econuerso:sed quantū ad esse quia cum forma dat materie esse z actum specificum:materia vo sustentat formā.nam loquendo naturaliter:sicut est impossibile materiā existere sine forma:sic z formā sine materia: qualiter autem aliqua non possent sibiinuicem eē cau se non obstante q causa se prior simplr q causatū:ex quo videtur sequi q idem respectu eiusdem sit prius z posterius simpliciter z sm naturā:patebit in qōne alterius ponenda. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Idē insup ɔtrioꝝ interdū est cā . Qō enim p̄ns cā cuiuspiam est:id z abiens nōnunq̄ cām est ɔtrij:dicimus ut gubernatoris absen- tiam subuersionis nauis cuius p̄ńtia cau sa erat salutis:utraq3 tamen z p̄ńtia z ab sentia cause sunt ut mouentes.

¶ Amplius aūt z idē q̄nq3 ɔtrioꝝ est cā:qō enim p̄ns hui⁹ cā est:hec absens cā videt q̄nq3 de ɔtrio. Ut absentia gubernatoris deperdi- tionis:eius⁹ erat p̄ńtia cā salutis. Utraq3 vo p̄ńtia z priuatio cāe sūt ut mouentes.

¶ Ponit tertiam conditionem causarū dicens q am- plius autē q hoc idem quādoq3 est causa contrarii: nunc quod enim presens est causa huius : hoc absens causatur.i.dest accusatiuus.idest dicimus : quandoq3 esse causam de contrario.idest q idem quandoq3 qđ est causa vnius contrarij per sui presentiā:est causa al terius per sui absentiam.qđ exponit cum dicit:ut ab- sentia gubernatoris est causa perditionis:cuius erat presentia causa salutis.utraq3 vo z presentia z priua- tio.i.absentia sunt cause ut mouentes.i.de genere cau se efficientis:hoc autem dicit ne forte aliquis crede- ret referendum esse ad diuersa genera causarum sicut due prime conditiones.

Est autem attendendum q quando idem est sic causa contrariorum nō est eodē modo:sed vnius est causa per se z alterius per accidēs:gubernator enī per se saluat nauē:s3 per acci dens perdit qñ non est presens. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.13. Uniuerse aūt nunc dicte cause quatuor in gñā manifestissima cadūt. Elementa nāq3 sillabaꝝ materiā cōficiendorū operum arte ignē z terrā z talia oīa corpoꝝ partes totius suppositiōis deniq3 cōclusionis ut id ex quo res fiunt cāe eē ɔstat.atq3 hoꝝ quedā sūt ut subiectū:ut dicunt partes quedā ut qditas totū inq3. Cōpositio atq3 forma:at semē medic⁹ quiq3 cōsulut z oīno efficiens oīa sūt cause: vñ est principiū mutatiōis aut quietis. Que dā aūt sūt ut finis bonūq3 ceteroꝝ:id enī grā cuius cetera fiunt. Optimū esse finisq3 illoꝝ solet. Intersit autē nihil bonū ipsū an appa rens bonum dicatur:tales igitur atq3 tot cau se speciei esse videntur.

¶ Hee vo cāe dicte in quatuor cadūt modos manifestissimos. Nā elemēta sillabaꝝ ma- teria factoꝝ:ut z ignis z terra z talia oīa cor poꝝ:z partes totius:z suppositiōes ɔclusionis ut ex quo cause sūt. Hoꝝ aūt hec quidē qua si subiēm ut partes:alia vo ut qđ qd erat esse:ut totū z compositio z spēs. Sperma vo medi cus:z cōsiliator:z oīno efficiens oīa sūt cau se vnde principium pmutationis aut status: alia vo ut finis:z bonū aliorū.nam qđ cui⁹ cā optimū z finis alioꝝ vult esse. Nihil autē differt dicere siue bonū siue apparens bonū. Cause quidē igitur hę z tot sunt specie.

¶ Resumit omnes dictas species causarum:ostendens eas esse quatuor:tñ exemplificans de eis dicens : q omnes dicte cause cadunt in quatuor manifestissimos modos.nam elementa idest littere sillabarum z ma- nufactorum puta artificialium.ignis terra z huiusmo di corporum simplicium elementorum.etiam partes totius:z suppositiones.idest principia respectu cōclu sionis.omnia supple ista sunt cause ut ex quo.idest de genere cause milia:z sic exemplificandū est de cā mā dicens q hoꝝ supple ex quo res cōstituit:hec supple hēt quasi subiectū z mā:ut ptes z cetera supradicta scđo exemplificat de cā formali dicens s3 illa.i.alia se hēt ut q qđ erat eē.i.ut formalis cā ut totū cōpositio spe cies. Tertio exemplificat de cā efficiente dicēs sperma vo z medic⁹ z ɔsiliator z oīno efficiēs.oīa supple hec sūt cause.vñ principiū pmutationis aut status.i.quietis. Ponit aūt sperma iter causas efficiētes rōne virtutis actiue que est in spermate.nā sm suā opi.sperma viri hēt virtutē actiuā in gñatione fetus:menstrua autē fe- mine se hñt ut mā:z cedūt in substā fetus:de quo utrū sūt vel nō hēt declarari in 8° huius. Quarto exē plificat de cā finali dicēs q alia cā se hñt ut finis z bo nū alioꝝ.nā qđ est cuius cā est optimū iter alia z vult esse finis alioꝝ.vult esse.i.hēt aptitudinē ut sit finis alioꝝ.addit aūt.q nihil refert dicere siue bonum siue apparēs bonū:hoc aūt dicit si forte diceret q nō sem per finis bonus est.nā aliqñ aliqd pficiunt sibi malum finē:qñ inordinate agūt.puta latro vel homicida.idō di cit.q nihil differt siue ille finis sit bon⁹ existēs siue ap parēs:nā oē agens agit.ppter illud qđ sibi apparet bonū:hoc enī per se intēdit:s3 illud sit malū sm eē:la tro aūt intēdit ditari:z homicida vindicare iniurias: que eis videntur bona magis q opposita:nullū enim agens agit respiciēs per se ad malū.ultimo epilogat. q cause quidē he sūt z tot specie sicut dictum est.

Notādū q oīa enumerata in prima parte līe reducunt ad cām mālem.nā līe sunt mā syllabaꝝ.patet de se z mā artificialiū.puta lignū vel lapis:ignis et z terra aqua z aer sunt mā corporū mixtoꝝ.partes etiā.nā quecūq3 qualitates seu quā titatiue z māles sūt mā totius:pmisse et dicunt mā cō clusiōis.nā in pmissis est ɔsiderare mediū z duas ex- tremitates:quarū vna de altera ɔcludit vtute medij qđ nō itrat ɔclōnē:pmisse igit possūt dici cā efficiēs ɔclo nis rōne medij:s3 sunt mā ɔclonis ratione extremita- tis maioris z minoris que sūt partes conclusionis.

Notādū etiā quātū ad scđam partē līe q for mā cōparata ad mām dī totū z com positio z spēs aliter z aliter sm q mā sumitur tripliciter in diuersis:quedā enī est mā sm cōpositionē ut la pides sunt mā domus:z illi mãe corrñdet forma que dī cōpositio. Alio mō est mā sm alteratione quādam ut cib⁹ alteratus dī eē mā corporis ul' sanguinis:z isti mãe corrñdet forma que dī spēs.nā alimentū corru ptū z puerius suscipit spēs z formā alei. Alio mō acci pit mā sm alterationē līt z cōpositionē:ut quatuor ele- menta sūt mā mixti:eo mō quo manent in mixto:z isti mãe corrñdet forma que pōt dici totus sicut ex aqua z melle fit quoddā totū:quod dicitur idromel.

T qui modi causaꝝ numero qdē3 sūt multi:si in capita aūt z ipsi redigātur pauciores euadūt. Dicunt enī3 cause multipliciter z ipsaꝝ que sūt eiusdē spēi alia prior alia z posterior:ut sanitatis medicus atq3 artifex.z cōcentus eius.qui dē sonos cōplectit.duplū ac numerus:z semp ex que cōtinent quātis singularium.

¶ Modi vo causaꝝ numero qdē multi sūt:ca- pitulati vo z hi pauciores. Dicunt enī cause multipliciter:z ipsarū spēi eiusdē prius z poste rius alia q3 alia:ut sanitatis medicus:z arti- fex:z eius quod est diapason duplū z nume rus:z semp cōtinentia que cuiusq3 singularium.

¶ Postq pħs ostendit causarum species:hic ostendit causarum modos. Circa quā facit. q primo ponit diuersos modos siue cōbinationes causaꝝ:scđo reducit eos in se inuicē.ponit qđdā documētū circa pdicta. 2° ibi. Amō oīa. 3° ibi. Differūt aūt intantū.

Ad euidētiā prime partis sciēdū q modi causaꝝ qui hic iplicitur cōsiderā tur. Prīa cōbinatio est vel sunt ppie vel cōes. 2° vel sūt per se vel per accidēs.3° vel sūt actu vel potentia. 4° vel sūt simplices vel cōplexe.prīmo ergo exponit primū modū.... Amplius aūt ut actu. 3° ibi. Potest vo aūt. 4° ibi. Amplius aūt cōplexa. Dicit ergo.q modi cāꝝ vere sūt multi numero capitulati vo.i.principales z capitales sunt pauciores z hi qui sequunt. Dicunt enim cause multi pliciter z carū cōparatiua.i.causaꝝ que sunt in eodē gñe.sup.est aliā diuersitas:q altera.sup.causa est prior z altera est posterior.i.ppria.z sic est primus mo- dus z prima cōbinatio causaꝝ:qđ exponit cū subdit ut cā sanitatis est medicus z artifex:s3 medicus est cā ppria:artifex cā cōis sicut patet:z ille cause pertinēt ad genus cause efficientis:sic sup ipsius diapason est causa duplū z numerus.duplum ut cā ppria:z nume rus ut cōis. Addit aūt semp que sūt ɔtinentia singu laria se hñt sup.sicut cause cōes z vniuersales.

Notandū q modi causarum hic traditi su- muntur multis aliter:nā q̄libet enim hēt sub se multos modos ɔtentus pñt accipi sm diuer sa gñā causaꝝ:sūt et de per se z de per accidente:tum per se z per accidēs sunt duo modi:z tñ reducunt ad vnū cōe z ad vnā cōbinationē. Itaq3 cause dicunt multi pliciter nō solū quātū ad diuersitatē gñis:vel specierum et quātū ad cās particulares que reducunt ad idē gen⁹ hīi ergo dī q modi causaꝝ sūt multi numero:s3 capi tales z sub cōpendio accepti sunt pauciores.

Notandum et q cā cōis z ppria in eodē gñe cause cōparat semp ptī.i.ad s3 coitatē cātiatiui vel sm coitatē pdicationis. Exēplū primi.sol z hō gñant hoiē:sol est cā cōis illo mō z hō est cā ppria z pticularis. Exēplū scđi.artifex ut cōis z medic⁹ ut ppria. Patet aūt q artifex de medico pre- dicatur.non sol de hoīe sicut patet:atraq3 aūt mō cōe se hēt ut prius z ppriū ut posterius:s3 differenter:quia enī z gñā ɔtinet sua inferiora:z virtutes celestes cōti nent inferiores:illa ɔtinentia que cōpetit causis effen tialiter ordinatis.pretermisso aūt primo modo exem plificat de scđo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Preterea ut accidēs z genus huiusmodi sta- tue aliter polycletus est cā z aliter statuarius accidit enī statuario ut sit polycletus.z ea q accidit:z eius cōtinēt accidens:ut hō est cā statue:que cōtinet accidens:ut hō est cā statue aut oīno aīal qd est polycle⁹ hō z hō est aīal. Sunt aūt z accidentiū alia remotiora aliis atq3 ppinquiora:ut si albus ac musicus cā statue diceretur:s3 non solū polycle⁹ vel hō.

¶ Amplius aūt ut accidēs z hoꝝ genera:ut sta- tue aliter polyclet⁹:z aliter statue factor: statue factori polycleti esse. Et quia accidit statue factori polycletū esse. Et cōtinentia accidens ut hō cā statue aut z to taliter animal:quia polycletus hō z hō aīal.

[illegible]

Notandū [illegible]

Notādum [illegible]

Notandū [illegible]

¶ Preterea ⁊ hec ⁊ ille complexe dicuntur ue luti non polycletus aut statuarius: sed statua rius polycletus.

¶ Amplius autem cōplexa hec ⁊ illa dicuntur ut nec polycletus nec statue factor: sed poly cletus statue factor.

[illegible]

¶ Preter aūt oēs que accōmodate dicūtur ⁊ que per accidens: ut potētes alie ut ope rātes dicunt: ueluti extruende domus cā est ędificator aut ędificans ędificator.

[illegible]

Ad cuius [illegible]

Notandū [illegible]

¶ Interest autē tm̄ cause eius actu ⁊ singula res: ⁊ ea quorum sunt cause simul sunt ⁊ non sunt: ut hic qui medetur cū hoc qui sanatur: ⁊ hic qui ędificat cū hoc qui ędificatur: sed que sunt potentia: nō semper: non enim simul domus ędificatorque corrumpūtur.

¶ Differūt aūt intātū q agētia qdē ⁊ singula ria simul sunt: ⁊ nō sunt: ⁊ ipsa ⁊ quoq cāe: ut hic medēs cū hoc cōualescēte: ⁊ hic ędifica tor: cū hoc ędificio. Que aūt sūt ptātē nō sp̄ Corrūpunt enim nō simul dom⁹ ⁊ ędificator.

[illegible]

¶ Cap. III.

Lc. 4. c Lementū dicit id ex quo qppiā com ponit primo ita ut insit: indiuisibileq

[illegible]

¶ Elementū vo est ex quo cōponit primum in existente indiuisibili specie in aliam speciem.

[illegible]

¶ Ut uocis elementa sunt ea ex qbus cōponit uox: ⁊ in que diuidatur ultima: que qdē non ulterius in alias uoces diuersas a se specie di uiduntur: sed si etiam diuidantur partes eiusdem sunt rationis: ut aque pars aqua est: sed non sillabe sillaba.

¶ Ut uocis elementa ex qbus uox cōponit: ⁊ in que diuidit ultima. Illa vo non adhuc in alias uoces ab ipsis specie diuersas: sed si di uidātur particule sunt eiusdē speciei: ut aque

particula sepa rata sed non illabe.

¶ Dicitur aut hoc nomē elemētū ab alimēti pri cipi per cuius ad similitudinē oīa corpa simplicia dicunt elemēta. Vñ ait Boetius. 1° de hebdo. Quis ait q̄ elementū est indiuisibile hoc est quod in species quas dividit non recipit. Et Aristo. 1° de celo. 1° dicit q̄ elementū est quod primo componit. Et 1° de anima. Elementū est in quod ultimo diuidit. Et Auicen. 1° de celo. 1° dicit q̄ elementū est quod primo componit. Et 1° de anima. Elementū est in quod ultimo resolu

[illegible]

Sed aduertendum [illegible]

[illegible]

¶ Nasci aut ea dicuntur: que per aliud incrementum suscipiunt: ex eo q tangunt adiuncta q sunt: aut copulatam: ut fetus: interest autem inter copulationem et tactum: in quibusdam enim preter tactum nil aliud est necesse est. In his autem que copulata sunt est aliquid vnum: in utrisque quidem: quod copulationem pro tactu facit: et esse primum quantitatem et non qualitatem vnum.

¶ Nasci vero dicunt que cumque augmentum habent per alterum in tangendo. Conasci aut et adnasci ut embrio. Differunt autem conascentia a tactu: hic enim nihil preter tactum alterum necesse est esse. Inter mul autem natus est aliquid vnum idem in ambobus quod facit per tangi simul nasci et vnum esse secundum continuum et quantum: sed non secundum quale.

¶ Exponit quid sit per nasci de quo fecerat mentionem: et ponit tres conditiones. Prima est q nasci dicunt per quecumque habent augmentum: differt enim generatio viuentium a generatione non viuentium: quia non viuens non augmentat nec alimentum vnit generati sed dicitur ut cum ignis generatur ab igne: generatio autem viuentium que per hoc dicunt nasci ut dictum est fit per quandam vnionem ad primum generationem: sicut cum in arbore nascitur fructus vel ramunculus: et quia additio quanti ad quantum facit augmentum in generatione viuentium videtur esse augmentum quoddam. Secunda conditio est. q illa dicunt nasci que habent dicta augmenta per alterum: i. per appositionem alterius alterius diuersi: et per hoc distinguit illud augmentum ab augmento per sumptionem: quod est adiuncta spiritus motus: nam in augmento dicto proprie autem aliquid in seipso per hoc q illud quod additur transit in substantiam eius quod augetur: sicut alimentum transit in substantiam alterius et nutritur: sed illud quod nascitur non transit in substantiam illius a quo nascitur: sed magis est apponitur tamquam alterum et diuersum ut patet in exemplo dicto. Tertia conditio est q tale augmentum fit in tangendo et in conasci: et annulus in ambobus: omne enim facientes augmentum potest fieri simpliciter: vel per solum contactum vel per solam conascentiam et compositionem vnius alteri in extremis. Exemplum primum: ut addita parietis. Exemplum secundum: capilli nati ex capite in generatione aut viuentium: [illegible] appositionem patet in ordinationibus que non solum tangunt materiam sed et aliquid et conascunt: differt autem illa conascentia a tactu: hic enim. i. in tactu nihil alterum est necesse esse preter tactum: i. nihil est necessarium preter tangentia quod faciat ipsa esse vnum sed in simul natis conasci: vel annulus est aliquid vnum in ambobus quod facit pro tangi: i. loco tactus. Ita nasci i. conascentia et ligata et vnum esse secundum continuum et quantum: sed non secundum quale: quod dicit. propter hoc quod illud vnum quod est ligamentum annulus non est ipsa esse vnum secundum continuitatem quantitatis: non tamen ipsa esse vnum secundum qualitatem. Deinde cum dicit.

¶ Preterea natura dicitur id ex quo primo est aut fit aliquid eorum que natura constant: quod quidem est informe ex suaque potentia immutabile: ut statue quidem eneorumque vasorum conatura dicitur: ligneorum autem lignum: et in ceteris simili modo. Ex his enim vnum quod constat: prima materia permanente salua: etenim hoc et elementa modo naturam eorum esse que natura constant: ut ereo dicunt: quidam ignem: quidam terram: quidam aerem: quidam aquam: quidam aliquid aliud tale: quidam horum aliquam: quidam hec vniuersa dicentes.

¶ Amplius natura dicitur ex quo primo aut est aut fit aliquid entium natura: inordinato existente et immutabili a sua propria potestate: ut statue et vasorum ereorum conatura dicitur: et ligneorum lignum. Similiter autem et in aliis. Ex his enim est vnumquodque saluata prima materia. Hoc enim modo et existentium natura elementa dicunt esse naturam: alii ignem: alii terram: alii aquam: alii aerem: alii aliquid aliud tale: dicentes: alii quedam horum: alii vero hec omnia.

¶ Ponit 4m modum dicens q amplius. i. alio modo dicitur natura id ex quo primo aut est aut fit aliquid entium: et hec est prima materia que est primum rei et quantum ad esse et quantum ad fieri existente non inordinato et immutabili a sua propria potestate. i. q ipsa materia existit in natura de se inordinata quoddam pro quanto caret de se omni forma: ipsa tamen est immutabilis in sua potestate: quia ipsa non potest seipsam transmutare ad formam: sed habet transmutari ab exteriori agente ut ex dicta natura statue: et vasorum ereorum: et lignum ligneorum: similiter autem et in aliis. Exemplificat autem in artificialibus: oportet intelligere naturalia: non enim est philosophi adducere notiora ad notificandum minus nota: nam ergo ex qua primo res fit dicitur natura rei isto modo. Ideo subdit: ex his enim. i. ere et ligno que sunt materia est vnumquodque saluata prima materia: hoc enim modo non existentium dicunt sup. antiqui elementa esse natura: alii ignem: alii aquam: alii terram: alii aerem: alii aliquid aliud tale dicentes: puta aliquid medium inter ignem et aerem: vel inter aerem et aquam: alii quedam horum: non omnia alii omnia sup. dicunt hec esse elementa et materiam rerum

[illegible]

Notandum [illegible]

¶ Alio preterea modo natura dicitur eorum substantia que natura constant: ut ii censent qui dicunt naturam primum esse compositionem: aut ut empedocles ait: qui quidem naturam nullius eorum esse que sunt: sed mixtionem dumtaxat mutationemque mixtorum esse: ab omnibus vero naturam vocari dicit: quam obrem et ea que natura sunt aut fiunt: et si id iam est ex quo ipsa sunt apta fieri aut esse: nondum tamen naturam habere dicimus: si speciem non habeat atque formam.

¶ Amplius autem alio modo dicitur natura existentium natura substantia: ut dicentes naturam primam compositionem esse: ut Emp. dicit q natura nullius est existentium: sed solum mixtio et permutatio permixtorum est. Natura vero in hominibus nominatur. Quia propter et que cumque natura sunt aut fiunt iam existente ex quo nata sunt fieri: aut esse: non dicimus naturam habere si non habent speciem et formam.

¶ Ponit 5m modum dicens q alio modo dicitur natura existentium natura substantia. i. forma ut dicentes naturam primam esse compositionem ipsorum. i. mixtorum. ut Emp. dicit q nullo existentium natura sup. est aliquid appositum: sed solum mixtio et permixtio mixtorum: natura vero in hominibus nominatur hoc modo ut homines qui sunt diuerse permixtionis dicant hic diuersam naturam. Subdit autem rationem quia vsi sunt ad probandum formam esse naturam rei. Dicit quod quecumque non sunt aut fiunt: non dicimus habere naturam iam existente supple principio materiali ex quo nata sunt fieri aut esse si non habeat speciem et formam. i. q nulla res dicitur habere naturam ex hoc solo q habet materiam ex qua fit: nisi et habeat speciem et formam quod est idem: vnaquaque enim res dicitur habere propriam naturam et speciem principaliter per suam formam. Deinde cum dicit.

¶ Natura igitur constat id quod ex his utrisque componitur: ut animalia partesque ipsorum.

¶ Natura quidem igitur quod ex his utrisque est: ut animalia et eorum partes.

¶ Concludit ex predictis quid sit habens naturam: nam si non dicitur de materia et forma sequitur q illud quod est ex his utrisque est quidem natura. i. ens naturale et habens naturam ut alia et eorum partes: puta ossa et carnes et huiusmodi. Deinde cum dicit.

¶ Natura autem est materia prima: que duplex est. est enim aut ea que ad ipsum est prima: aut ea que omnino est prima: veluti vasorum materies eneorum: ad ipsa quidem prima est eo. simpliciter autem forsitan aqua si omnia ea sint aqua que liquescere possunt.

¶ Natura autem materia prima: et hec duplex: aut que ad ipsum prima: aut omnino prima: aut operum eneorum: ad ipsum quidem primum eo quod ipsa est aqua: si omnia liquabilia aqua.

¶ Exponit et declarat quod dicit modus [illegible]

[illegible]

¶ Et insuper forma atque substantia que quidem est generationis ipsius finis. Per translationem autem iam et omnino substantia natura propter hanc dicitur: quia et ipsa natura substantia quedam est.

¶ Et species et substantia hec autem est finis generationis. Metaphora vero iam et omnino substantia natura dicitur propter hanc: quia et natura substantia quedam est.

¶ Exponit quintum modum dicens enim q forma est natura hic dicit quedam de forma. i. q ipsa est species et substantia rei et finis. i. terminus formalis generationis: quia illa forma est substantia rei. Ideo secundum quandam metaphoram existens omnis substantia est natura. Dicit ergo q sup. forma que dicitur natura est species et substantia: hic autem est finis generationis: metaphora vero iam et omnino. i. sic omnis substantia dicitur natura propter hanc. i. propter formam que natura. i. forma substantia quedam est.

Notandum [illegible]

Notandum [illegible]

¶ Ex his igitur que naturae sunt dicta substantia eorum que principium in seipsis habent ut ipsa sint prima est perfecto natura propterea natura dicitur. Materia namque ex eo natura dicitur quia est huiusce susceptrix: generatio etiam pullulatione natura propterea dicitur q ab ista est motio principium quoque motus eorum que natura constant ipsa eadem est que quidem inest aliquo modo aut potentia aut actu.

¶ Ex dictis igitur prima natura et proprie dicta est substantia que principium motus habentium in se inquantum

ipla. ¶ Materia nlqz q; bonū est susceptiua esse et naturā et gñationē et ḡrūpi: et ab hoc nō ē p̄cipuū mor̄ natura excellēti: bo est excellēto aut potētiale. aut actu.

¶ Refert ois modus nature ad vnū principiū mouens ut forma mi est magis nāle pter: ꝑ ois mi est forme. ois q; ois modi nāe reducūt ad mouēs q; est forma. Dicit ꝑ q; ē pter nāle ꝑ forma ē: q; ē ꝑ nā ē ꝑ nāle. ꝑ ipa ē forma ut a ꝑte forme. q; ē ꝑ nāle ꝑ forme. ois mi ē ꝑ nāle ꝑ forme. ois mi ē ꝑ nāle ꝑ forme. ois mi

Notandū ꝙ necessariū ꝙ quedā sunt cōplexa ⁊ in quolibet eorū est reuenire ad aliqđ ꝑm⁹. ⁊ illud opꝫ esse simplex simpliciter sibi ẽsponit. qz in ordine incōplexoꝝ si sit fm se aliqđ ẽt ꝑm necessariū simplex: qđ no sit aliqđ ẽt ꝑm necessarium simplex: qđ no sit aliqđ ẽt ꝑm necessarium simplex: qđ no sit aliqđ ẽt ꝑm necessarium

Notādū ꝙ ē manifestū ē ꝙ ē ē ē

¶ Quo aūt vnā ea dicunt matrice quoq; mel lecto idiuisibile est quę quātę ipsum sit. Ita ē nequę ipe nequę loco separe possuntq; etiā ēe nequę ipe nequę loco separe possuntq; etiā rōne: bonum ea quę subsistunt sunt.

¶ Quo vo quoq; intelligentia indiuisibilis intelligit quid erat esse: non potest separari intelligit quid erat esse: non potest separari nequę reperiuntur loco nequę ratione: materie boc vnum ē bonum quecunq; subsistunt.

¶ Ponit 5m modū quē ē q dicunt vnū ee quod nec est diuisibile nec intelligit qđ qđ erat esse est indiuisibile ē illa quę sic. Illę vnū nō pōt separi nec ipe nec loco nec ratione: sed sic materie vnū ē bonū quecunq; subsistunt quę nō possūt separi. vno mō sic. q; is idiuisibile est. Quidā ee quo est. Sic idiuisibile de quo sic. Sic idiuisibile est materie nō est cōpositū. q; q; aure est nulli accidit ex parte nō est cōpositū. q; q; aure est nulli accidit ex parte nō est cōpositū. q; q; aure est nulli accidit ex parte

[illegible]

Notandū [illegible]

Notandū [illegible]

Notandū [illegible]

Ad cuius [illegible]

¶ Amplius aūt alia fm numerū sunt vnū: alia fm species: alia fm genera: alia fm analogiā. Numero quidē quoq; materia vna. Specie quorum ratio vna. Genere quorum eadē figura prędicationis fm proportionem: quęcunq; se habent ut aliud ad aliud.

¶ Ubi diuidit vnū fm diuisionē logicā. Circa qd duo facit. q; primo ponit illos modos distinctionis. 2° eorū mutua litudinē et reductionē. 3° ibi Semp itaq. Dicit ergo q; amplius alia sūt vna fm numerū. alia fm speciē. alia fm genus. alia fm analogiā. Nūc qdē dicit vnū quoq; ma est vna. i. alia sūt proprietas individualis que est prima ca indiuidualitatis. Specie vo sūt vnum. quoq; ratio. i. diffinitio est vna: diffinitio enim pre est speciei. cū diffinitio ptinet ex genere et differentia ex quibus pre constat species. vnde si aliqui genus pata habentia definitur: hoc est ut habet aliqua latior ratio speciei sicut dictū fuit supra capitulo de elemento. Genere vo dicunt vnū quoq; eadē est figura prędicationis. i. quecunq; sūt in eodē prędicamento: quilibet enim prędicamentū habet proprium modū prędicandi: differens ab alio prędicamento: sicut omnes qualitates predicant de subiecto per modū forme informantis. Scdm vo proportionē. i.

fm analogiā dicunt vnū: quecunq; sic se habent ut aliud ad aliud. q; duplicter exponit. vno modo ut duo cōparant ad vnū fm diuersos habitudines. puta urina et medicina cōparant ad sanitatē. altera ut signū. altera ut causa. Alio modo exponit ut cōparantur duo oia ad alia eo modo quo sunt ut habent serenitas ad aerem. sic tranquillitas ad mare: et ideo serenitas et tranquillitas sunt vnum proportione: et utrumq; significat quietem quandam reddendo singula singulis.

Notandū q; ex hoc loco qd dicit q; illa sūt vnū quoq; mā est vna: sumunt qdam argumentū q; mā que est altera pe cōposita est cā indiuidualitatis. Sz ista ratio non arguit. q; si mā est cā indiuidualitatis: ergo eadē mā: ibi erit idē indiuiduū fz indiuidualitatis: ergo eadē mā est cā indiuidualitatis. q; est euidenter falsum. Confirmatur. si primo ex aqua gnetur ignis. et 2° ex igne gnetur aqua. patet q; aqua primo corrupta et aliqd 2° gnata habet eandē mām et sic eiusdē speciei. ergo aqua primo corrupta et 2° gnata esset eadē nūo. qd est falsum. quē tunc per nām corrupta possent redire eadē numero. Sz. qd est causa indiuidualitatis est cā distinctionis. sed mā non est cā distinctionis. q; actus distinguit ex 7° metaphisice. mā non est actus. ergo etc. Sz. ex 7° metaphisice mā non est actus. hoc fz qd est de essentia speciei. ut patet 7° et 8° huius. fz qd est de essentia speciei: nō est cā individuationis. quē tunc speciē esset indiuidua et hec ergo mā non erit cā indiuidualitatis. Confirmat. q; semp ꝯtinuū est extra rōnē eius qd ꝯtinet: fz mā est de rōne speciei. ergo speciē sine mā specifica nō pōt per mā ꝯtinet ad hecceitatē sine indiuidualitatē: nec auctas hic posita cogit. nā hic equiuoce capit mā.

Ad cuius euidentiā notandū q; mā et forma ponunt relative. ex 2° phisi. et quoq; modis dicitur vnū opponitur tot modis dicitur et reliquū ex primo topi. Forma aūt q̄tū ad pesens spectat: accipitur duplicter. s. pro forma ptis que est altera pe cōposita. vel pro forma toti que est ipsa qdditas. Sic mā corrisponder dicitur duplicter. q; quedā est mā que opponit forme ptis. et hec mā que est principiū essentiale rei cōstitutiū cū forma vnū ens per se: quedā est mā que opponit forme totius. s. ipsi qdditati. et per ꝯsequens est mā que est oia sue pte idiuidualis: que est cā pa hecceitatis et idiuidualitatis que pōt notari hecceitas. cū ergo dicit phisi q; illa sūt vnū numero. quoq; mā est vna. loquit de mā non primo mō sz 2° mō dicta: que congruē et pe vocat mā: quatenus ꝯstituit rem in esse ultimo subiectibili et mali. non autē in esse formali: q; ut dictū est: nō pōtinet formaliter ad formalē qdditatē rei: et ista expositio consonat lre phisi. Subdit enim q; illa sunt vnū specie quorum ratio est vna: ratio qdē sumitur pro qdditate que dicit forma respectu esse indiuidualis. Deinde cum dicit.

¶ Semp itaq; posteriora anteriora sequunt. Quę enim numero sunt vnū: ea sunt et specie vnū: at quę specie sunt vnū: ea nō oia numero sūt vnū: sed oia gne sunt vnū: quę sunt specie vnū. Quę vo gne sunt vnum: ea non oia sunt specie vnū: cuncta tn sunt vnū similitudine rōnis: at quę similitudine rationis sunt vnum: ea non omnia sunt genere vnum.

¶ Semp itaq; posteriora prędicētia sequunt: ut quecunq; numero specie vnum. Sed quecunq; specie nō oia numero. Sz gne oia vnū

quecunq; et spe. Quecunq; vo gne nō oia spe fz ꝓportione: et quecunq; ꝓportione nō oia gne.

¶ Ostendit istos modos mutuam habitudinē et reductionē. Dicit ergo q; in istis modis semp posterius sequitur ad precedens et non conuertit. quecunq; enim sunt vnū numero: sunt vnū specie: fz non conuertit. et sic de alijs. et hoc est qd dicit q; semp ipsa posteriora sequuntur ad precedentia. ut quecunq; sunt vnum numero sunt vnū specie: fz quecunq; sūt vnū specie nō numero. sunt plure sunt vnū: fz oia sunt vnū genere quecunq; sūt vnū specie: quecunq; vo vnū genere nō oia. quecunq; sūt vnū specie: fz ꝓportione. i. q; quecunq; sūt vnum gne sunt vnū proportione: sed quecunq; sunt vnum ꝓportione non oia sup̄ple sunt vnum genere. Deinde cum dicit.

¶ Patet aūt et ipsa multa opposito dici mō. Quędā enī ex eo dicunt multa: q; nō continua sūt: quędā ex eo q; diuisam materiā aut primā: aut ultimā habēt per se formam: quędam ex eo quia plures eas rationes habent: quę explicant quidditatem.

¶ Palā aūt et q; multa opposite dicunt vnū. nā alia nō existēdo ꝯtinua: alia in habēdo materiā idiuisibilē fz spēs aut primā: aut ultimā: alia in habēdo rōnes plures qd erat eē dicēdo.

¶ Distinguit modos oppositi vnius qd est multa. dicēs palā eē q; multa dicunt oppositū vnū. nā alia sup̄ple dicunt multa non existēdo ꝯtinua. et hoc cōtra primū modū. alia sup̄ple dicunt multa in habēdo mām diuisibilem fm speciem aut primā. i. proxime aut ultimam. i. finalē ad quā ultimo fit resolutio. et hoc est ꝯtra secūm et tertiū modū vnius. per diuisionē enim ꝯtinue mē dicuntur multa vinū et oleū. sed per diuisionē ultime et finalis mē dicunt multa vinū et oleum et lapis. fz ergo mā et ipsa dicitur large pro subiecto vel pro gne. patet q; iste modus multi opponitur illi. 2° mō et 3° mō vnius. alia vo dicunt multa in habēdo rōnes plures. i. diffinitiones dicentes q; quid erat esse: et hic modus fuit per oppositionē ad quartū modum vnius.

Notādum q; ut predictū est et habet primo topicis. quot modis dicitur vnū opponitur tot modis dicitur et reliquū. q; igit vnū et multa opponunt: ideo iuxta modos ipsius vnius accepti sūt modi ipsius multi: pterquā de 5° mō: cuius rō assignat q; qd opponit quinto mō vnius non ꝓprie habet rationē multi: nisi fm quid et in potentia. Quintus enim modus vnius fuit ꝓpter aliquid qd dicit vnū vnitate indiuisibilitatis: hoc aūt q; per oppositū est aliqd diuisibile non ꝓpter hoc est multa simpliciter: nisi in potentia et fm quid: sic enī quod est vnum primo modo est multa ut opponit quinto modo: ut dictū est.

¶ Cap. VII.

Ius quod est: aliud per accidens dicitur: aliud per se.

¶ Eus dicitur: hoc quidem fm accidens: illud vo fm se.

¶ Postquā philosophus distinxit hoc nomen vnū: nūc distinguit hoc nomen ens: et duo facit quoniam primo diuidit ens in ens per se et in ens per accidens. 2° subiungit diuisionis declarationem. scdm ibi Secundum accidens quidem. Dicit ergo q; ens dicitur hoc quidem fm accidens: illud vo fm se.

Notandum q; ista diuisio entis in per se et per accidens est alia ab illa qua diuiditur in substantiam et accidens. quod patet: quia ens per se diuiditur potius in decē predicamenta. Intelligitur igitur q; diuisio entis in substantiam et accidens est fm q; ens absolute consideratur: sicut ens accidens in se consideratum dicitur ens: et similiter substantia est ens: sic consideratum in per se et per accidens est fm q; ens consideratur in respectu. puta comparando accidens ad substantiam dicendo hoc album. sed accidens ad accidens: ut dicendo album musicum. et sic est ens per accidens: circumscripta autem illa comparatione. puta accipiendo hominem secundum ista ad albedinem secundum esse ens per se. Deinde cum dicit.

¶ Per accidens quidē ut iustū musicū esse dicimus: et hoīem eē musicū et musicū hoīem esse perinde dicētes: atq; musicum edificare dicimus: ꝓpterea qd edificatori ut sit musicus: aut musico ut sit edificator accidit: hoc enim eē hoc huic hoc accidisse significat. Sic et in hoc quę diximus: cū hoīem musicū eē dicimus: et musicū esse hoīem: aut albū musicū eē: aut hunc albū: hoc ex eo dicimus: q; eidē accidērūt ambo illud ex eo: q; accidit ei qd est: musicū vo ex eo dicimus hoīem esse: q; huic musicū accidit: sic aūt et album dicēt eē qd illū est cui id accidit. Ea igit quę per accidēs eē dicunt: hoc pacto dicunt: aut q; ambo entia sunt eidē: aut q; illud enti inest: aut q; ipsum est cui inest id de quo ipsum prędicatur.

¶ Scdm aūt accidēs quidē ut iustū musicū esse dicimus: et hoīem musicū: et musicū hoīem: fz sic dicētes ut musicū edificare: q; accidit edificatori musicū eē: aut musico edificatorē. Hoc enim eē hoc: significat accidere hoc huic. Sic aūt et in dictis qn hoīem musicū dicimus: et musicū qn hoīem: aut albū musicū: aut hunc albū. Hoc qdē q; ambo eidē accidunt: illud vo q; enti accidit: hoc aūt musicū hoīem: q; huic accidit musicū. Sic aūt dicit et esse albū: q; cui accidit ille est. Quę qdē igit fm accidēs esse dicunt sic dicunt: aut eo q; eidē enti ambo insunt: aut q; illud enti inest: aut q; ipsum est cui inest: de quo ipsum prędicatur.

¶ Declarat dictam diuisionem. primo quātū ad membrū de per accidens. scdo quātū ad membrum de per se ibi Secundum se vo. In primo parte ponit 3. modos entis per accidens. primus modus est cū accidēs cōparatur et prędicatur de alio accidente: ut cum dicimus iustū esse musicū. secūs modus est cū accidēs prędicatur de subiecto: ut dicimus hoīem esse musicū. tertius modus est cū fm prędicatur de accidente: ut dicimus musicū esse hoīem. qui modi qui differunt sup̄ ipse tāgit in lra. Dicit ergo q; sup̄ fm accidēs dicitur esse iustū eē musicū: et iste est primus modus. et ista dicimus hominē esse musicū: quātū ad secūdū modū: et musicū eē hoīem quātū ad tertiū modū: qd declarat per sūe in cāis per accidēs dicētes sicut dicētes sup. cap.

per accidens ut multum edificare nō sp̄ id edificare
multa edificare. ro. p accidēs edificatiū est multa edi
ficare. ro. p accidēs edificatiū est multa edificare. Et
sic de ceteris modis. Et sic patet q̄ hoc accidens bonū
est esse musicum. ¶ Ad aliud dicendū q̄ hoc accidens
bonum

¶ Eodem modo ⁊ substantia dicitur: qđ est ens
existens per se ⁊ non in subō" que de subiecto nō
dicitur: qualis est anima ⁊ unaquaq.

¶ Alio vo modo quodcunq; facit causa existendi
dicitur ens ⁊ tale dicitur operatum: nō di-
cuntur de subiecto qui autem operatum: nō di-
cuntur de subiecto qui anima ⁊ unaquaq.

¶ Potest 1" modi vi. aliq; esse vel vi. ⁊ q̄cunq; fue-
rit ⁊ modi intrinsecus existēs q̄cunq; est ⁊ ita erit
ens ⁊ de pducto pducitur. Quare q̄ esse ⁊ ens
nisi secūm. ad rem. ⁊ ens ⁊ ens ⁊ ens

abi. mō codi sint. mō nō sint eadē numero
ſi. aut ſint aut ſperē aut ſimlr. dicūt ſ. eſſe.
¶ Differentia vo dicunt quecūq; poſſe ſi ſint:
idem idemq; eſſe aut non ſolus numeroſed
ſpecie aut genere aut proportione.
¶ Diſtinguit ſm̄ modos ſ. abi. ſ. abi. dicit q̄ ſic ſi ſ. ſ. ſ.

¶ Notandum ꝙ sicut potest esse predicatio alicuius de quo potest esse predicatio aliquid de quo potest agere simpliciter uel ad quod potest bene agere. sic potest esse potentia simpliciter uel ad quod potest agere uel ad quod potest bene ꝙ facilius potest hoc pertinere ad aliquem modum possibilis uel potentie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Impossibilia etiã partium hanc in potentiam bene dicimus.

¶ Ponit modos ipotentie in genere. Circa ꝙ unus facit tres modos impossibilium ignorans formam est realis scientia logicus. 1° dicẽs. Alius alius mihi. Dicit ergo ꝙ impossibile habet quidẽ esse huius impossibilis quod dicimus sed non habet esse ꝙ sit possibile. Sed ens rationis: id est considerare potest accipi impossibile quantum modus sive ꝙ potentia dicitur actiua uel passiua. et utrumque simpliciter ut est principium simplex uel principium ut bene. Et hoc est impotentia realis a qua omnino removetur impossibile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Impotentia autẽ est privatio potẽtie: et talis principii sublatio quedã qualis dicta est aut omni aut in apto nato hẽre: aut qñ apti nati est iam hẽre. Non enim dicunt fieri impossibile generare puerum et virum et cunabulum.

¶ Distinguit modos ipotentie que opponitur potẽtie. Circa ꝙ duo facit primo distinguit modos ipotentie in abstracto. 2° ibi. Et ipossibilia. Prima in duas. ꝙ primum quidem rõnem eorum habet ꝙ est ipotentia. 1° tenuit modos ipotentie. 2° ibi. Ampliꝰ aũt. Dicit ergo primo ꝙ ipotentia est privatio potentie. ꝙ. ꝙ. ex duobus que sunt de rõne privationis ꝓprie dicte: vnũ est ꝙ tollat habitũ: aliud est ꝙ requirat determinatã facilitatẽ ideo dicit ꝙ impotentia est sublatio talis principii. ꝙ. ꝙ. est quedã potentia. et hoc est primũ requisitũ ad privationem: ꝓpter hoc addit ꝙ sup. talis sublatio et remotio potentie ipotentia dicatur aut in apto nato habere. i. solũ tunc. ꝙ. habentium est natũ hẽre potentiam sm tempus determinatum. ꝙ. declarat. ꝙ. non sẽper dicunt. Ebeios puerum impossibile generare et virum et cunabulum.

¶ Notandũ ꝙ hic tanguntur tres modi privationis. primus est sm ꝙ privatio dicitur quocunq; sublatio habitus simpliciter: ut si dicatur lapis cecus. Sicut est ut est sublatio in subiecto apto nato non respiciendo ad tempus determinatum: ut si catulus ante nonũ diem dicatur cecus: et puer privatus potentia generandi. Tertius est ut privatio est sublatio habit' in subiecto apto nato et sm tps determinatum. i. qñ iam est aptus natũ hẽre ut si dicat. Simplex frigidus uel conuchus dicat privatus potentia generandi. Primus modus est improprius. Secus minus improprius. Tertius ꝓpriissimus. ¶ Deinde cõcludit.

¶ Pocterea in utraq; potẽtia est impotentia nimiꝫ opposita tam ei potentie que motiua dũtaxat est: q̃m ei que bene est motiua.

¶ Amplius aut sm utranq; potentiam est impotentia opposita ei quę solum motiue: et ei que bene motiue.

¶ Innuit modos ipotentie. ¶ Ad cui' euidentiã sciendũ ꝙ sicut potentia est duplex. i. potentia actiua et passiua utraq; etiã illaꝝ duplex ꝓpria uel ut est principium agendi uel patiendi simpliciter ut breuiter et ipotentia per oppositũ ꝓpter totidẽ modũ sicut. ibi. Et ea amplius sm utraq; potẽtia est ipotentia opposita ei que solum motiue: et ei que bene motiue: ad ut habet aliã litteram: et solum mobili et bene mobili. potentia activa que est ad mouendum simpliciter uel bene mouendum

Impotentia realis.

Impotentia logica.

Impotentia moralis.

Impotentia naturalis.

Impotentia violenta.

Impotentia naturalis.

Impotentia violenta.

Impotentia logica.

Impotentia moralis

C Possibile aūt est qđ est ɔ̄rium huic necessariū non necessariū est ɔ̄rium falsum esse. sicud dicitur possibile est hoīes sedere. nō eni necessario falsum est hoīem nō sedere. Possibile igit vno qđe modo sicut dictum est significat qđ nō est necessario falsum: alio v° mō qđ uerū est dicere: alio rursus mō qđ uerum iā esse potest.

¶ Contrariū alia huic pole qđ nō necesse fuerit ɔ̄rium falsum esse. Sedere hoīem possibile: est falsum nō enim ex necessitate nō sedere est falsum. Ergo qđē possibile vno modo sicut dictum. Ergo qđ nō ex necessitate falsum significat. etiam qđ nō ex necessitate falsum significat. Alio v° uerū esse: alio contingens uerum iam.

C Ostendit quid sit possibile per oppositū dicens qđ possibile qđ ɔ̄rium [illegible] impossibile de quo dictū est. [illegible] qđ cum ɔ̄rium nō fuerit de necessitate falsum ut sedere hoīem est pole [illegible] ipsum non sedere nō est de necessitate falsum. Et quo subiungit qđ pole isto modo possit falsum [illegible] non tamen simpliciter. vno modo qđ est falsum: non tamen de necessitate. ideo dicitur ergo possibile sic dicitur uno modo est qđ significat falsum non ex necessitate puta hominem sedere quādo non sedet. nam eius oppositum nō est uerū necessario. Alio modo dicitur sic possibile qđ est uerum sed [illegible] non de necessitate: [illegible] eius oppositum non est falsum necessario: ut sortes sedere qđ sedet est hoc modo pole. Alio mō dī possibile iā qđ [illegible] uerū [illegible] contingit in [illegible] ipsum esse uerum. ¶ Deinde cum dicit.

C Potentia autem ea quę in geometria dicitur per translationem potentia dicitur: hęc igitur possibilia non per potentiam dicuntur.

¶ Secūdum metaphoram autem quę in geometria dicitur potentia. Hęc quidem igitur possibilia non sm̄ potentiam.

C Addit incidentaliter quēdam modū potentie metaphorice sumpte. Dicit ergo qđ potentia quę dī in geometria est sm̄ metaphoram. unde hęc quidem dicuntur possibilia non sm̄ potentiam. Secundum.

Notandū qđ in geometricis sumit quēqz potentia cum dī qđ linea est in potentia ad quadratū: ɔ̄ ternarius est in potentia ad nouenarium. Ratio huius est quedā similitudo ad potentiā realem. nā sicut ex eo qđ est in potentia sit aliud qđ est actu: sic ex ductu alicuius linee in seipsaz resultat quadratū eius: ɔ̄ ex ductu ternarii in seipsum colligitur nouenarius. nam ter tria nouem sunt: ɔ̄ ideo dicimus qđ linea potest in quadratū: ɔ̄ ternarius potest in nouenariū: ɔ̄ ista potentia potest aliquo modo reduci ad potentiam logicalem: sicut possibile ɔ̄ impossibile logicalia dicunt non sm̄ aliquā potentiā realē: sic nec pole metaphoricum. ideo dicit qđ talia possibilia dicunt nō sm̄ potentiam modo preexposito. ¶ Deinde cum dicit.

C Ea v° quę per potentiaz dici solent: oia ad potentiā vnā primā dicunt: hęc aūt est mutationis principiū in alio: aut in aliud quippiā est. Cetera eni possibilia dicunt: partim qđ aliquid aliud talē ipsorū potentiā habet: partim qđ nihil potentiā hēt ipsorum: partim qđ sic hēt. Sic ɔ̄ impossibilia ipsa. Quare propria diffinitio potentię primę hęc erit: principium inquā mutandi in alio: aut ut aliud quippiam est.

¶ Quę v° sm̄ potentiā oia dicunt ad primaz vnā. hoc aūt est principiū mutationis in alio inquātū aliud. Alia namqz dicunt possibilia: hoc quidem eorū in habēdo ad aliqd aliud talem potentiam. Illa v° in non hēdo: sic alia in sic habēdo. Sic aūt ɔ̄ impossibilia. Quare propria diffinitio primę potentię utiqz erit principiū permutatiuū in alio inquātū aliud.

C Reducit oēs modos potentie ɔ̄ possibilia ad primū modū potentie que est potentia actiua. ɔ̄ sic oēs modos potentie que opponit prime potentie: ex quo [illegible] potentie actiue: qđ est principium [illegible] transmutandi aliud inquātū aliud. Dicit ergo qđ ea que dicunt sm̄ potentiā. Secundem oia dicunt ad vnā primā potentiā: que. s. est potentia actiua. hoc autē est principium transmutationis in alio inquātū aliud: ɔ̄ hec reducuntur. Alia namqz dicunt possibilia. Hoc quidem in habendo aliquid aliud talē potentiā. s. actiuā in ipsis: ɔ̄ tale est possibile sm̄ potentiā passiuā. Alia v° in non habendo. s. aliquid aliud talē potentiā in ipsis: ɔ̄ hec sunt possibilia tertio mō possibilia. que. s. non possunt corrumpi ab exteriori corruptiuo: alia dicunt possibilia in sic habēdo ut sit possibilia in quarto modo possibilitatis: que sic habent potentias ut bene agant uel bene patiantur. Similiter aūt ɔ̄ impossibilia. i. sicut oia possibilia reducunt ad vnam primā potentiā. s. actiuā: sic oia impossibilia ad aliquā primā impotentiam que opponit potentie prime: ɔ̄ io concludit: quare propria diffinitio prime potentie erit utiqz principiū permutatiuū in aliud inquātum aliud. hoc est potentia actiua ut patet ex dictis.

C Cap. XII.

Quantū id dī quod diuisibile est in ea quę insunt: quoꝝ utrunqz uel vnumquodqz vnū qđ ɔ̄ hoc aliqd aptū est eē.

¶ Quantū v° dicit qđ est diuisibile in ea quę insunt: quorū utrūqz: aut singulū: vnū aliqd ɔ̄ hoc aliquid natum est esse.

C Postqz phs distinxit nomina significantia partes entis prout ens diuiditur per potentiam ɔ̄ actum: nunc distinguit nomina significantia partes entis prout ens diuiditur in decem genera.

Ad cuius euidētiā notādū qđ ppetermissa substantia de qua supra actū est capitulo de [illegible] oia alia mēbra possunt reduci ad tria membra. scilicet. quātitatē qualitatē ɔ̄ relationē. nā predicamenta alia a tribus pmis sunt formalr respectus quidam. sm̄ hoc ergo phs tria facit. primo distinguit nomē quātitatis. secūdo nomen qualitatis. tertio nomen relationis. 2ª ibi Quale dī. 3ª ibi Ad aliqd dicitur. Prima in duas: qz primo ponit quātitatis quādaz com̄unem rationē. scđo secūdū rōnem subiungit quantitatis distinctionem. 2ª ibi Multitudo ergo. Dicit ergo qđ quantū dicitur qđ est diuisibile in ea que insunt. i. partes suas proprias ɔ̄ intrinsecas. quoꝝ utrumqz aut singulū est aptū natum esse vnum aliquid. i. eiusdem rationis. ɔ̄ esse hoc aliquid. idest indiuiduum quantitatis.

Notādū qđ in ista rōne sunt descriptiōe quātitatis ponunt tres particule. prima est qđ sit diuisibile in partes que insunt: per qđ differt a diuisiōe corporis misti. nam corpus mixtum ɔ̄ si resoluatur in elementa: elementa tn̄ non insistunt misto: qz nō sunt in eo actu: sz virtute ɔ̄ potentia tm̄: eo mō quo forme imperfectiores continentur virtualiter in forma perfectiori: ɔ̄ hoc mō forme elementoꝝ continent virtualiter in forma misti eo mō quo loquit phs scđo de anima: qđ uegetatiuū est in sensitiuo sicut trigonū in tetragono. Scđa particula est qđ utraqz pars aut singula in quātum ɔ̄ in partibus. Et per hoc differt a diuisione corporis etherogenei: nam quantum ut quantum est totum homogeneum: nā quelibet pars quāti est quāta. Tertia particula est qđ utraqz pars sit apta nata esse hoc aliquid de se: ɔ̄ per hoc differt diuisio quanti a diuisione compositi in partes essentiales. s. in materiam ɔ̄ formaz. nam nec materia nec forma est apta nata eē de se hoc aliquid ɔ̄ indiuiduum. ¶ Deinde cum dicit.

C Multitudo igitur quātum est quoddā: si numerabilis sit: magnitudo etiā quātum est quoddam: si mensurabilis sit.

¶ Multitudo ergo quātū aliqd si fuerit numerabilis. Magnitudo aūt si mēsurabilis fuerit.

C Posita descriptione quātitatis: subiūgit eius diuisionem. Circa qđ duo facit. Primo ponit suam diuisionem quātitatis. 2ª ibi Amplius alia. Prima in quatuor. nam primo distinguit quātitatē in continuā ɔ̄ discretā. scđo describit membra huius diuisionis. Tertio subdiuidit alterū membrū. Quarto addit quoddā necessarium. 2ª ibi Dicit aūt. 3ª ibi Magnitudinis v°. 4ª ibi Eorū aūt. Dicit ergo qđ multitudo est aliquid quantum. i. quātitas discreta si fuerit numerabilis. magnitudo autē supple dī quantitas continua si fuerit mensurabilis. ɔ̄ hoc intelligendū est passiue. nā passiue numerari ptinet ad quātitatē discretam: ɔ̄ mensurari ad continuā: sz mēsurare actiue deriuat ex quātitate discreta ad continuā. ut habet. x. huius. nā ratio mēsure primo competit quantitati discrete. ¶ Deinde cū dicit.

C Dicit aūt multitudo quidē id qđ in nō continua: magnitudo v° id qđ in continua diuidi potest.

¶ Dicitur autem multitudo quidem diuisibile potestate in non continua. Magnitudo autem quod in continua.

C Describit membra diuisionis dicte dicens qđ multitudo dicitur qđ est diuisibile potestate. idest in potentia in non continua. Magnitudo autē est quod est diuisibile in continua. ¶ Deinde cum dicit.

C At qui magnitudinis ea quidēz quę vna ex parte continua est lōgitudo est: ea v° quę duabus ex partibus latitudo: at ea quę tribus ex partibus continua est: altitudo nimirum est.

¶ Magnitudinis v° quę quidem ad vnum continua longitudo. Quę autē ad duo latitudo. Quę autem ad tria profunditas.

C Subdiuidit alterū membrū. s. quātitatē continuā in tres species: sm̄ qđ magnitudinē esse diuisibilē in continua pōt esse triplr sm̄ tres spēs magnitudinis: ideo subdit qđ magnitudinis que quidē est continua ɔ̄ diuisibilis ad vnū. i. sm̄ vnā dimensionē est lōgitudo. i. linea: que aūt ad duo. s. ad duas dimensiōes est superficies: que aūt ad tria est profunditas. i. corpus. ¶ Deinde cū dicit.

C Horū igitur multitudo quidem finita numerus est: longitudo v° linea. Latitudo autem superficies: ɔ̄ altitudo est corpus.

¶ Horum autem pluralitas quidem finita numerus: sed longitudo linea ɔ̄ latitudo superficies: ɔ̄ profunditas corpus.

C Addit quoddā necessariū dicens qđ horū que dicta sunt pluralitas quidē. i. multitudo finita est numerus: longitudo. s. finita est linea: ɔ̄ latitudo finita superficies: ɔ̄ profunditas finita corpus. Ratio huius dicti est quia sicut dictum fuit oīs multitudo sub numero est numerabilis: sed infinitum non potest numerari. ergo omnis multitudo est finita: qz sic infinitatem nō est numerus. Similiter omnis magnitudo est mensurabilis ut dictum est: sed infinitum non potest mensurari: ɔ̄ ideo omnis magnitudo est finita: siue sit linea siue superficies siue corpus. ¶ Deinde cum dicit.

C Pręterea quędā per se: quędā vero per accidēs quanta dicuntur: linea namqz quantum est quodam per se: musicum v° per accidens.

¶ Amplius alia dicunt sm̄ se quanta: quędam alia sm̄ accidens: ut linea quātū aliqd sm̄ se: musicum v° sm̄ accidens.

C Ponit scđaz diuisionē quātitatis. Circa qđ duo facit. qđ primo ponit eā. scđo eam declarat ɔ̄ exponit. 2ª ibi Eoꝝ v° que sm̄ se. Dicit ergo qđ amplius alia dicunt quanta quedā sm̄ se: alia sm̄ accidens: ut linea quidē est quanta sm̄ se: musicū v° per accidēs. ¶ Deinde cum dicit.

C Eoꝝ insup quę per se quāta sunt: alia per substantiā sunt: quo pacto linea quātū qđ. etiam rōne eni quę dicit qđ est quātum qđ inest.

¶ Eorum v° quę sm̄ se sunt: alia sm̄ substaz sunt ut linea quantum quid. Nam in rōne qđ est dicente quantum quid existit.

C Exponit ppositā diuisionē. Circa qđ duo facit. qđ primo exponit mēbrū de per se. scđo de per accidēs. 2ª ibi Scđm accidens v°. Prima in duas sm̄ duos modos quibus aliqua dicunt quāta per se. 2ª ibi Alia passiones. Dicit ergo qđ eoꝝ que sūt quāta sm̄ se: alia sunt sm̄ substaz. i. significant per modū substantie ɔ̄ substantiue: alia sūt sm̄ substaz. i. substaliter quāta: ɔ̄ in primo mō dicūtur per se ut linea est quāta qđ dicitur in rōne. i. diffinitione linee dicēte qđ est quātum qđ. i. ponit quātitas nam linea est quantitas continua [illegible] de [illegible] ɔ̄ de corpore. nā in ista diffinitione in eorum diffinitione habet poni quātitas. ¶ Deinde cum dicit.

C Alia affectus atqz habitus talis substātię sunt: ut multū ac paucū: ɔ̄ productū ac breue: ɔ̄ latum atqz angustū: ɔ̄ altum ac humile: ɔ̄ graue ac leue: ɔ̄ huiusmodi cętera. Sunt autem ɔ̄ magnū ɔ̄ paruum: ɔ̄ maius ɔ̄ minus: ac ea quę per se ɔ̄ inter sese dicant: ipsius quanti per se affectus: hęc tn̄ noia ɔ̄ ad alia transferuntur.

¶ Alia passiōes ɔ̄ habitus talis sūt substātię: ut multū ɔ̄ paucū: ɔ̄ productū ɔ̄ breue: ɔ̄ latum ɔ̄ strictū: ɔ̄ pfundū ɔ̄ humile: ɔ̄ graue ɔ̄ leue: ɔ̄ alia talia. Sūt aūt ɔ̄ magnū ɔ̄ paruū: ɔ̄ maius ɔ̄ minus: ɔ̄ sz se ɔ̄ adinuicē dicta quāti passiones sz: transferunt etiā ɔ̄ ad alia hęc noia.

¶ Ponit ſcōm modū dicēdi q̄ dā ſupplē per ſe ponūt ad genꝰ quātitatis: q̄ ſūt paſſiones ſubſtātie ſicut ſuperficies: ſed ſūt ſubſtātie q̄ntę ſm ſe: ſed ſūt paſſiones ſubſtātie ſm ſe: ſed ſūt paſſiones ſubſtātie q̄ntę

[illegible]

maxime in his que habent electionem.

Fere namque secundum duos modos dicere quale est: et horum modorum principalissimo. Prima quidem quali- [illegible] substantie. [illegible] in numeris qualitas. [illegible] aut non mobilium: aut non inquantum sunt mota. Hec autem passiones motorum inquantum sunt mota. [illegible] Virtus autem et vitium motus et motuum. [illegible] Differentias enim passionum partes quedam est. Differentie enim ostendunt motus et actus secundum quos faciunt aut patiuntur aut bene aut prave que sunt in motu. Possibile namque se moveri aut agere bonum. [illegible] Maxime autem bonum et malum significat quale in animatis: et horum maxime in habentibus prohersim.

[illegible]

Cap. XIIII.

Ad aliquid alia dicuntur ut duplum ad dimidium et triplum ad tertiam partem: et omnino multiplex ad submultiplex: et excedens ad id quod exceditur. Alia ut calefactivum ad calefactibile: et divisivum ad divisibile: atque omnino activum ad ipsum passivum. Alia ut mensurabile ad mensuram: et scibile ad scientiam: et sensibile ad sensum.

Ad aliquid dicuntur alia per se ut duplum ad dimidium: et triplum ad tertiam partem: et totaliter multiplicatum ad multiplicatum partem: et continens ad contentum. Alia ut calefactivum ad calefactibile: et sectivum ad secabile: et omnino activum ad passivum. Alia vero ut mensurabile ad mensuram: et scibile ad scientiam: et sensibile ad sensum.

[illegible]

Notandum [illegible]

[illegible]

Atque prima quidem per numerum dicuntur aut simpliciter aut definite ad ipsos aut ad unum: ut duplum quidem ad unum numerus est definitus. Multiplex autem per numerum quidem ad unum est non definitum tamen ut hunc aut hunc. Sexqualterum autem ad subsexqualterum per numerum est ad numerum

definitum. Aliud quod partes complectitur ad id quod sub ipso est par et per indefinitum perinde atque ad unum est ipsum ut dicimus multiplex.

Dicuntur autem prima quidem secundum numerum aut simpliciter aut determinate ad ipsos aut ad unum: ut duplum quidem ad unum ut numerus determinatus. Multiplex vero secundum numerum ad unum non determinatum autem ut hunc aut hunc. Emiolium autem ad subemiolium secundum numerum ad numerum determinatum. Supparticulare autem ad supparticulare non determinatum sicut multiplex ad numerum.

[illegible]

Ad evidentiam [illegible]

[illegible]

Notandum [illegible]

[illegible]

Excedens autem ad id quod exceditur indefinitum omnino est numero: numerus enim commensurabilis est: hoc autem per non commensurabile numerum dicitur. Excedens enim ad id quod exceditur tantum quod est et ultra: at hoc est indefinitum ut contingit enim utrumlibet aut equale aut non equale. Hec igitur omnia ad aliquid dicimus per numerum dicuntur numerique affectus.

Continens autem ad contentum omnino indeterminatum secundum numerum. Numerus enim commensurabilis. Secundum non commensurabile autem numerum dicitur. Continens enim ad contentum tantum quod est et amplius. Hoc autem indefinitum. Quecumque enim evenit est aut equale aut non equale. Hec igitur ad aliquid omnia secundum numerum dicuntur: et numeri et passiones.

[illegible]

Notādū

Et simplr equale sic aīs id̄ alio mō. Nōne eni ipsum vnum vniuersa dicunt. Sed enum sunt ea quoruꝫ est vna. Simula sunt ea: quoꝝ est qualitas eadē. Et equalia item sunt ea: quoꝝ est quātitas vna. Simplr vnū p̄cipuū ē nūer vnū aīaꝝ cōstat: quare hec vnūla ad aliqd p nūerū qđ dicunt nō tñ mō eodē.

Et simplr equale: et sic ꝛ alīs modū. Eoꝝ eni vnū dicunt oia. Eadē nāꝫ quoꝝ vna est ba. Silia vo sūt quoꝝ qualitas est vna. Equalia qđ quātitas est vna. Vnū aut̄ nūero p̄cipuū ē ꝛ metrū. Quare hec oia ad aliqd dicunt fm nūerū qđ nō fit eodem mō.

Duplū aut̄ se relatiuis fm̄ modū ut fundant sup̄ vnū dicte. q. amplius fm alīs modū a p̄dicti, dicunt sipple relatiuū sic ꝛ idē. oia eni hec dicunt ut fm vnū eadē nāꝫ dicunt quoꝝ vna est ba. Silia vo quoꝝ qualitas est vna. Vnū aut̄ est nūerū. Equalia ꝛ fm̄ tēpꝰ. quare hec oia dicunt ad aliqd fm nūerū. Et aliquid primū ad quod relationes ut aut fm nūerū comparantur ad vnum vel ad vnum dicte. autem sunt simplr dicte fm vnum.

a Cum vo agis passiua per potiam actiuā agis passiuo operandiꝫ potentiarum dicuntur combustiuum ad combustibile: ut possunt ꝛ rursus cōburēs est ad id qđ comburitur: ꝛ ensiuum ad id qđ ensiuatur: ꝛ ensiuo ad id qđ ensiuatur operatur.

Actiua vo ꝛ passiua fm potentiā actiuam ꝛ passiuā dic̄: ꝛ actiones potentiarū actiuarū calefactiuū ad calefactibile: qđ potest: ꝛ iterum calefactiuū ad id qđ calefit: ꝛ siccans ad id qđ siccatur tangis agentia.

Postq̄ pbo proximum est de ꝑ mō relationis nūc agendū de ꝑ. Circa qđ duo facit. Q̄ primo facit q̄ dicta sunt. Dicit ergo. Dictis ostensis q̄ pauca reducūt ad habitudinē. Dicto affirmatiue q̄ pauca reducūt ad habitudinē. Dicto negatiue ad affirmationē. Ideo ad hunc modū ꝛ dicto negatiue ad affirmationē. Ideo ad hunc modū ꝛ reducūt relationes dictas fm potentiā potentie. ꝛ reducūt relationes dictas fm potentiā potentie. ꝛ Amplius quedā.] Prima in tres. q. ꝑ exponit ibi. Amplius quedā.] Primo ponit ꝑmā ꝑ. ꝛ subdiuidit ibi. Quedā eni.] Secundo ponit ꝑmā ꝑ. ꝛ subdiuidit ibi. Quedā eni.] Tertio

¶ Cap. xv.

Erfectum dicitur id cuius nulla pars extra accipi potest tempus id cuiuscū qs perfectū dicit esse extra qđ nullū accipi potest tempus ponq̄ sit bonitas temporis pars.

¶ Perfectū vo est vnū quidē cuius nō est extra aliqđ accipere nulla prorsus penitus: aut ipo perfectū vniuersaliter hoc extra qđ nō accipere potest tempus aliqđ qđ sit huius temporis pars.

¶ Dicit̄ primo ostendit nois significatiā eius et primo nomina significātia illum et post subiecit huius significatiue nomina significātia quarūdā condītionū existentiū nomine perfectionis quasdā partiū nomine cōtēta. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit nomina significātia perfectionē existentiā nomine perfectionis. Secundo nomina significātia perfectionē relatiuā nomine perfectionis. Circa primū duo facit. Primo ostendit nomina significātia perfectionē existentiā. Secundo nomina significātia perfectionē relatiuā

¶ Et ideo ad ipm̃ ꝓcedit. ꝑ ꝓ̃ ꝓcedit. ꝑ ꝓ̃ ꝓcedit. ꝑ ꝓ

¶ Posset enim quandoq esse opositum t non esse in ampliꝰ dispositio ergo nec ad.

¶ Positionem cui opponit quandoq esse sicut t ipsam hoc nomen dispositio ostendit.

¶ Dicit ergo q habitus q dispositio significat ea dispositiones q dicuntur positio ut ordo t habitus q dicit habere.

Cap. xix.

Lc.19. b Habitus aũt vno quidez dicit modo: quasi operatio quedã habentis ad ipsũ q̃ habetur per modũ actionis aut passionis. Cũ enim alterũ efficit: alterãdum uel motum. Cũ enim alterũ efficit: alterãdum uel motum. Cũ enim alterũ efficit: alterãdum uel motum

Notādū ¶ Quarto nō modo pōt priuatiōis ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Propter 4ᵐ modū dicimꝰ. q̄ amplius sup. dictū ... ¶ Ampliꝰ cū dicit q̄ nō ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Aliꝰ quoq; modꝰ ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Aliꝰ quoq; modꝰ ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Aliꝰ quoq; modꝰ ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Et quoniā ab eo q̄ ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Deinde cū dicit. ¶ Et inualibile q̄ ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit tertiū modū dicens. 3ᵒ ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Et q̄ parū ... ¶ Ampliꝰ ... ¶ Ponit tertiū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Alio modo ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit 4ᵐ modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit quintū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit quintū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit sextū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit septimū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit octauū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit nonū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit decimū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit undecimū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit duodecimū modū dicens. q̄ amplius ... ¶ Deinde cū dicit. ¶ Ponit tertiū modū dicens. 3ᵒ

parte quedā tant ut ois liquabilis ex aqua. Aqua enī
ēt mā remota ⁊ cōmixta cū liquabili mā in aquā
aliquo relabunt. ¶ Explicit liber sexte. Incipit septimus
de eo qđ ē mā tante potentie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dicto mō ex principio qđ pmā mouit ne-
cessitate ex quo orta ēt pugna: ex cōmunibus: pro
partes q̄ hec principiū sint pugne.

¶ Dicto hōm modū dicens: q̄ dicto modo dicitur ex
aliquid ex aliquo ut ex primo principio moueri: ut pu
gna ēt ex cōmixtione ex quibus hec cōmixta ēt ex
principiis pugne ex quibus esse ⁊ cōmixto esse ⁊ dissolui mouent
hominē ad pugnandum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dicto mō ex cōpolito ex mā atq; forma: si-
cut ex toto sūt partes: ex illis de carne: atq;
ex domo lapides atq; ligna. Mā forma q̄dē
ēt simo: pfectū aūt ēt id qđ fines habet.

¶ Dicto ex cōpolito ex mā ⁊ forma: ut ex toto
pportē ⁊ ex illis de vltimo: ex domo lapideo. Si
mo aūt ēt forma. Perfectū vo dicto finem.

¶ Ponit tertiū modum dicens: q̄ alio. ⁊ mō ſt aliquid
ex aliquo ut ex cōpolito ex mā ⁊ forma: z hoc modo
fiunt simplicia per vim resolutionis: ut ex toto fiunt par
tes ⁊ ex lignis ⁊ illis de: ex tota bilteria tria ma: que
dicitur resolui in multa ⁊ varia ex quibus componi ſi
cut totū resolutum in partes: ⁊ similr ex domo fiunt la
pides tho modo cuius cunq; figure: q̄ simo ēt forma
perfectū vo dicitur habens formā.

Notādum q̄ in nā ēt magis perfectiue vna
cōpositionis alteri resolutioni: ſi
cut igit in primo perfectū totū dicitur fieri ex partibus: sic
⁊ in solo ecōverso partes dicunt fieri ex toto resolu
to. ⁊ vniuoq; resolui in ea ex quibus cōponitur.
Ex quo forma ēt finis generationis: q̄ perfectū ēt qđ
habet formā suam perfectā dicitur eā attingere finem
ut iam dictum ēt supra capite de perfecto. In processu
ergo resolutorio cum igitur totū perfectū resolvitur in
partes: ēt motus illa forma ad materiā: sicut in pro-
cessu cōpositiuo ēt ecōverso. Nā cum partes compo-
nunt totū ēt quasi motus a materia in formā ⁊ ideo
illa processio ex qua significat principium compositi
ut obiectum: in processu cōpositiuo dicitur materia
le principium: ⁊ in processu resolutorio oppositum for
male principium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dicto mō ut ex parte ēt ipsa forma ut dicat bō
ex bipede: illabaq; ex clamento. Dicto enim
mō hec sūt ex illis: ⁊ dicto mō ex ere ēt ex ere
Composita nāq; substantia ex sensibili mā
ēt: ⁊ ipsa ēt forma ex ipsius forme mā ꝓstat.
Quedam igitur hoc modo dicuntur.

¶ Hoc aūt ut ex parte specia ſpēcut bō ex bi-
pede: ⁊ illabaq; ex clamento: aliter enī hoc ⁊
statua ex ere tm̄ ex sensibili materia ēt cō-
posita subsistēs: ⁊ ſ ⁊ ſpēs ex specie ⁊ materia.
Hec quidem igitur sic dicuntur.

¶ Ponit quartū modū dicens: q̄ hoc. ⁊ dicto modo dicitur aliquid ex aliquo ut species ex parte. ⁊ specie ⁊ cēnalis ut homo ex ⁊ speciē que supponit differentie homo enim specificatur ⁊ illabe ex elementis q̄ etiā ēt ipsa

parte ⁊ dicitur. Sub dicitur autē differentiā inter modū
ad primū dicendi aliter enī: ēt hoc ⁊ aliter statua ēt
ex ere q̄ primo ad primū modum: nā ipsa ſtatua ēt
quedā figuratio ⁊ cōpositio ex sensibili mā. Ex ere ſed
quedā figuratio ⁊ cōpositio ex sensibili mā. Ex ere ſed
species componit ex mā speciē ipsum ad aliā modū
concludit ergo: q̄ hec quidem sic dicuntur.

Notandum q̄ ut habetur 7ᵐ huius capi-
tulo de partibus dissimilibus.
partes rei sunt in suppliti genere. Quedam enī dicunt
partes speciei ⁊ formales: ⁊ quedā individui ⁊ materi
partes speciei ⁊ formales: ⁊ quedā individui ⁊ mā
rei sm̄ sūm esse quidditatiuū ⁊ specificum: ⁊ de partes
sunt que intrant diffinitionē rei: hoc ſt habēt elemen
ta ad syllabā ⁊ mā ⁊ forma vniuersale sumpta ad spe-
ciem partes autē mālia dicuntur que accidunt rei: ⁊
hoc modo ea ēt pars ſtatue: ⁊ semicirculi sunt partes
circuli: ⁊ digitus ēt pars bestie. Dissimiliū ergo ille di-
cuntur ordinē: ut qui facit hoc post hoc. Sed etiam dicit
causam aliquo modo. ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Cap. xxiiii.

Dicto vno mō dicit: in qō ipsius ēssium
p quoquo mō diuidi pōtēt enim qđ a
quātō ut ēssū ēt auferri: po illi" dicēm
per: vectum duo po quodāmō trāsz dicuntur.

¶ Pars dicit qdem vno mō in quā diuidit uniq;
ēssium quocūq; modo. Semp enim abstrā
a ēssto ut ēssum ēt pars illius dicit: ut trium
duo pars quodāmodo dicuntur.

¶ Ubi distinguit nomen partis. Circa qđ quatuor facit
sm̄ q̄ ponit quatuor modos quibus pars dicitur. ⁊ ibi
[Amplius in que. ⁊ ibi [Amplius in qua. ⁊ ibi
[Amplius que sunt.] Prima in duas sm̄ q̄ primus
modus pōt ꝓplr accipi. ⁊ ibi [Alio vo modo.] Di-
cit ergo: q̄ pars dicitur vno modo in quā uniq; ēssium
dividi quotcūq;. Quantacūq; fuerit minor: quin-
titas in qua maior diuiditur. semper est ablatiā a quā
to inquantū est ēssum dicit pars quanta illius cui sue
dicuntur aliqualiter pars trium: ⁊ hec est pars nō ali-
quota: q̄ sollicet aliquotiens sumpta non reddit ipsius
totum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alio mō quātī pars id solū dr: qđ ipsum so
lum mensurat: qua propter duo tum pars tā
non pars trium dici numerum possunt.

¶ Alio vo modo que talia mensurant solum:
propter quod duo trium sunt quidem ut di-
cimus pars: sunt autem ut non. ¶ Deinde.

¶ Ostendit qđ potēt accipi aliter ille primus modus
dicens q̄ alio modo sup. dicitur pars que solum ipsa
esse mensurat totum: ⁊ hoc dicitur pars aliquota: pro
pter quod duo sunt ut dicitur pars trium. ⁊ primo mo
do. sunt autem ut non isto. ¶ Deinde cum dicit.

Notandū q̄ pars quanta rei quāe dicit ut-
plicitur: q̄ quedā ēt pars aliquo
ta: quedā non aliquota dicitur pars aliquota que ali-
quotiēs sumpta reddit ⁊ mensurat precise totū: sicut
duo sunt pars quaternarij ⁊ senarij. nā bis duo precise
faciunt ipsum ⁊ ter duo sex: dicit aut pars non aliquo
ta que aliquotiens sumpta non reddit precise ipsum to
tū: sed vel plus vel minus: ⁊ hoc modo duo sunt pars
trium: ⁊ quatuor sūt pars ipsorū sex. Ibi aūt pōt q̄ duo
sunt vno modo pars trium. ⁊ pars non aliquota: sunt
autem ut non: opia. Non sunt pars trium aliquota: ut

partē ex pudicia. Deinde cum dicit.

¶ Ea posterea in que forma ⁊ ne quantitas di-
uidi potēt: partes etiam bimbles dicimus:
circo ſpēs partes generis in quorum esse.

¶ Simplicia in quę diuidi uniq; ēssio ⁊ ne qui-
tatue: ⁊ hę partes huius dicūtur: quare ēssia
generis dicuntur esse partes.

¶ Ponit hōm modos dicens: q̄ amplius sup. dicimus
partes illa in que aliquid dividitur sue ⁊ totius: ⁊ he
partes vocantur. Illius quod sic resolvitur: quidam
dicuntur esse partes generis. Genus enim resolvi-
tur in species non similiter quelibetas sed formales: ⁊
essentiales: q̄ sūt per ultimas differentias. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ialup ea in que totum aut forma aut id qđ
formā hēt dividit: aut ex quo cōponitur aut
ex hec: aut ex quibus ēssentiatur: ex eis ipsum: q̄ qui
dem ēt materies in qua fōrma subsipitur: ⁊
angulus etiam pars esse videtur.

¶ Simplia" in que dividit aliquid: aut ex quo ēssi
ponit totum: aut species: aut habens speciē:
ut ſpēs: crecit: aut cubi: creta: ⁊ quo pars hec: aūt
ēt mā in qua ſpēs: ⁊ angulus pars.

¶ Ponit tertium modū dicens: q̄ amplius sup. dicimus
partes illa in que aliquid dividitur aut ex quibus
totus componit: hec illud sic species aut habens speciem.
pars in dividi hēt: dicitur ēt enim sup. q̄ quedā
sunt partes formales ⁊ species: que dā materiales ⁊ in
dividuales ut ēt pars ſpēs crecit aut cubi creta: ⁊ ma
teria ēt. Pars materialis in qua ſpēs crecit: ⁊ ipsius qđ
ēssium: ad hec aūt. Individua pars ſpēs crecit ⁊ cu
bus creta sūt ut materia. Materialia in quibus ſpēs
individua reperiuntur: individua enim que ſtruunt ſpe-
ciem per aliquā differentiā individuales: dicunt large
materiam: dicitur ēt sup. capitulo de vna ideo di-
cuntur milia respectu speciei. ⁊ angulus ēt pars ſpēi
⁊ formalis ipsius trianguli. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Posterea que in rōne sumunt ex quę vniq;
q̄dq; occlarat ex quo q̄dq; totius sūt partes: ⁊
circo genus pars ēt: ⁊ differentie species ⁊ alio
modo partes generis esse constat.

¶ Simplia" que sūt in rōne vniq;dq; oñdunt: ⁊
ea pter sūt ton" ppter qđ: ⁊ gen" ſpēi pars ēt di-
citur: aliter aūt species generis pars.

¶ Ponit quartū modū dicens: q̄ amplius sup. dicitur
partes ea que sunt in rōne. Confirmatione ostendens
vniq;dq;: hec quidē modo genus ⁊ differentia
sunt partes speciei ⁊ totius. Et qui supra in secundo
modo species dicebantur partes generis: hec autem
dicitur ecōverso. Ideo subdit: q̄ hoc non ēt eodem
modo dicēs. propter qđ genus pars speciei aliter ⁊
tem species dicitur pars generis: species aūt ēt pars
generis subiectiue genus autem ēt pars speciei ut
gralia ⁊ essentialis.

Notandū q̄ ēt sex modi sic ostensi: quo-
rum in scō nō accipit pars totius
uacat dicit ēt sed ex aliqs tribus accipitur pars inte-
gralis: differentie tamen: q̄ in primo nō accipit pars
integralis quia nihil est in toto vq nisi pars integra-
lis essentialis ⁊ in 3ᵒ videtur in quo nō nisi pars essen-
tialis integralis ⁊ ydiomatica: ut ēt qđ de ydiomate.

¶ Cap. xxv.

Quum dicta quo nulla prius pars abest ex qua natura constet id quod continet ea que cōtinentur ut illa sint quippiam totum.

¶ Totum dicit t cuius nulla pars abest ex qui bus dicitur totum natura: t continens continentur totum aliquid sint illa.

¶ Positis prio ordinate nota significantia entis partiali tate: totū: ordinate nota significata entis totalitatē Circa qd duo facturus primo determinat de toto in cōmuni. 2° de quadā specie toti q̄ est genus. 1° ibi ¶ Genus vō. ¶ Dicit ergo in duo. nā primo determinat de toto: 1° de eius opposito. 2° ibi ¶ Solebon vō. ¶ Posito igitur rationē totius q̄ includit duo. primo pertinet ad ratiōnē totius q̄ includit duo. primo pertinet ad ratiōnē totius integritatē. 2° ad eius efficatiam vel certe q̄ totum dicitur cuius nulla pars abest ex qua totum sit. Ideo totū est continens contenta. partes q̄ de hac ut cōtinentia ad hoc. Est illa contenta sine aliquid vni in tot: t hoc tripliciter. ¶ Deinde cum dicit.

Totum quid.

¶ Sicq; id duplr: aut enī ita ut vnūquodq; sit vnū: aut ita ut ex his ipm vnū emergat.

¶ Hoc autem duplicitr: aut enim ut vnūquodq; vnum: aut ut ex his vnum.

¶ Postquā modos totius. Circa qd duo facit primo ponit quandā diuisionē totius. 2° subdit membra eius declarationem. 1° ibi ¶ Universale quid. ¶ Dicit ergo q̄ hoc totum est duplicitr. aut cui vnūquodq; contentum a toto est totum vnum totum continens aut ex his. Contenta constituit ipsius vnus Totum. Et per hoc dat intelligere duplex totū. totū cum vocabulo cuius quilibet pars est ipsum totū: qđ nunq̄ tale totū praedicat de suis partibus p̄dicatiōe essentiae hoc est hoc aliud totū integrale qđ ex suis partibus cōstituit: nō nulla alia pars est ipm totū: q̄ nullus tale totū de suis partibus p̄dicatur. ¶ Deinde cum dicit.

Totum quale.

¶ Nam ipm ale atq; id qđ oīno dē ut oppiaz totum hoc pacto est tale: q̄ plura continet: hoc ipso qđ de vno quoq; p̄dicatur: t illa ola vnū sūt ut vnūquodq; est talecat hō: equꝰ: bouē. propterea q̄ alia sunt vniuersalia.

¶ Universale enim quidē t qđ totale dicunt totum aliqd eneste est tale quasi cōtinēs multa in p̄dicando de vnoquoq;: t vnū ola cē t vnūquodq; puta bolem equum bouēq; ola alia.

¶ Exponit membra predicta distinguēs primo membra de toto vt. 1° de toto integrali. 2° ibi ¶ Continuū vō. ¶ Dicit ergo q̄ ale quale q̄ dicitur totaliter. i. predicatur esse dicitur quoddā totum t sic est tale quasi multa continens. Tot partes fabricatas et coagulatas est pedis dicte et vnoquoq; ex vnoquoq; illarum partium constitutum sic q̄ vnūquodq; t ola illa contenta sunt ipsi vnum. Totum vniuersale quod si aliq; dicat de vno modo continere hominē t equum t bouē. quę ola sunt aliqua animal enim predicatur de vnoquoq; istorum predicatione dicente hoc est hoc.

Notādū q̄ sunt decē sūt in primo libro t de mundo alij antiq̄ posuerunt corpora celestia pura solum t luna t alias stellas esse corpora naturalia: quedā vero alij dixerunt ut plato mici esse quedam alia a corporeis appellabāt t ut ea quidē colebant. alia aūt ponebant quedā boies deificatos t esse eadē spēciem hoibus terre. diuq; incorrupti bilem tamen t passiones quas deos appellabant hoīes antiq̄ opinione utebat. plura hic non curamus de explicatiōe istorum. dicam inter alia. ¶ Deinde cum dicit.

Diuersi errores antiquorum.

¶ Continuū aūt atq; finitū est totū: cui vnum quid ex pluribus constat: quę maxie qđē potentia insunt: sin vō non ita acti.

¶ Continuum vō t finitum quando vnum aliquid ex pluribus est quę insunt: maxime quidem potentia: si autem non t energia.

¶ Exponit 2m membrum. Circa qđ duo facit. primo ponit 1° ibi ¶ Ad cui ponit. 2° ibi ¶ Notandū. ¶ Ad cuius declarationē sciendū q̄ hoc totū integrale nō tm sic in cōtinuis: sed et in nō p̄tinuis t discretis: exponit tm illud totū in p̄tinuis ubi facilius est magis manifestus qđ dicit ergo q̄ p̄tinuū t finitū. i. perfectū totū integrale cui nō qđ sit vnū aliqd ex pluribus. que insunt maxie qui dē si insunt in potētia. si aūt non. Licet in potētia q̄ sine energia. i. in actu idē est significat energia qđ in actu.

Continuum.

Totum integrale.

Notandū q̄ ut probatur tertio physicorum. ens infinitum. infinitū magis būt rōnem partis q̄ totius: t ideo pro loquendo de hoc toto integrali dicit ipsum continuum t infinitum.

Notādū et q̄ greci ex ch° totū. aliqd. pūt accipi pro quo t pōt ei in toto supēr. i. vel in potētia vel in actu: in potētia q̄dem sunt in toto qđ est ante vnū ut. habet 7° huius. t 7° physi. circa finē. sz partes sūt actu in toto qđ nō est ante vnū: nisi sicut accruus: magis aūt est vnū t per ipsū totus. qđ habet pres in potētia q̄ qđ bēt in actu: l. sit oppositū aliquādo ad prea. nā prea magis būt esse cū sūt in actu q̄ cum sunt in potentia. alia ratio būt q̄ p̄tinuū est vnum ex pluribus que sunt maxie qđē p̄fectione. i. in actu. sin sint p̄tē. t potest sequi ista ratio: si ut oī t bō illa ratio fugitur: t sunt forte varii differentie quę forte inuenit ouus frus t cruditate utraq; et sic fecit errorē ut ambe sic in vnū contingerent. ¶ Deinde cum dicit.

Totum integrale.

Totum potentia integrale.

Totum actu integrale.

¶ Horū aūt ipsoz ea quę natura constant magis talia sunt: ea q̄ cōsiuntur ab arte: quēadmodum t in ipso dicimus vnoctotalitas enim est vnitas quędam.

¶ Horum vō eorūdem magis que sunt natura q̄ arte talia: quēadmodū t in vno dicimus tanēq; existente totalitate vnione aliqua.

¶ Dicit subdividit dicta membra: postq̄ ipsum exposuit. Circa qđ duo facit. 1° ponit ordinē eorum. 2° ibi ¶ Amplius quinto. ¶ Dicit ergo q̄ horum eorundēq; Eorundem magis sunt talia. Ea ea que sunt sup. continua nā q̄ que arte: quēadmodum dicimus t in vno supra capite de vno. ubi dicta est q̄ illa que sunt contenta per naturā sunt magis vnus q̄ que sunt continua ab arte tanq̄ totalitate existente vnione aliqua. Licet totalitas sit quedā vnio ita q̄ magis totum est t magis vnum: et hic habemus vnam diuisionem membri dicti. 1° q̄ quedam sunt continua per naturam: quedā per artem. ¶ Deinde cum dicit.

Totum quale.

¶ Preterea cū ḡdam principiū t cōiuz atq; vnius habeat: quoz quidē positio alias nō facit in ipo vniuersum: dequo autez facti in ipso dē totū in quo aūt primus sunt ponē. quoz nā quidē cadē manet in transpositiōe: forma aūt nō manente ceteris ac destitutis: nā t totum dē ac ēt vniuersus bā eni uniuersa ut de diuisio vnius hic numerus vniuersę hę vnitates.

¶ Amplius quāto būt principiū t medium t ultimū. Quoruz qđē nō facit positio alium dē dicit. Quoz vō facit totuz. Et quęcunqz ambo dicunt t totū t dē. Sūt aūt hęc quoz nā quidē cadē manet trāspositiōe: forma vō non: ut cera t uestis. etenī totū t dē dicūtur: bēt enī ambo. Aqua vō t quęcunqz humida sunt: t numerus: dē quidē dicuntur: totaq; vō numerus t tota aqua non dicit nisi metaphorice. Dia vō dicuntur in. quibus omne ut in vnocin bus omnia: ut in diuersis omnibus hic numerus: omnes hę vnitates.

¶ Postquā dixit de totalitate de ente q̄ amplius ipso ḡto būt principiū medii t ultimi: dē. i. quoddā ordinē positionis in partibus primi. nā dē totum continuū est quędā talis positionē: hoc intēdit supposito hoc. Licet tamen q̄ quoz positio non facit totum dē dicitur sūt sunt ola humida ut dicit: partes enī aque quocūq; modo transponant nō faciunt totū: in solis aqueis tō in talibus ad significandum totalitatē utimur hac diction one oio. dicēdo oia aqua quoz nāe supple positio facit totum dicimus totū t non dē: sicut patet de boie t de domo t huiusmodi. non enī est bō qualitercunq; partes boīs ordinentur: puta si pes esset in fronte t oc: in manu. nō. impone enim esset boiem sic posse vivere nec stare: t iō talis ordinatio facit totum in substantia boīs. similr est de domo t bō. In talibus ergo dicimus totū t nō dē: ut totus bō t tota domus t nō oio: accipiendo aliquē boiem uel aliquā domum: quecunq; vō ambo dicunt. sicut in ipso ambo accidens q̄. i. positio facit in eis totum quodāmodo dē: in talibus dicimus totum t dē: sicut aūt quoruz hęc aliqua nā. i. mā manet cadē: ut cera t uestis que si transponant in suis partibus mutata figura nāli tñ manet eadem: ly tñ se ḡtum est de se retinere. ppriam figurā: qđ nō est de aqua t de aliqo humido cui terminū ponere: t per ipm figurent terminū alienę talia ergo de ipsis nunc locuimur dicunt totū t dē: habent eni ambo. i. q̄ positio in eis quodāmodo facit totum t quodāmodo nō: t per hoc differunt ab humidis que cadunt sub primo mēbro: iō subdit q̄ aliqua vō. t quecunq; sunt humida: t ēt numerus dicunt. quidē dicitur totum vō numerus t tota aqua non dē nisi metaphorice. quod dicit sicut ea ppriatatem greci dicendi dicūt apud nos dicimus tota aqua t totus numerus. addit autē q̄ ola illa dicunt ea quibus dicimus qđ ut in vno nomine ita bis dicimur ola ut in vniuersalibus enim dicimus q̄ ea quibus attribuitur ola

ex parte totius q̄ removet. Ideo ea que requirūtur ex parte totius ad hoc q̄ sit pars: dicunt̄ ei⁹ integritas. Et q̄ a parte totius removet aliqd̄ quod requirit̄ ad hoc q̄ sit pars: dicit

ferum possunt diuersum esse nequ alterius
in alterum ego autem utriq; resoluor aut
sunt z eiusdem quarti generis sunt.

¶ Quinta vo genere oppositi quoq; nouem
modi fieri nō reperiunt diuersi in eisdem nec
ambo in idem ipsa z in vnū diuersum genere.

¶ Quinq; modus quibus aliqua possunt reperiri
vera. 1° quidē. Deus ergo z creatura possunt
esse. 2° quidē. Deus ergo z creatura nō possunt
esse. 3° quidē. Deus ergo z creatura possunt esse
z nō esse. 4° quidē. Deus ergo z creatura possunt
esse z esse fabile. 5° quidē. Deus ergo z creatura
possunt esse z esse fabile. Quoz primus z secundus
sunt quoz alterum ponit alterum tollit. Tertius
vero z quartus ponunt z tollunt. Quintus vero
tollit z ponit. Primus ergo z secundus sunt
quoz alterum ponit alterum tollit. Tertius vero
z quartus ponunt z tollunt. Quintus vero tollit
z ponit. Primus ergo z secundus sunt quoz
alterum ponit alterum tollit. Tertius vero z

¶ Homo autem falsus qui pompatice et electi
mo rationem non propter aliud ali
quid nisi propter id ipsum.

¶ Obijcit aliquis hominem falsum reperiri in bo
mine. Circa qd duo facit. 1° facit qđ dicit et 2° ex
cludit quedam qđ dici. Quare vide bene. ¶
Primo in duas fm q primo duo modos. 1° dicit. Et
qui aliquis. ¶ Dicit ergo q bonus qui falsus qui est prompt°
et electionem talium rerum. Falsitatis alia species bene
ficentie et alie qđ electionem nos proberetis electio
nis causa est alie qđ electionem nos proberetis electio
nis causa est alie qđ electionem nos propter
aliud quidem sed propter ipsum. habens habitū opi non
et facilitatē operandi in re ill. habens habitū opi non
propter aliquid extrinsecum ut homicida pp selecta
mentum actus occidendi. si occidat propter aliqđ ex
trinsecus puta ut foret magis est tur q homicidia simi
liter in proposito dic qđ eligit falsum dicere propter
aliud puta propter lucrū vt sine qđdā mimi magis est
assimilis falsus. ppter est qui eligit falsus ora
tionem non propter aliud sed propter ipsum: q.s.
delectatur in arte mentiendi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et qui talis oratiorum in aliis est effector:
quēadmodum et reo falsa dicere consuetu
mine: que falsam imaginationem efficiunt.

¶ Et qui aliis talis factor rōnis et reo dicit
esse falsa quecunq; falsam faciūt fantasiaz.

¶ Dicit 2m modū dicēdi q̄ sup. homo et est falsus qui
alias est factor talis rōnis. Falsarum fictiū dicit reo
esse falsa quecunq; falsam faciunt fantasiam. Appa
rentiam ut dictum fuit supra. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quapropter ea ratio que fit in plumbitio
bippia deo pitecum. de homine falsum est di
cens ac verū: cū enī accipit falsum: qui mēti
ri possit aūt est ille: qui scit et qui est prudēs.

¶ Quare et in bipia oratio refutatur ut eadem
vera et falsa. Potentes enim mentiri accipit
falsum: hic autem scriptens et prudens.

¶ Excludit ex dictis opinionem quorundam et sunt duo quorum
2° ponit ibi. Amplius volentē. ¶ Dicit q̄ concludendo
ex dictis q̄ sup. qđ est falsus qui eligit vel qui facit
falsum videre: et ideo rectificat ratio. Lopi. in bipia. Lin
quod dicit q̄ stoice sic dicto. quē Lopi. ponebat q̄ ea
dem ratio est vera et falsa. Videtur enim illa opinio accē
pit bonum potentē mentiri esse falsus: sed sup. hoc est
modus dicēdi. q̄ bene pōt homo falsus et bonus prudēs
et sic homo prudens et homo sciens esse falsus.

Notādū q̄ nō idem homo posse mentiri et ue
rum dicere: sequitur q̄ idem homo
sit verax et falsus. Sic et hoc q̄ pōt mentiri sit falsum et
falsificari eadem ratio erit vera et falsa. Cum igitur
bonus sciens et bonus prudens possit mentiri: et ut
q̄ falsus q̄ non est dicendum q̄ non facit nec eligit
opi. sine ratione et falsa erit qua ratione ut dictus fuit
homo dicitur falsus. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Posterea melior ē cuius esse dicit: qui sua sp̄
te reo peccatū facit: hoc aūt per inductionē
accepit falso. Qui nāq; sua sponte claudi
cat: is solet esse melior eo qui id facit inuite.
claudicari dicemo imitari claudicantē: cuz si
quispiam est claudus sua sponte: deterior est
eo fortasse qui non sua sponte claudus est:
quemadmodum id ipsum etiam et ad ipsoo
morem accōmodatur.

¶ Amplius volentē peccata meliorem. hoc aūt
accepit falso per inductionem. Nā nolitiam
claudicādo nō voluntario melior claudicare
dicēdo unitam claudicātē. Ostēdit claudicādo no
litiam deterior: forsan sicut in more et hoc.

¶ Excludit aliā opi. que dicebat hominē qui facit tur
pia ad mala solēo esse meliorē q̄ qui facit nolēs. Di
cit ergo q̄ amplius hoc falsum est volentem peccata.
facientē peccata voluntarie esse meliorē: accipit autem
falsa opinio falla q̄ ponit per inductionē. f. in aliis illi
bus. nā ut dicit voluntarius claudicans est melior non
volitario: idest illo qui claudicat cōtra suam voluntā
tem. Nā. Lopi. ponit sup. agere imitari ipsius clau
dicare si sit utrobique: qm̄ si claudus voluntarie est
deterior sed sicut in more et hoc vult dicē q̄ quo
dāmodo est verū q̄ dicitur. nā claudus voluntate est
deterior q̄tum ad morē: q̄ facit equo tanq̄ fm̄ perfe
ctior est quātū ad virtutē progressiuz. similit et hoc
est perfectior et magis intelligens q̄ ille qui putat se
uerum dicere: et tamen falluz dicit et mentit. ista tamē
opi. nō est vera simpliciter. q̄ vitiosus nullus dicitur
nisi qui voluntate et ex electione malum operatur: q̄
si hoc facit p̄ violentiā et ex necessitate nō est sibi im
putādū. nā necessitas violētie nō est in republicis ut oi
ctū fuit supra capto de actio. ¶ Tunc sequit illa para.

Cap. xxax.

Tc.y.

Eidens dicitur id qđ inest quidem
a cuipiaz: atq; uere dici de illo potest:
non tamen aut necessario aut plerūq;
quelibet si quispiā scroben ob plantaz effo
diens thesaurū inuenit: hoc igitur accidit ei
qui scrobez effodiebat. Thesaurū inq̄s inue
nisse neq; enim hoc ex hoc aut post hoc ne
cessario euenire solet: neq; plerunq; fit: ut si
quis plātet: thesaurū offendat atq; inueniat.

¶ Accidens dicit qđ inest alicui et verū est dice
re tamen neq; ex necessitate neq; ex magiste
puta iam aliquis fodiens plantē fossam the
saurū inuenit. Hoc igit accidens fodienti fos
sam inuenire thesaurū nec est ex necessitate
hoc ex hoc: aut post hoc nec ut fiat magis
liquis plantat thesaurum inueniet.

¶ In qua dūxit nomen accidētis et dividit in duas
fm q̄ ponit duos modos accidentis. primus modus
sumitur penes accidens per accidens. Secūdus pe
nes accidens per se. 1° ibi. Dicitur et aliter. ¶ Prima
in duas. q̄ primo exponit illuz modū. 1° assignat cau
sam eius quare sic dicat. 2° ibi. Nec est aliqua. ¶ Pri
ma in duas fm q̄ accidens potest intendi penes fieri
vel penes esse. primo ergo exponit ipsum penes fieri.
2° exponit penes esse. 2° ibi. Et sapiens utiq;. ¶ Dicit
ergo q̄ accidēs dicitur vno mō qđ inest alicui et q̄ est

Aristotiles accipit
propriam et
Thalis hic dicit
propriam et
Lopi.

99

uerū dicere idest affirmare q̄ sit: nō sit ex necessi
tate neq; fm magiste: idest ut frequenter sed in raro po
test alicui fodienti fossam plantē. i. ad plantandū ali
quā plantā inuenit thesaurū. hoc igit est accidēs fo
dienti fossam: q̄s est inuenire thesaurum: q; nec ex ne
cessitate est hoc ex hoc. f. q̄ fouea sit causa necessaria
inueniendi thesaurū: nam post hoc ut sit quedam cōse
quentia vel ordo necessarius ut hoc sit post hoc: sicut
dicimus q̄ dies est post noctem: hyems non sic causa
plantat inueniat thesaurus sed sapplē hoc est rare. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fuerit etiam et qui spiam musicus albus sed
cum non necessario id fiat: neq; plerūq; ac
cidens ipsum dicimus esse.

¶ Et quis utiq; musicus erit albus sed quoniā
nec ex necessitate: nec ut fin magis hoc fit
accidens ipsum dicimus.

¶ Exponit istum modum accidentis ut accidens antē
dit penes esse: et dividit in duas. q: primo facit qđ di
ctum est fm q̄ accidens attendit penes esse in subie
cto. 2° ut attendit penes esse quantū ad alias circūsta
tias: puta penes esse in loco vel tēpore. 2° ibi. Quare
et qui. ¶ Dicit ergo q̄ similiter sapplē dicitur per acci
dens et liquis utiq; musicus erit albus sed qm̄ nec ex
necessitate nec ut fm magis. i. ut frequēter hoc fit: ut
musicus sit albus: ideo ipsum dicimus esse per acci
dens penes esse in subiecto. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare cū aliqua insint et aliqb⁹: atq; hoc
nōnulla et aliqua in pte atq; qñq; quicquid
inest quidez: at nō propterea q̄ hoc erat aut
nunc: aut hoc loco id omne accidens erit.

¶ Quare quoniā est existens aliquid: et alieni:
et horum quēdā: et alicubi: et quandoq; qđ
cuiq; exterit quidem: sed non q̄ hoc aut
nunc: aut hic accidens exstit.

¶ Exponit ibi modū ponēdo esse quārū ad alias circū
stantias. o. q̄ qñ aliquid est existens sup. nō tibi in sub
iecto: sed etiā alicubi: quantū ad locum: horum. f. que
sunt alicubi: et et qñq; tēpus in oibus illis
cōtingit esse per accidens: si nō sunt fm q̄ huiusmodi
ideo dicit q̄ quodcūq; exterit quidez dicimus: sed
nō q̄ hoc quantū ad subiectum puta si albū dicat mu
sicū: q̄ musicū non est in albo inquantū albū: aut nūc
tēpus ad tempus puta si sit magnum frigus in estate
sub cane. hoc enim accidit. qi non accidit in estate in
quantum estas est. aut hic quantum ad locum: ut hic
ue sit deorsum hoc erit per accidens: quia leue nō est
deorsum inquantum tale. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq; igit ulla determinata: sed quecūq; cau
sa est accidentis: hec aūt est indefinita. Acci
dit enim cuipiam in ęginam uenisse: si nō est
ob id ipsum: p̄fectuo ut illuc uenirem: sed a tē
pestate expulsus aut a prędonibus captus:
ortum est igitur ipsum accidens: atq; est sed
non ut ipsum: sed ut aliud ortū est. Tempestas
enim cā fuit: ut eum ad locum uenirem: ad quē
non nauigabat: hic autem erat ęgina.

¶ Nec est aliqua causa determinata accidētis
sed contingens hoc aūt indeterminatū. Ac
cidit enim alicui ęginam uenire si nō propter
hoc aduenit ut illuc ueniat sed ab hyeme ex
pulsus: aut a latronib⁹ captus euenit quidez
et est accidens: si nō inquantū ipse sed inquā
tum alterum. Hyems enim est causa nō quo
nauigabat uenienti. hoc aūt erat ęgina.

¶ Assignat confirmatiōem accidentis quāre sic dicatur et
est qđ tale accidens non habet cām determinatam: ideo
dicit q̄ nec est aliqua cā determinata talis accidentis
sed cōtingens. i. cōtingenter et a fortuna. hoc est. Cā
cōtingens et a fortuna est quoddā indeterminatū: ut
patet per exēplū accidit enī alicui venire ęginam. i. ad
ęginam: sic dicit si non pp hoc adeunte ut illuc veniat
i. q̄ si non pp hoc incepit sua motū ut ad talem locū
veniret: sed expulsus ab hyeme. i. tempestate maris in
qua hyems comunit. aut capt⁹ a latronibus qui sap.
ipsum deduxerunt: euenit. dicit et est per accidens: q.s.
potest intelligi. sed adeo fabulit. aut pro fabulit. sed non in
quantū ipse sed inquātū alter. i. q̄ alii eum extrin
seca: hyems enim est causa veniendi sapplē ad locum
non quo nauigabat: hoc aut erat ęgina. q̄ sapplē nō
intendebat ęginaz nauigare. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Dicitur enī accidens alio modo quicquid
per se cuiq; cōpetit: non tamen est in eo: sub
stantiaq; pacto trigōlo competit angu
los equales duobus rectis habere. atq; hec
quidem perpetua esse possunt: illorum aūt
nullum perpetuum esse potest: huius autem
ratio alijs in locis est explicata.

¶ Dicitur et aliter accidēs: ut quecunq; existūt
unicuiq; fm se: non in sua entia: ut trian
gulo duos rectos habere. Et hec quidez cō
tingit semper ea esse. Illorum vo nullum.
Huius autem ratio in alijs.

¶ Ponit 2m modū accidentis qui similiter penes acci
dens per se: dicens q̄ aliter dicit accidere ut quecūq; inve
niuntur. i. insunt vnicuiq; fm se nō in sua entia. i. q̄ non
sunt de essentia illius cui insunt: et per hoc ostendit q̄
tale accidens pertinet ad 1m modū dicendi per se: sed
ad 2dum. nā in 2° modo predicatū est de essentia subie
cti. sic in 1° modo ut triangulo inest habere tres
rectos sicut accidens proprium. addit aūt ad 2dum
modū q̄ hec quidē. i. accidentia 1° nō cōtingit esse semper
eterna: sicut triangulum habere. 3 illoz. vo. f. accidēti
um primi modi nullū est semiternū: q̄ sunt ut raro fi
unt dicit est: huius aūt rō habet in alijs. Lin 6° physico
rum dicit q̄

communi sunt inter principiare elementare et causare: aliquo modo partim per intellectum aut aliquo modo partim per intellectum circa principia: causas: aut causatorem: aut simpliciter: aut simpliciter.

¶ Principia et causę querunt entium pleraq; aut omnia: quę inquantū sunt entia. Est enī aliqua cōmunitas et cōsalescentia. Sunt enī mathematicorū principia: elementa et causę. Et totaliter omnis scientia intellectualis particulariter omnis scientia intellectualis particularis aliquid intellectus circa causas et principia aliquid intellectus circa causas et principia aut certior: aut simplicior.

¶ Potest ꝓbari in 4ᵐ li. declarat aut ambitū huius scientię ostendens ad quę se extendit cōsideratio metaphysici. et in 5ᵐ li. ostensa omnibus quę fabricant considerationi huius scientię: et in 6ᵐ declarat modū considerationis huius scię circa principia ad quę se extendit. Circa quod vno facit. 3ᵒ facit qđ dictū est. 1ᵐ removet errorē circa principia: elementa et causas. Et totaliter simpliciter. ¶ Circa 3ᵐ tria pręde. 3ᵒ primo ponit quędā collectionē iam positā in 4. li. 2ᵐ exponit hanc litteram ad aliarum et hoc tenet modum primi cōsiderationis huius scię. ibi. Sed oportet. ¶ Proponit ergo hanc conclusionē qđ huius scię est cōsiderare ens qua ens inquantū ens: et intendit ea pharetrā rōnes cōcludi scię est cōsiderare ens et principia substantiæ: sed metaphysica considerat ens inquantum ens. Ergo metaphysica considerat principia entis inquantum ens. Ista rōne ꝓbatur primitus cōclusionē. 2ᵐ obiectum maioris per similē in alia scientia. ibi. Est enī alia quę sci. ¶ Postea supponit ex 4ᵒ li. Dicit ergo qđ principia et causę entis querunt in ista scia. patet autē qđ inquisiti entis fuit. qđ patet per alias scientias: est enim aliqua causa sanitatis et cōsalescentię: quia considerat medicina. sic mathematicę pura figurarū et numerorum sunt principia et elementa et causę per quę. Mathematicum potest totaliter et generaliter oīa scientia intellectualis in particulari aliquid intellectus pura siue sit scientia speculativa vel practica circa causas et principia est talis. Scientiæ aut. Illa principia sunt certiora aut simpliciora. qđ cōpliciter exponit. vno modo ut per certiora intelligunt principia nobiliora que sunt certiora qđ ad notitiam sensui principiorum per simpliciora alii intelligunt ꝓ mathematica que simpliciter et finitā sunt pura et nuda. Alio modo ut ꝓ certiora dicunt quę sunt magis nota et expressa simpliciora alię que magis superficiem inquirunt ut sunt ꝓ mathematicę que formantur ex his que exercitant ut frequentes.

¶ Notādū aut q; ꝓ ens inquantum ens possit intelligi vel incipere ut sunt scibilia speculativa vel objecta ut sunt prima ꝓ demonstrationi: que possunt cognosci de quibus dictū est in 4ᵐ li. ac similia ri vera est qđ hic ꝓponit nā scia metaphysica considerat hęc et illa. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Verum hę omnes vnā quidē genus aliquod circumscriptę de hoc tractant: sed non de ente simpliciter: neq; ut est ens considerationes sua efficium.

¶ Sed omnes iste circa vnā quidē genus aliquod circumscriptę de hoc tractant: sed non de ente simpliciter: nec inquantum est ens.

¶ Separat hanc scientiam ad alias ut ex hoc ostendat propriā considerationi in ista scia. Circa qđ duo facit. ꝓ modū considerationi in ista scia. Circa qđ duo facit. ꝓ ostendit differentiā huius scię ad alias partes sub eni ostendit differentiā huius scię ad alias partes sub ente. 2ᵒ ostendit differentiā istius scię ad alias scias in speciali. 1ᵒ ꝓponit illā differentiā in generali. 2ᵒ exponit illā differentiā in speciali. ibi. Quoniā vo physica. ¶ Prima in duas ꝓ. 1ᵒ facit qđ dictū est. 2ᵒ ex differentia circa tres cōsiderationes. 2ᵒ ibi. Nec de ipso q; qđ est. ¶ Circa 1ᵐ tria pręde. 1ᵐ ponit differentiā. 2ᵐ ponit 3 modos istę scientię particulares de quibus mentio est facta. 3ᵐ ponit 3 partes. 4 pręcipue. 5 determinate. ¶ Circa 1ᵐ tria pręde. 1ᵐ ponit differentiā. 2ᵐ ponit 3 modos istę scientię particularis. 3ᵐ ponit 3 partes. ¶ Circa 1ᵐ duo pręde. 1ᵐ ponit differentiā. 2ᵐ ponit 3 modos istę scientię particularis

[illegible]

Notandū [illegible]

Notandū [illegible]

[illegible]

Non lateat autem oportet quomodo quidditas atque ratio sese habet in naturalibus rebus: nam absque hoc talium rerum quærere rationem perinde est: atque si nihil prorsus agatur. Diffiniendarum enim rerum et quarum ipsius quid est assignamus: aliæ uti simum aliæ uti concauum esse videntur. Hæc autem differunt: propterea quod simum siquidem cum materia est comprehensum: est enim simum concauus nasus: at concauitas sine sensibili materia est. Quod si naturales res omnes perinde atque simum dicuntur: ut nasus oculus: facies: os: caro: omnino animal: folium: radix: cortex: omnino planta: nullus enim ipsorum ratio motionis est expers: sed materiam semper habet: patet quoniam pacto naturalibus in rebus ipsum quid est quærere diffinireque oportet: et quamobrem ad naturalem philosophum pertinet de aliqua anima contemplari: quæ non sine materia est. Naturalem igitur facultatem contemplatricem esse: ex hisce quæ dicimus innotescit.

¶ Oportet autem quod quid erat esse: et rationes quomodo est: non latere: tanquam sine hoc quærere nihil facere sit. Diffinientium autem et ipsorum quod quid est: hæc quidem ita sunt ut simum: illa vero ut concauum. Differunt autem hæc: quia simum quidem conceptum est cum materia est autem simum nasus concauus: concauitas vero sine materia sensibili. Si ergo omnia phisica similiter simo dicuntur: ut nasus: oculus: facies: caro: os: totaliter animal: folium: radix: cortex: totaliter planta: nullius enim ipsorum sine motu ratio: et semper habent materiam: palam quomodo oportet in phisicis ipsum quod quid est quærere et diffinire. Ideoque et de anima quadam est speculari phisici quæcumque non sine materia est. Ergo quia phisica est theorica manifestum est ex his.

¶ Postquam phus distinxit phisicam a scientiis practicis: nunc distinguit eam ab aliis scientiis theoricis seu speculatiuis penes modum diffiniendi et considerandi: ex quo habetur modus proprius considerandi huius scientiæ. Circa quod duo facit. primo exponit huiusmodi differentiam. secundo mouet et remouet dubitationem quandam ex predictis. tertio ibi [Dubitabit enim.] Prima in tres. primo enim exponit proprium modum diffiniendi et considerandi scientiæ phisicæ. secundo scientiæ metaphisicæ. tertio mathematicæ scientiæ. secundo ibi [Sed est et mathematica.] tertio ibi [Si vero est immobile.] Dicit igitur quod oportet non latere quod quid erat esse: et rationem. i. diffinitionem: quod. s. sit assignanda in qualibet scientia ad videndum differentiam scientiarum tanquam sine hoc quærere. s. differentiam sciarum nihil sit facere. Cuius ratio est: quia ut dictum fuit omnes scientiæ diuersum modum obseruant in diffiniendo: et subdit quod diffinientium et ipsorum quod quid est. i. eorum que diffiniunt: hæc quidem ita sunt ut simum: illa vero ut concauum. differunt autem quia simum quidem est conceptum cum materia sensibili. nam simus est nasus concauus. concauitas vero sup. est sumpta et concepta sine materia sensibili: et ideo diffinitio simi erit cum materia sensibili: non autem diffinitio concaui. nam in diffinitione concaui vel

[illegible]

curui non ponit aliquod corpus sensibile. puta nasus vel pes. et nam abstrahit a quolibet tali: est enim concauum cuius medium exit ab extremis: quod potest comparere non solum sensibilibus materiis: sed etiam mathematicis. subdit autem si pro quo igitur omnia phisica dicuntur. i. diffiniuntur sicut simo. s. cum materia sensibili: sicut patet in partibus animalis: ut nasus: oculus: facies: caro: os: et totaliter. i. generaliter totum animal. sicut etiam in partibus plantæ: ut folium: radix: cortex: et totaliter. i. generaliter omnis planta: nullius enim ipsorum que dicta sunt ratio. i. diffinitio est sine motu et semper habet materiam. s. sensibilem et mobilem: quia inquantum est palam quod oportet in phisicis ipsum quod quid est quærere et diffinire. quia cum materia sensibili. Ex hoc infert quod ipsius phisici est speculari quædam de anima quæcumque. s. anima non est sine materia. Concludit ergo quod manifestum est ex his quod phisica est quædam theorica habens sup. proprium et determinatum modum diffiniendi qui predictum est.

Notandum quod ut habetur 2° phisicorum considerationem phisica extendit se ad omnes formas que habent esse in materia et ultra non procedit: et ideo terminus eius est ad formam rationalem non inquantum separabilis est a corpore sed inquantum est actus corporis: et ideo 2° de anima diffinitur anima quod est actus vel forma organici corporis: et ideo subdit hic philosophus quod phisici est considerare de anima quæcumque non est sine materia et ideo de formis separatis ut sunt intelligentiæ omnium ut habent rationem mouentium non amplius se intromittit phisicus: sed transcendunt considerationem eius. Deinde cum dicit.

¶ At ipsam mathematicam contemplatiuam scientiam esse constat: sed si est immobilium: separabilium: nunc obscurum esse videtur: tamen esse aliqua mathematica: quæ quidem ut mobilia: atque ut separabilia contemplatur scientia mathematica patet.

¶ Sed est et mathematica theorica: sed si immobilium est et separabilium non est adhuc manifestum. Quia tamen mathematica inquantum immobilia et inquantum separabilia speculatur palam.

¶ Exponit proprium modum diffiniendi et considerandi scientiæ mathematicæ dicens quod etiam scientia mathematica est theorica: non enim est actiua vel factiua cum abstrahat a motu: sed nec adhuc est manifestum si est immobilium et separabilium. s. secundum esse. i. quod adhuc non est omnium. utrum illa circa que versatur scientia mathematica sint immobilia et separata secundum esse: quod tamen scientia mathematica speculatur quædam inquantum immobilia et inquantum separabilia palam est.

Notandum quod ut dictum fuit in primo libro opinionis fuit quorundam. s. platonis quod mathematica puta numeri et magnitudines essent separata secundum esse a motu et a materia sensibili. ponebant enim ipsa media inter ideas et sensibilia: sed quia hæc opinio nondum est improbata et pertractata usque ad 13. et 14. libros. Ideo hæc sub dubio relinquit phus dicens non esse manifestum utrum mathematica sint immobilia et separabilia. s. secundum esse a materia sensibili. hoc tamen est manifestum quod de ipsis considerant scientiæ mathematicæ inquantum sunt immobilia et separabilia secundum considerationem: dato quod non secundum esse. Et per hoc patet differentia inter mathematicam et phisicam scientiam. Nam phisica considerat et diffinit concepta cum materia sensibili. Mathematica autem abstrahit a tali materia ut sicut diffinitiones phisicæ sunt sicut simi: ita diffinitiones mathematicæ erunt sicut concauum. unde sicut phisica sunt in materia sensibili secundum esse et secundum considerationem: sic mathematica abstrahunt a materia sensibili secundum considerationem: sed non secundum esse. Deinde cum dicit.

¶ Quod si quippiam sit in ratione rerum immobile sempiternum ac separabile: patet ad contemplatricem quidem scientiam illius cognitionem spectare: non tamen ad naturalem quippe cum naturalis facultas circa mobilia quædam versetur: neque ad mathematicam: sed ad aliam his utrisque priorem. Naturalis enim circa inseparabilia quidem sed non immobilia versatur. Mathematica vero non ullo circa immobilia quidem: at non fortasse separabilia: sed ut in materia sunt versantur: at prima circa separabilia ac immobilia sane versatur. Omnes autem causas sempiternas esse necesse est: maxime autem istas: sunt enim causæ diuinorum hisce quæ sunt manifesta.

¶ Si vero est immobile aliquid et separabile et sempiternum: palam quia est theoricæ id nosceret: non tamen est phisicæ. Nam de mobilibus quidam est phisica. Nec mathematicæ sed prioris ambarum. Phisica namque circa inseparabilia quidem sed non immobilia. Mathematicæ autem quædam circa immobilia quidem sed inseparabilia forsan: verum quasi in materia. Prima vero circa separabilia et immobilia. Necesse vero quidem omnes causas sempiternas: et maxime has. Hæc namque causæ sunt manifestis sensibilium.

¶ Exponit modum proprium considerandi et diffiniendi scientiæ metaphisicæ de qua nunc intendit dicens quod si est aliquid immobile et separabile. s. secundum esse et per prius sempiternum palam quia noscere id. i. tale ens est scientiæ theoricæ et non alicuius practicæ. nam scientia practica cum sit actiua vel factiua non abstrahit a motu: non tamen est phisicæ scientiæ sup. considerare tale ens immobile et sempiternum. nam phisica est de quibusdam. s. entibus mobilibus: nec etiam est mathematicæ. mathematica enim non considerat separata secundum esse sed solum secundum considerationem: sed sup. considerationem de tali ente erit alicuius scientiæ prioris ambarum. cuius causam subdit phisica namque versatur circa entia inseparabilia. s. a materia sensibili: sed non immobilia: non enim abstrahit a materia nec a motu. Mathematicæ autem quædam sup. versantur circa immobilia quidem: sed tamen inseparabilia. s. a motu et materia sensibili forsan verum est: et dicit forte forsan propter causam iam dictam. quia scientia theologica versatur sup. circa separabilia. s. secundum esse et immobilia. addit autem quod necesse est omnes quidem causas sempiternas esse: et maxime has. s. quæ sunt immobilia et immateriales: hæc namque sunt causæ manifestis sensibilium. i. ipsis sensibilibus nobis maxime manifestis.

Notandum quod signanter dicit quasdam scientias mathematicas esse circa immobilia quia non est verum de omnibus sicut enim dicit 2° phisicorum aliquæ sunt scientiæ pure mathematicæ ut geometria et arithmetica que versantur circa mathematicam non applicando illa ad motum: et ideo versantur circa immobilia quædam non pure mathematicæ que quidem applicant quædam mathematica ad motum sicut est astrologia et talis mathematica non versatur circa immobilia.

Notandum quod sicut probatur primo et secundo de generatione ad salutandum perpetua

[illegible]

Notandum [illegible]

[illegible]

¶ Quapropter philosophie tres erunt contemplatrices: mathematica: naturalis: theologia.

¶ Quare tres erunt philosophie theorice: mathematica: physica: theologia.

¶ Concludit ex predictis numerum scientiarum speculativarum. Circa quod duo facit. Primo facit quod dictum est. 2° probat quod dicta supposita in 2° sententia. 1° ibi. Non enim immanifestum. Dicit igitur sup. pr. ex predictis quod tres erunt philosophie theorice: i. speculative: s. mathematica physica et theologia: s. metaphysica et philosophia prima. Deinde cum dicit.

¶ Non est enim obscurum si ipsam ipsius divinum est in tali esse natura.

¶ Non enim immanifestum: quia si alicubi divinum existit tali natura existit.

¶ Probat per duas rationes quod supposuerat hanc scientiam dici theologiam. 1° ibi. Et honorabilissima. In prima parte innuit talem rationem scientia de divinis potest dici theologia sed metaphysica est huiusmodi ergo et. Minor est tangit dicens quod non est immanifestum: quia si alicubi in aliquo genere entium existit aliquid divinum quod existit in ea [illegible] ista scientia. Deinde cum dicit.

¶ Atque praestabilissima facultate maximeque honorabile circa id quod est praestabilissimum: maximeque honorabile genus versari oportet. Contemplatrices igitur scientie ceteris facultatibus sunt expetibiliores: ut patet: hec autem expetibilior contemplatricibus est.

¶ Et honorabilissima scientia oportet circa honorabilissimum genus esse. Ergo theorice aliis scientiis desiderabiliores sunt: hec autem theoricis.

¶ Ponit scientiam rationem que sic formari potest: nobilissima scientia est circa nobilissimum sibi sed metaphysica est nobilissima ergo est circa nobilissimum sibi: nobilissimum sibi sunt res divine. ergo metaphysica est de rebus divinis. et per consequens potest dici theologia et divina. Dicit igitur quod honorabilissima scientia oportet esse circa nobilissimum genus entis ad quod genus pertinent res divine: hec fuit ma[illegible] rationis. et addit pro minori quod scientie theorice sunt honorabiliores aliis scientiis: i. practicis. hec autem s. metaphysica est honorabilior aliis scientiis theoricis: et per consequens ipsa est simpliciter honorabilissima et nobilissima. Deinde cum dicit.

L. c. 3. Dubitaverit autem quispiam utrum usus sit ipsa prima philosophia: ac circa genus quoque principia: unamque nam versetur. Neque enim in ipsis mathematicis scientiis idem est modus: sed geometria quidem atque astrologia circa nam quandam versatur: illa vero est universalis omnium sane communis.

¶ Dubitat enim utique aliquis: utrum prima philosophia sit universalis: aut circa aliquod genus: et nam unam. Non enim idem modus nec in mathematicis: quia geometria et astrologia circa aliquam nam sunt. Illa vero usiter est omnium communis.

¶ Removet quandam dubitationem ex predictis. Circa quod duo facit: quia primo movet dubitationem. 2° subiungit dubitationis solutionem. 2° ibi. Siquidem igitur. Dicit ergo quod dubitabit utique aliquis utrum prima philosophia: s. metaphysica sit usus ut s. consideret ens commune et usus: aut sit circa aliquod genus et nam unam determinatam: et tangit rationem pro parte negativa dicens: non enim est idem modus sup. huius scientie ut in mathematicis: quia geometria et astrologia que sunt mathematice circa aliquam determinatam naturam sunt: illa vero: i. prima philosophia ut usiter omnibus communis: et ideo considerabit de ente in communi rationem pro parte oppositam non ponit: sed potest haberi ex predictis. nam si metaphysica est de ente immobili et separato videtur quod sit alicuius nature determinate et non de omni ente. Deinde cum dicit.

¶ Si igitur nulla sit alia substantia praeter eas que nam constant: nam illis sane facultas prima scientiarum erit. Sin vero substantia sit in ratione rerum quedam immobilis: hec erit profecto prior: philosophiaque prima et universalis hoc pacto.

L. c. 4. Quia est prima: atque de eo quod est ut ens est: et quidnam sit: et ea que ipsi competunt ut ens est: et ad hanc profecto scientiam pertinet contemplari.

¶ Siquidem ergo non est aliqua altera substantia praeter naturas consistentes: physica utique erit prima scientia. Sed si est aliqua substantia immobilis: hec prior: et philosophia prima: et universalis sic. ¶ Et quia prima de ente inquantum ens: huius utique erit speculari: tunc est et quod est: et que insunt inquantum ens.

¶ Ponit dicte dubitationis solutionem dicens quod siquidem non est aliqua altera substantia praeter naturas consistentes: i. praeter substantias naturales de quibus est physica: physica utique erit prima quia tunc de ens esset physicum et naturale: sed si pro quo quod est aliqua substantia immobilis: et per consequens non physica: hec s. scientia erit prior: vel hec s. metaphysica que tractat de tali substantia erit prior et prima philosophia: et per consequens ipsa est eo quod est prima et huius utique erit speculari de ente inquantum ens et de ipso quod est ut dictum fuit circa principium huius sexti: et etiam considerabit ea que insunt enti inquantum ens: i. passiones entis ut dictum fuit in quarto libro ut sic ista scientia sit prima primitate dignitatis quatenus considerat de ente immobili et divino: et primitate communitatis et universalitatis quatenus considerat de ente universaliter inquantum ens est. nam eiusdem scientie est considerare de ente in communi et de substantia immateriali et immobili ut de nobiliori parte entis ut declaratum fuit in primo libro. et per hoc solvitur ratio tacta in oppositum.

Cap. II.

Verum enim cum id quod est quod simpliciter dicitur multis dici soleat modis. Nam et id quod est per accidens et id quod est verum ens dicitur: cui non ens opponitur uti falsum. Praeterea praedicamenti figurae aliud enim est quid: aliud quale: aliud quantum: aliud ubi: aliud quando: et siquid est istiusmodi: insuper praeter hec omnia id quod est potentia atque actu.

¶ Sed quoniam ens dictum simpliciter dicitur multipliciter: quorum unum est quidem quod secundum accidens: et aliud quod ut verum. Et non ens est falsum. Praeter hec autem sunt figurae cathegoricae: ut quid: quale: quantum: ubi: quando: et si quid aliud significat hoc modo. Amplius praeter hec omnia quod potestate: et quod actu.

¶ Postquam philosophus descripsit modum considerationis huius scientie: nunc removet errorem sive dubitationem oriri possibilem ex predictis: dictum est enim nunc proximo et in principio huius sexti: et in principio quarti et alibi frequenter quod huius scientie est considerare ens inquantum ens: ex hoc aliquis posset credere quod de omni ente est huius scientie speculari. hunc errorem excludit philosophus ostendens quod de non ente non est huius scientie speculari: et hoc est quod intendit in sequenti littera demonstrare. Circa quod tria facit: quia primo separat a consideratione huius scientie ens per accidens. 2° ens verum. 3° epilogat circa determinata et continuat dicta dicendis. 2° ibi. Quod autem ut verum. 3° ibi. Quod quidem ut accidens.

Ad evidentiam primi notandum est quod ens per accidens dupliciter accipitur. Uno modo ut ly per accidens negat vel privat perfectionem rei secundum se accepte: et hoc est ens per accidens aggregatum ex rebus diversorum generum: ut homo quantus vel album quantum: vel ex rebus intermediorum ut album dulce. et tale ens per accidens ut patet ex quinto huius capitulo de ente. opponitur enti secundum se quod dividitur in decem genera: quia tale ens per accidens non habet unum conceptum quidditativum per quem posset in aliquo uno genere collocari de isto ente per accidens loqui. Ad 5° huius capitulo de ente et capitulo de uno. de eo etiam est sermo. 7° huius. quando negatur ens per accidens habere quod est: et iterum quod quid est non est idem illi. Alio modo dicitur ens per accidens prout ly per accidens non privat perfectionem in entitate rei secundum se sed in comparatione ad aliquam causam et sic dicitur ens per accidens respectu alicuius causae ad cuius fieri vel esse talis causa non ordinatur essentialiter sed evenit praeter intentionem talis causae aliud intendentis: et tale est ens fortuitum et casuale. secundum hoc ergo ista pars dividitur in duas: quia primo separat a consideratione huius scientie ens per accidens dictum primo modo. 2° secundo modo ostendens quod neutrum ut sic pertinet ad considerationem alicuius scientie: et per consequens nec huius. 2° ibi. Attamen dicendum est. Prima in duas quia primo refutat quasdam entium divisiones positas in 5° 2° accedit ad probandum intentum. 2° ibi. Quoniam itaque. Dicit ergo quod quando ens simpliciter i. usiter dictum dicitur multipliciter: quorum unum quidem erat quod quid est secundum accidens: et aliud quod ut verum. i. verum propositionis et non ens ut falsum. Praeter autem hec sunt 5° figure cathegorie. puta tales in que ens dividitur ut quid. substantia et quale et quantum et ubi et quando et si quid aliud significat hoc modo. s. ipsum ens. Amplius 4° praeter hec omnia sup. dicit ens quod potestate et quod actu: hec enim ista sunt omnia, prima sunt in 5° capitulo de ente. Deinde cum dicit.

¶ Cum igitur id quod est multis modis dicatur: primo de eo quod est per accidens id dicamus oportet nullam contemplationem circa ipsum versari.

¶ Quoniam itaque multipliciter dicitur ens: primum de eo quod secundum accidens est dicendum: quod nulla est circa illud speculatio.

¶ Accedit ad probandum intentum. Circa quod duo facit. primo proponit intentum conclusionem. 2° subiungit conclusionis probationem. 2° ibi. Signum autem. Dicit ergo quod quando ens dicitur multipliciter: dictum est primo dicendum est de eo quod secundum accidens. i. de ente per accidens quod circa illud nulla est speculatio alicuius scientie. Deinde cum dicit.

¶ Cuius illud indicium esse videtur. Nulli namque scientie prorsus est eius neque activae neque effectivae neque contemplativae de ipso quicquam considerare: neque enim hisce qui domum extruit: ea que simul accidunt extruendae domui conficit. Quippe cum infinita sint. Quibusdam enim gratum: quibusdam molestum: quibusdam utilem cum nihil prohibet esse: atque omnino a rebus omnibus esse diversam quorum nullius est effectrix aedium extruendarum facultas.

¶ Signum autem: nulla scientia enim neque activa: neque factiva studiosa est de eo neque theorica. Non enim faciens domum facit quecumque accidunt domui facte. Infinita enim sunt: his quidem enim voluptuosa: illis nociva: aliis autem utilem nihil prohibet esse factivam: et alteram ut est dicere ab omnibus entibus: quorum nullius est aedificativa factiva.

¶ Probat propositam conclusionem primo per signum. 2° per rationem. 2° ibi. Et hoc rationabile. Prima in duas: quia primo probat intentum per signum inducendo in scientiis practicis. 2° inducendo in theoricis. 2° ibi. Eodem vero modo. Dicit ergo quod signum est sup. quod circa ens per accidens nulla est speculatio: quia nulla scientia nec activa nec factiva quantum ad practicas: nec theorica quantum ad speculativas est studiosa. i. inquisitiva de eo. i. de ente per accidens: quod primo declarat in practicis: non enim faciens domum facit quecumque accidunt domui facte: infinita enim sunt. s. ea que possunt domui accidere: nihil enim prohibet domum esse factam his quidem voluptuosam. i. delectabilem ad movendum illis autem nociva: aliis autem utilem puta qui in domo aliquid utile acquirunt: aliis ipsam domum ut est esse alteram diffinitam ab omnibus entibus. i. omnibus quorum nullius. s. que accidunt domui est factiva ars. i. aedificativa: cum enim talia sint quasi infinita non possunt cadere sub consideratione artis: ars ergo aedificativa solum est aedificativa domus et eorum que sibi per se iniunctae: et non alicuius eorum que domui per accidens inexistunt. Deinde cum dicit.

¶ Thes geometrie plerisq; ex quę hoc pacto figurę accidere q̃ si trianguloꝝ lineę rectę in angulos æquos rectos angulos bifariā equales recti sint contemplatur.

¶ Eodem ꝛ modo nec geometria speculatur sic accidentia figurarum: si alterę est trigonū: ꝛ trigonum duos rectos habens.

¶ Oportet igit̃ ordinande in libris theorias scire: q̃ eodē modo nec grammatica speculat sic accidentia figuris. Lex que sit in figura per accīs sed figulis que fiūt per ipsi⁹ industriā: ꝛ ea speculat si aliorum est artifex specialis q̃ irrigatiue bñ tractāt: ꝛ si aliquid alterius. puta ligni aut ęris aut argenti: quia hoc accidens ei angulo ut triangulus est q̃ sic lapideus uel ereus: ꝛ de aliis que per accidens ibi inesse puta q̃ sit magn⁹ uel albus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atq; ut plus recte fieri esse rōneq; videt. Sic eidem eius ipsum quasi nolentis est.

¶ Et hoc rationabiliter accidit. Quemadmodum enim solū nomine accidens est.

¶ Probat propositū per rationē que talis est: nisi ens per accīs sit ens per se: ens q̃ est ens per se non est ens per accīs. ꝛ ita ratione sic procedit: q̃ est ens potest virtualiter resolui. ꝛ⁹ probat minorē ibi. Quę igitur. ¶ Maior aut supponit tanq; uerā: ꝛ manifestum in omnibus scientiis realibus. Dicit ergo. q; hoc q̃ dicimus est. Lapidē esse per accīs nulla scientia potest assignare rationabiliter accīs: quia modus enim accīs ens per accīs solum est nomine: ꝛ per consequens nō est reale: ex quo bñ sequit omnis scientia realis: ꝛ hec est uerum rationale. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Idcirco plato aliqua ex parte non male id q̃ nō est facultas sophistice hoc tribuit. Rōnes enī sophistę circa accīs maxie oīa mutent siquidem interrogati eni est ne idē an nō est idē musicū atq; grāmaticū: ꝛ dicem consimo musicus atq; consimo pauctant. poterit ex his id q̃ facti est q̃ est q̃ est q̃ dez sol nō perpetuo est. Quare si musicus grāmaticus factus est ꝛ grāmaticus musicus fact⁹ est: ꝛ alia huiusmodi rōnabilia eni q̃ accīdit ei esse q̃ haud est: ppinquū quippiā esse videtur.

¶ Dū plato nō quodā nō male sophisticā ait ea nō ens oīa nuncupat. Sūt enī sophistice rationes ex his accidunt est dicere marie oīus: utrū idē an diuersus musicū ꝛ grāmaticus: ꝛ musicus consimo: ꝛ consimo. Et si oē q̃ est: ꝛ non semp factū est. Quare si musicus ens grāmaticus est factus ꝛ grāmaticus ens musicus ꝛ quecunq; alię taleo rōnū sūt. Videl enim accidens ppinquum q̃dem non ens.

¶ Probat minorem huiusmodi primo inductiue. ꝛ⁹ rō ꝛ⁹ ibi. Patet aut. ¶ Dicit ergo. q; patet hoc sup. q; ens per accīs est quodāmodo ens tale: idem patet nō quod sit non male: ꝛ bene ordinat sophistica esse circa non ens. nā ut diuersus ꝛ eius ordinem circa diuersa fabricet q̃dam sophistica scientia ordinat circa non ens. Cuius cām labdit q̃ rationes sophistę circa materiā ut est dicere eiusmodi circa accīs. Licet enim in ea fallacia accīs q̃ per paralogismos materie lateneos. Ubi primo denoto dicit q; ens accīs sapiens ens nō ens simpliciter ꝛ exemplificat de quibusdā paralogismis accīs. Primus est utrū sint idem aut diuersum musicū ꝛ grāmaticū: ꝛ formet sic paralogismus. musicus est aliud a grāmatico: ꝛ musicus est grāmaticus. ergo melius est aliud a se tic: cuius cōmittur per accidēs: q; melius est uera per se. Minor aut per accīs: ꝛ ideo q̃ musicus ut est aliud a grāmatico accidit q̃ sit grāmaticus. Dicto est autē musicū ꝛ consimo sint idē aut diuersum: ꝛ formet sic. consimo est alter a musico: ꝛ consimus est musicus. ergo consimo est alter a se. hic ꝛ consimus est musicus. ergo consimo est alter a se. hic ꝛ consimus est musicus. ergo consimo est alter a se. hic

Sed his

¶Quare cū nō sīa necessario semp̄ fūt aut fiant. Circa qđ duo facit. primo facit qđ dictū est. scdm̄ dem̄ ex p̄cedētis q̄ fit. 2° removet quādā obiectionē. 1ª ibi. ¶Dūm ergo primo. Quādā suppōnit ibi. Si aīe. Dicit ergo primo. scdm̄ qđ dictū est. q̄ sīa nō sīa possibilia. nec fiant ex necessitate. nec semp̄ aut ex eis aut q̄ fiunt. fiunt ex necessitate. semp̄ aut ex eis aut q̄ fiunt. Ex hoc patet. q̄ nō sīa fiunt ad fieri. sed sūt plurima fm̄ ma gis. Ad cuius euidētiā sciēdū est. q̄ cum dicit. Ex necessitate nec semp̄ nec. Ex magis. ut vel fiunt ut hoc. q̄ dicit albus est male. q̄ dicit. Si aliquādo. ut raro. et nō semp̄ erit fm̄ accidens. ¶Deinde cum dicit.

¶Aliqn sīa necessario erūt: quare materia erit ipsa: quę attingēdo. 2ª. est ea accidūs qđ aliquādo fiunt. Et ad hoc. 3° ponit. 4ª. ibi. ¶Si autem non sīa ex necessitate erunt. Una rem materia erit causa contingens p̄ter qđ ut in pluribus aliter accidentia.

¶Probat quoddā suppositū. Lq̄ cum per accīs fit aliquādo. qđ sīa sola erūt ex necessitate: q̄ tunc nullum esse: in practicis enim accut raro. sūdat autem q̄ materia. sīa disp̄sa erit causa contingens ipsius p̄ter qđ ut in pluribus aliter accidens. ipsius accidis ut rare qđ est aliud ab accidente ut in pluribus.

Notandū

Ad primū dicendū. q̄ ut patet ex p̄dictis p̄bo loquit̄ hic de esse per accīs possit per accīs non poterit per se stare in entitate rei sīe sīa. in separatione ad aliqđ cām̄ nō p̄cedētis. q̄. Esse nil p̄ter entitatē talis cause aliud intendentis: nec obstat: quod dicit hic materiam. Sūdisp̄sam. et causam contingentia in practicis: nam q̄ enim propter materiam sūdisp̄sam agens deficeret ab intento si esset verum defficientia. ¶Deinde cum dicit.

¶Posqđ sūt hoc est sumēdū: utrū nihil sit p̄ostuo ut ratione rerum: quod negs semp est negs plurimum: an idp̄ius fieri nequeat. Est ergo q̄ppiam p̄ter ista quod q̄que aliqs per accidens. et esse. et non esse potest.

¶Principiū aūt hoc ops fuit: utrū nihil est necessarium nec semp̄ fit magis: aut hoc ipossibile. Est igitur aliud p̄ter hoc qđ utrunq; contingit: et fit accidens.

¶Removet duas solutiones. Pri solutionem ops sup ponere in opposito: quasi dicta ponit ibi. Sed utrū. Ad primū ergo dicendū. q̄ sīa nō sīa possibilia. nec fiant ex necessitate. nec semp̄ fiunt. Et ad hoc. 2° ponit. 2ª. ibi. ¶Si autem non sīa. Dicit ergo primo

Et necessitate ergo ea erunt que fiunt fortuna necessitati fore vnanime. Iam eni factuz est impossibile ita in eodē corpore. Si hō infirmatur necessitate vltimā nisi hoc factū fuerit.

¶ Duplex est probatiuus. Argumentū inducēdo per exempla mouet q̄ si hoc ita euenit hō aliqua per se causa ad quā necessario sequit̄ q̄ hoc moriatur aut infirmet: aut vi aut violentia. Et ea causa fuit vel ex elementis puta q̄ ex nimia ebullitione cholere aut ex nimia frigiditate pituite aut ex vlo alio humore aut fluxu q̄ ex necessitate cause mouet ad mortē. Aut ex causa extrinseca puta q̄ vulnerat̄ aliquo cultro. puta q̄ vult repetere pecunias a debitore. aut q̄ timēs ne occidat̄ a quo nunq̄ offensus fuit occidit eū. Et ex causa pōt̄ accidentali. puta q̄ vult repetere pecunias a credit

in rebus. Q3 aūt ita ens alterū ens exponio aut q3 quid est: aut q3 qualecūq; aut q3 cūq; aut si q3 aliud copulat aut dīmidiat ipsum.

¶ Incipit liber. VII. Cap. I.

D q3 est multiplicat dicit: utī primus in hisce quę dicta sūt de unoquoq3 quot modis dicatur distinguendo. Posterea enim q3 est: hoc aliquid: parum quale: aut quantus aut ceterorum quodq3 que hoc predicantur pacto significat.

T.C.2. Cum autem id q3 est: tot modis dicat: patet horum primum ens esse ipsam q3 est: q3 quidem substantiam ipsam significat.

¶ Ens multiplicat dicit: sicut diuisim in his que de quo sicno. Significat enim hoc q3 q3 est: hoc aliquid: illud vo q3 quale: aut quantum: aut aliquo q3 unūquodq3 sic predicamentoq3. ¶ Totiens aūt ens dicto palam: q3 hoc primum ens est q3 q3 est: q3 significat substantiam.

¶ Postq3 plura determinauit: et exposuit ea que se tenēt ex parte cōsiderationis huius scie que est sapientia. Nā in 4° declarauit ambitū eius ostendēs ad que se extendit cōsideratio metaphisice. Extra 5° ordinem inētionis nostre nominū que subsunt cōsiderationi huius scie: et in 6° declarabit modū cōsiderandi in hac scia. Et 7° incipit determinare de rebus que subsunt cōsiderationi huius scie. Et q3 p3 colligi solutio q3nā dispatauimus in 3° tenentia se ex parte cōsiderationis huius scie. Nā in eis semiā notādo: q3 sicut ū dicit de dispatatis tenētib; se ex parte rerū cōsiderandarum.

Ad cuius est in 4° et 5°. quelibet scia uersat circa tria in genere. Circa sūm. et circa passiones subiecti: et circa p3°. Et hoc q3 tetū hoc q3 sequit in toto 4° metaphisice cōsiderat in tres partes: q3 p3° de ente q3 est sūm p3°. huī scie. 2° de uno et de aliis passionib; entis ipsius ens. 3° de fonte principiorū entis in quo ens. 3° in p3°. 10. Unus q3 multis modis. 3° in p3°. 17. De sūa dēl theorica. Vel in p3°. 11. Q3 quidē ignē sapientia circa p3°.) Prima in quarta q3 determinat de ente et omnibus suis predicamētis. 2° ut cōsidet per positis 7° actū. Hoc est duplici mō cōsidet ens: in quantū ens: et in 5° huius explo de ente. 2° in p3°. 9. De p3°. ente. Circa p3° duo facit. Primo premittit quandā cōclusionē que principaliter intēdit. 2° exequit de ipsa toto. 2° ibi. Dicit aūt sūa ēnā multipliciter.) Cōclusio quā intēdit est sūa. q3 cū metaphisica intēdat de ente inquātū ens: et per ipsū de oībus ente. Principaliter tū intēdit de sūa. et sūm hoc hec pars cōsidet in omni: q3 p3° premittit. q3 hoc dicta cōclusioni. 2° q3 ordinē procedendi circa ipsam. 2° ibi. Videt aūt sūa existere.) Prima in duas sūm q3 supra q3 hoc dicta cōclusionem. Primo ibi per rōnē. 2 a rei veritate. 2° a rei iudicio siue ab auctoritate. 2 cōsuetudine antiquorum. 2° ibi. Et q3 olim et nunc.) In p3° premittit tale rōnem: sūa est p3° ens in genere entis. ergo metaphisicus de sūa principaliter intendit. prima est evidens: quia q3 est prius in aliquo genere principaliter intendit in illa scia que est de illo genere. q3 ergo metaphisicus considerat de ente inquātum ens: sequit q3 principaliter intendat de sūa sūa sit p3° ens. Circa hanc q3 rōnē sic procedit. Illud p3° premittit antecedēs. 2° ipsam. 3° ipsam

exponit. 2° ibi. Nā q3 dicimus. 3° ibi. Multipliciter aūt dicitur agitur.) Dicit q3 ens dicit multipliciter sicut optimus in his que de quorūlibet. Lin 1° vbi ostēdit hoc. Ens significat q3 quid est: et hoc aliquid. Ubi nota quod

sic est pdā q pñs cū ē. q. ſbam sunt singula aliq: ſbe
singulis alterius q ſbia erit unicq; ſbe eoꝝ t nō aliquid
eoꝝ. Sed cū ens sm qđ ens sm qđd ē. p̄ponat cē. pñs. q.
respectu ſbie ē cui ens sm qđd ē. p̄ponat cē. pñs. q.
nr̄ scio in ſbiam sciatur simpliciter generatio al
terius autem generatio sm qđd.

Ens

Notandū q̄ pñs hic in li. 1 alibi frequēter
accipit q̄ accius non pōt esse sine
ſbia: sicut ens q̄ accidit non pōt esse sine
ſbia: sequitur ē ſbia nō dđt q̄ ponit ſbiam oe essentia
accidentis ex eo constituat ens per accidens q̄ oe
essentia accidēs absolute ponit habēs dūtaxat ordi
nē q̄dcūq; ad aliquid esse. Adicio q̄ per hoc ens
absolute includat dđm respectum ad esse absolu
tū t nō absolutū sed tantum hoc asserit philosop⁹ po
nit cōem cōtū simplē necessariū ita q̄ p̄ cā non pōt
cauſari cauſa hōe esse sine cā. 1ª. ſbia autē aliqua
cauſatur respectu accidis negando oe nāl ordine
cauſandi: ideo sine eta cā politica in ordine suę cauſali
tatis negaret aptio accis esse: q̄ po tamen p̄ phā ne
cessitate ex ſbia erit accis ipossibile sed nō est in
possibile: q̄ includat aliqd repugnans sue rōni sue
dđtati accidis absolutū extā sm mentē. Ar. nat. 4ª
phil. capto oe nāto. querit utrū q̄dā sit esse ſbiam
in quo tm esse color aut sonus: et dicit q̄ illud est nāle
q̄d ex p̄ncipiis essentialibus ei⁹ q̄ est color: esse intelli
gere ipm esse in ſbio recto: cū ſbia eius nō possit esse
nisi cū

[illegible]

L. c. 6. ¶ Sed de hisce quidem recte dicit quod nõ recte: quod substãtiæ sunt et utrum sint quedã pocter sensibiles an non sint et eq quomodo sint et utrum sint quedam separata substantia et cur sit et quo pacto sit an nulla sit præter ipsa sensui subiectas substantias. Deinde cum dicit.

L. c. 7. Considerandum deinceps est antea quã nam sit ipsa substantia designata.

¶ De his igitur quid dicit bene: aut non bene: et quæ sunt substãtiæ. Et utrum aliquæ sint præter sensibiles: aut nõ sunt: et istæ quo sint. Et utrum est aliqua sbã separabilis: et quare: et quo: aut nulla præter sensibiles. ¶ Perscrutandum eius descripserimus prius substantiam quid est.

¶ Ostendit quid sit circa ipsam sbã dicendã declarãs ordinem quem dicendo quæ de ipsa dicit. Circa quod dicit bene aut nõ bene. Dicendum est utrum quæ sunt substãtiæ et utrum sup. mat. sint dato quod sint substãtiæ præter sensibiles aut nõ sint: et iste dato quod sint substãtiæ quo sunt. Quæ modo eundi bene et si sup. ista mat. et idee nõ sunt præter substãtias sensibiles utrum est aliq. sbã separata sunt. Et an esse et quæ aut quo aut nulla est sbã præter sensibiles: hoc quidem perscrutandum est. L. 12. lib. 7. ultra cum primo descripserimus substantiam. L. sensibilem quid est quo facit in hoc 7. et 8. huius.

¶ Cap. III.

Substantia iraq; si non pluribus quatuor autem modis maxime dici solet: etenim quidditas et vniuersale ac genus sbã cuiusq; esse videt: et quartũ horum sbm.

¶ Dicitur aũt sbã si nõ multiplicitur de quatuor: maxime etenim quã quid erat esse: et vniuersale: et genus substantia videtur esse cuiusq: et quartum horum subiectum.

¶ Postq; plus [illegible] conclusione q. [illegible]

[illegible]

Notandũ q ista diuisio substãtiæ est quã cadẽ cũ illa diuisione substãtiæ est quã est 1. nã per subiectũ intellexit hic substãtiã p. per genus. 2. nã et q. videtur aũt ipse ponere intelligunt scõe substãtiæ in prædicamentis aũt ponitur primus modus hic positus. Et eo q ibi loquit de substãtia ordinabili in prædicamento. hoc aũt est genus vel est spẽs vel individuum vel aliq. p. quod est in genere per reductionem quidem aũt nõ est ordinabilis in prædicamento: quia nec est aliq. p. partiale nec est vniuersale nec particulare nec genus nec species nec vnũ nec multa: sed equiuocum est tñ equiuocum sm Arist. 5. meta. Deinde cum dicit.

¶ Subiectũ aũt id est: quo de cætera dicũtur: ipso rationem prædicati non subeunte. Quare de hoc antea determinauimus oportet maxime nãq; subiectũ primus sbã videtur.

¶ Subiectum vo est de quo alia dicuntur: et illud ipsũ non adhuc de alio: propter quod primũ de hoc determinandum est. Maxime nãq; videtur esse substãtia subiectum primum.

¶ Exponit ultimũ mẽbrũ huius diuisionis dicẽs q sbã dicit illud ex quo alia dicunt. i. principaliter et id ipsũ nõ adhuc de alio dicitur propter quod primũ determinandum est. Cuius cãm subdit. nãq; pro quo quæ subiectũ. i. partes cuiusdã substantia maxime videtur substãtia. vnde in prædicamentis dicitur q prima substantia proprie et principaliter et maxime substare videtur.

Notandum q prædicatum est duplex: quedã per se et quedã per accidẽs. Et illa quæ est per se quedã est superius de inferiori: quedã inferior de se. Et illa quæ est per accidẽs. p. sbã non adhuc dicitur de alio: cũ tamẽ negare quod p. sbã possit prædicari de alio per accidẽs. ut dicẽdo hoc albũ est hoc. et quasi etiã possit prædicari de se ipsa dicẽdo. hoc est hoc. sed vult dicere q non prædicat de aliquo inferiori: quia non habet inferius se cum sit simpliciter et omni modo incõmunicabilis. Deinde cum dicit.

¶ Tale aũt mõ quodã ipsa mãt dicitur: alio vo mõ forma: tertiũ aũt id quod ex hisce constat.

¶ Tale vo modo quodam materia dicitur. Et

alio modo forma. Tertio vo quod ex his.

¶ Ponit in 2ũ ultimũ mẽbrũ subdiuisionis: cõparans mẽbrũ ad aliud. 3. declarans quod agendũ sit de vno huius prãs. huius diuisionis. 2. ibi. Quare si de his. 3. ibi. Retamẽ quæ mat. ¶ Deinde in quo sit p. ponit subdiuisionem. 2. exponit cã per exemplũ. 2. ibi. Dico aũt mãm. ¶ Dicit igitur tale vo. i. sbã quod id p. sbã dicitur quodã mõ. ¶ Dicit alio mõ forma. 2. vo q. ex his. i. compositũ est ille vel quæ distinctio substãtiæ que ponit ertiã 2. de anima q substantia quodã est materia quedam formæ: quedam compositũ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atq; materiã quidẽ dico ẽs formã aũt talem figurã. Id vo quod ex hisce constat: tertiũ: ipsum inq; totũ quod ex vtrisq; componitur.

¶ Dico aũt mãm quidem ẽs. Formam autem figurã speciẽ. Quod aũt ex his: sbã tertiũ totam.

¶ Exponit ostẽdit subdiuisionem per exẽpla dicẽs. Dico aũt mãm quidẽ. i. formã aũt. i. figurã speciẽ. i. dono speciẽ ipsi statuæ: quod aũt ex his cõpositũ. i. totã statuã.

Notandum q sic dicit sbã: ubi aliq. p. quod nõ curat de exẽplis nisi q sentiat qui adiscit: quia ignorãtiæ artificialis quæ ad suas formas sunt nobis manifestiores. Nã data diuisione de sbã explanatur dãdo exẽpla artificialiũ: sed fm rei veritatẽ figuratur et alia forma artificialis nõ sit substãtia sed magis accidẽtia ut habetur 8. huius. nõ per hoc quod hic dicunt de artificialib. intelligẽda est mãt et forma substãtiæ et cõpositũ in nullũ quæ mere sunt substãtiæ et substãtiæ pone si singulariter sumant. Deinde cõ dicit.

¶ Quare si forma prior sit: et magis ens quã materiæ: et id profecto quod ex vtrisq; constat prius per rationem eandem erit.

¶ Quare si speciẽ mãt est prior: et magis ens: et ipso quod ex vtrisq; prior: erit pp eadẽ rõnẽ.

¶ Cõparat mẽbrũ hoc dicte diuisionis adiuncte. 2. p. 3. opi. 2. fm opi. antiquorũ. ibi. Et mãt sbã. ¶ Primũ in duas. Primo facit quod dictũ est. 2. remouet dubiũ. 2. ibi. Nunc quidẽ igitur. ¶ Dicit ergo q si speciẽ. i. formã si pro quidquid est prior mãt. i. q mãt magis ens sequitur pp eandẽ rõnẽ q erit prior ipso quod est ex vtrisq; cõpositũ. Nã rõnẽ est q mãt est prior cõpositũ sicut fm. principiũ. Si igitur forma est prior mãt sequitur q sit prior cõpositũ: quia quidquid est prius priore est prius posteriore: et est aliq. forma prior cõpositũ. Et hoc q pp eandẽ rõnẽ forma est prior cõpositũ pp quã. i. est prior mãt. Dicit aũt forma magis ens: et prior q mãt nõ propriate gñãtionis sed perfectionis. q. et ipsa existit per formã cõmunicãtã sibi esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nunc igitur dictũ est quasi figurã quidnã sit ipsa substãtia: ubi diximus id esse quod nõ de subiecto dicitur: sed quo de cætera prædicãtur.

L. c. 8. Non solum autem hoc pacto dicere de ipsa oportet: quippe cum nõ sit satis. nam et hoc ipso obscurum est.

¶ Nunc quidẽ igitur tipo dictũ est quod est sbã: quæ est id quod non de subiecto: sed de quo alia.

¶ Oportet autem non solum ita. Non enim sufficiens. Ipsum enim hoc immanifestum.

¶ Remouet dubiũ: forte enim crederet aliq. q diuisio

[illegible]

Notandũ [illegible]

¶ Et adhuc mãt sbã sit: est enim ipsa sbã quæ est alia diffugit. Aliud enim [illegible] nihil præter ipsam appetit remanẽs. Nã alia quæ corpora sunt passiones et factiones et potentiæ. Longitudo vo et latitudo et profunditas quãtitates quedã sunt: sed nõ substãtiæ. Quãtitates enim nõ sbã: magis enim sunt hæc ipsa primũ: et illud est sbã. At vo ablata longitudine latitudine et profunditate nihil videmus remanẽs nisi si quid est determinatum ab his. Quare materiã necesse videri solã substãtiã sic intendentibus.

¶ Cõparat adiuncte mẽbrũ dicte subdiuisionis per opi. antiquorũ. Circa quod duo facit. 2. primũ facit quod dictũ est. 2. adiungit cap. rõnẽ. 2. argũt. 2. eorũ. ibi. Sed ipse.

Ad euidentiã [illegible]

¶ Nunc igitur dictũ est quasi figurã quidnã sit ipsa substãtia: ubi diximus id esse quod nõ de subiecto dicitur: sed quo de cætera prædicãtur.

L. c. 8. Non solum autem hoc pacto dicere de ipsa oportet: quippe cum nõ sit satis. nam et hoc ipso obscurum est.

¶ Nunc quidẽ igitur tipo dictũ est quod est sbã: quæ est id quod non de subiecto: sed de quo alia.

¶ Oportet autem non solum ita. Non enim sufficiens. Ipsum enim hoc immanifestum.

¶ Remouet dubiũ: forte enim crederet aliq. q diuisio

[illegible]

Materia quid.

Aliam.

T.c.10.

[illegible]

tiam scilicet solam et maxime ut superius dicebatur.

Notandū quod predicatio est duplex: quedam essentialis et quedā denominativa. Exemplū primi. homo est animal. Exemplū secūdi. Mel est dulce. predicatio etiā denominativa est duplex: quedā est extrinseca et alterius generis: puta cū eius vnius generis predicatur de ente alterius generis. Exemplum. homo est albus: et quedā intrinseca et eiusdem generis: puta cū pars predicatur de toto vel totū de parte: quādo utrūq; est eiusdem generis. exēplum. homo est animatus. vel aīa est humana. Et est differentia inter has predicationes denominativas: quia illa que extrinseca est: nō est conuertibilis. nam licet bene dicatur homo est albus: nō tamen econuerso. propter hoc dicitur albedo est humana: sed illa que est intrinseca utrūq; pōt conuerti. nā sicut bene dicit. hō est aīa. ita econuerso. est aīa humana. hoc est modo cōpositus predicatur de materia ut hic dicit: et econuerso materia de cōposito ut patet 9° huius capitulo 5°. quia ergo ait philosophus quod de materia horum predicatur predicamentorum vnūquodq; nō intendit de predicatione essentiali: sed denominativa aliquando magis concluderet quod nisi esset substantia vel quantitas etc. quod nullum eorum esset. loquitur ergo de predicatione denominativa. ¶ Attendendū tamen quod aliter alia predicamenta predicantur denominative: et aliter substantia de materia: et aliter substantia de mā: quia accidentia predicantur de substantia et de mā denominative predicatione extrinseca. substātia vero predicatur de mā denominative predicatione intrinseca: et ideo ex hac predicatione non potest inferri quod mā nō sit de essentia substantie cōposite. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At esse non pōt. etenim separabile atq; hoc aliquid substantie maxime videntur cōpetere: quapropter forma et id quod ex utrisq; constat substantia magis quam mā videbitur esse.

¶ Sed impossibile. etenim separabile et hoc aliquid inesse videtur maxime substātie. Quapropter species et quod ex ambobus substātia videtur esse magis quam materia.

¶ Arguit cōtra dictas opiniones. ostendēs quod materia non est maxime substantia per talem rōnē: de rōne maxime substantie videntur esse duo. scilicet quod sit separabilis ab aliis et quod sit hoc aliquid: sed mā nō est huiusmodi. ergo mā nō est maxime substātia. Dicit ergo sed impossibile. scilicet materiā esse maxime substantiam aut solā materiā esse substantiam. etenim pro quo quia esse separabile: et esse hoc aliquid: videtur inesse maxime substantie: quod supple nō cōpetit materie: sed magis composito per formam: quapropter species idest forma: et quod ex ambobus. i. cōpositum: videbitur esse substātia magis quam materia.

Notādū quod maxime propriū videtur esse substantie: quod sit separabilis. nam accidens nō est separabile per naturā a substātia: sed substantia ab accidente. iterum alia entia magis significant quale quid quam hoc aliquid. substātia autem proprie significat hoc aliquid. neutrum autem horum competit materie. Sed sensum materia nec est separabilis nec est hoc aliquid: forma autem licet non sit separabilis et hoc aliquid: tamen quia per formā sit compositum ens actu ut sic pōt esse separabilis et hoc aliquid: ideo sequitur quod forma et compositum sint magis substantia quam materia. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.9. Ea igitur substantia que ex utrisq; ex materia inquam formaq; constat: omittenda. Est

enim posterior atq; clara. Manifesta etiam quodammodo et ipsa materies est. De tertia vero considerare oportet: hec enim est maxime dubia.

¶ Attamen eā que nunc ex ambobus substantiam. Dico autem eā que ex mā et forma dimittēdus. Posterior enim est et apta. Manifesta autem est aliquatenus et mā. Itaq; de tertia autem perscrutandū est hec nam maxime dubitabilis.

¶ Declarat qualiter agendum sit de membris sive partibus precedētis diuisionis dicens quod licet sup. forma et compositum sint magis substantia quam materia. attamen substantiam que est ex ambobus. Dico autem eā que est composita ex materia et forma. nunc idest ad presens dimittendum. Cuius duplicem causam tangit cum quia est posterior naturaliter quam materia et forma sicut principiatum principiis: et ideo cognitio materie et forme precedit cognitionem substantie composite: tum quia substantia composita est aperta. idest manifesta cum. s. subiacet sensui: et est confessa ab omnibus antiquis: et ideo non oportet tantū circa ipsam immorari. Et addidit quod materia etiā aliqualiter est manifesta. s. in opinione antiquorum qui solam materiā substantiam ponebant: et ideo relinquitur quod de 3ª substantia. s. de forma perscrutandum sit sup. potius et principalius.

Notandum quod hoc dicit specialiter ad improbandum opinionem antiquorum qui formam substantialem tanquam minus notam omnino dimittebant: et ideo ad videndum veritatem de forma substantiali de qua verissime est sciētia. Dicit quod de ea perscrutandum est quamuis maxime ut potest quia maxime est dubitabilis. ¶ Tunc sequitur illa pars.

¶ Atq; cum substantie quedam sensibiliū rerum cōsensu omniū sint in hisce primū ipsas que ramus ac contēplemur oportet.

¶ Cap. IIII.

T.c.10. Quoniā autem in principio quot modis substantiam definimus distinximus: atq; horum vnus esse ipsa quiditas videbatur: de ipsa nunc contēplandū esse videtur.

¶ Consuetum autem substantias esse sensibiliū quidam: quare in his querendū primo. ¶ Quoniam autem in principio diuisimus quot modis determinauimus substantiam. Et horum vnū videtur esse quod quid erat esse speculandū est de ipso.

¶ Ubi ponit secundam diuisionem principalem de substantia. Circa quā sic procedit. quia primo proponit intentū. secundo assignat cum dicit. 2ª ibi. Propere enim.

Ad euidentiam primo notandum quod philosophus hic supponit vnam diuisionem de substantia. s. quod substantiarum quedam sunt sensibiles: quedam intelligibiles: qua supposita proponit duo. Primū est quod de substantiis sensibilibus que sunt manifeste magis et cōfesse ab omnibus est prius agendū: quam de intelligibilibus et separatis: ideo dicit quod confitentur sup. omnes esse quedam substantie sensibilium. i. quedā sensibilium esse substantias: quare prius querendū est in his tanquam de notioribus quam substantias intelligibiles non omnes confitentur: et hoc ordine prosequitur ut patebit. nam in hoc septimo et in octauo sequenti agit de substantia sensibili. sed in octauo

decimo et deinceps agit de substantiis intelligibilibus separatis. Deinde quod proponit est quod cum substantia vno modo dicatur quod quid est rei ut predictum est. de ipso quod quid est sube speculandū est. id dicit quod quia in principio huius capituli diuisimus quot modis determinauimus substantiam et horum quidem vnum videtur esse quod quid erat esse de ipso speculandum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Opere precium enim est ex notioribus nobis ad notiora simpliciter proficisci: dicunt enim omnes hoc modo. ex minus notis naturę ad magis nota proficiscentes: atq; ut in rebus agendis hoc opus est: aut ex hisce que cuiq; bona sunt ea que sunt omnino bona efficiunt: sic ex cuiq; notioribus ea que sunt nota naturę cuiq; efficienda sunt nota. Ea vero que singulis nota primaq; sunt: parum prospere sunt nota: et parum aut nihil veritatis nimirum habent: atq; ex hisce que prauę quidem sunt nota. ipsi autem nota tentandū est ea que omnino sunt nota cognoscere: ad hec ipsa per illa proficiscenti quemadmodum diximus.

¶ Precoperę enim transeundum ad quod notius. Disciplina enim ita sit omnibus per minus nota naturę ad nota magis. Et hoc opus est. Quemadmodum in actibus: facere ex vniuscuiusq; bonis totaliter bona singulis bona. Sic ex ipsis notioribus que naturę quidem nota ipsi nota. Que autem singulis nota et prima multotiens debent nota: et parum aut nihil entis habent. Atq; ex male quidem noscibilibus: ipsi autem noscibilibus: que omnino noscibilia noscere tentandum: procedentes sicut dictum est per hec eadem.

¶ Assignat cum dicit. ipse. s. prius de substantia sensibili agendū sit dicens. quod hoc est propere. i. quoddam necessarium et preparatorium ad insequendum. i. ad transeundum ad illud quod est notius. s. secundum nostrum: cuiusmodi sunt sube intelligibiles. nam ex substantiis sensibilibus disponimur ad cognoscendum substantias intelligibiles de quibus principaliter hoc intendit. Cuius causam subdit. quia ita sit disciplina omnibus hominibus. s. procedendo per minus nota nāe ad nota magis: omnis enim adiscens precognoscit aliqua sibi nota que frequenter sunt minus nota secundum nostrum ex quibus procedit ad notitiā eorum que sunt notiora secundum nostrum et sibi minus nota: cuiusmodi sunt magis remota a sensu et hoc opus facere est necessarium: quemadmodum ex actibus humanis ubi ex bonis vniuscuiusq; bonis particularis sunt totaliter. i. aliter bona et per consequens vnicuiq; bona sunt per militare huius et illius militis pertinent ad victoriā totius exercitus: quod est quodā bonū cōcessit in proposito ex notioribus ipsi. s. adiscenti possunt ad ea que sunt nota nāe et ipsi. s. adiscenti sunt postea nota in fine que autem sunt nota simpliciter et primo. s. quo ad nos: sunt multotiens debiliter nota. s. simpliciter secundum nostrum. et ratio huius est: quia ea que sunt notiora nobis parum aut nihil habent entis vnūquodq; autem sicut est ens sic est cognoscibile: attamen hoc non obstante ex male quidem cognoscibilibus. s. secundum nostrum tentandum est nosse noscibilia omnino. i. simpliciter. et secundum nostrum procedentes sicut dictum est per hec. s. ipsa sensibilia notiora nobis ad intelligibilia nobis minus nota: dicit autem ea que sunt nobis minus nota et debiliter nota

Fm naturam multorum: q̄ non simq̄ est nā quidem
ut color rō eadem sūt natura nobis: r fm naturā
ut in materia sūt q̄ ab ea abscīdi a nobis: r fm naturā
bis sūt natura fm nām: r eadem sūt ens nobis no
stra. Patet ens sūt ne simile principio cōplexo q̄ sit
nouissima fm nām: r in se: r ens sūt quo ad nos cū sint ul
time in ordine ubi nullum relinquitur habere r
habere. Idcirco ignorare oīa: q̄ multa nouimus.

Lgs primo de ipsa quedam differēcia
mō dicam. quidditas est id q̄ dō vnū
q̄q; per se. nō ens esse est esse musici
est: quippe cū non per triplum: musicum sig-
nificet. ¶ Et primo dicendum q̄ quidditas est id
quod quid erat esse vnūq̄q; q̄ dicit fm
se. Nō ens est ubi esse musicum esse. Nō enim
fm triplum ens musice. Nō ergo dī ens triplum
fm triplum ens musice. Nō ergo dī ens triplum
fm triplum ens musice. Nō ergo dī ens triplum

diffinit nichil diffinit ut album.nā licet in diffinitiōe nulla oponat ponere hominē: albedine in diffinitiōe alia oponat ponere animal. ex quo patet q al bum nō est homo eō albedo: q album homo est albedo: q homo nō est albedo: q album homo est animal: q animal nō est homo. Et sic de ceteris. Et sic patet q album predicatur de homine albo: licēt q album homo nō sit homo albedo: q homo nō est albedo: q album homo est animal: q animal nō est homo. Et sic de ceteris. Et sic patet q album predicatur de homine albo: licēt q album homo nō sit homo albedo: q homo nō est albedo: q album homo est animal: q animal nō est homo. Et sic de ceteris.

¶ Quidditas enim cuiuslibet rei est illa q̄ per diffinitionem manifestatur. Et sic patet q̄ album nō est homo albedo: q̄ homo nō est albedo: q̄ album homo est animal: q̄

Quia dubitatum ē q̄ non sit bñ sit bñ. Et ñ hoc q̄d̄ verū est. neq; equaliter dicere nec eodē modo. Dic q̄ dubitatiõ aliq̄ motiua hr eo q̄ nō sit q̄d̄ ē vnū vnitati sic ante ē vnū. Illud non equaliter. Nō bñ est motiua nisi equaliter dicat̄ ē equaliter nec equaliter nec eodē modo. Quales igit̄ quo fm̄ vnitatē ad vnū. Hoc quales igit̄ quo fm̄ vnitatē ad vnū. Hoc quales igitur quo fm̄ vnitatē ad vnū. Hoc quales igitur quo fm̄ vnitatē ad vnū. Hoc quales igitur

Lc.10. ¶ Manifeste errorē ḡnēs sit pcedicamen
tor ꝙ addīōe dlā esse necesse est ut qualiō
cūq; quantitatē eni sine numero extrahi: nec
ullā sine alīs sumēdā. Ait ꝙ additione eoꝝ ex
quib; oīa qbus sūt hoc idem dicit̄ pernīde
de angl; in albo. ꝙ si hoc sit uerū: neqꝫ comun
ciorum ut numeri imparis erit.

¶ Est aūt ⁊ alia dubitatio de eo. Si eni ides est
simulo ⁊ alius ⁊ cōcimo natus idē erit simul ⁊
cōcimo alius ⁊ cōcimo natus idē erit simul ⁊
cōcimo. Si vo non ḡ impōle est dicere si
mul esse eos qui passio sim̄ le. ⁊ est simum
simul esse eos qui passio sim̄ le. ⁊ est simum
pcanitate in naso. Natus simul dicere aut nō
pcanitate in naso. Natus simul dicere aut nō
est aut hoc idē erit dicēs: natus naso alio pcanit.
Natus eni simul ⁊ natus pcanitate erit. Pro
pter qđ necḡ uicino est eos esse rabbi qđ qđ
erat ec. si. aūt non in simul sunt. Natus nāq;
nati simul sunt adhuc aliud inerit. Polam itaq;
qz sol. ⁊ ille est dissimilis. Nā si aliq; cathe
gorias necesse est ec additōe esse ut equalio
ris paris nō eni est sine numerenec quę semi
nimi est sine alīs. ec additōe vo dico in qb⁹
accidit idem bis dicere sicut in bis. si vo hoc
uerū nō copulato ꝙ erit ut numeri impares.

¶ Ponit̄ dñs cōtinuatiōē. Circa qđ duo facit. ꝙ pri
mo ponit eam. 2° solut̄ ⁊ applicat eam ad ꝓpōsit̄. 2°
ibi. Sz hoc. Dicit ergo. ꝙ est ⁊ alia dubitatio de eis
Hoc accidūs copulatiue. ꝙ lop. aut est idē dicere na
sum simul ⁊ natus cōcimum aut nō. si eni idem lop. est
dicere simus natus ⁊ nasus natus sequit̄ ꝙ idem est
simul ⁊ concauū esse idem. ⁊ natus ventri⁹ sequerat. qđ tñ
est falsum ut videbit̄ infra nos lop. sit idē na⁹ ⁊ simus
⁊ natus nasus. ita ꝙ simi non sit idē qđ concauū ec
ec. Lop. impōle est oi. ec. ⁊ rōnāḡ simul sine re. ⁊ habo
cubus est passio sim̄ le. puta sine naso. ꝙ simi est cōca
uitas in naso. si lop. ec. nāq; pōt dici sine naso. ita ꝙ si
mi bit plus ꝙ cōcauū. Cap⁹ naso: si lop. sic dicam⁹
sequit̄ ꝙ non est. ⁊ nō ponit̄ dicē naso simi aut idē
erit bis dicē naso nasus ec. Cur hoc naso cōcauus semp
enim loco nasi ꝓ ponit̄ dicē naso. si ergo dicēdo na
sus simus est idē dicere qđ naso pcanus. idē bis dicet
qđ est in duplicatione. ꝓpter qđ inconueniēs est aut videt
tal⁹ aut. ⁊ accidūs copulatus uni le. qđ erat esse sibi
alii nil lop. hoc habeat pro solutione. ꝙ talia accidūa
habent ꝙ qđ est sequit̄ qđ sit in duplū. Lop. sic in simi
cū cui de nasi repetitio nāḡ pro qđ qđ naso simo ad
huc sibi inest. ⁊ addet tertiā naso. ⁊ sic in infinitū fiet
pro rōne pro nāle nō dicēdo naso concauus. Patet
ꝙ loco pronāli pōt accipi simi. nā cōcauitas in naso est
similitudo. ⁊ loco simi nāḡ pōt accipi naso concauus. ⁊
sic in infinitū. qđ itaq; qui ne videt solum subē est affi
matio. nā si esse aliqz cathegoriaḡ. ⁊ aliqz ꝓdicamē
tum necesse est ex additōe. ⁊ habei ei: ut est affō essentiālis
entis ⁊ ignis qui bus simi ex additōe lop. sabor
nō ens lop affō ignis sine nāle. nec affō qui est semi
mi. sine nāli. dicemus. eni est quedā passio nāli. si
vo lop. est affō aliquā. ex additōe sequit ꝙ idē bis
dicat. ex additōe eni dico in qbus accidit bis dicere
sicut in his qui dicta sunt. si vo hoc est nec ꝙ. ⁊ sequat
hoc. ⁊ conuenit̄ sequit ꝙ nō erit affō accidentiaḡ copu
latiuaḡ ut numeri imparis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed licet rōnes non exacte dicī ec aff gna
ri. Qđ si horū quoḡ sunt diffinitiones nec aut
sunt alio mō aut ut dictū est multiplicit̄ est
tium non ullius erit alioz pcter subaz diffini
tiōquid. ⁊ hoc pariū erit eni erit.

¶ Sed licet ꝙ non certe dicunt rōnes. si vo sūt
⁊ horuz termini: aut alio mō sunt: aut quēad
modū dictuz est multipliciter opz dicere esse def
finitiones. ⁊ qđ quid erat esse. Quare sic quez
nullius erit diffinitio nec qđ quid erat ec alī
cui inerit. si. subsistinsic autem erit.

Solutio rubricationē. ⁊ cū applicat ad ꝓpositū dicens

¶ Solut rubricationē. ⁊ cū applicat ad ꝓpositū dicens
qđ licet. ⁊ sic dubitatiōē qđ rōnes nō sicuṅ certe. ⁊ cer
tū est. ⁊ sic dubitatiōē qđ rōnes nō sicuṅ certe. ⁊ cer
qđ licet. ⁊ sic dubitatiōē qđ rōnes nō sicuṅ certe. ⁊ cer
mudmodū sūt uniformiter ⁊ eque primo dicte: sed lop.
finis primi ⁊ posteri⁹ aut pdictū est. si vo hoc. ⁊ accidūa
copulata ꝙ sunt termini. ⁊ aliqui rōnes aut lop. talēs
termini. alio mō sunt ꝙ diffinitiones: aut qđ admodū
dictū est opz dicē diffinitiones. ⁊ qđ erat ec multipli
citer sic qui dā. ⁊ per se primo nullius erit diffinitio
nec qđ erat esse incerti alicui uni singulariū. aut. ⁊. non
primo ⁊ per se posteriꝰ erit. lop. alioz. ⁊ sulia.

Notādū

¶ Notādū ꝙ sicut dicit̄ in principio ād dñm
ponit ut addatur in diffinitiōe accidē
rius ex accīo cū sit forma ⁊ certus ⁊ dependens de nā
sua nō pōt esse cōcipi nisi cum illo cui ⁊ est
forma ⁊ ad qđ ordinat. illud aūt est dñm. ꝙ igit̄ diffi
nitio ꝓpriissime accidis addit dñm. nō sic est
de subā. nā subā in sua nā est ens absolutissim. ⁊ nō ha
bens nec ordinem ad aliud. ⁊ ideo in eā diffinē nō opz
addi aliqđ ꝓprietatis ad sua qđ. ⁊ qđ. ꝓpositū patet
ex ꝓdictis ꝙ cū oī. non sum simi. nō opz simē naſum
ponere aliqđ alterū concauū loco simi. ⁊ sic nō
opz accipe naſz pcanū loco simi. ¶ Ultimo cum dicit.

¶ Patet igit̄ ex dictis. qđ quidditatiua est
ratio: qđ dicit̄ aūt subā aut accīs. ⁊ tñ aut ipsa ra
t

ut si que sunt substātie quibus alterę nō sunt substantię nec alteri nature poterō qualeo dicunt sic ad esse quidā. Cū enī ens alterum bonū ⁊ qđ bono cē ⁊ animate ⁊ qđ aliquid esse ens ⁊ qđ ens erunt alię substantię ⁊ nature ⁊ idee poterunt dici nec poterō substā tię alius li qđ quid erat esse substantię est.

¶ Probat autem solutionē q̄dm̄ oportuit notādum est q̄ cōp que sunt q̄dā sunt per se ⁊ q̄dā per accīs q̄d est sic dici. cū. "cui" copla. nec ens. Dicit g̃ p̄bat q̄d q̄ dā est sic dici. cū q̄ cuius est in q̄rtō "dictio fm se." q̄d le bet in dictō fm accīs. ⁊ ibi. Sciēn accidēs bonum esse inferri cōclusioni intenta. ⁊ ibi. Necē bonum esse inferri cōclusioni intenta. ⁊ ibi. Nec ē ergo vnū ens. ¶ Dicens in ente q̄ p̄bat q̄ in dictō per se nō est aliud q̄ dd est ab eo cuius est. ⁊ "q̄ dd est nō est separatum ab eo cui" est. ⁊ ibi. Et signāde est nō est separatum ab eo cui" est. ⁊ ibi. Et signāde est ab solutū. ¶ In p̄ pte intendit tale rōnēm in dictō fm se aliud est q̄ dd est ab eo cuius est. ⁊ "q̄ dd

esse. ¶ Ideo non idem valet et ratio cuiꝰ
libet ꝑticule. palam est ex dictis. Nō enim
ꝑticulare ens. qđ vnū esse et vnum.

¶ Rursus ad idem. qđ ipse esse sit vnum. Ly in nichil
fert. Ly qđ est in nichil fert. Ly ipse. Ly esse. Ly
vnum

Aduertendū

¶ Quare vo generationes et effectiones dicuntur aut. Illius contra effectiones aut ab arte aut a potentia aut a mente proficiscuntur.

¶ Generationes vo alie dicunt factiones. Quotiens autem factiones fiunt ab arte aut a potentia aut a mente.

¶ Dixi de ppolitī in generatione artificiali. Circa qđ duo facit: qđ p° oſtendit generationi artificiali a generatione naturali. 2° ibi. Ab arte vero fiunt. ¶ Dicit ergo primo. p° facit qđ dictum est. 2° ponit quedā necessaria circa genus arte ab arte. 2° ibi. Fuerūt alie quedā. ¶ Dicit ergo primo quia dictum est. Illius vo que fiunt ab arte aut a potentia aut a mente. puta artificialia dicunt factiones. eo modo quo generationes artificiales fiunt ab arte aut a potentia aut a mente. Intelligendo qđ ordo generationum artificialium fiunt ab arte ostendit. 2 inclinante ad opus a mente operante. 2 arte. 2 potentia exequente hec enim tria agentia concurrunt ad opus artis. quodlibet in suo ordine. 2 modo agendi. 2 omnia ista simul conducunt perfectum principium in artificialibus.

Notandū q̄ is forte fuerit aliquis qui dicat quod omnes generationes alie a nobis artificiales dicunt appropriate factiones que facto esse in generationibus apud nos bō utimur nomine factionis in generatione nobis cō generatio nobis ſe operatio nobilis. 2 nō semp humanum. videlicet cum q̄ homo facit ignē. 2 alterat aliquem. ¶ Deinde cum dicit.

Quarum aūt quedā. 2 a casu fiunt atq; fortuna: perinde atq; in hiſce que a natura fiunt.

Loco. Et illic enim nōnulla eodem ex semine 2 hinc semine fiunt. sed de hiſce quidez posterius est considerandum.

¶ Quarum aūt que dā fiunt a casu 2 a fortuna: similiter ut in factis a natura. ¶ Quedam enī 2 illic eadem 2 ex spermate fiunt 2 sine sperma te. De his qđē igitur posteri⁹ perſcrutandū.

¶ Dixit quodā notandū circa generata ab arte dicens q̄ hanc. 2 generationi que fiunt ab arte quedā fiunt a casu 2 a fortuna. qđ. 2 artifex intendit aliquid fi nāl 2 essentialiter finis fieri intentionaliter hui. Quod est aliqđ intendit se conferre. 2 ex hoc patet esse vere essentialiter fortuna. hoc fit accidentaliter. 2 hoc fit ordinatq; in articulum in factis a natura. Circa enī formam artificialem artifex nichil infert. Illic enim. Cum fiant a natura quedam eadem fiunt a natura 2 sine sperma. 2 tunc dicitur fieri a calore hui quidem igitur perſcrutandum est posterius. Cum hoc capite eodem.

Sed occurrit dubiū quō oberit pīa morti fic. Cū generata sine sperma. 2 per putrefactionē fiant generata a calo. videt q̄ sit aliqua generatio sine sperma fit nalia 2 per q̄ sit aliqua generatio naturalis. 2 q̄ nichil prohibet ali qui generationi esse per se 2 esse casualē 2 per accīs relata ad materiā casūm. Et exemplū faciunt generatio 2 ex corruptione putrefactionē putrefactionis. 2 ex corruptione putrefactionis. 2 ex putrefactione generatio alicuius alterius generati sine sperma. 2 per accīs 2 a casu. nam calor qui est in putrefactionē facit per accīs 2 a casu. nam calor qui est in putrefactionē facit per accīs 2 a casu. nam calor qui est in putrefactionē facit

Quid sit nam est ipsa potentia ad materiā tam cogita
rationis q̄ rei. Quarum una quando hoc ens est
aliud ab illo: et materia aliquid a aliud a aliud. Quarum una
est q̄ q̄ ab eā terminatur ad aliud. Quarum altera
est ipsa materia circūlata aut q̄dā q̄ ens. Quarum
una est ipsa materia sola. Quarum altera est ipsa. Tres ens
ge. Quarum una est ipsa materia sola. Quarum altera est ipsa

facere : ipē cām esse in mī. Ois vo ifallo ipō in hoc armāb" offbo calliao ? fortes. Et ouerfia galen ppter mām. Ouerfa nā ppter vo ſpecies: non eadē idiuidue ſpecies.

¶ Dubit ? vtrū hec nō ſint neceſſarie ppter gñationem in ꝓpa explanatio hui⁹ aſſimilātis ? cuius ? q in qualibꝫ pa ſtibꝫ fonte in aliqs ſic oſtēdi ? q generatio eſt ſ̄m quale et genitū non eſt ydē nec vnū numero ſed vnus ſpēi. Vtrū eſt in ꝓpoſito. ? ꝓpoſito q generatio ? ge nitū non eadē in ydētitate ſed in ydētitate ſpēi. Et hoc nīgs ho mīnis non eadē in ydētitate ſed in ydētitate ſpēi. Et hoc nīgs ho mīnis generat⁹ ille mulgendi eſt de aliqa rebus nāliꝫ bus q̄ quidē res gñat ille in ſpe : nīſi fiat aliqd per nāz ut cū gñet⁹ equus mulus. aut aliꝫ ita gñā tio ꝑ nāz q̄ eſt ꝑ tēmoni nīc particularia nā virtute in hoc equi inuenit ꝑducere nūquā ille in hoc equū generatū ille q̄ ꝑdt. Ois igitur generatio multi eſt materie generat ille q̄ ꝑdt. Ois igitur generatio multi eſt aliqua mō illimitata genit⁹ ad generatiōē subdit. ? hoc quidē ille eſt enim aliqd genus ꝓximū non noiatū q̄ eſt cōe hui⁹ equi ? aliox. Sunt autē ambo fortes ualentes ita q̄ cōtinent ſub aliquo genere ꝓximo cōi ? equo ? alīs: conuenit⁹ ? ſt multis ſub illo genere in quo genere ſit alīs: ? ſic aſſimilat⁹ aliqualiter generatio: ergo oia generata aliquo modo aſſimilantur particularibus generantibus. quare ſi ille eſt palam q̄ non oportet probare ſpēiē. Aliquā ſeparatꝫ: quales exēplū ad cuius ſilitudinē ſint res generat⁹: ut oſtēdit plato: nagle enim in hīs. Quibus exquirentibus talia exēpla. nam beſ. fabricante nīles materie ſunt ſubſtantie reſpectu artificialiū: ſed in hīs ſufficiens eſt generans ſ̄m particulare facere ? dē ſimilitudinem ? eſſe cauſa ſpēiei. Forme in mā q̄ eſt eſſe cām cōpoſiti. eſſe vo iam talis ſpēiei. forma que eſt in hīs carnibus ? oſſibus eſt ſupple aliqd oſtēminatum ſm̄ gulare ut calliae ? ſortes ? ſupple generans ? genitū ſunt vtiq; ſ̄m̄ quidē ꝓpter mām vtiq; ſupple mīlitudīnē vo ſpēiei eſt. Intraq; forma generantis ? genit⁹ nīl idiuidua ſpēi. forma eſt alia. ? ſic aliā generat ? genit⁹ ? q̄

quodā ola fiunt ex vniuoco. Liter liter simplr: qđ ad modū nālis ut ignis genit̄ ab igne t hō ab hōe: aut ex parte vniuoci. Sic t calor fit in parte vniuoco ex parte vniuoci. Sic t calor fit in hōe ex hōe. Lā mente t ut hōmo. Lā exterior t ut mi ex hōmo. Lā mente t ut me: aut ab intellectu. Lformato per ipm hōmo si ue habita artis facili. đ hōmo. Aut ex quodā ipfo est ri fluēs per artē: aut tertio mō fit. Lalio mō. ex vniuoco aut ex parte fiēte possibiliter in generante uel in nouo aut ex parte. Lmā uel generāte aliqđ parti expo nendo parte nō formāle: vt̄ virtuales nō quo calor ol fiat. Ita actiue nec ens non opis ee. Lfrustrā vniuoca ctatio ipm̄ generis t speciei sicut uolupe ens fiat dele ctabile sine uoluptuoso ad habitudi. at ol 6° Inol". Notandum q̄ hic tangit pōa tres gradus ḡnationis, vniuoce. Primus est qđ generans t genitū differūt in forma t in mō essendi formā in specie t eiđē mo dum essendi formę. nam uter q̄ ignis habet formaliter t realiter formā ignis. Secūs modus est quando generans t genitum habent similē formā non eandem sm eundem modum essendi formę: quēadmodū artifex sc habet ad artificiatū. nā licet domificator habeat in scientia domus quā facit: tamē forma domus existit in domificatore modo quali intentionali nō realiter nec extra habet realiter formā domus. Tertius gradus est quando generans non habet similē formā in specie cum genito: sed habet formā genit̄ non formaliter sed virtualiter solum: que virtus vocatur hic pare: et sic illa virtus ad paro est in generante puta in sole hoc in intelligentia generante ramen sic sole in mā cui a tali agente est imissa aliq̄ vis actiua qua pōt sole plus, trāsmutare ad formā: puta si dicat rana gene rari a mā putrefacta habente in se aliquā vim actiuā acceptam a sole. Primus modus est ppr̄ssime t sim plr̄ vniuoce. Sc̄dus minus ppr̄ssime tamē solum sm quid ut dictum fuit supra. ¶Deinde cum dicit

¶ Causa enim faciendi paro est prima per se. Nam caliditas quę est in motione: caliditate in corpore fcati: hęc cauſt sanitatē: aut po sanitatem: aut ipsum paro sanitatio aliqua aut ipsa sanitas sequit. Unde propter t facere dicitur: quia illud sanitatem facit: caliditas inq̄ ipsa. Cui accidit inq̄ sequitur ualitudo.

T.c.31. Quare ut in rationalibus subalternis pōa positionis est. Nā ex ipso qđ est rōnalia no pōt esse rationes pōt sic sunt hę ḡnationes.

¶ Causa nāq̄ faciendi prima sm se paro. Calor enī in motu calorez in corpe facit hic vo est: aut sanitatem aut paro: aut sequit cū pō aliqua sanitatis: aut sanitas ipsa. Propter qđ t dī facere: q̄ illud facit sanitatē aut cōsequit t accidit calor. ¶Quare quēadmodum in sil logismis ordinis principij est subalternatio. Nā ex quo quid est sillogismi sunt t hic ḡnationes.

¶ Declarat premissam ostendens. Circa qđ tria facit. q̄ primo declarat ea in artificialibus. 2° in naturalibus. 3° ibi. Sed ḡnata per nām ad ḡnata per artez. 1° ibi. Quēadmodū aūt a cala. Dicit ergo q̄ pa

ma causa faciendi aliqđ sm se est paro forme generā de accipiendo partē mō proprio. calor enī in mo tu caloris in corpore facti: ea enim per motus generat calor in corpore: ipse calor est quodāmō in motu non formaliter: patet: sīn in virtute actiua que est paro caloris ut sic calor existens in motu virtualiter generet calo rem existentē in corpore formali: que est ḡnatio vni uoca. sīc ita vo. i. calor in corpore generatus a mo tu est aut sanitas ipsa: aut paro sanitatis: aut sequitur eam. Calorem paro aliqua sanitatis: aut sanitas ipsa. Dicit calorem q̄ ille calor inducens sanitatē: aut est ipsa sanitas formaliter aut paro sanitatis nō formalis sed virtualis. et hoc sic̄ paro essentiae est vera: sīc ca virtualis. et hoc sic̄ paro essentiae est vera: sīc ca virtualis. et hoc sic̄ paro essentiae est vera: sīc ca

Loc inducit immediate inducit sanitatē ut cā partialis: sīc aliqua alia requirunt: aut sequit ipm calorē paro aliqua sani tatis nō formalis sed virtualis: qđ. Calor nō immedia tate sed mediante alio puta mediante ossolutiōe malo rū humoz: vel aliquo alio inducit sanitatē: aut est sa nitas ipsa non formaliter sed virtualiter: sīc calor inducat sanitatē ut tot. alio casu: hoc enīz quadruplicī mō po test intelligi sc. hic calor ad sanitatez. propter qđ sup. monstratū est. Lfacit sanitatē: qđ illud facit sanitatē cui ple quit. Lqđ sequit t accidit ex motu. Lcalor. ita q̄ mo tus mediante calore ol facere sanitatē. uel aliter. propter calorem oritur facere sanitatē: quia illud facit. Contra rium autem cui consequitur ut accidit. Lsanitas ut quādo car tem cui consequitur ut accidit. Lsanitas ut quādo car lor mediante alio. Lossolutiōe humoz inducit sanita tem ad qđ ossolutionē consequit sanitas. ḡre quēad modū in sillogismis principii ordinis est subalternatio. Lqđ quid est rei qđ est principii t medii in demonstratione. nā sillogismi. Lsemonstrationis sunt ex qđ quid est: ita t hic generationes sunt ex qđ quid est: sicut ens intellectus speculativus procedit ad demonstrandū passionē de subiecto ex ipso qđ quid est: sic intellectus practicus procedit ad opus sue ad generationes operatiuas ex ipsa specie artificiati que est subalternata ex ipsa forma t qđ quid est t in hoc est similitudo intellectus speculativi t practi ci: quę uterq̄ procedit in sua operatione ex qđ quid est obiecti sue fabricati. ¶Deinde cum dicit.

¶ Similiter nō res se habēt t in his que nā cōstāt. Semen enīz pinde atq̄ artifex facit: hēt enī potentia ipsaz formā: t id a quo est semē vniuocū est quodāmodo nisi ipsaz ortuz sit ex hōe. Quocirca nō ex mulo nascit mulus. Nō enī ita ola sunt flagitanda ut ex hoīe na scatur hōcetenim ex viro mulier oritur.

¶ Dīt ita q̄z hic t que sunt nā constituta se ha bent. Nā sperma facit sicut quę ab arte: hēt enim ptāre spōne: t a quo sperma est aliqualiter vniuocū. Non enī ola sic opz quęrere: ut ex hoīe hō: eternīz femina ex viro. Unde mulus non ex mulo sed si non obstatio fuerit.

¶ Declarat similitudinem inter nālibus olā. q̄ sicut sup. in artibus. fit re hōe que sit nā. constituta a hōe que. L. fiat ab arte. Nā sperma facit. i. operat ad ḡnationē si cut in his que sūt ab arte. nā fit sup. artifex nō hēt for mā nom" in actu sī in virtute. sic t in proposito: hēt enim sapple sperma sperm. i. formā similis ptāre t nō actu: t sīcut q̄ illud sapple aial. a quo est sperma est aliqualiter vniuocū ei qđ fit ex sperate. Et ibi dat q̄ ordo aliqualis vniuocū: ens enī sic opz quęrē q̄ fiat. i. totaliter vniuo ce ut hō ex hoīe: eternīz femina fit ex viro: nō et mulus

nō fit ex mulo sī sapple ex alino uel equo: iter vtr. ut t femina: t equi uel asini: t mulū nō est totaliter sīl tudo: sī fit aliquālr ut predictus est. t subdit q̄ sapple id qđ ostium est. Lqđ a quo est sperma oportet esse ali qualiter vniuocū. Intelligendū est sī non fuerit obsta tio. i. defectus nālis in virtute seminis: ut qđ ex inobe diencia materie fiunt monstra in natura.

Notādū q̄ in semine est aliq̄ virtus formati ua que sic cōparat ad ipsaz: nām sic̄ pōt sicut forma domus in mente artificis cōparatur ad lapides t ligna: excepto q̄ forma artis est extrinseca mē: virtus aūt seminis est intrinseca. qz vo ḡnatio ala lio ex semine non est ab ipso semine sicut ab vniuoco: qz ipm semē nō est aial formaliter: sīc illud a quo est veri sim ipm semē puta aial est vniuocū uel simplr" ul" aliq̄ liter ei qđ ex semine ḡnatur. ¶Deinde cum dicit.

¶ Atqui quoq̄ materiem ut ubi t a sepsa ea mo tu mouen pōt qua semen mouet: ea a casu fi unt. Quorum vo non pōt ea nullo alio mō q̄s ex generationibus fieri possunt.

¶ Quęcunq̄z aūt a casu ibi fit quorūcūq̄z ma teria pōt a sepsa mouen hoc motu quo sperma mouet. Quorūcunq̄z vo non ea impossibilia sunt fieri aliter q̄s ex ipsis.

¶ Cōparat ḡnata per nām ad ḡnata per artez dicēs. q̄ sicut fit ibi. i. in arte q̄ quędā fiūt a casu quorūdā mō pōt a sepsa mouen eo motu quo. i. movet ab arte: q̄ vo non pōt sic moueri tūc id qđ fit ab arte: non pōt aliter fieri q̄ ab arte: sīc in nālibus. Lalia possunt fieri a casu t sine spermate. Lque cunq̄ quoru mā pōt a sepsa moueri hoc motu quo sperma movet ad ḡnationē. Lalia. ut patet in generatis ex putrefactione: quorūcunq̄z vo sup. materia non potest a sepsa mouen illa impossibilia sunt fieri aliter q̄ ex ipsis. Lseminibus. puta homo uel equus ut superius dicebatur.

Notandū ut perpositū fuit supra illa quorū mā pōt a sepsa moueri eo modo quo sperma movet puta putrefacta dicunt fieri a casu. nō simplr. Sī ut referunt ad cām particulārē respectu cuius accidit: q̄ pter intentionē talis causę: t ideo per accidēs t a casu. Sī respectu cause alīs cuiusmodi per se t in rōne causę. Et hoc est q̄ hic dicit patet q̄ nec ola alialia pōt ḡnari ex semine t sine semine ut dī. Alia. potuisse. nec nulla pōt utroq̄ modo ḡnari ut ait cōmēta tor: ut plenius octa fuit supra. ¶Deinde cum dicit.

T.c.32. At vo rō iam dicta nō de iuba sola sed mā non sen declarat: sī eoiō est de oibus sīlr pennio. ut de qualitate: de quātitate ectensq̄z prędicamentis. Nā ut cinea spera fit sed non spera: nec ēo t in ere eodē mō sī fit. Semper enī mām aptedere formāq̄z opz: sic t in ipso quid est: t in quālo: t quali sit. Ceterisq̄z prędicamentis simili modo. Non enim fit ipsius qualis sed quale lignum: nec̄z quantum. sed quantū aut animal aut lignum.

¶ Non solū aūt de iuba ostēdit ratio non fieri spōntz de oibus sīlr pennis eoiō rōnt quātitate t qualitate: t aliis cathegoriis. Fit enim nichil cinea spera sed nō spera nec eodem ere sī fit. Semper enim opz paręxistere materias t speciem: t in quid t in qualitate t in quātitate: t in alijs similiter cathegoriis. Nō enīz fit quale sed quale lignum: nec̄z quantum sed quantū lignum: aut animal.

¶ Removet sol" obiectū circa predicta. ostēdit supra q̄ forma nō generatur sī compositus. potest ergo dici esse obiectū. aūtē hoc sic arg. nō de formis subalternis: aut etiā de accidentalibus t hoc videtur hic removere intendit. Circa qđ duo facit. q̄z primo ostendit esse ue rum in universālib." 2° assignat differentiam inter ipsa. 2° ibi. Sed propositi subē. Dicit ergo q̄ non solū ratio ha pertis facta ostendit de subiūa. Loc ipse subiec non fieri specie. i. formaz. sed etiā ratio colligit de oibus primis. i. predicamentis que sunt prima ḡna ut oc quantitas t qualitas: t aliis cathegoriis. i. predicamentis. hic ens odat enea spera. i. cōpositū. sed nō fit spera. i. forma nec ens. i. spa nā t in ere. i. in re. i. in mā. qđ est fieri per accidens. q̄z opz perfici re mām t spām. i. formā eo mō quo ḡnatio cōmunis. p̄dicit subiūr ḡnatio nē cōpositi t hoc qđ dem est nec. est t in dā. i. in subiō t in quātate t in qualitate: t in aliis sīr cathegoriis. nō enim fit quale. i. qualitas. sed quale lignū. i. cōpositum. nec fit spera. i. forma sed spera lignum aut quātum aial. que sunt cōposita ex subiecto t accidente.

Aduertendū tñ q̄ licet ordo fiat sepe plo rum in causis ordinatis per artificialia aut sedligere nālia. per hoc ergo q̄ dicit q̄ nō fit per sepm ex necessitate spera. i. spera cinea que est quędā artificiata. intelligēdū est sīr de cōpositis nālibus ut q̄ in ḡnatione lapidis: nec fit per sī forma lapidis nec mā est". i. ipse totus lapis. ¶Deinde cum dicit.

¶ Uerūz hoc ex hijs propriū fami inbę pōt. Semp enīz aliā precedere iubam actu. Quę quidē fiat necesse est: nudus animal. si aial. si aial na scatur. Quale aūtem aut quantum non necesse est actu precedere nisi potentia solum.

¶ Sī. ppriuz subē ex his accipere est: q̄z necesse precedere semp aliquā iubam actu existentez quę facit: ut aial. si aial nascatur. Quale vo t q̄ntum non necessariū: nisi potentia solum.

¶ Assignat differentiā inter iubam t accidentia dicēs. q̄ propriuz subē. i. respectu accidentiū ex his accipendum est: q̄z sup. quando iuba generat necesse est semper precedere alterā iubam actu existentē que fa cit. i. generat iubam: ut si fit aial. opz precedere aial. a quo. i. generat. q̄. Est ḡnatio aialis per ḡnationē t ex semine. quale vo t q̄ntum non necessariū nisi po tentia solum. Lq̄ in quali t in q̄to t in aliis accidenti bus quando generat non erit necessariū q̄ precedat quale aut q̄ntum actu. sed solum in potentia. sic enim potentia referatur ad potentiam materie t subiecti. hic ad potentiam agentis. nam principium actiuū subiecti ue non potest esse nisi subiectum principii aliis actiuū accidentis potest esse subiū t non accidens.

¶ Cap. X.

Um autē olo diffinitio ratio sit t olo ratio partes habeat: atq̄z ut aliarum se habēt rō sic t pars rōnis se habēt ad rei partē. dubitatur iā utrum partes rōnez in totum ratione inesse ac non inesse oporteat.

T.c.33.

In quibusdā enim inest in qualiā nō inest vident. R. uno nam̄ circuli partiū rōnem nō habet ut illabe ratio rōnis habet clementorū: circulus tamen ex suis partibus: perinde atq; illaba in clementa dissolui.

¶ Quoniā aūt oppositio ratio est: eius rō pars tio habeat aūt ratio ad nomē: pars rationis ad partes ea sit: ie habet. Dubitabit aū quis partiū rōnē esse in toto rōne an nō. In quibusdā enī videt esse: in qualibusdā non. Nā circuli rō non habet ex quo circulorū. Circ aut ex illabe hēt eam que clementoq: e ti dubitatur in inclinone ut illaba in clementa.

C In illis capla ut oia habeant pōs inferi ex duabus partibus constituī qd dā est. Et vocabī in causa. Ia pma facta qd ocio est. Ia lecta ostendit quod ex eis sint vtiles. 2° ibi_ Nunc aūt ostendam.] Prima in duas. In pma apponit qualiā rationem. 2° ibi_ Aut multiplex est.] Prima pa in duas. In prima rationē ponit. 2° ibi_ Amplius aūt.] Dicit ergo q qñ oppositio est ratio ad quā oppositio sequit: q una pōnis ponit alia: ita q ponit ille oppositio: ? aūt oppositū ad partē rei: ? inuicē se hēt sīl pars ex ratione ad totū: ? ecōuerso totum ad partē. Et sīl ē de oppositione: que ponit in rōne totius: ? aduīt ad qñdā ordinē vnde pōnis ei⁹ sequit totum: q in qualibusdā videtur esse vt in qualibusdā nō: q in qualibusdā videtur esse vt in qualibusdā nō: q in qualibusdā nō. Cuius rōne hec oppositio ut totum potentē partes sue oppositiones partiū nam circuli ad illam. hec oppositio nō hēt eā que inclinatio. i. partis circuli ad alia partes materie cuius semicirculus est ad reflexionē eius nō potest in oppositione circuli: cuius tamen aūt que est illabe hēt eam que est elementorum. Universaliter enim illaba oppōitur per illam ut sic oia q illaba est nec: compōsita ex tribus: ? in circulus oppōitur in inclinone sicut illaba ut elementa.

Notādū

¶ q̄ oppositio ? oppositū sīl pōnit: dēm̄ alicuius utimur vno possumus uti ? reliquo: igit ergo est querere de oppositione ? oppositis ad partes ponunt in oppōne totius oppositi nō enim opp̄ esse oppositum ex multis ? formalib⁹ partibus hēt magis in 3° potius cū igitur oppō expōnat partes oppositionis: opp̄ oppositi esse compositas: ? hec partes sibi inuicē: opp̄ oppositi esse compositas: ? hec partes sibi inuicē: opp̄ oppositi esse compositas: ? hec partes sibi inuicē

In quibusdā enim esse in quibusdā nō esse videt. Ratio tamē circuli parūl rōnem nō habet: sillabę ratio rōnē habet clementorū: circulus tamen sillaba in partes: partes in elementa sillaba in elementa dimittur.

¶ Adhuc aūt obstantia ratio est: eo rō partium habeat aūt ratio ad rem: e pars ratiōis ad partes rei sit: e habet. Habitat aūt an opus partibꝰ rōnē esse in totum rōne an nō. In quibusdā enī videt esse: quibusdā non. Nā circuli rō non habet ea quę inclusa: ea. Quę autē sillabę rōnē habent cum quę elementoꝝ: e tū diuidit sillabę: hēt cum quę elementoꝝ: e tū diuidit aūt in inclusa: aut sillaba in elementa.

¶ Inclusio aptū ut nō habeat pōs in pri es ex duabus partibus constitui: q̄ dā est. Et nō dā in duas. In prima parte q̄ nō est. In secūda aūt q̄dā est: sed nō in duas. 1ª ibi_ Nunc aūt dicendum.] Prima in duas: in prima ponit quēdā rōnationem. 2ª ibi_ Habitat aūt obstantia.] Secūda aūt solutio rōnationis.] Prima in duas: in prima ponit rōnationē: quare ponit argumēta pro 2ª parte. 1ª ibi_ Amplius aūt.] Dicit ergo q̄ q̄n inclusio est rationis q̄dā oratio: e cōpositio sonoꝝ: q̄ vna inclusio non pōt̄ esse ex duabus: e nō ex pluribus partibus: ita q̄ sillabę ex duabꝰ: e nō ex pluribus constant: tam in oppositū partū recipit inclusio: et nō videtur tam in oppositū partū esse hanc ponī in rōne totius: e argūt ad q̄dā evidenter ostendit. Simul autē rōnationē in duabus esse rōnē hanc esse ostendit: quia rōnationē simul cōponit ex duabus partibus: quarū vna inclusio est: altera aūt nō inclusio. Et ideo dicit: q̄ inclusio nō habet partes: ita q̄ nō pōt̄ esse ex duabus: e nō ex pluribus partibus: ita q̄ sillabę ex duabus: e nō ex pluribus constant: tam in oppositū partū recipit inclusio: et nō videtur tam in oppositū partū esse hanc ponī in rōne totius: e argūt ad q̄dā evidenter ostendit. Simul autē rōnationē in duabus esse rōnē hanc esse ostendit: quia rōnationē simul cōponit ex duabus partibus: quarū vna inclusio est: altera aūt nō inclusio. Et ideo dicit: q̄ inclusio nō habet partes: ita q̄ nō pōt̄ esse ex duabus: e nō ex pluribus partibus: ita q̄ sillabę ex duabꝰ

[illegible]

Velut nõ si linea cum in dimidia corrumpitur aut homo in ossa nervos et carnes dividitur corrumpitur propterea et ex his ut ex substantie partibus sunt. Sed ut ex materia: et totius quidem partes: speciei vero et cuius ratio est: non. Illa sunt priores aut ac eius cuius est ratio: nõ sunt priores neqz in ipsis rationibus.

Velut linea non si in dimidia corrumpitur aut homo in ossa et nervos et carnes. Propter hoc et ex his sicut existentibus substantie partibus: sed ut ex materia: et totum quidem et specie vero et cuius ratio non simul totum partes. Quapropter nec in rationibus.

[illegible]

In quibusdam igitur rationibus huiuscemodi partium ratio inerit: in quibusdam vero non inesse ipsarum oportet: nisi sit ipsius ratio simul sumpti. Propter hoc enim nonnulla quidem ex hiis sicut principiis in que corrumpuntur. Nonnulla autem non sunt. Que igitur simul sumpta forma sunt et materia ut simum aut eneus circulus: et ea in hec corrumpuntur: et ipsorum pars est materia. Que vero non simul sunt cum materia sed sine materia sumpta ut rationes ipsius forme duntaxat: ea nõ corrumpuntur: aut omnino: aut non saltem hoc pacto. Quare illorum quidem hec principia sunt et partes: forme autem ipsius neqz principia sunt neqz partes: et propterea statua lutea in lutum et sphera in es et callias in carnem ossaqz corrumpitur: et insuper circulus sua in frusta. Est enim quippiam quod cum materia simul est sumptum: equivoce namqz dicitur circulus et qui simpliciter dicitur et ipsi singuli: propterea quod ipsis singulis proprium nomen caret.

Horum quidem igitur inerit talium partium ratio: horum vero non oportet si non fuerint simul sumpti. Nam propter hoc quedam quidem ex his ut principiis in que corrumpuntur: quedam vero non sunt. Que igitur simul sumpta species et materia sunt ut simum et eneus circulus: hec quidem corrumpitur in hec et pars ipsorum materia. Que cumqz vero non concipiuntur cum materia sed sine ratione speciei solum: hec non corrumpuntur: aut omnino aut taliter non. Quare illorum principia quidem et partes que sunt sub ipsis: speciei vero nec partes nec principia hec. Et ideo corrumpitur lutea statua in lutum: et sphera in es et callias in carnem et ossa. Amplius autem circulus in sectiones. Est enim aliquis qui concipitur cum materia. Equivoce namqz dicitur circulus qui simpliciter dicitur et singuli: quia non est proprium nomen singulorum.

[illegible]

Notandum conclusionem [illegible]

[illegible]

Notandum [illegible]

L.c.35.

Dictum est igitur et nunc ipsum verum: attamen quibusdam repetitis dilucidius dicamus oportet. Que namqz rationis sunt partes et in quas ratio ipsa dividitur: hec sane aut omnes aut alique sunt priores. Nõ autem anguli recti ratio in rationem acuti. Sed acuti ratio in rectum dividitur. Qui namqz acutum diffinit: utitur recto: acutus enim minor est recto. Similiter circulus et semicirculus se habent videlicet. Semicirculus enim circulo diffinitur. et digitus etiam toto: digitus enim talis est hominis pars. Quare partes quidem que ut materia sunt: et in quas ut in materiam totum dividitur posteriores sunt sane: que vero que ut rationis ipsius cuiusqz substantie que rationi accomodatur sunt partes: aut omnes sunt aut nonnulle priores.

Dictum est quidem igitur et nunc ipsum verum: tamen amplius et manifestius dicemus repetentes. Nam quecumqz sunt rationis partes: et in quas dividitur ratio hec sunt priores aut omnes aut quedam. Recti vero ratio non dividitur in acuti rationem: sed que est acuti in que est recti. Utitur enim diffiniens acutum recto. Minor enim recto acutus. Similiter autem et circulus et semicirculus se habent. Semicirculus enim diffinitur circulo et digitus toto. Talis enim hominis pars digitus. Quare quecumqz sunt partes ut materia: et in que dividitur ut in materiam toti sunt posteriora. Quecumqz vero ut rationes et substantie secundum rationem priora aut omnia aut quedam.

[illegible]

Notandum [illegible]

Cum autem animalium anima sit forma ipsorum id est enim substantia animatorum: que substantia est ad rationem accomodata: et forma atqz quidditas corporis talis. Nam per unamquamqz si recte diffiniatur non sine munere officioqz diffinietur: quod quidem non competet absqz sensu: huius profecto partes aut omnes aut quedam ipso toto priores sunt animali: et in singulis simili modo. Corpus autem eiusqz partes hac posteriores substantia sunt: et in has ut in materiam non substantia sane sed totum ipsum dividitur.

Quoniam vero animalium anima est forma ipsorum. Hec enim substantia est animati que secundum rationem substantia est: et species et quod quid erat esse tali corpori. Unamquamqz enim partem si diffiniat bene non sine opere diffiniet: quod non existit sine sensu. Quare huiusmodi partes priores aut omnes aut quedam sunt toto animali: et secundum unumquodqz ita similiter. Corpus vero et huiusmodi partes posteriores substantia hac. Et quod dividitur in hec ut in materiam non substantia: sed simul totum.

[illegible]

¶ Notandū q̄ phe licet ponat ex ḡra singularia ee ppria ad ēntiā ēntialē ⁊ ꝑtā ad ēntialitatē ⁊ ad ēntitatē ⁊ ad ēntitatē ⁊ ad ēnt

bas pmde ozg sine ge circulus ee? ponit:
hoc aūt non est simile. Animal eni sentit
sensibile quide? esse nō sic ut ee mem ozg
eēm hoc sine hac parabola dcmio sile habe
tibus modo ostendit. Non enim quēcūq
materie pars hominis est hāc ea que manu
officiū efficere potest. Quare pare ostēdit am
me precepto lucas pare li. cuiusē sit cepera.

¶ Quare ois reductio ad ee? auferre materiam
superflua est. Quidā eni sensū hoc in hoc
sunt: aut sicut hō philia. Et parabola de alia
li qui confundit Socratē anūo dicere nō be
ne? hō. Abducit eni a veritate: et facit subpi
cere quasi cōingāt sibi bolez? esse pbō" si
cut sine ge circuli. Sed hoc nō sufficibile
nāz aliqd forsan aliter sine motu nō est nisi
figura: quare nec sine pbō" le bilib" qualiter
cdem. Nō enī semper hominis est pars ma
nus sed potens opus pficere. Quare nō ita
crūlōe parentem animata vō non pare.

¶ Ponit solutionē ppōsi nō dicens q nō est pōsibile
predicta silogismata solue. Circa q? duo facit. Primo
facit q? dicit. 2° solutionē ipsam natā cōcludit no
esse ea per q? pla." ibi. Dūl aūt ⁊ q? ala. ¶ Dui
ma in quatuor pma ponit sua solutionē: 2ā ad mota
lia." 3ām ad mathematicalia." ibi. Circa ma-
thematica. Dicit ergo q? ea sup. dicta inclinabilia
sequunt ad dictā oplūdo sapliter est ala. Lole ipsa
removere. Lad aliter auferre mās. 2 oculter a
specie quā dā sui forsan sūt hoc in hoc. 3 forma ip ma
teria aut talis sic habētis sicut ala sup. que habet for
mā in mā sīl dicit. Ipsum nāla. 4 post habet formā in
mā: ⁊ mathematica per quandā similitudinē dicit. 5 si-
gura triangli sic habet ad lineas sicut forma nāle, ad
mām: ⁊ idco ut obiicit nō est forma sine mā sīl cecini
dimet: ⁊ idco parabola qua cōfundit dicēs ē lineales
homīes esse mīnos. 6. Plato de aialī nō bene se habuisse
abducēdo a veritate. Lecta aūt ⁊ facit sū q? ibi.
Ipsum aūt sīl ⁊ q? ala. Lecta aūt sīl q? ibi.
Ipsum aūt sīl ⁊ q? ala. Lecta aūt sīl q? ibi.
Ipsum aūt sīl ⁊ q? ala. Lecta aūt sīl q? ibi.

Notandū ⁊ ppōsi. Platonis auferentis mās
a specie vocat parabolam verbo
rīc quatenus assimilatur fabule: que ex parabolis ⁊
metaphoris componitur ut in 1° huius dictum fue-
rat. Erant etiam Platonem loci illam minoris ad tuendū

et eo q? sūt effectibus Socratis ⁊ dicunt? est socrē
num esse. q. ata ergo ex predictis q? partes ee effa-
rie ad operationes speciei exercendas sunt pces spēi
ei? ad operationes speciei exercendas sunt pces pōsibiles par-
ticulares ⁊ vocate quarum sunt pces pōsibiles par-
tium pars anime nō corporis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Circa vō mathematica aut rationes nō sūt
rationū principiū semicirculi circuli. Non
eni sensibiles sunt. Sīn nihil refert. Erit enim
eni sensibiles sunt. Sīn nihil refert. Erit enim
⁊ nō sensibiles quorūdā sane materie ee cuius
qs omino qō nō est qualitas ⁊ per sūpm for
mā sed hoc aliqd. nō igīt vniuersalio circuli:
sed singularis bi pteo erūt aut antea dixim".
Est eni mīa alia sensibilis alia intelligibilis.
¶ Circa mathematica aūt quare nō sunt pces
rōnes rōnū aut circuli cuiuscla. Nō eni sunt
sensibilia. Hoc aūt nihil differt. Erit eni mā
quorūdā ⁊ nō sensibilis. Et ois q? nō est qō
qs erit esse ⁊ spēs eadē sm sēsū hoc aliqd.
Circuli quidē igīt nō erit ci" qui ultrebingu-
ens mā: hec aūt sensibilis hec aūt intellectualis.

¶ Ponit solutionem sui dubii ad mathematica dicēs
q circa mathematica quare nō sunt pces rōnes ratio
nem totius. Lquare ostensiones partiū nō sunt pces
ponentes in ostensione circuli non ani. Lcuicla sīe
sensibilia sunt sup. ex eo nō sensibilia esse erat eni sa
pra q animal sensibile nō potest ee sēsūti sine mate-
ria sensibili: sīl circulare pōt ee sēsūti sine ere qō est mā
sensibilis: ⁊ idco ne possīt dici sīl in proposito: idco
hoc excludit a sensibilibus ee sine cuicla nō ee mās
sensibilis: quare ergo semicirculus ⁊ hmōi ee ostensio-
nem circuli: ⁊ solut dicens aut nihil differt in propō-
nem circuli: ⁊ solut dicens aut nihil differt in propō-
nem circuli: ⁊ solut dicens aut nihil differt in propō

alle eſt aliquid ratio t nō eſt. Nā eſt mi nō eſt. ergo terminus mi eſt. ſi in nāt pmā ſub mi eſt. ergo ſub quo nāt. Sed a nāgs eſt ſpēs que ineſt eſt qua t mi ſubiacet ſba ut animalitas. Vñ ex hoc t nulle ſpēs ſunt ſpēs. Quoniam t hoc manifeſtum eſt. Quoniam t hoc manifeſtum eſt. Quoniam vo aut mi: aut concepta eam mi non ſūt nāgs ſm accidens vnam: t ſoli. t multi. Inconcepta eadem ſm accidens.

¶ Quoniam colligit que circa determinata dicte ſ. ſup. mi eſt quid eſt. q quid erat eſſe. t quomodo ſup. q quid eſt predicatur de ſe t de cōmunibus. eſt quare eſſe rōnis t q quid erat eſſe dicit. habet partes eſſ. Horum aut. Laborū non pauca ſūt ponenda in eſſ. Horum aut. Laborū non pauca ſūt ponenda in eſſ. Horum aut. Laborū non pauca ſūt ponenda in

dendum. Videat vnitatem posse dici a pluribus. Et pluralitatem esse vnitatem. Et hoc per hanc. Genus est vnum in pluribus. Igitur est vnitas. Et pluralitas

[illegible]

¶ Cum aut hec cõsideratio de ipsa sub-
stãtia sit: redeamus rursus ops: ut sub
c stantia itaq; ꝛ qditas ꝛ qd̃ ex hisce cõ-
stet: substãtia dr̃ ꝛ ipsum vsle substãtia dici so-
let: atq; de duob' ia dicimus: de qditate inq̃
ꝛ de subiecto: qd̃ qdem subijci dupliciter asse-
ruimus aut ut hoc aliquid quo pacto affecti-
bus subijcitur ab al: aut ut materies actui.

T.c.45. Videtur autẽ qbusdam ꝛ vsle causa ma-
xime atq; principiũ cẽ: quapropter ꝛ de hoc
ipso pertractemus oportet.

¶ Quoniã vo cõmune est. Dicitur enis hic
vniuersale qd̃ pluribus inesse natũ est. Cui'
ergo substãtia hoc erit: aut enim omniũ aut
nullius. Oium aut non possibile. Vni' aut
si erit: ꝛ alia huius erunt. Quoꝝ eni vna sub
stantia est ꝛ qd̃ qd erat vnũ: ꝛ ipsa vnum.

¶ Exequi de itero. Circa qd̃ duo facit: q; primo ondit
q ulia nõ sit sube eo mõ quo dixerit qdã: 2° exponit
qd̃ dicta ꝛ qd̃ eo mõ quo dixerit sic ponẽs: 3° ibi
[Sz spẽs dicẽtes.] Pria in duas: q; p' ondit gñaliter
ulia nõ esse rerũ subas: 2° ondit hoc spãliter de vno ꝛ
ente que maxie rerũ sube ponebat: 3° ibi [Qm vo
vnũ dr̃.] Prima in duas: q; primo pbat q ulia nõ sunt
sube: 2° q; nõ sunt separata: 3° ibi [Manifestũ autẽ.]
Pria in duas sm duas vias per q̃s ondit ppositũ: nã
primo pbat ꝛ mtũ per rõnes sũptas ex pte pdicationis
pt ulia ut ulia dicunt pdicari de iferioribꝰ: 2° ex pte
cõpositionis pt iferiora dicunt cõponi ex ulibꝰ: 3° ibi
[Amplꝰ aut ꝛ ipse.] Pria in duas: q; primo pmittit
rõnes: 2° excludit cauillosas rãsiones: 3° ibi [Sed an
sic.] Pria in duas sm duas rõnes: 1° ibi [Amplꝰ sba
dr̃.] In prma pre intẽdit talẽ rõnẽ: sba vniuersalis q̃
est pa sibi ꝛ nulli alij inest: sz vsle nõ est pa: ergo vsle
nulli est sba. Minorẽ declarat: q; vsle plurib' natũ est
inesse: aut ergo erit sba: ergo nullius. Dicit ergo q ipse
videt. Pa sic dẽdũ: qd̃cũq; vlitur dictorũ ee subas: pri-
mũ eni ꝛ q; sba que vniuersalis q; pa. est sibi cuius est.
que nõ inest aliquale vo cõe est ꝛ non pm aliqd̃ sba: hoc
eni dr̃ vsle qd̃ natũ est inesse plurib' cum ergo. s. illoꝝ
plurium hoc. s. vsle erit sube: aut eni oiꝝ aut nullꝰ: oiꝝ
aut nõ est pose: q; ut dictũ est sba vniuersalis q̃ est pa
sibi ꝛ per pñs plurib' plures sũt vsle ꝛ diuerse vni' aut
eoꝝ si erit. s. vsle sba: sequit q oia erũt hoc. s. q oia qui
bus vsle iest erũt ipsum vnũ cui' ponit ee sba qd̃ pbat:
quoꝝ eni sba vnũ est ꝛ q qd̃ erat ee vnũ ꝛ ipsa vnus
sũt: relinquit ergo ex pdictis q vsle nullius sit sba.

Notãdũ q̃ pbat nõ intẽdit simplr negare sub-
stãtias vsles: nã ꝛ diceret sibimet nã
gñia ꝛ spẽs in pdicamento sube ponit esse sbas secun

que ponitur circa principiũ huius septimi dr̃ eni pa-
[illegible]

¶ Impossibile enim esse videtur qdcũq; vlium
sibam cẽ. Primo nãq; suba cuiusq; rei pro-
pria cuiusq; cẽ videt: quę quidem ut patet nul-
li alij inest. Vniuersale aũt est cõe: cui enis vle
dicit: qd̃ pluribus inesse est aptũ. Cuius igit
substãtia hoc ipsum erit: aut enim oium aut
nullius erit: at oium cẽ non põt: vnius vo si
fuerit ꝛ cętera sane hoc erũt. Nã aũt omniũ
aut nullius erit pfecto. Quoꝝ enim suba est
atq; qditas vna: ꝛ ipsa ẽt vnũ esse videnl.

¶ Videt enim impossẽ esse sibam esse qdcũq;
vlitur dictorũ. Primũ eni suba quę vniuscu-
iusq; ppria vniuscuiusq; quę non inest alij.
Vniuersale vo cõmune est. Dicitur enis hic
vniuersale qd̃ pluribus inesse natũ est. Cui'
ergo substãtia hoc erit: aut enim omniũ aut
nullius. Oium aut non possibile. Vni' aut
si erit: ꝛ alia huius erunt. Quoꝝ eni vna sub
stantia est ꝛ qd̃ qd erat vnũ: ꝛ ipsa vnum.

¶ Exequi de itero. Circa qd̃ duo facit: q; primo ondit
q ulia nõ sũt sube eo mõ quo dixerũt qdã: 2° exponit
qd̃ dicta ꝛ qd̃ eo mõ quo dixerũt sic ponẽs: 3° ibi
[Sz spẽs dicẽtes.] Pria in duas: q; p' ondit gñaliter
ulia nõ esse rerũ subas: 2° ondit hoc spãliter de vno ꝛ
ente que maxie rerũ sube ponebat: 3° ibi [Qm vo
vnũ dr̃.] Prima in duas: q; primo pbat q ulia nõ sunt
sube: 2° q; nõ sunt separata: 3° ibi [Manifestũ autẽ.]
Pria in duas sm duas vias per q̃s ondit ppositũ: nã
primo pbat ꝛ mtũ per rõnes sũptas ex pte pdicationis
pt ulia ut ulia dicunt pdicari de iferioribꝰ: 2° ex pte
cõpositionis pt iferiora dicunt cõponi ex ulibꝰ: 3° ibi
[Amplꝰ aut ꝛ ipse.] Pria in duas: q; primo pmittit
rõnes: 2° excludit cauillosas rãsiones: 3° ibi [Sed an
sic.] Pria in duas sm duas rõnes: 1° ibi [Amplꝰ sba
dr̃.] In prma pre intẽdit talẽ rõnẽ: sba vniuersalis q̃
est pa sibi ꝛ nulli alij inest: sz vsle nõ est pa: ergo vsle
nulli est sba. Minorẽ declarat: q; vsle plurib' natũ est
inesse: aut ergo erit sba: ergo nullius. Dicit ergo q ipse
videt. Pa sic dẽdũ: qd̃cũq; vlitur dictorũ ee subas: pri-
mũ eni ꝛ q; sba que vniuscuiusq; pa. est sibi cuius est.
que nõ inest aliquale vo cõe est ꝛ non pm aliqd̃ sba: hoc
eni dr̃ vsle qd̃ natũ est inesse plurib' cum ergo. s. illoꝝ
plurium hoc. s. vsle erit sube: aut eni oiꝝ aut nullꝰ: oiꝝ
aut nõ est pose: q; ut dictũ est sba vniuscuiusq; est pa
sibi ꝛ per pñs plurib' plures sũt vsle ꝛ diuerse vni' aut
eoꝝ si erit. s. vsle sba: sequit q oia erũt hoc. s. q oia qui
bus vsle iest erũt ipsum vnũ cui' ponit ee sba qd̃ pbat:
quoꝝ eni suba vnũ est ꝛ q qd̃ erat ee vnũ ꝛ ipsa vnus
sũt: relinquit ergo ex pdictis q vsle nullius sit sba.

Notãdũ q̃ pbat nõ intẽdit simplr negare sub-
stãtias vsles: nã ꝛ diceret sibimet nã
gñia ꝛ spẽs in pdicamento sube ponit esse sbas secun

T.c.46. Deinde dicit quod de
subiecto non dicitur. Vniuersale autẽ ꝛ de ali
quo subiecto dicitur semper.

¶ Amplius suba dicitur q̃ nõ de subiecto ꝛ
vniuersale de subiecto aliquo dicit semper.

¶ Ponit sbas rõnem que talis est: sba nõ est sube
ctũ: vniuersale nõ est subiectũ ergo vniuersale non est
sba. Dicit ergo q̃ amplius substãtia sz que non de sub-
iecto ꝛ vsle semper dicitur de aliquo subiecto.

Sed occurrit dubium quid verũ sit q̃ sba
non dr̃ de sba nam sec. [illegible]
pdicant de sba ut dr̃ in pdicamento. ¶ Rndeo pte
dici q̃ realiter loquendo ꝛ sm eũ nulla est sba cois que
de alio pdicet: sz hic sermo logice loquendo ex ma-
quo loquit: pbat in pdicamento: ut allegauit et plato
nẽ possunt ut sibi ponitur substãtias vsles sm eũ ꝛ rea-
liter separatas pdicabiles de inferioribꝰ: ꝛ hic bene
procedit ista rõ contra eũ: sz simplr ꝛ aliter assumit
maiorem falsam. ꝛ Deinde cum dicit.

¶ At hoc ne pacto nõ potuit quidtas in ipso
aũt inest: ceu aial ipsum in boie: atq; in equo: igit
patet ipsius rationẽ aliquã effectibilem aut re-
fert: ꝛ sz nõ oium est rõ quę in sba sunt. Nõ
enim minus substãtia cuiuspiam hoc erit: ut
ipse homo hois in quo inest. Qua eide eue-
niet rursus: erit enim illius sba: ceu aial ipsius
eius specie in qua ut proprium inest.

¶ Sz an sic quidẽ nõ pũgitur ut qd̃ erat esse:
in ipso aũt consistit aial in boie: ꝛ equo. Er-
go palam: q; quędã est ipsius rõ: differt autẽ
nihil. nec sz nõ oiꝝ rõ est eoꝝ quę sũt in sba.
Nihil enim minus sba erit hoc alicuius: ut hõ
hois in quo existit: quare idem accidit iterũ.
Erit eni substãtia in illius substãtia: ut aial
in quo est species: ut proprium existit.

¶ Excludit quandã rãsionem cauillosam qua posset ob-
uiari pmo rõnẽ ubi dicebat vsle vnũ quod est sub-
stãtia ꝛ q̃ qd̃ ubi dicebat eni vsle q̃ vsle non
est sba que sit pa vniuersalis q̃ qd̃ erat esse: qd̃ excludit
dicẽs: an sic qd̃ non contingit. Sed est sba incertũ ut
erat esse: in ipso aũt consistit. Sup. est sba incertũ ut
aial quidẽ in boie ꝛ equo: vult dicere q̃ forte posset
obuiari dicẽs rationẽ dicẽdo q̃ vsle nõ est sba ꝛ sicut q̃
quid erat esse: sz sba existens in partibus ut aial in
boie ꝛ equo: natura qdem aialis non est sic in boie q̃
sic ꝛ ppriũ: etiã sic in equo: ad quod ratio ipsius sub-
stãtia: igitur q̃ est quod. s. aliqua ratio ipsius. Sed
dr̃ ergo palam: q̃ est substãtia: cõtinet aũt nihil. s. nihil
ad ppositũ: sz nõ est rõ. s. diffinitio eiusdem eorũ que sunt

do quodlī erit: nō alit quodlī nō. ēt ānsle-
ſtum alit erit qđ dicit magis in poſteriorib⁹.
¶ Cap. xiii.
Tqui patet ex ipſo id qđ accidit: t
Cap. 8 boſce qui dicūt ideas ſubſtantias ſepa
tas eſſe: t ſimul formā ipſum ex genere
differentijs conficiunt.
¶ Adhuc ſi ſubſtantia t ſeparabile eſſe ſt
ſpēm ex genere facientibus t differentijs.
¶ Poſtq̄ ſpēs ſubſtat alia nō ex ſubſtātijs nunc ſubſt
q̄ alia nō ſūt ſubſtātie ſepate. Circa qđ duo fac. q̄ p⁹
facit qđ dictū eſt. 2⁹ regredit ad determinādū dubita
tionē quādā qui ſupra remanſerat ibi. 2ª ibi. Mo
reſtet eſt aūt q̄ ſubſtātie. ¶ Prima in duas. q̄ p⁹
oſtēdit q̄ alia nō ſūt ſubſtātie ſepate. 2⁹ q̄ duo q̄ ſūt
nō ſūt ſubſtābilia ut ciuitas. Plato. 2ª ibi. Am vo
ſtia. ¶ Prima in duas. q̄ p⁹ oſtēdit ꝓpoſita cōparan
do ſpēs ad ſpēs. 2⁹ cōparādo gen⁹ ad ſingularia. 2ª
ibi. Amplius aūt in ſenſibilib⁹. ¶ Prima in duas. q̄ p⁹
ꝓponit dubitā cāciādum. 2⁹ ſubdūcit eius ꝓbationē.
2ª ibi. Et enī ſūt ſpēs. ¶ Dicit ſ̄ q̄ manifeſtum eſt ex
dictis q̄ ſpēs ſubſtat ſepate. ¶ Dicit ſ̄ q̄ manifeſtum eſt ex
his ipſis que dicta ſūt q̄ dicunt accīa Platonici
ſpēs q̄ accidūt ponentibus ideas eſſe ſub
ſtātias ſeparatas: t ſimul eſſe hoc faciētibus t ꝓ
mentibus ſpēciem componi ex genere t differentijs.
hoc enī eſt eoz cōmune dicūt ad inuēiendū ut patebit.
Notādū ¶ Ex q̄ dicunt q̄ ponebat plato
bat q⁹ hoc⁹ ꝓ eēm ideārū: t idea quedā ꝓbationes
ſequūtur dicunt ad hoc q̄ ſpēs ſint ſeparate. ¶ t
genera. contra platonem. ¶ Deinde cās dicit.
Nā ſi ſint formę t aīal in boīe ſit unūq̄ eōz
aut eſt unū idēq̄ numero aut diuerſum.
¶ Si enīz ſunt ſpēs t animal in boīe t equo:
aut unū t idē numero ſunt: aut alterum.
¶ Probat ꝓpoſita ſyllogiſtice: t ſimul dat tale rōnē. ſi ſpē
cies ſūt ſeparate t cōponūt ex gñe t oīa ꝓpria hō t
equꝰ t hmōdi: aut aīal qđ eſt gen⁹ aut eſt unū t idē nūo in
boīe t equo aut diuerſū ſed neutrū pōt dici ſi ſpecies
ſūt ſubſtātie ſeparate t cōponūt ex gñe t oīa ꝓ. Cir
ca illā rōnē ſic procedit. 2⁹ ſumit maiorē ibi. 2ª ꝓbat mi
norē ibi. Rōne nāq̄. ¶ Dicit ſ̄ q̄ ſi enī ſunt ſpēs ſep. ſe
parate: t aīal qđ eſt gen⁹ eſt in boīe t in equo aut unū
t idē nūo ſep. aīal eſt in tm̄ogenit diuerſū. ¶ Deinde cās dicit.
q̄ genus eſt in pluribus ſpēbus. ¶ Deinde cās dicit.
¶ Rōne enī patet unū ex ideīs eſſe. Aut nāq̄
in utroq⁹ ipſum diffinit: eandē rōnes utiq̄
aſſignabit. Si igit eſt quēpiā hō per ſe ipſuz
hoc aliqđ ſeparatūq̄: t ea ſunt ex ꝙbus com
ſtatur aīal utiq̄ ſuperhoc aliquid ſignificā
re t ſeparata ſubſtāna ſ̄q̄ ē neceſſe eſt: qua
re t animal ipſum.
¶ Rōne nāq̄ palā q⁹ unū. Eandē enī dicit rō
nē dicēs in utroq⁹. Ergo ſi eſt aliqđ hō ipſuz
per ſe hoc aliquid: t ſeparatuz: neceſſe eſt ex
ſtēs hoc aliquid: t ſeparatuz: neceſſe eſt ex
qb⁹ ſit aīal: t ſuperhoc aliqđ ſignificare t
eſſe ſeparabile: t ſubſtāna. Quare t aīal.
¶ Probat minorē rōnis. Circa qđ duo facit. q̄ p⁹ pro
bat unū ꝓ minoris. 2⁹ q̄ nō ſit idem aīal in boīe t in
equo. 2ª ibi. Amplius aūt in ſenſibilib⁹. Sed ſi al.
terū. ¶ Prima in duas. q̄ p⁹ innīt ꝓbationē minoris
ſuppoſitę. 2⁹ ſubdūcit eī ꝓbationem. 2ª ibi
Si igitur ipſuz aīal idē eſt: t in homine t in equo: cādē enī ratio
Si igit. ¶ Dicit ſ̄ q̄ rōne. ſ. per rōnē ꝓbabilē eſt
palā q⁹ unū. aīal eſt in boīe t in equo: cādē enī ratio
bētē rōnē dicēs in utroq⁹. q. ſi aīal ſignificet nō aliud ut
aīal oſ ee utroq⁹. ſ. boīe t ee equo: cadē ratio affi
gnabit: puta q⁹ eſt ibi aīal ſenſibile. nā gen⁹ ſm vnā
rōnē dicit ee ſpēs. ſicut ſpēs ee indiuiduū. ſi igit aliqđ
hō ipm ſm ſe hoc aliqđ ſeparū. cadē rōne erit aliqđ
ſuſtāna ſeparata: quā ſuppoſit ſpēs ſm vnā rōnē ee idi
uiduū: poſſibile eſt ꝑ rōnē ea ee. qđ ſup. ſpēs
ut homo poſſibile eſt ee ſeparatū. ¶ Deinde oſtēdit
cōſtituit ut animal. t bipeda que ſunt genera. t oīa ea
hoc aliqđ. t ſeparabilia ſup. a ſuis ſingularib⁹. t eſſe ſub
ſtātias. ſ̄ per ſe ſtantes. q̄ t aīal erit ſupple unū nūo p
ſtātias. ſ̄ per ſe ſtantes. q̄ t aīal erit ſupple unū nūo p
ſe ipſo qđ ee boīe t ee equo. ¶ Deinde oſtēdit.
¶ Si igitur ipſuz aīal idē eſt: t in homine t in equo: cādē enī ratio
eſt. perinde atq⁹ ſi ipſe idē eſt qđ ſi ipſe: quo
nā p⁹ eo id eſt qđ eſt in boīe que ſūt ſeoſ
ſuz. Et cur ipſe aīal nō t a ſeipō ſeoſ ſum erit.
¶ Deinde ſi bipedia qđē multipeda ſ̄q̄ pri
cepo ſit impoſſibile qđ euenire videt. Ipſi nā
q⁹ qđ qđē unū atq⁹ hoc aliqđ eſt ſeria ſerūt
ſimul. Sin vo nō ita ſit ſm̄ eſt modus: cuz
ipſum animal bipeo eſſe aut greſſibile dicit.
At componuntur ne fortaſſe aut tangūt aut
ſūt mixta. At omnia ſunt abſurda.
¶ Siquidē igit idē t in equo ſicut nū in ipſo:
quō in ſeparatim exiſtentibus vnuz erit. Et
quare nō t ſine ipſo erit t aīal hoc. ¶ Dein
de ſiquidē participatione bipedis t multipe
dis impoſſibile aliqđ accidit. Cōtraria nāq̄
ſimul inerunt ipſi: t huic erit. ſin aūt qđ mo
dus qđ dicat aliquis utiq̄ aīal eſſe bipes aut
greſſibile. ſed forſan cōponūt: t copulat: aut
miſcetur. Verū omnia incōuenientia.
¶ Obiecta nō ꝓt minoris eſſe impoſſibile ꝓpoſitū. Tū
primo q⁹ idē nūo eſſe in cōtrarijs ſeparatijs: qđ eſt ipoſ
ſibile. Adeo oīa: ſiquidē igit ſup. idē nūo aīal eſt in bo
mine t in equo ſicut nū in temetipſo quō in ſeparatim
exiſtib⁹ vnū erit: ſi dicerat hoc eſt impoſſibile. nā idee

ſum platonē ponunt alterīalē ſeparatū. ſ. q̄ nō eſt
in ſubō t nec in plurib⁹ ſubīs. t Deinde cās dicit.
Amplius aūt in ſenſibilib⁹ hoc accidūt: t hic
Cap. 9 generis ſit ſeparatū. Tū 2⁹ qđ eadē rōne erit
ſubſtantia ſeparata aīal: qđ aūt aliquod vnum genus ee
eſt ſed ſi ſupplē eiceas q̄ aliquid aīal eſt in vnoquo
q⁹. Tū vnumquodq; ſpēs ergo ee cōtingens eſt eiuem
dē poſſibile: ſubſtāna aūt ſeparata. ſ. ſpēs. ſubſtāna aūt
ſeparata ſubſtāna ſ̄q̄ ē neceſſe eſt: qua
re t animal ipſum.
¶ Rōne nāq̄ palā q⁹ unū. Eandē enī dicit rō
nē dicēs in utroq⁹. Ergo ſi eſt aliqđ hō ipſuz
per ſe hoc aliquid: t ſeparatuz: neceſſe eſt ex
qb⁹ ſit aīal: t ſuperhoc aliqđ ſignificare t
eſſe ſeparabile: t ſubſtāna. Quare t aīal.
¶ Probat minorē rōnis. Circa qđ duo facit. q̄ p⁹ pro
bat unū ꝓ minoris. 2⁹ q̄ nō ſit idem aīal in boīe t in
equo. 2ª ibi. Amplius aūt in ſenſibilib⁹. Sed ſi al.
terū. ¶ Prima in duas. q̄ p⁹ innīt ꝓbationē minoris
ſuppoſitę. 2⁹ ſubdūcit eī ꝓbationem. 2ª ibi
Si igitur ipſuz aīal idē eſt: t in homine t in equo: cādē enī ratio
Si igit. ¶ Dicit ſ̄ q̄ rōne. ſ. per rōnē ꝓbabilē eſt
palā q⁹ unū. aīal eſt in boīe t in equo: cādē enī ratio
bētē rōnē dicēs in utroq⁹. q. ſi aīal ſignificet nō aliud ut
aīal oſ ee utroq⁹. ſ. boīe t ee equo: cadē ratio affi
gnabit: puta q⁹ eſt ibi aīal ſenſibile. nā gen⁹ ſm vnā
rōnē dicit ee ſpēs. ſicut ſpēs ee indiuiduū. ſi igit aliqđ
hō ipm ſm ſe hoc aliqđ ſeparū. cadē rōne erit aliqđ
ſuſtāna ſeparata ſuppoſit ſpēs ſm vnā rōnē ee idi
uiduū: poſſibile eſt ꝑ rōnē ea ee. qđ ſup. ſpēs
ut homo poſſibile eſt ee ſeparatū. ¶ Deinde oſtēdit
cōſtituit ut animal. t bipeda que ſunt genera. t oīa ea
hoc aliqđ. t ſeparabilia ſup. a ſuis ſingularib⁹. t eſſe ſub
ſtātias. ſ̄ per ſe ſtantes. q̄ t aīal erit ſupple unū nūo p
ſe ipſo qđ ee boīe t ee equo. ¶ Deinde cās dicit.
¶ Si igitur ipſuz aīal idē eſt: t in homine t in equo: cādē enī ratio
eſt. perinde atq⁹ ſi ipſe idē eſt qđ ſi ipſe: quo
nā p⁹ eo id eſt qđ eſt in boīe que ſūt ſeoſ
ſuz. Et cur ipſe aīal nō t a ſeipō ſeoſ ſum erit.
¶ Deinde ſi bipedia qđē multipeda ſ̄q̄ pri
cepo ſit impoſſibile qđ euenire videt. Ipſi nā
q⁹ qđ qđē unū atq⁹ hoc aliqđ eſt ſeria ſerūt
ſimul. Sin vo nō ita ſit ſm̄ eſt modus: cuz
ipſum animal bipeo eſſe aut greſſibile dicit.
At componuntur ne fortaſſe aut tangūt aut
ſūt mixta. At omnia ſunt abſurda.
¶ Siquidē igit idē t in equo ſicut nū in ipſo:
quō in ſeparatim exiſtentibus vnuz erit. Et
quare nō t ſine ipſo erit t aīal hoc. ¶ Dein
de ſiquidē participatione bipedis t multipe
dis impoſſibile aliqđ accidit. Cōtraria nāq̄
ſimul inerunt ipſi: t huic erit. ſin aūt qđ mo
dus qđ dicat aliquis utiq̄ aīal eſſe bipes aut
greſſibile. ſed forſan cōponūt: t copulat: aut
miſcetur. Verū omnia incōuenientia.
¶ Obiecta nō ꝓt minoris eſſe impoſſibile ꝓpoſitū. Tū
primo q⁹ idē nūo eſſe in cōtrarijs ſeparatijs: qđ eſt ipoſ
ſibile. Adeo oīa: ſiquidē igit ſup. idē nūo aīal eſt in bo
mine t in equo ſicut nū in temetipſo quō in ſeparatim
exiſtib⁹ vnū erit: ſi dicerat hoc eſt impoſſibile. nā idee

¶ Probat ſecūdā ꝓt minoris. ſ. q̄ nō ſit alterū animal
in homine t equo: hoc quadruplicīter. Tum ꝓ⁹ q⁹
vnū genus: puta animal. eſt illa ſubſtantia: q⁹ ſpecies
ſunt quaſi ſubiecta t genus eſt illa ſubſtātia ſpecieſ: q
ſic animal. puta: ad ſubſtantia hominis: t cadit rōne
ſubſtantia ſeparata: qđ aūt aliquod vnum genus ee
eſt ſed ſi ſupplē eiceas q̄ aliquid aīal eſt in vnoquo
q⁹. Tū vnumquodq; ſpēs ergo ee cōtingens eſt eiuem
dē poſſibile: ſubſtāna aūt ſeparata. ſ. ſpēs. ſubſtāna

nus sha ē eius ē vnū ch̄ pio pūt: ē eius: ē cū.

¶ Ubi adhuc ipsius ut motus: q̄ vnū ē eius nō sūt re
ru libe. Circa q̄ duo fac. q̄ p̄mo ponit ratiō solutio
nis. 2ª ibi q̄ p̄dicant. 3ª ibi Sed nec
ta. Dicit iḡ q̄ vnū ut sic ē eius ē q̄ sūt. nec tñ
bus ē eius ē. ē eius vnius est vna. q̄ vnū sic ē
cum plus ut illa vna est vna. q̄ vnū sic ē eius
quoq; illa est vna similla sūt vnū mio. q̄ sūt sic ē
gula q̄ nec vnū nec eius. singul ē ē vnū sūt sic ē sep.
plicant ec illa sic ē sic dic nec elementa ē aut pū
cipia ē ē elemēta. ē principia. sep. sha rei q̄ est ē ele
menta ut pū. ē elemēta. ē pū. ē aut nō reducant. Cad ibi
lēs. subsistentiū rei ad rē. ma sūt nota relatiua. q̄ vnū
ē vnū ē eius. ē ut q̄ ē eius rei rōne sue substātie eius

modus q hanc figuram cōpositā per effectū pma
per hanc hanc hanc ... per hanc hanc hanc ...
...
...

¶ Et cū ḡnatōne subā sic hoīne vt rone sū ꝑ
ſimilitudē ſubſtantiōne ꝓpterea ꝙ ex eo ḡ eſt
per ſe ſubſtantiam. Cū ſubſtantia aliq̄d ſit nō
nō vt partes habeat de parte eiꝰ neceſſaria
erat mōſtrare ſimilitudē ſubſtantie q̄ non ſit ſubſ
ꝓpter hoc q̄ ſit ſubſtantia ſine partes. Pos
ſitus negat vniuerſale ſbā eſſ neq; genus. Ac
deinde q̄ſt ac materia ſit poſſen ꝑdicare
rare ops. Poſtea enī ſubſtantia ſbā hoc qua
dē aliquid eſt. Nūc aut de hac ſubſtantia po
pter actuatōnem q̄ ex eo eſſe ſortiunt: dz vo
ſunt ſimilitudo q̄dē ſubſtantie.

¶ Quib aūt ḡ quid erat eſſe ſubā eſt hoīne aūt
nō ſufficit nō ꝓpter hoc dz ſubſtīa: nō ſit ſ
ſufficiēs eſt. Quib aūt ſufficit nō eſt nō aūt
ꝓtio bēneceſſe: dz parte erat conſiderare:
que ſubē partes: q̄ nō: dz hoc ſufficiēs
opus eſſe. Simplus aūt nec ut ſubā nec ḡ
nus. De ideis vo: t mathematicis poſtea dz
perfectas aūt eſſ nā ꝓter ſenſibiles ſubſtā
tias quidā dicunt esse. Nūc aūt de ſenſibi
ſubſtantiis tractabimus. Dz vo ſenſibiles.

¶ Continuū vero nō dic ꝙ q̄ ſup. additum eſt in 7°
q̄ dē erat ut eſſ ſubā: quia aūt nō ſolū eſt ꝑ ſolū
mōdū eſt expimēt q̄ dē eſt nā: ꝓpter hoc nō ſufficit
mōdū: t de ſm ſe ipſum ſolū: ſbā ex ꝑdicam: ꝑ le
ſmo nō ſufficiēs eſt. Libri in 7°. qui aūt ſufficiēs
rō eſt: nō aūt ḡ materie nō neceſſe erat cōſiderare: t
de ḡne: de ḡne: ſufficiēs: que. Hoc ḡne ḡna ſubē ſubſtā
tie: t que nō: t hoc ſcpter ꝓtio: cuſmodi equus ſint
Loquendū aūt hoc mō ſit ſbā ſm ſe ipſa: ſm ſe ſubā
nō ſufficiēs: ſimpl: ſup. oſtum eſt ḡ nec eſſ nec
genus ſit ſbā: hoc mō ois ꝑdicata ſbā ſit ꝙ".
Et ſubā ḡnā ad ois ſbā q̄ ois ideis t mathematicis:
ſup. q̄dā tenebantur vniuſale: eſſ ſubā ꝓter
mas ꝑ ſe exiſtēs. Lib. 7°. t. 4. Ideis nam ꝓter
ſenſibiles ſubſtantias q̄dē ponūt eas eſſ ſbā: ſimi
mōdi aūt ſubā ideas tractationes de ideis. Lib. aūt cō
ſtellat hoc de ſmo ſenſibiles. Intellectuales ſc ꝙ ſtionē
ad mōdū nostrū ꝓcedentes. Deinde cum dicit.

Lc. 3. Quia aūt quidē māſ vniuſale ꝑdicabile eſt ſtar.
Eſt aūt ꝑdicam ſbm ſubā. Illio quidē modo
ipſa māſa. Dicit māſa cā dico quę nō actu
hoc aliqd ſed poſſa eſt. Illo vo mō ratio
atq; formalis quidē eſt hoc aliqd atq; ſepa
rabile rōne. Terniū aūt eſt id q̄ ex hīs cō
ſtat ex" generato ſolubi eſt: atq; corrupto
quodq; ſimpliciter eſt ſeparabile. Substan
tiarum enī earū que ad rationē accōmodan
tur: quędā ſeparant: quędā nō ſeparant.

¶ Senſibiles aūt ſubē cōe māſ bñs. Eſt autē
ſbā que ſubiect. Aliter quidē mā. dz ſm vo
dico que non hoc aliq̄d ens: ut ꝓprie aūt
eſt hoc aliqd. Aliqd vo rō ſ forma: q̄ hoc
aliqd ens rō ſeparabile eſt. Terniū vo eſt q̄
eſt ex hīs ex" ſolubi gnato t corrupto t ſe
parabile ſimpliciter. nam ſm rationē ſubſtā
tiarum hȝ quędā ſeparabilē alia nō.

C Exequit de māſa. Circa q̄ duo facit: p̄mo oſtēdit
q̄ mā ſ forma ſit ꝑ" ſubſtantiā ſenſibilē: 2° inferē de
q̄bus vniuſ adiuncta. 2° ibi. De ideis aūt vo dicē.]
Prima in duas: ſmo facit q̄ dictū eſt. 1° oſtendit
māſa ſ ſmo facit q̄ dictū eſt. 2° concludit ex p̄miſſis
quę ſ ſmo facit q̄ dictū eſt. 2° ibi. Quę aūt ſenſibiles
ſubſtantię ſunt māſa ſ" ꝑ hoc ſ ide de forma.
q̄ ſubſtantia ſenſibilis dñt māſa ſ" ꝑ hoc ſ ide de forma.
Circa ſmā aūt q̄ dicit.] Dicit in ſmā q̄ ꝓmo
2° ibi. Quę aūt quę quidē.] Dicit in ſmā q̄ ꝓmo
ſtrat q̄ ſit mā ſbā ex ꝓtatibus ſbē ſenſibilis ſ ſmo
ſubā

[illegible]

Quare patet et ipsum est tot dici modis. Est enim limen ex eo quod sic est situm: et esse ipsum sic esse situm significat. Et glaciem esse hoc pacto esse densatam. Esse autem ipsum nonnullorum et his omnibus diffinietur eo sane quod alia sunt mixta: alia complexa: alia ligata: alia densata: alia aliis differentiis utuntur: ut pes aut manus.

Quare palam quod et est totiens dicitur. Limen enim inferior est: quia ponitur et sic ipsum poni significat. Et cristallum esse sic ipsum spissari. Quorundam vero esse et omnibus his diffinietur: quia alia sunt mixta: alia complexa: alia ligata: alia spissata: alia aliis differentiis juncta ut manus: aut pes.

[illegible]

Notandum [illegible]

Differentiarum igitur genera sunt sumenda: haec enim principia erunt ut unumquodque id sit quod est: ut ea quae intensione remissioneque talia sunt: aut densitate raritateque et aliis huiusmodi ceteris: haec enim omnia excessio est et defectio. Si vero quippiam tale est figura aut lenitate duritieque: id omne tale est rectitudine curvitateque. Quorundam autem esse erit mixtum esse: non esse vero oppositum.

Sumenda sunt igitur genera differentiarum: haec namque erunt principia essendi: ut quae in magis et minus: aut spisso et raro: et talibus. Omnia namque haec superabundantia et defectus sunt. Siquidem aut figura: aut lenitate: aut asperitate: aut recto aut curvo. His autem erit esse misceri: oppositum vero non esse.

[illegible]

Ex his igitur patet si substantia causa sit ut unumquodque sit: talem in hisce querendum esse quidnam sit tale causa: ut unumquodque istorum sit.

Palam itaque ex his quod si substantia causa essendi unumquodque: quod ex his est querendum quae est causa essendi horum unumquodque.

[illegible]

Atque quamquam nihil est horum substantia: neque si simul sumatur. In unoquoque tamen est similitudo rationis.

Substantia quidem igitur nihil horum nec combinatum. Attamen proportionale in quolibet.

[illegible]

[illegible]

T. c. 6. Et ut in substantiis id quod de materia predicatur est ipse actus: sic est et in ceteris diffinitionibus maxime: veluti si limen oportet diffinire: lignum aut lapidem situm sic esse dicemus. Et si domum lateres ac ligna hoc posita modo. Aut in quibusdam et id est gratia cuius conficitur. Sin vero glaciem congelatam esse aquam: aut densatam hoc pacto dicemus: concentus etiam acuti gravisque mixtio talis dicetur: et de ceteris modo eodem.

Et ut in substantiis id quod de materia predicatur est actus ipse: sic et in aliis diffinitionibus maxime: ut si limen oporteat diffinire: lignum aut lapidem ita positum dicemus: et domum lateres et ligna sic posita. Aut adhuc et quod cuius causa in quibusdam est. Si vero cristallum aquam congelatam: aut spissatam ita: in symphonia: aut acuti et gravis commixtio talis. Eodem quoque modo et in aliis.

[illegible]

Notandum [illegible]

[illegible]

Ex his igitur patet aliam materiam: aliam actum ac rationem habere. Quorundam enim est compositio quorundam mixtio: quorundam aliquid iam dictorum.

Palam itaque ex his quod actus alius alterius materie et ratio: aliorum enim compositio: aliorum mixtio: et aliorum aliud quid dictorum.

[illegible]

Idcirco diffinientium domum qui quidem lapides ipsas inquiunt esse lateres atque ligna: ii eam dicunt quae est potentia domus: haec enim materia sunt patet. Qui vero vasa inquiunt esse quod tegere supellectilem ac corpora possit: aut aliud quippiam tale addiderint: dicunt actum. At qui haec ambo componunt: ii tertiam substantiam dicunt et eam quae ex his ipsis constat. Nam ea quidem ratio quae per differentias fit forme ac actus esse videtur: quae ex his que insunt: materiae magis esse videtur. Similes sunt et ex diffinitiones quas archytas probabat. Sunt enim ex utrisque: veluti quid est tranquillitas ventis? Quies in aeris multitudine. Aer enim materia quies actus atque substantia est: quid est tranquillitas? Equalitas maris: atque mare quidem est subiectum tamquam materia: equalitas autem actus ac forma.

Propter quod diffinientium hi quidem dicentes quid est domus: quod lapides lateres et ligna: potestate domum dicunt: materia namque haec. Illi vero vas protectivum pecuniarum et corporum aut aliud aliquid tale addentes actum dicunt. Alii namque ea ambo componentes tertiam et eam quae ex his substantiam. Videtur enim quae quidem per differentias ratio speciei et actus esse. Quae vero est ex inexistentibus magis materia. Similiter autem et quas Archytas approbavit terminos: simul enim utriusque sunt: et quid est serenitas quies in aeris pluralitate. Aer quidem materia. Actus et substantia quies. Quid est tranquillitas maris equalitas. Subiectum quidem ut materia mare. Actus autem et forma equalitas.

[illegible]

¶ Patet igit̃ ex dictis q̃ nō ē forma fm̃ q̃ ē totū sensibile nec materia nec ex vtrisq; cōpositū. Cū ergo q̃ substantia sensibilis videat esse aliquod naturale: necesse est in eis esse materiam et formam. Et quia materia non est ens actu: sed ens potentia: relinquitur q̃ materia sensibilium substantiarum sit substantia potentia. Forma autem q̃ est magis substantia: est substantia actu. Et quia ex materia et forma fit totum sensibile: sequitur q̃ totum sensibile sit substantia mixta.

¶ Cap. iii.

Lec. 7. Quia igitur substantia est quidditas rei: et quidditas significatur per diffinitionem: necesse est q̃ diffinitio substantiarum sensibilium sit diffinitio mixta: habens in se materiam et formam. Et quia materia est duplex: scilicet materia communis: et materia signata: quarum communis est sicut animal: signata autem sicut homo: necesse est q̃ diffinitio substantiarum sensibilium habeat in se materiam communem: et non signatam. Sicut diffinitio hominis est: si diffinitio sit substantiarum sensibilium: quia habet in se animal: quod est materia communis: et non habet in se materiam signatam: quia non habet in se hanc carnem et hos ossa: quibus homo diffinitus determinatur ad esse Socratis vel Platonis.

¶ Ad euidentiam autem eorum quę dicta sunt: sciendum est q̃ quia quidditas rei significatur per diffinitionem: et diffinitio substantiarum sensibilium habet in se materiam communem et non signatam: ideo quidditas rei sensibilis non est dicenda esse ipsa forma tantum: nec totum compositum: sicut Socrates: sed ipsa natura communis materiata: sicut humanitas. Ipsa enim significat totum hominem: in quantum habet in se materiam communem: et non signatam. Et hoc est totum quod significatur per definitionem hominis. Et eadem ratio est de quidditate cuiuslibet substantię sensibilis.

¶ Dictum est autem quod quidditas significata per definitionem: est ipsa natura communis materiata. Et ex hoc patet q̃ quidditas non differt a re cui attribuitur: nisi secundum modum significandi tantum. Nam quidditas significat naturam communem materiatam: per modum formę: quia materia est pars formalis totius compositi: quod significatur per definitionem. Res autem cui attribuitur quidditas: significatur ut totum compositum: et ut subiectum. Et ideo secundum hoc: quidditas differt a re cui attribuitur: sicut totum et pars: et sicut forma et subiectum. Et propter hoc dicit Auicenna: quod quidditas rei non est ipsa res: quia scilicet quidditas significat tantum formam rei: quę est pars rei: sicut humanitas significat tantum formam totius hominis: quę est pars hominis.

¶ Ad euidentiam autem eorum quę dicta sunt: sciendum est q̃ hoc quod dicitur: quidditas rei sensibilis non est ipsa forma tantum: nec totum compositum: non est intelligendum sicut aliquid tertium quod sit neque materia neque forma: neque totum compositum: sed sicut diuersus modus significandi. Quia enim forma significatur ut pars: significatur ut determinata ad hanc materiam: quia non significatur nisi per comparationem ad materiam: cui est determinata. Totum autem compositum significatur ut totum: quia significatur habens formam et materiam: secundum modum determinatum compositionis earum. Quidditas autem significatur ut forma: quia significatur ut habitudo quędam: quę est inter materiam et totum compositum: quia scilicet habet se ad materiam ut forma: et ad totum compositum ut pars. Et ideo quidditas non est ipsa forma tantum: nec totum compositum: sed ipsa habitudo formę ad materiam: quę est in toto composito. Et quia habitudo formę ad materiam: non est ipsa materia: ideo quidditas non est ipsa materia. Et quia habitudo formę ad materiam: est habitudo partis formalis ad totum compositum: ideo quidditas est ipsa habitudo formę ad materiam: et non ipsa forma tantum: nec totum compositum.

¶ Ad euidentiam autem eorum quę dicta sunt: sciendum est q̃ quia quidditas rei sensibilis non est ipsa forma tantum: nec totum compositum: non est intelligendum sicut aliquid tertium quod sit neque materia neque forma: neque totum compositum: sed sicut diuersus modus significandi. Quia enim forma significatur ut pars: significatur ut determinata ad hanc materiam: quia non significatur nisi per comparationem ad materiam: cui est determinata. Totum autem compositum significatur ut totum: quia significatur habens formam et materiam: secundum modum determinatum compositionis earum. Quidditas autem significatur ut forma: quia significatur ut habitudo quędam: quę est inter materiam et totum compositum: quia scilicet habet se ad materiam ut forma: et ad totum compositum ut pars. Et ideo quidditas non est ipsa forma tantum: nec totum compositum: sed ipsa habitudo formę ad materiam: quę est in toto composito. Et quia habitudo formę ad materiam: non est ipsa materia: ideo quidditas non est ipsa materia. Et quia habitudo formę ad materiam: est habitudo partis formalis ad totum compositum: ideo quidditas est ipsa habitudo formę ad materiam: et non ipsa forma tantum: nec totum compositum.

¶ Patet igit̃ ex dictis q̃ nō ē forma fm̃ q̃ ē totū sensibile nec materia nec ex vtrisq; cōpositū. Cū ergo q̃ substantia sensibilis videat esse aliquod naturale: necesse est in eis esse materiam et formam. Et quia materia non est ens actu: sed ens potentia: relinquitur q̃ materia sensibilium substantiarum sit substantia potentia. Forma autem q̃ est magis substantia: est substantia actu. Et quia ex materia et forma fit totum sensibile: sequitur q̃ totum sensibile sit substantia mixta.

¶ Cap. iii.

Lec. 7. Quia igitur substantia est quidditas rei: et quidditas significatur per diffinitionem: necesse est q̃ diffinitio substantiarum sensibilium sit diffinitio mixta: habens in se materiam et formam. Et quia materia est duplex: scilicet materia communis: et materia signata: quarum communis est sicut animal: signata autem sicut homo: necesse est q̃ diffinitio substantiarum sensibilium habeat in se materiam communem: et non signatam. Sicut diffinitio hominis est: si diffinitio sit substantiarum sensibilium: quia habet in se animal: quod est materia communis: et non habet in se materiam signatam: quia non habet in se hanc carnem et hos ossa: quibus homo diffinitus determinatur ad esse Socratis vel Platonis.

¶ Ad euidentiam autem eorum quę dicta sunt: sciendum est q̃ quia quidditas rei sensibilis non est ipsa forma tantum: nec totum compositum: non est intelligendum sicut aliquid tertium quod sit neque materia neque forma: neque totum compositum: sed sicut diuersus modus significandi. Quia enim forma significatur ut pars: significatur ut determinata ad hanc materiam: quia non significatur nisi per comparationem ad materiam: cui est determinata. Totum autem compositum significatur ut totum: quia significatur habens formam et materiam: secundum modum determinatum compositionis earum. Quidditas autem significatur ut forma: quia significatur ut habitudo quędam: quę est inter materiam et totum compositum: quia scilicet habet se ad materiam ut forma: et ad totum compositum ut pars. Et ideo quidditas non est ipsa forma tantum: nec totum compositum: sed ipsa habitudo formę ad materiam: quę est in toto composito. Et quia habitudo formę ad materiam: non est ipsa materia: ideo quidditas non est ipsa materia. Et quia habitudo formę ad materiam: est habitudo partis formalis ad totum compositum: ideo quidditas est ipsa habitudo formę ad materiam: et non ipsa forma tantum: nec totum compositum.

¶ Ad euidentiam autem eorum quę dicta sunt: sciendum est q̃ quia quidditas rei sensibilis non est ipsa forma tantum: nec totum compositum: non est intelligendum sicut aliquid tertium quod sit neque materia neque forma: neque totum compositum: sed sicut diuersus modus significandi. Quia enim forma significatur ut pars: significatur ut determinata ad hanc materiam: quia non significatur nisi per comparationem ad materiam: cui est determinata. Totum autem compositum significatur ut totum: quia significatur habens formam et materiam: secundum modum determinatum compositionis earum. Quidditas autem significatur ut forma: quia significatur ut habitudo quędam: quę est inter materiam et totum compositum: quia scilicet habet se ad materiam ut forma: et ad totum compositum ut pars. Et ideo quidditas non est ipsa forma tantum: nec totum compositum: sed ipsa habitudo formę ad materiam: quę est in toto composito. Et quia habitudo formę ad materiam: non est ipsa materia: ideo quidditas non est ipsa materia. Et quia habitudo formę ad materiam: est habitudo partis formalis ad totum compositum: ideo quidditas est ipsa habitudo formę ad materiam: et non ipsa forma tantum: nec totum compositum.

¶ Si ideo rerū earum que corrūpuntur substā
tie siue figure ydee nouum subiectū fit.
¶ Dō autē sint corruptibilium substantie sc
parabiles a rebus est palam.
¶ Sophista 4.° rerū. Quare hec a sensibilibus separe.
¶ Circa q̄ nos facit q̄ p̄ ydeas q̄ plures.
¶ Quare q̄ sine ydeis. ¶ Dic̄ q̄ si
¶ Quare autem necessarium esse non posse
que poterūt ipsa singula nequaunt esse quale
est vnū et ens.
¶ Rursus quia quorundam nō contingit pa
tiam esse cum ipsa non possibile est posse ipsa
alia esse ut communia aut vna.
¶ Deinde rursus q̄t̄ p̄positionū. Circa q̄ nos facit q̄
p̄ ponit quedā p̄positiones apparere et euidēs ca
p̄positionē. ut rō dic̄. Quare substantie. ¶ Prima
in omnes q̄ p̄ ea ponit. 7.° et octauū. 12.° dic̄. ¶ Solum
quid est. Dicit q̄ si sic. plato ponat formas rerum
corruptibilium esse aut q̄ quedā. Comprehēdi
mus corrupta sup. formas si sc̄ ponat plato esse
quedā. Quod est possibile esse formā nouam aut vnius cū
aut vnius q̄ possibile est formā nouam aut vnius cū
Lc.9. Postea dicitur nequa hoc ipsa substātie
sunt neq; ceterorū quecūq; que non nā con
stant. Ma3 enī q̄plāloli eoz que sunt in bi
sce que corrūpuntur ffam esse ponet.
¶ Postea quidē igit nec substātie sūt nec aliud
ipsa hoc nec aliquid aliorū quecūq; nō nā
cōstituta sunt. Naturā enī est illā vnaq; quo po
nunt corpora que in corruptibilibus substātiā.
¶ Excludit alia p̄positionē. q̄ plato dic̄ igit hec
ydea. Homo que extra sūt nec aliqua quecūq; nō sunt
nā per nam certarum multā aliarū artificialiū nec
sunt talia nec dic̄ā. per se existere nō separatum p̄ti
bilia enī nā. Domus nulli ponit unq; de illam eorum
Licet formarū que sunt in corruptibilibus.

Notādū q̄ forme artificiales sūt accīria ita
sc̄ illi vbi rōne talie in ipsa arche nō ligna ex quo
fiebant aut nulla sunt de gñe talium. si plato solas
formas substātiales ponat esse separatas nullo pō q̄ q̄
quemadmodū p̄dicta, procedebat de artificialibus. Q̄ forma
domus aut talium nō est ydea. Deinde cū nō.
¶ Quare ex dubitatio quā ambibilitatis sequa
cem. et talis incredibilis hoc dubitabit autem nunc
solū pōt. Aut quidē difficultatem assignari
nō posse credibilitatis ffōte enī longam ora
tionē esse dictum. Sed fieri q̄dē potest ut
dicere q̄ quale quid quippiā est. Ut difficultas
vō nunc fieri pōt. Dictum quidē namq; ut
gentium non dicendo vnūs aut esse tale quale
est sc̄ignum dicere potest.
¶ Quare dubitatio quā ambibilitatis. et sic indo
ei dubitauerit. dēt tēpus quodā q̄ nō est
ipsum quid est difficultare. Termini enī rōnes ee
longā. sed qualeq; est contingit dicere dicat
argūtū quidē q̄ est nō. q̄ aut quale sc̄ignū.

¶ Atqui est̄ p̄ plato. Circa q̄ nos facit q̄ p̄ in
¶ Atqui est̄ p̄ plato. Quare substantia. ¶
dicens rōnē. Aut ut est. 2.° dic̄. ¶ Quare substantia. ¶
talium suppositā rōne. 2.° dic̄. Quare substantia. ¶

Ad euidētiā

aut huius notādū est q̄ aut
ffectus potuit ocā dicitare re
rī esse simpliciter. et hoc negauit ostēdēs totaliter
aretē q̄ difficultio est oratio longa. si q̄ dicit ab sit sim
pliciter nō potest exprimi per ostēsū. vñ dicit. q̄ si ali
cui nō potest exprimi per ostēsū. vñ dicit. q̄ si ali
cui rei ostēsō affigitur illa nō idcirco dicit rei esse
sit. ut si dicat q̄ argūtū ostēsū illa ostēsō nō indicat
esse. ut si dicat q̄ argūtū ostēsū illa ostēsō nō indicat
dō sit argūtū sed aliqd ille para sagnū. et sic de aliis.
ttā rōne indicat plato. Platonē. nā plato non negauit
ostēsō arēte. et vī potuit res illas simpliciter quarū
ostēsō esse ostēsōes. Addūctes sequatur. dicit. Aqui si
ponebat esse ostēsōes. Addūctes sequatur. dicit. Aqui si
sup. ponunt formē sequatur dicebat plato. roborans
quā rubricauerit antecedentē. ¶ si. indoctū. Vis in hoc
videtur idoctū dēt tpo quodā sup. Platonē. nā nō
est ipsum dō est ostēsiue. hoc est sine rubricatio illorū q̄
nō dō contingat ostēsiue ostēsōe dō est rei. Aut
cūm fabricq; terminū. ostēsōe ops cē rōnē longam.
nī ois ostēsō bō poca ex 7.° ostēsō. et si sup. si assignet
aliqua ostēsō nō indicabit dō est sed quale dō est. Atqui
dicere. Aut aliqd est sic sicut argūtū dāz dō est non
sup. indicabit esse ostēsiuo si dicatur. sed q̄ aut ipse dō
sit pars. Platonē aut aliqd brutū medi. Deinde cū dic
¶ Quare causā q̄ quidē substātie cem cōpositi
ce haselat sensibilibus siue intell. ghibilibus. dī. multo
atqs rō est pōtius sed eoz ex qb' hec primo cō
stant cēnō pōtis dīt natura rō qppiā de quo
prā significare videtur. atqs alterū ut mate
riam alterum ut formam esse oponet.
¶ Quare substātie est qdē cui' cōiugi cē termi
nū et rōnē ut cōpositi siue sensibilis fuerit. si
ue intellectualis. Postea q̄ aūt ex qb' hec primo cō
stant cēnō pōtis dīt natura rō qppiā de quo
pā significare videtur. atqs alterū ut mate
riam alterum ut formam esse oponet.
¶ Excludit suppositā ambibilitatis ostēdēs q̄ dicitatem
rerū nō sint simplices sed compositē. ita pōt se ei
ostēsō assignari. q̄ quare sup. ad solutionē dubitationē
ambibilitatis oportuerit q̄ ita est quidē cui' existigi ei
terminū et rōnē. Confirmatiōē pata cōpositē esse ita
sē habentia fuerit sensibilia siue intellectualia. ois enī
substātia ostēsibilis necessario est composita. Et sub
dit q̄ primorum ex quibus hec. Substantia compos
ta sc̄ ostēsiuo continuitur non est. Non cēnge vñ
fieri. q̄ aliter esset processus infinitus in ostēsionē
bus. et ideo q̄ talia ex quibus prima componit ostē
siuiones sunt simplicia. nihil non contingit ea ostēsiui
ri. Causa autem sequitur. Aqui dicam quo q̄ q̄ rō ostēsi
tiua significat aliquid de aliquo et operet hoc quidē
ut materiā illud vō ut formam esse. omnis enī ostēsiu
tio complectitur genus. q̄ se habet ut materia. et dif
ferentiā. que se hēt ut forma. q̄ respondit ouāb' re
bus sc̄ sensibus realitatibus ex parte ostēsiui
quarū una est nullis. et alia formalis. Ex quibus patet
q̄ si ipsa rerū cēnt forme simplices ut ponebat plato
earū nō ⁊ngeret ostēsiuone. et ut patet ex predictis.

Lc.10. Mat etiā et cur si substātie sint aliquo
p modo numeri hec pacto sunt. et non
ut quidā inquisit vnitatis multitudo.
Nā ostēsiuo numerus est quidē. est enī ostēsibilis et in indiuisibilia ostēsio ipsius accē
dit quippe cū rationes non sunt infinite. ita
lio autem triple numerus esse videtur.
¶ Palam autē et q̄ si sint aliq̄ aliter numeri
substantie. sic sunt. et nō sunt ut quidā dicunt
vnitatis multitudo. Ma3 ostēsiuo numerus
quidā est. ostēsibilis est. et in indiuisibilia:
nō enim infinite rōnes. et numerus aūt tale.
¶ Postq̄ philosophus determinauit de forma per cō
parationē ad ipsa sine ideas. nunc determinat de ea
per comparationem ad numeros.

Et nota

q̄ hic philosophus loquit de forma que est
ffacere de dicitate rei expressa per ostēsiu
tionē que est formatiua. q̄ plato ponit simplicem
et a sensibilib' sepatā. Circa q̄ duo facit. Primo
ponat dicitatem rerū ad ydeas. Secundo conuincitur
quarū p̄ similitudinem ponens. 2.° ponens cop. inuisibilium. 3.° ponens rerū per le vnitatē
et. 4.° ponens cop. inuisibilium. 5.° dic̄. Et quidem
dū nec a nūo. Ji° dic̄. Et nūm ops. 12.° dic̄. quidā
modi nec nūs. ¶ Dicit q̄ palā ex q̄ ydee sūt
rerū sine aliquiter nāt se habent. Quia pōt hoc ex pdi
ctis nō ut dicā ostēsiue. Quia ostēsiue rei est dicā nō q̄ est
ostēsibilis in indiuisibilia. nō enī rōnes. ostēsiones sue in
nūm nūo aut aliqd tale. Lc. est ostēsibilis in indiuisibilia.

Notandū

q̄ ostēsiue est nūs. ut pōt hic 4.°
phil. Lc. tpe. Nullo quo nā nouā
tatā. Aliud nūs est applicari ad res qs pōt nici nūs
rerū. pota nūs nec lapidi nec bouis. q̄ nunc. q̄ rep
si aliquibus sint nūs. nō erit nūs vnitatis sed rerum
quā. q̄ ostēsibilis dicitatis rei est ostēsibilis in nūs.
quorū vnū est ut nūs. et aliud est ut forma. et sic nūs
ostēsiuo ostēsiue affirmat quotiens rei nā sicut nūs ostēsi
bilis nō pōt in indiuisibilia. sed fit ad aliq̄ idiuisibilia. pos
ad vnitatem. et nūs ostēsiuo nā ostēsiuo. pot
dicit in infinitū. et aliqū ut si ostēsibilis nūs. et in aliq̄
tuo pota in aliā. et nonale sic. a. b. c. et. 12.° a. b. c. d. et
in. c. d. habit aliqā ad aliq̄ idiuisibilia. nā in quib; nā
lib' ut formalib' nō pōt. procedi in infinitū. et 2.° huius
pp q̄ ostēsibilis bois ostēsiue nūs. et nō ostēsibilis
ni. cōmet q̄ pōt. procedere in infinitū. Deinde cū dic.
¶ Atqs ut liquid corū ex quibus numerus cō
stat: fabrata a numero aut adūtū fuerit non
idem numerus sed duarius suo emergit. Ut si nu
merum fuerit illud: sic neqs ostēsiuo neqs
quidditatis alterius eadē erit. ablatuq; ab ea
quippiam: aut addatum ei fuerit nū pāri.
¶ Et quēadmodum nec a numero ablato ali
quo aut addito ex qb' nūerus est. nō adhuc
idē nūer' existit. sic sol ab aliquo numero auferat
aut addat. sic nec ostēsiue. nec q̄ quid erat esse.
nec adhuc erit ablato aliquo aut addito.
¶ Posui ideo pauciens. dicit q̄ quēadmodū nec a

nūo ablato aliquo aut addito ex qb' est. nūer nec
adhuc est idem. sic et dicit. q̄ est quale. nec quale
ad huc. et ut ex. sic nec ostēsiue nec. q̄ qd erat esse nec
adhuc erit hoc. ablato aliquo aut addito.

Notādū

hanc conclusionē. q̄ dicit nūs est per se vnus. et non est
vnus sicut nomen. sic. et quidem nūs sine ostēsiue est per
se vnus sicut ydeam est. q̄ homo. ostēsiue nūs sine ostēsiue est per
se vnus sicut ydeam est. q̄ homo. ostēsiue nūs sine ostēsiue est per
sectionis. et ex. Lc. q̄ ydea separat ad genus et ad. p̄
positū ad ppria p̄dicabile et positum. ¶ Sed nonne
re. vñ dubitā. q̄ nūs est vnus ab aliqua vnitate.
quodā expediens. q̄ nūs est vnus ab aliqua vnitate.
q̄ dā q̄ dic̄ā gen. materiales. dicta aut ydeas. et
formales. et ydeas. dicas aut ydeas. sicut ostēsiue
est vna ab aliqua ostēsiua specifica. sic nūs est vnus ab

[illegible]

¶ Et ut numerus nō magis minusve numerus est. sic neq; ea sba quę ad formā accōmodā tur: sed si est ea quę cū materia est. sed de gnatione corruptione ue substātiarū quo pacto esse potest: et quo pacto esse non potest: et de reductione diffinitionis ad numerum sit eo usq; determinatum.

¶ Et quēadmodū nec numerus habet magis: aut minus: nec quę sm spēs sba: sed siqdē quę cū mā. De gnatione qdē igit: et corruptione dictarū substantiarū: quomodo contingit: et quomodo ipossibile: et de reductione ad numerum: sit usq; ad hoc determinatum.

¶ Ponit quartū conuenientiā. q. quēadmodū nūs nec habet magis nec minus: sic nec sba sm spēs. i. nā siue qdditas specifica: sed siquidē talis sup. sba habet magis aut minus quę cū mā. Vult dicere q. sm nā specificat: sic nec suscipiat magis aut minus: tn cū mā. i. sta ad eē in ciuitate: et mālē pōt suscipere magis et minus. Vltimo epilogat circa determinata. q. usq; ad hoc sit determinatū de generatione et corruptione dictarum substātiarū. s. formaliū quō cōtingit. q. s. per accidens generari et corrumpi: et quō est ipossibile. s. eas gnari et corrumpi: q. per se. Iterū dictum est de reductione earum ad nūm sm conuenientias predictas.

Notandū q. ex dictis patet q. iste sūtrā dicens nō intelligunt de forma que est pa sed de forma totali que est cōtinua rei: q. hoc probant oēs sūtrādines. nō enī forma ptis resoluit in diuisibilia nec diffinit: quo ad pmā. nec ei aliqd addit in ipsā formā: q. respectu addit fieret mā. quo ad secundā: nec vnitas forme est ab aliquo alio ab ipsa sic vnitas nūi est ab aliquo alio pater vnitates: quo ad tertiā: nec valet dicere q. forma non recipit magis sm spēm. i. sm formā: quo ad quartam similitudinem.

¶ Cap. IIII.

De mālī vō sba non lateat hoc oportet: esse inq; cuiusq; propriā materiā quādā. et si ex eodē omnia primo: aut ex eisdē aut primis fiunt: eadēq; materies est ut principiū vniuersis quę fiunt. Sūt enim dulcia quidē aut pinguia pituite materia prima: amara autem aut alia quędam bilis. At hęc ex eodem forsitā fiunt.

¶ De mālī aūt sba opz non latere: q. et si ex eodem oīa primo: aut eādē: aut primus: et eadē mā: ut principiū his quę fiunt. Est tn aliqua propria cuiuslibet: ut flegmatis est prima materia dulcis aut crassa: colerę vō amara aut alia quędā: forsan autem ex eodem.

¶ Postq; ptis determinauit de forma per cōparationē ad ideas et ad nūos. hic determinat de mā. Circa qd duo facit. q. p. determinat de mā mō determinatiuo. 1. mō dubitatiuo. 2. ibi. Hēt aūt dubitationes. Prima in tres. q. p. inquirit de mā per cōparationem ad ea que fiunt ex mā. 1. per cōparationē ad alias causas. 2. utrū mā vniformiter sit in oīb. sensibilib. 3. ibi. Cōtigit aūt. 4. ibi. In nālib. qdē. Prima in duas. q. p. inquirit utrū oīa sit vna mā uel plures. 1. quō ecōuerso sunt plures materie vni. 2. ibi. Fit aūt. Dicit q. q. de mālī aūt sba opz nō latere: q. si pro quāuis: quāuis oīa sint ex eodē p. pri. mālī puta ex p. mā aut ex eadē ut primis. s. principiis mālibus: ut si sint plures pme mālē: puta quatuor elementa que coīter ponunt pri. mālia rerū gnabiliū: et hoc sit eadē mā ut principiū his que fiunt: qd dicit ītemus mā nō solū est principiū quātā ad eē: sed et quātā ad fieri: sed ita sit: et est aliū ppria cuiuslibet rei ut flegmatis est ppria mā. i. p. ma et disposita ipsa dulcia aut crassa: ex eo. s. q. talia habēt quādā similitudinē cū flegmate rōne humiditatis: colere vō sup. ppria mā sunt amara aut quędam alia ex eo. s. q. amara rōne superabūdantis caloris cōsumētis humiditatē sunt calida et sicca: et rōne huius hēt cū colera similitudinē et ppinquitatē: et subdit q. forsan hec. s. duo amara et dulcia ex eodē. i. sūt ex aliquo vno pmo principio mālī: oēs enī materie proxime resoluuntur in vnā primam que est ylē primā et propriam subiectum generationis et corruptionis: ut dicit pmo de generatione et corruptione. Deinde cum dicit.

¶ Eiusdem aūt plures materię fiunt: cum altera alterius materies est ueluti pituita fit ex pingui ac dulci: si pingue ex dulci fit. Ex bili vō propterea qd in materiam primam bilis resoluitur. Dupliciter enī hoc ex hoc fieri solet: aut cum profectione ad anteriora: aut cū resolutione ad principium itur.

¶ Fiunt aūt plures mālē eiusdē: qn alterius altera fuerit: ut flegma ex crasso: et dulci: si crassus ex dulci. Ex colera vō per resolui colerā in primam mām. Dupliciter enī hoc ex hoc: aut

q. principiū erit: aut q. ex resoluto in principiū.

¶ Ostendit quō ecōuerso sunt plures mālē vnius. q. eiusdē fiunt plures materie qn sic hēt ordinate q. altera est mā alteri: ut flegma ex crasso et dulci et crassum est ex dulci: crassum enī siue pingue cum sit sapor medius: ut patet in de sensu et sensato: hēt fieri ex extremis que sūt dulce et amarū: et sic ordo q. flegma est ex crasso siue pingui: crassum aūt est ex dulci: et sic eiusdē. s. flegmatis erit que mālē ordinate. s. crassū et dulce: q. alterū est mā alterius: addit autem q. ex colera sup. dicit aliquid fieri per resolui coleram in primam mām. Dupliciter autem fit hoc ex hoc: aut q. principium erit: aut q. ex resoluto in principium.

Notādū sicut ostensum fuit in 7. hui. q. duplex est processus nāe: vnus cōpositiuus: et alius resolutorius. sm pmū processum sit aliqd ex illo qd est pmū nāliter in via gnationis: hoc mō sunt principia ex principiis: et cōposita ex simplicib. et sic colera fit ex prima mā. Et aūt processum aliū sit aliqd ex illo qd est ultimū in via generationis: et hoc modo sūt principia ex principiatis: et simplicia ex compositis: vnūquodq; enī resoluit in ea ex qb. componit: et hoc modo ex colera dicit fieri primū principiū mālē per resolutionē in illud principiū materiale. Deinde cū dicit.

¶ Fit autē ut vna ex mā diuersa ob mouentes cām oriant: ex ligno enī archa fit et lectica. Quorundā et diuersorū mām necesse est diuersa: ueluti serra nō fiet vnq; ex ligno: neq; hoc est in potestate mouētis causę sitū: non enim vnq; ex lana aut ligno cōficiet serra: qd si idem diuersa ex materia effici potest.

T. c. 11. Patet idē principiū cādēq; artē eē mouētē. Nā si mā sit diuersa et mouēs itē diuersū id etiam qd efficit diuersum nō idem erit.

¶ Cōtingit aūt vna mā existēte fieri diuersa propter mouētē cāz: ut puta ex ligno: et archa: et lectus. Quorūdā vō altera mā ex necessitate alterius exsitib. ut serra nō utiq; fiet ex ligno: nec in mouēte cā hęc. Nō enī faciet serrā ex lana aut ligno: si ergo idē cōtingit ex alia materia facere. ¶ Palā q. ars et principium qd est ut moueno idem. Nam si et mā altera: et moueno: et qd factum est.

¶ Determinat de mā per cōparationē ad alias cāz: et p. per cōparationē ad agens tm: q. qdē cōparatio est sm q. mā est pmū gnationis. 2. per cōparationem ad oēs cās gnāt: put mā est pmū cognitionis. 1. ibi. Qn itaq; aliquis. Dicit q. q. vna mā existēte cōtingit fieri diuersa pp mouētē cāz: ut q. sup. est alia et alia cā moueno: uel q. eadē cā mouēs pōt ex eadē mā facere diuersa. Primo mō est in actione nālī. 2. mō est in actione artificiali: et de hoc 2. mēbro exēplificat tm. ut puta ex ligno sup. fit ab artifice archa et lect. subdit et q. quorūdā vō ex necessitate est altera mā ipsius exsitib. alterius: ita q. diuersitas rerū nō solū est ex pte agētis: sed et ex pte mātis: nō oīo sme mātis: q. ista est vna oīa: sed mātis pxime: nō enī qlibet est natū fieri ex qualibet mā ut serra nō ex ligno utiq; fiet: nec in mouēte cā hęc. i. q. nō est in pte artificis ut hoc fiat. nunq; enī eādē mā attribuit cuilibet opi: nō enī faciet serrā ex lana et ligno: q. hec mā pp. ui mollitiē nō apta ad opus serre qd est ordinatus et secare vnus. Et hoc colligit ista cōclusio q. diuersitas rerū est ex mouēte et ex mātis nō semp. ambo cōcurrunt. Sed dicit aūt q. si igit cōtingit facere idē ex alia et alia mā sit cōpositū ex ligno et argento: palam q. ars et pmū qd est moueno opus est adē: nā si mā est altera: et sic mouēs. i. agēs est alterū: et q. factū est. i. effect. sup. erit necessario diuersus. Et hoc habet alia cōclusio. q. idēntitas effectus est ex identitate efficientis et materie: si idēntitas eius usq; non semper necessario concurrit: si autem utrūq; sit diuersum et effectus erit diuersus.

Notādū q. hanc ptē ipsius introducit: quia pars dicerat q. vna est mā p. oīa. Et quo forsan aliqs dubitaret qualiter ex vna mā cōtingit fieri res diuersas nā antiq; nālēs tollentes cām agentē: attribuebant hec fieri a casu ponētes ex vna mā fieri diuersa per raritatē et densitatē: ut patet in p. huius. ad qd remouendū ostendit hic pbs q. diuersitas in rebus euenit ex cā efficiente: et ex mā nō p. sed pxima ut patet ex pdictis. Deinde cū dicit.

¶ Cū igit qspiā quę nā sit cā quęrit: qm multis modis cā dicit: vnius quę possunt esse causę dicant oportet. Veluti quę nā sit causa hoīs ut materies. Ex ēstru sanguis: quę vō ut moueno. Semen: quę pręterea uti forma: qdditas ipsa: quę sup. ut id gratia cui cętera fiunt sunt. Atq; hęc ābo sūt forsitā idē.

¶ Quādo itaq; aliqs quęsierit qd cā: qm pluribus modis dicuntur cāę: oēs opz dicere cās cōtingētes: ut hoīs quę cā ut mā. equidē mēstrua. Quid āt ut mouēs. eqdē sperma. Quid ut species. qd quid erat esse. Quid ut cuius cā. finis. Forsitan autem hęc ambo idem.

¶ Agit de mā per cōparationē ad alias cās: put mā est pmū cognitionis. Circa qd tria facit. q. p. ostēdit q. ad qōnē de cā opz rndere oēs cās. 1. qualis cās opz rndere. 2. epilogat circa dicta. 1. ibi. Opz aūt proximas. 3. ibi. Circa nālēs. Dicit q. q. qn itaq; qs quęsierit qd cā. i. qd sit cā alicuius: qm plurib. modis dicuntur cāe opz dicere. i. rndere oēs cās cōtingētes. i. quęcūq; cōtingit eē causę sūtrā rei cui cā quęrit: q. dicit quatenus nō oīa hēt oēs cās. aut sit mālia et maxime gnabilia et corruptibilia hēt oēs cās: ut si quęratur quid sit cā hoīs ut mā dicendū eqdē q. mēstrua. qd aūt mouēs. i. cā efficiēs eqdē sperma. qd vō ut spēs. i. forma eqdē q. qd erat esse. i. ppria qdditas siue forma hoīs: qd aūt ut cui cā est finis. Subdit aūt q. forsan hec ambo. s. finis et forma coincidūt in idē nūo ex 2. phisicorū. Dicit aūt forsan: q. nō oīs finis coincidit in idē nūo cū forma rei puta finis est: uel et finis intra qui est operatio inanēs puta felicitas: sed est neq; de fine gnationis que est forma geniti. Deinde cū dicit.

¶ Cās aūt propinquissimas assignare oportet: ut materiā propriam non terrā nō ignē.

¶ Oportet autem proximas causas dicē quę mā: non ignem: aut terram: sed propriā.

¶ Ostendit qlēs cās opz rndere. q. s. pximas. Dicit q. opz dicere. i. rndere sup. ad qōnē querentē quid sit cā rei pximas causas: ut si quęrit qd sit mā sup. hominis: non debemus respondere ignē aut terram que

Notandū ...

¶ Circa ... ¶ Circa ... ¶ In natura albedo ...

¶ Postea ... ¶ Ea ... ¶ Quia ... ¶ Sequitur ... ¶ Ostendit ... ¶ Sed ...

Notandū ...

Sed videtur ...

¶ Hec etiam ... ¶ Dubitatio ... ¶ Dubitatio ... ¶ Dubitatio ... ¶ Dubitatio ...

materia diuisione. nō quo ligneū et aque sit diuisa ol materia. sed quo ligneū et aque sit materia accidens. vt manet subiectum quātū ad materiā mutatā. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aliter nō efficit per accidens sicut qñ corrupto ligno. Aliquo enī qñ ligno per corruptionē potentia efficit cadauer. medietate. et aceti. et aqua. Sicut enī ex ligno fiunt ista. ita ex vino fiunt ista.

¶ Aut nouum fit accidens corruptibus. Aliquo vō mixtū hoc sīn corruptionem mouetur potētia et mixtū aquo augēt. sicut enī ex hoc aut ex die nor.

¶ Quare patet solutionē solutionē obiectionē. nō sup. Quare vinū fit mixtū aceti vel vinū mouens. sīn accōs. sīn per se. Dic vō qm̄ aceti et alabis est potētia et materia mixtū sīn corruptionē. vt aqua sup. est materia mixtū sīn corruptionē. vt aqua sup. est materia aceti. sīn per se. Sicut enī ex vino et ex vino mouentur ex die nor.

Notandum hanc solutionē in hoc stare q̄ aceti. est corruptio vini. sīn accōs fit aceū ex vino. vt mouens et ex vino fiat ex mixtū vinū per accōs. Quoniā fit ex mixtū sīn. Sicut spera fit ex linea per accōs inquātū fit ex mixtū sīn. Vñ sicut ens est mixtū per se. sic et mixtū. sīn per se. Sed vinū non est mixtū per se. sed per accōs. Vñ sicut ens est mixtū per se. sic et mixtū. sīn per accōs. Et sicut ens est mixtū per accōs. sic et mixtū. sīn per accōs. Et sicut ens est mixtū per se. sic et mixtū. sīn per se

t nil aliud est cū ut vnū quodq; istoꝝ sit vnus aut cū eis. Commune enī vnūquodq; istoꝝ est vnum t vnum qd t eno quid enī est non tamē vnum t singulariū separabilia sunt.

¶ Ad ea igit vo nō būt mām nec intellectualis: nec sensibilis: itaq; qđ vnū aliqd est eorum vnūquodq;. Quē admodū t q eno aliqd hoc qđ qualecūq; qđ quidē quapropter t nō inest in subiecto nec enenec vnus: t qđ qd erat in subiecto nec enenec vnus: t qđ qd erat ee vnus vnū aliqd est sicut t eno aliqd. Quapropter nō est aliqua alia cā vnū eēndi nulli boꝝ negs essendi eno aliqd. Sentim enī vnū qđq; eno est aliquid t vnum al quidnon ut in genere: t esse t vnoenec ut separabilibus existentibus poter singularia.

¶ Expōe cū dī licēt in metaphīce pota in libꝝ sequentib⁹ nec similiter ut in aliis pota in ii libꝝ sequentib⁹ nec similiter ut in aliis pota in ii libꝝ sequentib⁹ nec similiter ut in aliis pota in ii

Te.c.2. ¶ Multipliciter igitur potentiam dici et posse in aliis a nobis est diffinitum. Harum autem que potentie dicuntur equivoce omittantur. Nonnulle namque similitudine quadam dicuntur quemadmodum in geometria et possibilia et impossibilia quedam in geometria dicimus eo quod aliquo modo sunt aut non sunt. Que vero ad eandem formam omnes principia quedam sunt et ad primam unam dicuntur que est mutationis principium in alio ut aliud est.

¶ Nos quidem igitur multipliciter potentia et posse determinatum est a nobis in aliis. Harum autem quecumque equivoce dicuntur potentie pretermittantur. Quedam enim similitudine quadam dicuntur quemadmodum in geometria et possibilia et impossibilia dicimus eo quod aliquo modo sunt aut non sunt. Quecumque autem ad eandem speciem omnes principia quedam sunt et ad primam unam dicuntur que est principium transmutationis in alio inquantum aliud est.

C Exequitur de intento. Circa quod duo facit quia primo determinat de potentia et actu absolute et in se. 2° comparative. 2ª ibi. Cum autem [illegible]. Prima pars in duas. Primo determinat de potentia. 2° de actu. 2ª ibi. Cum vero de potentia. Prima in duas quia primo determinat de potentia in se. 2° in relatione ad ea quorum est. 2ª ibi. Cum autem [illegible]. Prima in duas quia primo agit de potentia. 2° de impotentia que potentie opponitur. 2ª ibi. Et in potentia. Prima in duas quia primo resumit de potentia [illegible] distinctiones positas in 5° ostendens cum hoc de quibus sit agendum. 2° [illegible] ex predictis quasdam conclusiones. 2ª ibi. Palam igitur. Prima in duas quia primo intentum proponit. 2° de intento exequitur. 2ª ibi. Nam hec quidem patiendi.

Ad euidentiam primi notandum quod potentia tripliciter potest sumi ut patet ex 5° huius. s. potentia realis et potentia logica et potentia metaphorica. Primo modo dicitur potentia aliquid [illegible] modis ut potentia equivoce de potentia igitur primo modo agendum est [illegible] duo modi potentie [illegible] sunt et hoc est quod dicit quod potentia et posse dicitur multipliciter determinatum est nobis in aliis. s. in 5° huius. [illegible] quecumque. s. dicuntur equivoce potentie [illegible]. s. ut logica potentia et metaphorica. Ideo subdit quedam enim dicuntur supple potentie quadam similitudine quemadmodum in geometria eo modo quo dicimus potentia linee eius quadratum [illegible] quod linea potest in quadratum suum et sic in numeris dicimus quod ternarius potest in novenarium quod est quadratum eius eo quod ternarius ductus in seipsum facit novenarium. Nam ter tria novem faciunt: sic et ex linea que est radix quadrati ducta in seipsa fit quadratum. Sic etiam in numeris unde radix quadrati assimilatur materie ex qua res fit et ideo quadam similitudine et in metaphora dicitur posse in quadratum sicut materia dicitur posse in rem et hec est potentia metaphorice dicta. Et subdit [illegible] ad potentiam logicam quod quedam dicimus possibilia et impossibilia eo quod aliquo modo sunt et non sunt [illegible] possibile logicum cuius [illegible] non necesse est falsum esse impossibile cuius oppositum necessarium est verum ut dicitur 5° huius. Tales enim potentia vel impotentia dicitur modus compositionis terminorum [illegible] fundantur super repugnantiam vel non repugnantiam terminorum [illegible]. Has ergo pretermittit subdit de qua potentia agendum in [illegible] supple potentie reducuntur ad unam speciem puta quod omnia sunt que

dam principia et dicuntur i. reducuntur ad unum primum quod est principium transmutationis in alio inquantum aliud. De omnibus supple talibus est agendum.

Notandum quod potentia realis distinguitur a potentia logica sive metaphorica per hoc quod potentia realis notat principium actum realis transmutationis sive active sive passive. Potentia autem logica et metaphorica non dicunt aliquid tale principium ut patet ex predictis. Potentia autem realis licet dicatur multipliciter: omnes tamen modi reducuntur ad potentiam activam que est principium transmutationis in alio inquantum aliud: ut dictum est in 5° et dicitur statim et de tali potentia nunc agendum est omnibus aliis pretermissis. ¶ Deinde cum dicit.

C Quedam enim potentia est patiendi: que in ipso patiente principium est passive mutationis ab alio ut aliud est: quedam est habitus impassibilitatis ad deterius corruptionemque: que ab alio ut est aliud, per se [illegible] a principio mutativo. In his enim omnibus diffinitionibus ratio ipsius prime potentie inest. Hec rursus aut faciendi patiendi tantum potentie: aut benefaciendi vel patiendi dicuntur: quare et in horum rationibus rationes quodammodo potentiarum priorum insunt.

¶ Nam hec quidem patiendi est potentia que in ipso patiente principium mutationis passive ab alio inquantum aliud est. Hec autem habitus impassibilitatis eius que in deterius et corruptionis ab alio inquantum aliud a principio transmutationis. In his inest omnibus terminis prime potentie ratio. Iterum autem he potentie dicuntur aut solum faciendi: aut patiendi: aut ipsius bene. Quare in harum rationibus insunt aliqualiter priorum rationes potentiarum.

C Exponit quod dixerat quod. s. omnes modi potentie realis reducuntur ad unam. s. ad potentiam activam dicens: nam hec. s. uno modo dicitur potentia patiendi. s. potentia passiva que est in ipso patiente est principium mutationis passive ab alio inquantum aliud est. s. ab agente a quo passum transmutatur: et sic aliqualiter potentia passiva reducitur et refertur ad activam. Alio modo potentia dicitur quedam ex qua aliquid habet quod non possit pati transmutationem in deterius sicut patet in bene dispositis mente vel corpore et similibus. Ideo subdit quod hec autem habitus impassibilitatis eius corruptionis que est in deterius et supple eo quod aliquid non potest pati ab alio principio transmutationis inquantum aliud quod est principium activum: et ideo iste modus potentie reducitur et ad potentiam activam sicut et primus modus. Unde subdit nam in omnibus his terminis. s. diffinitionibus utriusque modi potentie inest ratio prime potentie. s. active. Nam per eam hec diffiniuntur ut patet ex predictis. Iterum potentia dicitur alio modo non solum propter hoc quod est posse agere vel pati simpliciter: sed etiam per hoc quod est posse bene agere vel pati: dicimus enim aliquem posse currere non ex hoc quod possit currere simpliciter: sed quod possit bene currere: sed dicimus eum non posse si non potest bene puta si claudus similiter dicimus lignum esse divisibile eo quod potest bene et faciliter dividi: sed ferrum dicimus non posse dividi quia non bene nec faciliter dividitur: et dicit etiam modus potentie reducitur ad potentiam primo modo: quia in posse bene active vel passive includitur posse simpliciter: et per potentiam simpliciter diffinitur. Ideo subdit quod iterum he potentie predicte dicuntur dupliciter aut solum faciendi aut patiendi. s.

absolute et simpliciter aut ipsius bene. Ideo in ipsarum rationibus. s. diffinitionibus insunt rationes. s. diffinitiones priorum potentiarum. s. potentiarum simpliciter sumptarum. Patet ergo ex predictis quod omnes modi potentie reducuntur et referuntur ad potentiam activam et per eam hoc diffiniuntur. Que autem in diffinitione potentie active et passive ponitur quod est principium transmutationis ab alio vel in alio non simpliciter: sed inquantum aliud dicetur infra in questione que sequitur. ¶ Deinde cum dicit.

C Patet igitur partim unam esse potentiam efficiendi ac patiendi. Est enim possibile et quia ipsum habet potentiam patiendi: et quia ab ipso aliquid pati potest per alium. Alia namque est in patiente: etenim quia principium quoddam habet: et est ipsa materia principium quoddam: non patitur ipsum patiens: ab alio aliud patitur. Pingue namque uri potest: et quod hoc pacto cedit deprimi potest: alio est et in ceteris modus. Alia in efficiente: ut in eo quod calefacere potest calidum et in edificatore facultas edificandi.

¶ Palam igitur quia est quidem ut una potentia faciendi et patiendi. Nam possibile est et hoc ipsum potentiam patiendi. Et eo quod aliquid pati potest ab ipso. Est autem ut alia. Hec quidem enim in patiente: propter habere enim quoddam principium: et esse materiam quoddam principium: patitur patiens: et aliud ab alio. Crassum enim combustibile est: cedens autem sic impressibile est: similiter autem et in aliis. Hec autem in faciente: ut calor et edificativa: hoc quidem in calefactivo: hoc autem in edificativo.

C Concludit ex dictis duas conclusiones quarum 2ª sequitur ex prima. 2ª ibi. Quapropter inquantum. Dicit ergo palam est ex dictis quod potentia faciendi et patiendi. s. activa et passiva est quodammodo quasi una. s. si consideret eodem quod una dicitur per respectum ad aliam. Nam posse dicitur aliquid uno modo per se et per hoc potentiam patiendi et alio modo eo quod aliud ab eo. s. eo quod habet potentiam ut ab eo aliud patiatur: et hoc modo potentia activa coincidit quodammodo cum passiva. Nam ex hoc aliquid habet potentiam activam quantum habet potentiam ut ab eo aliud patiatur. Alio autem modo potentia activa et passiva non sunt una. s. considerentur penes fundamenta vel supposita in quibus sunt. Ideo subdit. Est autem quasi alia. s. potentia activa et passiva. hec namque. s. potentia passiva est in patiente: etenim quod quia patiens patitur et aliud ab alio. s. ab eo propter habere. s. in se quoddam principium et esse materiam principium quoddam: materia enim est principium quo patiens patitur: crassum enim. s. pingue est combustibile. s. quia habet talem materiam que est principium patiendi tali passione que est comburi similiter cedens sic. s. quod similiter aliud quod sic cedit puta tangenti ut recipiat aliquam impressionem sicut est cera habet supple talem potentiam que est principium sic patiendi similiter suppositum sic impossibile. s. quod similiter aliquod suppositum puta masculum eunuchizatum est impossibile ad generandum: et est subiectum proprium huius passionis que est eunuchizari similiter autem et in aliis. Semper enim potentia passiva est in patiente: alia vero. s. potentia activa est in faciente aliquid ut calor et ars edificativa. Alia namque potentia scilicet ars est in edificativo. idest in edificante: alia scilicet calor est in calefactivo. ¶ Deinde cum dicit.

C Quare nullum copulatum a seipso pati quia

petum sit unum: et non aliud ab alio patet.

¶ Quapropter inquantum simul natum est nihil patitur ipsum a seipso. Unum enim et non aliud est.

C Ponit secundam conclusionem que sequitur ex prima quia cum dictum est quod potentia activa et passiva sunt in diversis sic [illegible] infert: quapropter inquantum simul aptum natum est nihil idem patitur a seipso. s. quia nihil est aptum natum agere in seipsum vel pati a seipso sed est unum et idem sibi. Sed potentia activa et passiva sunt in diversis ergo nihil potest pati a seipso. ¶ Deinde cum dicit.

C Impotentia autem que tali potentie est contraria privatio est: quare eiusdem et secundum idem omnis potentia est impotentia sane.

Te.c.3. Privatio vero multis dicitur modis: et id enim quod non habet: et quod aptum est habere si non habeat aut omnino aut quando est aptum habere. Aut hoc pacto velut penitus: aut aliqualiter. Et per privatum dicimus et nonnulla insuper si apta quedam habere vim illud non habeant privata dicimus esse.

¶ Et impotentia et impossibile: que tali potentie contraria est privatio est. Quare eiusdem et secundum idem omnis potentia est impotentia. ¶ Privatio autem dicitur multipliciter: etenim non habens et aptum natum si non habet aut omnino: aut quando aptum natum est. Et aut sic puta perfecte: aut saltem quocumque modo. In quibusdam vero si apta nata habere non habeant vi privata esse hec dicimus.

C Agit de impotentia que potentie opponitur dicens quod impotentia et impossibile. s. dicta secundum impotentiam que est contraria tali potentie que dicta est privatio est. Ipsi enim privat potentiam: ex quo infert quod omnis potentia et impotentia sunt eiusdem et secundum idem. Non enim est quod habitus et privatio habet fieri secundum idem et circa idem ideo quot modis dicitur potentia tot modis dicitur impotentia. Ultimo quia mentionem fecerat de privatione [illegible] modos privationis quos iam posuerat in 5° huius dicens quod privatio dicitur multipliciter. Uno etenim modo non habens. s. simpliciter puta si lapis dicatur privatus oculis: quia non habet oculos. Alio modo dicitur privatum aliquod si est aptum natum habere si non habet quod potest esse dupliciter. Uno modo si non habet omnino. s. generaliter puta si catulus dicatur privatus visu quia non habet visum generaliter: aut alio modo si non habet quando aptum natum est habere puta post nonum diem. Et hoc etiam contingit dupliciter aut sic uno modo simpliciter omnino. s. dicitur privatus eo quod nullo modo habet illud aut non habet aliquo modo determinato. s. bene et perfecte puta cum dicitur cecus ille qui non videt bene. Subdit etiam quod in quibusdam dicimus privari aliqua si apta nata sint habere aliquid et non habent vi privata quando. s. per violentiam perdiderunt ea que erant habere apta nata et hoc modo privatio accipitur pro violentia.

C Cap. II.

Cum autem talia principia partim sint in rebus inanimatis: partim in animatis: in anima et in anime ea parte que principio est rationis patet et potentiarum alias esse rationis expertes alias esse cum ratione: quapropter omnes artes omnesque scientie effective potentie sunt. Sunt enim principia mutandi in alio ut aliud est.

Marginal notes (left page): [illegible]; Tex.c.; Te.c.; Tex.c.; Te.c.; Te.c.; [illegible].
Marginal notes (right page): Quia idem non patitur a seipso; [illegible]; [illegible]; Te.c.; [illegible].

T.c.8. Quod si id qđ aquum" est aut qđ possibile est: aut qđ sequit actioni: patet fieri non posse quo uere ipsũ dicat possibile quidq; esse: qđ nõ aliquãdo fiet. Alioqn non procurandũ esse: qđ impossibile sit euadere. Si qn̄ non procurandũ est: nec curandũ est: si qđ deinde eueniat: ut mentiar aut persuadeam: aut pugnem: aut uincam: aut quicquid aliud. Nõ enim uidetur possibile: qđ impossibile fore. Nõ animaduertimus aut qđ impossibile est efficere: eo qđ nihil prohibeat: quippiam posse quidẽ fieri: non tñ id aũ neq; fiat illud ex supposito sequat necẽ esse: aut fuisse: qđ nõ est dicere: Si aũt est qđ nihil emergit impossibile: at emergunt: ergo nihil impossibile. Si aũt est qđ sequit ut possibile: nihil sequi: qđ nõ cõtingat uerũ esse aliqd decretũ: qđ possibile hoc nõ erit futurũ: et impossibilia esse: hic dicitur. Dico aũt puta ligo dicat possibile numerũ cõtinue: nõ ñ cõmẽsurabilẽ: nõ cognitum impossibile esse: qz nihil prohibet possibile aliqđ esse: qđ nec erit: nec fiet: non est necesse ex posito: sit: supponamus esse: aut fieri: qđ nõ futurũ esse. Sed illud necesse ex posito sit: supponamus esse: aut fieri: qđ nõ est quicquid non sequitur impossibile esse: aũt quicquid non sequitur actionẽ esse actionẽ: qđ non sequitur actionem esse actionẽ: quicquid non sequitur uerũ esse: uerũ: nihil sequitur. Cuius modi sunt. Si deus est: mundus est. Si deus est: mundus fuit. Si deus est: mundus erit. Si deus est: mundus fuit: et erit. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit: et semper fuit. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit: et semper fuit: et semper fuerit. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit: et semper est. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit: et semper est: et semper fuit. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit: et semper est: et semper fuit: et semper fuerit. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit: et semper est: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit: et semper est: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit: et semper est. Si deus est: mundus fuit: et erit: et nunc est: et semper erit: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit: et semper est: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit: et semper est: et semper fuit: et semper fuerit: et semper erit: et semper est

sone sunt adimpleta: z alia per rōnē mouere pōt: potentiaq; ipsoz cui rōne sunt. Illa sunt cepta rationate: z potentiaq; ipsoz rōnis demonstrate sunt expresa. Et illud quidē in anima: hoc autem in utrisq; ē necesse est.

¶ Quid aut̄ possibile aliquis possibile: z quis z quodlibz: z quicunq; alia necesse ad ēē in ē rōne. z hoc quidē in rōne possunt mouere: z potentie ipsoz cū rōne: hoc aūt irrationabilia: z potentie ē irrōnalium: z illa quidē habilia: z potentie ē irrōnalium: hoc vō z in animabus necesse ē similiter: hoc vō in animabus.

¶ Quid ē quē potentia pōt̄ deducere actū ad actū reducat. Circa q̄ duo facit: q̄ p̄ ostendit quō circa hoc vtēte rent actiue: z potentie rōnales z irrationales. 2ª expōnit quō reducant ad actū potentie rōnales. 2ª ibi. Nec aut quō reducant. ¶ Dicit ergo primo. p̄ ad hanc vtilitatē assumēdā quedā nobis premittā. 2ª dicit aūt potentiā alia habentē. 3ª dicit aūt quō potentie habentes. 4ª cū dicit cū expōnit. 5ª ibi. Tale aūt dicit potentiā. ¶ Et ibi. De dicit aūt quō. ¶ Potentie quē vnū est z irrōnalium: quēdā possibilia multa sunt cōtraria: dicit q; quē vō possibile est aliquē possibile quod scribere currere vel cāare. z q; eoz cōtrariorū ē circūstātia: aplicāti eni aliquē pōt nō pōt aliud quodlibz q; ipe inclinet ēē: licet malediū nō pōt seruare: sed ipe determinate. Lapis eni vt. z quē. i. eoz cōtrariorū modā possibilia nō est quodlibz nō pōt aliud agere vel pati. puta si aliquis pōt scribere ac docere nō tamē vel scribere vel docere: sic quodlibz alia necessē est aliquē in oppōsitū quē cōsiderare hoc. i. alia circūstātias que in oppōsitū vertā determinare ops. z sic in oppōsitū possibili. puta quo loco aut quo tēpore z hō. Aliud q; sumit est q; alia dicē pōt mouere sy rōnē: z potere ipsoz sit cū rōne. Irōnalia. hoc aūt. Quoniā dicit irrōnalia z potētie ipsoz sit irrōnalia: hoc ideo dicit: quia dicē pōt̄ius. Irōnale nēcē est ēē iaiatū quod prie ēē in rebus iaiatis: z quia vō. i. potētiae irrōnales in aīab⁹. Amplius dicit iaiatis z insiatis ut expōnit sue sup⁹. nā oēs potētie nō solū corruptibiles: sed et aliē pter⁹ sic rōnales z que subsūt ipsorū rōnis cadūt z cōtinuant inter potētias irrōnales. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Talibus quidē potētijs possibili⁹ ergo actiuū cū sunt ut possint p̄ncipio. Alterum agat: alterū pati: necesse est: at illud nō ē necesse.

¶ Talem quidē potentiam necesse q̄si ut possit actiuū z passiuū appōponq̄tur: hoc quidē facere. illud vō pati. cū huius eni q; potentie irrōnales sunt potentie que nō hūt ordinē ad actū z actiuū z passiuū appōponatur. puta ignis z cōsimilibus. nec̄io sequitur actue: illum vel. passiue. Irrōnales non mēce est sic se habere: nō eni nēce est similiare ēē p̄ite passiū. Nō hui⁹ est. q; potētie rōnales hūt ordinē ad vtrūq; actue rōne volūtatis cōsequēter dicit ibi. z Deinde cuius dicit.

¶ Quarū eni continuū quedā vna vnius est efficiua. Illarū vō quedā cōtrarioz. Quare facit cōtraria simul: q̄ quedā fieri nequit. ¶ Hoc q̄dē eni ōcō vna vnius facitiua: illę autē cōtrariorū. Quare simul facient cōtraria. i. si agerēt approximata passiuo sine aliquo de medio: hoc autem impossibile.

¶ Assignat eam rōnē dicēs. q. p. Quoniā irrationales ōcō sic se habēt q; vna est facitiua vni⁹: ri ō sup. precedens

Sed ponit ō cā illā fuerit semen. Et negz nunc mō quodā semē assit. Quēcūnodū negz a me dendi facultate quodcūnegz a femina sanabit: ſz est appiā qđ est potētia agz. id est potētia sanū. Differūtio autē ā qđ ex eo qđ est potentia a medicīa actuālis assignari potest. Est ne id qđ fit ē uolentia id qđ egritudo illo eoz quę sunt extra obstāt. Ibi aūt in eo qđ sanatur: cū nihil eoz prohibet quę sūt in ipso fit. Et quippiā potentia domus. Mā si nihil eoz quę sunt in boz. et in mā prohibeat ut domus fiat: negz quicqz sit adiungendū: aut auferēdū: aut mutandū id est. p̄fecto potētia domus. et in cęteris similiō. Quorū simile est panacpiū gñationis: et querū in ipso est: quę quidem nullo prohibente exterio per se operabunt. Et semen nondū potentia dr̄ sit ei in alio atqz mutetur oportet. Quādo vō per suum panacpium iam tale est: id tam potentia est. Illud autem alio panacpio iuuat. Quemadmodum terra nondum est potentia statuarii: si mutabitur eius eo erit pater.

¶ Quādo aūt potentia est vnūqđqz. et qñ non determinandū. Nō enī qñcūqz ut terra gñatione est potētia hō aut non. Sed magis cū iam fiat sperma. Sz negz hoc simpliciter so sanabit. Quēadmodū igit nec a medicīnica dr̄ negz sanab. Nec a femina sz est aliqđ qđ possibile est: et hoc est sanū potentia. Terminus autē eius qđ ab intellectu actu fit ex potētia ente qñ uolūtū fit nullo exterio. et prohibente. Ibi aūt in eo qđ sanatur qñ nihil prohibet eorū quę in ipso. Sitr aūt potentia. et domus si nihil prohibeat eoz quę in boz. et mā fieri domū nec est qđ oporteat adsci aut remoueri: aut permutari. hęc domus potētia. et in alio simili quorūcūqz cōmūnes principiū est gñatione. et qñcūqz eiā in ipso bñte. Nec eorum nullo exterio. et impediente erūt per qñ. Quāle sperma nōdū. Opz enī in alio. et permutari. Qđ vō iam per suū principiū est tale hęc potētia. Illa vō altero egā principiorū terra nōdū est tanta potētia permutata enī erit eo.

¶ Quāle qđ dicit est in pō ad actū. Circā qđ cum sit. p̄ter qđ potē est ordo mā hab quā cōparatē ens. et in pō ad actū. quēdā q mā sic cōparata. et in pō ad actū. et mātā cognoscitur. Qđ. Quāle aūt qđ dicimus. [illegible]

Ad euidētiā

[illegible] ens. et ens. et ens. et

alle nō ignio ē ignea. Ignio est mī prima: q̄ quidē hoc aliq̄d est. ꝑ hoc enī vnusq̄q; differēs ostenditur: quod alterū hoc ē. hic nō ostenditur non est.

¶ Videt aūt q̄ dicamus esse nō hoc sed illam ut archa nō lignū sit: ligneū ē lignū non terra: sed terreū. Ideō terra ē. sed nō aliud sed illum ē long illud potēcia simplr q̄s posteriꝰ est: ut archa non terra nec ignea sed lignea. Hoc ē. ens illud potēcia archamī archę hoc. Simplr q̄ ens potēcia archamī archę hoc. Simplr q̄ dem ipsuo ipm simplr. Ipsuo vō hic lignū. Si vō aliquid est primum q̄s non adhuc de alio dict ultimus: hoc prima mā est ut si terra archa est: ac non ignio sed ligneus ignio est prima mā hoc aliq̄d erūo. Ipm hoc enim differt ale ē sim per esse hoc aliquid aut nō.

¶ Odāt q̄ mā sic ēt ꝓlixa predicat de mūdo: ꝓnoiatis. Circa q̄s duo facit. primo facit q̄s dicit ē.2ª ꝑ ꝓpat predicamētal hāc ad predicatiōē passionis ꝓ fabricato.2ª ibi. Utpote passionibus. Dicit ergo q̄ videt aūt fuppl materialis q̄s sic ex mā q̄s ēt ens nō est non hoc: sī aliud. q̄ mūdus non predicat de mā in ne nouatiōe q̄ est. sī ut per hoc q̄ ēt illud. q̄ archa non est lignum sī lignū nec lignum est terra sed terreū. Atq̄ terra sī sic. Odāt aliam mām ꝓ nō esse q̄ ēt illud sed illud ē semper illud potēcia simplr. illud q̄ sic ut potēcia simplr ꝓpriat mā predicto q̄ posteriꝰ est. L. ꝓdicatur ꝓnoiatis ex eo q̄ ēt illud sed illud ut archa non est terra nec terra sī lignea. Nullo tm̄ est q̄ terra nō est ꝓpositi in potēcia ad archam ut ꝑ ꝑtiat archa hoc nō ꝑt vna sola actione transmutari in archa: ligni autem est in ꝓpotēcia archa: ē nō terra non pōt predicari de archa nec ꝓdicatione de nōlatio nec in abstracto lignum aūt potest predicari ocialiter nec archa non dicat terra nec terra sed lignea sī fabrē. q̄ hoc enim. Lignum est in potēcia ut dicta ē mā archa ē. ꝓpositionaliter q̄ archa in vniuersali est mā lignū vniuersaliter: sīr archa in particulari lignum sīr in particulari sī fabrē q̄ hoc. quidē simplr. Lignum dicit vniuersaliter ipsum. Archa simpliciter. L. aliter huius vō in particulari hoc lignum in particulari. fabrē enī. sī vō est aliq̄d primū q̄ non adhuc de alio dicit illud. Lapis non habet aliq̄d q̄ de ipso predicetur ꝓnoiatis illud. Est materia primo ut si terra ēt ꝓnoiata q̄ ex sit materia terre ut ꝓpriat quidē ē ꝑ dicetur de terra ꝓnoiatis. ē sīr aut non ēt ignis sed ignea. sīr q̄ ignis sit materia aerea ꝑ dicit ꝓ ens simplr. sī fuppl ignis non ꝓnoiatur ab aliquo mī primo ens ignis erit primo mī hoc aliquid existens. sī sit hoc aliq̄d existens ꝑticulare ad illam alterum hoc. mī existens ale ē sim per esse hoc aliq̄d aut nō. Unde ꝓnoiatis ꝑ q̄ primū ale ꝓdicat de aliq̄ ē alia nō ꝓnoiatis ꝑ q̄ primū ale ꝓdicat de aliq̄ ē alia nō ꝓnoiatis fiunt pōt ēt de prima mā q̄ supponit esse ignis ꝑ existēs ut ad vltimū alio ep̄ addere q̄ mā ꝑ sit hoc aliq̄d ens ꝓnoiatis ale. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ut bō quidē ē corp' ac alia sīm ē ipōs affectuum. Effectuo aūt est musicū: atq̄ albus. Illud atq̄ cū ens fuerit musicum non musicus sīs musicū dicit bō non albedo non ambulatio: sed album ē ambulans est ipsum dinumodi dicitur. Quę igitur hoc pacto dicunt: in duo ultimum est subsistentia.

¶ Ut para passionibus q̄ subsistit bō ē corp' ē alia. Passio aūt musicū ē albū. Dicit autem musica aduenīre sm illud nō musica sed musicus: ē non albedo bō sed albū: nec ambulatio aut mot': sī ambulāo aut motū ut illinus.

Quecūq; quidē igit sic ultimū subsistentia.

¶ Comparat dicti predicationē ad predicationē passionis ac subiecto ē facit ordo. Primo cōparat sm passionis ac subiecto ē facit ordo. Primo cōparat sm passionis ac subiecto ē facit ordo. Primo cōparat sm

ad actum: et ideo simpliciter loquendo esse in actu est posterius motu: vel mutabile: vel bonum perfectibile. Esse enim perfectum fit cum actu ab actu motus: simpliciter autem est bonum. Ita potentia fit simpliciter per motum: sicut potentia fit medicus in actu: secundum quid autem per actum primum: ut sciens per speculari. Sed quia potentia dicitur ad actum et ad motum: ideo quandoque primo: ut dicit Philosophus: quandoque secundo: ut dicit Commentator. Sed quia actus est duplex: primus et secundus: ideo potentia dupliciter dicitur: scilicet ad primum actum et ad secundum. Et quia primus actus est forma et habitus: secundus autem operatio: ideo potentia quandoque dicitur ad formam et habitum: quandoque ad operationem. Et quia forma et habitus est principium operationis: ideo potentia ad formam et habitum dicitur ad operationem. Et quia operatio est finis motus: ideo potentia ad operationem dicitur ad motum. Et quia finis est ultimum: ideo potentia ad operationem dicitur ad ultimum. Et quia ultimum est perfectum: ideo potentia ad operationem dicitur ad perfectum. Et quia perfectum est bonum perfectibile: ideo potentia ad operationem dicitur ad bonum perfectibile. Et quia bonum perfectibile est bonum simpliciter: ideo potentia ad operationem dicitur ad bonum simpliciter. Et quia bonum simpliciter est bonum: ideo potentia ad operationem dicitur ad bonum. Et quia bonum est ens: ideo potentia ad operationem dicitur ad ens. Et quia ens est substantia et accidens: ideo potentia ad operationem dicitur ad substantiam et accidens. Et quia substantia et accidens sunt genera: ideo potentia ad operationem dicitur ad genera. Et quia genera sunt species: ideo potentia ad operationem dicitur ad species. Et quia species sunt individua: ideo potentia ad operationem dicitur ad individua. Et quia individua sunt singularia: ideo potentia ad operationem dicitur ad singularia. Et quia singularia sunt hoc aliquid: ideo potentia ad operationem dicitur ad hoc aliquid. Et quia hoc aliquid est substantia: ideo potentia ad operationem dicitur ad substantiam. Et quia substantia est ens: ideo potentia ad operationem dicitur ad ens. Et quia ens est bonum: ideo potentia ad operationem dicitur ad bonum. Et quia bonum est perfectum: ideo potentia ad operationem dicitur ad perfectum. Et quia perfectum est finis: ideo potentia ad operationem dicitur ad finem

tio ab opere pcipiunt: aut ad actum tendit.
¶ Amat. non sit ita passibus nos mercurius cre-
dimus quidem nouit ille. Quos ego finus. Sed
nihil quidem nouit ille. Quos ego finus. Sed
alit opus. Propter qđ e nomie of actus tm
operis tendit in eius endelechiam.

¶ Deinde q actus habet ordinē finis sui? Illogistico
medio ad cognoscendū. Circa qđ duo facit. primo fa
cit qđ dicit? q. secundo ostendit ea q̄ se operationi
bus ad finem operantibus in transeuntē in actum
p̄fectum. ibi. Quoniam vo eē bonum. Dicit ergo. quia si
non est actus q̄ finis. patet q̄ finis est actus. Et aliquem
q̄ non apparebit alia esse aliquē finem? aliquem
mercatum qui hoc dicit fugere. nō est manifestus. Sup-
ponendo dū ille. q. nō erit manifestū finē bēs finem
esse finem. ad actū specialem intendē? finē. Sed
ad exteriores finis nec ille patebit. Nō tamen est: q
non per potentiā q̄ per actū scit manifestat aliqđ esse
finis operis eius. Operando est finis. Sic facimus opus
ad operandū est quidam actus. propter qđ se ecti finis
nomē actus ei? sm opus. sumit ab operante
movet? tendit. a termat inde ortus endelechia. Ad
finem que est endelechia actus. Unde cum dicit.

¶ Quanqs aūt in ghūdā actionū est ipsa actus:
ut videnda potēq̄ visio: cuius nihil aliud a vi-
su fit opus. In ghūdāq; fit aliqđ p̄ter usum:
ut ab edificatiōe domus. In utrisq; aūt act' erit po-
tentiq̄ finis: et in magis in illo finis esse videt.
Eorum qđificatio in eo est qđ edificat: et fit
atq; est vita eiꝰ edificio ipsius. In qb' igit aliꝰ
q̄ppiā est qđ fit p̄ter usum: eoꝝ actus in eo
qđ efficit melior: quā ipsa est qđificatio atq; act'
tē. Domus illa enim eo qđ qđificat bene in eo qđ
erit melī. Et in eternis idēidem qđ talē sub
eam rōnem. Atq; oīno motus ipse in eo est
qđ mouet. In ghus aūt p̄ter actus non est
aliud quicq; operatur ipse q̄ sit ipse actus:
nam visio in eo est hoc quod videt: et con-
templatio in eo quod cōtemplatur: et vita in
anima. Quapropter felicitas ipsa: quippe
cum sit vita quedam.

¶ c.7. Quare substantiam ipsam ac formā actum
esse patet. Et hac igit rōne obiectam eualit:
actum subia potentia ipsa posteā ee. Et tum di
mus repone semp aliū actus aliuꝰ adiecta:
atq; ad primū semp moventis actum.

¶ Quū vo est bonū qđ ut ultimū ut actus visio
visus: et p̄ter hāc nullā sit alterā a visu op'. Et
ghuddā vo sit aliqđ ab operat operatū: ut ab
qđificatore domꝰ p̄ter qđificationē. Tū nō
minus hoc qđ finis hic aūt magis finis po
tius est. Nā qđificatio in qđificato: et ill fit: et
est tū como. Quorūcūq; igit aliqđ aliuꝰ
est qđ fit p̄ter usū eorū: actus in facto est:
ut qđificatio in qđificato: et contrario in con
trario. Edit aūt: in aliqo: et totū motus in eo
qđ mouet. Quoꝝ vo nō est aliqđ aliud op'
p̄ter actionē in ipso existit actio ut visio in
videre: speculatio in speculatōe: et vita in ala.
Quare felicitas erit vita nāqs qualis quedam
est. ¶ Quare manifestū est q̄ ipsa: et ipse act'
qđā est. Scōm hanc rōnē palaz utiqs q̄ pri
or subia est actus potēsie: et ut dixim? ipse
re semp precapit actio alia aīa aliā. usqs ad
eam que est semper mouentis primum.

¶ Qualecūq; fuerint ee operatiōe cōtingit ipsas in
trāseūtes permanere. Dicit q̄ qđ vo? Opa
trāsiūt: actuarū nō actionū: vel operationū quidem
aliuꝰ alius. Q. ultimus finis est solum ipse potentie
et non aliqđ exterius operatū ut visus visio: et p̄ter
hāc. Si visio nullū alterū opus fit a visu: tū ista ope
ratio est immanens: hūo rōnem finis: a qua dicit vo. Ope
ratio actuata sit aliud: sup. p̄ter ipsā actionem ut ab
arte edificatoria sit domus p̄ter edificationem: sub
dicit: non manet. hic qđd. Similiter aūt magis finis
potētie est. q. p̄ter hanc etiam potentiaz. actuaꝝ
ipse actus nō minus est finis hic q̄ ibi. Cetus causa
solubit. nā edificatio sit fit: et sit est: et domus ex quo pa
tet q̄ si domus hic q̄libet aliud edificatuꝝ est finis:
nō excludit qđ actus sit etiā finis potētie. Habet etiā
q̄ quocūq; igit potentiarū est aliqđ alterum qđ sit
p̄ter usum. q̄ ipsā actionē: hoc. actus. Actio est
in facto: ut edificatio in edificato: et cōtrario in motu:
silr aūt vīa aliqs: et totaliter. Cuiuscūq; motus est in eo
qđ mouetur: quoꝝ vo. i. in illo potentie quarum non
est aliqđ aliud opus p̄ter actionē in ipsis. Cuiuscūq?
actio existit ut visio in videnti: et speculatio in spec-
lante: et vita in alente q̄ per vita intelligat subā actus:
puta opa vite: que e sup. subiectus est operatio immāēs
in agente nunq̄ quo quoq; up. felicitas qualis est. que
dā vita. Vita p̄fecta accipiendo vitā sīr pro?" actu:
consistit enī in speculatōe ex primo. r. z. et secundo. r.
ō sup. cū operatio est in q̄rte felicitas erit in felici-
tabet ergo expedientia q̄ operatio quedam est imma-
nens quedam transiens: et q̄ operatio immens est in
ipso operante ut in subiecto actuāte. aūt in ipso ope
rato. Ultimo epilogat q̄ tam ad predicta nitens q̄
manifestū est q̄ subia: et ipsa. Eorum est quidā act' pa
tem cuius q̄ actus est potēs potentis subā. Perfectio
ne: et fine rōnem. Definitione: et enī tempore ut sepa
mus: semp enī: p̄accepit ad precognitum actus aliuꝰ
ante aliū fm qđ. Lagena est in actu: hoc usqs ad eā
actū qui est semp mouētis primi. primi enī mouens
est in actu utiqs nō ut transiens de potentia ad actum: nā
si per eius actū: videō simplr loquēdo actus est prior
potentia etiam ipsorū ut patet ex positis.

Notādū

q̄ duplex est actus. dicitur est pdictus
ut quidā pdictus. primus actus ipse
est actus pdictus. subē actus. ppriꝰ est operatio in-
trinseca: et immanens qui. q. sum operans perficit: ut
mane. Uerūtū operatio quoq; actio nominatur. Uerū enim
vnam conditionem in deus cōmūnem cum actione. prima
est q̄ semp est in fieri: non q̄si fieri successiue: q̄ ope
ratio est successiua: sed sic est in fieri: quia in comu-
ni ordinem ordinata est ad eundē finē: et fm idem: sicut est
ordinata via. Ascendere ad cām. Descendere. hoc a cōsi

tio est q̄ operatio transit in obiectū sicut in terminum
Is nō accipiendo esse per ipsū: q̄ supponit in eo ēt:
q̄ppter alias duas cōditiones operatio p̄ter actio
dicit p̄ter eadem: vt actus scilicet nunc ista cōtentio
actionis in transeūte: et immanente: sic intelligat nō est
gitio in spē: Is nocio in significato accidentis actio trāsiēs
est vere actio de gñe actionis. Is actio immens est ac
re ipsius. Alio mō actio de gñe actionis pōt cōtrahi in
actionē immanēt: et transeūtē sicut superius in infe-
riora: q̄ non solū actio de gñe actionis est ad formā
inducta per motū in passo alio ab agente: sed et est ad
formā inducta in ipso nec agente. Illa enī forma absolu
ta quę est operatio manēs: et si nouaz: ops q̄ sit ter
minus alicuius actiōis ppriꝰ esse per qđ scripta est:
qđ ergo forma terminans actionē est extra ipm agēs:
hāc actio illa trahit: qđ vo forma terminans actionē
est in ipso agente: hāc actio illa manēs. Et sic vocāt po
test intelligi ordinatio phīce actiōe trāseunte et manē
te: ille in ipso intellectus de hac distinctiōe actiōis nō
sentio: q̄ immentia Is verum sicut nō est de intentiōe
phī hic: sic Is sicut palmarie mi: non est aliqđ aliud
opus p̄ter actionē. Aliqđ terminū operat' p̄ter ipsā
operationē: et sequit q̄ in illo existit actionis visio in vi
dente: ubi satis exprimit q̄ visionē vocat actionē imma
nentē: nō aūt aliqđ aliud est' visio sit terminꝰ pductus.

¶ Vo magis ēt, ppriꝰ pior ipse actus
a potentia esse videbit. Reo enī ppterq̄
pior est ei subā: quę oriunt: et oc
cāsū est aūt reo ppterea potētia nulla.

¶ At vo: magis ppriꝰ nam sempiterna pio-
ra substantia sunt corruptibilibus: est autem
nihil potentia sempiternum.

¶ Posīq; phs phuit actū esse priorē potētia substan-
tia: et p̄fectiōe per rōnē sempiternitatis ex parte corruptibilū
que aliqđ sūt in potētia aliqđ in actu. Hāc oriūt idez
per rōnē sempiternitatis ex parte incorruptibilū que semp sūt in
actu ut ad corruptibilia cōparant. Circa qđ duo facit
primo ostēdit veritatē ppositi intenti." ibi. Si ergo aliqs sit.]
Posīq; in terra. primo facit qđ ocm est." pdicti ex oc
cīs qđd solutionem." exponit qđd cōparationem inter
corruptibilia: et incorruptibilia de quibus fecerat mē
tionē." ibi. Nec eoꝝ. que.]s" ibi. Immens aūt.]
In primis parte intendit talē rōnem: sempiterna sūt po
tiora corruptibilibus fm subam: et perfectionē: sed sem
piterna comparant ad corruptibilia ut actus ad potē
tiam: q̄ sempiterna sūt semp actu: et non in potentia:
corruptibilia vo sūt in potētia ad esse: et nō esse. ergo
actus est prior potētia fm subam: et perfectionē. Cō
sequentia patet. primo ponit rōnem." subiungit mi
norem: phantom." ibi. Nō vo.]Dicit ergo. q̄ ac vo
et magis ppriꝰ sup. ostensū est supra: sic q̄ principiū dicit
pro tanto: q̄ in ista rōne que sequit non tenuit actus
et potētia in eodē sicut prius: Is in diuersis. Et arguit
per rōnem magis euidentē. Potētia ergo rōnez oēs.
nam sempiterna sūt priora corruptibilibus substantia
fm substantiā est aūt nihil sempiternū in potentia:
sicut supra sunt corruptibilia: vt hoc tangit rationem
non virtualiter. Unde cum dicit.

¶ Ratio autem hoc esse videt. Quo potentia ni
mirū simul est ēt nō esse. Quō enī esse negat
id nulli cōpetere vnqs. Fieri aūt pōtest pos-
sibile oē nō operari ergo pōt ut id sit: et nō
sit q̄ est possibile esse. Attribuit nō esse quod
possibile est nō esse: non
fieri pōt ut nō sit: nā corruptibile est: aut sim
pliciter: aut hoc ipso quo fieri possit dicitur
non sit: aut loco: aut quātitate: aut qualitate.
Absolute vo substantię rōne. Nihil enī co-
rū quę simplr corruptionē non habent: po-
tentia est absolute. Ut aliqua vo ex parte: nihil
obstare videt eadem: quale: ubi. Sicut
ergo sunt vniuersa.

¶ Ratio vo hoc ois potentia est. Adiectionis est.
Quō quidē enī nō potest esse: nō uniqs exi-
stere in aliquo. Possibile aūt oē tangit nō
actu esse. Quō ergo possibile est tangere: et non
esse. Dē igit possibile esse: et nō esse. Possibi-
le vo non esse tangit nō oē. Tangere aūt
nō esse corruptibile: aut simplr: aut hoc ipso
qđ oī tangere nō esse: aut fm locum aut fm
quātū: aut fm quale. Simplr aūt qđ fm sub
stantiam. Nihil ergo incorruptibilū simplr
potentia est eno simplr. Aliqđ aūt nihil phi
bet: aut quale: aut ubi. Actu ergo oīa.

¶ Probat minorē rōnis: et argūt sic. esse potētia est po
tētia substantiā: Is, sempiterna nō sūt in potētia substan
tiā. q̄ nō sūt in potentia per subā sua actu. Dicit er
go q̄ nō vo bet. Ad phantō. Nihil sempiternū est in
potētia: q̄ esse potētia est substantiā: Is. Sicut loquit de po
tētia passiua que aliqđ potest: et nō est: vel simplr: Is
qđ qđ potest per oppositū qđ qđ nō potest: esse: nō
tangit actū in aliquo. vult dicere q̄ aliqđ est talis po
tētia nō tangit verum esse: quia nihil est tale po
test esse nunq̄ erit: q̄ nō potest impossibile: et im
possibile nō sūt necesse ee. Et subdit. qđ aūt potest tā
gi nō esse actu: q̄ ergo est potest esse: tangit esse: et
nō esse: idem igitur est possibile est: et non esse: et quo
patet q̄ potētia simplr: contradictionis: q̄ possibile esse
tangit nō esse: hoc est non compatitur: tangere aūt
nō esse: est corruptibile: aut simplr: aut hoc ipso qđ si
nō esse: est corruptibile: aut simplr: aut hoc ipso qđ si
et fm qđ tangere nō esse: para aut fm locū: aut fm
qđ aliqđ tangere nō esse: aut fm qđ: aut fm
locū: si aut fm locū aut fm qđ: qđlibet: est hoc ma
dop: est aliqđ corruptibile. Si qđ simplr aūt q̄ Is sub
stantia sequit potētie: et nō esse. Concludit ergo tota
tū q̄ nihil incorruptibilū simplr: est eno in potētia sim
pliciter. nā patet ex dictis q̄ oē qđ est in potētia tūm
dū est corruptibile: et hoc simplr: sunt. Is substā
tiales: sic habē aūt q̄ aliqđ tangit. Fm qđ nihil pro-
bet sup. ipsa incorruptibilia: et in potentia: aut fm oē ac
bet sup. ipsa incorruptibilia: et in potentia: aut fm oē ac
fm ubi. Patet enī q̄ luna est in potētia ut a sole illu-
minet: et etiam sol est in potentia quando est inalu
minatus: et etiam sol est in potentia quando est inalu
minatus: et etiam sol est in potentia quando est inalu
erimus q̄ sum ubi occidentis: omnia quę sup. dicta
pauca et incorruptibilia sunt actu: nullo modo: hoc
sum minor rationis principalis.

Notādum

q̄ duplex est esse. Esse substan-
tiale: et simplicitr: esse accidē-
tale: et fm quid. Et aliquid pōt esse in potētia subiecto
tale: et fm quid. Et aliquid pōt esse in potētia subiecto
nullo modo: et simplicitr: esse accidē-
nullo: et simplicitr: esse accidē-
nullo: et simplicitr: esse accidē-
null

Notandum

Notandum

quid ei bonū aduersi malo quantum in re specie sit aduersi. Intrigo qñ bñ rones mali. q̄ Deinde cum dicit. ¶ In malo autem singm actiue potentia de. tinorem esse necesse est. Quia enim qñ am bo contraria ponit.

¶ Necesse autem r in malo finem r actum eē eorundem potentia. Quod cū potentia ides ambo contraria.

¶ Probat q̄ in malo actus sit potes potētia. et ideo tale rōnē. Illud qñ est simpliciter malū potius est eo qñ est finē dñi malū r contrā ei bonum: sed actus dicit̄ respe fin dñi malū r contrā ei bonum: sed actus dicit̄ respe ctu potentie q̄ est malum. q̄ potentia est ad utrūq; cum potentie q̄ sit malum. q̄ potentia est ad utrūq; Intrigo q̄ quoq; uenerā bñt actus r ip potētia ad malū est fin q̄d malū. et ē admixta bonū quantū respicit alterū. Intrigo q̄ bñt rōnē bonitatis aīe est simpliciter malum. Dicit q̄ q̄ nulle est finē r actum in malo eē eorundē potentia. q̄ cū potēs. est. Lis potētia ides est. Intrigo

¶ Hoc aūt nō ē cōponi aut diuidi. Unde
uerū est omnia diuidi uel cōponi uel cōpon.
abscondi uel cōcludi uno le bubalo atq; nego q̄
le habet qui dicit esse aut nō esse qđ uerū
dicitur aut falsum hoc perfecta ratiōnis qđ dici
mus. Non enim pptes hoc erit mare ne ue
re album esse nu album esse uel posse pter te esse
albarium nō hoc incōmodo uerum accidit.

¶ Dubitat aūt̄ aliquis. Circa qđ erit falsū. p̄ pro
hoc indicatione. quod ad uerū et falsum ibi atq; cōpo
sitione. et simplicib⁹. 2° recognitale qđ si
pter se antiqui. ¶ Circa incōplexa vo. Ji dis
[illegible] q; Dicimus in nam. p̄ ponit rōnē
q̄ dicit. et uerū. ¶ Dicimus aūt̄ quōd uerū et falsū
ab phisica nōtia. 2° ex nullo aūt̄ quōd uerū et falsū
q̄ uerum et falsum in opinione et oratione. 2° hoc
L. Si qđ hoc dicit. ¶ In p̄ma ira dicit qđ rōnē uerū
et falsum sunt circa cōpositionē et diuisionē intellect⁹
cui cōsequēter cōpositio et diuisio in rē cōpositio et
et falsum sunt circa ipsam actū et nō potentiā. ¶ Illi uero
et falsum sunt circa cōpositionē et diuisionē intellect⁹
Dicit ē q̄ hoc aūt̄ Cuius et falsum rēb⁹ est cōponi
aut diuidi. ipsius res. Uti aliqs putās diuidi nō uerū
uerū est. Cuius hō opinionē. ut qui putat album nō ē
equū et dicit. qđ cōpositū cōponi potat. mentē autem
aliud nō est aut. Unde oritur q̄ et hoc q̄ uerū et falsū
in rēb⁹ non est aliud q̄ ipsa res existēs aut cōponi dī
qui putat existēs qđ est falsum in re. aut componi qđ
est cōpositū in re uerū putat. mentē aūt̄ existēs. Ita
bene res. Loquit hic de cōpositis prio res q̄ se habeat in
rē. Iuxta qđ opinat aliqs ex equū aut aliud nō ē aut
mal q̄dq; est aut nō est. Ite q̄ uerū est aut falsum
hoc plurālit. qđ dicimus. Ly q̄ dicit est: aut non
ēntia. et uerū et falsum. hoc q̄ dicim⁹ p̄ferēs dam
est. Similiter et in rēb⁹ nō enīs pp non existimare te
esse aliud ra en album. sed contrarīo pp te esse album
non dicitur hoc uerū dicimus. res enim est et uerita
tis et falsitatis in opinione et oratione. et nō extra.

Notandū q̄ ex hoc patet uerū et falsum in rebus
esse. Ly q̄ uerū et falsum in rebus
est ignota res cōponi et diuidi. Un actus uerit⁹ enim et
falsitas q̄ est in opinione siue oratione cōposita uel
diuisa reducit ad cōpositionē uel diuisionē rei in actu
ut ad cām. ex igit aut dicit. formet cōpositionē. formā
do suas quoq; vnū rēperta aliter se hēt se formādo et
ut aliter interpretata p̄dicatū rēperta subiecto. ita q̄
ex q̄ ex re est. puta in subiūgo cōpositio sit in. Ar
qua cōpositio aliquo modo quoq; vnū se hēt ut for
ma siue accidēs siue substātia. et essentialiter. et al
uerū se hēt ut nā. siue accī. puta ut ni hō. est aliquid
hō est album. ex q̄ hoc esse cōpositū in rē ita uera se
habet esse cōpositio uel appositio qui intellectus for
ma siue uera. siue falsa. cuius sicut per uocē format
orationē. de ea enim q̄ res est uel non est oratio dici
tur uera aut falsa esse. Unde cum dicit.

¶ Si itaq; q̄dē cōposita semper sunt diuidi
q; omnino possunt: quedā perpetuo sint di
uisa cōponiq; nequeant quedā subire contra
ria possit manere quid est cōpositū esse ac
vnū non esse vo compositū nō esse sed plu
ra esse. Circa igitur ea que habere contraria
possunt eadē opinio atq; oratio uera sit at
q; falsa: et ita iterū uer̄ iterū falsū dicat.

Lectio. ¶ Circa aūt̄ ea que aliter se habere nō
possunt: non iterū sit uerū iterū falsū: dicit.
sed semper hec uera sūt atq; falsa.

¶ Ostenditur hec quidē semper cōponunt: et nō
ipossibilia diuidi hec vo semp diuisa et im
possibilia cōponi. hec aūt cōtingunt dici.
Esse quidē est cōponi et vnū esse: et nō ee nō
componi sed plura esse. Circa contingentia
quidem igitur eadē sit falsa et uera opinio: et
oratio eadē: et contingat qđq; uerā esse et con
tingit qđq; esse falsam. ¶ Circa impossibi
lia vo aliter se habere: nō sit aliqñ uerus ali
qñ falsus: sed semp hec uera et hec falsa.

¶ Postquā ex dictis quādā diuersitatē circa ueritatem et
falsitatē in oratione: q; est cōpositio et diui-
sio in re ut cā ueritatis et falsitatis in opinione et ora-
tione: q; est in rēb⁹ ut obiecta ueritatis et falsitatis quę est in opi et
oratione. in rēb⁹ aūt̄ reperti ordinatq; exprimit pōa
tionalis p̄o q; q; igit hec dicens semp cōponunt. Un
re et sunt impossibilia diuidi: puta hō et animal. hec vo. i.
alia semp sunt: et alia et impossibilia cōponi. puta homo
et animal. hec aūt. i. quedā alia cōtingit. scia puta an
bulare: quarē hō qñq; ambulat qñq; nō ambulat:
esse dicit in quo supple cōtingit cōpositio intellect⁹ aut
orationis est cōponi et vnū esse. i. significat quādā cō
positionē et vnionē: nō ee vo in quo supple cōtingit di
uisio et negatio significat non cōponi sed plura esse. i.
tollit cōpositionē et ponit diuersitatem: q; ipse sic est.
patet q; circa p̄dicta dicit igitur quę. Ipsis cōponi et
diuidi cadē. Unde opt. hec oratio sit. vera et falsa: et cō
tingit qñq; uerā esse. et qñq; falsā. puta hec opinio q̄
ee oratio. hō ambulat est uera hoc ambulante: et fal
sa hoc quiescente. circa vo impossibilia aliter se hēt. pu
ta q̄c semp cōponunt uel semp nūt. nō sic aliqñ
ēta aliqñ falsa. Cupit aūt̄ ostendere q̄c vera est semper
uera et puta hō est animal: et q̄c est falsa est semp falsa.
puta animal est equus. Patet ergo ex hijs q̄ sit trini
diuersitatē circa cōpositionem et diuisionem in re orit
trina diuersitas circa ueritatem et falsitatem in opi
nione et oratione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sit circa ea q̄c non sunt cōposita: quid est
esse atq; non esse et uerum ac falsum. Non
est enim quicq; compositum: ut sit quidem
cum est compositum: non sit autem: si sit omi
sumperinde atq; album bigenium aut diame
ter incōmensurabilis coste: neq; uerū ac fal
sum in illis similiter erit.

¶ Circa incōposita vo quidem esse aut nō esse
et uerū et falsum. Non enim est compositum
ut sit quidem quādo deinsum fuerit: ut albus
lignū aut incōmensurabiles diametrū. Nec
uerum et falsum sit exstet adhuc et in aliqo.

¶ Ostendit oppositū ḡnā ad uerū et falsum in substan
tijs incōplexis et simplicib⁹ qualeꝫ sūt. Ut sit sub
stantie ymales. Circa qđ tria facit. p̄ premittit q; nō
est nō est uerū et falsum in simplicib⁹ sicut in cōpo
sitis. 2° ostēdit qđ uerū et falsum sint in simplicibus.

p̄ qđ oportet adaptare ad oppositū ostendendū. 2° dicit
[illegible] Sed est uerū qđdē. p̄ dicit. Et omnes sunt actus.
Patēa in omni fm omne rōnē cuiuscunq; affirmat. p̄ est.
q; Ens dicitur sunt cōposita sicut dictū. 2° est. q; non
eodē modo hēt se sicut aliter res se hēt ad se sic ad se
ipsam. 3° ponit ibi. Ac sunt uerū. Dicit q; circa
incōposita vo ut sunt substātie ymales et simplices qđ
esse et nō esse uerū et falsum. q; in eadē nō est uerū
et falsum pp cōpositionē aut diuisionē que sit in rēb⁹
sed per hoc q; cognoscit re eis qđ est: aut nō cognos
cit: cū eni intellectus attingit ad cognoscendū q; qđ
est statim complicitate est uerum. Ita nō sic q; in
sono licib⁹ nō est cognitio ut possit dici q; qđ res cō
ponit q; tunc intellect⁹ cōponens esset uerus: uel qñ
res dividit tunc intellect⁹ dīponens esset falsus. Alio
mō sic. q; in simplicib⁹ nō est cōpositio: ita q; eius ob
eo q; sic significat affirmative eius cōpositionē cū dici
tur ee eo q; nō sit significet negative eius diuisio sic in
rebus cōpositis. verbi gratia. cū ni ligna est album sic
significat eius cōpositio. et cū dicit q; nimaer non est
cōmē sur rōbis significat q̄ diuisio: utraq; expositio
ad idē rēdit. p̄ in plano. Concludit q; pbo. q; uerū et
falsum nō adueniūt esse circa in⁹. simplicib⁹ et in di
uisi. cōpositione: et patet ex pdictis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sin ut neq; uerum in his est idem: sic neq;
esse est idem.

¶ Aut sicut nec uerū in his idem sic nec esse.

¶ Assignat secundā rōnē dicens: q; nec sic est idē uerū
in his. simplicib⁹ sicut nec esse. q; igit aliter hēt esse
simplicia q̄ cōposita: sequit q; aliter in eis est uerum.
nā sic res se hēt ad esse sic se hēt ad uerū. ex 1° huius.
Patet igit ex dictis hac rōne q; uerū et falsum nō est
eodē mō in cōpositis sic in simplicib⁹. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed est quidem uerum tangere atq; dicere.
Nō est enim idē affirmatio atq; dictio. Est
aūt falsum id ignorare: nō tangere. Nō enim
fit ut quisq; circa ipsum quid est decipiatur:
nulli per accidens. Similiter res se habet et
circa substantias non compositas. Nō enim
fit ut quisq; decipiatur.

¶ Sed est uerū quidē aut falsum attingere qui-
dem et rep̄sentare uerū. Nō enī idē affirma
tio et rep̄sentatio. Ignorare aūt nō attigere.
Decipi enim circa qđ quid est non est idē
aut ēm accidens. Similiter autem et circa cō
positas substantias non enim est decipi.

¶ Ostendit qđ sit uerū et falsum in simplicib⁹. Dicit q̄.
q; uerū dicit aut falsum est sup. in simplicib⁹ hoc nō at
tingere dicit. i. uidere ad ipm simplex hoc uerum est qđ
est in simplicib⁹. et habet. nō eni est idem affirmatio et
dictio siue replicatio: qđ nichil ad removendū ordinē
quem rep̄sentatio siue dictio ipsius sunt pro affirma
tione: ut patet 4° huius. ubi dicit q; dictio est notio q; ne
gationē. sic aut sumit in oppositū sicut hoc videre idem
est qđ rep̄sentare siue significare per uocē. quodā tñ ira
nō licit dicere sed rep̄sentare. ergo vult q; hoc q; attin

In secundum de celo et mundi. Deinde cum dicit.

¶ Cum nō ponenda sed actu sint vniuersi. Deme rarentur enim aliqz corūperent. Nunc aūt ipsum qđ est non generatur neqz corūpit. Et aliquo nāqz generaret. Quę igitur quod propterea sunt aliqz acturea ea non fit ut sic qđ occipiamus sed fit ut aut intelligat ipa: aut non intelligat ipa. Sed deipso quęrit ipsz quod est: si ipa sint nec ne.

¶ Et omneo sunt actu nō potētia. Quarent enī aliqz t corūperent. Nūc aūt eno ipm non gnāt nec corūpit. Est aliq eni aliqz gnāret. Quecūqz igit sūt qđ vere eni qđ t actu: cui es boc nō ē deceptiz aut intelligē aut nō. Sz qđ qđ est quarē de ipso si talia sunt aut nō. Ea que oīcrat adiqtat ad ppositū ostendēdū. Sz uerū magis est in actu q in potētia ostendrat enim boc circa cōposita. Quorum verū est circa cōpositōnē t diuisionē. que actu ocīgunt ibi est. sed in simplicibus ipm nō est nec falsum. sed verū est. qđ non sunt in potētia. sed in actu. Dicit ig. oēs. Ide. Omne simplex t similes sūt actu nō potētia. Qui cūm sūt simplices t similes sūt actu nō potētia. Qui cūm sūt dicimus quo aliqđ gignat t corūpat. qui potentia sūt. Adiectionis. nec ait ipm ens. Cum igit nō gignat nec corūpit: ex aliquo eni aliqđ gignat: t sic ens simplex erit cōpositū qđ est. Adiecto manifestū. semper q actu sunt: t qđ verū maxime cōstat circa actū. id subdit. q quecūqz igit sunt q vere aliqđ eē t actu puta ddarē res t forme sine substātie simplices t immōles circa hoc nō cōtingit decipi. esse falsitatē sed aut intelligere puta si mente attingant. aut nō: sed sup. ponit ignorātē. si nō attingant mēte. t subdit. sed q qđ est querere de ipsis si alia sint. aut nō. Dicit dicere q si ea sunt nō cōtingat decipi. sm hoc. cōtingit tñ ea de ipsis querit quid est. utrū sint talia vel nō: t hoc est decipi per accidēs. puta si quęratur de aliq ista simplici utz sit terra vel aliqua ista cōpertas aut non. q si dicatur q sic: propter talē cōpositionē erit falsitas per accidens. qđ limitā moderat in hoc dicendo. t Deinde cum dicit.

¶ Ipsum aūt esse ut verū t nō esse ut falsum vno mō est. si compositū sit. atqz ita dicat: t si cōpositū nō sit. atqz non ita dicat. Est enīz illud verū boc falsum: alio mō si propone sit boc pacto est. si nō boc pacto sit non est. sed intelligere quidē ipsa est verum: falsum aute nō est neqz deceptio. sed ignoratio nō talio qualis est cecitas. Cecitas eni. punde ē. atqz si intelligendi. qpuā potētiaz oino nō habeat.

¶ Esse vo ut verū t nō esse ut falsz. Vnū qui dem est. si componit verū: t hoc aute. si non componit falsum. Unum aūt. si vere eno sic est. si vo non ita nō est. Verū aūt intelligere ipsa falsum vo nō est nec deceptio sed ignorantia: nō qualis cecitas. Cecitas eni est ut atqz si intellectuā oino nō habeat aliquis.

¶ Reliquitur de vero t falso. si circa cōposita q ea ut simplicia. q. et vo qđ sup. significat verū: t si nō est qđ significat ut falsum. vnū qđē. i. vno mō. si in cō positis. qđ qđē est verū. si cōponit. Lin re illud qđ sup. cōponit intellect": hoc aūt falsum. si non cōponit. Lin re. Cum aut. Latio mō est sup. in simplicib" t imōlibus re. Cum aut. Latio mō est sup. in simplicib" t imōlibus re. Cum aut. Latio mō est. si ea sunt. qui sic. est. si vere. qui sic. qđ est. qđ est vere cōp situm vere eno sic. est. q. qui sic est. si vere. qui sic. qđ est vere cōpositum. si vo non sic. est. si. si. intelligit. i. vo nō est ita: non est falsa simplex. sic est. si. si. intelligit. i. vo nō est ita: non est sup. verū. nec intellect" sit. mendo. vnde verū est ipsa in telligere: falsum vo nō est. hūmodi deceptio sed ignorātia. ignorātia expellāda est. t exponit. ipsa ignorantia ritātis. ignota expellāda est. t exponit. ipsa ignorantia sit. q. nō ipsis cecitas. nā cecitas est. puntio potētie vīs ue. Ut ignorātia. simplicis cecitati est. si. si. nō bñt intellectū per qđ possint illas substātias intelligē. sic. sub dē. cecitas eni est. ut atqz si aliqs nō habeat oino intellectū. Et hoc apparet manifestē q. Fz mētē Arīe. intellectus humanus nō. pōt attingere ad cognoscen dū substātias simplices. t imōles de quo ethos. un est. si. si. substātias simplices. t imōles de quo ethos. un est. si. si. huius qđ habeat verū autem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Patet aūt. t de imobilibus non. interdū ē deceptionem. sz. quia illa imobilia esse putet: ueluti tri angulū si non mutari ipsum existimet non interdū duobus rectis equalem habere angulos: interdū non habere putabit: mutaret eni. pfecto sed quippiaz putabit. qp piā nō putabit. velut paīmū quidē parē numerū nullū esse aut quodā esse quodaz nō esse putare pōt. Circa vo vnū numero non potest. Non enim quēdam putabit: quendā non putabit: sed verum aut falsum dicet: pro pterea qđ ita se habet semper.

¶ Falsum etiā. t qđ de imobilib" non est deceptio sm qđ. si quis imobiliaut trigonū si nō putauerit. putat nō opinabitur. aliqs duobus rectis eos hōc. sz. qđ. nō. Poterit mutaret enim utiqz. Sed aliqđ qđē. aliqđ vo nō. ut paream numerū paīmū ē nullū: aut aliquoe qdez ē. aliqs aute nō ē. Circa vo vnū numero nec hic. Nō eni aliquē qđē. aliquē vo nō putabit sed uerū dicet: aut mēcetur semp sic se habēte.

¶ Ex predictis infert quādā cōclusionē. s. palā esse q de imobilibus nō est deceptio sm qđ aut sūp. imobilia putaret ee mobilia. t cōtingētia aliter se hābere posset. decipi sm qđ. sm qđ. nō semp sunt. in cōtingentibus eni. pīgit decipi sm qđ. sm qđ. nō semp sūt. puta si sor. scribit. t hoc aliqs opinet. pōt ali" decipi de eo q opinet. qm nō scribet. qđ scribit. sūt est de aliqo cōtingenti". q. nō pīgit in reb" imobilib": sicut potaret ea imobilia ee. ut trigonū. sicut nō putat. mutari. sed sup. ee imobile non opinabit ips. triangulū. qđ habe duos rectos. Lequipelleter. t qđ. nō hāe duos rectos. eni pro qđ. qđ. ut patet. mutaret. mutaret. sup. triangulus. habebit aūt. sed aliud. qđē aliud. qđem nō. Ualt oīcere q. in reb" imobilib" cōtingit. qđq. sub aliquo eoī accipere aliqđ. qđ sic se hābet. t aliqđ qđ nō. sic puta sub triangulo aliquē. eqlaterū. t aliquē non. t sūt sub nūo parī aliquē. nūm. p". aliquē nō. t cōtingit oībitare de nūo pari. utrū nullus sit. pmus vel aliq pmi. t aliq nō. tñ. necē. ut parē. pīmo nullo esse p". aut aliquoe qđē. aliquoe aut nō. vel aūt nūs pmus qui sola vnitas metiuntur. t hec nō int nūos pares. solū. binarius est pmus. t nullus aliq. hoc. q. nō. pīgit. oriq errare. t accipi circa imobilia: accipiendo aliq plura

Ly. Liber

Ly. Liber

Ly. Liber

Quare patet si quippiā primū motus pā cipium habeat primūq3 quid est conuer- [illegible] [illegible] lationū est primā et primā [illegible] vnam. Quādamigitur hoc magnitudinem vnam. Quā aut continuū aut totum. [illegible] sunt vnum.

Quare palam si quid per nām motus habet principiū primū primū: puta dico circula [illegible] hoc prima magnitudo vna. Hoc [illegible] hoc prima magnitudo vna. [illegible] sic vnus continuum aut totum.

[illegible]

Quapropter autē vnum dicuntur ā ratio eorum sit vna. Talia vō sunt ex quorū est intellectio vna. Et talia sunt ex quorū indiuisibilis est intellectio. Eius aūt est indiuisibilis intelle- ctio: qō est indiuisibile specie aut numero. Sed numero quidem est indiuisibile ipsum sin- gulare. Specie autem id qō cognitione est sciētiaq3 indiuisibile.

Haec aūt si ratio vna fuerit: talia vō sūt quorū intellectus. talia autē quorum indiuisibilis. Indiuisibilis vō eius qō indiuisibile specie: aut numero: numero vō singulare indiuisibi le: specie vō qō in scibili et scientia.

[illegible]

Quare vnum erit primo: qō est causa sub- stantijs vnitatis.

Quare vnum utiq3 erit primum quod substan- tijs causa vnius.

[illegible]

Tot igitur modis dicitur ipsum vnum con- tinuum natura: totū: singulare: atq3 vniuer- sale. Haec autem vniuersa ex eo sunt vnum: quia quorundam motus: quorundam intel- lectus uel ratio est indiuisibilis ut patet.

Dicitur quidē igit vnū tot modis cōtinuum natura: et totū: et singulare: et vniuersale. Om- nia enī hec vnū per indiuisibile esse: horum qui- dem motū: illorū aūt intelligētiā aut rōnem.

[illegible]

Intelligere aūt opz non esse sumen- dum modo eodē dici: qualiaq3 vna dicitur: et quid est eē vniuero et quęnam ipsius est ratio. Dicitur enī ipsum vnū tot modis: et quodq3 dictorū cui modorū istorū aliquis compe- tit: vnū erit: esse vō vnius nunc horum alicui: nūc aliq qō et magis propinquū est nomini competet. Illa autem potentia sunt vnum.

Oportet enim intelligere quod non similiter di- cēdū qualia vna dicuntur: et qd est vni eē et ipsi ratio. Dicit enī vnum tot modis et vnūquodq3 erit vnū horum cuicūq3 extiterit horum aliquis modorum: vni aūt horum esse. Et qnq3 quidē ho- rum alicui inerit: qnq3 autē aliq qō et magis propinquum nomini est. Potentia vō illa.

[illegible]

Quēadmodū et si de elemēto causaq3 opus sit dicere: et ad distinguere et nos assignare dif- finitionē opz. Forsitan enī ignis: aut ipsius et infinitū: aut aliqd tale partis per se est elemē- tū: partim non est. Nō est enī esse ignis et ele- menti idē: sz ut est res quedā ipse ignis atq3 hū est elementū. Nomē autē significat hoc ipsum accidisse: esse inq3 aliqd ex hoc primo ca le- ge ut insistit et in causa: et vnde: et in isimilia di vniuersis eos sese habere videt. Quapropter et esse vnius est esse indiuisibilis propie huius entis atq3 inseparabilis aut loco aut spe aut mente aut etiam ipso toto ac definio.

Sicut de elemēto et cāsa opz dicere in rebus determinantē et nos terminū reddentes. Est qdē enī forsan ut elemētū ignis: est aūt sm se et infinitū: aut aliqd aliud tale: est aūt ut non. Nō enī idē igni et elemēto eē sz ut qdem res et nā ignis elemētū. Nomē vō significat eo qō hoc acciderit ipsi: qz est aliqd ex hoc ut pris inexistē sic et in cā et in vno et talibus oibus. Propter qō et vni esse idiuisibili est eē. Qō qdē hoc enti et inseparabili: aut loco aut spē aut mente: aut et toto et determinato.

[illegible]

Notādū [illegible]

C Cap. II.

Maxime vō eē vnius in hoc cōsistitui sit genus vnius: causaq3 prima mēsura et ppriissime quāti. Hic enī et ad alia accessisse videtur. Est enī id mensura quo co gnosci quātum. Cognosci autem quātū ut quātum est: aut vno: aut numero. Sz nume- rus oīs cognoscitur vno. Quare omne quā- tum ut quātum est vno sane cognoscitur.

Maxime vō in eo qō est metrū esse primū vnius cuiusq3 gñis et maxime ppe quātita- tis. Hinc enī venit ad alia metrū. Etenim est quo quātitas cognoscitur: cognosci vō aut vno aut numero quātitas inquātū quātitas. Numerus autē oīs vno. Quare oīs quāti- tas cognosci inquātū quātitas vno.

[illegible]

singulop indiuisibile est. Non sit aūt oē indiuisibile est ueluti pes atq; unitas sed aliud est ponere aliud ad sensum indiuisibile sumi. Vtrum arnea accumu. Omne namq; solet. Vtrum arnea accumu. Omne namq; continuum fortasse diuisibile est.

¶ Quitacq; metrū diuinoq; rerum q; cognosci mus er qb" ait Boa. nouimꝰ aut ēs quātā ut aut ēs ipōr: r ab qb; unū idiuisibile: q; pti mū singulop idiuisibile. Nō sit aūt oē idiuisibile ut pes r unitas: hoc qdē dīno: illud ēs idiuisibile affectiōis nō substātiā: ut dictus est ho idiuisibile affectiōis nō substātiā: ut dictus est ho illud. Forsan oē continuū est diuisibile.

C Epilogat circa dicta scīe: q; manifestū q; unū est mensurā omniū. Cuius cām subdit q; sup. unū illud ad qd terminat rei cuiuslibet notitiā. Ideo in gre ci. Cc q" ait Boa. omne hab

[illegible]

¶ Quod si nihil vniuersalium sub ea esse potest ut in sermonibus de substantia: et de eo quod est: iam diximus. Neque idipsum substantia ut vnum quod praeter ipsa multa esse potest. Est enim communiter ut praedicatum dicta [illegible] patet neque ipsum vnum tale esse posse. Id enim quod est: ipsumque vnum: maxime de omnibus utiliter praedicantur. Quare neque genera ipsae nunc quaedam: et substantiae separabiles sunt a caeteris. Neque ipsum vnum ob easdem causas genus esse potest: ob quas neque id quod est: neque ipsa substantia esse potest.

¶ Si itaque nullum vnum esse substantiam est posse sicut in sermonibus de substantia et ente dictum est. Nec ipsum hoc substantia nisi vnum aliquid praeter multa posse est esse. Communiter namque: sed si ut praedicatum solum palam quod neque ipsum vnum. Nam ens et vnum utiliter praedicantur maxime de omnibus. Quare nec genera nunc quaedam et substantiae separabiles ab aliis sunt. Nec vnum genus contingit esse propter eas causas propter quas quidem nec substantiam.

¶ Ponit [illegible] sofonem et diuidit in duas [illegible] probat quod ens et vnum non sunt aliquae substantiae rerum per se existentes separatae. [illegible] per rationem sumptam a causa et a priori [illegible] per rationem sumptam a [illegible] [illegible] Adhuc autem sequitur. [illegible] rationem nullam esse [illegible] de multis est substantia per se existens: sed ens et vnum [illegible] maxime [illegible] de omnibus. [illegible] ens vel vnum non est substantia per se existens. Maior patet. [illegible] ubi probatum est quod nullum esse est substantia quod vnum per se existens est communis [illegible] praedicationis. [illegible] Dicit [illegible] quod si pro quaeque [illegible] nullum vnum posse est esse substantiam [illegible] in sermonibus de substantia et ente. [illegible] ubi agit de ente et [illegible] de substantia [illegible] sic est: nec hoc ipsum ut vnum aliquid possibile est esse substantiam propter multa: namque pro quaeque [illegible] ipsum vnum: sed aut praedicatum solum. [illegible] ipsum vnum est aliquid communiter praedicatum de multis. Palam [illegible] quod nec ipsum vnum est [illegible] aliquid separatum existens. [illegible] ens et vnum maxime utiliter de omnibus praedicantur: ex quo sequitur quod non sunt aliqua substantia subsistentia: [illegible] sed quaedam nunc et substantiae separabiles ut ponebat [illegible] nec vnum. [illegible] nec hoc [illegible] pro tanto quod vnum contingit esse genus: quod [illegible] vnum non est genus propter easdem causas propter quas nec ens [illegible] nec substantia. [illegible] nec vnum [illegible] genus contingit esse substantiam per se existentem propter easdem causas [illegible] ens et [illegible] sic ista ratio generaliter concludit contra [illegible] et [illegible] sic substantia per se existens.

Notandum quod [illegible] communiter quod est praedicatum esse substantiam subsistentem ad excludendum communiter causalitatem. Prima enim causa quae maxime est communis [illegible] causalitatis est per se subsistens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Praeterea rem in vniuersis sic sese habere necesse est. T. c. 7. Id autem quod est ipsumque vnum paribus modis dicuntur. Quare cum in hisce quae qualia sunt sit quod ipsum vnum et quaedam nunc et in iis est quae sunt quanta modo eodem patet quaerendum esse omnino quid nam sit ipsum vnum: quemadmodum et quid id quod est: quippe cum non sit satis naturam ipsius id ipsum esse asserere.

¶ Adhuc autem sic in omnibus necesse est se habere.

¶ Dicunt autem aequaliter ens et vnum. Ergo quoniam in qualitatibus est aliquid quod vnum et aliqua nunc et sic in quantitatibus: palam quod et totaliter quaerendum quid et quod vnum. Quemadmodum et quid ens tamquam non sufficiens quod hoc ipsum ipsius natura.

¶ Ponit secundam rationem sumptam a [illegible] quae intendit talem: sicut se habet ens ad vnum in aliis generibus sic in genere substantiae: quia ens et vnum aequaliter de omnibus praedicantur: sed sic est in aliis generibus quod ens et vnum non sunt ipsa nisi vel substantia rei per se existens: quia [illegible] est aliquid nisi substantia et denominata ab ipso vno quae quidem nunc est vna mensura omnium quae sunt in illo genere, ergo sic se habebit et in genere substantiae. Circa hanc rationem sic procedit. Primo ponit rationem. 1° declarat minorem rationis per exempla plura. 3° infert conclusionem principalem. 2° ibi [At vero in coloribus. 3° ibi] Quare siquidem. Dicit ergo quod adhuc necesse est. [illegible] ipsum vnum sic se habere in omnibus. [illegible] cuius causam assignat dicens: quia ens et vnum dicuntur [illegible] praedicantur aequaliter [illegible] de omnibus generibus: ergo quoniam in qualitatibus est aliquid quod vnum et aliqua natura sup. [illegible] esse vna denominatiue: sic et in quantitatibus: quia [illegible] sic est. palam quod et totaliter [illegible] generaliter quaerendum est quid est quod vnum: quemadmodum et quid ens: ut tamquam non sit sufficiens dicere quod hoc ipsum [illegible] quod est vnum est nisi ipsius quod [illegible] vnum dicitur: oportet igitur quaerere aliquam naturam substantiam: cui competat esse vnum et ens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vero est quidam ipsum vnum in coloribus color ut albedo: si caeteri colores ex hac atque nigredine fieri videntur. Nigredo vero priuatio est albedinis: quemadmodum et luminis tenebrae: sunt enim haec priuatio luminis. Quare si ea quae sunt essent colores: ea profecto quae sunt numerus quidam essent. At quorum nam numerus. Nempe colorum ut luce clarius extat: et ipsum vnum esset quod vnum: velut albedo. Pari modo si ea quae sunt: cantus essent numerus essent profecto. Sensibilium tamen primorum sonorum. Sed non numerus ipsorum esset substantia. Vnumque ipsum aliquid esset substantia cuius: non ipsum vnum sed primus sonus sensibilis esset. Sic et si voces essent numerus essent elementorum: et ipsum vnum elementum esset vocale. Si figurae etiam rectis ex lineis constantes essent figurarum numerus essent et ipsum vnum triangulus esset. Eadem est et in caeteris generibus ratio.

¶ At vero in coloribus est aliquid quod color vnus. puta albus. Deinde alii ex hoc et nigro videntur geniti. Nigrum enim priuatio albi: et ut lucis tenebrae: hoc enim est priuatio lucis. Quare si entia essent colores: essent utique numerus quidam entia: sed quorum palam utique quia colorum et ipsum vnum

esset utique aliquid vnum: puta album. Sic autem si melodiae essent numerus utique essent. Dicimus enim quidem sed non numerus substantia ipsorum et ipsum vnum esset utique aliquid cuius substantia non ipsum vnum sed dicitur. Sic autem et in sonis elementorum utique essent entia numerus et ipsum vnum elementum vocale et si figurae rectilineae figurarum utique esset numerus et ipsum vnum trigonum. Eadem autem ratio et in aliis generibus.

¶ Declarat minorem rationis per plura exempla. [illegible] in aliis generibus quaerit aliquam naturam talis cui competit esse vnum. Primo in coloribus dicens quod at vero in coloribus est aliquid quod est color vnus puta album. [illegible] quod est mensura et primum inter colores: quia tanto color est perfectior quanto appropinquat ad album. Et subdit quod deinde sunt alii generati ex hoc albo et nigro ut sunt medii colores. Et quae patet quod sunt posteriores. Et subdit quod nigrum vero est priuatio albi ut tenebra lucis: hoc enim tenebra est priuatio lucis: quia igitur album est id quod est primum et vnum in coloribus: non subdit quod [illegible] si omnia entia essent colores: entia utique essent quidam numerus. [illegible] haberent quaedam numerum. [illegible] quorum [illegible] esset numerus palam utique quia colorum et non supple aliquarum rerum existentium separatim: et ipsum vnum esset utique aliquid vnum. [illegible] subiiceret ipsi vni ut album: sic autem et si omnia supple entia essent melodiae essent utique numerus. [illegible] melodiarum essent equidem dicens aut aliquid [illegible] puta toni: sed numerus non esset substantia ipsorum. [illegible] ipsum vnum esset utique aliquid puta dicens cuius substantia non vnum. [illegible] quod ipsum vnum esset substantia sed dicens: sic autem utique et in sonis: puta si omnia entia essent soni essent utique entia quidam numerus elementorum. [illegible] et ipsum vnum esset elementum vocale. [illegible] quae est prima litterarum quatenus sine ea non possunt sonare aliae litterae: similiter et si supple omnia entia essent figurae rectilineae: tunc utique esset numerus figurarum quasi [illegible] ipsum vnum esset trigonum. [illegible] ut tradunt geometrae: est prima figura rectilinea [illegible] in triangulum [illegible] figurae rectilineae resoluunt: eadem autem est ratio et in aliis generibus: quia numerus vel ipsum vnum non esset substantia rerum: sed semper quaeritur aliquid substantiam ipsi vni vel numero.

Notandum quod nigrum est priuatio albi non quod sit pura priuatio sed tenebra. [illegible] tenebra nihil dicit positiuum: nigrum autem dicit aliquid positiuum [illegible] sit quaedam species coloris et [illegible] albo: utrumque autem [illegible] rum semper dicit aliquam naturam positiuam: sed pro tanto nigrum est priuatio albi quia participat minimum de luce quae est substantia colorum: et ideo comparatur ad album sicut defectus quidam eo modo quo coiter dicimus quod contrariorum alterum habet rationem priuationis et imperfectionis respectu alterius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare si in affectibus si in qualitate: si in quantitate: si in motu numeri sunt ut quippiam vnum. Atque numerus aliquorum est et ipsum vnum: quid vnum: sed non id est ipsius substantia et si substantiis profecto rem ita sese habere necesse est. Res enim eodem modo sese habet in vniuersis.

¶ Quare siquidem in passionibus et in qualitatibus et in quantitatibus: et in motu numeris existentibus: et vno aliquid in omnibus. Numerus est quorundam et ipsum vnum aliquid vnum: sed non haec ipsius substantia et in substantiis necesse est sic se habere. Sic enim se habet in omnibus.

¶ Infert conclusionem principalem dicens quod siquidem ita est supple in omnibus generibus puta in passionibus et in qualitatibus et in motu numeris existentibus et vno aliquo in omnibus: nam quae est quaerendum et ipsum vnum est aliquid vnum: sed non ipsius substantia. [illegible] in omnibus talibus numerus numerus et vnum: et ita quod numerus et ipsum vnum non sunt substantia aliorum: de quibus dicuntur: sed numerus dicitur de quibusdam rebus et ipsum vnum requirit aliquam naturam subiectam quae dicatur vnum: quia [illegible] sic est in aliis generibus necesse est et in substantiis similiter se habere: similiter enim se habet in omnibus ut praedictum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Patet igitur ipsum vnum in omni genere quandam esse naturam: et rei nullius proprius idipsum esse nam. Sed ut in coloribus vnum ipsum quaerere colorem vnum oportet: sic et ipsum in substantia vnum substantiam vnam quaerere oportet.

¶ Quod quidem igitur vnum in omni genere est quaedam natura et nullius nam hoc ipsum quod vnum palam. Sed sicut in coloribus colorem vnum quaerendum ipsum quod vnum: sic in substantia substantiam vnam ipsum vnum.

¶ Epilogat circa determinata dicens palam esse quod in omni genere est quaedam natura et nullius nam hoc ipsum quod separatum vnum. [illegible] in omni genere est natura aliqua de qua dicitur vnum non quod ipsum vnum sit ipsa natura: sed quia dicitur de ea. Sicut ergo in coloribus quaerendum est ipsum aliquid colorem vnum: sic et in substantiis supple quaerendum est substantiam vnam et ipsum vnum. Idest aliquam vnam substantiam de qua dicatur vnum.

Circa praedicta posset occurrere vnum dubium. [illegible] substantia quae est prima et mensura omnium substantiarum. Dicit autem quidam expositore et est [illegible] commentatoris in hoc [illegible] commento. [illegible] aliquid esse vnum primum substantiam quae sit mensura aliarum: et vult commentator quod illa sit deus vel primus motor. Sed haec expositio nulla est: tum quia non videtur habere intentionem. [illegible] quia sicut patet ex littera quaerit an in subiectis sit aliquid vnum quod sit mensura aliorum. an hoc sit ipsum vnum: et probat ex intentione contra platonem quod non sit ipsum vnum sed aliquid cui conuenit ipsum vnum sicut est in omnibus aliis generibus: et concludit in fine. [illegible] siquidem in passionibus et qualitatibus et quantitatibus ipsum vnum aliquid vnum: sed non hoc ipsius substantia et in substantiis necesse est sic se habere. Supra quam litteram ponit commentator verba praeallegata: sed si primus motor poneret mensura ipsius generis substantiae hoc ipsum vnum poneret mensura: quia primus motor propter suam summam simplicitatem multo verius est hoc ipsum vnum quam idea platonis: tum quia si sic ergo sicut in aliis generibus primum est aliquid illius generis: ita primus motor esset aliquid de genere substantiae: quod est erroneum. Quod deus non cadit in genere propter sui infinitatem. Quid igitur est mensura primus illius generis. Respondeo aliquid substantia illius generis prima cui conuenit vnitas sic. [illegible] primus motor est mensura intrinseca illius generis sicut nec aliorum.

Notandum quod quatenus primus motor est mensura extrinseca omnium aliquo modo est immediate mensura substantiarum quae sunt perfectiora entia quam accidentium quae sunt remotiora ab ipso. nullius tamen generis primus motor est mensura intrinseca. ¶ Tunc sequitur illa pars.

T.c.8. ¶ Sed aliquis ipsius vnū quid qđ est quodā modo significare parerex eo sane ꝙ sequitur pariter cū ente et non est in ullo eius modi predicamento: et non est in ullo neqꝫ in subā neqꝫ in qualitate: sꝫ perinde se habet ut id qđ est. Et hec etiā eo ꝙ nō insup quāqꝫ bō aliud predicat cū dicit bō ac vnus bō: sicut aliud predicat cū dicit bō et ens: neqꝫ ipsius esse qđ est preter subāꝫ uel quale: neqꝫ esse ipsum vnius est preter uel quale: nec quantū: neqꝫ esse ipsum vnius est preter ipsum vnius cuiusqꝫ esse.

¶ Quia vō vnū significat aliqualr vnū et ens ꝙ pala per assequi equaliter cathegorias: et ꝙ in nōsit in ullo vnitatꝫ neqꝫ in quid est: neqꝫ in quali: sꝫ se hꝫ sicut ens: et per hoc ꝙ vnus bō non predicat alterū ab hoīe aliquid: quē admodū necesse preter quiddā quale: et quā tum: et vni esse id qđ vnicuiqꝫ esse.

¶ Comparat adinuicē ens et vnus de quibus fecerat locus dicere. palā est: ꝙ idē significant aliqualr vnum et ens dicit aliqualr: ꝙ idem realiter nō tñ idē forma liter: ꝙ probat tripliciter. cum primo: ꝙ sicut ens nō est in aliquo predicamēto sed consequitur omnia: sic et vnū est in aliquo predicamento [illegible] dicit ꝙ supple vnum et ens idē significare per aliquid. dicit ꝙ supple vnum et ens idē significant per aliquid cathegorias .i. predicamenta. Et ꝙ non sequi equaliter cathegorias .i. predicamenta. Et ꝙ non sunt in ulla vna cathegoria ut nec in qđ est .i. in substa nec in quali: sꝫ sic se aliqualiter similr se habet sicut ens: ꝙ .i. non est in aliquo genere. cum 2° ꝙ sicut ens predicatur de natura omnium generum sic et vnum eorum de quibus predicatur: iō dicit ꝙ supple vnum et ens idem significant per hoc ꝙ vnus bō non predicat alterius aliquid ab hoīe et dicit non alterū .i. realiter: sꝫ alterū formaliter predicat: quēadmodū nec esse .i. ens sup. predicat aliquid preter quid .i. subam aut quale aut quātum.

Aduertendū est ꝙ non est omnino sīle de ente et de vno. nā ens predicat eandē naturā realr et formaliter omnium generum de quibus quidditatiue predicat. Vnū vō cū sit passio entis et cuiuslibet entis: sꝫ predicet eandē naturā realr: non tñ eādē formaliter tñ hoc sufficit ad intentionē philosophi: vnū et ens significent idē .i. realiter. cum 3° ꝙ vnum esse est esse vnicuiqꝫ. nam res sicut recedit ab vnitate: ita et ab entitate: iō dicit ꝙ et vni esse est id qđ vnicuiqꝫ esse.

Sed uidetur philosophus sibi repugnare. nā primo phisicorum probauit vnū et ens nō esse rerū substantiā: hic aūt dicit ꝙ non predicant aliā naturā ab his de quibus predicat. Dicendū ꝙ superius arguebat contra platonē: et uerū est ꝙ vnū et ens nō sūt substa rerum eo mō quo ponebat plato .i. per se existens separata. sic enī alia eēnt pōne sube per se subsistētes: nihilominus tñ ens et vnū significant subam rerū sm viam philosophi nō ꝙ sint aliqua separata sꝫ existunt sm eē in ipsis singularibus: sꝫ per intellectū abstrahunt: abstrahentiū aūt non est mendacium 1° phisicorum [illegible].

T.c.9.

Cap. IIII.

Odo aūt ipm vnū ac multa plurib' opponunt: quoꝝ vno mō ipm vnus multitudoqꝫ opponunt: ut indiuisibile ac diuisibile. Qđ est enī aut diuisum aut diuisibile: ad multitudo dicit quedā. Qđ vō est indiuisibile aut nō diuisum: id dicit vnum.

¶ Opponunt aūt vnū et multa sm plures modos. Quoꝝ vno vnū et multitudo vt indiuisibile et diuisibile. Qđ quidem enim diuisum aut diuisibile multitudo quedā dicit. Indiuisibile vō aut non diuisum vnum.

¶ Postqꝫ phus determinauit de vno in se et absolute: nunc determinat de ipso vno in cōparatione ad suū oppositū qđ est multa. Circa qđ duo facit. ꝙ primo describit eoꝝ mutuā oppositionē. 2° exponit eoꝝ multiplicē acceptionē. 2° ibi. Est aūt vnum qđ. Prima in tres. primo ondit sm qđ est accipiēda oppositio inter vnū et multa. 2° ad qđ genus oppositionis ista oppositio reducat. 3° remouet quādā dubiū. 2° ibi. Cum ergo opponen. 3° ibi. Dicit aūt ex 3ria. Dicit ergo ꝙ vnū et mlta opponunt sꝫ plures modos dīi vno. Lmō opponunt vnū et plura ut indiuisibile et diuisibile: qđ declarat .i. ꝙ illō qđ est aut diuisū .i. actu aut diuisibile .i. potentia multitudo quedā dicit: indiuisibile vō aut nō diuisum vnū sup. dicit. Et quo patet ꝙ sꝫ vnus et multa pluribus modis opponunt: ut dicet infra. vnū tñ nō sicut indiuisibile et diuisibile opponunt.

Notādū ꝙ ea que sūt diuisa actu euidens est ꝙ mlta sīt: diuisibilia aūt faciliter ut sūt mlta humida put aer et aq et h° quenusi appropinquāt diuisioni pter facilitatē et aptitudinē ad posse diuidi quādā multitudinē ipomāt: vñ dicim' multā aquā et multū aerē: et sic de aliis. Deinde cum dicit.

¶ Cum igit oppositiones quatuor modis sumantur: et horum alterū uti priuatio dicatur: erunt hec profecto contraria: et neqꝫ ut contradictoria: neqꝫ ut relatiua.

¶ Quoniā ergo quatuor modis oppositiones dicuntur: et horū sm priuationē dicitur alterum: contraria utiqꝫ erunt: et neqꝫ ut contradictio: neqꝫ ut ad aliquid dicta.

¶ Ondit quo gñe oppōnis vnū et mlta opponunt. dicit ꝙ cū oppōnes dicant quatuor modis ut patet ex 5° huius. et horū alterū dī sm priuationē: manifestuꝫ est ꝙ 3ria utiqꝫ erunt. .i. vnus et multa uel indiuisibile et diuisibile et nec ut 3dictio nec ut ad aliquid dicta.

Notādū ꝙ vnus et multa non opponunt 3dictorie: ꝙ nec vnū nec multa pōt dici de non ente patet: et tñ de ente sine de nō ente semper est uera altera pars 3dictionis: itē: altera pars 3dictionis est pura negatio: sꝫ vnū et multa utrunqꝫ dicit aliquid positiuū: sic patet ꝙ vnus et mlta nō opponunt relatiue: sꝫ ut sic dicunt absolute et ad se: nō et opponunt ꝑe ut priuatio et habitus. nā priuatio formalr nihil ponit: sꝫ vnū et mlta utrūqꝫ dicit formalr aliqd positiuū ut id dictū est: quare relinquitur actu: ꝙ si opponunt opponunt ut 3ria: nō enī sꝫ ples ꝙ quatuor spēs oppōnis.

Notādū ꝙ licet vnū et multa diuisibile et indiuisibile: ut sic nō opponunt mō relatiuo: nihilominus tñ sm ꝙ hñt rōne mensure et mensurati vnū et multa indiuisibile et diuisibile utrūqꝫ opponuntur modo relatiuo. Deinde cum dicit.

¶ Dicit aūt ipsum vnus ac declaratur ex ipso suo cōtrario: ex diuisibili indiuisibile propterea ꝙ multitudo magis sensibilis est: et diuisibile qꝫ indiuisibile ipsum. Quare multitudo prius est ob sensum ipso indiuisibili rōne.

¶ Dicit aūt ex cōtrario et ostenditur ipsum vnū ex diuisibili indiuisibile ppter magis sensibiles multitudinē eē et diuisibile qꝫ indiuisibile. Quare rōne prior multitudo indiuisibili pp sensus.

¶ Remouet quādā dubiū. diceret enī ꝙ vnus se hꝫ ad multa ut indiuisibile ad diuisibile. cū igit indiuisibile sit quedā priuatio diuisibilis: et priuatio sit nā posterior habitu. sequit ꝙ vnū sit posterius multitudine: et tñ superius dictū est ꝙ vnus est pri' ex quo et per qđ cognoscit multitudo: ad qđ respondet. dicit ꝙ ipm indiuisibile et vnū di. .i. cognoscit et diffinit et ostēdit ex suo cōtrario et ex ipso diuisibili: et hoc supple pp magis esse sensibile ipsam pluralitatē ꝙ supple vnū et diuisibile ꝙ indiuisibile: ꝙ .i. ipsa pluralitas est prior indiuisibili nō sm naturam sed sm sensum.

Notādū ꝙ ut frequenter ea que sunt priora et magis nota sm nām sunt minus nota et posteriora quo ad nos. Unde p° phisicorum dicit ꝙ cōfusa et cōposita quatenus cadūt sub sensu pus sūt nobis nota: simplicia vō sunt nobis posterius nota: sꝫ sūt simpliciter et sm nām notiora. sic in proposito: sꝫ sm nām et simpliciter ipm vnū sit prius notū ꝙ pluralitas: nō tñ quo ad nos: et iō ipsuꝫ vnū ex priuatione .i. ex diuisione multitudinis diffinit et cognoscit: ut hic dicit phs quatenus ipsa pluralitas et diuisibile est magis sensibile ꝙ ipm vnum et indiuisibile. Deinde cū dicit.

T.c.10. ¶ Est aūt ipsius quidē vnius: et ut in diuisione cōtrariorū descripsim' ipm idē et simile atqꝫ equale. Multitudinis aūt ipsuꝫ diuersum et dissimile et inequale.

¶ Est aūt vnius quidē sicut et in diuisione 3riorū descripsim' idē: et sile: et equale. Pluralitatis vō diuersum et diuisibile et inequale.

¶ Exponit ipsius vnius et multi multiplicē acceptionē. Circa qđ duo facit. p° distinguit vnum et multa in suas ptes. 2° exequitur determinādo de ptibus. 2° ibi. Dicto vō codē. Dicit ergo ꝙ sīc descripsimus in diuisione 3riorū .i. in 5° huius. ipsius vnius est idem et simile et equale supple sicut ptes eius. nā idē est vnus in suba. et sīle vnū in qualitate: equale aūt vnū in quātitate: pluralitatis vō sunt sup. partes diuersum: dissīle et ineqle que sunt 3ria pdictis. Deinde cum dicit.

¶ At qui cū multipliciter idem dicat: vno quidem modo numero: interdū dicimus ipsuꝫ.

¶ Dicto vō eodem multipliciter: vno quidem mō sm numerū: ꝙ dicimus aliquando ipm.

¶ Exequit determinando de ptibus. Circa qđ duo facit. p° determinat de ptibus vnius. 2° de ptib' multitudinis. 2° ibi. Quare palam qđ diuersum. Prima in duas. ꝙ p° ostendit quot modis dī idem. 2° quot modis dī simile. 2° ibi. Similia vō. De eiū vō nō pseqt: cuius ratio assignat ut dicebat 5° huius. nā ꝙ modi eius sunt ignoti: uel ꝙ nō habet aliquos modos sm quos diuidit in suas species. Prima in tres sm tres modos. Primus est idē nūo et subo. Scds est idē nūo et spēe. Tertius est idē spēe tm. 2° ibi. Hec aūt si rōne. 3° ibi. Ampli' aūt si rō. Dicit ꝙ ipso codē dicto multipliciter vno qđē mō dī idem sm nūm: puta que sunt idē subiecto eūo ꝙ nō sūt vnū sm rōne: ut albū et musicū: puta si idē homo sit alb' et musicus. et subdit ꝙ tale idē sm nūm dicimus aliquando ipm puta si dicat ꝙ hō est ipm albū uel ipm musicū. [illegible] idē suppositū: et ideo [illegible].

¶ Alio vō modo et ratione sit et numero vnū: velut tu et forma et materia idem: eo qđ tu te ipse: et vnum.

¶ Hoc aūt si rōne et numero vnum fuerint tu tibi ipsi: et specie et materia vnum.

¶ Ponit 2m modū dicens ꝙ hoc aūt .i. alio mō dī idē si fuerit vnū rōne et nūero ꝙ [illegible] [illegible] vnū et spēe et mā et spēe .i. nā specifica et mā .i. in supposito et indiuiduo. Deinde cum dicit.

¶ Preterea si ratio prime substantie vna sit: velut linee recte equales sunt eedē: et equalia item quadrata: et tamen sunt plura verum equalitas in ipsis est vnitas.

¶ Amplius autem si ratio prime substantie vna fuerit: ut equales linee recte eedē et equalia et ilagonia et tetragonia: et etiam plura. Sed in his equalitas vnitas.

¶ Ponit 3m modū dicens ꝙ amplius aūt sup. dicit idē si rō .i. specifica prime substantie .i. suppositi particularis fuerit vna sꝫ sup. suppositum non sit vnum ut que sunt vnū spēe differunt tñ nūo ut equales linee eedē et equalia ilagonia et tetragonia .i. quadrata: et etiam plura: sed in his equalitas est vnitas.

Notandū ꝙ phs ponit duo exempla: vnū exemplū sm qđ illas que ponit ꝙ causas esse rerū substātias. sic enī plures linee recte essent quasi plura supposita substantie cōuenientia in vna aliqua specie: puta in vna aliqua mēsura cōmuni si sint equales: ꝙ sm hunc modū multe linee recte et equales eēnt diuersa supposita nūo idē tñ in vna rōne specifica: sic et plura tetragonia .i. figure habētes quatuor angulos: et sic ilagonia .i. equales angulos [illegible] ta plura quadrata equalia in quātitate: et eiūs angulos habētia dicūtur idē sīc mēsura ꝙ cōsistit et in eis eādē specifica vnitas: sꝫ sint nūo differentia. Deinde cū dicit.

T.c.11. ¶ Similia vō dicuntur si nō simpliciter quidem eadē sint: neqꝫ sm subam nō differant subiecta sint tñ eadē forma: ut quadratū mai' sile est minori: et inequales recte linee. Hec nāqꝫ similes quidem sunt: eedē aūt absolute non sunt.

¶ Similia vō si nō sunt eadē simpliciter entia: nec sm subam in differētia subiectum: sed sm speciem eadem sunt: ut maius tetragonū minori simile: et inequales recte. Hec nāqꝫ similes quidem: eedem vō simpliciter non.

¶ Ostendit quot modis dicit sīle et ponit quatuor modos sīlis. Scds est ibi. Alia aūt. Terti' ibi. Alia si sīt. Quart' ibi. Alia si plura. Dicit ꝙ sīlia vō dicunt vno mō sīno sunt eadē simpliciter entia idē sm spēm substantie: nec sunt in diffā sm subam subiecti .i. ꝙ nec sunt eadē in supposito: sunt vō eadē sm spēm .i. qualitatis ut maius tetragonū minori sīle .i. minori tetragono que .i. anguli et latera eoꝝ sunt pportionalia.

Notādū ¶ Ubi vnitas fm rem: ibi ens: qđ vo est vnitas nō fm rem: sed fm rōnē: patet pōt ōia illata ad vnū referri: q̄ q̄ dicūt ens: vnū: aliq̄ dicūt esse: illata ad vnū referri: q̄ q̄ dicūt vnū: aliq̄ dicūt esse: ¶ Ens ē vnitas equalitas ē tetragona equalitas ē linea recta: ¶ Quēdā ēnā si candē habeant formā: in qui bus gñālio sit atq; remissio: t nō magis neq; minus talia sint: similia sane dicuntur.

Notādū ens ē ab ente modos dicēdi: q̄ enī quādā dēr ī modo dicēdi: q̄ enī quādā sunt t ī rē: ut ens fundāt in rē: ubi est vnitas substātie et aliqua mō vnitas qualitatis ē q̄titatis: ī illa vnitate ostendunt a pōt. La illa t nō a q̄titate: sed ī ipsa q̄titate: ubi est vnitas substātie: ibi est idēitas ē eadē substātie diuersitatis: ē ī bene ait pho q̄ illa ens sunt ea que nō sūt eadē simplr: entia. Ens spēz substā tie nec ī ordine fm substātiā. ē fm suppositā sed sic ea dē fm spēm. Equalitas ut tetragona inequalis ē linee recte inequales ut pedibus est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quēdā ēnā si candē habeant formā: in qui bus gñālio sit atq; remissio: t nō magis neq; minus talia sint: similia sane dicuntur.

¶ Alia si candē spēm habentia in quo maius t minus sit: nec maius sit nec minus.

¶ Ponit 1m modū dicendi: q̄ alia autē dicuntur similia si habentia idem participatum eadem speciem quālitatis puta albedinē in quibus sit magis t min⁹. Idest que qualitatem possit suscipere magis t minus: pta tamen nec sint magis nec minus ita q̄ participent dictā formā in equali grado. puta duo alba equaliter intensa sic enim dicentur similia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quēdā simp si affect⁹ qđē sit idē vnusq; spe cies magis aut minus: ut alia sint velut alba: si milia dicunt eē: ppterea qđ ipoz forma ē vna.

¶ Alia si sit eadē passio t vna specie albū ualde t min⁹ alba dicunt eē: q̄ vna spēs ipsorū.

¶ Ponit 2m modū dicendi: q̄ alia dicunt eē silia si sit vna t eadē passio in spē ēntis q̄ participāt illa fm magis t minus ut sint ens silia: q̄ est vna spēs. i. vna q̄titas spēi q̄ participāt fm magis t min⁹. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sunt t quę similia dicunt si plura eadē habeāt q̄s diuersa aut simpliciter: aut ea quę sūt in promptu ut stagnum argento simile dicitur: aut ignis aureo q̄ratione est si mile.

¶ Alia si plura bñt eadē q̄s alia: aut simplr: aut quę in pōpinqui stagnū argento: aut ro ignis: aut rubicundum: aut ruffum.

¶ Ponit 3m modū q̄ alia simplr dicunt silia si bñt plura eadē simpliciter. Lmō pp cōuenientia in vna quali tate vel spē vt in pluribus puta si cōueniant in pluribus q̄ colorantur: t hoc aut simpliciter. Lfm rem: aut que in promptu. Lipsū ad ea que in promptu apparet nō esse ut stagnū ē argento: sed ille argento quatenꝰ in pluribus cōuenient: t ille ignis est similis auro: aut ea rubeum dicunt sup illis ito mō. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare patet diuersum quoq; atq; dissimile pluribus dicimodis: atq; ipsum quidē ali ud t ipsum idem opposito mō se bñt. Quapropter oē quodlibet aut aliud est: aut idem.

¶ Quare pāt ī diuersum t dissimile multiplicat dicit: t hoc quidē aliud oppositez idē. Propter qđ omne ad omne aut idē aut aliud.

¶ Dicit determinat oē pbꝰ multitudinis. Circa qđ duo facit. 1° determinat de dissimili t oē diuerso. 2° de illis facit. 1° determinat de dissimili t oē diuerso. 2° de illis ferendis. 1° ibi. ¶ Alia vo t diuersa.] Prima in duas. 1° ponit modos diuersitatis. 2° removet dubiū circa dicta. 1° ibi. ¶ Diuersum igit.] Prima in tres fm tres modos. Scdo ponit ibi. ¶ Hoc aūt.] Tertio ibi. ¶ Dicē igit.] Circa primū duo facit. 1° ostendit q̄ diuersum t dissimile dicunt multipliciter. Rō huius est: q̄ dissimile et diuersum opponunt sibi inuicem ostensum est idē t ille dicunt multipliciter. sequit q̄ diuersū et dissimile multipliciter dicant. Nā ut habet 1° topicoꝝ qui vnū oppositoꝝ dicit multipliciter t reliquū. subdit 2° modos diuersi. q̄ hoc quidē dicit diuersum qđ est aliud oppositez. i. per oppositū ad idē. quapropter oē ad oē. ¶ Separatā aut est idē aut aliud: sic quidē dicebat omne qđ est ipsum: ipm aūt est relatiū idē ritatis sicut diuersum est relatiua diuersitatis: et ideo omne ad omne relatum aut est idē aut diuersum.

Notandum q̄ modoo ipsi⁹ dissimilis pōt determinari pp hoc tonez: q̄ faciliter appareat quō modi dissimilis sumendi sunt per oppositum ad modos similis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Illud autez dicit: si materieo t rō nō sit vna. Quocirca ni eo t propinquus diuersus.

¶ Hoc autem si nō tm̄ t ratio est vna. Qua propter tm̄ t propinquus diuersus.

¶ Ponit 1m modū dicendi: q̄ hoc aūt. i. alio mō dicunt hoc esse diuersa si mā. i. suppositū t rō supple talis indiuidualis nō sit vna: t hoc mō sunt diuersi: nisi duo indiuidua sub diuersis speciē t in propinquis: tibi ea dicuntur t nō ea diuersa. i. t. r. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Tertiū vo ut ea quę i ipso sit mathematicis.

¶ Tertium autem ut quę in mathematicis.

¶ Ponit 3m modum dicendi: q̄ 3m aūt. i. 3° mō dicunt aut que in mathematicis puta si lineę inflexe dicā tur diuerse: t sīr de aliis huiusmodi. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Diuersum igit aut idē pp hoc oē ad oē dicitur: qđ vnū atq; ens dicit. Nō enī ipli⁹ euidēt est tradicio. Quapropter nō dicitur in hisce quę non sunt: ipsum vo non idē dicit: de ijs autem dicit vniuersis quę sūt. Aut enī vnū est: aut nō vnū aptū ens eē ac vnū. Diuersum igit atq; idez hoc opponunt pacto.

¶ Diuersum qđē igit aut idē per hoc ad oē dicitur quecūq; dicunt ē vnū t ens: nō enī ōpositio est eis idē. Quapropter nō dē in nō ens bus nō idē aūt dē. In ens bus vo oib⁹ dē. Aut enī vnū aut nō vnū aptū natū t ens t vnū. Diuersum qđē igit t idē ita opponuntur.

¶ Remouet dubium circa dicta: dicit est enī q̄ omne ad oē cōparatū est idē aut diuersum. posset q̄s dubitare an hoc esse uerū: an nō: enīs⁹ sicut in ens bus nō remouet dicere diuersum q̄dē igit aut idem pp hoc oē ad quecūq; dicunt ē vnū t ens: q̄ non sup. est uerū in nō ens bus. Cuius rām subdit nō enī est pro dicto euidēt ī ipli⁹. i. q̄ idē t diuersum nō opponuntur dictorie q̄ in ens bus uere uerū est q̄ semp alterq; est uerū de ens q̄ oē nō ens. ideo subdit quapropter sup. idē t diuersum nō est in nō ens bus nō enī opponunt dictorie ut dictū est sed priuatiue nō idē aut q̄ opponit diuerse ipsi eidem dicit sup. oe nō ens. Est subdit in ens bus vo oib⁹ dicit sup. idē t diuersum aut enī vnū aut nō vnū aptū natū est t ens t vnū. q̄ oē ens t vnū in se si cōparet alteri: aut est vnū sibi t tale ens idem: aut non est aptum natum esse vnum sibi: t tunc erit diuersum. Concludit ergo q̄ diuersum quidem igitur t idem ita opponuntur ut dictus est.

Notādū q̄ idē t diuersum frequēter loquēdo solū sunt in genere substātie. nā vnus in substantia est idē: et ens dē dorem. substātie ad essentiā cuiuslibet entis sic oē ens omni ente cōparatum aut est idem aut diuersum. ¶ Deinde cum dicit.

T.c.12. ¶ Differētia vo t diuersitas aliud est. Diuersum enī t id a quo est diuersum nō est necesse aliquo diuersum. Dē enī aut diuersū est aut idē q̄ quid sit ens. At id qđ differt ab aliquo sane differt: quare necesse est idē quid esse quo differūt: hoc aūt idē genus est aut spēs. Dē enīs qđ differt: aut gñe aut specie differt: at gñe qđē differūt eaīa quoꝝ non est color: neq; mutua generatio. Ut ea quoꝝ est alia prędicamenti figura. Specie aūt ea quorum genus est idem. Genus vo dicitur: quo ambo ea quę differunt idem per substātiam esse dicuntur.

T.c.13. Quare contraria sunt differentia: t cōtrariae as est differētia quędam.

¶ Differentia vo t diuersitas aliud. Diuersum enī t a quo est diuersum non necesse aliquo esse diuersum. Omne nāq; aut diuersuz aut idē quodcūq; est ens: differēs vo ab aliquo aliquo sane differt. Quare necesse ipsum idem aliqđ esse quo differūt. Hoc aūt idē ipsum genus aut spēs. Dē nāq; differens differt aut gñe aut specie. Genere qđē quoq; nō est cōmunis māsuetudo gratio adiuuet aut quorūcū qz alia figura cathegorię. Specie vo quoq; idē est genꝰ: dē aūt genꝰ ipsum qđ ambo idē dicunt fm substantia. ¶ Contraria vo differentia sunt t contrariae as est differentia quędā.

¶ Determinat de differentia. Circa qđ duo facit. 1° determinat de differētia gñali cōparando differētia ad diuersum. 2° specialiter agit de quadā specie. ibi. Loc p̄ rietate. nā proprium est quędā alter bus bñt spāliter differentiā. 1° ibi. ¶ Cum aūt differre cōtingat.] Prima in duas. 1° cōparat differentia ad diuersum. 2° ostendit q̄ differentia nō est diuersum. 2° ibi. Cu aūt hoc bene.] Dicit ergo primo indicatiue. 2° ibi. Cu aūt hoc bene.] Dicit q̄ cum dictū est diuersum et differens nō esse idem: nō sequitur q̄ differens sit diuersum. Quia diuersum et differens nō sunt idem: sed ea que sunt idem sunt diuersa. Et ideo dicit q̄ cum aūt hoc bene dictum sit: q̄ diuersum et differens nō sunt idem: nō tamen

¶ Postq̃ pbo determinauit de differentijs ghalib⁹ nunc determinat de virtute que est qualitas obia. Circa qđ duo facit. p⁹ ostendit q̃ virtus est maxima obia. 2° in quo facit. Diuidit virtutes in suas species. 2° determinat de eis. Circa pmu duo. p⁹ ostendit q̃ virtus est maxima obia. 2° ostendit q̃ virtus est maxima obia. ¶ Dicit ergo. Quia ex dictis. ¶ Patet in ouis. p⁹ determinat de virtute q̃ est maxima obia. 2° ostendit q̃ virtus est maxima obia. ¶ Dicit. Quia vo extr. ¶ Patet in ouis. p⁹ ostendit q̃ virtus

Notandum [illegible]

Contraria vero cōtraria per hec q̄ dicunt priuationem ex eo q̄ faciunt aut apparent q̄ habent priuationem ex eo q̄ sunt accepciones aut sunt effectiua aut abiectiones horum aut aliorum contrariorum.

¶ Alia autem cōtraria secundum hoc dicuntur: hoc quidem per habere: illa vero per facere: aut factiua esse. Alia autem per acceptiones esse et abiectiones horum aut aliorum contrariorum.

C Ostendit quod [illegible]

C Si igitur oppositiones sunt contradictio priuatio cōtrarietas et relatio. Atque harum prima est contradictio: et cōtradictionis nullum est medium. Sit autem ut inter contraria sit aliquod medium: patet contradictionem idem atque contrarietatem non esse.

¶ Si ergo opponuntur contradictio priuatio contrarietas et ad aliquid. Horum autem primum cōtradictio. Cōtradictionis autem nihil est medium. Cōtrariorum autem cōtingit. Quod quidem non idem contradictio et contraria palam.

C Comparat [illegible]

Notandum [illegible]

C Priuatio vero quedam est cōtradictio: aut enim id q̄ omnino habere nequit: aut id q̄ non habet aptum est tamen habere priuatum est: aut omnino aut ex parte aliqua definitum. Jam enim multis hoc dicimus modis sicut in aliis locis distinximus. Quare priuatio quedam est contradictio: aut in potentia definita: aut comprehensa cum susceptiuo.

¶ Priuatio vero cōtradictio quedam est: aut enim q̄ impossibile est totaliter habere: aut si q̄ aptum natum habere nō habeat priuatum: aut totaliter: aut aliqualiter determinatum est. Multipliciter enim iam hoc dicimus: sicut diuisum est a nobis in aliis. Ergo priuatio quedam est contradictio: aut in potentia determinata: aut concepta cum susceptiuo.

C Comparat priuationem ad contradictionem [illegible]

C Quocirca contradictionis quidem medium non est: priuationis autem alicuius est. Omne enim equale est aut non equale. At nō omne equale est aut inequale nisi in eo dumtaxat q̄ est susceptiuum equalitatis.

¶ Quapropter cōtradictionis quidem nō est medium sed priuationis alicuius est. Equale namque aut nō equale omne. Equale vero aut inequale nō omne sed solum in susceptiuo equalitatis.

C Concludit quandam cōclusionem ex predictis dicens quapropter [illegible]

[illegible]

Notandum [illegible]

T.c. 16. C Quod si generationes ex cōtrariis in materia fiunt: forma autem sunt: formeque habitu aut ex aliqua forme priuatione: patet omnem quidem contrarietatem priuationem quandam esse.

¶ Si itaque generationes ipsi materie ex cōtrariis fiunt: aut ex specie et ex speciei habitu aut priuatione aliqua speciei et forme palam q̄ contrarietas priuatio quedam: et utique omnis.

C Probat quod fuit dictum [illegible]

C Priuationem autem nō omnem fortasse contrarietatem esse. Et causa est in promptu: fieri enim ut id q̄ caret multipliciter sit priuatum. Contraria namque sunt e quibus extremis mutationes fieri solent.

¶ Priuatio vero non omnis forsan contrarietas. Causa vero quia multipliciter contingit priuari priuatum. Ex quibus enim permutationes extremis contraria.

C Ostendit q̄ nō omnis priuatio sit cōtrarietas [illegible]

[illegible]

C Patet et per inductionem: omnis enim contrarietas alterius contrariorum priuationem habet: sed non omnis similiter. Nam inequalitas equalitatis: dissimilitudo similitudinis: vitium virtutis priuatio est ut prius.

¶ Palam autem et per inductionem. Omnis enim contrarietas habet priuationem alterius contrariorum: sed non similiter omnia. Nam inequalitas equalitatis: dissimilitudo similitudinis: et malitia virtutis.

C Probat [illegible]

C Differt autem ut diximus. Aliud enim priuatum dicitur si solum careat. Aliud si quis aptum est habere non habeat ut in etate aliqua ut in aliquo: aut precipuo: aut omnino.

¶ Differt autem ut dictum est: hoc quidem enim si solum priuatum hoc autem si est aut quando in quo ut in etate aliqua aut principali aut omnino.

C Probat quoddam suppositum [illegible]

C Quocirca quorundam est medium: et neque bonus homo est neque malus. Quorundam nō est: sed sit aut par aut impar necesse est. Postrema sunt que definitum subiectum habent: que nō habent. Quare per priuationem semper contrariorum alterum dici patet.

¶ Quapropter horum quidem est medium: sed neque bonus homo nec malus: aliorum vero nō est.

Bo necesse est esse aut parē: aut imparem. Simplime alia quidē habē suppositū oppositū alia uō. Quare palam q̄ semp unū alia uō. Et alterū oppositū dicitur sm̄ positionē.

C Et sic patet solutio quarti argumenti. Dicendū quoq̄ q̄ licet aliquis sit bonus in fine q̄ fuerit ostentatione inducatur in hoc q̄ sit q̄ fuerit ostentatione inducatur in hoc q̄ sit bonus. Et tamen ille actus est malus. Ad cuius euidentiā sciendū est q̄ bonū malum. aliquo modo dicitur de actu. Et aliquo modo de habitu. Et actus quidē dicitur bonus uel malus ex fine. Habitus uō ex obiecto. Et quia finis est ultimū in operabilibus. Ideo ille actus dicitur bonus uel malus. qui habet finem bonum uel malum. Obiectum uō est quod primo intendit. Et ideo ille habitus dicitur bonus uel malus. qui habet obiectum bonum uel malum. Et quia finis est ultimū in operabilibus. Ideo ille actus dicitur bonus uel malus. qui habet finem bonum uel malum. Obiectum uō est quod primo intendit. Et ideo ille habitus dicitur bonus uel malus. qui habet obiectum bonum uel malum.

Notandū ... Notandū ... Notandū ...

C Et sequit de pdicta. Circa q̄s duo facit. p̄ primo tractat oōbationē de oppositione equalis ad magnū t paruum. 2° aliā oōbationē de oppositione uni ad multa. 2° ibi. Sed aūt t de uno. ¶ Prima in duas. q̄s p° circa hanc oōbationē, pcedit arguēdo. 2° determinādo. 1° ibi. Restat igit. ¶ Prima in duas. p° arguit q̄ equale opponit aliquo mō magno t paruo. 1° arguit ad aliā pte. q̄. Nō opponitur eis pria. 2° ibi. Sed accidit. ¶ Prima in tres fm tres rōnes quas adducit. 2° ponit ibi. Amplius inequali. 3° ibi. Et oōbatio tua uat. ¶ In p° q̄s incidit talē rōnē. Illa oīctione. utrū. solū uenit in oppositione sed hac oīctione. utrum utrum in his mixtis. Equali magno t paruo. q̄ illa tria opponant. Circa illā rōnē sic procedit. q̄s p°. ponit maiorem. 1° addu ibi minorē t cōcludit cōclusionē. 2° ibi. Si itaq. ¶ Prima in duas. p° declarat illā maiorē explanter. 2° declarat cā a priori t a cā. 2° ibi. Sed hoc inde uenit. ¶ Dicit ergo q̄ utrum enī hac oīctione utrū oīctionis semp. i. utrum in oppositione ut utrū aliquid supple sit album t nigrum que sunt cōtraria t utrum sit album aut non album que sunt pradictoria. utrum vō sit aliquid homo aut albū non oīctionis nīsi ex suppositione supponendo. f. q̄ aliquid nō possit esse homo t album quasi homo t albū cēnt opposita. t tunc querentes utrum. f. aliquid sit homo uel album est supple simile: ut si queratur utr̄ uenit Cleon aut socrates supponēdo. f. q̄ non uenīāt ambo simul: sed hoc non est p̄s necessitate in aliquo genere q̄ sup plic in oppositis in quibus de necessitate querēdo utrum hac oīctione utrum. ¶ Deinde cum oīcit.

C Sed t hoc illūc est. pfectū. Sola enī opposita nequeūt simul eē. Quo t hic utiuntur cum interrogat uter accessit. Nam si simul accedē

Um aūt unū uni. f. sit dubitauerit q̄spiā quonā mō opponunt unum t multa: t cōle aduersat magno ac puo.

¶ Quoniā aūt unū uni contrarium est dubitabit aliquis quomodo opponuntur unum t multa: t equale magno t paruo.

C Posīq̄ pbo determinauit de nā priarū. Nunc determinat quedā dubia orta ex predicto. Circa q̄s duo facit. Primo ponit dubia. 1° ex quit de ipsis. 2° ibi. Utrū enī. ¶ Dicit ergo q̄ qui unū uni est pri: ut pote ostensum fuit: habit aliqua quo opponit unus t multa: cuius supple multa opponant pauca: t sīr quē equale opponit magno t puo. Videt q̄ ex dictis hic in stantia q̄ contra eū q̄ dicit multa q̄ equale videt opponi unū. f. pria est. t pauca. t nō uni. nā multa pria sunt uni t pauca. cōle vō magno t paruo. ¶ Deinde cum oīcit.

C Ipsum enim utrū dicere semp in oppositione solemus: uidelicet utrū sit albū an nigrum: t utrū albū sit an nō albū. Utrū aūt hō sit an albū nō dicimus uidelicet ex suppositione: quērētes de eo uter accessit: cleon ne an callias. Et nō nece est ullo in gne hoc pacto interrogare.

¶ Utrū enī semp in oppositione dicim̄ aut utr̄ albū aut nigrū: t utrū albū aut nō album: t utrū vō hō aut albū nō dicim̄ nisi ex suppositione: t quērēs ut utrum uenit Cleon aut Sor. sed nō necesse est in uno aliq̄ gne hoc.

C Et sequit de ꝑdicta. Circa q̄s duo facit. p° primo tractat oōbationē de oppositione equalis ad magnū t paruum. 2° aliā oōbationē de oppositione uni ad multa. 2° ibi. Sed aūt t de uno. ¶ Prima in duas. q̄s p° circa hanc oōbationē, pcedit arguēdo. 2° determinādo. 1° ibi. Restat igit. ¶ Prima in duas. p° arguit q̄ equale opponit aliquo mō magno t paruo. 1° arguit ad aliā pte. q̄. Nō opponitur eis pria. 2° ibi. Sed accidit. ¶ Prima in tres fm tres rōnes quas adducit. 2° ponit ibi. Amplius inequali. 3° ibi. Et oōbatio tua uat. ¶ In p° q̄s incidit talē rōnē. Illa oīctione. utrum. solū uenit in oppositione sed hac oīctione utrum utrum in his mixtis. Equali magno t paruo. q̄ illa tria opponant. Circa illā rōnē sic procedit. q̄s p°. ponit maiorem. 1° addu ibi minorē t cōcludit cōclusionē. 2° ibi. Si itaq. ¶ Prima in duas. p° declarat illā maiorē explanter. 2° declarat cā a priori t a cā. 2° ibi. Sed hoc inde uenit. ¶ Dicit ergo q̄ utrum enī hac oīctione utrū oīctionis semp. i. utrum in oppositione ut utrū aliquid supple sit album t nigrum que sunt cōtraria t utrum sit album aut non album que sunt pradictoria. utrum vō sit aliquid homo aut albū non oīctionis nīsi ex suppositione supponendo. f. q̄ aliquid nō possit esse homo t album quasi homo t albū cēnt opposita. t tunc querentes utrum. f. aliquid sit homo uel album est supple simile: ut si queratur utr̄ uenit Cleon aut socrates supponēdo. f. q̄ non uenīāt ambo simul: sed hoc non est p̄s necessitate in aliquo genere q̄ sup plic in oppositis in quibus de necessitate querēdo utrum hac oīctione utrum. ¶ Deinde cum oīcit.

C Et sic patet solutio quarti argumenti. Dicendū quoq̄ q̄ licet aliquis sit bonus in fine q̄ fuerit ostentatione inducatur in hoc q̄ sit q̄ fuerit ostentatione inducatur in hoc q̄ sit bonus. Et tamen ille actus est malus. Ad cuius euidentiā sciendū est q̄ bonū malum. aliquo modo dicitur de actu. Et aliquo modo de habitu. Et actus quidē dicitur bonus uel malus ex fine. Habitus uō ex obiecto. Et quia finis est ultimū in operabilibus. Ideo ille actus dicitur bonus uel malus. qui habet finem bonum uel malum. Obiectum uō est quod primo intendit. Et ideo ille habitus dicitur bonus uel malus. qui habet obiectum bonum uel malum.

¶ Cuiscūq̄ aūt ens t uni conuertuntur. Et ideo sicut ens dicit aliquid substantiale t accidentale. Ita unum dicit substantiale t accidentale. Substantiale quidē unum dicit indiuisum in se t diuisum a quolibet alio. Accidentale uō unum dicit indiuisum in se t diuisum a quolibet alio. Et ideo unum dicit substantiale t accidentale. Substantiale quidē unum dicit indiuisum in se t diuisum a quolibet alio. Accidentale uō unum dicit indiuisum in se t diuisum a quolibet alio

magno q̄ paruo aut paruo q̄ magno aut̄ q̄ equo nec ei⁹ est p̄positio. Quapropter ¶ ad ultimū q̄ dicit. Aut sicut vo non recte fac aut illi⁹ q̄ cale an mā" aut aut̄ ē equale aut minus h̄ sup respectū mīi vltop ē aut̄m.

¶ Refutat̄ aut ut̄ negationes opponant ut p̄positiones. Illarū ḡ aut̄ negatio non cō dicit. Quod enī ē magno magis aut par. Ambo⁹ igit negatio p̄ponit̄. Quapropter ad ambo⁹ utrum scilicet aut alterum vo non: ut utrum maius aut equale aut utrum equale aut minus. Sēp sumpt̄ ista.

¶ Solet autē dici. Circa q̄ quis facit. p̄mo ex p̄ce dicēs aliter q̄ equale opponi magno ⁊ paruo aliter q̄ illa. p̄mum." addit determinās sm quā ipā opponi. p̄ ex equo ⁊ equale. quādoq; p̄mum." ibi [Nō p̄mum aut.]q̄ ibi. Quare propter medium. Dicit ergo. p̄ refutat̄ ipā ex p̄positiōe ē. ipām esse oppōm magno ⁊ paruo aut ut negationē aut ut p̄positionē copulatiuā. Si subdit. q̄ aliter aliqs modo⁹ opponi vtrisq; ⁊ nō alio⁹ dicit hoc ostēdit. Tā p̄mo ex p̄ce ē ratio q̄re equale sit magno negatio aut p̄positio magis ⁊ par aut aliud colligendo ad ducit. q̄ aliter equale aut non cōtingit quid enī magis magni aut paruī ē. Sup. q̄ si ē negatio aut p̄positio. Ibi ostendit q̄ nulla est ē. ambo⁹ aut̄ sunt negatio p̄ponit̄. Tum 1° per figuras q̄ hoc euidēter aīs attendere cōmodo ordinē in relatiua ad utrisq; per q̄ patet q̄ equale opponit utrisq; ⁊ nō in oppositio attendat hoc ex ratione aīs ut predictum ē. Dicit ergo. Equale ad ambo. Magnū ⁊ paruum. utrum dicit ad alterum. vo nūcias non querimus sup. utrum dicit magis aut equale illi aut aliquis ē equale aut minus ista semper vera. ¶ ponimus. Cui⁹ ē sic aut magis aut minus aut equale.

Notandum ¶ hoc Arte. ostēdit ex solēni. nam primo vocē ponit q̄ cū accepit magno ⁊ paruo. ⁊ q̄ non ut sūt. Secūdo ostendit q̄ opponat aliorū oppositis. ⁊ circūscripta oppositione. Cui⁹ sic ens equale ⁊ sequale opponitur. ⁊ non equale ad magnū ⁊ paruum. sicut ens q̄ equale opponat ad magnum ⁊ paruum sicut ens non q̄ ad paruū ⁊ magnū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nō aūt necesse ambo p̄mitto ē. Nō ē ens oē id equale q̄ nec maius ē nec minus nisi ⁊ ens sit. Sēp ens ē aliq̄d equale q̄ nō ens aut maius aut minus. Sēp aūt magnū ⁊ paruū ē. Aliq̄ ens ē aliq̄d equale q̄ nō ens magnū aut paruū ē. Aliq̄ ens ē aliq̄d magnū aut paruū ē. Aliq̄ ens ē aliq̄d equale q̄ nō ens magnū nec paruū ē. Aliq̄ ens ē aliq̄d nec magnū nec minus q̄ nō ens ⁊ ens. Sēp aūt aliq̄d nō

mensurare nec ita q vnū sint q simplū ciciant cui sit mensurabile cōmensurat ei cui sim ille q nō qui relatiue dicūtur cōmensurat ad genus quātitatis in qua posse q mensurabile vocat cōmensurat ad aliqd genus. Fen q ad genus relatiōis nō determinat ad aliqd genus. Fen aliq; q significat aliqd mensurari determinat ad quā quātitatē. cuius spēs est nūerus. Liber decimus nūerū plura quātitatis mensurata vnitate q plurale dicim est qd genus nūerū. Et hoc expedite ostēdit: q numerus non solum dis. Ex hoc expedite ostēdit: q numerus non solum est genus plurale. sed etiā genus pluralis quātitatis. Constat ex diffinitione reperti in genere quātitatis. qm Constat ex diffinitione quātitatis est cui nihil contrariū extra. principaliter est vnū q cōmensurat. cui cōtrariū extra hoc 4m buius capitulo de vno. talium ergo est vnum q vnum sit et quātitatis de vno. talium ergo est vnum q vnum sit et mensurata pluralitas ut sit aliquid mensurari sine re pluralitatem videat absolutio rōnis numeri: q nihil videtur addere rōnem mensurabilis super plurale nisi q omnis numerus sit plurale sed non q omnis pluralitas sit numerus. sic pluralitas sit genus nūi nō numeri: q per prius mensurabile ad suū plurale. et genus nūi nō genus. Sed sciendū quo tantū q rō pluralitatis videt absolutio rōnis numeri: q nihil videtur addere rōnem mensurabilis super plurale nisi q omnis numerus sit plurale sed non q omnis pluralitas sit numerus. sic pluralitas sit

generis quatuor alterum ab alio fuit referunt & alterū
eorum alteri fuit. quod enim est medium fuisse & fuisse
fuit. quod est. q. nullū fuit magni & parui quod fuit. pria
est sup medium & quod est superius & inferius.

Notandū q̄ prius longius hoc est medio fm locum
naturā aut medio carere. Idcirco
de nō' sequitur hoc ens in li. q̄ natura est oppositū
carēti & nō medio ne sequit' ens fuit vel figit ergo
per medium q̄ nō. vna q̄ hoc medium fm formam: t
fuit

Nectiū ꝙ ꝓpoſitū ſit ꝙ ſit media ꝙſic in eodē ſūt
ut albū nigꝝ inter ſria cadūt debe
poſito ſtrio ipſa coponiūr neceſſe eſt. Aut
ent aliqđ genꝰ aut nullū erit ꝙ ſupra
genꝰ hoc pactū ſit ipſe ꝙ ſupra ſtrio pa
uerit aliq̄ priorū erūt ſtrie ꝙ ſtrio ſpē
ut ꝙſic ſine ſtrietate ꝙſic nanq̄ differen
alīq ſpē ipſe ꝙſic ꝓfert. Medius ſi albū ⁊ nigrū
ſtrietate ⁊ alterū alterū ſtrio
gamus eſt colorib⁹ differēs priores ſunt
diſgregatiui inq̄s congregamus. Quā
re hoc poſtea cōtraria ſunt. Si vo ea ꝙ cō
trarie differunt magis contraria ſunt.

¶ Sz vo ſunt in eodē ꝙſic media ut aliꝗs alter
media ſtrio⁹ neceſſe ipſa cōponi ex hoc ſtrio
Nā aut erit aliqđ genꝰ ipſoꝝ. aut nullius⁹
ſi quidem genꝰ erit ut ut ſit primo aliqđ ꝓxa
rijs. Differēs poſtea ſtrio erūt faciūtq̄ ſpe
cies ſtrietate ꝙſic. Et ꝙſic erit ⁊ differentia
ſpēciei ſi albū ⁊ nigrū ſtria. Eſt aūt hic q̄les
diſgregatiue. Illē vo cōgregatiuo colo⁹.
hē differūt congregatiuū ⁊ diſgregatiuum
priores. Quare hec ꝓxia cuiꝰcū ꝓxa.
Si vo contrarie ſtria magis ſunt contraria.

¶ Premiſſa ſtrietā neceſſaria accedit ad oēdēdū cō
cluſionē ꝓpoſitā. Circa q̄ria facit. ꝓ oēdit q̄ ex
ſpē ſtrie hic alīq̄ ſtria ꝓxa ſit. 2ª oēdit q̄ ſpēs media
ſtrie alīq̄ media ꝓxa ſit. 3ª oēdit q̄ ſpēs media ſi cōpo
ſita ex extremis q̄ eſt ꝓpoſita ſtrie. 1ª ibi. Et ſi
lis media. 2ª ibi. Stria aūt ſtrie. 3ª ibi. Si vo media ex
plicatur q̄ ſi vo media ſūt in eodē ꝙſic ex extremis aut
nullis. eſt. 1 ſtria media ſit ꝓxia ſolūmō ſi ꝓpoſita eſt
neceſſe eſt ipſa. Cōmedia cōponi ex hoc ſtrio. Lectio
ſtrie hoc eſt ipſa ꝓpoſita ſtria. Et ſi ſtrie ſtrietate q̄
ipſe ſtrie hoc aliqđ ſtria ꝓxia ſit ex ſtrie ſtrietate nā
aut erit aliqđ genꝰ ipſoꝝ. 2 ſtrio⁹ aut nullius ſup. aſſ
ert ꝓpoſitū q̄ nullius⁹ ſtrio⁹ ſi ſtrietate mediū ſtrio
rum ſtrie ſit alīq̄ genꝰ ipſoꝝ. Et ſtrio⁹

quidem equus illud vero bobus. Propter quod hoc esse diuersum dicuntur est specie. Erit ita hoc [illegible] quidem equus illud vero homo. Necesse hoc quidem equus illud vero homo. Necesse differentiam hanc diuersitatem esse generis. Dico enim generis differentiam diuersitatem que diuersum facit hoc ipsum.

[illegible]

Notandum [illegible]

Notandum [illegible]

[illegible]

Hec igitur contrarietas erit. Patet autem et ex inductione: vniuersa enim oppositio diuiditur.

Contrarietas igitur erit hec. Palam autem et ex inductione. Omnia enim diuidunt oppositis.

[illegible]

Notandum [illegible]

Atque demonstratum est ipsa contraria eodem in genere esse. Contrarietas enim differentia erat perfecta: differentia autem que est in specie dicitur est quod alicuius. quare hoc idem et genus est in ambobus: idcirco et in eadem serie praedicamenti cuncta contraria sunt: que specie et non genere differunt atque inter sese maxime sunt diuersa. Est enim differentia ipsorum perfecta: et simul non fiunt. differentia ergo contrarietas est. Hoc est ergo diuersa specie esse individua generis in eodem esse atque contrarietatem habere. At eadem sunt specie que individua quidem sunt: contrarietatem vero non subeunt. In ipsa namque diuisione: atque in ipsis mediis contrarietates emergunt. Antequam ad individua accedatur.

Et quod contraria in eodem genere sunt ostensum est. Nam contrarietas erat differentia perfecta. Differentia vero que specie omnis alicuius aliquid est. Quare hoc idem et genus in ambobus. Quare et in eadem coelementatione omnia contraria categorie: quecumque specie diuersa et non genere: diuersaque abinuicem maxime. Perfecta enim ipsorum differentia: et simul inuicem non fiunt. Ergo differentia contrarietas est. Hoc enim est diuersa esse specie in eodem genere entia contrarietatem habere entia individua. Eadem vero specie quecumque contrarietatem non habent individua entia. In diuisione enim et in mediis sunt contrarietates priusquam ad individua perueniamur.

[illegible]

Notandum [illegible]

Quare patet nullam specierum que sub genere collocantur ad id quod appellatur genus eadem aut diuersam specie esse congrue sane. Materia namque negatione significat ac declaratur: et genus materies est cuiuscumque genus dicitur esse: vno ut id quod est pelopidarum: sed ut id quod est in natura.

Quare palam: quod ad id quod uocatur genus nec idem nec diuersum specie quecumque est eorum que conueniunt ut generis specierum. Nam materia negatione ostenditur: genus autem materia quod dicitur genus: non ut eraclitorum: sed ut in natura.

[illegible]

Notandum [illegible]

Nec enim ad ea que non in eodem genere collocantur: sed ab illis quidem genere differunt: ab his vero que sub eodem genere collocantur specie. Differentiam enim contrarietatem esse necesse est: non specie differre: hoc autem his competit solum que sub genere eodem sunt collocata.

Neque ad ea que non in eodem genere: sed differunt genere ab illis specie vero ab eis que in eodem genere. Contrarietatem enim necesse est esse differentiam: non differre specie: hoc autem inest in eodem genere existentibus solum.

[illegible]

Cap. ix.

Ubitauerit autem quispiam cur vir et mulier non specie differunt: cum mas et femina sint contraria: et differentia sit contrarietas. Neque mas et femella diuersum est animal specie est: tamen hec differentia per se animalis: et non ut albedo aut nigredo: sed ipsi mas et femella ut est animal competunt. T.c. 23.

b

Dubitabit autem utique aliquis quare femina a viro non specie differt contrario masculino et femino existente: differentia autem contrarietate. Neque animal masculinum et femininum diuersum est specie: quamuis secundum se animalis hec sit differentia: et non ut albedo aut nigredo: sed inquantum animal masculinum et femininum est.

[illegible]

Notādū ... Et ... Et ... Et

fit mutabilem ⁊ formabilem appetet q̄ mutabilem ⁊ formabilem nō oēm̄ speciē ex eodē sperm̄ fieri posse nō oēm̄ speciē ex quolibet sperm̄ fieri posse ⁊ ex aqua nulle apte ad ipsum generandum ⁊ q̄ quodlibet filij similat ipsum patrē ⁊ nō equalitatē patris.

¶ Cap. xii.

Dm aūt ꝺna species sint diuersa. Corruptibile vō atq; incorruptibile sūt cōtraria: est enīz penultimo in potentia determinata: corruptibile sine atq; incorruptibile genere diuersa esse necesse est.

¶ Q̄m vō cōtraria diuersa specie. Corruptibile aūt ⁊ incorruptibile ꝺna. Penultimo enīm est in potentia determinata. Necesse diuersa sint esse genere corruptibile ⁊ incorruptibile.

¶ Q̄m in ꝺna ꝙ ꝺ. obiectio q̄ aliqua ꝺna offendit etiā ge. Circa q̄ tria facit. ꝙ̄ ponit sua veraz intentio ꝺ. 2° excludit q̄ꝺā falsam opi. 3° correlarie cōclu. Circa ꝙ̄ tria facit. ꝙ̄ ponit sua veraz intentio ꝺ. 2° excludit quādā falsam opi. 3° correlarie cōclu. Platonis redargutionē. 2° ibi. Nunc igit dicam. ¶ ibi. Palam igit q̄ non. ¶ Dicit ꝙ̄ q̄n vō ꝺna sunt diuersa specie ut possibile sit esse corruptibile aūt ⁊ incorruptibile sint ꝺna: q̄ ꝺ. phat̄ quo q̄ aq; in potentia est ꝙuslo determinate ostendit est ens 2° bonum q; in potētia oppolita potētie determinate est q̄ꝺā ꝙuatio sed ꝙuatio est ꝙ̄ p̄ncipatio. q̄ sequit q; in potētia sit ꝺna: potest esse sed corruptibile ⁊ incorruptibile opponunt ꝺm potētiā ⁊ potētia ⁊ per effectū sunt ꝺna: nō sic est necesse est corruptibile ⁊ incorruptibile esse diuersum gne ꝓbat. Sed logice cōcludit aūt q; offerunt gne: sic sicut forma ⁊ actus respiciunt ꝙ̄ncipia mā ⁊ potētia respicit ipm genus: ꝙ̄ ꝺ. Nunc ao que est ꝺm potentiā facit ꝺuitatē ꝺm genus sicut ꝺnetas ꝺm formā facit differentiam ꝺm plures ideo corruptibile ⁊ incorruptibile ꝺnant ꝺm potentiam ⁊ impotentiam ut dictum est.

Notādū q̄ corruptibile ⁊ incorruptibile contrariant ꝺm potētiā ⁊ ipotentiā: Iz offerunt̄ nō ꝺ potentia sumat̄ ꝙ̄ se bñt ad posse aut agere aut pati simpliciter: corruptibile dicit ꝺm potētiā ⁊ incorruptibile ꝺm ipotentiā: sed ꝺ potentia sumat ut dicit nō posse pati aliqd̄ determinate sic est ecōuerso: q; corruptibile dicit ꝺm ipotentiā: ⁊ incorruptibile ꝺm potentiā ut est manifestū ex ꝺ. Deinde cum dicit.

Atq; nūc q̄ꝺ in ipso hoc nominib⁹ ultibus dictum: hoc aūt pacto videbit nō necessariū ee corruptibile q̄ndo atq; incorruptibile ꝺuersa specie ee: q̄ꝺ admodū neq; albū ⁊ nigrū. Si eni unū ee sit albū ⁊ nigrū ⁊ sibi quippiā utrūq; sit. Nō eni ⁊ alb⁹: ⁊ niger eni ⁊ non albi singulus oppōi sit. Sēd eni ⁊ alb⁹ ⁊ niger nō sit ens. Sunt albū ⁊ nigrū ꝺna sunt ut ꝓ.

¶ Nūc aūt dictum de hoc ut huo nob⁹: nūc aūt videt nō necesse est corruptibile quodammodo ⁊ incorruptibile ee ut sit species: q̄ꝺ admodū neq; albū neq; nigrū. Ꝑdē eni cōtingit ee ⁊ sic si faceret ullū: quodammodo nō erit utiq; ⁊ alb⁹ ⁊ niger: ⁊ singulariū: erit enīz nō sit alb⁹ ⁊ niger. Equidē albū contrariatur nigro.

Excludit quāꝺ opi. Circa q̄ duo facit. q̄ ꝓponit ꝺ. 2° excludit quādā opi. Circa ꝙ̄ duo facit. ꝙ̄ ꝓponit ꝺ. 2° excludit quādā opi. Sēd ꝓtinus. ¶ Dicit ꝙ̄ q̄ꝺ nō ee ꝺna sunt diuersa specie ut possibile sit ee corruptibile aūt ⁊ incorruptibile sint ꝺna: q̄ ꝺ. phat̄ quo q̄ aq; in potentia est ꝙuslo determinate ostendit est ens 2° bonum q; in potētia oppolita potētie determinate est q̄ꝺā ꝙuatio sed ꝙuatio est ꝙ̄ p̄ncipatio. q̄ sequit q; in potētia sit ꝺna: potest esse sed corruptibile ⁊ incorruptibile opponunt ꝺm potētiā ⁊ potētia ⁊ per effectū sunt ꝺna: nō sic est necesse est corruptibile ⁊ incorruptibile esse diuersum gne ꝓbat. Sed logice cōcludit aūt q; offerunt gne: sic sicut forma ⁊ actus respiciunt ꝙ̄ncipia mā ⁊ potētia respicit ipm genus: ꝙ̄ ꝺ. Nunc ao que est ꝺm potentiā facit ꝺuitatē ꝺm genus sicut ꝺnetas ꝺm formā facit differentiam ꝺm plures ideo corruptibile ⁊ incorruptibile ꝺnant ꝺm potentiam ⁊ impotentiam ut dictum est.

Notādū q̄ corruptibile ⁊ incorruptibile contrariant ꝺm potētiā ⁊ ipotentiā: Iz offerunt̄ nō ꝺ potentia sumat̄ ꝙ̄ se bñt ad posse aut agere aut pati simpliciter: corruptibile dicit ꝺm potētiā ⁊ incorruptibile ꝺm ipotentiā: sed ꝺ potentia sumat ut dicit nō posse pati aliqd̄ determinate sic est ecōuerso: q; corruptibile dicit ꝺm ipotentiā: ⁊ incorruptibile ꝺm potentiā ut est manifestū ex ꝺ. Deinde cum dicit.

Atq; nūc q̄ꝺ in ipso hoc nominib⁹ ultibus dictum: hoc aūt pacto videbit nō necessariū ee corruptibile q̄ndo atq; incorruptibile ꝺuersa specie ee: q̄ꝺ admodū neq; albū ⁊ nigrū. Si eni unū ee sit albū ⁊ nigrū ⁊ sibi quippiā utrūq; sit. Nō eni ⁊ alb⁹: ⁊ niger eni ⁊ non albi singulus oppōi sit. Sēd eni ⁊ alb⁹ ⁊ niger nō sit ens. Sunt albū ⁊ nigrū ꝺna sunt ut ꝓ.

¶ Nūc aūt dictum de hoc ut huo nob⁹: nūc aūt videt nō necesse est corruptibile quodammodo ⁊ incorruptibile ee ut sit species: q̄ꝺ admodū neq; albū neq; nigrū. Si eni cōtingit ee ⁊ sic si faceret ullū: quodammodo nō erit utiq; ⁊ alb⁹ ⁊ niger: ⁊ singulariū: erit enīz nō sit alb⁹ ⁊ niger. Equidē albū contrariatur nigro.

Notādū q̄ accidens per accīs cōperit ut albū. q; est albus: ⁊ ex hoc est niger: q; sic. est ens generideo homo in vniuersali simul pōt ee albus ⁊ niger ex eo q̄ alibi nō particularis est niger ⁊ alibi albus: hoc nō est ipossibile q̄ eidem nō particulario sit simul albus ⁊ niger: Iz possit esse utriusq; nunc vnū nunc alterum simul uter ergo dicebat esse de corruptibili ⁊ incorruptibili modo ꝓdicto. ¶ Deinde cū dicit.

Verū eni ꝺnorū alia ꝙuslā per accīs cōperit: qualia sūt ⁊ ea que nup dictum⁹: ⁊ alia sunt cōplura. Alia ipossibile est illo cōpere mō quoꝝ de numero corruptibile est ipsuꝫ atq; incorruptibile. Nō est eniz corruptibile quicq̄ per accīs: ei eni ipm qdez accidens pōt non esse: corruptibile aūt de numero est eoꝝ que bisce ꝙ̄ cōperūt necio insūt: aut idē ⁊ vnū corruptibile atq; incorruptibile erit: si fuerī pōt ut corruptibile ipi nō insit: ipm ergo corruptibile aut ſbam ee cuiq; corruptibilū: aut in ſba ee necesse est. Eadē est ꝓsecto ⁊ de incorruptibili rō. ambo eni ex bisce sunt oino que nec̄o cōperūt quo ergo ⁊ rō ne q̄ꝺ primo aliud est corruptibile: aliud incorruptibile: hoc oppositione ꝺbat. Quare necesse est ꝺuersa genere esse.

¶ Sed ꝺnorū: hoc quidē ens accīdēs insūt quibusdā: aut que nūc dicta sūt: ⁊ alia multa: hoc aūt ipossibile quoꝝ est corruptibile ⁊ incorruptibile. Nihil eni est corruptibile Iz accīdēs. accīs cōtingit nō existere: ⁊ corruptibile ex necessitate existētiū ex qb⁹ inest. Sunt eni idē: ⁊ vnū corruptibile ⁊ incorruptibile si pingat nō existit ipsi corruptibile. Sunt ſbam igit aut in ſba necesse est inesse corruptibile vnicuiq; corruptibili. Eadē vō rō ⁊ de incorruptibili. Ex necessitate eni existētiū am

ho sūt. Inquibꝰ igit ⁊ ens q̄ primū hoc qui dem corruptibile: hoc aūt ꝺ. Iz incorruptibile bēt oppositionē. Vnde necesse gne esse diuersa.

¶ Improbat obiectā opinionē: q̄ ꝺcit. hoc q̄ꝺ. Calli dicunt q̄ꝺā ens accīdēs ut q̄ nūc dicta sunt: puta albi ⁊ nigri sunt homini ⁊ equo ne quo lapidi dicti sunt: ⁊ multa. Calli ꝺna sapiāle sūt ⁊ dicta: q̄ quo vero est q̄ꝺ ꝙ. ꝙ possunt sic ee in eodē specie ⁊ in eodē individuo: hoc aūt. Calli ꝺna sūt in ꝺ. hoc est ipossibile: ita q̄ est ipossibile ipsa nō inesse illis ꝺnorū: nō quoꝝ sunt corruptibile ⁊ incorruptibili. Calli eni est corruptibile ꝺm accīdēs. cōtingit eni. ruptibile est existere. ꝺ. nō incorruptibili ee necessarie illa ꝙ̄ inest: aut ꝙ̄ ꝙ̄ sequit q; ista ⁊ vnū sit corruptibile ⁊ incorruptibile. Sēd ee. si corruptibile ꝺnat nō existit ipsi. Et nō inest hoc autem ꝺ. ꝺ. ꝺ.

¶ Veritas

¶ Dubitabit aũt quispiã si sciã cã: quã quę nunc ponere oportet circa principia: quę a quibusdã elementa uocant. Hęc aut oẽ in ipso incipe compositio ponit: potuit aũt ea scia quã quęrimus uniuersalis uidebitur eẽ. Dio enim rõe ois scia uniuersalis est: ẽ nõ ulti mo: quare hoc pacto primo: genus erit.

¶ Dubitabit aũt uniqs si ops quęrere quęstiam sciam circa principia uocata ab aliquibus elementa. Hęc aũt oẽs ineẽ existentia compositionis. Ais ergo aũt uniqs uidebit uniuersalis opostere esse quęstiã sciam. Dio enim rationẽ ois scia uniuersalis ẽ nõ extraneorũ.

Quare erunt utiqs sic primoꝝ generum.

¶ Dis mouet qonem circa quę ꝑ negocia: ꝑsiderat bus fuerit ẽ fuit rone. ꝑ ponit dbꝫ. hec aut fuere. Ji dbꝫ. Adhuc aut si magis. ¶ Dicit ꝙ ꝙ oportebit utiqs di quę sit ꝑ ꝙ ẽ ratione ad ꝑ uocata clementa ab aliquibus. Et ꝑ tãgit rõnẽ ad partẽ affirmatiuã ex hoc: ꝙ oẽs ponit dẽ ꝑ ineẽ existẽtia cõpositio: ió dicit ꝙ hec aut. Et ꝑ oẽs ponit necessariũ esse ꝑ ꝙ ẽ ratione ad oppositã: ió dicit ꝙ si ops ipsã cognoscere ad ꝙ ẽ ratione ad oppositã: ió dicit ꝙ si ops ipsã cognoscere ad cognoscẽdã ipsã cõpositã: postea tãgit rõnẽ ad oppositã dicens ꝙ magis utiqs videbit hanc quęstiã sciã oportere eẽ utrũ ens quo qnqs oia ratio ẽ oia scia est uniuersalis ẽ nõ extremoꝝ: tãgit exteriorum: i. particularia: quare ista supplẽ scia esse utiqs sic primorum generũ: uocat aũt particularia extrema: quatenus oiatio ẽ uniuersalium ad particularia terminatur.

¶ Veritas

¶ Dubitabit aũt uniqs qo si ops quęrere quęstiam sciam circa principia uocata ab aliquibus elementa. Hęc aũt oẽs ineẽ existentia compositionis. Ais ergo aũt uniqs uidebit uniuersalis opostere esse quęstiã sciam. Dio enim rationẽ ois scia uniuersalis ẽ nõ extremoꝝ.

¶ Dubitauerit aũt quispiã si sciã cã: quã quę nunc ponere oportet circa principia: quę a quibusdã elementa uocant. Hęc aut oẽs ineẽ existentia compositionis. Ais ergo aũt uniqs uidebit uniuersalis opostere esse quęstiã sciam. Dio enim rationẽ ois scia uniuersalis ẽ nõ extremoꝝ.

¶ Dubitabit aũt uniqs si ops quęrere quęstiam sciam circa principia uocata ab aliquibus elementa. Hęc aũt

sit suba quedam poster quasi suba sensibilem
hanc esse ponere opz. Cur enim ponat poster
boetio aut equoreum poster cetera alia aut
innata oino ipsam ipsas ponat: equaleo ali
habitanga sensibilib' atq; caduco aliasq; cte-
nas coherentes: nisi eo egrediat rone videl.

¶ Adhuc autē si poster sensibilem suba est ali-
qua alia suba poster quam sensibilem suas opz
ponē hanc ec. Quid enim magis poster boetio:
aut equoreo q̄s alteq; alterum ponat eo ipsum:
aut toti: inalteq;. Sequaleq; sensibilibus
t corruptibilib' subtrahanga ppetuo alteras cō
stituere extra rōnabilia videbit utiq; cadere.

¶ Rigat ad qōnē 2ª ad partē negatiuā. 2º ad partē
affirmatiuā. 2' ibi. Si aut nō separabile. Dicit ergo
q adhuc adit si poter illas sensibiles est aliq; alia suba re
manet sapple subtā poter illas sensibilius opz ponere
hanc. s. pōt dici q poter q̄dā nīc: poter q̄dā nō: sed cuiq;
magis poter boetio aut equoreo ponit aliq̄s ipsas. Libm
separata q̄ aliq; alia: sicut totalr. q̄ aliā inalterabi.
dā dicerat q nō videt rō q̄re poter boetio t equoreo sen
sibiles sit bō t equus separatus: magis q̄ in aliq̄s sue
sine alica sine sine inalterabi: nec sapple potest dari alter
pa. q. d. poter oia sensibilia sit aliq; suba separata: q; tūc
sequit q̄ subē separate ppetue sine eqleo nāo subtan-
tia sensibili'. 2. corruptibili': q; tūc sicut bō est cor
ruptibilis sic erit bō incorruptibilis: t sic' alianas lee:
t sic de aliis: q̄ videt ee extra rōne. Ideo dicit q̄ Atq;
suas ppetuas esse eo tempo sensibilib' t corruptibilib'
videt utiq; cadere extra rōnabilia. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quō si sit principiū quō nūc querimus nō sit
a corporib' separatū: quēadmodū aliud magis q̄piā
q̄s mūs ponet. Hoc etī potētia est: t nō actu.
Atq; forma pon' q̄s hoc principiū ppetuae
videbit ee: at hoc caducas est atq; peri. Qua
re nō est separabile t per se suba ulla ppetua.

¶ Si aut nō separabile a corporib' quēadmodū nunc
principiū est: q̄d utiq; aliud quis ponet magis
mi. Hoc etī actu q̄dē nō est: potētia autē
est. Adhuc utiq; principiū principaliter
hoc videbitur esse spēs t forma. Hoc autem
corruptibile. Qua re totaliter non est perpe
tua substāa separabilis t per se.

¶ Rigat ad partē affirmatiuā t ondit tale rōnē. Si nō
est per sensibilia aliq; suba separata: ergo non erit ali-
q̄d primū p' sempiternū. pria est falsa: ergo t ūsecu-
dens. Circa illā rōnē sic procedit: q; primo pponit primā.
2º probat falsitatē primo ibi. Si vō inconuenies. Dicit er
go si nō est separabile a corporibus. La sensibilib' que
sūt nūc principia: t primū principiū oc quo queritur q̄d
sit: utrum sit mā ad formā ex q̄bus ouob' substantie
sensibiles componunt: si nō: sic erit: q̄d utiq; aliud quis
ponet magis mi. q; videt puta facile q; mā posset po
ni p' magis q̄ aliq̄s alteq; sit primū libm temp; ma
terie: si ne primū nāa post alterat: si sapple hoc non
potest fieri: si subtā. q. d. si nō est q̄dē actus ma-
gis aut est potētia: t tūc sapple dā est q̄ cum actus sit
primū: nūc est potētia ex q' sua' mā nō poterit ee primū
principiū. si magis forma que est actus: ō subtā. q. d.

utiq; erit principiū principaliter hoc. Ex mā videbit ee
spēs t forma: si nec forma sapple post ee primū quā
sit corruptibilis. ō dicit q̄ hoc aut ē. Forma sensibilis
est corruptibilis: q̄re si sapple forma sensibilis ponat
primū p': sequit q̄ totalr nō est aliq; suba separabi-
lis t per se existens: q̄ est falsū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si hoc est absurdū: videl eni esse atq; ab ele
gantissimo quēnt q̄dā principiū atq; suba
talis. Quo nāq; modo fuerit ordo: si non fu
erit q̄ternū t separatū ac manens.

¶ Si uncōuenies. Videl eni t quēnt fere a gra
tiosissimo tanq; ex suo q̄dā principiū: t suba
talis. Quō eni erit ordo nō existe aliq̄ pauci
pio perpetuo: t separabili: t manente.

¶ Probat falsitatē primo dicēs: si hoc est inconuenies q
sno sit aliq; suba ppetua separata: videl eni t fere que
rit a plurib'. s. poēta gratiosissimus. Homolio t auctēti
cis tanq; ex suo q̄dā p' t suba talis. s. ppetua t separa-
ta. Cui rōnē videt. quo eni erit ordo. s. eni in vniuer
so nō existe aliquo p' ppetuo t separabili t manēte
q. d. q; non q; ordo perpetuitatis no posset seruarini
si ea separarent ab aliquo primo principio manente.

Veritas hui' q̄nis sumit ex 7º t ex 11. hui'. nā
p̄ter sensibilia non est ponē aliq̄s
formas sensibles separatas: t hoc probat primo q̄ nec sā
est: est nē ponē aliq̄s subtās imāles separatas t perpe-
tuas. Intelligētias motrices orbiū celestiū: inter quas
est principaliter primū mouēs q̄d est primū rerum p' m': t
sic procedit: 1º nō sā ad q̄nē. ¶ Hic sequit illa pars.

¶ Poterat si suba sit aliqua principiū q; tale
nā qualem nūc querimus: atq; hoc vnū sit oīum
idemq; tā ppetuaq; rex q̄s caducarū. Existat
utiq; dubitatio. Cur nā sub eodē principio
alia sūt sempiterna: alia nō sempiterna. Hoc
eni absurdū ee videt. Quō si aliud illoq; aliud
est istoq; si caducoq; enā sit eternum: mō sane
fili dubitabunus: cur eni si principiū sit perpe
tuū non sint t ea que sub ipso sunt sempiter-
na. Sin vō sit caducum ac peri. aliud quippiā
horum t aliud illorum itidem principium erit
atq; hoc in infinitum abibit.

¶ Adhuc aūt si qdē est aliqua suba: t principiū
tale sim nām: qualem nūc querim': t hoc vnū
oīum t idē ppetuoq; t corruptibiliū: dubita
tionē hēt. ppter qd qdē eodē principio existe
hec que sunt ppetua eoq; que sub principio:
hec autē nō ppetua: hoc aūt inconueniens. Si
aū aliud quidē principiū est corruptibiliuz:
aliud autez ppetuoq;. Sicdē ppetuū t quod
corruptibiliū fuit dubitam'. Propter qd eni
nō perpetuo principio existe t que sub prin
cipio perpetua. Corruptibile autez exti
te aliud aliquid principium sit huius: t illius
alterius: t hoc in infinitum procedit.

¶ Ubi mouet q̄nes que resumit pa'. circa q̄ tria fac
p' ponit q̄nes circa principioq; q̄ntē. 2º ibi. 3º circa
principioq; q̄litatē. 3º quē ibi. 3º coparat ea quō adiuicē

Ideo ens est principium. Ens enim est primum quod cadit in intellectu. Et ens dicitur dupliciter. Uno modo dicitur ens quod est in actu. Alio modo dicitur ens quod est in potentia. Et ens quod est in actu est duplex. Quoddam enim est ens quod est in actu primo. Et hoc est forma. Quoddam autem est ens quod est in actu secundo. Et hoc est operatio. Et ens quod est in potentia est duplex. Quoddam enim est ens quod est in potentia ad esse substantiale. Et hoc est materia prima. Quoddam autem est ens quod est in potentia ad esse accidentale. Et hoc est subiectum. Et sic patet quod ens dicitur multipliciter. Et quia ens dicitur multipliciter, ideo non potest esse quod sit genus. Et quia ens non potest esse genus, ideo non potest esse quod sit definitum. Et quia ens non potest esse definitum, ideo non potest esse quod sit definitio. Et quia ens non potest esse definitio, ideo non potest esse quod sit principium. Et quia ens non potest esse principium, ideo non potest esse quod sit causa. Et quia ens non potest esse causa, ideo non potest esse quod sit effectus. Et quia ens non potest esse effectus, ideo non potest esse quod sit aliquid. Et quia ens non potest esse aliquid, ideo non potest esse quod sit nihil. Et quia ens non potest esse nihil, ideo non potest esse quod sit non ens. Et quia ens non potest esse non ens, ideo non potest esse quod sit falsum. Et quia ens non potest esse falsum, ideo non potest esse quod sit verum. Et quia ens non potest esse verum, ideo non potest esse quod sit bonum. Et quia ens non potest esse bonum, ideo non potest esse quod sit malum. Et quia ens non potest esse malum, ideo non potest esse quod sit indifferens. Et quia ens non potest esse indifferens, ideo non potest esse quod sit neutrum. Et quia ens non potest esse neutrum

Notādū

Ascritas

Ascritas

Ascritas

Capitulum

Un aūt scia philosophi circa id uer
e setur qđ est rea rōne qua ens est vni-
uersaliter t non per partem: d aūt qđ
est multipliciter t non uno modo dicatur.

Si equiuoce quidē est t non per rōnē nullam
eōrum nō sub vnā sane scīa cadit. Nō est ens
talis vnū gñe. Ens vo per cōe oppōs dicit.
Cadet ps̄ recte sub scientiam vnam.

¶ Amouā autem philosophi scientia est entis
inquantū ens vniuersaliter: t non fm partē
ens autem multipliciter: t non fm vnum di-
citur modum. Sequitē igitur equiuoce: fm
cōmune autem nihil enon est sub vna scientia.
Non enim vnum genus talium. Si aūt ēm
aliquid cōe erit unḡs subarna scientia.

¶ Postq̄ pīa recollegit t reiumpsit quedā qōes de
q̄bus fuit facta mētio in 3ō libro: relaxit ea que ol
erat de ambus bonis scie in 4° t in principio sexti
libri. Circa q̄ duo facit. primo facit qđ dcm est. 2° com-
parat hanc scīam ad aliam ex pōtia. 2° ibi. Ois aūt
scia querit.] Prima in duas. primo ostēdit q̄ huius scīe
est phūs dare de ea rōnē. 2° ostēdit q̄ eius est phūs dare
de ea rōnē. 2° ibi. Quia aūt q̄ eius est phūs dare
prima principia demōstratiōis. 2° ibi. Quā aūt q̄ ma-
thematicus.] Prima in duas. primo ostēdit q̄ ois en-
tia reducit ad vnum cōmune. 2° q̄ ista scia determi-
nat de eibus entis sic reductis. 2° ibi. Quēadmodū
dialecticus.] Prima in duas. primo facit qđ dcm est.
2° ostēdit qđ est illud vnū ad qđ ois entia reducuntur.
2° ibi. Dicitur aūt nihil.] Prima in duas primo ppo-
nit intentū. 2° declarat quod. 2° ibi. Videt autē.] Sic
ergo q̄ qđ scia phūs inquātū huiusmodi est entis inquātū
ens t hoc vltīus t ad fm partes.] Fm rōnem alicuius
entis partialis. ḡ fm rationem illam qua est entis in-
quantū ens. Patet enī ex dictis q̄ ens non dicit fm
modū singulē igitur equiuoce. fm cōmune autē nihil
Lḡ si illa multiplicitas esset equiuocatio t entia non ot
cerent fm aliqđ cōe: tunc ens inquātū ens non esset. nō
caderet sub vna scīa nec eius subāria. Scientia esset vnum
genus eorum qđ reducerent ḡ sup. equiuoce dicerent:
t in vnum genus eps esse vnum genus scientie. Patet
sup. multiplicitas entis est sup. fm aliqđ cōe: erit aliqđ
t cadet sub scīa ipm sup. ens inquantū ens: hoc est ve-
rū: q̄ multiplicitas non entis est multiplicitas nō significa
tōis sed suppositōis: que nō est alia vocatione entis:
ut ostendam ot 4° huius. Unde cum dicit.

¶ Dicitur igitur nō tm dupliciter dicī: aut medica
tiuū ac sanū: t horū eni utrūq; multipliciter dicit
modo. Utrūq; aūt hoc ex eo dīmodo:
q̄ aliud ad medendi facultatē aliud ad sanita
tē aliquo reducitur nō. t aliud item alio mō
ad idē: ita enī actuali vnūquodq; medicinaliū
a medendi phūs eius facultate: alle aūt hoc
est unbo. Sālī t sanum partim ex eo dicī: q̄ sig-
nificatiuū est sanitatis: partim ex eo q̄ eius
dē est effectiuū. Idē est t de cęteris sibi mo-
dueq; codē t eno oē dī mō. Ex eo nāq; vnum
q̄dq; ipsorū ens oī q̄ ens qđ est ea rationē
quia est ens aut affectiō aut habitus aut dispo
sitio aut motus aut qđpiā ceterorū talium est.

¶ Videt itaq; dicto modo dici quēadmodum
medicinalium t salubrium eorum hoc ꝑ vnūquodq;
multipliciter. Dicit aūt hoc vnūquodq; modo ꝑ ea
q̄ hoc qđ ad medicinalium scīam reducit. ali-
qualiter: hoc alle ad eam nichoc alle aliter ad
idē aut vnūquodq; medicinaliū eorum est
cellatiuū dicto q̄ hoc qđ a medicina scīa fa
bric aut huc unbo fit. Sāt autem t salubre:
hoc qđ est qđammodo a sāt esse medicinalia t salubria
t ad ipm dicuntur. Quia autem t salubre
hoc aūt. t salubre reducit ad scīam medicinalem:
hoc aūt. t salubre reducit ad scīam medicinalem:
t fm q̄ hoc sic refert ad sanitatē hoc aūt. t salubre hoc aūt.
ri aliqđ idem est ad qđ vnūquodq; medicinaliū reducit
tur: qđ exponit. primo de medicinalibus deinde de
rum alijs ot 4° t ibi. Videt aūt.] Sic ergo
medicina scīa medicinalia hoc aūt. Legendum
ut in scīa medicinalia hoc aūt. Legendum est q̄ est
utile hoc. t ibi scīa medicinalium sicut patet. 2° expo
nit illud de salubri dicēs q̄ q̄dā alia t salubre hoc qđ
dicit est significatiuum sanitatis quia animal hoc aūt q̄
est sanitas animalis quia animal hoc aūt. Et
aut sic ei aliqđ aliud t salubre dicitur eo q̄ ens sic ei aliqđ
animal hoc aūt. t salubre ens hoc qđ est ens inquantū ens.

Notādū q̄ ens dicit 4° t 7° huius. Alle non
est sic esse q̄ nō est. Sicut ens
dē ergo sunt ut dicit equiuoce ac unum t de aliis.
Ipsum sunt ꝑ nō existit secundū unum sicut in aliis
dicitur ens fm quōdā ordinē attributionis ad unum
formalē inclusiuē ut sic pro tanto q̄ sunt sanitatis
dicit fm quōdā ordinē attributionis ad unum
aliqđ. t in ordine sic. t ens hoc subā. t accidens. t ibi
est ens perfectum accidens. Unde cum dicit.

¶ Cum aūt reducto ente ois qđ est ad vnum
q̄ cōe ne sit: Sciendū t quēq; ad primo diffe-
rentias t cōes inclusiones reducūtur entia sue
pluralitas t vnitas sue similitudo t dissimi-
litudo ponēs ens sit nō sit vnū: sue alię ali
quę tales eius ꝑ specialēs.

¶ Oēdit q oia ſria reducunt ad aliqđ primū oīcens. q q̄ oīa ens ſit reductiū. Ad ens in quantum ens. q̄ oīa ens ſunt ſup. oīa ens reducūt ad primū ens. q̄ primū ſup. oīa ens eſt primū oīcens. ſ. ſria. ſ. ſit primū ens. ſ. primū ens oīcens. ſine aliq̄ addito. ſ. q̄

in oībus quantis. Mathematica autem id sumens circa aliquā ptē cōueniētē māe facit theoriā: puta circa lineas aut angulos aut numeros aut reliquā aliquā quātitatē non inq̄tū aūt entia: sed inq̄tū cōtinuū ipsorū unūquodq; aut unū: aut duo: aut tria. Philosophia aūt de his que in pte quē inq̄tū hoc accidit nō intendit. Circa rū unicuiq; aliqd accidit sed tale q̄ speculatur. ens aūt inq̄tū ens talū unū qd speculatur.

C Ubi postq̄ phs ostendit q̄ ista scia extendit se ad omnes ... [illegible]

[illegible]

C Eodē mō res se habet ⁊ circa sciam nālē: ipsa nāq; nāles facultas accidentia pricipia q̄ eorū: que sūt rōne qua mouent̄ nō ut entia sunt cōtēplat. At primū scias istorū diximus eē ut sunt entia ⁊ nō aliud qc̄q̄. Quapropter ⁊ hanc sciam ⁊ mathematicā ipsas partes esse sapientie est ponendum.

¶ Eodē aūt hēt mō ⁊ circa nālē sciam mathematice. Nālis enī accñtia ⁊ principia speculat entiū inq̄tū mota: ⁊ nō inq̄tum entia. Primā aūt sciaʒ diximus hoꝝ eē sm q̄ entia subiecta sūt sed nō alteꝝ aliqd: pp qd ⁊ hāc ⁊ mathematicā sciaʒ ptes sapie eē ponēdū.

C Ostendit idē ex ɔsideratione phie nālis dicēs q̄ eodē mō se hēt circa nālē sciā: mathematice ... [illegible]

C Cap. IIII.

Est aūt in hisce: que sūt principiū qddā: circa qd fieri nō pōt ut falso dicamus: q̄ potius semp ɔriū faciamus. Verū dicamus necesse est. Veluti fieri non pōt ut idē vno eodēq; tpe sit ⁊ nō sit: ⁊ cetera que hoc opponuntur modo.

¶ Est aūt quoddā in omnibus principiuʒ circa qd nō est mentiri: ɔriuʒ aūt necessariū semp facere. Dico aūt verū dicere. Puta q̄ non cōtingit idem sm vnū ⁊ idem tēpus eē ⁊ nō esse: ⁊ alia ipsis opposita hoc modo.

C Postq̄ phs ostendit q̄ ɔsideratio huiꝰ scie extendit se ad pⁱ pmᵃ demrationis ... [illegible]

C Atq; de talibus absolute qdē demonstratio eē neq̄t. Adhuc aūt est. Fieri enim nō pōtut ex alio principio magis credēdo ratiocinatio huiusce conficiatur: qd tamē fieri oporet si simpliciter fuerit demonstratio.

¶ Et de talibus simplr quidē non est demōstratio adhuc aūt est. Non enim est ex credibiliori principio hoc ipso facere sillogismum: oꝑ aūt siquideʒ erit simpliciter demōstrare.

C Ponit ɔᵐ dictū uel notandū q̄. s. pᵐ pmᵐ est indemonstrabile simpliciter ... [illegible]

pmᵘ ⁊ cōsilib' nō est demonstratio simplr. Est aūt adhuc ... [illegible]

Notandū q̄ ut patet ex 4ᵒ huiꝰ ... [illegible]

C Ad eū vo: qui dictiones oppositas veras simul asserit eē: ei qui falsum id eē ostēdit tale qppiā est sumendū: qd siqdē erit: qd illud nō posse inq̄ vno eodēq; tpe idē eē: atq; nō eē nō tñ idē videbit esse. Hoc enī pacto dūtaxat id demōstrat ad eū: qui dictiones oppositas de eodem veras asserit eē posse.

¶ Ad dicentē aūt oppositas dictiones veras simul esse: ei qui falsum id esse ostēdit sumēdū aliqd tale: qd idē quidē erit ei qd est nō contingere idē esse: ⁊ nō esse sm vnū ⁊ ideʒ tempus. Non videbit aūt esse idē. Sic enim solum utiq; demonstrabit ad dicentē cōtingere oppositas dictiones verificari de eodem.

C Excludit falsitatē disputādo ɔ negantes illud pmū pmᵐ ... [illegible]

C Quibus itaq; inter sese coicare ⁊ nomē disputareq; placet: hisce ipsos itelligēdos psta re debēt. Nā si idipsum nō fiat quo naʒ pacto inter ipsos coicatio ⁊ nois disputanoq; fieri pōt. Horum igit vnūquodq; notū esse pōt: ⁊ aliqd significare: ⁊ nō plura: sed soluʒ vnū. Qd si plura significet: id designet opoꝫ tet ad qd illoꝝ ipm nomen pro psenti visu mēt ducere libet. Qui igit hoc eē ⁊ hoc nō

eē dicit: is sane: qd oino eē dicit: id dicit non esse. Quare qd nomē significat: id nō significare dicit: hoc aūt est impossibile. Quare si quippiam hoc significat: esse inq; hoc sieri non potest: ut cōtradictio de eodē sit vera.

C Futuros itaq; inuicē rōne coicantes: opꝫ aliqd ipsoꝝ intelligere. Nō facto aūt hoc: quō est coicatio his adinuicē sermonis. Opꝫ igitur nominū vnūquodq; eē notū: ⁊ significare aliqd: ⁊ nō multa: solū aūt vnū. Si aūt plura significet manifestū facē ad qd sermonē eoꝝ. Dicens itaq; hoc ⁊ nō eē hoc: qd totaliter eē dicit nō dicit. Quare qd significat nomen: hoc nō inq; significare. Hoc aūt impossibile. Quare siquidē significat aliqd esse hoc: ɔdictionē verificari impossibile de eodem.

C Iuxta modū dictū ɔsequit ɔ eos ... [illegible]

C Preterea si qppiā ipm nomen significat: ut qꝫ hoc vere dicat: id necessario sit opꝫ. At qd necesse est: id fieri nō pōt ut ideʒ nō sit. Non ergo fiat ut ɔtradictoria de eodē sint vera.

¶ Adhuc aūt siquid significat nomē: ⁊ hoc verificat: oportet ⁊ hoc ex necessitate esse. Qd aūt ex necessitate est nō contingit tūc nō esse. Oppositas ergo non contingit dictiones ⁊ negationes verificari de eodem.

C Ponit secūdā rōnē que ex eodē medio pcedit ... [illegible]

non ē q̄ oppositum concludit ergo q̄ oppositum ipi
ne ostensio idest affirmatio; ī negatione nō cō
tinet veritatem ī eodem.

Notandū q̄ ut dicit ē ī 1ª huius. quedā
est necessaria. ī contingens. ī quedā impos
sibilis. ī ille est necessaria. q̄ cōe ad
se. ī ad nec esse. ī ille est impossibilis. q̄ cōe
est esse ī nō esse. ī ille est contingens. q̄ cōe
est esse ī nō esse. ī hoc est necessarium. q̄ ī
rū hō est. ī hoc est impossibile. q̄ ī rū hō est
asinus. ī hoc est necessarium. q̄ ī rū hō est
animal. ī hoc est impossibile. q̄ ī rū hō est
asinus. ī hoc est contingens. q̄ ī rū hō est
alb

Notándū

Notādū ¶ omnia que dicta sūt ab illo loco. Quia aūt phūs scientia ⁊ cognitā sūt
posito ⁊ dicit" ibi. q." libro ⁊ ij. sūt omissa et sine
quoq; ad hoc pertinentia quam ad expōnē ipe querat dū
q; nec pot sūt que dicenda occurrebant nec opa hic am
plectī sed sufficit ⁊ sūt sufficienter pertractata vi.

¶ Capit. vi.

Nunc aūt scia principia quedā circa vnūqōq; eoz q; sub se cadunt
atq; dicit quīt. Et medicinam aut eoz
que circa sanū ⁊ sanitatē q; q; q; aut
affectionē martē manē curatiuā hūz quēq;
genus quippā definiūt sibi assumēdo q; dē
sūt in rep̄ronē omniū; sibi at rōnē circa vnūq;
uersū pertractando q; facilius ⁊ sūt eno sūt
omniū sub ipsā rōm. Et hec alia quedā est sci
entia p̄ter illā. Dicit ⁊ aūt quēq; sciarum
ipsam q; dē est aliquo mō in vnoquoq; gñe su
mentes reliqua multa aut exactius demōstra
re conāt. Sumsit aūt ipius q; dē est alię p̄ sen
sum ⁊ alię suppōnentes. Quas propter ⁊ ex ta
li p̄tractatione cognoscit nīq; ⁊ ipsius q; dē est
demōnstrationem non esse.

¶ Dico aūt scia quēnt aliqua principia ⁊ cau
sas circa vnūqōq; eoz que sub ipsa scibilū
puta medicatiua ⁊ exercitatiua ⁊ reliquarū
vnaquēq; factuarum ⁊ doctrinaliū. Una
quēq; enī harū arcūlenībō aliquod genus
ipsi circa hoc negociantur tanq; exēplo ⁊ exor
nō in quātū aūt eno. Sed altera quedā hec
p̄ter has scientias est scia. Dicit aūt scias
vnaquēq; sumendo aliquātū q; dē est in vno
quoq; genēratim ostendere aliqua debilius
aūt certius. Sumunt aūt q; dē est: hec q; dē
per sensum: hec aūt supponentes: propter q; dē
⁊ palam ex tali inductione q; subsistentię ⁊ ei"
quod quid est non est demōnstratio.

¶ Postq; hec ostenderit amplius huius scie ostēdens ad
que pertineāt ⁊ qui dicunt oīdit, sum ei" modū cō
sideratū: expandit hanc scientiā ad alias. Circa q; ita
facit. Dico oīdit q; dē dicit, sum scie particulares: ⁊" cō
pot ut admisci ipsam scias particulares penes alias. ⁊"
expōnit hic: scias ad alias q; dē est scientē: ⁊" ibi. Cum
aūt est quedā scientia. Jj" ibi. Cum aūt est quedā scientia.
¶ In prima parte ponit eoz patientia ad alias scias
particulares ⁊. Primū est q; quelibet quarū practica ⁊
cās circa suum ⁊lius. Secūs est q; quelibet supponit q;
dē est ⁊ assumit hec est q; dē eoz aūt scia que
rit alią p" ⁊ cās circa vnūquodq; eoz scibilū que sub
ipsa q; specibus sūt positū: ⁊ dicit alię scientē nō oīe scia
ponderat ut p" nec oī genus cās ⁊ expōnit potes
medicatiua, q; ponderat de sanitate ⁊ exercitatiua
que ponderat de exercitijs ordinatis ad bonā corpo
ris ⁊ similiter de reliquis scientijs sūt vnaquēq; reliquaz
factuaz, practicaz ⁊ doctrinaliū. Specialiarum
scias: magis q; eni vnaq; specialiū scientiāz sup
ple ab aliqua scia: dicit aliqua gñ. Non tñ circa hoc negoci
at tanq; exēplo circa aliqd eoz, sed nō inquātū ens ⁊ hec
dicit p". Et dicit Postq; ostēdit ⁊" p̄mde ad scias. ⁊ p̄cipiat
res scie. ⁊ alteras quedā hec p̄ter has scias est scia. ⁊
de eno inquātū ens p̄tinet ad q; dā scia: q; est alia pe
ter scias p̄dictas. ostēdit aūt. ⁊ dicit. ⁊ p̄dictarū. vna
quoq; tamen. ⁊ supponēs aliquātū q; dē est. ⁊ dicit. ⁊
vnoquoq; gñe scie ostēdit ⁊ dicit. ⁊ pasiones ⁊ habi
tudines q; dē sūt earū" ⁊ q; ⁊ si gradus certitudinis in omnī
bus tñ non est matter" scie certissime demōstrare: nāles
aliē minus certe. Et subdit exponēs quō scie suppo
nūt q; dē est subtī aliqd. ⁊ summit aūt. ⁊ supponere q;
dē est hec q; dē per se vis; puta si requīt cognitionē eō
tū subtī. hec aūt supponēs. ⁊ la metz" puta si requī
runt cognitionē ostēsiū subtī ut oc. ⁊ arcū est a" ⁊ pa
tiue. Ex quo ostēdit ppter q; dē ⁊ palam. ⁊ est ex tali indu
ctione q; subsistentię ⁊ ei" q; dē est supplēnō est oēm ⁊ nā
q; dē est subtī ponit tanq; medīū ⁊ pa" demon
strationē nos demōstrat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cū vo scia de nāsit scia quedā: patet: ⁊ ab
actiua ⁊ ab effectiua ipsam cē diuersam. Effe
ctiuo qui principiū motus in eo q; dē est effi
ciat ⁊ non in eo q; dē efficit est: atq; hoc est aut
aro quedā aut alia quedā facultas. Similr ⁊
ipsi" actiue motus principiū nō est in ipsa re
agēda. Sz ponūo in hoc: qui agunt. Nāle
vo circa ea: que motiōis in scipsis principiū
hūt uersat. Scientiā igit nāle necessario: neq;
actiuā: neq; effectricē. Sz cōtēplatricē esse
ex hoc: q; dictum inotescat. Sub horum
enim generū vnū ipsa cadat necesse est.

¶ Qui aūt est quedā de nā scia palā: q; ⁊ apta
circa aliera ⁊ factiua erit. Factuq; qdē eniz in
faciēte ⁊ nō in facto motio principiū. Et hoc
est fuc aro aliqua fuc aliqua alia potēnia. Si
milr aūt ⁊ practice nō in agibili: magis autez
in agēnb" mot". Quę aūt phūsici circa hūsita
in ipsis mot" principiū est. Cō qdē igit neq;
factiuā neq; actiuā sz speculatiuā necesse est
cē nālem scia palam ex dictis. In vnū eni ali
quid horū generū necesse cadere ipsam.

¶ Deinde cum dicit. ¶ Postq; ostēdit q; dē est ⁊ ad quas
partes ⁊ quales pertineāt: ostēdit ⁊ quales ⁊ quot
sint. Et dicit. ¶ Cōsequēter ⁊ quedā ⁊ circa eno
dicta ⁊ ipsa ⁊ nō separabilia ⁊ quedā
alia quedā ab his ⁊ similiter ⁊ immobilia
nec ⁊ quedam separabilia. Separabilia ⁊
immobilia ⁊ qdē eno ⁊ ostendere possibile
monstrare. Et hoc est in rōne ⁊ tales nāe
ipsi ⁊ ipsum ⁊ omniū eni ⁊ ens ⁊ quo
dam principium primū: ⁊ principiū maxime.

¶ Quia aūt est quedā scia ens" inquātuz ens ⁊
separabile ⁊ ēdem ⁊ unū ⁊ quē nāli ⁊ unū
potēdā cē hūc aut magis alterā. Nāle aūt
dē igit circa hūsa motus principiuz in ipsis
est. Sz mthematica aūt speculatiua quedā ⁊ est
circa mancnia quedā ⁊ non separabi
lia. Circa separabile igit eno ⁊ immobile alia
ab his ambobus scībile est. aliqua quidez
eorū ⁊ aliqua sabatalia. Dico aūt separabi
bile ⁊ immobile: q; quēdā ita manūe ostendē
re. Et si quidem est aliqua talis natura in enti
bus hoc ut q; ens ⁊ al cubet ⁊ q; ⁊ unum. Et
hoc ut q; ens p̄ncipal ⁊ primū principiū.

¶ Quia aūt ⁊ scia ad alias scias particulares ⁊ quo
habeat genus ⁊ proprium modum ⁊ dicit ⁊ ibi.
Circa q; ita fuc. ⁊ pono ⁊ hanc ⁊ scias ad alias
pones ⁊ alterā ⁊ separabilē. ⁊" ponit ⁊ dicit. ⁊"
ponēs ⁊ alterā. ⁊" ibi. Quoniā quidē igit. Jj" ibi. Ha
bitudo aut alias. ¶ Ponit in tribus ponit tres q; ⁊
ternā est. ⁊" subtī ⁊ ostendit ⁊ dicit. ⁊" ibi. Palaz
igit q; ens. ¶ Dicit ergo q; ens est quedā scia ⁊ ipsa
quāta cum ⁊ inquātū separabilis ⁊ ab istam ponit
speculari nō ipsū de eno cū inquātū ens. Sed de ente
separato ⁊ ab eno ⁊ ⁊ sunt ⁊ ab istis q; q; ⁊ ⁊
est considerandū est ⁊ ⁊ hanc scias que ⁊ quales sint
de talibus potentialis ⁊ esse ⁊ ⁊ dicit q; dē scientē talium aut
magis esse alterā: ⁊ statim ponit q; ⁊ in alterantibus q;
palaz quidez ipsi scia est circa entia in ipsis ⁊ in scipsis
principiū motus ⁊ per ipsa materia. q; ⁊ in q; ⁊ ma
teria

¶ Cōsiderādū ex vbiꝫ dicit. Et q̄ uidā ignorāt. Et q̄ ignorātia ꝓcedit ex hoc q̄ nō cōsiderāt. Cōsilia q̄ ꝓcedūt ex ignorātia. Et ꝓpter hoc dicit. Et ꝓpter hoc. Et ꝓpter hoc. Et ꝓpter hoc

Nonia non est alicui fortia talio palam. Scientia quidē eorum q̄ semper eodē modo sunt in plano. Accidentia autē in nostro horum est.

¶ Possit aliquis rōnē dicere: cur dixerim q̄ aliq̄ est fortia talia. Cum per accīa possit effici q̄ ea q̄ nō sunt semp aut in plano. Ad quorum hoc dicimus: q̄ accīa non sunt nisi in paucis. Cum per accīa in maiori parte eorum q̄ fiunt ars procedat: ut dicit. Et quoniam ars est circa ea q̄ sunt vel fieri possunt. Et quoniam ars est circa ea q̄ sunt vel fieri possunt. Et quoniam ars est circa ea q̄ sunt vel fieri possunt.

¶ Sit vō eorum q̄ est per accīa non esse principia talia: qualia quidē sunt ea q̄ est per fortunā. Certū enī oīa necessario: nā si hoc q̄d est cū hoc sit hoc aut illud est cū hoc fit. Atq; hoc nō ut pangemus necessario necessario nimirum. Et id erit cuius hoc erat causa: ad id: q̄ effect" ultim" dī. Hoc autē per accīa erat q̄ oīa necessario erunt. Atq; id q̄ est et nō est: et fieri atq; nō fieri posset: ex hoc sequi. Quę fuit penitus tollitur.

¶ Nō aūt fm accīa erunt nō fūt causę et principia talia: qualia quidē sunt ea q̄ est per casū. Erunt enī oīa ex necessitate. Si enī hoc q̄d est huius erit: hoc aūt huius: hoc aūt nō ut primus ex necessitate erit: et cū hoc erit cū ulq; ad ultimū dictū causā: hoc aūt erat ex accidente. Quare ex necessitate oīa erūt. Et q̄ utrunq; contingit et accidere: et fieri: et nō. Nō uno ex generato inferatur.

¶ Remouet quendam errorem quorūdam qui tale modo per accidens ab ordine auferebant. Circa quod duo facit. primo ostendit propositū. 2° excludit cauillosas rōnes. 2° ibi. [Et si non existens.]

Ad euidētiā ſm notādū est q̄ ut dictum fuit 2° hui". aqa fuit ḡrādi q̄ cuilibet entis est aliq̄ cā per le qua posita in esse necessario sequatur effect". q̄d si uerū est tūc nullus esse casus contingeret per accīs nec per intentionē cause: et ideo tollit eos per accīs 1° mō. Hōc ſ errorē ipsoḇat ꝓbo per tale rōnē. q̄ si ſ ḡ oīa eorū erūt ex necessitate. ꝑ hoc est falsū. ſ ꝑ accīa. hoc ſ rōnē exponit ꝑbo. q̄ aūt entis ſ accīs nō fūt cause: et ꝑ talia. Q̄ se ḡla si entis fm se et sup. dicit q̄dā pulā est: ens ꝓ q̄ q̄ sup ple ens per accīs hēt esse ſ illi dicit erūt oīa ex necessitate: q̄ sic ordinatū est eis hoc q̄dam est ſ ꝓple cā huius enis: puta alicui" entis puta alicui" effect" futuri: hoc aūt hui". alle effect" est cā alteri": hoc aūt nō ut prius: et nō ḡdq; entis erit ex necessitate. Q̄ posita cā nō sic sequit effect" cū hoc erit cā: et hoc usq; ad ultimū dictū cause: hoc aūt erat. I. ponebat ēt ſ accīs: et per ꝑia q̄ ponit per accīs erit ex necessitate. Nec sequit q̄ oīa erūt ex necessitate: et q̄ auferet oīa ex gḡlatio Lex neb" q̄ sic fiat: prius: q̄ utrunq; I. aḍ utrunq; contingit et accidit fieri q̄ oīa fūt absolute fm ꝑsūm.

Notādū ꝙ ut ſ ordinatū fuit 2° hui". ſ causalitēr effectus ponit cā per se qua posita necessario ponit effect". et ideo ut exponat ḍdā oīa causę ſt de necessitate. nā ꝑter illā necessariā cōceptionē ſ aliq̄ fortuita uel ꝑlens sic cā aliqua effectus fuerit: puta ſ comedē uel comedisse iordanū: sic cā ſ sic posita cā fm se necessario ponit effect". uerū tales cā eruendi uomit: puta ꝓ hauriēda aqua tunc ut ſ ibi fuit necio eorum cui. ſ. erutus eorū" est ꝓpe

Capi. VIII.

Et quia eorum que sunt quedam actu sunt: quedam potentia sunt atque actu. Horum autem aliud est ens: aliud quantum. Aliud ex numero ceterorum. Non est autem ullus motus preter res ipsas. Mutatur enim semper id quod mutatur per ipsius entia predicamenta. Atque in hisce communem nihil est preter quod nullo est in predicamento. Unumquodque autem dupliciter cunctis inest: ut hoc aliud enim est [illegible] forma: aliud est privatio: et quale: aliud enim est album: aliud nigrum: et quantum: aliud enim est perfectum: aliud imperfectum: et in latione similiter modo aliud est supra: aliud infra: aut leve aut grave. Quia tot sunt species ipsius quot est: quot motus mutationisque species sunt.

¶ Est autem quiddam hoc actu solum: hoc autem potentia: hoc autem potentia et actu: hoc quidem ens: hoc autem quantum: hoc autem reliquorum. Non est autem aliquid motus preter res: permutatur enim semper secundum entis cathegorias. Commune autem in his nullum est quod neque in una cathegoria. Unumquodque autem dupliciter existit omnibus: utputa quod hic illud quidem forma ipsius est: hoc autem privatio. Et secundum quale hoc quidem album: hoc autem nigrum. Et secundum quantum: quidem perfectum: hoc autem imperfectum. Et secundum lationem hoc quidem sursum: hoc autem deorsum: hoc autem leve: hoc autem grave. Quare motus et permutationis tot species: quot entis.

Postquam philosophus recollegit ea que dicta erant de ente per accidens [illegible] hic recolligit que dicta sunt de motu et de mobili 3° phisi. Circa quod tria facit. Primo determinat de motu. 2° de mobili. 3° exponit quedam concomitantia motum. 2° ibi Immobile autem. 3° ibi Simul autem secundum locum. Prima in tres. Primo determinat de motu secundum se. 2° de infinito quod est quedam passio motus. 3° dividit motum in suas species. 2° ibi Infinitum autem. 3° ibi Permutatur autem. Prima in duas. Primo inquirit de motu quid sit. 2° in quo sit. 2° ibi Et quod est motus in mobili. Prima in tres. Primo venatur diffinitionem motus via divisiva. 2° via inductiva. 3° via remotiva. i. excludendo opinionem aliorum de motu. 2° ibi Quod autem vera dicimus. 3° ibi Quod autem bene dictum est. Prima in duas. Primo premittit quandam divisionem. 2° ex illa concludit diffinitionem motus. 2° ibi Divisio autem. Primo ponit quatuor divisiones: quarum prima est: quod ens quoddam est in actu tantum: quoddam potentia tantum: quoddam partim sic partim sic. [illegible]

[illegible] partim est in termino a quo et partim in termino ad quem. [illegible] Deinde cum dicit.

Cum autem eorum que in unoquoque genere collocantur: quoddam actu: quoddam potentia sit. Actum eius quod est potentia ut est tale motum esse dico.

¶ Divisio autem secundum unumquodque genus: hoc quidem potentia: hoc autem actu: eius quod potentia inquantum tale est actum dico motum.

Ex premissis concludit diffinitionem motus [illegible] hec est ergo diffinitio motus. i. actus entis in potentia inquantum huiusmodi. Deinde cum dicit.

Atque vera esse ex eisque dicimus hinc perspicitur. Nam cum edificabile tale est: tamen ipsum ut edificabile actu dicimus esse. Atque hoc est edificatio. Similiter et medicatio et ambulatio ac saltatio et huiusmodi cetera. Fit autem ut tunc res moveatur: cum est hic ipse actus et neque prius neque posterius. Atque actus eius quod est potentia: cum actu est: ac non ut ipsum sed ut mobile est operatur. Motus nimirum est. Atque ut mobile.

¶ Quod autem vera dicimus hinc palam. Cum enim edificabile inquantum tale ipsum dicimus esse

actu inquantum edificabile est hec edificatio sit: doctrinatio: curatio: ambulatio: saltatio: et [illegible]. Accidit autem cum fuerit actus eodem: et neque prius neque posterius: etiam potentia entis cum actu ens operatur: non inquantum ipsum: sed inquantum mobile motus est.

Ostendit quod sit motus via inductiva [illegible] Deinde cum dicit.

Notandum quod nihil movetur priusquam incipiat moveri [illegible] Deinde cum dicit.

Dico hoc pacto. Est enim es potentia statua: attamen non eris actus ut est es est motio. Non est enim idem esse eris atque alicuius potentie. Nam si est idem simpliciter ratione: eris est es actus motus quidam nimirum esset: non est autem idem. Patet autem in contrariis: nam valere queque posse ac egrotare posse non eadem sunt: sed diversa. Esset enim idem egrotare atque valere. Subiectum autem et idem quod valet atque egrotat unum et idem est: sive humiditas sit sive sanguis. Cum vero non sit idem quemadmodum neque color est idem atque visibile: patet actum possibile ea ratione qua possibile est motum esse.

¶ Dico autem inquantum sic. est enim es potentia statua: sed tamen non eris actus inquantum est es motus est. Non enim idem esse et potentie alicui. Quod nam si idem esset simpliciter et secundum rationem: eris actus motus quidam [illegible] non est autem idem. Palam autem in contrariis. Posse quidem enim sanari et posse laborare non idem. Etenim sanari et laborare idem esset. Subiectum autem et sanum et languens sive humiditas sive sanguis idem et unum. Quoniam autem non idem quemadmodum neque color idem et visibile possibilis inquantum possibile actus motus est.

Exponit aliam particulam positam in diffinitione motus [illegible] entis in potentia inquantum est in potentia.

Notandum quod nihil movetur ad illud quod est actu [illegible] tunc frustra moveretur [illegible]

Advertendum [illegible]

Nunc igitur esse atque tunc rem moveri cum est iste actus: et neque prius neque posterius patet. Fit enim ut quodque iterum operari [illegible] edificabile inquantum edificabile est [illegible] edificabilis actus inquantum edificabile edificatio [illegible] non est. Nam actus ipsius aut est edificatio aut

domus. Et cū est domui edificabile non est ut pa
ries edificabile. Sed edificabile vo edificat.
esse est ergo: actū ipsius edificationē cē. Et
ficatio motus est quidā. Quāde z ad octa
uū accōmodabitur motus ratio.

¶ Dēs quidē eni est dicere qđ accidit nunc mo
ueri qđ fuerat actu fieri: nec primo nec posse
primo palam. Cōtingat eni vnū quodlibz aliqđ
quālē actu esse aliquādo aūt nōpūta edifi
cabile in quō edificabile: z edificabilio act⁹
in quantū edificabile edificatio est: aut enim
hōc domus est: aut edificatio actus esset cum
domus fuerit nō adhuc edificabile erit: edifi
cat aūt edificabile. Necesse igit edificatio
nē actū esse edificatio aūt motus quidā. Ea
dem aūt ratio z in alijs motibus.

¶ Exponat ternū ptialē diffinitionē. f. g. mot⁹ sit act⁹
d. q. dđē eni vie. Lmot⁹ est sup. act⁹: z q tunc accidit
moueri qđ fieri: actu in mobili: z nec fuit nec potest
fieri" palā est eni pio q. q. vnūqđ q. sup. mobili con
tingit aliqđ cē actu aliqđ aūt nō: puta edificabile in q
dā edificabile sup. pōt cē in potētia vel actu: z edifica
bile est act⁹ edificabilis in q̄rū edificabile. Dicit autem
in q̄rū edificabile: q. mā dom⁹ est in potētia ad duo. f.
ad fieri dom⁹: z ad hoc q̄ edificet: z respectu utri
usq; capit ipsius q̄sq; cē in actu. q̄nq; in potētia: tñ
potētia ad hoc q̄ edificet declarat per hoc q̄ dicit edi
ficabile: qđ igit edificabile edificat tūc fit actus: z edi
ficatio est act⁹ edificabilis in q̄rū edificabile. Vel dicit
aut hoc dom⁹. Lforma domus est sup. act⁹ ipsius edifi
cabilis aut ipsa edificatio: z est caliber potentie videt
alicui actui: sed sup. forma domus nō est actus edifi
cabilis in q̄rū edificabile: q. tū domus. Cū forma do
mus fuerit introducta nō adhuc erit edificabile: sed
tū sup. erit edificatū. edificabile aūt edificatur. Lfit in
actu cū edificat actu. Inferr q. q necesse est igit edifi
cationē cē actū. Edificatio aūt est quidā mot⁹: z per
hōc motus est actus edificabilis. Et subdit: nadē est
rō z in alijs motibus. Patet igit ex dictis predictis
q motus est actus in potentia inquātū est in potētia.

Notandum q. q. motus est quedā forma mobilis ut subiecti: ideo bñ
esse fluxi p subiectū ut per additionē z exis forma si
ue fluxus siue accidentalis: z ideo quedā eorū que po
nūtur in diffinitione motus se tenēt ex parte subiecti:
quedā ex parte quidditatis ipsius motus: nam p⁹ parti
cula que est actus pōnit in eius diffinitione quasi gen⁹
z porrect ad essentiā motus: nam motus intrinsece z
essentialiter est act⁹. Alie vero particule que sequun
tur quasi eius explicēt z tangit le ex parte subiecti mo
bilis q. est ens in potentia sicus p⁹. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Potz patet nos de ipso motu recte dixisse:
z ex hōc q̄ eqtem de ipso dixerūt: z q. nō
est facile ipsum aliis declarare. Neqz eni quic
qz alio in genere ipsum ponere potest.

¶ Qđ aūt bene dictū est p alīs: ex quibus alij di
cunt de ipsorū ex eo q. nō facile est aliter oīs
sciare ipsum. Neqz enim in alio aliquis ge
nere potest ponere unqz ipsum.

¶ Obstāt quidā tā motus z diffinitionē motus esse be
ne assignatam removendo. Et improbando opi. alio
rū de motu. Circa qđ duo facit. Primo ꝓponit intē
tū. 2° ostendit ipsum. 2° ibi. Palaz aūt ex quibus.]
Dicit ergo. q. autez bene dictū est quid supple tā mo
tus palaz ex quibus alij dicunt. Et hōc q̄ dicit pa
tet de ipso. f. motu esse ens: tale ipsius: z entia ex eo q nō
est facile ipsum. Aliter diffinire neqz eni aliqs pote
rit aliqđ ponere ipsum motū in alio genere q. supple
in genere actus ut dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqz qui aliter de ipso dicere recte dixisse
videtur: id ita esse inde sane patebit. Quidaz
enim diuersitatem z inequalitatem z id etiaz
qđ non est ipsum esse dixerunt.

¶ Palā aūt ex quibus dicunt hi quidez alteri
tatem: z inequalitatem: z non ens.

¶ Declarat intentū. Circa qđ duo facit. Quia p⁹ pre
tatur aliorū opi. Scdo cām opi. 2° ibi. Cū aut in hoc
ponēdi.] Prima in duas. Primo ꝓponit opi. Scdo
ꝓbat ibi. Quoz nullū.] Dicit g. q. palā videt ex
quibus dicunt supple aliq q. f. motum nō pōt aliter oīs
sciri. nā aliq supple dixerunt motū esse alteritatē. f. alq
inequalitatem: z aliq non ens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nihil tñ sine sit diuersum siue inequale. Si
ue nō ens: necessario moueri videt. Et neqz
ipsa mutatio aut ad hoc: aut ex hisce magise
qz expositum est.

¶ Quorum nullum necesse moueri. Sed nec
permutatio: neqz in hoc: neqz ex hijs magis
qz ex oppositis.

¶ Improbat dictaz opinionem q. predicte diffinitio
nes mot⁹ nō sūt sufficienter assignate: q. nō cōueniunt
motui: neqz ex pte subiecti mobilis: q. si mot⁹ est alte
ritas vel inequalitas vel nō ens: sequeret q. oē alterum
vel inequale vel nō ens moueret: qđ falsū est: q. nullū ho
rū necesse est moueri. Pōt eni aliqđ cē alterū q. nō
moueri: z sic de aliis. iterū p⁹ hoc idē ex pte terminorū
motꝰ a quo z ad quē. vel ibidē. q. neqz permutatio
est nec in hoc nec in hijs magis q. ex oppositis: q. f. nō
est magis mot⁹ ad nō ens vel inequalitatē vel alteritatez q.
ad oppositā. hoc: nec econuerso magis est mot⁹ ex hijs
q. ex coz oppositis: q. pe cē mot⁹ ex nō ente ad ens
z econuerso: z ex alteritate ad similitudinē z eq: z ab inequa
litate ad equalitatē z eq. sūt z sic p⁹ tā ex pte subiecti q.
ex pte terminoꝝ mot⁹ differēs itaq; nō cē pe assigna
tas cāas sue p̄ncipales cū obstāto. ¶ Deinde cā cē.

¶ Ponēdi aūt motū in hijsce cā sunt motū in
definitū quoddā cē videri. Alterius vo pau
cipia. Series indefinita sunt sane ex eo q. sūt
priuatiua: nihil eni ipsoz aut hoc aliqđ aut
tale: aut ecterorū quecqz est predicamētorū.

¶ Causa aūt in hoc ponēdi: q. indefinitū vi
dēt aliqđ cē motus. Alterius coelementatio
nis principia: q. priuatiua sunt indeterminata. Neqz enim hoc neqz tale ullum ipsoruz neqz reliquorum predicamentorum.

¶ Portractat cām opi. Circa qđ duo facit. primo cā po
nit. 2° eaz excludit. 2° ibi. Motusqz actus.] Pria in
duas. q. prio ponit cām opi. 2° motiuaz cāe. 2° ibi. Cur

aūt videt.] Dicit ergo. q. cā aūr posēdi. f. motum in
hoc. f. in tali genere q. f. esse quedā alteritas aut ine
litas: vel ab q. mot⁹ videt esse aliqđ ilimitū. f. determi
natū: z talia sup. idcirco quia sūt aliter" coelementa
tionis p⁹" q. principia sūt indeterminata sūt aliter" coelementa
tionis p⁹" q. principia sūt indeterminata nec ens mi
lia ipsoꝝ significat hoc. f. illud nec tale. f. qualitatē nec
reliquorum predicamentorum.

Notandū ¶ sic dictuz fuit p⁹ hoc" pythago
rici posuerūt omne ens esse numerū pecie
bant ordinē bonoz in quo collocabāt illa que viden
tur hic pfectionē. puta ponūt ternū materiā quātē.
Illud aūt ordinē dicebāt malorū in quo collocabāt il
la que vident dicere imfectionē. puta tenebrum lini
strū femininū z motū. que oia dicebāt cē puncta z ide
terminata nec aliqđ eoz significare illud nec ipsum z
nec ētitatē nec aliqđ aliorū generū: q. igit motū po
nebāt in ordine siue coelementatione principioz: id ac
cidit motū cē quādā puntionē z per ptes quādā nō
existare: f. alteritatē z inequalitatē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At ut videat mot⁹ idefinitū esse cā fuit illud
nō posse in q̄z aut in potētia rerū ipsū aut in
actu ponit: neqz eni id: qđ cē pt quātū: neqz
id: qđ est actu quātū necessario tā mouetur.

¶ Cur aūt videat indeterminatus causa: q. nec
in potētia entiū: neqz in actu est ponere ipsū.
Neqz enim possibile ētum cē mouet ex ne
cessitate: neqz qđ actu ētum.

¶ Ponit motiua hui⁹ cāe: ibi. f. mot⁹ cōputabat hoc in
determinatū. q. q. cur aūt mot⁹ sup. videt idetermina
tus cā est. q. nō videt possibile ipm moui ponē nec in
potētia nec in actū. f. nec in gñe potētie nec f. gñe act⁹
qđ patet. eni pio q. q. nec illō qđ est possibile. f. in po
tētia cē ētū mouet ex necessitate nec cē qđ cē actu ētus.

¶ Et si mot⁹ est in gñe potētie tunc
dđē est in potētia ad aliqđ. puta
ad cē ētū moueret ad ētitatē: qđ tñ nō opz: q. ens
ante q. incipiat moueri ad ētitatē est in potētia ad cē
ētū z tñ non dū mouet. Et si mot⁹ est in gñe act⁹ le
quit q. tāc dđē esset in actu. puta actu ētū moueretur ad ētitatē: qđ tñ est falsū: q. cū est actu ētum nō
mouet. Sed iam est motus terminatus: q. igit nō pote
runt ponere motū nec in genere actus nec in genere
potentie: ideo posuerunt ipm in ordine indeterminatoz z positioz nō preexistentiū. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Et motus actus qđē cē q. diaz videt imperfect⁹
tñ. Cui rursus illud est cām ipm inqz possibile
imfectū cē cui" est act⁹: z ppterea difficile
est accipere qđ nā sit ipse. Necesse est eni ipz
aut in potētia: aut in puntiōe: aut in actu simplici ponē: at nihil horū cē posse videt. Quia
re relatā id qđ dictū est cē. alioz actū qđ dici
mus q difficulter qđē est cognitu: pōt aūt esse.

¶ Motus qz actus qđē videt aliquis imperfec
tus aūt. Causa aūt qz imperfectū qđ possibile
cause est actus z pp hoc difficile ipz sume
re quid est. Aut enim in potentiā aut in actū simpliciter ho
rū aūt nullū videt cōuenire. Quare relinq
tur qđ dictū est esse: z actū: z nō actu dictum

videre quidem difficile cōingentē autez est.
Cui videlicet cām p̄dicte opinionis q. mot⁹ dicit videri
ri. f. mobile qđ est ens in potentia cui" mot⁹ est act⁹ est
qđ imperfectus: z pp hoc. f. q. mot⁹ est act⁹ imperfectus z
subiectum imperfectū est ipm esse. f. ens in potentia
ut videt necesse est ipz ponere in genere. f. entis potē
tie aut in actu simplici. f. in gñe substantie aut z
substantia aut in actu simplici. f. in gñe substantie aut
fieri. hoc aūt nullū videt. Relinq. q. f. motus sit actus
existentis sup. mobilis: q. f. ens in potentia. Et hoc
dicit. f. q. mot⁹ est act⁹ f. entis in potentia. Et hoc
dicit. f. q. mot⁹ est act⁹ f. entis in potentia. Et hoc
qđ dicit. f. q. mot⁹ est act⁹ f. entis in potentia. Et hoc

de arboreum vnus est actus.

¶Sed est actuum mobilis. Quare similiꝫ vn' arboreum actus.

¶Probat ꝛ qđ probatur. Lꝫ motꝰ est vn' actꝰ motꝰ mobilis. ꝛ ꝑ cōsequ. ꝛ ꝑ exēplū. ꝛ ꝑ diffi. Quia quomodo cūq. Dn ꝑ ꝓ. nihil tale rēnt. mutat' est actꝰ motꝰ ut ꝑ fuit ꝛ fit. et mutat' fuit ille motꝰ qui est in mobili ꝛ non aliꝰ. ergo erit vn' motꝰ. ꝛ hoc est ꝙ dicit qđ lap. mouens vel mouet' ad est actuum mobilis quare sequit' q erit vnus actꝰ finaliter amborū. ¶Deinde cum dicit.

¶Aliꝫ vnius ad vnū ꝛ duorū ad vnum idez est inconueniēs: ꝛ ut accluse atꝫ declusę. ecce tamen vnū est. Similiter resolute habere ꝛ in bis fiet quoꝫ alterū mouet alterius mouet.

¶Quēadmodū cadē distantia vnius ad duos ꝛ duo ad vnū. ꝛ alcēdentes ꝛ descendentes sed essenō vnū sibi aūt in mouēte ꝛ in moto.

¶Probat idem per exemplū. q. quēadmodū est eadem distātia vnū ad duos ꝛ duorū ad vnū. ꝛ vnius ad duo ꝛ ecōtra. ꝛ ille eadem est via fore ascensiua ꝛ descensiua ꝛ declinatiua. sed esse nō est vnū: q. erit sm rōnez. sic se bēt ꝛ in mouēte ꝛ in moto q. Licē motꝰ realiter est actus mobilis qz differat sm rationez.

Notādū q. ꝙ sit eadē distātia vnius ad duos ꝛ econtra sed nō eēnt sm rationem: q. alia est rō huius distantie ut se tenet ex parte vnius: ꝛ alia ut se tenet ex parte duorū. ꝛ ꝓpter hoc ut se tenet ex parte vnius. vocat simplicē ut nīa duo sunt simplam ad vnum. aut ut se tenet ex parte duorū cōmixte ut nī vnū est cōmixtū ad duo. Sicut intelligēdū est de via fore ascendēte ꝛ descēdente. quia sic eadē realiter est via rōnis: ꝛ ꝓpter hoc ille ꝙ ascendit et ille ꝙ descendit. Sentit enī intelligendū est in ꝓposito ꝙ lꝫ idez motꝰ realiter sit mouentis ꝛ mobilis: differt tñ rōnez ꝙ ex mouentis bēt rōnē ut ab hoc ut ab eo est mobile bēt rōnē ut in hoc. ꝛ pōt dici actio sed passio. Q. nō oēs intelligūt loquēdo de actione ꝛ passione que fiunt respectꝰ formaliꝫ et abstractiue pōt cameta formalis ꝛ realis ostendat. loquēdo de actione ꝓpria ꝛ acta ꝛ ꝓducta: ut essentiam est. hoc in quadam q. sic. sic enim eadem forma que ut fluxio est ipse motus realiter est actus ꝛ producta a mouente ꝛ est recepta in ipso mobili ꝛ passio.

Cap. IX.

Vltimuꝫ aūt est aut id: qđ ipossibile est peralire ꝛ eo ꝙ non est aptum ut per ipm trālitio fiat. pende: atqz uox inuisibile dic. videt. aut id: qđ habet sine fine trālitionē. aut qđ vtz. aut qđ est aptū quādē habere non bā ut trānsitionē ut. finez.

¶Infinitū aūt aut qđ ipossibile peralire eo ꝙ nō sit natū peralire. quēadmodū uox inuisibilis hec aut peralitionem bīs imperfectā. aut qđ vtz. aut qđ natum est habere ꝛ non bā per transitionem aut terminum.

¶Postq̄ ꝓbauit ostendendo de motu ostēdit. dd sic. ꝙ ostēdit. ꝛ de illo ꝙ ē. aut qđ ē passio mot' sic ꝛ cōtrā illos primos. Circa qđ sic fit. ꝓ. primo ꝓbat similē modū ꝓbandi. ꝛ. ꝓbat ꝙ actualis ipossibilitatē. ꝛ. declarat ꝙ ipossibile ꝙ ē

[illegible]

¶ Hinc aūt emergere potest: neqz in reb⁹ sensibilibus ipsum esse. Naz si hęc est ratio corporis: superficie terminari: non erit infinitus ullum: aut intelligibile: aut sensibile corpus.

¶ Qd aūt in sensibilib⁹ nō est hinc palaz. si enī corpis rō supficieb⁹ determinat nō erit utiqz infinitū corp⁹: neqz sensibile: neqz intellectuale.

¶ Arguit 3ᵒ ⁿᵐ op. que ponebat infinitū in sensibilib⁹: ut accēs iherēs alicui corpi sensibili ut subiecto. Circa qd duo facit: q p⁹ ipsorum ista op. logice ⁊ probabiliter 2ᵒ phi⁹ magis ⁊ realr. 2ᵒ ibi [Nālis autē ⁊ ex his.] p⁹ in duas. p⁹ ostēdit q infinitū nō pōt eē corpus. 2ᵒ q nō pōt eē nūerus. 2ᵒ ibi [Neqz nūerus.] Dicit g. palā eē hinc. Lex dicēdis q infinitū. nō existit in sensibilibus: enī p qz: qz si rō corpis est q sit determinatū supficieb⁹ sequit q nō erit utiqz infinitus neqz sensibile. i. nāle neqz intellectuale. i. mathematicū. Formet sic rō: nullū infinitū est determinatū: q infinito repugnat hīe terminū: sz oē corpus est determinatū: q ꝯtētiuū supficiei. g nullū corpus est infinitū. ¶ Deinde cū dicit.

¶ At neqz ēt nūer⁹ erit ut separat⁹ ac infinit⁹. Numer⁹ enī oīs aut id qd nūer⁹ hēt nūerabile ē.

¶ Neqz numerus: ut separatus ⁊ infinitus: numerale enim numerus: aut numerū habens.

¶ Probat q infinitū nō pōt eē nūerus in sensibilib⁹. Et itēdit talē rōnē: q oīs nūs vel hēs nūm est nūale: sz infinitū nō est nūale: q iā eēt nūando ꝑtrāsibile. g nullus nūs vel habēs nūm est infinitū. Dicit g. q nec nūs ut separat⁹ ⁊ infinit⁹: ut dixerūt Pythagoras ⁊ Plato vel sup. sive sit exēs in reb⁹ sensibilib⁹ nūatis: ut dixerūt aliqui phi nāles est sup. possibile ponēti pro qz: qz oīs numerus aut habens numerū est numerale: ⁊ tunc supplenda est minor propositio ut prius.

Notādū istas duas rōnes nō esse phisicas sz logicas: quatenus nō procedūt ex principijs corpis nālis: sed ex qbusdā coīb⁹: que qdē sunt probabilia: nō aūt necīa. qd pz quātū ad primā rōnē: q qui poneret corpus infinitū nō diceret ipz terminari supficie: q hoc ponēret ad corpus finitū. sic quātū ad secdam rōnē: q qui poneret multitudinē infinitā nō cōcederet eam esse numerum: q numerus est multitudo mensurata per vnum. ex. 10. huius. mensurari aūt repugnat infinito: ut patet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Naturaliter aūt ex hisce perspicuū erit: nec enim compositum esse potest: nec simplex.

¶ Naturaliter autem ex his palaz: nec enim cōpositum possibile esse neqz simplex.

¶ Arguit ad ꝓpo⁹ per rōnes phisicas ⁊ reales. Circa qd duo facit: q p⁹ arguit per rōnē sūptā ex pte actiui ⁊ passiui. 2ᵒ per rōnes sūptas ex pte locati ⁊ loci. 2ᵒ ibi [Adhuc sensibile.] Prima in duas. p⁹ ꝓponit intētā ꝯnē. 2ᵒ subdit ꝯnis ꝓbationē. 2ᵒ ibi [Cōpositum qdē.] ꝓponit ergo duo in sua ꝯne: ⁊ dicit: q palaz est nāliter. i. per rōnes nāles ex his que dicent. enī pro qz: qz nec corpus sup. cōpositū possibile est esse infinitus nec etiam corpus simplex. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cōpositū enī nō erit corpus: si clemēta multitudine sūt finita. Aequalitatē enī iter ꝯria esse opz: ⁊ vnū ipsoꝝ infinitū nō eē. Nā si quouis excessu corpis alterius potētia supet finitus ab infinito corpe corrūpet. Vnūqdqz ēt infinitū eē nō pōt: est enī id corpus: qd vndequaqz dimēsionē hēt. Infinitū aūt est: qd sine fine est extēsus dimēsionē. Quare corpus infinitum erit sane infinitum omne dimensione.

¶ Cōpositū qdē enī nō erit corpus si infinita sūt multitudine clemēta. Opz enī equari ꝯria ⁊ nō esse vnū ipsoꝝ infinitū. Si enī cuicūqz deficit alterius corpis virt⁹ corrūpit ab infinito finitū: vnūqdqz aūt ipossibile infinitū eē: corp⁹ enī est qd oīno hēt distēsiōes: infinitū aūt infinite distat: quare infinitū corp⁹ oīno erit infinitū.

¶ Probat qd dixerat: ⁊ pmo q corpus cōpositus sive mixtū nō pōt esse infinitū. 2ᵒ q nec corpus simplex pōt esse infinitū. 2ᵒ ibi [Nec vnū aut.] Dicit ergo. q cōpositū qdē enī corpus nō erit sup. infinitū: si clemēta. i. supposito q clemēta corpoꝝ cōpositorum sint finita multitudine: ⁊ subiūgit talē rōnē: q vel oīa clementa erūt infinita in qtitate: aut vnū erit infinitū ⁊ alia finita aliodn ex clemētis multitudine finitis nō posset cōponi corpus infinitū: sz neutrū hoꝝ pōt dari ut probabit. ergo ipossibile est corpus cōpositū esse infinitū. Maiorē probat. p⁹ qtū ad scdam ptē. d. q opz enī ꝯria equari ⁊ nō esse vnū ipsoꝝ infinitū. Vult dicere q nō potest vnū corp⁹ esse infinitū: ⁊ q alia sint finita: q opz in corpore mixto clemēta que ꝯria sūt aliquo mō adequari si corpus mixtū debeat ꝯseruari. aliodn si vnū excedēt corrūpēt alia. si igit vnū sit infinitus ⁊ alia finita nō eēt ꝓportio: ⁊ ideo infinitū corrūperet oīa alia: ⁊ per ꝯns corpus mixtū nō posset stare. Et subdit: si enī cuicūqz deficit virt⁹ alterius corpis corrūpet finitū ab infinito: hoc aūt addit: q posset aliqs dicere q corpus finitū in qtitate est virtuosius q clemētū infinitū: ⁊ ita erit eqlitas: dato q alterū sit infinitū. puta si diceret q in corpe mixto est ignis finit⁹ ⁊ aer infinit⁹: ⁊ iō hoc remouet dicēs q lz virt⁹ vnius clemēti qd ponit infinitū deficiat a virtute cuiuscūqz alterius qd ponit finitū: tn nihilominus corrūpet ab infinito: qd sic pz: q virtus finiti necīo est finita: ⁊ iō ignis finit⁹ hēbit virtutē finitā: si igit auferat ab aere infinito aer eqlis igni habebit vtiqz minorē virtutē q ignis in aliq tn ꝓportione determinata: sic igit virtus ignis qdrupla virtutis aeris: accipiat quadruplū de aere ab aere infinito: sequitur q habebit eqlē virtutē igni: ⁊ alterius totus aer

infinitus habebit maiorē virtutē in infinitū q sit virtus ignis: ⁊ per ꝯns corrūperet ignem: ⁊ habet id qd ꝓpus: ipossibile est g q in corpe mixto vnū clemētum sit infinitū aliqs extētib⁹ finitis. 2ᵒ probat p⁹ ⁿᵐ ptē nūmo. d. q vnūqdqz aūt sup. clemētū ipossibile est eē infinitū: ⁊ pro qz: qz corpus est hēs oīno distēsionē: q extēdit sm oēm dimēsionē: infinitū aūt distat infinite. i. distēdit sm oēm dimēsionē: infinitū aūt corpus infinitū erit oīno infinitū. i. ex oī pte: ⁊ per ꝯns multa infinita nō possunt simul esse in eodem q alterū occupat totum nisi daretur plura corpora esse simul qd est impossibile: patet ergo tota ratio. ¶ Deinde cū dicit.

¶ At vō neqz vnū simplex corpus infinitū esse pōt: neqz ut qdā inquiunt: pręter clemēta id ex quo hęc gñant. Non est enī pręter clemēta istiusmodi corpus. Oē enī in id dissoluit: ex quo ꝯstat. Pręter aūt simplicia corpa id nō videt: neqz ignis: neqz aliud qcqz clemētoꝝ. Absqz hoc enī eē iquā ipsoꝝ aliqd infinitū: ipossibile est ipz vniuersū ⁊ si sit ⁊ infinitū aut eē vnū qd ipsoꝝ: aut fieri pindeat cracliᵗ asserebat: oīa dicēs tādē fieri ignē. Eadē ⁊ ad illud vnū accōmodabit rō: qd pręter clemēta nāles phi faciūt. Oē enī ad ꝯriū ex ꝯrio: ut ad frigidum ex calido solet mutari.

¶ Neqz vnū neqz aut simplex ꝯtingit infinitum esse corpus: neqz ut dicūt qdā pręter clemēta ex quo gñant hoc: nō enī est tale corpus pręter clementa. Oē enī ex quo est dissoluit in hoc: nō videt aūt hęc circa simplicia corpora nec ignis nec aliqd aliud clemētoꝝ nullū: sine eo qd est infinitū esse aliqd ipsoꝝ: quēadmodū Eraclitus ait oīa: aut fieri ignē. Eadem aūt ratio ⁊ in vno qd faciūt pręter clementa phisici: omne enim permutatur ex cōtrario puta ex calido in frigidum.

¶ Probat q corpus simplex nō pōt eē infinitū: ⁊ stat rō in hoc: q illud corp⁹ simplex sive ponat aliqd qtuor clemētoꝝ sive corp⁹ mediū pter clemēta sic dixerūt qdā antiq qui ex aliquo tali corpe medio dicebāt oīa alia gñari: ut ex pu⁹ ut dcm est p⁹ hui⁹. sive iquā dicat sic vel sic ex quo idē corp⁹ ponit infinitū ⁊ hīe ꝯrietatē ad alia clementa: sequit q corrūperet oīa alia ⁊ occupabit totū vndiqz ex oī pte: ⁊ p ꝯns nihil esset nisi illud vnū corp⁹ simplex. Dicit g. q neqz ut dicūt qdam ꝯtingit eē infinitū: qd. Sic aliud a qtuor clemētis aliqd corp⁹ simplex ex quo gñant h oīa sensibilia: nō enī est dare tale corp⁹ pter clementa: qd probat: q oē ex quo est ⁊ dissoluit in hoc. i. vnūqdqz resoluit in ea ex qb⁹ cōponit: ⁊ tn sup. nō videmus corpa resolui in aliud q in qtuor clemēta. Ex quo pz q nō est aliqd corpus simplex pter clemēta: ⁊ dato q eēt nō posset eē infinitū: vt probat. Et subdit ꝓbationē q nullū qtuor clemētoꝝ pōt eē infinitū. d. nō videt aūt hoc circa corpa simplicia: q nec ignis nec aliqd aliud clementoꝝ nullum sup. pōt eē infinitū: enī pro qz: qz sine eo qd est infinitū ipossibile est eē aliqd omne. i. qcūqz ipsoꝝ: qz sup. id vnū qd est infinitū replet totū ex oī pte: ⁊ si sit finitū. i. dato q eēt aliqd corp⁹ finitū oportēt q aut eēt aut fieret aliqd vnū ipsoꝝ: qz. i. ꝯuerteret ꝓpter excellētiam virtutis quēadmodū ait Eraclit⁹ oīa aliqd fieri ignē. i. ꝯuerti in ignē ꝓpter excellētiam virtutis ignis. Et subdit q eadē aūt est rō de vno illis corpe qd faciūt phisici. i. qdā nāles pter clemēta: ⁊ iā dcm est: ⁊ pro qz: q oē qd ponat ꝓpter clementa ex ꝯria. i. in ꝯria: puta ex calido in frigidū: ex quo sequit q illud vnū corp⁹ mediū hēt ꝯrietatē ad alia clementa: q sit ꝓportio ex illo vno ad alia ēt sm ipsoꝝ: q igit vnū ꝯriū corrūpet alia: ⁊ sequit q illud corp⁹ corrūpet alia: ⁊ ꝓpter illa.

Notandū q lz corp⁹ celestis sit corp⁹ simplex ⁊ alterius nāe pter clemēta: ⁊ probat p⁹ de celo ⁊ mūdo. tn de illo nō facit pbatio: nō ex eo q phi nāles ponētes aliqd corp⁹ infinitū aeris: nō ponerent ad notitiā hui⁹ veritatis q celū eēt qntū ⁊ nā alia a qtuor clemētis: sz putauerūt celū esse nāe clementaris: ⁊ iō illa rō hoc supposito sufficienter procedit ꝯ eo: tn in p⁹ de celo ⁊ mūdo probat pbatio per rōnes sensibiles q celū nō est actu ꝯ. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Pręterea omne sensibile corp⁹ alicubi est: ⁊ idem est totius locus ac partis: ut terrę.

¶ Adhuc autem sensibile corpus alicubi: ⁊ idē locus totius ⁊ partis: puta terrę.

¶ Probat nullū corpus esse infinitū per rōnes sūptas ex pte loci ⁊ locati. Circa qd duo facit. p⁹ premittit quedā necessaria. 2ᵒ arguit ex illis ad ꝓpositū. 2ᵒ ibi [Quare siqdē.] Premittit aūt duo: quoꝝ vnū est q oē corpus sensibile est alicubi. i. in loco: ⁊ dicit sensibile: q ꝯtinuū corp⁹ mathematicū non est ꝓpter in loco: q nec hēt locū nec tactū nisi metaphorice: ⁊ iō ad oīa corporis mathematici dicit q oē corp⁹ sensibile est in loco. Aliud qd ꝓmittit est q oē est locus totius ⁊ pars puta terre ⁊ sup. ptis eius qd est intelligēdū de loco naturali ad quē. i. corpus naturaliter mouetur ⁊ in quo naturaliter requiescit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quia si ptiū sit simulū: immobile erit: aut semper feret. At hoc fieri neqz. Cur enī diuersus potius: qz sursus: aut ad quēuis locū mouebit: vt si gleba fuerit: quorsum hęc mouebit: aut ubi qescet: corpus enī eiusdē gñis locus est infinitus. Occupabit ne igit totū locū. At qui fieri pōt. Quęnā igit quies: ⁊ qs motus ipsius erit: an ubiqz mouebit: non ergo motu ciebitur. An omnem ad locum mouebit: non ergo quiescet inquā ac stabit.

¶ Quare siqdē eiusdem speciei immobile erit: aut semper feret: hoc aūt ipossibile. Qd enī magis deorsus qz sursus aut ubicūqz: puta si gleba fuerit ubi hoc mouebit aut manebit. Locus enim ipsius cōnaturalis corporis infinitus. Obtinebit igit totū locū quomodo. Et quę igitur mālis ⁊ motus si ubiqz manet nō mouebit. Si aūt ubiqz non igitur stabit.

¶ Arguit ad ꝓpositū ex premissis per qtuor rōnes. 2ᵒ ponit ibi [Totaliter aūt ipossibile.] 3ᵒ ibi [Adhuc oē.] 4ᵒ ibi [Totalr aūt.] In p⁹ pte itēdit talē rōnē si aliqd corp⁹ eēt infinitū vel eēt homogeneū vel euterogeneū: sz neutrū pōt dari. ergo impossibile est aliqd corpus eē infinitū. de ista rōne p⁹ probat minorē in qua est tota virt⁹. pmo pmā partē. 2ᵒ ibi [Si autem

dissimile. Primum aut partem s. q corpus infinitum non posset esse homogeneum, probat ex hoc quia si sic, quod sem per mouerent vel semper quiescerent, nisi est falsum. Quod aut [illegible] sic. Quare si quidem hoc s. corpus infinitum sit [illegible] homogeneum et vnius rationis in toto et in [illegible] ut est aer et aqua et huiusmodi: sequitur quod erit immobilis aut semper fert, id est mouebit: hoc aut est impossibile ut patet ad sensum. Et subdit probationem huius ponendo quod eni magis deorsum quam sursum aut ubicumque sup. mouebit aut descet. puta si bolus, id est gleba vel pars terre fuerit ubi non mouebit aut manebit, id est descet. Quod quia non vel posse assignari eius pro quo locus [illegible] ipsius corporis sup. infiniti erit in finitum. Obtinebit igitur totum locum: et quod sup. hoc poterit esse et que igitur [illegible] et motus, id est quod poterit simul esse [illegible] et motus. Quod quia si ubique manet, id est descet non mouebit: aut si ubique s. mouet non est stabit, id est descet.

Notandum vis huius rationis in hoc stare, nam ut sup. positum est, idem est locus nullus totus et [illegible] iterum apparet quod vnumquodque corpus descet in suo loco nullus est ibi et ad ipsum mouet nullus cum est extra: ut patet [illegible] de celo et mundo. Si igitur locus ubi est corpus homogeneum infinitum est sibi nullus, quod erit nullus cuilibet parti eius: et per [illegible] totum et quelibet pars eius descet: si aut non est eius nullus sequitur quod totum infinitum et quelibet eius pars est extra suum locum nullus: et per [illegible] totum et quelibet pars eius semper mouet. Et sic patet probatio [illegible] si dicat quod aliquis pars loci sit nullus toti et [illegible] et aliquis pars sit in alio, hoc non potest esse: quia corpori infinito [illegible] locus infinitus, cum omne corpus sit in loco ex [illegible] supposito: sed in loco infinito non potest reperiri ratio talis diuersitatis: quia iter locum nullus et in nullo vel esse aliquid determinata distantia et proportio que non potest esse in aliquo loco infinito: ideo dicit quod non est ratio quare corpus infinitum aut eius pars mouetur magis deorsum quam sursum aut ubicumque: sicut de bolo siue de gleba terre patet: posito quod terra esset illud corpus infinitum: quia cum locus infinitus sit ei nullus non est ratio quare totum vel eius pars mouetur vel descet magis hoc quam ibi: quia vel quelibet pars illius loci est nullus vel nulla: et per [illegible] totum corpus infinitum obtinebit totum locum infinitum: et ideo vel semper mouebit et per [illegible] non descet: vel semper descet et per [illegible] non mouebit: ut [illegible] est [illegible]. Deinde cum dicit.

¶ Sin vero sit dissimilium partium: dissimilia etiam erunt et ipsa loca: atque prius quidem ipsius vniuersi corpus non erit vnum nisi tantummodo tactu. Deinde partes aut erunt infinite specie: aut finite. At finite nequeunt esse. Erunt enim alique quidem infinite: alique vero non infinite. Si vniuersum est infinitum: aut ignis vel aqua. Tale autem corruptio est contrarijs ipsis ut antea diximus. Si vero sint infinite ac simplices: et loca infinita erunt perfecto: et infinita et elementa. Quod si id esse nequeas: sintque ipsa loca finita: et vniuersum ipsum finitum esse necesse est.

¶ Si aut totum dissimile et dissimilia loca. Primum quidem non vnum corpus vniuersi nisi tactu. Deinde aut finita hec erunt: aut infinita specie. Finita quidem igitur non possibile erunt eni hec infinita: hec aut non: si omne infinitum puta ignis aut aqua. Corruptio aut quod tale contrarijs. Si aut infinita et simplicia: et loca infinita: et erunt infinita elementa. Si autem hoc impossibile et loca finita: et omne necesse est finitum esse.

¶ Probat secundam partem rationis principalis s. quod corpus infinitum non posset esse euterogeneum. Quod si totum sup. infinitum est dissimile, id est euterogeneum, hoc partes alterius rationis: quod habebit loca dissimilia: et [illegible] quod sequitur est quod corpus dissimilium. Et ideo infinitum non erit vnum nisi tactu, puta sicut alicuius exercitii ab eo s. quia ex quo sunt diuersa species non vel sunt vnum [illegible] vel vnum simpliciter puta ignis et aer et [illegible]. Et subdit deinde si sup. illud totum [illegible] ex partibus alterius speciei aut hec erunt finita: sic quod diuersitas specifica que est in partibus sit in aliquo numero certo: aut erunt infinita specie: ut s. sint species diuerse infinite illarum partium totius: sed neutrum potest dari. Cum subdit finita quidem igitur non est possibile. Eni pro quo quia tunc hec quidem erunt infinita sup. in magnitudine: hoc aut non. Si enim totum debet esse infinitum puta ignis aut aqua esset sup. infinita et reliqua erunt finita. Non huius est quia ut dicebat in precedenti ratione impossibile est aliquod infinitum constitui ex partibus numero finitis: nisi vel omnes partes essent infinite in quantitate: quod non potest poni propter eandem rationem que prius. Vel saltem aliquid sit et aliquid non. Si igitur totum infinitum habet partes alterius speciei finitas tamen numero oportet quod aliqua earum sint infinite in quantitate et aliqua sint finite: et hoc est impossibile. Ideo subdit quia quod est tale est corruptio ex contrarijs, id est quod tale partes infinite corruperent omnes alias partes finitas: ut supra dicebat. Patet quod non potest esse finita numero illa ex quibus ut distinctis specie constitueret corpus infinitum. Et subdit ad probandum alteram partem distinctiue. Quod si aut sunt infinita s. specie et simplicia quantum sunt s. prime partes vniuersi quo oportet esse simplices aut non essent prime: sequitur quod et loca erunt infinita. Cuius ratio est quia quodlibet simplex corpus habet locum proprium nullus distinctus specie a loco alterius: et ideo si corpora simplicia diuersa specie sunt infinita et per consequens elementa que sunt corpora simplicia: sequitur quod et loca erunt infinita et distincta secundum speciem. Sed hoc est falsum: quia species locorum sunt in numero certo: quia sex s. sursum, deorsum, antetrorsum, dextrorsum et sinistrorsum: ut habetur 4. phisicorum. Et hoc inferius. Iterum impossibile est elementa esse infinita: ut probat 1° de generatione. Et est ratio quia tunc essent ignota: quia ad cognitionem rei perfectam oportet cognoscere eius principia et elementa. Hec est ratio phisicorum. Et contra Anaxagoram qui posuit principia infinita. Et subdit quasi ex opposito contrarijs inferendo oppositum antecedentis et conclusionem quam intendit dicens: si aut hoc est impossibile s. loca et elementa esse infinita: sequitur quod loca sint finita et per consequens omne, id est totum corpus necesse est esse finitum. Patet ergo tota prima ratio que multum est prolixa sicut patet. Deinde cum dicit.

¶ Omnino aut impossibile est corpus infinitum esse: ac locum corporum esse: si omne corpus sensibile grauitatem habeat vel leuitatem. At eni ad medium: aut sursum feret. At fieri nequit: aut aut totum infinitum graue sit: aut leue: aut dimidium leue: dimidium graue. Quoniam pacto diuiseris: aut quo pacto ipsius infiniti alia pars supra: alia infra: aut ultima: aut media fuerit.

¶ Totaliter aut impossibile infinitum esse corpus et locus corporibus si omne corpus sensibile: aut leuitatem: aut grauitatem habet: aut eni ad medium: aut ad sursum feret. Impossibile aut infinitum: aut omne: aut dimidium quodcumque istorum passum est. Quomodo eni diuidens: aut quomodo infinitum erit: hoc quidem deorsum: hoc aut sursum: aut extremum est medium.

¶ Ponit secundam rationem. Quod totaliter aut, id est vniuersaliter impossibile est corpus esse infinitum et locum corporibus, id est quod cum omne corpus sensibile sit in loco, si supponatur quod omne corpus sensibile aut habet grauitatem aut leuitatem: quod quidem uerum est secundum antiquos contra quos arguit: sed corpus celeste nec sit graue nec leue ex parte celi et mundi: et ideo hoc ipse introducit sub conditione quasi concessa ab aduersario: sed simpliciter non sit verum. Si igitur omne corpus sensibile et per consequens corpus sensibile quod ponitur infinitum est graue vel leue: aut feret ad medium, id est deorsum: aut sursum: quia si sit graue mouebitur deorsum: si leue sursum: ipse aut infinitum aut omne, id est totum aut dimidium quodcumque, id est quodcumque passum est hoc s. quod mouetur sursum vel deorsum: quia sup. medium non inuenitur in aliquo corpore nisi sit in proportione aliqua ad extrema quia medium est respectu extremorum: ubi quod non sunt extrema nec medium erit: infinitum autem caret extremis quod et medio. Cum subdit quod eni diuidens sup. ipsius infinitum aut ipsius infiniti sup. corporis vel loci erit hoc quidem deorsum hoc aut sursum aut extremum aut medium. Vult dicere quod corpus infinitum occuparet locum infinitum: in infinito autem nec est sursum nec medium: ut predictum est: et ideo siue accipiatur totum corpus infinitum siue diuidatur in partes non poterit dici quod ipsum totum mouetur ad extremum vel ad medium: vel quod vna pars mouetur ad medium et alia ad extremum: et tamen oporteret si illud corpus esset graue aut leue ut supponitur.

Notandum quod ista ratio eque concludit si ponatur aliquod corpus tertium quod non sit graue vel leue: sicut oportet ponere secundum Aristotelem corpus celeste. Nam tale corpus secundum naturam mouetur circa medium ex parte celi et mundi: et tamen medium non potest esse in corpore infinito: ut predictum est. Deinde cum dicit.

¶ Preterea omne corpus sensibile est in loco loci vero sunt species sex: impossibile est autem has in infinito corpore esse.

¶ Adhuc omne sensibile corpus in loco: loci autem species sex: impossibile aut in infinito corpore hoc esse.

¶ Ponit tertiam rationem que talis est. Omne corpus sensibile est in loco ut suppositum est: species aut loci sunt sex: ut predictum est in prima ratione. Impossibile est aut in corpore infinito hoc esse, id est talem species loci inuenire. Cuius ratio est quia ille sex differentie vel species loci sunt quedam extrema distantiarum: infinitum autem non habet extrema et per consequens corpus infinitum non potest esse in loco et per consequens alterius nullum corpus sensibile est infinitum. Deinde cum dicit.

¶ Omnino aut si locus infinitus esse non possit: et corpus infinitum esse non potest. Id eni quod in loco alicubi est: hoc autem: aut supra: aut infra: aut in aliqua alia sex differentiarum esse signant: quarum vnaquaque finis est quidam: ut patet.

¶ Totaliter aut si impossibile locum infinitum esse: et corpus impossibile. Quod eni in loco alicubi est: hoc aut significat: aut deorsum: aut sursum: aut reliquorum aliquid. Horum autem vnumquodque terminus aliquis.

¶ Ponit quartam rationem quasi eandem cum 3° que sic formari potest: impossibile est locum esse infinitum ergo et corpus. Consequentia patet quia omne corpus est in loco ex supposito. Quod corpus infinitum requirit locum infinitum si quod non sit, id est non possit esse locus infinitus, quod nec erit corpus infinitum. Antecedens probatur sic: quia quicquid est in loco erit in aliquo loco: sicut quicquid est animal est quidam animal. Si quod corpus infinitum est in loco erit in aliquo loco s. sursum vel deorsum ante vel retro et sic. Sed impossibile est talem locum esse infinitum: quia vnusquisque est terminus alicuius distantie determinate: et hoc est quod dicit quod totaliter aut si impossibile est locum esse infinitum et corpus. Sed infinitum est impossibile: eni pro quo quia quod est in loco est alicubi: hoc aut significat aut est deorsum aut est sursum aut aliquid reliquorum, id est secundum aliquam speciem aliam vel differentiam loci. Horum autem vnumquodque est aliquis terminus sup. alicuius distantie determinate: quod repugnat infinito.

Notandum quod ponit rationem, dicunt nullus [illegible] sumptum potest actualiter et passiuum locum et locatum que sunt passiones et [illegible] corporis naturalis [illegible]. Deinde cum dicit.

¶ Ipsum aut infinitum non est idem in motu magnitudine atque tempore: ut vna quedam natura. Sed posterius dicit ob prius: vel sunt motus quod dicit infinitum: quia prius ita dicitur magnitudo: supra quam sit motus: aut quae alterat: aut accrescit: tempus autem propter motum.

¶ Infinitum aut non idem in magnitudine et motu et tempore: ut vna quedam natura: sed quod posterius dicit secundum prius puta motus secundum magnitudinem in qua mouetur: aut alteratur: aut augetur. Tempus autem propter motum.

¶ Dicit quod infinitum in potentia est diuersimode in diuersis. Quod infinitum aut sup. in potentia non est idem in magnitudine et motu et tempore: ut vna quedam natura: sed quod posterius dicit secundum prius puta motus secundum magnitudinem in qua mouetur: aut alteratur: aut augetur. Tempus autem propter motum.

Notandum quod ut declaratum fuit 5° huius in quodam [illegible] de ratione continuitatis duo puta possit diuidi in infinitum: et quod partes eius copulant ad aliquem terminum communem: et fuit ibi probatum quod motus formaliter habet aliam quantitatem et diuisibilitatem a quantitate vel diuisibilitate magnitudinis: quia motus non est quantus formaliter magnitudine: sed tamen quantitate et perfectione diuisibilitatis motus est a magnitudine: quia secundum diuisionem magnitudinis diuidit et motus: ut probat 6° phisicorum. Sic magnitudo spatij quantum ad motum localem. Sic magnitudo forme ad quam est motus: et hoc est magnitudo diuisibilis quantum ad motum quantitatis vel magnitudo perfectionis et intensionis quantum ad motum alterationis: ut hic est in [illegible] autem tenendo quod sic idem realiter quod motus: patet quod non habet diuisibilitatem a motu: quia cum formaliter sit numerus et per consequens discretum non potest esse continuum nec per consequens diuisibile. Nisi propter motum cuius est passio: quia ad 1° probatum fuit ibi quod aliud terminum communem ad quem partes eius copulant habet spatium in motu locali: et aliud motus localis: tempus autem non habet aliud a motu primo cui est idem realiter: sed ab aliquo motibus a quibus realiter distinguitur: ut sunt ibi motus inferiores: et hoc loquendo de tempore communi.

¶ Cap. X.

Eorum aut quae mutantur aliud mutatur per accidens: ut musicus ambulat: aliud ex eo quod aliquid eius mutatur: mutari simpliciter dicitur ea quae per partes mutantur. Sanatur eni corpus quia oculus sanatur. At enim et quod ipsum prius mouetur: et hoc est quod per se mobile est.

¶ Permutatur aut quod permutatur hoc quidem secundum accidens ut musicus ambulare: hoc aut eo quod huius aliquid permutatur simpliciter dicitur permutari

puta q̃cellꝰ sim partes. Dan̄atur ei⁹ cor
pus q̃ oculꝰ est: aut aliq̃ud⁊ quod ipius
pars in mouetur⁊ hoc est per se mobile.

¶ Posthꝫ pro exercitatiõe de motꝰ diffinie⁊ de eius
passio. q̃ est dicendu⁊ agit de motꝰ diuisione. Circa
q̃ tria facit. P⁹ enim diuidit motꝰ. 2⁹ ostendit diuisionẽ
2⁹ est diuisionis pmꝫ. P⁹ ibi. Est aut ei⁹ 3⁹ ibi. Est aut
aliq̃ motꝰ. P⁹ ibi. Dic ꝙ fundamẽtꝫ. ¶ Dicit ergo
ait. P⁹ aĝtꝫ illa diuisionẽ ex pte mobilis. 2⁹ ex ordine
ex pte motꝰ. 3⁹ ibi. Est aut aliq̃s⁊ in mouente. ¶
Dicit ꝙ q̃ est q̃ pmutat: pmutat tripl⁹: hoc ꝙdem

¶ Potest ꝯcedi q̃ aliꝗ est q̃ mouet et in loco
q̃ gñaliꝫ. et in loco q̃ gñaliꝫ mouet mot'. Dic ꝙ q̃
lꝫ gñaliꝫ gñatio nõ est mot'. Et ad q̃ mouet et in
loco et in loco gñaliꝫ mot' locatio est. Sm' ens nãt. i. mi
loco et in loco gñaliꝫ mot' locatio est. Sm' ens nãt. i. mi
nus q̃ ens gñatum non est in loco nisi ens. Ens enim

permutatione in alia specie permutatiõis ut nõ possit fieri vt lanigere in lenitatē. Et neq; hoc est posse nisi fm actiõ q̃ fiebat. q̃ erit motus vel generatio ex alio in aliud: q̃ fiatio vel corruptio eod̃ modo accipiẽdi est. Nec refert si in terminis q̃ mutatio que dr̃ est ex opposito: sicut ex nõ ens ad ens: vel ens ad nõ ens: vel ens ad nõ ens: vel ens ad ens: vel ens ad nõ ens: vel ens ad ens: vel ens ad nõ ens: vel ens ad

¶ Immobile autez qđ rabiter impossē moueri: r qđ vix in tēpore multo tarde incipiēs: r qđ natū quidē mouerī non potens: aūt qđ natū est: nūc: r aliquid nūc loco quidē mouere immobilū est: nūc: r aliquid nūc loco quidē mouere immobilū est: nūc: r aliquid nūc loco quidē mouere immobil

T.c.3. Et vtiq; ut absolute loquamur: neq; enim hoc. Sed qualitateo ac mot": quę admodū t nō albū atq; nō rectū: nō t bęc dicimus esse eam non album est.

¶ Oēt alię necessitas ut est simplr dicere bęc sed qualitatem t mot" aut t nō albū: t nō rectū. Dicamus eni esse t hoc puta est nō album.

¶ Ponit ibam rōnē qua ostis est. Sba oe ente principaliter ꝓsiderat: nec eo ꝙ est ens simplr sed metaphisica est sba oe entis: ipa est simplr ens: alia autem nō dicunt entia simplr: sed per attributionē ad ibam. ergo oīa entia simplr: sūt per attributionē ad ibam. ergo mot" principaliter ꝓsiderat de sba. Dicit ergo ꝙ sūt aliq entia q nec sūt entia illa ad ꝙdā intentū: qr sba: aliq sba nec sūt entia simplr: ut est ostis: sed sunt qualitates t motus t habitꝰ. q etiā nō albū t nō rectū supponunt entia aliqualiter: eni ꝙ ens: ꝙ t hoc dicimus esse: puta ꝙ aliq̄d est nō album: hoc aute ideo dicimus: q ens est ad hoc ut videat̄ intēdi ꝙ accidentia dicunt entia: hꝫ nō sūt simplr: sūt etiā priuationes t negationes dicunt entia aliqualiter non tñ substantia. sed differētia: q substantia habet singulariter aliqd esse per ipsum accidens: sed per negationē t priuationē ipsius esse singulariter q̄lem ipsum magis oportuit ab esse.

Notandū ꝙ ut dictū est 4ᵒ t 7ᵒ huius scipsius accidentia dicunt entia inquirat̄ taliter entia. Substantie: nō ꝙ accidētia sunt entia formaliter t entia per se. Tū qi sunt causata a sba. Tum qi nō possunt existere sine sba per nām. Tū qi habēt attributionē ad substantiam ut ad primū: vnde uel sunt qualitates substātie uel motus uel aliqd hꝫ. hoc etiā nō negatiues t priuatiue habēt attributionē ad substantiā: t ꝓpter hoc dicunt aliqualiter esse ut declaratū est 4ᵒ huⁱ". nec ep3 ꝙ amplꝰ imerant. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Preterea nihil ceterorum est separabile.

¶ Simplius nihil aliorum separabile.

¶ Ponit tertia rōnē qua ostis in hoc ꝙ sba est per se existens t separabilis ab aliis: accidētia aūt nō habēt esse per se nec possunt separari a sbis: per ꝓpām sba est primum t nobilius ceteris: ex quo sequitur ꝙ scia de ente principaliter de sba debet ꝓsiderare: t hoc est qđ dicit. Q. amplius nihil aliorū. i. a sba separabile est: supple ꝓpterꝙ substantia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Talem etiā fuisse tripli ratione per eas: quę faciebant ꝙ mathā principia causas ꝙ querebant.

T.c.4. Cum igitur hęc etate sunt: alia substantiam magis ponunt: genera enim vniuersalia sunt: quę principia substantiaꝝ magis inquirunt esse ex eo sane quia nō differēdo de ipsis quęrunt. Singuli vo singulaꝝ ignez t terrā: sed non corpus cōmune.

¶ Zelanti aūt t antiqui opere. Nā substantię querebant principia: t ꝙmenta: t causas. ¶ Cum qđ̄ multitudia sba magis ponunt: nā genera alia quę dicūt principia t sba ee magis ꝓpter logicę ingrere. Cum vo antiq" physicales: aut ignē t terrā sed nō cōe corpus.

¶ Ponit quarta rōnē. s. q̄ antiqui ꝓbi in suo ope tenēbat hoc. ꝙ principia ꝓsiderato ꝓt est de sba: nam querebāt substātiē principia t elementa t causas: t non sup. alia: sed hoc fecerūt existētes. nā qui dđ̄ moderni: puta platonici: ponunt alia magis esse t dđ̄ moderni: puta platonici: ponunt alia magis esse sba: ꝙ supple particularia: nā ipa sunt alia magis supple ꝙ particularia. ꝓpter logicę ingrere. Ex hoc ꝙ oe rebus logicę ingrebāt ꝓpter qđ̄ ista abstracta fm rōnē putauerunt fm rē abstracta esse t posuerūt ea sbas t principia rerum. Qui vo antiqui physicales. i. q̄ antiq" ꝓbi posuerunt particularia esse sbas t principia rerū: ut ignē. licet. Empt'. t terrā licet. Empt'. t plus aliꝰ: nō cōe corp". sed nō posuerūt aliqd̄ vle cōe esse ꝓm": puta hoc cōe qđ̄ est corp" vel aliqđ aliud. t sic sequit̄ illa ꝓp.

T.c.5. Substantie aūt treo sunt: vna est sensibi hactenus alia est ꝓpter a: alia corruptibilis: quā oēs cē fatent̄ qđ̄ sūt plāte ac animalia. Alię aūt bus" eternā sumunt nēcē est: sive vnū sit sive multa. Alia est immobilis: hāc qđ̄ inquirunt sepabilē esse: alij diuidētes in duas alij in vna nā ponēte formas ipsas t mathematica. Alij mathematica solum esse dicentes.

T.c.6. Ille igitur naturalis scientia sunt: sunt enim cum motu: hęc ad aliam scientiam spectat. Si principium nullū est ipsis cōmune.

¶ Substāte vo treo sūt: vna qđ̄ sensibilis: cuius alia qđ̄z sempiterna: alia corruptibilis: quā oēs cōfitentur plante t animalia. Sempiterna aūt causas eternā necesse est accipere: sive vnū sive multa. Alia vo immobilis: hāc oēs cēt qđ̄ esse sepabilez: vi qđ̄ in duo diuidentes. Alij in vna nā ꝓpter ponēte t mathematica. Alij hoc mathematica solū. ¶ Ille qđ̄ naturales: cū motu eni sunt: t hęc alterabili: nullum illoꝝ principium cōmune est.

¶ Ubi exequit de intento determinādo de sba immobili. Circa qđ̄ duo facit. Primo ponit̄ quędā diuisiones de sba. 2ᵒ exequit de partibus diuisionis. 2ᵒ ibi. Substātie vo. Dicit ergo ꝙ substantie vo sunt tres: eorum eadem scientia. i. una cuius. I. que sunt partes. alia quidē substantia est sempiterna: ut sunt corpora celestia. alia est corruptibilis qua oēs cōfitent̄ ut sunt plāte t animalia. Et subdit ꝙ sempiterna aūt puta celi est cui" elementa. i. principia necesse est supple accipere in hoc: sive vnū sunt sive multa. qđ̄ fiet inquirendo de substantijs ignis que sunt tam prima mouentia: ꝙ etiā nem ochta celestia: ut dicet infra: vel tñ in propolitione mine elementa: cū elementū sit principiū male t immixtū ex 5ᵒ huius capllo de elemēto: tñ substātie immaterialēs que hoc dicunt elementa celi nō sunt principia istius sece sed extrinseca celi. Et subdit: alia vo sba que est 3ᵒ est immobilis: t hoc est sensibilia de qua fit op. Unde addit ꝙ hāc dicit esse sepabilē. La sensibilibus: quoꝝ op. dicitur: ꝙ hi qđ̄ diuidētes qui dicunt sbas sepabiles ponētes eas in duplici genere. Ideas videlicet: t ma" intermedia vt dicūt sunt primo t 3ᵒ vni". alij ponentes spēs. Ideas t ma" in vna nām nō ponentes sed inter eas ut primū: t alii oēs fuerūt. Platonici. alij aūt de numero hoc. i. Pythagorici solā ma" posuerūt t nō supple ideas. Et subdit ꝙ ista qđ̄ sba. i. sensibilia sive sit sempiterna sive corruptibilis est manifestum.

ꝓ per ꝓsiderationē phīcā. Cuius causa. Subdit eni ꝙ ꝙ ratio sibi est nō inest nullis aūt considerari de ostis ante mobilibus. i. sbis immobilibus est alterius. Ante cōsiderationē dictarum sbarum hoc si nullā principal cē est q̄libet ostis pot̄ sine ꝙ dicatio de utraq; poterit ad aliqđ sciam que cōsiderant illud cē. Unde ꝓbat nullas cōsiderare de sbis mobili ꝙ immobilibus ꝓpterea: quia nō de sbis mobili ꝙ immobilibus ꝓpterea: quia nō de sbis mobili ꝙ immobilibus ꝓpterea: quia nō

C Ex dictis ſolue obiectionē antiquoꝝ negātiū ſtia
nē. C Ad ea ꝙ obiicit ſol dū q aliq̄ ante ſ̄ ſuit
actū ſm̄ ut tota ſuit 4. Tū ꝙ ꝑter illa rōnē
q̄ li aliq̄d ſolū ſit ens in actu: nō ſequit ex ente
ens: q̄ ex nō ente poſſit fieri: nec ex ente q̄ actu ſit ens
nec ſ̄ ſit nō ens poſſit fieri: nec ex ente q̄ actu ſit ens
nec ſ̄ fieret. Vbi aūt rōnē habet ꝑ oppōnentē. q. ꝙ
ens eſt ens ꝑfect. Ens in ꝓtia: ens in actu: ſ̄ nō ens
tm̄ in actu: tm̄ in actu: et ente in ꝓtia in ens in actu
ut ens ꝓfect. Ens in ꝓtia: ens in actu: ſ̄ nō ens
ſ̄ ens in actu: ſ̄ nō

quidē vera sūt materia quidē hoc aliquid ista in apparent. ē ista oīa ut vna res ad vnū quo quasi ad vl' q̄ apparet esse ista hoc aliquid. nō quidē nullus talis materie esse videtur. nā quecūq; tacta ē nō cōtrahūtia ma ri. nisi ē nō per vnionē nālē tota ista est materia tota: ita ē hoc aliquid inquirēdū est habitus quidā compositus ex ista materia ut hoc. ¶ Deinde cū dicit.

¶ In ghuldā igit hoc aliqd nō est poner cōpositū ipsis ibam ut forma domus nō sit ars ipsa: nec ē corruptio hoc ac ḡnatio ex alio mō sunt nālia nō sūt ipsa. Domus q̄ sine materia est nālis nō sūt ipsa. Domus q̄ sine materia est aliqs sanitas ars: ē omne id cuius ars est ē fectiue: sed si est in q̄ est q̄ natura sunt.

T.C.16. Quapropter nō male dicit plato: formas ex esse q̄ nā cōstant: si sint ista ex aliq̄ formetur ignis caro caput ē quę sūt sibi ḡneratiue sit enī vniuersa materie: ē ipsa ultima substāt̄ia eaq̄ maxime substantia dicit.

¶ In ghuldā igit hoc nō est poner cōpositum ibam ut spēs domus si nō est ars nec est ḡnatio nec corruptio hoz. Sz alio mō sūt: ē nō sunt ut domus q̄ sine mā: ē sanitas: ē omne q̄ sīm artē. Sed siquidē in eis q̄ sūt nā.

¶ Quapropter non male Plato ait. q̄ spēs sūt quecūq; nā sigdē sūt spēs alię horum ut ignis caro caput. omnia ex⁹ materia sunt ē eis q̄ maxime sunt substantię ultime.

¶ Accedit ad inflationē de forma. Circa q̄ duo facit. primo ponit in q̄ⁿ est dubiū ē in q̄bus est certus de loquendi ratione forme a q̄ cōpositū. 2° ostendit de illis in quibus est dubiū q̄ etiā ibi est ipossibilis separatio. 2° ibi[Manifestū igit.] Dicit ergo q̄ in ghuldas sit est sūpla mentis ista hoc. i. forma nō esse per subiectū cōpositū ut spēs. i. forma domus. ē sīr intelligē dum est de aliis artificialib⁹. Cuius ratio est: q̄ forme artificiales sunt accidētia: accidēs aūt non est separabile a subiecto. Et subdit: si nō ars. i. q̄ hoc q̄ dicitur esse. est aliq̄ nālis forma domus sumat pro arte que est in mente artificis: q̄ illa est preter mām: ē addit q̄ nec hoc. i. formarū nec artificialiū nec earū que sunt in mente artificis est ḡnatio nec corruptio: sed alio modo sunt ē nō sunt ut domus que est sine mā ē sanitas ē omne q̄ est sīm artem. q̄. i. forme non per se ḡnant nec corumpunt: ē hoc dicit de formis artificialib⁹ que sunt in mente artificis: q̄ ille aliter habentur q̄ per generationē ē corruptionē. patet dicta pua per doctrinā nālem inductionē. ex⁹ subdit. sūpli in eis que sunt nā. i. q̄ si aliq̄e forme sint preter istam cōpositā: hoc erit verū de formis nālib⁹ que sunt subiectię: quapropter nō male ait Plato: q̄ spēs. i. dicet sūt forme quecūq; sūt nālis per mām. sūpli supple sīm eū sunt spēs. i. forme separate: alie hoc. i. conclusionis. vt est ignis caro caput: ossa cruor: hec sunt mā ultima cuius substantie que maxime ē substātie principales cōpositę que maxime substā

ria dicit. vult ergo ph̄s q̄ ex formis artificialibus est certū q̄ nō sunt separate: sed ex naturalib⁹ est nobis cum plato hoc ostendere. ¶ Deinde cum dicit.

T.C.16. Manifestū igit causę antecedunt. at hę quę sunt ut rō causę: simul sunt. Cū enim homo est sanus: nunc ē sanitas est. Figura etiaz cręc pilę: ē ipsa cręca pila sunt simul.

T.C.17. Sz vō ē posterius q̄ppiā manet cōsiderare op⁹ an ghuldā eni nihil. pbibere videtur: nec tam si nālia talia sit nō oio ismēo ipsa. Vt enī oio manent ostēdi fortasse nō potest.

¶ Manifestū quidē igit causę videt paruo facte existere: quę aut ut rō sit. Qui enī sanat hō ē sanitas est: ē figura cręc spęs sit: ē cręca ipa. Si aūt aliqd manet posterius ps̄crutādū est. In ghuldaz eni nihil. pbibet: ut si est alia tale nō oio sz intellect⁹: oē nāq; ipossibile forsan.

¶ Oñdit q̄ ex istis formę nullus nō sīa separate ē hoc ex clarat ouidō differētiā inter causas formales ē efficientes ē dicit q̄ mouētes. i. efficientes ēdem igit cause videntur paruo facte existere. i. precedunt ipsi cōpositō q̄ fit. Cuius ratio est: q̄ efficiēs est causa motus qui ad ē facta terminat. q̄ aūt ut ratio. i. causa formalis sit mul supple est ē incipit supple esse cū ipsa re formata q̄ enī hō sanat tūc sanitas est ē figura cręc spere ē ipsa spera cręca supple sumit sunt ē incipiūt esse. Ex quo patet q̄ forme nō sunt separate a subiectis cōpositis: q̄ si sic essent sempiterne cū earū nō sit per se generatio nec corruptio ut dictū est: ē per plegiā peccatę rem substātię cōpositio ē formatio perficiendum est nō si ē posterius aliqd manet. i. si aliqua forma manet corupta substātia cōpositā in ghuldā enim nihil pbibet: q̄. i. remanere: ut si dicatur q̄ aia sit aliq̄ tale nō si oio alia sz intellectus. i. aia intellectiua: forsan nāq; est impossibile omne. i. q̄ oio aia manent corrupto aiato. Dicit aūt forsan. q̄ non est plenitio negocij hoc perfrui articulo sorte magis spectat ad librum de aia.

Notādū q̄ alie potētie aie ab intellectu ē uo sunt aie intellectiua sunt potentie organice. q̄ quelibet talis dicit aliqd cōpositū ex vi tute aie ē aliqua parte corporis que est eius organū: puta oculus in visu. ē ideo separata aia a corpe talis potētia organica nō manet nisi forte in radice ē quātuz ad id q̄ se tenet ex parte aie cū ipsa aia sit incorrupti bilis: cui talis potētia est essentialiter idē: ē hoc intelligo de potētijs organicis sic rōnalis: q̄ in aliquanta in brutis ē plāciis totaliter aia est corruptibilis: ē quātum ad essentiam ē quātū ad operationē compositio corrupto: solus ergo intellectus: apprehendēdo eiā voluntas remanet homine corrupto.

Notādū etiā q̄ ex dictis q̄ hic innuit: ē videt satis accedere ad verit atē fidei christiane. nā sola eius videt ē q̄ aia intellectiua nō sit corruptibilis: ē hoc quidē verus est. q̄ ala ereticis infundit a deo: ē infunde do creat: nec eiā corrupti corrupto hoie: ut dicūt antiqui philosophi putantes idē esse intellectū ē sensum: pbo enī nō obstāt quin aliam intellectiuā ab aliqa formis quātum ad hoc: q̄ forme nō preexistūt cōpositis: sed q̄ nō manēt corrupto cōpositō: q̄ nō est inconueniens de ex bis videt posse colligi q̄ op. Cōmentatoris de

or intellectu agente vel possibili quē ponit separatum nō ponere: ei op. Aliq̄ q̄ nūc ille inrelligentie ei ponit ab ipso esse incorruptibiles sicut remanet corrupto homine: ita ei posset accidere hominē ē nūc si talis intelligentie ponat forma boīs erit idē ei q̄ ponunt ideas esse formas sensibiliū: q̄ā op. pbo euitatē. Si vō non ponat esse forma boīs hoc videt esse extra rōnem. ex quo aliaq̄ magis patet ad libz de aia sīm materiam perfruatur. ¶ Deinde cum dicit.

T.C.18. ¶ Patet igit id̄eo ob hoc ē nō oportere: hō nāq; singularis boīs generat singulare. Similiter ē in artib⁹ fieri solet. Aro enī medendi ipsa ratio est sanitatis.

¶ Palā it aqz q̄ nō opz ꝓpter hoc esse ideas. hō enī boiem generat. Qui vō singulis singulariter aliquē. Similiter aūt ē in artibus. Medicinalis enim aro ratio sanitatis est.

¶ Excludit quādā falsitatē: videlicet enī platonici ē ne essent⁹ ponere ideas ut sīe sensibiles fierēt ad similitudinē ē exēplar ideaꝝ: q̄s expulsis. ē palā inquit: q̄ nō opz ꝓpter hoc esse ideas: q̄ sup. causa principalis effectiua: na agens sine mente sue artificiale gignit sibi similē ideo sobdit: q̄ hō ḡnat boiem. nō sup. hō vniuersalis ḡnat sup. boiem singulare: sed qui singularis aliquem. i. singulare: ē ideo singulariter. ꝓpter hoc nō opz ponere boiem vniuersalē. Et subdit: q̄ sīr aūt ē in arti bus: medicinalis enī aro. i. ipsa sanitas existēs in mente artificis sīm esse cognitū: est quedā ratio. Loquendam idea vel similitudo sanitatis: que. i. extra generat: hoc idem etiam fuit in septimo declaratum.

T.C.19. Ausę aūt aliq̄s principiaꝝ aliorū: ut c eadē oiuz sint: si quidpiaz vniuersaliter dicat ē similitudine rationis.

¶ Cauſę autem ē principia alia aliorum sunt: ut est: aut ut non. Si quis dicat vniuersaliter ē sīm proportionem eadem omnium.

¶ Posſ̄q ꝑbo determinauit de principijs substātie sensibilis: nūc incipit de substātie principijs: unde. Sīre ea dē principia sīe sensibilia ē aliorū entiū an nō: q̄. ii. sic. assignato principio sīe sensibilis assignata erit ꝓpria eiusm ei⁹ aliorū. Circa q̄ tria facit. p°. ꝓponit veritatē. 2° ea ꝓtractat ē declarat. 3° epilogat circa ea dicta. 1° ibi[Dubitabit aūt aliq̄s.]. 3° ibi[Querere vō que sīm.] Dicit ergo. q̄ cauſe aūt ē principia sunt alia aliorū: est dicē ut est: est aūt ut nō: ut sīpliciter dicat vniuersaliter ē sīm ꝓportionē eiusm eadē: vult dicere q̄ alio rū sunt alia principia ē cauſe simpliciter loquendo: ei loquendo vniuersaliter ē sīm ꝓportionē sunt quodāmodo eadē eiusm ut dicit. ¶ Deinde consequenter.

¶ Dubitabit aūt aliq̄s utrū diuersa in eadez sint substantiaruz elementa: principiumq; ē eorum quę sunt ad aliquid: ex quo oīuz principiamentorum simili modo.

¶ Dubitabit aūt unq̄s aliquis utrū altera aut eadē sint principia ē elementa sīpliciter ē eoz quę sunt ad aliqd: ē omnibus eadē ratione sit.

¶ Sequit gratādo ē ordinādo veritatē ꝓpositi. Circa q̄ tria facit. p°. ꝓponit vnā q̄nez. 2° arguit ad q̄nē. 3° exponit veritatem solutionis. 2° ibi[Si itaque nunc]. 3° ibi[Aut ut oiuz.] Dicit ergo q̄

q̄ ex dictis videt sequi: q̄ sit ydea: videlicet esse de aliq̄ re creatura videlicet hēs esse magis remota a diuīo: q̄ alia p̄dicamenta videlicet esse ordinatum nec sit per se subsistens: sicut ea q̄ dicuntur⁹ aliqs generis. ꝓpria equalia ē similia mediante quantitate: ē ille ē qualitate mediante qualitate actiua ē passiua mediante actione ē passione. Sīr de relatiuis aliquis nō negat q̄s relatio possit fundari immediate in ista essentia creata: quemadmodum in deo fundat immediate in potētia ghuatiua q̄ est ydea creaturarum: ē per ꝓcessū est videndū esse ydeas in mente diuīa: ē per ꝓcessū est videndū esse ydeas in mente diuīa: ē per ꝓcessū est videndū esse ydeas in mente diuīa

T.c.22. Negat igit fieri pōt ut clementoꝝ ītel ligibilī gradꝰ eni ꝙs vnū aut ꝙs ens clemē ta ōium sint. Dece eni ens ens quoꝝ ꝙs ipsoꝝ nullum est ne ītellectorum quoꝝ ꝙs ipsoꝝ nullum est ne ens. Ens enꝰ ad aliq̄d. Et necessarium est.

T.c.23. Nō sunt ergo ōium eadem clemēta.

¶ Amplius quō cōtingit esse clemēta ōium ea dē. Vtrūm eni possibile eē clementoꝝ esse ex ele mēto cōposito idē. Vtra q̄ō est. ha. b. aut. a.

¶ Necesse ītellectualiū clementoꝝ ut vnus aut eno. Ipse eni ea suffitudo cōpositionis. bil igit ens. Ipse eni ea suffitudo cōpositionis. bil igit ens. Ipse eni ea suffitudo cōpositionis. bil igit ens

Notādū q̄ alia potētie sic ab intellectu t voluntate pura simplex nō ponunt cū in intelligētia q̄re cū alia sit ens t ipe sit mentis cuius ipa sit nō sequit q̄ nō soli ordinant ad illius ipius t ad nichil aliud vt sit nec ens nec substat̄ nec ens t substat̄ nec vnū nec multa nec ens nec vnū nec aliquid nec ens nec vnū nec aliquid nec aliquid nec aliquid

t immobile hoc em̃ possibile. ¶Deinde cum dicit.

¶Subtilitr n̄ aq̄ dicta ostat q̄ sic̄ aliq̄ corpubilia fiūt. Ait ipossibile est motus aut esse corpubilia fiūt. Ait ipossibile est motus aut esse corpubilia fiūt. Ait ipossibile est motus aut esse

¶ Dooper qđ facit quidā semp actū ut leucippus t plato semp eni dicunt esse motū: ꝫ quare t qđ non dicunt nec fic nec cām: nisi bet eni ut pergat mouet: ꝫ ops qđē aliqđ sem per essere qđē ad modū nunc nā quidē sic: ei vo aut ab intellectu: aut alio hr deside qua lio posse: offert eni in aptabile qđcūqꝫ. ¶ At vo nec platonē possibile dicere q̄ existimat aliqđ principiū esse qđ ipm sciplam mouet: posterius eni t simul cū celo ita aut nit.

C Oītđa aliter dicit ēē fīm qđā phā dhe'rite. o. q̄ pp qđ. ꝫ pp octā rōnē facit: qđā semp actū esse: ut leucippus t plato. ꝫ eni dicit motū esse in arbemia que postea t plato. ꝫ eni dicit motū esse in arbemia que postea t plato. ꝫ eni dicit motū esse in arbemia que postea

Notádū ꝙ ſic ponit ex 7° de aia.capło de motu ſcitū: eſt ens pm̄ mot' intellect' practi cum: et ab iſto oēs appetibile oīum eni in ſe manens nō mouet ꝑ ſcitū: puta vnū pulchrū viſibile: aut pulchrū intelligibile mouet appetitū ad ꝓſequēdū r ſimīliter ad intelligēdū: r ſic ad oīa ſcibilia ꝓſecutionē: ſi ſit intellect' practic': ipſe aūt intellect' ſiue appetit' mouēt r mouent. Primū aūt mouēs qđ eſt p' intelligentia ſi mouet ſic appetibile r deſiderabile: ſ̄ten' motus celi eſt citra: ab alio ſ. primo mouente: qui eſt aliqua ſcta intelligentia que mouet celū ꝑ ꝑ' mouens immobile ut ꝑ ſine amatū r deſideratū ut. Cſcōa in intelligentia ad imitat ſe ꝑme in cōde r explicet in actū id qđ eſt in primo mouente virtualr: nō eni motus celi eſt ꝓp̄ aliquē r corruptionē vel oriōz: ut ꝓp̄ finē: cū finis ſe habeat ex qđ eſt ad finē. Prima ꝑ intelligentia de qua hic appropriate ꝑba loquit eſt ꝑ' mouēs qđ mouet ſic oēm appetibile r intelligibile. ¶ Deinde cū dr.

C horū aūt prima cadē ſunt ſub cupiditatem eni id cadit: qđ bonū eſſe videt: ſub uolūtatē aūt primū id bonum eſt: atq; potius appetibile: intellectio enim principium eſt.

T.c.57. Bonū aūt ab intelligibili ipſo mouet.

¶ Horū aūt prima cadē. C Ocapſcibile quidez eni ipm apparēs notiſtabile aūt ipm primū certio bonū. Appetim' qz videt magis qȝ videbit: qz appetitus principiaz eſt intelligentia.

¶ Intellectus aūt ab intelligibili mouetur.

C Ꝛpōit id qđ ꝓpoſuerat. o. q hoc aūt ꝑ' cadē. I. q in ꝑ' intelligētia idē eſt ꝑ' intelligibile r ꝑ' appetibile. Quāt vidē. q. Is apō noſ. qđq; aliis ſit qđ mouet ſic deſiderabile ut appetibile bonū: r aliō qđ mouet ſicut bonū intelligibile: r utrūq; ſit mouēs nō motū: ſic appetibile incōmouēte qui Fȝ rōne mouet a bono intelligibile: ſi aūt appetitū ſuppoſitiue mouet ab aliq; oportebit ſi Fȝ ſecūdȝ. Is nō ſit bonū ſimplr: ȝ ſolū Fȝ rōne in ꝑ' mouēte cadē ſi ꝑ' intelligibile r ꝑ' deſiderabile. Cu ino eȝ ſidū: q; ꝑ' ꝓpr' dđ ipȝ apparēs. I. q ꝓpr' Fm ſenſū eſt apparēs bo'. Prima aūt uoluptabile. I. ꝑ' bonū qđ ē appetibile appetitu rōnali: qđ eſt uoluptas ipȝ eſt ergo bonū: r id ſimplr ergo eſſe: appetim' aūt ſup. appetitu rōnali idē qđ videt. Cōe bonuȝ magis ſup. ergo eȝ. I. q videt bo'. q appetit: hoc eni ſit ter cū iter appetitū ſenſitiuū r rōnāle: qz id qđ appetit appetitu ſenſitiuo videt bo' qđq; eo qđ appetit. nā frequēter ꝓpter ſcitia ſenſibilia puerili rōne ut videat: ei bonū qđ eſt oe lectabile Is nō ſit bo' ſimplr: ȝ id qđ appetit appetitu rōnali: tō appetit qz videt bonū Fm ſeveȝ ȝ' oe alia oȝ. q illi oo appetit ſiue qđq; ſibi ſcȝ. Et tō ſ̄dit. q ꝑ' ſup appetra' rōnal' eſt intelligētia qz nihil appetit niſi cognitū: ſi ſenſibile: ſenſibili: ſi intellectuale: intellectuale.

T.c.10. Intelligibilis autez altera coelementatio ſm ſe: r horum eā ſubſtantia prima: r horum quę ſimpliciter: r ſm actum.

C Proſequit de ꝓpoſito. circa qđ facit tria. ꝑ' inq̄rit ꝑ cauſas illi' ibi. Et ex ꝓe ſumet ut bēt rōnē intelligibilis r appetibilis. ꝛ' ex ꝓe ꝑmi mobilis mouet. ȝ' ex ꝓe ipi' ad appetitus r intelligētia qđ eſt ipſa aia celi puta ipa intelligētia ſiue ſit ſoma celi ſuę motꝰę tm de quo bimi ē 8° huꝰ'. ꝛ' ibi. Mouet aūt. ȝ' ibi. Deducto eni. ¶ Dđ ꝛia in oāe. ꝑ' inq̄rit eſſ' ꝓfectionē ex hoc qđ bēt rōnē intelligibilis oīdēe hāc ꝑſonē. q. ipȝ eſt ꝑ' in oēdie intelligibili. ꝛ' ex hoc qđ bēt rōnē appetibil' oīdēt hāc ꝑſonē. q ipa eſt ꝑ' in oēdie appetibili. ꝛ' ibi. Et vo r q bo'. ¶ Dđ ꝛia in oāe. ꝑ' oīdit ꝑſonē. ꝛ' re mouet oubitationeȝ. ꝛ' ibi. Eſt aūt vnū r ſimplex. ¶ Dđ ſ. q intelligibile aūt altera eſt coelementatio Fȝ ſe vult dicē: q ſic mouētia r mobilia bēt ſuā coelemētationē r coordinationē: ſic r utella' bēt ſuā: qđ coordinatio vocat intelligibil: ꝛten' vnū intelligibile eſt ꝑ' in intelligēdi alio: ſic vnū mouēs eſt alteri ꝑ' r cā mouē di: ſic igit ex oēdie mouētiȝ r moti, pbatū ē ꝑ' mouēs eē ibaȝ r actū: ſic ēt ar guit ex oēdie intelligibilū eē ali qđ ꝑ' intelligi'. ió ſ̄dit. q huꝰ'. Coelemētatiōia itelligibil' ibi ē ꝑ'. nā mc' loquēdo ibi ē ꝑ' entiā cognitiōe. ex ꝑ' huꝰ'. nā accīdia cōſeunt per ſubiam p quā diſtinguunt r hc' que ſimplicē r Fȝ actū. Liter ibiā ſua ē intelligi' ſimplex. q' cōpoſitū nā itellectio cōpoſitoꝝ

dependet ab intellectione ſimplici: ſi ens habet ſuę plicia in ſ̄ne habe actus eſt potiꝰ intelligibilis q̄ potētialis eſt q' ex ꝑ' mouēte in ſubia ſimplex r act'. ipa erit primū in gñe intelligibilium. ¶ Deinde cum dicit.

C Unū aūt r ſimplex nō eodē ſ̄ſ: vtl eni mēſuram ſimplex quō ſde habet ipm ſignificat.

¶ Eſt aūt vnū r ſimplex nō idē. Unum eni mēſurā ſignificat: ſimplex aūt quatr hōo ipſum.

C Remouet oubitationē. credere eni ſeqđ ꝙ Ar. ex hoc q aīt ꝑmi mouēs eſt ſubiꝰ ſimplex: ſed deret in opoſitū: qui ponit ꝑ' rep' pm' ipȝ vnū in telligibile. hoc aūt remouet ſ̄ſignāns duas iter vnū r ſimplex. o. q eſt aūt vnū r ſimplex nō idē. ſed pro qui qđ vnū ſignificat mēſurā. I. meſſe Lez. 2. unius. ſimplex aūt ſignificat oppoſitionē ſpā ab ſeleūā Fm qđ alia dđ aliqualiter ſe habē. puta nō eſſe cōpoſitū ab aliquo: r ſō vnū r ſimplex vident ſecundū re oſtingi ſicut re ſpecieum r abſolutum. ¶ Deinde cum dicit.

C Et vo bonū ipſiuȝ: r id qđ ꝑ ſe eſt expetibile: eadem ſerie ſunt: r ipm primū eſt optimū ſemp aut rōnio ſilitudinem ſubit.

¶ Et vo r qđ bonū: r qđ ꝓpter ipſum eligibile in eadem coelementatione: r optimuȝ ſemp aut ꝓportionale quod primum.

C Oñdit ſubam ſmilem qđ eſt primū mouēs eē ꝑmū ingñe appetibili: qz primū intelligibile r primū appetibile vel ſūt idē nūo vel ſe ꝓportionabile cōſequent. Circa qđ duo facit. primo oñdit ꝙdictionē. ꝛ' remouet oubitationē. ꝛ' ibi. Qđ aūt eſt. ¶ Dđ ſ. et vo r q bonū r q ꝓpter ſeipm eligibile. I. q illud qđ eſt per ſe bonū r per ſe eligibile eſt in eadē coelementatione qz ſemp optimū. I. in gñe appetibili eſt ſup. idez nūo cū eo qđ eſt primū intelligibile: aut eſt ꝓportionabile: qđ primū: hoc aūt ſō dr. q. intelligibile ut ſic eſt in intellectu: appetibile aūt ut ſic eſt in re extra: ex bonum r malū ſunt in rebus ex' huiuſ ſō dicit q' ſit idē nūo aut ꝓportionabiliter. Is ſm rem primū intelligibile ſit primū appetibile. r tunc ſupplendū eſt q' eū primum mouens: qđ eſt ſubia ſimplex r actus ſit primū intelligibile: r eodē mō primū appetibile. ꝛ' ſequit q' ens primū appetibile qđ eſt optimū. ita q' idē ſit primū intelligibile r primū appetibile. ¶ Deinde cum dicit.

C Et qui id qđ a cuiuſo ocera ſūt ut finiū ipſius immobilibus ſede declarat ipſa oubitatio: eſt eni⁹ alicui id: gratia cuius agitur: quorum aliud eſt aliud non eſt.

¶ Qđ aūt eſt qđ cuius gratia in mobilibus di uiſio oſtendit eſt eni alicui qđ cuius gr̄a: quod hoc quidem eſt: hoc vo non eſt.

C Remouet oubitationē. qz eū bonū r appetibile bēt rōnez finis: r finis no videt eē in rebus inmobilib⁹. ut ꝛ' huꝰ' dicebat. tō crederet aliqs q primū mouēs im mobile nō eſt appetibile r bonum: hoc aūt remouet. q. aūt illud qđ eſt cuius gr̄a. I. finis ſit in rebus inmobilibus oñdit oīdio qđ. I. at de finc: eniȝ pro qđq; id qđ eſt cuius gr̄a aliqua. I. finis. quoꝝ hoc dđ eſt. Ut nio cuius qui pcyrita. hoc vo eſt. I. finis quo quis no pt exeūa. Quāt oscere q' finis eſt duplex. Alius cuius eſt qđ eſt ipm obiectū in qđ tēdit r ſic eſt finis ꝓpriꝰ. Alius eſt finis quo. I. qđ ipſa operatio qua obiectū attin gitur: r hoc mō ꝓcipit. Primo mō pōt eē finis in rebus inmobilibus: in aliqb⁹ aūt ꝓbabile ꝑ' ſecundū mō. Unde ꝑ' bile per ſuam operationē. dicat ne facta ope. poſſit in beatis. qđ per operationē. ſuā ſecundū mō dictū. ꝙ ſit finis. ꝙ ſit ſubia ſimplex. qđ eſt ſecundum ſuā eſſentiā. ꝙ ſit ſubia immobilis. qđ eſt ſecundum ſuā eſſentiā. ꝙ ſit ſubia ꝓdictione per actionē ſuā ſimplicē. actio ne ut ſimplex ꝓpter unitatē. Forma ſubſtantiale manens. tamen certum eſt q' finis cuius poteſt in rebus inmobilibus reperiri. ¶ Deinde cum dicit.

C Mouet aūtem ut a mouēte. atq; per id qđ mouetur ceſtera mouet.

T.c.58. Et igitur quippiā mouēs aliter ſe habēte poſſ: quare ſi tanto prima actio eſt ē quo mouetur hoc ipſo r mouebile. q. ſi non ſubſtantiē rationē aliter ſe habere poteſt.

¶ Mouet aūt ut amatū. nihil mouet cōtingit r aliter hīc. Quare tanto qđ prima r act' eſt ſm q mouet ex hoc aūt contingit aliter habere ſm locum: r ſi non ſm ſubſtantiam.

C Inquirit ꝓpoſitionez illam ſibi ex parte primi mobilis qđ mouet. r vult hic aliam ꝓbare. q primū ſubia ſit neceſſe eſſe. Circa qđ duo facit. primo oñdit primū primi mobilis eſſe locale. ꝛ' ex hoc oñdit primū. ꝛ' ibi. Quā aūt quidē. ¶ Dicit ergo q ſuppoſ primū ens eſſe mouet ut amatū ut oſtum eſt. ꝛ' per ꝓbat neceſſe eſt aliqđ eſſe ab ipſo primo mouēte primū mo bile mouet ulteriꝰ. Et habetur q' quidā ipſi aliqđ mo uebant. I. ponebant primū eſſe. ꝛ' ibi. Quā aūt quidē. ¶ Dicit ergo q' ſuppoſ primū ens eſſe mouet ut amatū ut oſtum eſt. ꝛ' per ꝓbat neceſſe eſt aliqđ eſſe ab ipſo primo mouēte primū mobile mouet ulteriꝰ. Et habetur q' quidā ipſi aliqđ mou

se habere tullatenus. Latio enī prima mota mouit: bmo aūt que circulo: hoc autē mouet hoc. Ex necessitate igitur est eterū.

¶ Ex hoc aūt manifestū pōt. q. f. primū mouēs sic ifinita q̄ necesse est esse: inūdū tale rone. prima talis est q̄ nō intransmutabilis. ergo necesse est esse. alia patet. q̄ nō intransmutabilis infert oppōitū antecedēs. scz. q̄ est. q̄ hec q̄ sit nō incēt motus localis nec aliqs alius: q̄ est primū motus sit localis ut posuim⁹: est est eius in transmutabilis: si prima talis nō mouet localr: q̄ prima mouēs nō mouet motu quo mouet. si nec mouet aliq̄ alio motu: r per ꝓsequēs eius intransmutabilis. Circa hoc aūt ex tria facile. q̄ primo ondit. ꝓpositum: r exponit ꝙ. r dicit cor. r ult. Et necessitas bene. Ibi ꝙ. r tali igit. Dicit. q̄ q̄ ois aūt dicte ipm mouēs est ame immobile actu ens. hoc nō cōtingit nullatenus aliter se hbe. q̄. f. esse eius intransmutabile. q̄ patet. q̄ latio i motu localis est prima mutationū. hoc aūt. Quātū ois q̄ circulo. Liber motus localis primus est motus circularis. hoc aūt. Circulatiōe mouet hoc. f. primū mouēs. r per ꝓns nō mouet tali motu quo mouet. Sequit primū mouēs nō mouet motu circulari qui est simplr primus motus. si nec aliq̄ alio. r per ꝓns nō pōt aliter se hbe: sicut est eius intransmutabile. ex quo infert igit est eternū. Et necessitas. necessē esse. Deinde cum dicit.

¶ Atqs ut necessario est bñ ēt hoc pacto pncipiū est. necessariū enī planū fumū motus dio atqs aliud est ut violentū. ꝓpterea q̄ est ꝓter appetitionē ac motū: aut ut id quod aliter fieri bñe nō pōt: simplr est. Ex tali igitur pncipio pendet celum r natura.

¶ Exponit q̄ dicerat. Quoniā necessitas primi motus ita se habet. q̄ r necessitas cui⁹ est supple in bñ se hbe. ut bñ rōnē boni r finis r sic est ſm supple primi motus. Dicit rōnē finis r amati. q̄ patet a contrario: nam necessaria nō totalr. Ibi. hoc aūt. Hoc mō vult ſm violentiā. q̄ ꝓter ipetū. q̄ accidit ꝓter ipetū recepta ab agēte fieri sursum: illud vult. alio mō nō necessarium sine quo nō bi⁹ supple pōt aliq̄d esse ut bñe finē: sic ois est necessarius ad vitā aialis: r currus r equus ad pregrinādū finē siue terminū itineris: hoc aūt. Alio mō nō necessaria q̄ est nō pncipiū alterius bñe. si simplr est. Ine. Sum r si. r est supplēdū q̄ primū mouēs nō mouet nec esse ab eo. f. mota que sūt ſm violentiā sūt ꝓter nām. in reb⁹ aūt incorruptibilib⁹ nihil euenit ꝓter nām. nec est. r mō. q̄ cū primus mobilis sit motus sempiternus. ex 8⁹ possit. Dicit intelligentias motrices appropriatas sibi. q̄ aūt mouet sempr. hoc est in se q̄ possit moueri r nō mouet. sequit q̄ primū celum nō mouet necessitate obligatiōis. relinquit q̄ q̄ mouet necessitate ꝓmō dicta. q̄ necessitas primi mot⁹ sit necessitas ex fine. ex hoc q̄ sine ꝓpter quem ille mot⁹ nō est ordo primi ad finē. primi q̄ mouēs mouet ut finis. Ubi tertio infert corollariū. o. q̄ ex tali igit ꝓpter q̄ est primū mouēs nō pōt esse celū r nā. vt. f. a fine: r etia a ꝓpter efficiens: cū hoc r ꝙtū ad sui esse r ꝙtū ad motū: nā ens in ꝓpter ois nulla nō pōt a celo r a motu celi nō pōt esse a primo. Ex his infert corollariū expositum q̄ cū necessitas primi motus nō sit absoluta: ex fine q̄ est primus ſm. Locus. Illud aūt q̄ intendit per motū est assignatio ad ipm: ut similatio aucē ad id q̄ est intelligēs r optio q̄ est ordo: ut ifertur ordo aucē ad ipm. dicit fm intelligētia r voluntatē: sicut artificiata dicunt artifici assimilatio ipsius in eo voluntas artificio ad ipm. sic igit. Sequit q̄ tota necessitas primi motus ex fine fabricat ut dictū est. Deinde cum dicit.

Tc.30. Et qui ut nos optime perhecui tpe de gim⁹: sic illud ꝓpetuo degit. Sic illō est semp nā uti nos q̄dē ita semp degam⁹: ita fieri ne quit. Et illud perpetuo degit.

¶ Deductio autem qualis optima parvo tempore nobiscie enim semper illud est nobis quidem impossibile.

¶ Inquirit ꝓfectiōe ulla subie ex pte appetētia r intellectiua. Ex quo ondit 200. vult q̄ primū mouēs qui est deus est sūme felix r beat⁹. 2⁹ est q̄ etēnalr viuēs ibi. Et vita aūt. ¶ Circa primū duo facit. Primo q̄ in ipso intelligēte r appetēte primū motū est suma delectatio que est et beatitudo r felicitas. 2⁹ ondit q̄ in ipso obiecto intelligibili r appetibili q̄ est primū mouens ipsum intelligēs est alterū r ꝓfectior delectatio q̄ in aliquo aliorū. 2⁹ ibi. Scipm aūt intelligit. ¶ Pria in duas. f⁹ ponit ipetū. 2⁹ phat. 1⁹ ibi. Quā aūt r delectatio. ¶ Circa ꝑ q̄ deducto. Queritur delectabilis ospositio est supple in ipso desiderāte r intelligēte illa optima r quo ꝛpe pōt supple inesse nobilissima est. Cū intelligēte r desiderato est semp sic. In tali ospositione delectabile q̄ dicit nobis est impossibile. q. f. in illa ospositione finite optima r delectabili sumus semp: q̄ intelligēdū est ꝓpositum: aliter oīa⁹ pōt non esse. de quid ipse senserit: q̄ sonte futurum vitam nō credidit.

Notādū q̄ si primū mouēs: q̄ est de⁹ mouet ut intelligibile r amabile eo⁹ q̄ primū mobile ipm intelligat r amet inquantū. Ipsa intellīa que mouet celū intelligit r amat primū mouēs: ex qua intellectiōe sequit in ipso suma delectatio: cum eius felicitas ꝓsistat in amore r contēplatiōe mouentis primi. Et quā felicitatem nos r nos speramus hic non ꝓpter statum mortalis presentis vite futuri: si modo possimus habere aliquā talem delectationem optimam si imperfectā r in parvo tempore r alterius rationis ab illa perfecta quā speramus. Deinde cum dicit.

¶ Quippe cū r voluptas ipsius sit actus r id circo vigilia: sensus: intellectio iocundissima sūt. Species vo atqs memoria ob hēc ipsa. Intellectio ut ea que per se est: eius est sane q̄ per se optimū est: r ea que maxime per se est: eius est quod maxime tale est.

¶ Qui r delectatio actuo huius: r ꝓpter hoc vigilatio sensus r intelligibilia r delectabilissimū: species vo r memoriç ꝓpter hoc. Intelligentia aūt que fm se eius quod fm se optimū: r que maxime eius quod maxime.

¶ Probat q̄ dicerat. q. f. in actu huius ꝓsiderantis r intelligētis primū mouēs est suma delectatio. o. q̄ r delectatio huius actus. f. q̄ delectatio sequitur actum intelligētis r ꝓsiderantis. q̄ probat a signo dicendo:

qui r ꝓpter hoc q̄. f. delectatio sequitur operationem actualem ideo ut vigilatio r sensus r intellīa est delectabilissima. Et maxia delectatio est in vigilia r memoria actiua sensus aut intellectiua sensitiua: cui r intellect⁹ in actu coparant ad sensū r intellectū in ꝓsima fui vigilia ad formā. q̄. phat. q̄ alia pata ſ. in memoratiua. Ibi. Et alia. Ipse r memoric sūt supple delectabiles ꝓpter hoc. f. q̄ operatione alicui actuali sequātur. Dicit aūt ꝓpter ipm in memoratiua mēti nec aliqne operatiōes delecta biles ꝓsentes aut future ingerant q̄si ꝓsentes. Et quo ifert q̄ ꝓpter hoc: q̄ sup. delectatio ꝓsens in actu sensus r intellect⁹. intelligētia aūt fm se. f. actus intelligibilis iquātū bñ est. et q̄ est fm se optimū q̄ est bonū intelligibile. iquātū bonū. sensibile. facile bonū immobile r nec bonū mobile r particulare. r per ꝓns delectatio in actu intellectus est ꝓpter illa que est in actu sensus. Et differt r que maxie est et q̄ maxie. f. q̄ maxima r perfectissima intellīa sit maxime optimi obiecti q̄ est primū ens q̄ est de⁹ ad quā sequit maxia delectatio. Et q̄ patet q̄ intellīa intelligēs r appetēs ꝓmouētes q̄ est ꝓmū intelligibile r appetibile maxia fruit delectatione ꝓpter ei felicitatē. Deinde cum dicit.

¶ Effectio vo scipsam per intelligibilis ipsius assumptionē intelligit: fit enī intelligibilis tangendo atqs intelligendo. Quare idē est intellectus atqs intelligibile. Est enī id intellectuo q̄ intelligibilis ipsius susceptiuū. Operatur aūt bñe. Quare id q̄ intellectus bñe diuinū videt. Et magis illuc est mentio. atqs ipsa contēplatio iocundissimū est atqs optimum. Si igitur deus semp sic bene sese bñt ut aliquādo nos bene habemus: admirabile quid est ipse. q̄ si magis r bñ se habet: magis admirabile est profecto. at sic se habet.

¶ Scipsam aūt intelligit intellectus fm trāsumptionē intelligibilis. Intelligibilis aūt fit attingendo r intelligēdo: quare idem intellectuo r intelligibile: susceptabile eius intelligibile: r substantię intelligendū est actualiter bñe. Quare illud magis ipso q̄ videt intellectuo diuinum habere r speculatio delectabilissimū r optimum. Si igitur sic bene bñt nos quādoq⁹. Deus semper mirabilis. Si aūt magis adhuc mirabilius habet aliquis.

¶ Ondit q̄ in ipso obiecto intelligibili r appetibili q̄ est primū mouēs scipz intelligit et altior r ꝓfectior delectatio q̄ in quoq⁹ aliorū. Et q̄si indicat talē rōnēs ꝓ vniq̄q⁹ r illud magis: si alia bnt delectationē iquātū attingut ipm primū per actū intellect⁹ r appetit⁹. ergo multo magis ipm primū scipz intelligēs r volēs debut delectationē. Dē ergo q̄ intellectus supple sūa primo intelligit scipm fm trāsumptionē intelligibilis iquātū trāsumit r ꝓpria in se aliqd obiectū intelligibile. nā intelligit se intelligēdo alia. ex 3⁹ de aia. r ēt de ꝓpriis est iquātū percipit obiectū intelligibile non aliud a seipō subdit q̄ intelligibile cui sit supple ipse intellect⁹ antigēs. aliqd obiectū. Et quo ifert. q̄ re idē erit intellectus r intelligibile eo mō quo. Loquimur fieri idē ex cognoscente r cognito: quāl sūt intellectus attingat intelligibile exponit dicēs q̄ intellectus se bñt ad intelligibile obiectū sicut ꝓcessus ad nōn ꝓcessibile ad ꝓcessibile. nā cū sit susceptiuus obiecti intelligibilis r ipsius intellectus est susceptiuus intelligibilis ipsius. Et ꝓpter hoc ꝓprie dicit intelligere: q̄ ꝓprie est susceptiuum obiecti intelligibilis: r ꝓprie dicit intelligere: q̄ ꝓprie est actus intelligibilis. Et ꝓpter hoc

Notādū q̄ licet viuere possit dicī pro hoc actu qui est ultimus: tñ pro 2° q̄ est esse viuū q̄ sit viuere potētia dicī pōt. Sic ē vitā ligere. 2 intelligere. 2 mouere se. 2 hoc sic vitā dicūt esse. Et ad primū actū eīt q̄dā ex actibus primis q̄ ad 2m̄ actū ordinant. Et ideo ipsi actus primi dicūt vitā. Et ad 2m̄ actū. Et ad 3m̄ actū. Et ad 4m̄ actū. Et ad 5m̄ actū. Et ad 6m̄ actū. Et ad 7m̄ actū. Et ad 8m̄ actū. Et ad 9m̄ actū. Et ad 10m̄ actū. Et ad 11m̄ actū. Et ad 12m̄ actū. Et ad 13m̄ actū. Et ad 14m̄ actū. Et ad 15m̄ actū. Et ad 16m̄ actū. Et ad 17m̄ actū. Et ad 18m̄ actū. Et ad 19m̄ actū. Et ad 20m̄ actū. Et ad 21m̄ actū. Et ad 22m̄ actū. Et ad 23m̄ actū. Et ad 24m̄ actū. Et ad 25m̄ actū. Et ad 26m̄ actū. Et ad 27m̄ actū. Et ad 28m̄ actū. Et ad 29m̄ actū. Et ad 30m̄ actū. Et ad 31m̄ actū. Et ad 32m̄ actū. Et ad 33m̄ actū. Et ad 34m̄ actū. Et ad 35m̄ actū. Et ad 36m̄ actū. Et ad 37m̄ actū. Et ad 38m̄ actū. Et ad 39m̄ actū. Et ad 40m̄ actū. Et ad 41m̄ actū. Et ad 42m̄ actū. Et ad 43m̄ actū. Et ad 44m̄ actū. Et ad 45m̄ actū. Et ad 46m̄ actū. Et ad 47m̄ actū. Et ad 48m̄ actū. Et ad 49m̄ actū. Et ad 50m̄ actū. Et ad 51m̄ actū. Et ad 52m̄ actū. Et ad 53m̄ actū. Et ad 54m̄ actū. Et ad 55m̄ actū. Et ad 56m̄ actū. Et ad 57m̄ actū. Et ad 58m̄ actū. Et ad 59m̄ actū. Et ad 60m̄ actū. Et ad 61m̄ actū. Et ad 62m̄ actū. Et ad 63m̄ actū. Et ad 64m̄ actū. Et ad 65m̄ actū. Et ad 66m̄ actū. Et ad 67m̄ actū. Et ad 68m̄ actū. Et ad 69m̄ actū. Et ad 70m̄ actū. Et ad 71m̄ actū. Et ad 72m̄ actū. Et ad 73m̄ actū. Et ad 74m̄ actū. Et ad 75m̄ actū. Et ad 76m̄ actū. Et ad 77m̄ actū. Et ad 78m̄ actū. Et ad 79m̄ actū. Et ad 80m̄ actū. Et ad 81m̄ actū. Et ad 82m̄ actū. Et ad 83m̄ actū. Et ad 84m̄ actū. Et ad 85m̄ actū. Et ad 86m̄ actū. Et ad 87m̄ actū. Et ad 88m̄ actū. Et ad 89m̄ actū. Et ad 90m̄ actū. Et ad 91m̄ actū. Et ad 92m̄ actū. Et ad 93m̄ actū. Et ad 94m̄ actū. Et ad 95m̄ actū. Et ad 96m̄ actū. Et ad 97m̄ actū. Et ad 98m̄ actū. Et ad 99m̄ actū. Et ad 100m̄ actū.

T.c.40. Quāuo putāt ut pythagorici speusippus et alii q̄ est optimū pēfectabilissimū q̄ rōne pauci pauci nō sūbere. propterea q̄ ē plantarū et animaliū principia causę q̄dē sūt. Bonū aūt atq; perfectus in his est. quę sūt ex illis. et pfecto nō recte arbitrant. Semē enī est ex alijs pfectis priorib⁹ emergit: et ipsum primū nō semē sed ipm pfectus est. nam hoiem aspiam semine priorē dixerit esse nō enī qui ex hoc ortus est his alīū a quo semen ipm pfluxerit.

T.c.41. Effugit subtilitatē quidā eternā immobilēq; atq; a sensibili separatam ex his quę iam dicta sunt patet.

¶ Quamq; aūt putant ut pythagorici et leucippus optimū et nobilissimū non in principio esse: quare et plātarū et animalium principia causę sunt. Bonū vō et perfectus in his quę ex his nō recte existimant. Nam sperma ex alteris et priorib⁹ perfectior: et primū non est sperma sed perfectum ut priorem hominem dicat aliquis esse spermate. Non enim qui ex hoc fiet⁹ alter ex quo sperma. ¶ Ō quidez igit est subā alia sempterna et immobilis separata a sensibilib⁹: manifestū est ex dictis.

Deinde quidā errore et fabulāte quonīā qui iperfectiorē attribuūt primo ente. q̄ non recte existimant quāuo putāt ut pythagorici et speusippus optima et nobilissimū nō esse in primo principio quoq; motus is fabulāt. q̄ a alīs et plantis. sui utiq; causę boni et pleni non tñ bonū et pfectū reperit in ipsis principijs. is in principijs. vñ semina quę sūt principia alioꝝ et plantarū sunt imperfecta et pari rōne putauerūt a primo principio eyciendū bonū et pfectū: quoꝝ improbationem subdit. q̄ nō recte existimāt. nam sperma est ex alteris priorib⁹ et pfectior. et sperma nō est primū simpliciter. sed aliqd aliud perfectius. si aliqs dicat hoiez esse priorē. spermate. nō enī hoiem. ex qui fit. i. generat ex hoc spermate. sed ex quo sperma. Excludit. et hoc est vbi genera. Et ex hoc ergo patet mortuū eorum nullū esse. q̄ cum actus sit priusq; potentia simpliciter. eius est esse aliqd agens primus et ens et in actu per q̄ ens in potētia deducit ad actū. illud primū agēs est pfectum. ergo bonitas et pfectio nō repugnat primo. Deinde epilogādo cōcludit. q̄ dē igit est subā alīq; sempiterna et immobilis separata a sensibilibus manifestū. Et ex his. Deinde cum dicit.

Demonstratū est. et hanc subam magnitudinē nullas hīc posse. Ex partibus carere atq; indiuisibilē esse infinito enī ipe mouet. Nullū aūt finitū infinitā potentia hēt. est aūt oīo magnitudo aut infinita sit aut finita: infinita quidem magnitudinē ob id. primum non habet infinitā aūt habere nō pōt. propterea q̄ oīno in rōne rez nulla magnitudo est infinita.

Ostensum est aūt. et nō pingit habere hanc subam magnitudinē nullā. Verūz sine parte indiuisibilis est: mouet enī per infinitū tēpus. et non hēt potentiā infinitā finitū. Quoniā aūt oīo magnitudo: finita est aut infinita: finita quidem propter quod hoc utiqz non habebit magnitudinem. Inf nita vō non q̄ to taliter nulla est infinita magnitudo.

Inquirit pfectiōes sine subę mouentis ex parte virtutis qua mouet oīdens ex hoc q̄ est subā incorporea nullā hīs magnitudinē. Circa q̄ duo facit. primo facit q̄ dicta est. 2° ex ostēsis precedentibus concludit q̄ illa subā sit ipassibilis et inalterabilis. 2° ibi. At vō et q̄ ipassibilis. In prima parte supponēdo q̄ primus mouēs sit potentie infinite: ostendit mouet per tēpus infinitū ut probatum est 8° phīi. intendit talē rationez quā etiā accipit ex 8° phīi. oīo magnitudo aut est finita aut infinita: si virtus primi mouentis cū sit infinita ex hypothesi non pōt esse in magnitudine finita: q̄ nullum finitū hēt potentiā infinitā: nec pōt esse in magnitudine infinita: q̄ illam impossibile est coire ut probatur 3° phīi. capīo de infinito. et. 7. huius. ergo nō pōt esse subā primi mouentis in aliq; magnitudine. Dicit ergo q̄ oīsum est aūt in 8° phīi. q̄ non pingit hanc subaz. i. primā nullas magnitudinē hīe: nec pōt. si est sine parte. i. impartibilis et indiuisibilis. Cuius probationez subdit. mouet enī per tēpus infinitū. i. cum moueat sempiterno ut predictū est: et finitā non hēt potentiaz infinitā: igit aūt eius magnitudo est finita aut infinita: finitā quidē magnitudinē non utiqz habebit propter hoc. i. q̄ oīcum est: q̄ nullum finitum habet potentiā infinitam: infinitam vō. i. magnitudinem non habebit q̄ tot aliter nulla magnitudo est infinita.

Notādū q̄ vt dicta est. dilatio eī sumpta ex hac suppositione sumpta est 8° phīi. et opz eā supponere: Ex multa dubia inducit: enī est q̄ dicit q̄. i. mouens per tēpus infinitū sit virtutis infinite: q̄ si sic quelibet intelligentia inferior moueat sua orbez per tēpus infinitū. sm eum. ergo quelibet esset virtutis infinite q̄ est erroneū: nullū ente dicat. q̄ nulla inferior moueat tēpore infinito nisi in virtute primi: quō et valet illa ratio. mouet tpe infinito. ergo est virtutis ad potentie infinite. Dubiū est: quū aut spectat ad pōs pōt breuiter dici. q̄ aīa sic intelligendi est: q̄ eque bñ concludit. ppositum: si possit mouere per tēpus finitum sicut si moueret per infinitū: q̄ eque opz ipsū esse in actu. Ex illud posse patet de primo mouēte quū est de sciens nō mouēt mota infinito sicut Auerr. intendit: nō si

Aliud dubiū est aliter quā sit q̄ potētia infinita non possit esse in magnitudine nec pbatio pōs 8° phīi. videt cogere. Arguit enī sic. q̄ maior potentia est in maiori magnitudine: et ipotentia infinita non pōt esse in magnitudine finita: ergo potētia finita nō erit in alīq; magnitudine. Ex illud argumentū nō videt cōcludere. q̄ a fortiori qui dicit potentiā infinitā esse in magnitudine ponere ipsas esse eiusdē rōnis in tota magnitudine: et in quālibet parte magnitudinis: et ita in maiori sicut in minori et q̄ tota potētia infinita esse in tota magnitudine: et tota in quālibet parte: sicut alia intellectiua est tota in toto corpore et tota in quālibet parte eius: nec est maior in maiori corpore q̄ in paruo: et si illā aliam pequare etur potētia infinita intelligendi illa esse in magnitudine finita et ita in parte sicut in toto: et in qua sicut in magnitudine: in oppōsito q̄ potētia infinita in magnitudine est eiusdē rōnis in toto et in pte. Dicēdū q̄ dō Auer. qui intēdit est illa. q̄ potentia infinita nō est in magnitudine finita: puta oīo extensa per accīs: et hoc probat ratio sua hoc modo. Quecūq; potētia est extēsa per accīdens mater. Efficacios est in maiori magnitudine ceteris paribus. Exemplū de calore in igne quia maior ignis est maioris. Efficatoria potētie in toto q̄ in parte. Ex quo sequitur q̄ oīo talis potentia extēsa per accīdens q̄dā est in magnitudine finita pōt intelligi esse re in efficacia per augmentum magnitudinis: sed q̄dā intelligitur potēs esse re in efficacia nō est infinita sm efficaciā. Ex quo sequit q̄ talis potentia extensa per accīdens q̄dā est in magnitudine finita est secundum finita: et non infinita: q̄ infinitas secundum non pōt esse sine infinitate in efficacia. ergo sequit q̄ potentia finita in efficacia sic re intellecta non est in magnitudine finita. Et tunc ultra. cū nō sit aliq; magnitudo infinita patet q̄ nulla potētia infinita est in magnitudine. Colligendo aūt hoc hāc solutionē quā probat precedens capīo. i. q̄ primus mouens est finc mā sequit propositū. nā et extēsione aliqd extendunt: et si extensio est per se extēsa aliquid esse forma intramano extensionē extensa per accidens. si ergo alia potentia finita ponatur in magnitudine. Quero q̄d est extensum illa extensiōe magnitudinis. nō ipsa potentia infinita sicut probatū est nec ipsa q̄dā magnitudine extēsa. sicut forma mām: q̄ nō est in mā ex cōclusione potentia. ergo opz ponere mām extensam ipsa magnitudine que nō placeret potētia infinita sicut corpus nisi extendit magnitudine per se extēsa: q̄uis

per aliam intellectiua. ad quā sum dicta nūc est to quo hoc tale pōt ponit. ut posterius. et. 8. Ita ignor intellitate potentia a pōs hīs. nā pōt efficacia: et hoc q̄ modo loq̄ de potentia non extēsa per accīdens ut pōt esse in mā. non videt posse dari efficaciā ut hic pōt esse in magia per ata. 8° phīi. pōs. Notandum.

Notandum est q̄ si virtus corporis sit finita per tēpus infinitum non opz hoc fieri per infinitā magnitudinē: sed sufficit finita. q̄ non mouet infinitū. i. impossibile mouere. pmo. sicut tamen est de istis quę nō mouet. ut pote linea nihil mouet. Et ideo quę mouet pōt esse finita. nihil mouet. Et ideo quę mouet pōt esse finita. nihil mouet. Et ideo quę mouet pōt esse finita.

Quę enī circa ideas existimatio nullā pfectationē habet ꝓpriā. Numeroꝝ qdez enī dicūt ideas. Sz de numero ofiqs qđ sit aut de infinito ocliqs aūt ut ulqs ad decadē determinatio ocliqs aūt ut ulqs ad decadē determinatio numeroꝝ nihil dicere studio demonstrato.

¶ Dicit aūt dicebat inquit plo de sue imitio nihil quidē tangere. Circa qđ duo facit. primo ꝓponit inquisitionis materiā. Circa qđ duo facit. primo ꝓponit inquisitionis materiā. 2° ostendit ea determinabilia esse ueritatem. 2° ibi Nobis aūt ex suppositis. Dicit ergo q nō oportet effutire. 2° accedit ad determinabilem ueritatem. 2° ibi Nobis aūt ex suppositis. Dicit ergo q nō oportet [illegible] sed rationes eoꝝ. Inquisitionem aūt dicit pluralitatē idearū. Et ꝓpter pluralitatē idearū. imaterialiū q sūt plures ideę. Et ꝓpter pluralitatē idearū. imaterialiū q sūt plures ideę. Et manifestū aūt est ponentibus ideas esse plures numeros. Et manifestū aūt est ponentibus ideas esse plures numeros. Et manifestū aūt est ponentibus ideas esse plures numeros

attentionis gratia dicimus ut mente aliqua pluralitatem determinatam suscipiatur. Reliqui [illegible] oportet ipsos il vo hoc quidem querentibus siquid videatur [illegible] persuaderi a querentibus [illegible] modo dicta ab eo tractanda [illegible] certioribus [illegible] persuaderi [illegible] numeri determinati. [illegible]

[illegible]

Notandū [illegible]

[illegible]

¶ Endoxus itaq3 lationes utriusq3 solis inquā ac lune in tribus esse speris ponebat: quarum primā causam esse dicebat: que non uagantium est stellarum. Secundam vero per eū circulū: qui per media signa transit. Tertiā per eū qui est obliquus in latitudine ipsorum signorum. In latitudine aūt maiore circuli eū esse obliquū per quē luna: qui eū p quē3 sol fert.

T. c. 46. Uagantiū vero stellarū unaicuiusq3 lationē in quatuor speris esse ponebat: a q3 harū primā quidē z secūda3 eādē quā ille rōnē subi renā: z eā que nō uagantiū est stellarum3 que oēs differt: z eas que sub hac collocat: atq3 per eū circulū qui per media signa lationem habet cōmunē oībus esse. Tertie vo oīum eo in circulo polos esse qui per media signa trāsit. At quarte lationē per obliquū ad mediū circulum huius esse. Tertie vo spere polos ceterarū quidē stellarum proprios ueneris autem atq3 mercurij eosdē3 esse ponebat.

¶ Eudoxus quidē igitur solē z lunā utriusq3 lationem in tribus posuit esse speris. Quarū primā applanorū astrorū esse. Secūdam aūt sm eū qui zodiaci per mediū. Tertiā aūt sm obliquatum in latitudinem aialium. In maiori aūt latitudine obliquari sm quā luna fertur q̄s sm sol. ¶ Errantium vo astrorū3 in quatuor cuiusq3 speris: quarum primam quidē3 z secundam illis eadem esse z non esse que est applanorum: que omnes est ferens: z eas que sub ea ordinata: z sm eū qui per mediū zodiaci lationē habēt cōes oīu3 esse. Tertie vo oīu3 eo in circulo polos esse qui per media signa transit. At quarte lationes per obliquum ad medium circulum huius esse. Tertie vo esse spere polos aliorū3 quidem proprios ueneris vo z mercurij eosdem.

¶ Prosequit de [illegible] modū [illegible] famosi in astrologia. [illegible] Calippus autem. [illegible]

Ad euidētiā [illegible]

[illegible]

Notādum [illegible]

[illegible]

T. c. 47. ¶ At calippus positionē quidē sperarū eādē que z eudoxus ponebat. [illegible] distantiarū ordinē [illegible] stellis [illegible] iouis atq3 saturni eādē quā ille tribuebat: soli aūt atq3 lune duas illis speras addendas eē censebat: si [illegible] apparentia debeat assignare. Reliquarū vo uagarū unicuiq3 unā: quoniam debeant oēs compositas [illegible] unaquaq3 stellarū uagantiū alias speras una pauciores eē que reuoluunt in idē ipsarum positiōe primā sperā [illegible] stelle semperq3 sub ipsa est collocata necesse est. Hoc eni pacto duntaxat uagarū latio stellarū oīa facere pōt. Cū igitur ee spere in quibus ipse feruntur alie sint octo alie xxv. harū aūt eas solas reuolui nō oportet [illegible] stella ordinatur [illegible] primarū stellarū duas speras [illegible] erunt [illegible] vo que posteriorū quatuor stellarū speras reuoluunt. xvj. erunt. [illegible] sperarū z deferētes z reuoluentes eas. v. erunt z quinquaginta. [illegible] soli ac lune [illegible] eos nō addi [illegible] motus: [illegible] sperę quadraginta erunt z nouē. [illegible]

¶ Calippus aūt positionē quidē sperarū eādē posuit cū Eudoxo. hoc aūt distantiarū ordinē. Pluralitatē vo [illegible] que iouis et que saturni eādē cū illo dedit. Solis vo z lune duas existimabat adhuc apponendas eē speras [illegible] vo planetis singulis unā. Necesse [illegible] oēs apparentia sunt redditure sm quālibet [illegible] speras una minores eē reuoluentes: z ad [illegible] primā speras [illegible] planetis ordinati [illegible] pla-

netaꝝ lationē alia facere. Quoniā igit̄ in ꝓb̄ᵃ
qđ ipla fecunt hypotheſes qđ octoche autez
qnqꝫ ſ̄ eqlem ſūt. Et ſi aūt ſolus nō oppꝫ re
uolui in ꝓb̄ᵃ illuſtre oſtenſū fuit. Quę qđē
reuoluit eaꝝ que ſūt poſteriꝰ duoꝝ lex erit:
ſ̄ quę ante eaꝝ que ſunt poſteriꝰ quatuor
ſexdecim. Quāꝝ itaqꝫ numerus ſ̄ feremū ſ̄
reuoluentiū ex quinquagintaquatuor aūt ſoli
ſ̄ hunc nō addidenteꝫ quoꝝ octauus mot⁹
oēs ſperę erunt ſeptē ſ̄ quadraginta. Plu
ralitas igit̄ ſperarū tanta ſit.

¶ Narrat idem q̄ que eſt caſtoꝛ que eſt de pluralitate ſperaꝝ: ille aūt Caſtoꝛ ne ab impulſibus fiat contentionibus attendit ea q̄ Ariſ. qui eaꝝ caſtoꝛ coarctat ſ̄ ſuppoſuit ea que ingenio tuerat ab endoxo. vnde in q̄ bdā libꝝ quos hic cū Endoxo ſ̄ in quibuſdā oppoſitionē ſtatuit ſ̄ Endoxo hoc aūt eſt. Eſſe octauā ſp̄am eadē ſ̄ ſuperiorē cui Endoxus ſ̄ Caſtoꝛ. Eſſe aūt octauā ſp̄am ſtellatā ſ̄ nonā. Laudabat planetas ſimul Endoxus ſ̄ ſi motus ſ̄ ſperę ſecit ſ̄ ipſe. ꝓuenerat enī eiꝫ q̄ plurales ſ̄ ſperaꝝ eſſent ſ̄ q̄ que ſaturni ſ̄ eidē ordinē ſ̄ ſperaꝝ ei qđ que iouis ſ̄ ei q̄ que ſaturni eidē ordinē ſ̄ lationis cui illa. Endoxo q̄ artigę eodē ꝓdixit ſperas que illi ſit octoꝝ: offerebat ab eo in aliquibus fabulis ꝙ ſoli ſ̄ lunę eaꝝ ſpas exiſtimabat adhuc eſſe apparentias: ſuſpe ſcitē aſſignare ſ̄ reddere rōnē eoꝝ que apparēt circa motus ſolis ſ̄ lunetis ꝙ ſol habebit duas ſpas addidas ſuas ꝙ ſaturnū ſ̄ deferuntur ſ̄ ſuperiores ſ̄ tardiꝰ apparentes ſ̄ in motū ſolis ſ̄ lunetis ꝙ ſo planeta tribus. ſ. qui refluxus pota marti mercurio ſ̄ veneri ſingulis. ſ. vni ſperę addebat tres ꝙ libet horū ꝙ que ſūt ſaturnū. Cū q̄ ſi addant procedētib⁹ ſ̄ dicunt. 33. ſ̄ hanc oēs vocabat deferētes: quoꝝ ſm eaꝝ corpus planę ſe ferebat: illā aūt vni ſperā addebat illis erib⁹ planetaꝝ ſaturni mercurii ſ̄ veneris fore ad ſaluādā retrogradationē ſ̄ ſtationē que apparēt in planetis illis. Et ſi aūt illas ſperas deferētes ponebat alias: q̄s vocabat reuoluentes ꝓpter eaꝝ que dicēt. Et hoc eſt q̄ ſubdit: q̄ ſi ex ſuppoſ. ſperę ſ̄ poſſet. i. ordinate ſ̄ vtiliter ſ̄ ſint reddātur. i. debeāt reddere ſ̄ cauſare ea que ſunt apparētia ſuppoſe ne motibus planetaꝝ: ſi in quā ſic eſt. opꝫ ſuppoſe ꝓter ſpas deferētes ſuperadditas ponere ſm q̄libet erraꝝ. i. ſm q̄libet planetā alterius ſpas reuolutas ꝙ eſſe minores vna illis. Loeſe rentibus ſ̄ addidam reflexiuas ꝓter primā ſperaꝝ ſemper inferioꝝ ordinaꝝ aſtriq; enī. i. ponendo ſperas contingit ſolum facere: idē ſaluare omnia que. ſ. apparent circa lationem planetarum.

Vbi ad eaſdem ſ̄ lre notādū q̄ ad ponēdum ſtias ſperas reuolubiles: ꝓpter hoc caſtoꝛ puto fuit forſitan coactꝰ q̄ ſolitoria ſpa ſuppoſito planetę ueriſſ. ſimiliꝫ puta ſaturni: ꝓcipue motui ꝙ ſuperiorē q̄ ſi reflectebat in aliquo a motu ſme ſperę ꝙ ꝓter hoc ꝓna ſpa ionis ueriſſ. firmamentū cuius poſt inſtant aliquoꝝ: in vltima ſpa latoꝝ participabat aliquē motū ſperaꝝ ſaturni. ſ. ſi: nō vniformiter mouebat motu ſimo ſicut puta ſperaꝝ ſaturni: q̄ participabat in aliquo ſemp̄ deficit a ꝓpꝫ motu: neceſſe igit̄ videtur ponere alias ſperas reuolutas q̄ ſimulꝫ reſtituerent illud q̄ ei auferebat ne deducerat ex ſperis ſuppoſitis ꝙ ꝓpter hoc operebat ponere alias ſperas reuolutas ſ̄ eas ſperas iouis ſ̄ terne ſperas reuolutas

eternis ſperaꝝ iouis nō enī oportebat ponere aliquam ſperaꝝ reuolutę quarū ſperaꝝ iouis q̄ motus quarte ſpere reuolutę ſ̄ ſperaꝝ ioui: q̄ motus quarte ſpere uerſus eternū medii in qua affixus erat corpus planete ioui debebat eſſe coꝝſtūs ex oḃꝰ motibus ſuperioriḃꝰ. Fm hoc ergo ſuppoſuit habebat q̄uor ſpe raꝝ deferentes ſ̄ reuolutas quoꝝ deferentes vna motu ſue ſpe ꝓba ad ſibi reſtituebat ꝓter primā ſperaꝝ omnes ut ait

vo vnus. Qđ aut quod quid erat esse non habet materiā passā. Endelechia eni vnum igit ratione t numero primū mouentis imo bile est t motū ergo semper t cōtinue vnus solum: vnum ergo solum ecelum.

¶ Remouet terti obiectionem posset eni forsan alicui dicere q sint plures alię mādi in quoz quolibet sint plures t tot spere t motus sicut t in uno: t ideo opor tet ponere plures imāles illas. hoc ergo excludēs pi cit. q ait sic vel celi sūt manifesti sic si eni essent plu res celi supple numero t in eadē specie ut sūt plures boues. sequit q fuerint supple pma t mobile qđ est circa vnū signū pma pma pma fm numerū vo mobilia q cōis plura pma pma pma fm numerū vo cātia in vna specie qđ est falsū esse ipossibile. q. 15 que dā sunt multa numero. t supple vna specie habent simper qđ. l. cetinguntur multoz eni. l. indiuiduo rū est vna t eadē ratio specifica ut ea que est bouis. so crates vo est vnus nō solū supple fm rōnē specifica: sed etiā fm nām indiuidualē. sed primi supple primi qđ nō est qđ qđ erat esse. nō habet māteriā. eni pro qđ supple esse essentia est endelechia i. primus actus: mā aut indiuidua. t supponit potentialitatē in ea quaz rā aut indiuidua. t supponit potentialitatē in ea quaz perueniēt ad beeccētā. concludit ergo q primū mouēs est imobile. est igit vnū t vnus. Specificat. t etiam nu mero. ergo t motū qui. l. ab eo cuius tempus t cōtinue qui est primus motus: oportet esse solum vnum. ergo per cōsequens odium erit vnum solum.

Notādum q aliq perueritēs sensus litte re ex hoc loco sumūt argumēta q mā que est pura essentialis sit causa individuationis nā tūr ārist. quod vnitas motoris nō fm speciē sed numero pro pter hoc q nō habet māteriā nō videt valere. nā ostin cio numeralis fieret per mām. Sed nō valet. q hoc cāt eni q mā sit hec tepe dicta est. cōcedo enim q nō ponant plures motores primoz in 3° motore no est mā. non est in eo aliqđ aliud. sed est de ei⁹ esse alis trahere. nā talis ppietas nō tm cū pleta simplicita te. t id dēbitas ois est de ei⁹ esse. Excludit ergo. Ā. q. a primo motore mām nō sola illā que est altera pōs essen tialis cōponibilis illam que dicit. ppietas indiuidua lis que est cā individuationis nō prima. Deinde cū dicit.

T.c.50. ¶ Sit vo tradita quędā sūt a ueteribꝫ t uehementer antiquo modoꝫ fabulę poste rius relicta deos esse unquā hoc tm̄ius dixi nā totā cōtinere nām: reliqua vo fabulose tā sunt allata ad pſuasionē vulgi atqꝫ ad vsum legū vtiqꝫ bumanę vtilitatēnā formā bu manā hoc tribuisse similesqꝫ quibusdā animalibus esse dicūt: atqꝫ alia cōpluraq; ex hoc ornatu sūt similiaqꝫ sunt dicta sup asserre videnti: a quo si quis primū aliud seperauerit solūqꝫ sumpserit seperatū: primo unquā animaduos illud hoc deos esse existimare putabit diuine dormus fuisse hunc atqꝫ ut uerisile est plerꝫ qđ fieri pōt vtiqꝫ artes sciētiaqꝫ inuē ta cursusqꝫ occidēt hoc quoqꝫ illarum opi nioneo usqꝫ ad hāc uicē repertā tēt uelut reli quias peruenisse pleraq; arbitrādum fuisse credendum.

T.c.51. Opinionibus igitur patriq; t quę a ue teribus prisciqꝫ hobis est tradita hoc tm̄ no bis est manifestum.

¶ Tradita sūt aūt aliquibꝫ t antiquo in fabu lę figura omnia posteriorib⁹ q̄ qui sunt hę figura omnia posteriorib⁹ q̄ qui sunt hę t cōtinet omnā n. vniuersalē. Reliqua vo fabulose tā adducta sūt ad pſuasionē multoz t ad opportunitatē multoz ad legeo t cōfe rēo. Cōformeo eni boib⁹ boo t aliox ali a lia qđdā sileo dicūt: t bis altera cōsequen tia t dicto silia. Aq⁹ sigo separando id acci pięo solū q primū deos existimauerūt pri mao substantias esse: diuine utiqꝫ esse dictum putabit t fm uersimilitudinem: t sepe inue ta ad possibile vnaquaqꝫ t arte t phia t ite rū corruptis: t hac opinioneo illorum qua si reliquias utqꝫ nunc saluatas esse. ¶ Pater na quidem opinio t quę a primo inquan tum nobis manifesta solum.

¶ Separat ea que dicerat ad antiquoz op.o.q ea que sup. dicta sūt oc fabulatio imalib⁹ a sensibꝫ t antiqꝫ tradita sūt t omissa posteriorib⁹ in figura fabule. f. q ti dđ: sūt dđ oq: t q illud qđ est diuinū putet nām vniuersam: t hoc etiā patet ex pdictis si ea sic imā les dicant oq ut videt pho sentire. si vo solū pma in quit dicat oportunit crit tm vnus deus. Et subdit. q reliqua vo sunt tam adducta fabulose. f. antiqꝫ ad per suasionē multoz qui. l. nō possunt capere ut ficilia t intelligibilia. t hoc sunt ferēo ad oppotunitatē mul toz. t ad legeo sup. legendum. t obseruandum pro utili tate humane cōuersationis. ut. l. ex talib⁹ inducio suade ret multitudini ut vitia fugiendo: virtuosa opera exercerent. hoc aūt fabulose traditū exponit. q⁹ boo locos dicit esse cēlestes boib⁹ t sileo. q. dđ. alio rū aialiū: t bis alia silia t sequētia dicta sūt posue rit: ponebāt eni quędā boies deificatos: t quędā si milia alia que deos appellabāt: t alia que ex his sequunt. Et subdit. a. q. deos. Locutio antiquoz fuit id accipiut solū separaq. t relinquēs alia dicta: q. pmū. l. qđ pmo ostēdit esse pma pōs. pmao substantias. Cumq; deos existimauerit: putabit utiqꝫ esse dictū diuine t fm uersimilitudinē. Unde si pho videt apte consentire op. que dicebat deos sibi similes esse deos: q. t⁹ asse rit esse dictū diuine t uere. t per pho videt fm eā q quelibet intelligentia sit qđdā inceste esse t virtutis essentie ut supius dicebat. t de hoc quereret ibi rim. Et subdit. q vnusqꝫ artes t phia tacta tepe ad ipossibile. t fm humanā possibilitatē. t uera corruptis. hanc op. illoz. f. antiquoz. p. esse salutatas utqꝫ nunc. q. reliquias ultimo concludit. q. paterna quidem igitur op. t que a primo tradita est unum nobis est solum manifesta. l. per modum fabule.

Notādū q. q. pho opinat" est mādi fuisse ab eterno: si habuit ponit inter q que liber ar. t phia frequēter fuit in. t. t. t

simum intelligit obiectum dissimilissimum z honorabilissimum. Deinde cum dicit.

¶ Se nō mutari. Sid octauum eni esset ipsa mutatio: aq̄s ipsum iam modo quedaz esset. ¶ Et non transmutatur. Indignius enim non transmutatio z motus quidem iam tale.

¶ Ponit ſcdam rationē quā ſequitur ex ſimo dicēs: ¶ Ponit ſcdam rationē quā ſequitur ex ſimo dicēs: q̄ quoniā ſupple lic eſt q̄ intellectus ſui intelligit aliq̄d nobilissimū z honorabilissimū: ideo ſequit q̄ non tranſmutat. Loc vno obiecto intelligibili ad aliud: q̄d patet ſupplicāter. ¶ Si q̄ ſupple cū intelligat obiectū dignissimū eſt tranſmutatiuū in aliud idignius: q̄d nō poteſt cōpetere intellectui primi cuius q̄ talē videret in obiecto. Tū 2° q̄ ſi tale. Lq̄d eſt tranſire de vno obiecto ad aliud eſt quidam motus: z ideo non poteſt cōpetere primo mouenti quod eſt immobile omino.

Notandū q̄ ex hoc colligit ſolutio ultime partis q̄ſtionis principalis q̄a quērebat: utrū intellectus primi intelligeret aliud z aliud: q̄a oſtenſum eſt q̄ nō tranſmutat ſed ſemp intelligit idem obiectum dignissimum z honorabilissimum. Deinde cum dicit.

¶ Poſſimus igitur ſi non ſit intellectio. Sz potentia conſonum eſt rationi: continuationez intellectionis ipſi laboriosam eſſe.

¶ Potuit quidem igitur ſi non eſt intelligentia ſed potentia rationabile eſt laboriosum eſſe ei continuationem intelligentię.

¶ Accedit ad ſolutionē principalem q̄ſtionis. Circa quod duo facit. primo facit quod dictum eſt. 2° inducta ſolutionem mouet quandam q̄ſtionem aliā que reſtabat. 2° ibi[Adhuc autem reſtat.] Prima in duas. Primo ſoluit q̄ſtionem primā. 2° ſecundam ibi[Deinde palam.] Dicit ergo q̄ primum quidem igitur ſi ſupple ſubſtantia ſit intelligentia non intelligentia ſuum intelligere: ſed potentia. Habet ſe in potentia ad intelligere ſicut ad perfectionem alia a ſcipa rationabile eſt. z probabile non neceſſarium. Laboriosuz eſſe ei continuationem intelligentie. Continuationez intelligē. primus actus intelligēdi erit ei laboriosus.

Notādū q̄ ſignanter dixit hoc eſſe rationabile: q̄a non eſt neceſſarium: licet enī intellectio beatifica angeli z cuiuſlibet beati ſit differens ab eius ſubſtantia: non tamen continuatio perpetua eius eſt eis laboriosa: immo ſumme delectabilis: videtur tamen conſequentia philoſophi probabilis: quoniam potentia videtur eſſe z radicatio: z ideo ſi intellectus primi ſe habet ad ſuum intelligere ut potentia ad actum: poteſt quantum eſt de ſe intelligere z non intelligere: nec habet ex ſe q̄ continue intelligat z per conſequens continuationem illam haberet ab alio: quod autez acquiritur ab extrinſeco: z nō habetur ex ſui natura rationabile eſt q̄ inſit rei cum labore: licet hoc non ſit neceſſarium: ſicut patet inſtantia de motu celi: cuius continuatio licet dependeat ab extrinſeco moteretur: non eſt tamen cuz labore ut dictū eſt. 9. huius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Demū patet aliqd aliud q̄z mentē id eſſe q̄d eſt p̄ta dictū ipm inquā q̄d intelligit. Poſſet reā ipm intelligere ac intellectio ipſa intenta deterrunū quoq̄z intelligēti. Quare ſi id eſt fugiendum: poteſt eni nō videre aliqua: q̄z videre: nō erit ipſa intellectio id q̄d eſt optimū. Et ipſaz ergo intelligit ſi eſt optimū ozum.

¶ Deinde palam q̄z aliud aliqd erit dignius q̄z intellectus. ſ. intellectionum. Etenim intelligere z intelligentia erunt indignissimum intelligere z intelligentia erunt indignissimum intelligenti. Quare fugiendum hoc eadez. Etenim nō videre quidē quēdā dignius q̄z videre ut ſi ſit optimū intelligentia. Seipſum ergo intelligit ſiquidem eſt potentissimum.

¶ Soluit ſecundam q̄ſtionez. Circa quod duo facit. primo premittit ſolutionem. 2° obiicit contra eam ibi[Et eſt intelligentia.] Vult ergo q̄ intellect primi non intelligat aliud a ſe. Et intendit talem rationem. ſi intellectus primi intelligit aliud a ſe: ergo aliquid eſt dignius ea: conſequens eſt falſum: ergo antecedens. Hanc rationem exponit dicens. deinde. ſ. poſt ſolutionem primę q̄ſtionis. palam eſt: quia ſi intellectus primi intelligit aliud a ſe: ſequitur q̄ aliquod aliud erit ei dignius q̄ ille. ſ. intellectiuū obiectum: quod ſic patet: Etenim poſ quia: quia intelligere z intelligentia. ſ. actus intelligendi inerunt ipſi intelligenti etiam ſupple obiectum indignissimū: quare hoc. ſ. tale intelligere in actu eſt fugiendum. etenim pro quia: quia dignius eſt quedam non videre q̄ videre in actu non ſi ſit optimum intelligentia. ſ. q̄ hoc non eſſet ſi intelligentia eſſet q̄d optimum. nam tunc nullum intelligere eſſet fugiendum: quia igitur aliquod intelligere fugiendū eſt propter indignitatem. ſ. obiecti. ſequitur q̄ etiam nobilissimus ipſius intelligere ſit etiam ex nobilitate obiecti. Et q̄o ſequitur q̄ ipſum obiectum ſit dignius actu intelligendi. cum igitur offenſum ſit q̄ primum intelligens ſit eſſentialiter ſuum intelligere: ſequitur q̄ aliquid aliud eſſet nobilius eo ſi intelligeret aliud a ſe. ideo concludit philoſophus q̄ ſeipſuz ergo intelligit: ſiquidem pro quia: q̄ eſt potentissimum: z ideo in eo idem per eſſentiam ſunt intelligens z intellectum.

Notādū q̄ intellect primi entis intelligit ſcipm ut obiectū adequatū: z intelligē do ſe intelligit alia nobiliori modo q̄ habeant eſſe in ſe: nā eſſentia diuina virtualiter continet perfectionez z entitatē cuiuſlibet rei. vnde etiam res ſimpliciter loquendo nobilius eſſe habent ut contente in eſſentia diuina: q̄ habeant in ſeipſis. modo perfectiſſime z eſtentialiſſime repreſentantur intellectui diuino in eſſentia obiecta ut in ſpeculo perfecto: z ideo ipſe res creatę licet ſortę terminēt actū intellect diuini nō tñ mouēt ipſuz ad intelligēdū: cū omne mouēs ut ſic ſit priuz z dignius ipſo moto. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Siqz intellectio ipſa intellectionio eſt: atqui ſcientia z ſenſus z opinio atqz ratio ſemper aliquid eſſe videtur: quod quidem eſt aliud ſui vo non ex proposito.

¶ Et eſt intelligentia intelligere. Intelligentia videt aūt ſemp alius ſcia: z ſenſue: z opinio: z meditatio ipſius: aut interceſſorie.

¶ Obiecit circa ortam ſolutionē. Circa q̄ duo facit. primo obiicit. 2° ſoluit. 2° ibi[Aut in ambiguz.] Prima in duas. Primo ſm q̄ obiicit ſuppliciter. 2° ibi[Amplius ſi aliud.] In ſma premittit talē rōnem. primum mouēs intelligit ſeipſum ſm te: ſed ipſum primum eſt idem q̄ ſua intelligibilitas aut preſentiſua eſt: ergo intelligentia primi entis intelligibilis intelligētie: q̄ eſt ſuipſius quod eſt idem q̄ ſua intelligentia. hoc ait videt falſum ſi erat patet in ſili: q̄ actio ſenſus z ſcie ſolūmodo videnti ſemper eſſe alteri. Dicit ergo q̄ ſi ſupple p̄dicta vera ſint: ſequitur q̄ intelligere eſt intelligētie intelligibilia q̄ntuo videt ſemp eſſe aliud. ſcilicet alterius. Et ſubiecit: q̄ ipſius aut. ſ. ipſius eſt in accidentali. Et ſubiecit: q̄ ſi ſingat q̄ſq̄ ſcia z ſenſus vel ſcie ſe ſolum: ſic ſumpſum in hoc eſt ipſi accidentaliter. ſ. minus principaliter q̄ actus principalis videt ſemp eſſe reſpectu obiecti. Et ſi ergo intelligere ſui nō ſit nīſi intelligibilis intelligētie: ſequitur ut videt q̄ ſuuz intelligere non ſit principaliter ſed quaſi accidentaliter. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Poſſemus ſi aliud eſt intelligere aliud intelligibile duo quoz ſi duoz inſit ipſi rō boni. nō eſt eius intellectio ſi cē z eius cē q̄d intelligitur.

¶ Amplius ſi aliud aliquid eſt intelligere z intelligibile ſm q̄ ei ipſum bene inſit. Nō enī idez eſſe intelligenti z intellecto.

¶ Ponit ſcdam obiectionē que ſtat in hoc q̄ aliud eſt intelligere z aliud eſt intelligibile ergo ſmi eſt ſuū intelligere z eſt ipſi q̄d intelligit. Reſtat ergo ſuū ei ſit q̄d optimū ſm q̄d inerit ei hoc q̄d eſt bñ eſſe: eſſe. ſ. ſm hoc q̄d eſt intelligibile aut ſm q̄d eſt intellectum: ſi dicit aliquis ſi aliud eſt intelligere z intelligibile ſm q̄d ei ipſum bñ inſit. ipſi dicetur q̄ eſt ens bñ: z addit: nō enim eſt idem eſſe intelligētie z intellectoz: vult dicere q̄ ſi q̄ſq̄ idem ſint ſubiecto intelligens z intellectus non tñ ſunt idem ſm eſſe z rōnē: q̄ aliud eſt eē intelligētie z intellectoz. q̄nq̄ (ut in primo) hoc ſit intelligentia z intellectū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ An in quibuſdā ſcia reo eſt ipſa. In effectiuabus quidez ſubſa ipſaqz quidditas ſine mā. In conceptiuabus aut ipſa rō ac intellectio. In hoc igit: quę mām nō habent q̄d intelligit intellectusqz ipſe non diuerſum erit hz idem z intellectio eius quod intelligitur.

¶ Aut in quibuſdā ſcia reo in factiuis quidē ſine materia. Subſtantia enim z quodq̄ erat eſſe in theoricis vo rationeor: intelligentia: non altero igit exiſte eo q̄d intelligit z intellectu. Quecūqz non mām habent idez erūt z intellectiua eius quod intelligitur ona.

¶ Soluit has obiectiones dicens: q̄ in quibuſdā ſciaruz ſpecies ſcia eſt idē q̄ ſcia: q̄d probat inducendo primo in ſcientia factiua ſiue practica. q̄ in factiuis quidē ſine materia. Cres ſcita accepta ſine materia eſt ipſa ſcientia: accipiendo. ſ. formam ocīā et 7° hui°. non pro habitu ſed pro obiecto ſm eſſe cognitū: hoc enim modo ocīa ſine mā ut eſt. ſ. obiectus. in mēte artifex pōt oīa ſupple ſic accepta eſt ſubſtātia ſine q̄ q̄s erit ē ipſum. ſ. rei facte: eſt enim artifex cum agat cognoſcit: dū cooperatur cognoſcens q̄ quid eſt res facta. 2° inducit in ſcientijs ſpeculatiuis dicēs q̄ in theoricis vo rō rei z intelligibile. ſ. q̄ res ſcita eſt idē q̄ rō intrinſica ſiue ipſa rei quidditas intellecta: que pōt dici ſcientia mē predicta: z idem q̄ potentia intellectiua dicetur: per hoc enim eſt aliquis ſciens z intelligens q̄ habet rei rationē in eſſe obiectiuo. ideo dicit q̄ in his que ſine q̄ non habent materiam non eſt diuerſum ſcire z intelligere z intelligens. ſ. in actu: ſequitur q̄ ſupple in primo momento. cuius ſubſtantia eſt intellectus. ſimul dat idem erunt z intelligibile ens q̄ intelligens una. ipſum intelligere z intellectum eſt q̄ intelligibile ſcientia z intelligentia intelligibilitas.

Notādū

¶ Videtur quoniam quę ſunt ſcientia z intelligibilitas ſunt idem ſubſtantia. Sed ſcientia z res ſcita accipiendo ſcientiam non pro habitu ſed pro obiecto ſm eſſe cognitum: ſic manifeſtum eſt. poteſt etiam dici q̄ habet aliam rationem ſcientia q̄ intelligibilitas. q̄ ſcientia dicit habitum ſcibilis. ſcibilitas dicit ipſum ſcibile. Et ſic licet ſcientia z ſcibile ſint idem ſubſtantia: non tñ ſunt idem ratione. Et ſic ſcientia dicit habitum ſcibilis. ſcibilitas dicit ipſum ſcibile. Et ſic licet ſcientia z ſcibile ſint idem ſubſtantia: non tñ ſunt idem ratione. Et ſic ſcientia dicit habitum ſcibilis. ſcibilitas dicit ipſum ſcibile. Et ſic licet ſcientia z ſcibile ſint idem ſubſtantia: non tñ ſunt idem ratione.

¶ Una reſtat igitur dubitatio. Si id quod intelligitur ſit compoſitum.

¶ Adhuc autem reſtat dubitatio ſi compoſitus eſt quod intelligitur.

¶ Mouet quandam q̄ſtionem circa ſolutionem tertiam z facit duo. Primo q̄ſtionem mouet. 2° ſoluit. 2° ibi[Transimt utrūq; enim.]

Ad euidēdū

¶ Videtur quoniam quid cogit poteſt intelligi. vno mō per modū ſimplicis. z incōplexi cum intelligitur q̄d eſt res. alio mō per modū compoſiti z complexi ut cum intelligit aliqua enūciatio. ſ. aliquid oratio in q̄ primū intelligit ſubm. Reſtat dubitatio utrū intelligat ſeipſum per modū ſimplicis aut per modū compoſiti. ſ. dicēdo. Quo adhuc ambi.] Reſtat dubitatio ſi compoſitum eſt q̄d intelligitur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nā in totius partis intelligendo mutabil.

¶ Transmutabitur enim in partibus tōporis.

¶ Soluit q̄ſtionem probans per tres rationes q̄ primum non intelligit ſe per modū compoſiti. Sed ſolum per modū ſimplicis. Prima ratio ponit ibi[Aut identitate.] 2° ibi[Aut q̄ quidez.] Ponit ergo primo rationē talē rationem. ſi primum intelligit ſe per modū compoſiti. ergo tranſmutabit in intelligendo. ſequens eſt falſum. ergo ſ. ſ. ſ.

¶ Nō enim ex contrarijs oīa faciuntur: neq; hoc ipsum ex boc ipsum ex contrarijs recte dicitur: nec quo pacto ex ēntijs ens: et ea in quibus alīs sit: facile videre quisq; videbit.

¶ Omnia enim ex cōtrarijs fiunt: omnium quidē autē q̄ omnia: neq; ex contrarijs recte: nec in quibuscunq; contraria existunt: quoniam ex contrarijs omnia non dicunt.

¶ Empedocli de inquit. Circa q̄ duo facit. Primo parit. ostendit opi philosophos: nunc aliter loquentē: q̄ in principijs corporis. 2° opi philosophorum nō aliter loquentē: q̄ ponentes principia: subtilitatem ignorans. Secūdo ibi. Amplius si nō erāt. ¶ Dicit ergo primo: q̄ empedocli: et illarū opi. 2° ponentiū: ponit ergo tria defectus qui sequunt illas opiniones. Primus est: q̄ nō recte dicunt: q̄ oia fiunt ex ēntijs: et hoc sic facit. Quoniam ex ēntijs ens: scilicet q̄ ēntia ex ēntijs fiunt

¶ Amplius propter qđ semper erit generatio: t qđ est causa generationis nullus dicit.

Gabrielis. ℂ Ponit falsa inconuenientia dicēs: g amplius nullus ea ri rideat: g nec potest sapiēs propter qđ gratio erit semp. Semp igit erunt cētū que est causa. Alij genera tionis: quia sapiēs nouerit contrariorū potest el ge neratiois vniuersalis causa. t Deinde cū dicit.

ℂ Et qui tam il qui pancipia duo faciūt. q̄s il qui formā afferunt: aliud principiū magis pancipiū ponant necesse est. Quonā pacto reo aut fuerit aut fūt illoꝝ participeo.

¶ Et duo principia faciendo" aliq̄ necesse pa mū principalius esse: t hoc qui speciem: quia aliud principius pancipaliusve propter quod eius participant t participat.

Scotus. ℂ Ponit tertiā inconuenies dicēs g t faciendus: duo principia. Si ita necesse est aliqđ principiū esse pancipalius: qđ cupiamus exponi. Dicō mō sic. g necesse est eis dicere alterū Jriorum esse pancipiū pancipa liusve: alterū alterius Jriorum sit ut habeant alterū ut pancipio. Aliō mō g necesse est eis ponere aliqđ principiū pancipalius utroq; Jriorū. Et quo posset sa ri rō: igit qđdā attribuunt nūc vni Jriorū: nūc alteri ut pr". puta Jre lis ad segregationes: nouerat eleuā ga: g amicitia ad congregationē aliqa. Et fabulā q t hoc qui speciem. Videtur pendē ista sapiēs accidē: q. Dicit ponere aliud principiū sapiēs pancipalius sap ple speciebus: propter quid enim pancipaliter participant. nō aūt non participat. Dicit dicere g ea que gene rantur t corrumpunt non semp vniformiter partici pant idemtiō opponat: eis ponere aliud principiū ex quo possit fieri ratio: quare aliqđ individuū sua par ticipant ideam t nō non participat ideam: si ecōuer se: Jre prius non t modo sic. t Deinde cū dicit.

¶ Et ceterorū qualeꝝ ista sapientię ipsius scię: pcēt solubilissimę contrariū qui ppiā esse necessę est. Et nobis id curare nō potest. nihil est enim contrariū ipsi pāno: alia nanq; cōtraria materiā habēt: t hęc potētia sūt: ignorātio vō Jria ad ipsas Jrium est. Et ipsi primo contrarium nihil esse videtur.

¶ Et aliqđ quidē necesse sapientię t bonorū ipsi sunę facientę aliqđ contrariū esse: nobis autē non. Non enim est contrarius primo nihil. Rum ola contraria materiam habent: t hęc potentia est. contraria autem ignorantia ad contrarium: nihil primo vō contrarium.

Gabrielis. ℂ Ponit quartā inconuenies dicens: g aliq̄s quidē: qđ. Ponunt principia Jria necesse est dicere sapientię t bonorū artis: hoc: quę est metaphisice: aliquid esse Jrium. Et alij scientia esse Jrium metaphisice scientię quę. Circa te ipsa primū principiū: de quo agit meta physica: est metaphisica ista pars de primo principio: t nō de eius Jriis: ut patet ex primo huius. nobis aūt non est. Ipple necessariū hoc ponentibus esse. et pcra rium nihil primo. t principio Jrio nō sit ola contraria habēt materiā: hoc. Non est in potentia ad utrunq; esse: et non esse: t tanta efficacia est primo g primum principium non habet materiam. Et hoc de contrariis autem est ignorantia ad contrarium. primo vō con

Aristoteles. trarium nihil. Nec quo primo principio nihil est obsta cūlū sequitur q sapiēs: quę est de primo principio nō est contrarius aliqua scientia: sed ignorantia tm opponitur sibi. t Tunc sequitur illa pars.

℣ Pcterea si nō sint alia pręter rem ipsas sen sibiles: non erit principiū: nec ordo nec gene ratio: nec ipsa etiam corpora cęlestia erunt. Sed semper principii principiuꝝ erit ut theologio omnibusq; naturalibus accidit.

¶ Amplius si non erūt pręter sensibilia alia nō est principius t ordo: t generatio t cęlestia: sed semper principii principium: ut theologio t philicis omnibus.

Porrectus. ℂ Ubi pertractat opi non aliter loquentes: t ponen tium principia subtilitas separatas. Circa qđ duo fa cit. Primo premittit inconueniens qđ sequit non po nentes aliquas substantias separatas. 2° exponit incō uenientia que sequunt eos qui ponūt ipsas separatas. 2° ibi. Si autē erunt spēs. Dicit ergo: g amplius si non erūt alia entia pręter sensibilia: sequit q̄ non erit principiū. Quia primū quale est: nec erit ordo. Et re rum qualis prius ordinatus est: nec generatio. Et spere per petuę: nec cęlestia. Et principia qualia prius ordinatę: sęp semp erit principiū. Et corruptibile principiū corrupti bilis: puta q̄ socrates generet a socrate: t socia calliā: t hic in infinitū: ut ipple videbatur theologis t philo cis olim. Cum ipsis nihilominus qui pręter ista principia particularia t sensibilia nullum vniuersale t primum principiū ponerunt: eos enim ponere aliquas substā tias separatas sm etiam Aristotelis: ut patet ex pce dentibus: t non illo modo quomodo alij posuerunt: de quibus statim dicemus. t Deinde cū dicit.

Porrectus. ℂ Dein vō sint formę uel numeri nullius prop fuso rei causę erunt. Quod si ita nō sit. Et sal tem nullius erunt causa mononia.

¶ Et antes erunt species aut numeri nullꝰ cau salis autem unquid motus.

Gabrielis. ℂ Exponit inconuenientia que sequunt pręa conantibus ponere substantias separatas. Et primo qui tum ad eas pti. huiusmodi substantias. Quidam consi derantes ordinem Aristotelis: dicebant sicio quam ad eos quia bene ordinem non habebant. 2° ibi. Dicentes autē nūm. Primo in quatuor sm quatuor inconuenientia. 1° po nitur ibi. Adhuc quō erit. 3° ibi. Et vō nihil hom. 3a quartū ibi. Adhuc quō numeri. Dicit ergo: si antes erunt species. Videt aut numeri que. Licet pa ter sensibilia nullius ipplę causę possunt esse: tñ antes videtur q̄ sint causę aliquius mundū motus: quā si dicerēt q̄ non: quia hoc non possunt habere rōnem principij motiuę. t Deinde cū dicit.

Porrectus. ℂ Pcterea quō ex hisce quę sūt exportia ma gnitudinis magnitudo continuusq; emerge re potest: numerus enī neq; ut mouens neq; ut forma continuum facit.

¶ Adhuc quō erit ex nō magnitudinibus ma gnitudo t continuū: non enī numerus facit continuum nec ut mouens nec ut species.

Duns Scotus. ℂ Ponit sēm inconueniens qđ consistit in hoc: q̄ ma gnitudo nō est nec ex magnitudinibus. ergo cū numē rus non sit magnitudo non poterit effici quomodo

et numeris qui non sunt continui possit esse magnitu do t continuū. Videtur dicit: g adhuc quomodo ex ea non magnitudinibus magnitudo t continuum: quasi e. g non potest dari modus non enim numerus facit: idest causat continuum nec ut mouens. Aut effectus: nec ut species. i. formam: non sequitur. Numerus nō sit ex tribus sed est ternarius. t Deinde cum dicit.

Porrectus. ℂ Et vō nihil Jriorum erit: qđ effectuus erit atq; motiuū: pōt enī non esse at agere potens tia posterius est. Nō ergo perpetua sunt ea quę sūt: at sūt ergo aliqđ hoꝝ tollēdū est. Di ctū est aūt quo pacto actū potētia accedit.

¶ Et vō nullum erit Jriorum t factuum qđ t motiuū continget utiq; non esse. Et vō po sterius qđē ipsum facere potentia nō ergo sem peterna sūt: entiaq; sunt sempiterna. Interimē dū igit est aliqđ bonum t hoc dictum est.

Scotus. ℂ Ponit tertiū inconueniens. g. g et vō ipple ipsa t numeri erit prima principia cum in ipsis nō sit Jrius sequit q̄ nullum principiū qđ ponitur. Lab ens factiuū t motiuū. Cui potentia nō in actu erit Jriorum. Loc nu mero. Jrium: cōtinget enim utiq; non esse. si ipple prima principia erunt Jria: aut aliter qđ Jngit utiq; non esse. Cui actionem t motum: quod probat: quia si vō ipple si prima principia non sint mouētia in actu sed factiua t motiua. i. potentia facere t mouere: po sterius quidē erit ipsum facere q̄ potentia. i. faciendi: quod autem ponitur facere: ponit t non facere nō et go ola entia sunt sempiterna. i. sm generationē t cor ruptionem continuam. Cuius contrarius: primo eben sum est. Ideo fabulā: sed interimendum est aliquid ho rum que dicta sūt. Q̄ ponebatur prima principia nō esse mouentia in actu. Aliter potest stare unio ordinis. q̄ si vō ipple si idee t numeri sint prima principia sī ipsis sit contrarietas: sequitur q̄ nullum ipsoꝝ pri morum principiorum erit contrarium: in actu sint factiuū t motiuum: q̄ numeri t idee non possunt esse entia mouentia predictum est: t quia enim contraria sola agunt t patiuntur adinuicem: ergo sequitur q̄ non contingat esse generationem t motum: cum semper ta ceat ibi potentia facienda. Dei ergo nō est po tentia. i. non est factio nec mouens. Igitur erit ęter nitatis t corruptio continua. Sed hoc est impossibile est fallum. ergo t illud ex quo sequitur. Quinta pmi pia non sint mouentia: non erunt. ergo numeri t idee prima principia: cum non possint esse mouentia cum nec t longe q. t Deinde cum dicit.

Porrectus. ℂ Pcterea quō sunt ipsi numeri vniuersaliter alia t corpus aut omnino forma t res penitus di cit neq; dicere pōt nihil diz. erit pinde atq; nō dicat: neq; qđ mouet hoc ipsum facere.

¶ Adhuc quomodo numeri vniuersaliter animā aut corpus: species totaliter: t rem nihil di cet nullus: nec contingit dicere. Si nō ut mouē dicat q̄ mouens facit.

Scotus. ℂ Ponit quartū inconueniens. q. q. adhuc nullus nihil tacit nec pingit. Licet pōt poni quod numeri vel ali a t corpus t species totaliter t rem. quomodo vel hoc illorum nihil erit quid facit vnum esse numeri: aut animam t corpus t generaliter t formam: vel ut sua est formalis non enim facit non ipple cui unus est

Digitized by Google

Maurco sequens auctoritatis aliorum sequentem posse libere exponere non curans. Dolo autem scire omnem literam aliam legentem q̄ tam scrutando q̄ notando sensum sue doctrinam illius debeatissimi & excellentissimi doctoris: cuius fama & memoria in benedictione eterna post sua sacra & profunda doctrina tocum orbe adimplebit & facit resonare. Magistro Johanne Scoto: qui fuit natione Scotus: religione minorita: vnde & verba eius in textu scripto frequenter reperies sicut ab ipso tradita tempore reperiuntur. Et ideirco si aliquid bene dictum in eo: ego reperiens scias a fonte profunditate sue doctrine ac scientie emanasse. Si quid vo minus bene dictū aut eius doctrine quo modolibet contradicens: me imperitie ascribatur. nam ego quantum sapio quantumq̄ capio quicquid est hic: ego ipse exponere intendebat pro meus ciuis ostigia licetus esse r ideo si aliquid aliud repugnans sibi inueniatur quandoquidem pio tunc reuoco para tus libenti animo emendare.

¶ Scripsum Joannis Duns Scoti doctoris subtilis eximium philosophorum & theologorum monarche ordinis minorum in ciuitate metropolitice Aristotelis sue nouam translationem recollectam ordinatam & plurimis additionibus doctorum ab excellentissimo ipsius discipulo Antonio andree eiusdem ordinis prouincie aragonie solertissimis cura studio & ingenio fidelissimi ciuitatis Scoti emulatoris artiū & theologie professoris. Mauricij de portu hibernici professi ordinis minorum in conuentu diui Antonij regentis atq̄ in almo studio patauino theologiam publice tunc legentis. Ad cōmunem utilitatem scolasticorum & precipue scoticarum curiosis annotationibus atq̄ cotationibus in marginibus additis. Qui solus sollicitus & potuit: ex vnico originali alias impresso penitusq̄ corrupto castissime emendatum atq̄ instauratū sine fallacia correctumque. Cui magister Joannes cameracensis ciuitatis ordinis Ulixeque principis tunc theologi ordinarij lectoris. Argutiosi satis locis additis textui quoq̄ doctis ad decorem: cuphoógos ubiq̄ apposuit: cotationes q̄plurimas memorata signans: ut cōferenti codicem apparebit: adiecit.

¶ Venetijs per Simonetz de Luere
iussu domini Andree torresani
de Asula. 6. Kl̄s Julij. 1503.

Registrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z

9 t 7 p A B

Omnes. B. Quaterni 7 p. Alij quaterni.

Quaterni. 21. char. 3.

Questiones Antonij andree super
duodecim libros methaphysice.

Liber primus.

Trā ens simplū sumptū in sua metha qō ⁊ ima. 1.
Utrū ista ḡcedāt diuersa obiecta naturaliter siue ocl̄aliter. 2.
Utrū videre faciat magis scire. 3.
Utrū gaudentio sit in brūa. 4.
Utrū ex circūstātijs generet̄ ars. 5.
Utrū ois act̄ a gaudēs sit circa singularia. 6.
Utrū singularia sit rō formalis obiectiua scitie. 7.
Utrū ad methaphisicū ḡnerē cognoscere oēs ḡclusiones in ḡmunibus. 8.
Utrū magnitudo sint difficiliora ad cognoscēdū. 9.
Utrū methaphisica sit scia practica ⁊ nō speculatiua. 10.
Utrū scia speculatiua sit nobilior practica. 11.

Liber secundus

Trā ḡma principia complexa sint nobis nāliter cognita. q̄stio prima. 1.
Utrum difficilius cognoscāt res sit ex parte intellectus. 2.
Utrū sit de imālēs possint cognosci ꝑ sua ḡdicata. 3.
Utrum sit ponere ⁊tum in oīm genere. 4.
Utrum infinitum possit cognosci a nobis. 5.

Liber tertius

Trā ī imobilib⁹ sit cā efficiēs ⁊ final. q̄stio ꝓma. 1.
Utr̄ genus ꝑdicet ꝑ se de sua. 2.
Utrū idē nūcret illis sit ī toto ḡe. 3.

Liber quartus.

Trā ens nimoce ꝑdicet de oīb⁹ ens⁹. q̄stio ꝓma.
Utrum negatio habeat ꝓstitutiuā formalitatem ab affirmatione. 2.
Utrū nā ⁊ ens significent eādē naturā. 3.
Utrū illud ꝓncipiū impossibile est idē esse ⁊ non esse sit firmissimum. 4.
Utr̄ aliud sit ꝓncipiū ꝑ se notū q̄ impossibile est idē esse ⁊ non esse. 5.
Utrū iter ꝑdicōna sit vare medū. 6.

Liber quintus

Trā oīa cā effect⁹ sint plura cāe ꝑ se. q̄stio ꝓma.
Utrū finis sit principiū. 2.
Utrum causa particularis ⁊ in actu simul sit ⁊ nō sit cum effectu. 3.
Utr̄ necessaria habeāt causā; sui esse. 4.
Utr̄ mā ꝑ se altera ꝑ ꝓpositū sit cā idiuiduatōis. 5.
Utr̄ scīa diuisiua ⁊ q̄ logica sit ꝓncipiū. 6.
Utrū ens dilligaf ⁊ eccē pdicamēta. 7.
Utrum possibile sit duo accidentia differētia solo numero esse in eodem subiecto. 8.
Utrū ratio ꝓprie sit bene assignata. 9.
Utrū ꝓprietas ratio quantitatis ⁊ma ⁊ est generalissima sit diuisibilitas. 10.
Utrum sit idem q̄ motus. 11.
Utrum philosophus conuenienter ⁊ sufficiēter assignet tres modos relationum. 12.
Utrū ꝓmus modus relationis ꝓ fuerit bñ assignat⁹. 13.
Utrū scīs modus relationis ꝓ sit bñ assignatus 14.
Utrū tert⁹ modus sit bene assignatus. 15.
Utrū tert⁹ modus distinguat a duob⁹ ꝓmis. 16.
Utrū idē referat ad duo vel ad plura. 17.

Liber sextus

Trā scīa practica formal⁹ cē ꝓueniāt a fine. q̄ō ꝓma
Utrum ꝓuentiam ⁊ speculationum sint differencie essentiales scientie.
Utr̄ oratio trimembris scie speculatiue sit ꝓueniēs. 2.
Utr̄ de ente ꝑ accēs primo mō sit ḡ scīa. 3.
Utr̄ de ente ꝑ accēs scdo mō sit scientia. 4.
Utrū eius ynū sibi ꝓpria sit ḡpria a ꝑfectiue methaphisice. 5.

Liber septimus.

Trū liberālia sit de ēntia accēntis. q̄stio prima.
Utr̄ subiectū sit ꝓpe ocl̄ accidēte ꝓpe. 2.
Utr̄ subiectū sit ꝓpe ocl̄ accidēte diffinitione. 3.
Utr̄ substātia sit ꝓpe ocl̄ accidēte cognitione. 4.
Utr̄ forma sit ꝓpe mā ⁊ oppositū ⁊ magis ⁊ vtroq. 5.
Utrū materia sit ens. 6.
Utr̄ q̄ ḡd est ut ista cū eo qđ est q̄ quid est. 7.
Utrū gñatio ꝓpter facies ⁊ ꝓpꝑ ḡdos ꝑueniāt hoī. 8.
Utr̄ mā ꝓpositū ex mā ⁊ forma generet ꝑ se. 9.
Utr̄ nō ꝓbi scludat ydeas platonē de ideis. 10.
Utrū mā ꝓ se nāliū sit aliq⁹ ḡs forme generāde. 11.
Utr̄ nāliū mā sit pura ḡdicatio specifice. 12.
Utr̄ singulare sit ꝑ se a nobis intelligibile. 13.
Utr̄ ꝓceptus generis sit alt⁹ a ꝓcepto ei⁹. 14.
Utrū differētia constitua generis sterioris scludat formaliter differentiā superiorē. 15.
Utrū vniuersale sit aliquid in rebus. 16.
Utrū collectio formaliū gñū organice ꝓ alia sit ꝑ ꝓpria formas reales reales aut specifice distinctas. 17.
Utr̄ ꝓpositū dicat aliā entitatē a partibus. 18.

Liber octauus.

Trā i mom alteratōis os māere idē subs. q̄ō ꝓma.
Utr̄ ad formatōes gñis mā aligd accīs cooperet. 2.
Utrū i omni generatione ⁊ corruptiōe fiat resolutio vsq; ad materiam ꝓmā. 3.
Utrū substantia corporis sempiterni puta celi sit ꝓpositi vere ex materia ⁊ forma. 4.
Utrū accīs sit cōpositū ex ꝓbus dictis. 5.
Utrum in quibusdā formarū naturaliū suscipientiā magis ⁊ minus sit dare gradus. 6.
Utr̄ ex materia ⁊ forma substāl ꝑ se vnū. 7.

Liber nonus

Utr̄ aligd possit moueri a seipso. q̄stio prima.
Utrū differētia quā assignat ꝓb⁹ iter potētias vegetales ⁊ irrationales sit ꝓueniēs. 2.
Utrū act⁹ sit ꝓior potētia sm rōnē. 3.
Utrū actio ⁊ passio sint ⁊ subiecto. 4.

Liber decimus

Utr̄ ꝓm⁹ motor sit mēsura oīus q̄ fit ⁊ gñe subs. 1.
Utrū vnū ⁊ multa opponant̄ ꝑ tertiū. 2.
Utrū possibile sit par⁹ idem sibili. 3.
Utrū possibilis sit trāsmutatio a quālibet ad būtū. 4.
Utrū media ꝓtionis sint vere potētia ex extremis. 5.
Utrū formalis repugnātia que est iter formas substātiales sit repugnantia contrarietatis. 6.
Utr̄ corruptibile ⁊ incorruptibile differāt gñe. 7.

Liber vndecimus

Utr̄ gñatio ⁊ corruptio sit mutatio successiua. q̄ō.

Liber duodecimus

Trū omnis productio vel inductio cuiscunq; rei sit ex nichilo. q̄stio prima.
Utr̄ ꝓm⁹ cēlū moueat̄ immediate a ꝓ principio. 2.
Utr̄ Arist. potuerit oēs intelligētias ⁊ntū finite. 3.
Utr̄ principatus ⁊ regnum vniuersi ꝓsit nāturis. 4.

Finis

Clarissimi doctoris Aurioli sūper sententias scdm ordinis magistri questiones subtilissime incipiunt libro methaphisice Aristotelis feliciter incipiunt.

Eligirum circumsola. Ecclesiastici. 24. Scdm doctrinam Aristo. ⁊ eius cōmentatorē sequentiū scia metha. q̄ theologia ꝓbatiua ⁊ tapia notal. versat circa totum ens. ⁊ signanter circa substantias separatas vel circa nobiliores gñes substantiarū. Et ideo quia efficacia nobilissima ⁊ nobilissima scia scia ē iter oēs scias nāliter adiūcta. Nobilitas n. scīaꝝ ex nobilitate eorum subiectoꝝ ex ꝓmo de aia. Ab in plona bui⁹ scie ꝙ nuc pcipi. Hic celi 27. ¶ Ubi describit ei⁹ dignitas admiranda tūm ad quattuor. ¶ Tūm ad amplexū ambitus magnificentie. Insuperū correctionis auctōritas. Actū igitur amplificare. Et gradū platonis minuere. ¶ Primū ꝓbat ipsius gie cōtinentia generalis. cū ꝓmittit quē ad istā. n. cuiuslibet giri vel circuli ꝙ figura capacissima sm geometricos scia metha. oia ambit. Tanta et ꝙ ꝓmo bui⁹. i ꝓlogo. Sapiētia. metha. ē ola scireyt ꝑfecte. Scia eni metha. grata et actiua sine sint imobilia ⁊ incorruptibilia. sine mobilia ⁊ corruptibilia. in ꝙtū i eis repit rō actus ꝓ quo pōt intelligi illud eccl. 43. Uide arcū ⁊ benedic ꝙ fecit illū. valde speciosus est in splendore suo. girauit celū i circuitu gñe sue. Dabit quidē metha. ē qdā arc⁹ mysticꝰ iacies sagittas veritatis ꝑa hostes falsitatis. ideo ē q̄si arc⁹ refulgēs iter nebulas gñe. eccle. 50. Uide ipsū ipm ⁊ benedic ꝙ fecit illū. Nā giraut celū ⁊ totaꝝ vniuersitatē eorū. ⁊ q̄si eorū quoꝝ pinguo est oratio. ¶ Secūm ꝓbat ipsi⁹ infinitā virtutē cui addit certū. Sic. n. celū infinit ꝑfecte ola ꝑfectiue scia metha. in oēs alias scias humanas. ymoꝝ g̃ pōt nā scīaꝝ oēs alias ⁊ exp̄ principia pōt omnes cōtingere ꝙ gaudentiā. defendere dubia ꝓbitat. approbare ⁊ robotare noiā exp̄tis. sicut docuit Aristo. in primo posthe. paruam ante q̄nā capitulum. Difficile est autem nosse. Ieciro de hac scientia potest eni intelligi illud eccle. 43. Attendendo fundamentum pulchritudinis eius scilicet celum visione gloriose. ¶ Secūm ꝓbat efficacia regulariū cum subiungitur circuim. Circuit quidem inquirendo de omnibus vere et cum ꝑfectione. Et plurimum efficaciter sine defectu. ⁊ q̄si sine exp̄tione. ideo figura ipa ē ille sinus ꝓbitas de qua ois genesis. ⁊ q̄ ipse circuit oēm terrā ciuitatē vbi nascit̄ scīa. ⁊ fagle. ⁊ nup terre filii nis optimū est. Ciuitatē interpretatur stabilitas. cum modi optimū est. Ciuitatē interpretatur stabilitas. cum modi sunt oēs scientie humane de se. metha. excepta. ¶ Quar tū probat eius eminētia solitaria cū scludat scia. Inter oēs. n. scias humanas illa sola precellit q̄ solas. principat. ipsa est sola est cui nulla alia assimilat. Sola. n. est cui ois alia familiat. Sola est quā omnis alia admirat ⁊ admirat̄ ne videre possimus illud ieremiam ꝓmo. Quomodo sedet sola ciuitas plena populo. ⁊c. certe sedet vt regina omnium scientiarum.

Via secundum doctrinā Aristo. primo posterior. notitia subiecti ꝓsupponit notificie. Nā de subiecto oportet ꝓsupponere. qđ ē ⁊ qđ est. Idcirco ad expositionem libri metha. materiā expēdēs. duplex de eius bonitate. scdm tale. ꝑfectū quidē. ¶ Utr̄

[illegible]

Respondeo [illegible]

Quantum [illegible]

[illegible]

Quantum [illegible]

thomas in pallio⁹ ponit ex .vi. ens posse alia demōstrare. ¶ Ad hoc dicit⁹ q̄ ens nō est genus ad ea q̄ sub se alia pallio⁹ sunt.

C Omnes homines natura scire desiderāt.

Ueritur Utrū visus sit magis appetibilis quā sapere. C Et videt q̄ nō. Q̄ si sic ergo oēs homines naturaliter scire desiderāt. Sed videt q̄ non. Q̄ multi eligūt se scire cū labore q̄ sine labore. Q̄ patet. Q̄ quidā oēs boies sūt scire. nec p̄ hoc sequit se scire sine labore. Q̄ quidā scire sine labore. Q̄ nō oēs boies scire. Q̄ quidā nō curāt scire. Q̄ quidā nō curāt se scire. Q̄ quidā nō curāt se scire. Q̄ quidā nō curāt se

[illegible]

Respondeo [illegible]

[illegible]

¶ Ex sensibus aut quibusdam quidē ipsorū memoria nō fit. quibusdā vero fit. ⁊ propter hoc alia quidem prudentia sunt. alia vero disciplinabiliora non potentibus memorari.

Queritur Utrū prudētia sit in brutis. ¶ Et videt q nō. nā prudētia est rēs ratō agibilium. ex 6° ethicorū. bruta n̄ hūt rōnē. q nec prudētiā. ¶ Preterea prudētia includit prudētiā de futuris cū memoria pteritorū. qd nō pōt esse sine collatione pteriti ad futurū. ꝯferre aūt ē actus rōnis. sz bruta nō hūt rōnē. q nec prudētiā. ¶ Preterea bruta nihil cognoscūt nisi p sensus. sensus aūt nō est p se nisi sensibiliū ppriorū vel cōiuz. sed prudētia est circa nociuū ⁊ vtile q nō sunt sensibilia nec cōia nec ppria. pz ergo q bruta nō hūt prudētiā. ¶ Cōtra Aristo. in littera.

Respondeo Duplex ē prudētia. ppe dicta. ⁊ methaphorice dicta. ¶ supposito dico duo ad qōnē. ¶ Primo q i brutis nō ē prudētia ppe dicta. sic bn̄ pbāt p° ⁊ 2° rō ad oppo°. ¶ Scdo dico q i brutis ē prudētia methaphorice dicta. Circa qd dic vn° expositor q i brutis ē prudētia methaphorice dicta. ⁊ ꝑ respectū illorū q nūli istiectu pseguntur. vel scdm cū prudētia i alalib° aliqs ab hoīe ē nūlis estimatio de ꝯuenientib° pseguēdis ⁊ nociuis fugiēdis. sic agn° fugit mēs. ⁊ fugit lupū. ⁊ sic de aliqs puta irūdo facit nidū. ⁊ formica colligit grana ꝯ hyemē. ¶ Sz ꝯ fm Ari. hic in lra. memoria ē pars prudētie brutorū. nā prudētia ē prudētia de futuris ex memoria pteritorū. sz formica grāta i estat enō meminit hyemis. qz nūq̄ vidit hyemē. ⁊ tn̄ colligit grana. q prudētia nō est i eis respectu eorū ad q hūt nūlē istictū. ¶ Preterea prudētia ē hūt° ꝯsiliatiuū. ⁊ ethicorū. ꝯsiliū aūt nō est de fine. sed de his q sūt ad finē. nō circa necia. sz circa ꝯtigētia q possunt alr se hūt. ergo prudētia i brutis dz poni circa ea q pōt sic vel alr agere. sz ea circa q se hūt ex nūli istictu nō sunt ꝯtigētia hoc mō. qz cū ꝯsequant̄ totā speciē ita necessario pseguūtur illa q ad ista magis necessitātur ⁊ magis agunt̄ q agūt. q respectū taliū nō est prudētia i istis. ¶ Dicēdum ergo alr q in brutis est prudētia methaphorica. nō tn̄ respectu illorū ad q ꝯclinātur ex istictu nūli. sed respectu ꝯtigētiū ad q sic se possunt hūe. vel alr pūta q formica grana ꝯgreget. vel reponat in hoc loco vel in illo. ⁊ accipiat ex hoc cumulo vel ex illo ⁊ ꝑ ex memoria loci vbi pmū granū posuit. ⁊ cumuli vnde pmo grana sustulit. Itē ex prudētia aranea facit telā vbi est maior copia muscarū. ⁊ irūdo facit nidū vbi difficilior est accessus. prudētia ergo non est ponēda i brutis respectu eorū ad q nūlr ꝯclinant̄ ⁊ necessario. vbi grā. in formica respectu huius qd est aggregare grana simplr. sz respectu eorū ad que se hūt ꝯtigēter. puta aggregare grana in hoc foramine ⁊ nō in illo. vel accipe ꝑ hoc cumulo. ⁊ nō de illo. ⁊ hoc est memoria loci vbi posuit pus. ⁊ vnde accepit. sic de aliis. ¶ Ad argumēta in oppositū. illa diffinitio Aristo. est de prudētia ppie dicta. q tn̄ est in hoīe nō in brutis. sz pter istā pōt esse alia methaphorica q nō requirit rōnē. ⁊ illa potest esse in brutis. ¶ Ad 2m ꝯcedo q prudētia est prudētia futurorū cum recordatione pteritorū. ⁊ hoc est in brutis. ⁊ cū dr q hoc nō fit sine collocatione. dico q bruta experimēti parū participat. vt dr in lra. ⁊ sicut habēt aliquo mō experimētū ita ⁊ collationē aliq̄. sed nō illā que appropriat̄ rōni q est p discursum a noto ad ignotū. talis n. collatio est in hoīe. de qua pcedit argumētum. Alia est ipropē supra. pnt aliqs ex memoria vnius facit illud ⁊ nō aliud. ⁊ ista nō necio requirit rōnē. ⁊ hec ē i brutis. ¶ Ad 3m dr q p cognitionē sensitiuā

[illegible]

¶ Hominibus autem scia ⁊ ars per experimētum euenit: experiētia quidem enim artē fecit: vt ptholo. recte dicens. sz in experiētia casū.

Queritur Utrū ex experimētis gnet̄ ars. Et videt q nō. nam scdz pbm i lra. hūe gdē acceptionē in mlt̄ singularib° experimēti ē hic aūt i oīb° artis. sz ex mlt̄ nō pōt ꝯcludi oīa. qz ēt falsa ꝯtinēt. q ex experimēt nō gnat̄ ars. ¶ Preterea habet ex lra sequēti q experiēcia est solū. sz artifex pp qd. ex cognitione aūt qz nō ꝯcludi i cognitio pp qd. qz nobilius dz ēē iferens q illatū. ⁊ gnāns gnāto. falsē nō ipfectū q ēē. ¶ Preterea si ex experimētis fit ars opz q ly ex dicat circūstātiā alicui° cāe. ꝯtra cui° nō sunt lis. pz. qz finis ē posterior in eē eo cui° est finis. experimētū aūt pcedit artē. nec formalis. vl mālis. qz forma ⁊ mā sūt ptes rei ⁊ ꝯcessū rei. cognitio aūt experimētalis ē singularū qd nō est p cognitionē vlis q habet p artē. nec dicit habitudinē efficiētis. qz vel vniuoci. vel equoci. nō pmo mō qz tūc cātū ⁊ efficiēs eēt eiusdē spēi. qd est falsū. nec scdo mō. qz tūc cā efficiēs eēt nobilior suo effectu. qd est falsū i pposito. qz ars nobilior est experimēto. ¶ Preterea ars ⁊ scia sūt nobis a nā. q nō generant̄ ex experimēto. ꝯtra est euidēs. ab pbat a Platone. ipe n. plato quesiuit ab vno puero de geometria directe q nunq̄ didicit. cā q recte interrogat° ꝯ pricipiis geometricis ⁊ ꝯclusionib°. recte rndit ad oīa. tc sic. nullus fcit interrogat° recte rndet ad ea q ignorat. sz iste puer recte iterrogat° recte rndit. ⁊ tn̄ nunq̄ didicit. ergo a nā habuit. ¶ Preterea sicut ex vna memoria nō generat̄ vnū experimētū. nec ex vno experimēto ars. vt patet in lra. ergo necio ex multis. sed multa experimenta sunt multe cognitiones eiusdē spēi. qz multorū singularū in vna specie. sed multa accidētia eiusdē spēi nō possunt ēē in eodē subiecto. ex gnto huius. ergo nec multe tales cognitiones in eadē potētia experimētatiua. siue illa sit cogitatiua. siue alia. ergo nunq̄ generat̄ ars ex experimētis. qz nō possūt ēē plura simul. Preterea Augustinus libro 8 ꝯ qstionū capl° vltimo dicit. q a sensibilib° nō est expectāda sincera veritas. qd pbat. qz oē sensibile est ꝯtinue mutabile. sz de talib° nō est certa apphēsio sensitiua. ⁊ p ꝯsequens ex talibus nō habet ars q est certa notitia. ¶ Cōtra pbatio hic in littera. ⁊ secundo posteriorū.

Respondeo In ista qōne primo pmittā aliqua necessaria. Scdo dicā ad qōnē.

Quantum ad primū pmitto vnū. s. q ars vel scia duplr habet in nobis vel p iuētionē. vel p doctrinā. omne n. qd qs nouit. aut discēs. aut iuēniens nouit. primo posteriorū. ¶ Circa qd dico tria p ordinē. Primo dico q scia habita p iuētionē est simplr priori. Probatio huius. nullus n. docet nisi qd didicit p doctri-

[illegible]

Quantum ad 2m principale dicendū q̄ ois cognitio intellectiua vel est principij q̄ vel ē ꝯclusionis, & vtrobiq̄ mō diuidit. q̄ vel est notitia cōplexa

His dictis

Ad argumenta

artifex. et hoc solo est artifex perfectus q habet habitū
ptice in vlm qui bñ pōt ad applicādo ad singulare. nec
ptica in vlm qui bñ pōt ad applicādo ad singulare. nec
nit. n. scire in vl ignorādo in singulari solo prop. pōt esse
tqd artifex ex ptica vl ad p se cognoscere singulare circa
qd est agibile. Exptā aīe est volūtē ferre circa qd ē agibile
Cet ergo singulare qd cognoscit ex p̄ncipiis ptice vl ex
singularem artifex ergo ex eo q artifex nō cognoscit
singularem artifex ergo ex eo q artifex nō cognoscit
sicut agibile sic exponit nō ex nō nō sequit q artifex nō
ē ita p̄ se ptice cognoscere singulare sic experti si
applicat cognitionē vlm qui bñ ad qm singulare. Est ē
intelligibilis dicit Aristo. de bis babilis pōt videri in
respectu ad illa que ē. Sed principia cognōscibilia ex se nō sūt
de bis q pōt cognosci p applicationē boz principiorum ad alia.
C Alle ot q in singulari circa qd est agibile ē se nō sūt
per numerū eōrū q multū diuersificāt actionē. nā aliter
operare agere circa hūc infirmum. Socratem. et
illā firmū tradē ifirmarie in ipē laborāte in alio loco. tm
alio ergo. Illa aūt amerata cognōscat exptus ex multa frequē
ns se cognitōe singularū. q̄ seq̄ illi se tñ nō habet
vt ebardus dicebat quōdā habuīt in manu q̄ nō habet
artifex in ptica. q aīe habeus multā facit ad expedi-
te q̄dā. sūm exptus babēs tale habuīt expeditius vt cer-
nus speraf. C Ad tertiū cū ot q ptcus sit se. oicēdū
q̄ nuisi ē vera de scire speculatiuo. tm. silr. sed solo nō
pōt sūm nisi p scire practico. q̄ li scire ostrunt cū ifinitiuo
valet q̄ solo practica nō sequit ex p̄mis speculatiuis.
C Sed ptra q̄ artifex ingēni talo nisi cognoscit specu-
latice. cū ars sit habitus practicus. q̄ minor est vera de co
gnitōe practica. maior aūt de vtraq. q̄ q̄libz cognitōe
liue practica siue speculatiua ptcus cognoscit qd est ali-
qd tale practica siue speculatiua ptcus cognoscit qd est ali-
qd tale practica siue speculatiua ptcus cognoscit qd est ali-
qd tale

genus. ¶ Postrema singularitas vt hec est singl' elevatio in celum. ergo singularitas nō ē formalis vl obiectiua. probo. nichil qd formale vel obiectuale dicit singularitatem. ergo singularitas nō ē formalis vel obiectiua. ¶ Postrema. vl hec singularitas est formalis nō sequit. ¶ Postrema. vl hec singularitas est formalis nō sequit. singularitas non sentitur. ñ ḡ. nō. mō. illa singularitas est cō quinque communitatis.

Respondeo dicēdū q̄ singularitas sub rōe singularitatis nō ē obiectū q̄ sensibile sicut obiectū q̄ sensibile sicut aliqd reale vnū pro vnitate vnitatis. vnū numero. qd nō numero. vt pōnit ibi. ¶ Ulterius dicendū. vnām subiectū singularitatis q̄ est q̄ cōmunicabilitas. et hoc. vt sic differēs pōt esse q̄dam singularitas. et ille tm̄ sunt quo pōdere vt illi differētes vt realitates. realitate magis vt tante numerali. qd ergo sensū singularitas nō ē obiectū sensibile. ¶ Sūgrat quā se habet ipa singularitas vel hecceitas ad obiectū cū nō sit rō formalis obiecti. Dico q̄ se hz ad modū quo cā sine cā nō. Sic intellectus gādet q̄ vna pōcitas in duabus nō ē rō aptā sensibilē esse sensibile q̄ nō. ¶ Ad argumenta Ad p̄mū dicēdū q̄ p̄dicto modo singularitas est rō ḡnis sensibilis q̄ rō singularitatis est rō ḡnis ad actū sensus. nō vt rō formalis obiecti. sed vt causa sine qua nō. ¶ Ad illud. dicendū de alia rō. ¶ Ad alternationē de ordine cē sensus et intellect' q̄ obiecta. dico q̄ si sm vnā opinionē vnius scribile actus cē p̄ obiectū intellect' possibilis. ē ordo ab intellecto agente. ad nō ḡnet' intelligibile. q̄ nō q̄ est obiectū sensibile nō est actus sensibilis. Si vero dicat sm aliā opinionē q̄ intellectus agens nō ē causa vt sic. sed intellect' possibilis. videtur q̄ ille gādet ultimate cōcludit ex dictis. ¶ Ad vltimū dicendū q̄ actus nō est p̄ obiectū intellect' sed magis cōtinuatur. sed intellect' possibilis. ita q̄ gādet sm se sicut est obiectū sensibile vel accidētale. et ita vt intellect'. ¶ Ad illud. dicendū q̄ argumētū tūc arguit q̄ potentia sensitiua nō ē potentia superior intellectiua. q̄ potentia sensitiua nō ē potentia superior intellectiua. ¶ Ad illud. dicendū q̄ potentia sensitiua nō ē potentia superior intellectiua. ¶ Ad illud. dicendū q̄ potentia sensitiua nō ē potentia superior intellectiua. ¶ Ad illud. dicendū q̄ potentia sensitiua nō ē potentia superior intellectiua.

¶ Deinde quārit Scotus vtrū ad metha. inferiorem pertineat cognoscere ea q̄ sunt superioris. et arguit q̄ sic. q̄ ad eandem scientiam pertinet cognoscere ea q̄ sunt superioris et inferioris. sed ad methaphysicū pertinet cognoscere ea q̄ sunt superioris. ergo et inferioris. ¶ Contra.

[illegible]

Respondeo [illegible]

Quantum [illegible]

Ad argumenta [illegible]

Oportet enim hanc primorum principiorum et causarum esse speculativam.

Queritur [illegible]

Respondeo [illegible]

[illegible]

Quantum ... practice ad praxim ... Quantum ... Ad primū ... Ad argumenta ... Ad primum ... Ad argumenta ... Quare ... Ad primum ... Ad argumenta ... Ad primum ... Ad argumenta ... Ad primum ... Ad argumenta

Liber

Questio

Secundus

Tertia

abstractionē a fantasmatibus q̄ nec in tertiā nec in ſextā
nec in quā nec i ſeptā cognitionē venire intellect⁹ nihil p̄
eſſet ſima vel ſibi. ſi multa nō cognoſcit ꝑmo mō nec ſcibo
mā. t tā non abſtracta. ſi cognoſcit ea p abſtracta q̄ cognoſcit
ea alijs modis ſequentibus ¶ Ad illud de leſione aiganī.
tuo. q̄ eā dñi nō eſt cognitus obiect⁹ ſenſibilis poteñe. ſed eā ē
gedo a alijs poteñ. p̄ ſtans illo. q̄ intellect⁹ nihil ꝑ ſe intel
ligere niſi fantaſma ꝓ fantaſiē circa illud. ¶ Ad illud de
idolo ſcimato. dñ q̄ ſit q̄ inde ſequit cognitio ſed vitra
intellect⁹ p̄grediē ad nō dicta idola reſpondeo q̄ nō plus cō
illud q̄ adducit⁹ de ladeſignide eſſet⁹. quo q̄ nō plus cō
cludit nīſi q̄ effect⁹ ſignificans ſepate nō ducit i cognitionē
cauſe niſi ſit cauſe. ſed dñs obſtāte pōt ducere in cognitionē
nē alterī. per effect⁹. ¶ Ad illud q̄ addit⁹ de ipotentie ſi
potest⁹ cōcluſionē. pōt tñ eē potentia cognoſcitiua ad cogni
bilē ꝑpotentia magis regrie nulli. dñdine q̄ ſi ſibilitudines. vt
dicet. ¶ Ad 2ᵐ dñdum. q̄ opinionis eccēdū. q̄ illa ꝓpo
no. ſ. q̄ dam mālia eſt q̄ ſe oībus intellectum eſt falſa. ſi intelli
gāt oīm primū ſubiect⁹ rōe ois alia intelligūt. q̄ oīm
eſt multa alia q̄ ſe nō ſciūt. q̄ dignitatē intelligi a nobis. quo
nullū eſt ſibi mālis. ¶ Ad ꝓbationē de ꝓpotie obiecti
ad potentiā. dico q̄ illa ꝓpotio eſt monſtrosa ad mobile q̄
magis regrie diſtinctionē q̄ ſi dicendē. q̄ ꝓbat. q̄ alr in
tellect⁹ angelic⁹ q̄ nō eſt intellect⁹ in corpore nec i mā ſcōs
eos nō poſſet intelligere q̄ditatē ſubſtātie mālis. q̄ eſt in
mī. Iré intellectus noſter nō poſſet intelligere q̄ditatē roſe
q̄ nō exiſtēte. cū talis q̄ditas nō ſit tūc mālis. Iré ſcōm
Anſelmū ſi metha. cap⁹ 1. res prima ipreſſione ſpiritūre i
alia. q̄ ei nō ſit q̄ditatiue mālis. t ſic de malīne alijs poſſet
dari illātia. ¶ Dicēdū q̄ ſiter oīm ꝓpoteñ non regrit
ꝓpotio in eſſe nec in mō eēndi nec in nā vel eſſentia. q̄
tūc oculus corruptibilis quo mō videret ſolē incorrupti
ſibi. ſi ſolē vel luna non cognoſcit ſolē. regrit ergo ꝓ
portio diſſimilitudinis q̄ eſt inter motiuū t mobile. ſi aūt
coequat poteſt mouere intellectū. ergo multo magis intel
lectū. cauſinodi ſunt habitudīne ſeparate.

Ad primum principale. de illa ſimilitudine ad veſp
illionē p̄z. q̄ dicēdū ſit ſcōz expo
ſitionē cōmentatoris poſitā in opponendo. q̄ illud exēplū
Ariſtotelis nō demōſtrat res abſtractas intelligere eē ipoſ
ſibile nobis. ſic ipſicere ſolē eſſe ipoſſibile veſpilioni. q̄ ſi ita
eēt nā ocioſe regeret. q̄ faceret illud q̄ de ſe nāle eſt intel
ligibile. nō eē ab aliquo intellectu intelligibile. ¶ Sz hō
ne cōmentatoris dē ſanc ꝓbabilis q̄ in ſuo argumento eſt
fallacia conſi. nō. n. ſequit. ſi nā fecit⁹ intelligentias nō in
telligibiles a nobis. ergo nec ab aliquo. Eſt enā aliud dice
ens i argumento. q̄ frūſtra dē. q̄ ad finē oīs nā ad quē
nō pōt peruenire. ſic dabet ſcōs ꝓpoſ. capſo de calo t mū
do. ſed ſcōm hanc ſeparate ſcōm ſuā intelligibilitatē nō ordi
nant ad intellectionē nr̄as. vt ad finē. q̄ nō ſūt frūſtra intelli
gibiles. licet nō poſſint intelligi a nobis. Exēplū. ſolis. nō ē
frūſtra. licet nō poſſit videri a veſpilione. ¶ Cō dr alr q̄
ſimēdo illa intelligit de poteñia recognidi. poteñ ſpēs obiec
ti genitā ab obiecto p quā ſit ſcōa notitia q̄ dr abſtractiua.
t tunc eſt ipoſſe vtriq; ſed in veſpilione eſt ipoſſe. eas
ſimpl⁹. in nobis aūt nō ſimpl⁹. ſed ſcōs illā ſtatū i quo tñ
recognoſcit ſēa ſenſibilis. ¶ Alr dr q̄ ſimilitudo intelligē
da eſt de genio gradationis intellect⁹. q̄. tā ad obſcenitatē.
nō ſēſit ad ipoſſibilitatē ſcōs cōmētia. ¶ Ad 2ᵐ cū dr q̄ poſſet
poſſet intelligibile ſenſuū. vī. dicēdū eſt q̄ vez eſt in eē. nō
eſt i cognoſcibilitate nec in ꝓpoſitō obiecti. ¶ Ad 3ᵘᵐ dr vos
mō q̄ maior eſt falſa de illa poteñia actiua q̄ tñ eſt vnius.
paſſiua aūt eſt duoz. niſi loquat̄ de poteñia actiua ꝓma.
¶ Alr pōt dici. q̄ illa maiore q̄ intellect⁹ in actu poſſe nō
dicitur amplius paſſiuus. t vt facit⁹ ſ. actu eirca effectum
ſibilē. imāginū quos apſphēdit q̄ ſenſus q̄ rit videri exp⁹ co
gnitionē mō ꝓpoſito. ¶ Ad 4ᵘᵐ cū dr q̄ hō poſſet nāli
attigere bitudinē. nego ꝑtam. cuius nō eſt. q̄ beatitudo
ſibilis in noticia intuitiua eaz. Hic nō habet⁹ a nobis p̄ba
mūta. vt dicēt eſt ſupra. ¶ Cōtra. ciuſdē poteñie circa idē
obm eſt cadē actio ſpe. q̄ cognitio nr̄a ꝓ nūc nō differt ſpe
ab illa viſione. t tūc oēs cēn⁹ beati. licet illi q̄ fuit in ꝓpa
cēnt beatitudē. ſit etiā iter eos vn⁹ beatus clarī⁹. Q̄ alr vi
det oculū. aſſo ꝓz. q̄ ſiue actio ſpecificet ab obo ſiue a poteñ
tia. ſi vtrūq; eſt idē t actio eſt eadē ſpe. ¶ Rideo illa co
gnitio differt ſpe a nra cognitiōe. ad ꝓbationē dicendū q̄
vez eſt. q̄ poteñia eſt eadē t obm idē. t ſcōm eūdē modū
agit. t adhuc ſe habent. alr poſſet actio ſpecifice variari.
alterius ſpēi. q̄ nos etiā cōburit lignū ꝑpe poſitū. t nō re
motū. ſed nīl calc facit. Iré iſta variatio pōt eē ꝓpter me
diū. exēplū. alr videt⁹ vidua ꝓ aquā. t alr ꝓ aerē. etiā ſol vi
det⁹ alr̄um mane q̄ in meridie ꝓpter mediū vaporoſum.
Iré iſta variatio pōt eē ꝓpter lumē. nā alr videt⁹ obm alr
q̄ in lumine cādele. t alr i lumine ſolis. Iré etiā variatio
pōt eē ꝓpter cōſuetudinē. alr videt⁹ aliq̄d ꝑ ſpēm ꝓpin
quā alr ꝓ remotā. vt ꝑz de obo viſo in ſpeculo reflexiue.
Ad ꝓpoſitū. iſta viſio q̄ eſt in via. t illa q̄ eſt in ꝑria bti
uerſa lumia repūtatiua obiecti. q̄ adiuncte ſpe diſtinguūt.

¶ Et manifeſtum eſt q̄ res habēt principium:
et q̄ cauſe rerum entium non ſunt infinite. t̄c.

Queritur Utrū ſit ponere ſtatum in
omni genere cāz. ¶ Et
videt⁹ q̄ nō. q̄ motus in aliq̄ ſpē motus habz principiū
me circularis. ex. 8. ꝓbico ꝓ. t ſi hoc. ergo
nec grātio vnīj incipit. ex ſcōo de gnāto
ne. t ꝓ ois fuerūt infinite generatiōes. ſed
q̄libet generatio habz ꝓpriā cauſam efficē
tē primū finē t māliē in his que generant⁹ per propaga
nē. ergo oēs cauſe fuerūt infinite. ¶ Preterea. iter primum
efficiēs t q̄libet efficiēs t ſic de alijs equalis mālī formalī
t finalī eſt diſtātia infinita. ergo poſſunt accipi media infi
nita. aſſo patet ſpecialiter de ꝓmo efficiēte q̄ eſt infinitū.
t alio efficiēte finito. ſed iter finitū t infinitū eſt infinita di
ſtātia. ergo et. ꝓbatio ſequentie. quātūcūq; aliquis magnus
ſit. tāto iter illa poſſunt eſſe plura media. ergo ſi dicitur
ſit infinitū. infinita poſſunt eſſe media iter illa. ¶ Contra.
philoſophus hic in littera.

Respondeo In iſta q̄ne ꝓmo aliq̄ diſtinctiones ꝑ
mittent. ſcōo concluſiones aliq̄e adde
cent. ¶ Quantū ad ꝓmū ſit iſta ꝓma diſtinctio. q̄ cauſe
quedā ſunt per ſe. quedā per accīs. Voco cauſam per ſe
ſcōm ꝓpriā naturā cauſat. t nō ſcōm aliq̄d ſibi accīdēs
cūm p accīs voco q̄ nō ſcōm naturā ꝓpriā ſed ſcōm aliq̄d
ſibi accīs cauſat. exēplū ꝓmi. edificator edificat. t bona
boiz generat. exēplū ſecūdi. muſicū edificat. t albū gene
rat. ¶ Secūda diſtinctio ſit iſta. q̄ cauſe quedā ſunt eſſen
tialiter ordinate. t quedā accīdēt aliter. Exēplū primi.
bouo t ſol ſunt cauſe eſſentialiter ordinate hominis gene
rati. Exēplū ſecūdi. pater t auus ſūt cauſe ſibi. ¶ Dicūt
aūt iſta diſtinctio cauſaz a prima. nā aliud eſt loqui de cau
ſis per ſe. t per accīs. t aliud eſt loqui de cauſis eſſentia
liter ordinatis. t accīdēt aliter ordinatis. nā ꝓmo eſt ali
quā cōparatio vnius ad vnū. ſcilicet cauſe ad cauſatū in ſo
cūdo eſt cōparatio duoz vel plurū cauſaz iter ſe. ſubiā
ab eis eſt cauſatū. ¶ Thorandū aūt q̄ cauſe eſſentialiter
ordinate differūt a cauſis accīdēt aliter ordinatis tripli
ter. Prima ꝛia eſt. q̄ in cauſis eſſentialiter ordinatis ſecūda
cauſat dependet a prima. licet non in eſſe. vide
cauſa ſcōa nō dependet a prima in quātū ꝓme. ſed in accīdētali ordi
ne eſſe. vel in aliquo alio. ꝓs de filio. q̄ fit. q̄ dependet
motuo. Scōa ꝛia eſt. q̄ in cauſis eſſentialiter ordinatis eſt
cauſa q̄ alterius ordinis t alterius rōnis. q̄ ſuperior ſemp
eſt ꝓfectior. ſ. in accīdētaliter ordinatis nō eſt ſic. Vna cauſa ſe
quit ex ꝓma. nā nulla cauſa dependet eſſentialī a cauſādo a
cauſa cauſāte ratiōis. q̄ i cauſatīe alicui⁹ ſufficit vnū vel
rationis. Ex iſta differētia ſequit manifeſte q̄ cauſe eſſētia
liter ordinate ſūt alterī⁹ ordinis t ſpeciei. cauſe aūt acci
dētaliter ordinate cuiuſdē ſpeciei. Tertia diſſerētia ē q̄ ois
cauſe eſſentialiter ordinate ſit actiue currāt⁹ requirunt
ad cauſādū. Aliquā aliq̄ ꝓ ſe cauſalitas deſſe effectui.
ſed i accīdentaliter ordinatis nō actio requirit ſimultas
oīam i cauſādo. t hec tertia ꝛia ex ꝓma t ſecūda ſeq̄t.
ſi bene attendatur.

Quantum ad ſecundū eſt idem mō concluſionis.
¶ Prima concluſio ſit iſta. In cauſis
eſſentialiter ordinatis ē impoſſibile ſimpl⁹ iſinitas. Dūc ꝓba
tio. Cauſa vt cauſa habz ratiōez ꝓmi. ſi ꝙ cauſe ſint infinite
medie. tota ergo vniuerſalitas cauſatoz eſſentialiter or
dinatorū ē cauſata. vī ergo ab aliq̄ tm eūdinis t remotus
tus. vel ab aliq̄ cā que nō ē aliq̄d tm ordinis vniuerſitat⁹.
ñ ꝓmo modo. q̄ tūc illa cā eſt cā ſui. cū tota illa vniuerſitas
ponat⁹ cauſata. ſ. eſt ſecūdo modo. nā tota vniuerſitas
dependētiū dependet ſi ab aliquo illi⁹ vniuerſitatis. illa q̄
cauſa a qua dependet erit ꝓma t etiā eſſentialiter ordinata
t ſic habeo ꝓpoſitū. ¶ Preterea ſi cauſis eſſentialiter or
dinatis eſt ꝓceſſus in infinitū. ſ. habit infinitū i actu. nō eſt
falſū. q̄ mālus ponit. Alia ꝓz ex 3ᵒ ꝓbia ſupadicta. q̄ oēs
cauſe eſſentialē ordinate ſūt ſimūl t dant⁹ ad eſſe. ¶ Pre
terea. quī eſt q̄ eſt. q̄ quī ꝑ ē. Cometha. capſo de ꝓpt. q̄
vbi nullū eſt ꝓmū. nihil ē eſſentialī⁹. ſi. q̄ ē. ē eſſentialī
ordinate eēnt infinite. nulla eēt ꝓpt eſſentialē ordinata. q̄
ē eſſe oppoſitū i adiecto. ¶ Preterea. i eſſentialē ordinatis
ſemp ſupit ē ꝓfectus i cāndo. ex 2ᵃ ꝓbia ſupadicta. ſi ſi
infinitū ē ſupit⁹ infinitū ē ꝓfectus. t ꝓ ꝓbia infinite ꝓfectiōis
i cāndo. q̄ nō cāns tm⁹ alter⁹. q̄ q̄libet eſſentialiter ordi
natus eſt dependens ab alio t ſuperfecte cāns illa. q̄ eſt infini
te ꝓfectiōis ē ſimpl⁹ ꝓma. t habeī ꝓpoſitū. ¶ 2ᵃ concluſio ſit
iſta. In cauſis accīdētaliter ordinatis ē impoſſibile infinitas ꝓce
ſſus. q̄ ponit⁹ in eſſentialiter ordinat⁹. Dūc ſolido ſic. q̄ accīdentalis infinitas
ſi ponit⁹. B erit nō ſit⁹ ſucceſſiue. vt. vī. alterꝫ poſt alterꝫ. Tūc ſic. ois infinitas ſucceſſiua habz ꝙ ꝓpenſitē ipſū. q̄
eſt in infinitū durare. Illa cā ꝓpenſio nō ꝓt⁹ eē aliq̄d illius
ſucceſſionis. q̄ ois ſucceſſiua ſunt cauſate rōnis. q̄ eſt aliq̄d
ꝓ⁹ eēntialē. t alterī⁹ ordinis. q̄ dependet ab eo. t illius
ſucceſſionis. Et tūc illa cā erit ꝓma t eēntialē ordinata. t
habeī ꝓpoſitū. Maior ꝓbat. q̄ nulla vis omnīna ꝓpe
tuat nīl i tēpe aliq̄ ꝓpinquī. q̄ nihil eſt. nīſi ꝓpinquī
tas ꝑ vel illi⁹ ſucceſſionis. ¶ 3ᵃ concluſio ſit iſta. q̄ ſi negat⁹ i con
ſis eēntialis ordo adhuc ſimitas in cauſis ē ſimpl⁹ impoſſi.
Dūc ſolido ſic. cernū eſt q̄ in omn⁹ aliq̄d eſt effectū. q̄ ſe.
vel ab alio. vel a nullo. Nō a ſe. q̄ ſi eſt. Augustī. ꝙmo de tri
nita. nihil ē q̄ ſeipſū ꝓpiat. vt ſit. nec erit a nullo. q̄ nul
la nihil eſt effectus. q̄ ab alio. illud aliud erit ꝓma cā. q̄
ſit in illa erit ſtat⁹. Si dicat q̄ illa agit in virtute alterius
priorīs. Cōtra. quia erit eēntialiter ordinata. q̄ negabat.
Sic ergo patet ad quēſtionē q̄ ſimitas in cauſis eſſentia
liter ordinatis eſt impoſſibilis ſimpliciter.

Ad argumenta Ad ꝓmū. dcdū q̄ poſſet ꝓce
dere infinita q̄ ſimile ſit infinite.
ſed illa ſūt accīdentaliter ordinate. vt ꝓbatū eſt. ¶ Sed eſt ea

Queritur Utrū ſit poſſibile aliq̄d eſſe
ꝙ materie cōtra ꝓbatū ab eis ſcōo ꝓbico ꝓ. t ſi hoc
ſit ſucceſſiue. ſic. dcdū. q̄ de aliq̄ cauſis accīdentaliter ordinat.
ſimēdū eſt ꝓbia q̄ ois vna eſt mālis ſimpl⁹ ſimplicit⁹ ordinat.
mo ꝓbico ꝓ. t ſimo de q̄libet. Dūc ſolido. q̄ ois ſucceſſiua
manet vna mālis numero i ꝓpria ſpē. t ſucceſſiue q̄ q̄libet
ēcēnarū alterī⁹. ꝓbatur ſo. ¶ Cōtra. ſcōm ꝓbatū ab eis
generāt⁹ q̄libet generans. ſ. ſucceſſiue. ¶ Cōtra. ſcōm ꝓbatū
eſt ꝙ ois ſucceſſiua habz ꝙ ꝓpenſitē ipſū. q̄ eſt in infinitū
durare. Illa cā ꝓpenſio nō ꝓt⁹ eē aliq̄d illius ſucceſſionis.
q̄ ois ſucceſſiua ſunt cauſate rōnis. q̄ eſt aliq̄d ꝓ⁹ eēntialē. t alterī⁹ ordinis. q̄ dependet ab eo. t illius
ſucceſſionis. Et tūc illa cā erit ꝓma t eēntialē ordinata. t
habeī ꝓpoſitū. Maior ꝓbat. q̄ nulla vis omnīna ꝓpe
tuat nīl i tēpe aliq̄ ꝓpinquī. q̄ nihil eſt. nīſi ꝓpinquī
tas ꝑ vel illi⁹ ſucceſſionis. ¶ 3ᵃ concluſio ſit iſta. q̄ ſi negat⁹ i con
ſis eēntialis ordo adhuc ſimitas in cauſis ē ſimpl⁹ impoſſi.
Dūc ſolido ſic. cernū eſt q̄ in omn⁹ aliq̄d eſt effectū. q̄ ſe.
vel ab alio. vel a nullo. Nō a ſe. q̄ ſi eſt. Augustī. ꝙmo de tri
nita. nihil ē q̄ ſeipſū ꝓpiat. vt ſit. nec erit a nullo. q̄ nul
la nihil eſt effectus. q̄ ab alio. illud aliud erit ꝓma cā. q̄
ſit in illa erit ſtat⁹. Si dicat q̄ illa agit in virtute alterius
priorīs. Cōtra. quia erit eēntialiter ordinata. q̄ negabat.
Sic ergo patet ad quēſtionē q̄ ſimitas in cauſis eſſentia
liter ordinatis eſt impoſſibilis ſimpliciter.

Ad argumenta Ad ꝓmū. dcdū q̄ poſſet ꝓce
dere infinita q̄ ſimile ſit infinite.
ſed illa ſūt accīdentaliter ordinate. vt ꝓbatū eſt. ¶ Sed eſt ea

Queritur Utrū poſſit eſſe ꝓceſſus in
infinitū. ¶ Et videt⁹ q̄
ſic. d. vī videt⁹ q̄
ſit. nā videt⁹ poſſibile q̄ ſit ſcōa
genitū a nobis. ¶ Cōtra. q̄ eſt ois
cām. ſed ꝓma cā eſt infinita. q̄ infinitū cogi
noſcit a nobis. ¶ Preterea. q̄ ſcōm ꝓbatū
eſt q̄ oēs cāe habz ꝓbiā in ſcōo. q̄ ꝓmā
cām. ſed ꝓma cā eſt infinita. q̄ infinitū cogi
noſcit a nobis. ¶ Preterea. q̄ infinitū cogi
noſcit ab habitū. q̄ ſcōm ꝓbatū eſt ſcōo de anīa. q̄ ſcōm
ſenſū ſit a nobis. ¶ Preterea. q̄ ſcōm ꝓbatū eſt ſcōo de anīa. q̄
ſcōm

mal nec final. relinq̃t q̃ sit cā efficiēs. ¶ Preterea imo
bilia sūt ēnia. ꝗ hēt rōnē finis. aūt p̄ꝫ. ꝗ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ
rōnē eorum habet rōnē boni. cū bonū ꝛ eo ꝯuertant. finis
āt ꝛ bonū sūt idē. vt dē hoc. ¶ Cōtra Arist. hic in lib.

Respondeo ad q̄ōnē p̄ ꝑmissā aliq̄ distinctiōes.
ꝯ̄ꝫ ad q̄ōnē. ¶ Quātū ad pri
mum sit ista prima distinctio q̄ imobilia sūt ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ
q̄dā sūt immobilia mouēt aut de ꝯ̄ intelligētie. q̄dā q̄ non
mouēt nec mouent vt mathematica. ¶ Secūda distinctio
sit ista q̄ duplex ē efficiēs. q̄dā dās ēē sine motu. q̄dā
dās ēē cū motu. exēplū primi. de ꝯ̄ non agit interuenien
te motu. exēplū sēdi. ꝯ̄ agens phy. sicū. ¶ Tertia distinctio
sit ista. q̄ duplex ē finis. q̄dā q̄ attingit mediante motu. q̄
dam q̄ attingit sine motu. primus finis coīdēt scdo effi
ciēs. scdo finis primo. ¶ Quarta distinctio sit ista. q̄ mot
repit in aliq̄ tripl. vel effectiue. vel subiectiue. vel termina
tiue. exēplū primi. de ꝯ̄ intelligētie. ex ꝯ̄ scdi. celū ꝛ quodlibet
mobile. exēplū tertii. albedo ꝛ q̄libet forma motū termi
nās. ¶ Quīta distinctio sit ista. q̄ finis repit in aliq̄ dupl.
vno mō. q̄ ipsū ē finis. alio mō q̄ ordinat ad finē. exēplū
primi. de ꝯ̄ q̄ est finis oīum. exēplū scdi. creatura oīa que ad
deū vt ad finē ordinantur.

Quantum ad ꝑm videndū ē p̄ de efficiēte. 2° ꝯ̄ fi
ne. de primo si sit sermo de imobilib
p̄ mō q̄. s. sūt imobilia mouētia. sic dico duo. primū ē q̄ de
ē efficiēs imobile sine motu. scdm dictū ē. de efficiēs imo
bile aliud a prima cā ē efficiēs p motū. Si aūt sit sermo de
imobilib scdo mō. q̄. s. nec mouēt nec mouent vt sūt ma
the. sic dico q̄ nullo mō repit ī eis realr loquēdo rō effici
entis. nec cū motu nec sine motu. nā mathe. vt talia n̄ ha
bēt ēē aliq̄ reale. ¶ De scdo q̄ntū ē de fine si sit sermo d
imobilib p̄ mō q̄. s. sūt mouētia sic dico duo. primū ē q̄ lo
quēdo de fine primo mō q̄ ipsū q̄ est finis. sic finis reperi
tur in prima cā q̄ est oīū finis. 2° dicit ē q̄ loquēdo de fine
scdo mō p̄ut finis repit in aliq̄ q̄ ipsū ordinat ad finē. sic
dico q̄ finis repit ī oī creatura siue mobili siue imobili.
¶ Si āt sit sermo de imobilib scdo mō. sic pōt dici q̄ ī eis
ē finis aliq̄ mō realr loquēdo. Vel posset dici q̄ ī eis est
finis scdo mō vt finis repit ī aliquo ꝑm q̄ ipsum ad finē or
dinat. nā mathe. eodē mō quo sūt aliq̄d circa primā cām
ordinant ad ipsam ad quā oīa entia vt ad finem naturalr
ordinantur.

Sed Dic ē vnū dubiū vtrū ī imobilib possit mot re
pīri. ¶ Dicēdū q̄ de motu subiectiue aliter ē ꝯ̄ꝫ viā
phi. aliter ꝑm viā theologi. nā ꝑm phꝫ nec de nec intelligē
tie pōt ēē subiectiue mot sed sunt simplr imobiles. ¶ Sꝫ ꝯ̄ꝫ
viā theologorū oēs intelligētie p̄ter primā possunt moueri
etiā localr. q̄ moueri de loco ad locū nō repugnat āgelo.
¶ De imobilib aūt mathe. p̄ꝫ q̄ ī eis nullo mō ē motus
subiectiue realr loquēdo. Si āt loq̄mur de motu terminati
ue simplr. negādū ē motū ī imobilibus ēē. de deo q̄dē p̄ꝫ.
q̄ ē oīno interminabilis. de intelligētiis etiā p̄ꝫ. q̄ licet sint
p̄ducibiles ī ēē nō tn̄ p motū. q̄ de ꝯ̄ a quo p̄ducte sūt nō
p̄ducit aliq̄d p motū. De mathema aūt p̄ꝫ. q̄ nō p̄ducū
tur ī ēē p motū. ¶ Si āt loq̄mur ꝯ motu effectiue. sic dico
q̄ tā ī deo q̄ ī intelligētiis ē repire motū. q̄ oēs mouēt vt
mouere pōt. De mathe. āt p̄ꝫ. q̄ nec mouēt nec mouent
realr loq̄ndo. sic ꝯ̄ꝫ ad q̄ōnē. ¶ Ad primū ī oppositū di
cēdū ē q̄ ꝯ̄ꝫ medium respcū ꝯ̄ꝫ dicat bre rōnē efficiēt
n̄ tn̄ ē ꝯ̄ realr loq̄ndo ꝛ p motū. sic logr ꝯ̄ phꝫ. ¶ Cōtra.
q̄ discursus demōstratiuus vr ē q̄dā mot. ¶ Rñdeo. q̄ n̄
ē mot realis. q̄ sit p intellectū. ¶ Ad ꝑm dicēdū q̄ nō ē
bonum habet rōnē finis nisi illō ad q̄ oīa alia ordinant.
mathe. āt ꝯ̄ꝫ aliq̄ꝫ posset dici ēē ordinata ad finē extrinse
cū. tn̄ in eis nō ē finis ad q̄ aliō ordinat. ita q̄ vnū sit fi

nis alteri ꝑprie loquēdo.

¶ Non autē ē possibile gen existētiū vnū esse
neq̄ vnū: neq̄ ens. nā necesse dīas cuiuslibꝫ
generis ēē ꝛ vnū ēē quālibet. ī possibile est aūt
predicari: aut species generis de proprijs dif
ferentijs aut generis sine suis speciebus. Qua
re si est vnum genus: aut ens: nulla differētia:
nec vnum: nec ens erit. ꝛc.

Queritur Utrū gen ꝑdicet ꝯ̄ dīa
p se. Et videt q̄ sic. nā hō
p se ē rōnalis. ꝯ̄ rōnale p se ē hō. ꝯ̄ rōnale p
se ē aīal. ꝯ̄ꝫ ꝑꝫ ꝑbat. q̄ ꝑ̄ꝫ nēcia ꝯ̄ꝫ
nī ī nēciū. ex p̄ priorꝫ. ꝯ̄ p se ī p se. 2° ꝯ̄ꝫ
ꝑbat. q̄ hō p se ē aīal. si ꝯ̄ rōnale p se ē hō.
sequit q̄ p se ē aīal. ¶ Preterea hō p se ē
aīal. hō p se ē rōnalis. ꝯ̄ rōnale p se ē aīal. ista illatio ꝑbat.
q̄ sic ex p̄missis nēcijs sequit ꝯ̄ nēcia. ita ex p se p se. ¶ Pre
terea sēptio hui dr. q̄ q̄ aliq̄d de alio ꝑdicat p se p mō.
vnū ꝑdicat ꝯ̄ alio. ēt ī abstractio. ꝯ̄ iste sūt vē. humanitas ē
rōnalitas. ꝛ hūanitas ē aīalitas. q̄ iste sūt p se ī p mō. hō ē rō
nal. hō ē aīal. ꝯ̄ sequit q̄ rōnalitas ē aīalitas. ꝛ tūc ꝯ̄ꝫ
ꝑdicabilis ꝯ̄ ꝯ̄ꝫ p se p mō. dicēdo q̄ rōnale ē aīal. ¶ Pre
terea. si gen p accīs ꝑdicat de dīa. ꝯ̄ p accīs ꝑdicat de
spē. ꝯ̄ꝫ ē falsū. ꝯ̄ ꝛ aīs. ꝑbatio ꝯ̄ꝫ. q̄ q̄ aliq̄d ꝑdicat ꝯ̄
aliq̄ p accīs. ꝑdicat p accīs de q̄cunq̄ ī q̄ illō formalr
includit. dīa āt formalr includit ī spē. ꝯ̄ si gen ꝑdicat p acci
dens de dīa. ꝑdicat ꝛ de spē p accīs. ¶ Cōtra. q̄ si sic
vnū aīal erit multa aīalia. ꝯ̄ꝫ ē falsū. ꝯ̄ ꝛ aīs. ꝑbatio ꝯ̄ꝫ
q̄ aīal ꝛ rōnale includunt ī ꝯceptu spēi. puta hois. aut ergo
idē aīal ꝑportat p gen ꝛ dīa. aut aliō ꝛ aliō. si pri. ꝯ̄ ꝯ̄
nugatio ī dissone hois. si 2° hr ꝑꝫ. q̄ hō erit duo aīalia.

Respondeo q̄ gen nō ꝑdicat p se de dīa. q̄ ꝯ̄
p Auicēnā ꝯ̄ꝫ metaphysice dicit
tē. q̄ ꝯ̄ gen ꝛ dīa ꝑdicent ꝯ̄ toto. i. de spē. nō tn̄ signifi
cat totū p se. sꝫ gen significat mālē. dīa āt formale vtrūq̄ ꝯ̄
significat p̄ ē spēi p modū toti. ꝛ sic mālē ē extra forma
le. sic ꝯcept generis est extra ꝯceptū differētie.

Ad argumenta Ad primū negādū ē ꝯ̄ꝫ. sꝫ ē
fallacia ꝯ̄ꝫ. ꝑscitas āt signi
ficat cās ꝑdicati esse in subiecto. sꝫ ꝯ̄ nō hꝫ cām quare
ī sen sibi sit. sꝫ magis ecōuerso. ī subiecto ergo pōt esse
ī therētie ꝑdicati. licet in ꝑdicato nō sit cā q̄ subiectū sit.
Ad ꝑbationē dico q̄ non valet similitudo de ꝑpōne per se
nēcia. Ratio hui est. q̄ antecedēs nō pōt esse verum vel
necessariū. nisi etiā ꝯsequēs sit verꝫ vel necessariū. aliq̄
posset ēē verū sine illo. ꝑpō ergo ꝯuersa nō pōt esse sa
necessaria que se hꝫ vt antecedēs. nisi ꝑpositio conuertens
que se habet vt ꝯsequens sit vera seu nēcia. verū tamē ꝯ̄
potest habere cām quare ꝑdicatū vel ꝯsequēs sibi insit. ꝯ̄
nō ecōuerso vt dictū ē. aliq̄ vniuersalis affirmatiua
uerteret simplr. q̄ per se presupponit de omni. ꝑpō ergo
p se non nēcio ꝯuertit in per se. ¶ Ad 2° per idē. q̄ licet
ex p̄missis necessarijs que se hꝫ vt antecedēs ī illogismo
nō possit seq ꝯclusio nisi necessaria que se hꝫ vt ꝯsequens.
aliq̄ quin premisse possēt ēē vere sine ꝯclusione. tamē ex
p̄missis per se pōt sequi ꝯclusio p accidēs. licet necessaria
¶ Cōtra ꝑposteriorꝫ dicit. q̄ si per accidēs. ergo non ne
cessarium. Rñdeo. illud est verꝫ de accīdib ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ
subiectū. ꝑdicatio enim per accidēs generis de differētia nō
est aliq̄ modus p accidens qui opponit ad necessariū. ꝯ̄
quo p accidēs habet primo posteriorꝫ. quādo sꝫ ꝑdica
tur accidens de accidente. vel accidēs de subiecto. vel sub
iectū de accidēte. ꝛ de tali verū est q̄ si per accidens ergo

non necessariū. dīa aūt non est proprie accidens generis.
nisi accipiendo accidens alicui quod est ēē ꝯceptū quidi
tatiuū ꝛ formalē. ꝛ ideo talis ꝑdicatio per accidēs potest
simul stare cū nēcio. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ premisse
sunt false. s. humanitas ē aīalitas. ꝛ illa humanitas est rō
nalitas. Ad ꝑbationē est sciēdū q̄ duplex est concretio. ꝛ
duplex est abstractio. vna ꝯcretio est ad subiectū. puta q̄ aliq̄
q̄d denotat aliud q̄ est extra suā essentiā. alia ē ad suppo
situm. puta q̄ aliquid significat aliquid p modū denomi
nantis aliq̄d ꝑprie nature. exēplū primi. albū q̄ denotat
subiectū. exēplū secūdi. vt hec albedo est albedo. Similr ē du
plex abstractio coīdēs. vna a subiecto. alia a supposito
ꝑprio. exēplū primi. cū albedo abstrahit ab hoīe. exēplū
scdi. cū albedo abstrahit ab hac albedine. ꝛ homo ab hoc
homine. ¶ Ad formā ergo rōnis dico q̄ dictus ꝑbi septi
mo hui verū est de ꝯcretis ꝛ abstractis scdo modo. sꝫ nō p
modo. vnde si hec est vera. hic homo est homo hec est vera.
hec humanitas est hūanitas. si tamē sic se hꝫ ī concretis ꝛ
abstractis p modo. non. n. valet. si homo est albus. ꝯ̄ hūa
nitas ē albedo. Ratio huius est. q̄ in ꝑdicatiōe p se p mō
mō est ꝑdicatio rōne q̄ditatis. quādo aūt ꝑdicatū est itra
q̄ditatē subiecti. ꝑscisio quocūq̄ alio adhuc ē de intellectu
subiecti. sed si sit ꝯcretū ad subiectū. subiectū est extra. nec ꝑdica
tū ē idē subiecto. Ad ꝑpositū dico q̄ rōnale in ꝯcreto iō
predicat de hoīe. q̄ rōne suppositi significat p modū to
ti. ī abstracto aūt aufert ille modus. ꝛ significat p modū
parti. pars aūt nō ꝑdicat de toto. q̄re ille ambe sūt false.
hūanitas ē aīalitas. humanitas ē rōnalitas. ¶ Ad quar
tū nego ꝯ̄ntiam. ad ꝑbationē dicēdū q̄ ista maior ē vera:
si illud dat intelligere ꝛ facit vnū p accidēs cū alio. differē
tia autē cū genere n̄ facit vnū p accīs. sed vnū p se. ¶ Ali
ter dr ꝛ est idē q̄ si gen ꝑdicat de differētia p accīs. ꝑpe
n̄ ē ꝑdicatio per accīs. q̄ nō est ī aliquo istorꝫ triū modo
rum q̄ ponunt p posse. sꝫ ē p accīs largo mō. eo q̄ ꝑdicatū
est extra rōnem subiecti. ꝛ sic per accidēs diuidit ꝯtra p
se p̄mo vel scdo modo.

¶ Similr āt se hꝫ circa nunc ī tpe. nō. n. hoc cotin
git fieri ꝛ corrumpi: attamen videt aliquid sp
ēē. nō substātia aliq̄ existēs. ꝛc.

Queritur Utrū idē nūc vel istās sit
ī toto tpe. ¶ Et ē vna opi
nio satis cōis q̄ otit ex hoc tertio. ꝛ etiā ex
q̄rto phycorꝫ. capso de tpe. q̄ ꝯ̄ idē scdꝫ
substātiā ī toto tpe. licet sit aliud ꝛ aliō ꝯ̄
ēē. Qd ostēdit sic. substātia ipsi nūc cor
rūdet subie ipsi mobilis. variatio āt ipsi
nūc ꝑm ēē corrūdet variatōi mot. vt ꝑm defluxus mot
variat nūc scdꝫ ēē. licꝫ maneat idem secundū substantiā
ꝑpter idētitatē mobilis ī toto motu. ¶ Sꝫ ꝯtra istā opio
nē inq̄tū ꝯ̄ videnī sonare arguit p duas rōnes ꝑbi q̄r
to phicorꝫ. p̄ sic. illa dicit sic que sunt ī eodē nūc idiuisibili.
si ꝯ̄ idē ē nūc ī toto tpe. ꝯ̄ illa q̄ fuerūt ī millesimo āno. ꝛ q̄
sūt hodie erūt sic. q̄ ē falsū euidēter. ¶ Rñdetur q̄ oīa
pōt ēē ī eodē nūc realr. sic vnū mobile realr p suū motū
hꝫ esse ī oībus ꝑtib spacij. non tn̄ oīa sūt ī eodē nūc ꝑm rō
nē. sic nec ē idē mobile ꝑm rōnē. vt hꝫ ēē in diuersis ꝑtib
spacij. ¶ Cōtra. vniformitas similr accipiēda ē corrūdē
ter idētitati ipsi nūc. vt q̄ sūt ī eodē nūc realr sint sic realr.
ꝛ q̄ sūt ī eodē nūc ꝯ̄ rōnē. sint sic ꝑm rōnē. si ꝯ̄ ī toto tpe ē
idē nūc realr. ꝛ alterꝫ ꝑm rōnē. sequit q̄ illa q̄ fuerūt ī mille
simo āno ꝛ q̄ sūt hodie erūt simul realr ꝛ ꝑm veritatē. licꝫ
nō sint sic ꝑm rōnē. q̄ nullus sane mētis diceret. ¶ Pre
terea scdo. cuiuslibꝫ ꝯtinui sūt duo termini distincti. sꝫ ipsa
ē q̄dā ꝯtinuū cui termini sūt ipsa nūc. ꝯ̄ ipsa nūc sūt distincta

Istā rō declarat. q̄ ipsa nunc ꝑm subiectū ē aliq̄ idiuisibile
de genere q̄ntitatis. nūc ꝯ̄ꝫ cui ꝯtinui sit terminus vel cui
discreti sit pars. q̄ idiuisibile q̄ est p se ꝯ̄ꝫ q̄ntitatis. vel
ē terminus ꝯtinui. vel pars discreti. ꝯ̄ ponit p̄ discreti. ꝯ̄ ipsa
ponit discretū. q̄ ꝑbatio nō ꝯcedit ꝑprie loq̄ndo. Si ꝯ̄
nūc terminus ꝯtinui. q̄ ꝯ̄ q̄ sit aliud ꝛ aliud ꝯ̄ q̄ terminat
aliū ꝛ aliū ꝯ̄ꝫ ꝯtinui. q̄ ē ꝑpositū. Rñdet q̄ vnū ꝛ idem
nunc ꝑm ēē potest terminare aliq̄ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ parte sic
vnū ꝛ idē mobile p suū motū terminat aliq̄ spacium ex
vtraq̄ parte. q̄ prius existēs in principio alicui spacij sic
postea p motū in fine illius spacij. ¶ Cōtra. q̄ illa est ꝯ̄ꝫ
dens illi nūc cidē ꝑm substātiā ꝛ scdꝫ ēē. q̄ per illud nūc
manet idē sub diuersis ēē. ꝛ p ꝯ̄ꝫ illa ēē accidētia. ergo
nūc ipsa nō p se sꝫ p accīs ē terminus ꝯ̄ꝫ. q̄ est falsū. nā
ē idiuisibile de genere q̄ntitatis p se terminat q̄ntitatē vel ē
pars discreti. q̄re sequit q̄ tale idē nūc nō sit idiuisibile p se
ꝯ̄ genere q̄ntitatis. ¶ Preterea illa ēē q̄rto ꝯ̄ꝫ genere sunt
si sint idiuisibilia de genere q̄ntitatis. ꝯ̄ sufficiūt ad terminādū
ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ illo nūc ꝯ̄ꝫ subiectum. q̄ nullus diceret.
Si āt sint alteri ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ q̄ntitatis. ꝯ̄ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ terminā
nādi ꝯtinuū ī genere q̄ntitatis. q̄ ē falsū. videnī ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ
stare. nec ipse cui aliq̄ soluit. ¶ Preterea ad principale. si
idē nūc ꝑm subiectū fuerit p totū tempus. ergo totū tempus
fluxus componeret ex idiuisibilib. ꝛ p ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ tempus
cū ꝑm eos nunc fluens causet tempus. ꝯ̄ꝫ est manifeste
falsum. ergo ꝛ antecedens. ꝑbatio ꝯ̄ꝫ. q̄ nunc idiuisibi
le non posset fluere nisi scdꝫ ēē diuersa que necessaria sūt
idiuisibilia. ꝑbat autem ꝑbatio ꝯ̄ꝫ. q̄ idiuisibile nō
pōt moueri. q̄ tūc mot ꝯ̄ꝫ tempus ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ ꝯ̄ꝫ
bus. q̄ prius pertransit minus vel equale q̄ mutatio. ergo
tēpus ēē cōpositū ex idiuisibilib. quod est contra ꝑbm.
¶ Preterea oīa mutatio hꝫ aliquā mensurā. si ergo idē
nunc scdm subiectum mutatur scdꝫ diuersa esse. oportet ipsi
vel suorum esse q̄rere aliq̄ mensuram. illa vel erit nunc
vel erit nunc. ꝛ sic in infinitū. ¶ Dicēdū ergo aliter q̄ nūc
est aliud ꝛ aliud scdm subiectum in toto tpe. sicut ē alius ꝛ ali
us punctus in tota linea. sed ad falsitatē ꝑbm ꝯ̄ꝫ prima fa
cie videt dicere oppositū est notandum q̄ non est inten
tio ꝑbi q̄ idem nunc maneat in toto tēpore. sed quodcum
q̄ vnum nunc de pluribus consideratū scdm se est idem.
ꝛ hoc est dicere ēē idem scdm subiectum. consideratum autē
in ordine ad tpa preteritū ꝛ futurum non. sed cum sit ter
minus preteriti ꝛ principium futuri. ꝯ̄ distingui ꝑm ēē. q̄
alia est ratio finis ꝛ principij. vt sic. vnū ergo nunc habet
identitatem secundū subiectum. ꝛ se ꝛ scdm se ꝛ habet diui
sionem scdm esse respectu partium temporis. ꝛ nō est ista
identitas instantis in toto tempore cum sint infinita ista
tia. q̄ta est identitas vnius instantis. ꝯ̄ in toto tpe necesse est
esse aliud ꝛ aliud nunc scdm subiectum. ¶ Et ad hoc valet
declaratio philosophi quam isti addunt pro se de mobili
quod manet idē. non q̄dem mobile vt absolute precedit
mutationem. q̄ ē mō. non est tēpus mētura eius nec ali
q̄d pertinens ad tpa. sed forte vt sic eius est mensura ei
de quo alias. sed mobile vt est subiectum mutatiōe est idē ꝯ̄
subiectum. ꝛ scdm esse illius mutationis consideratum in se vel ꝯ̄
se. est autem aliud ꝑm esse. idest ꝯ̄ꝫ subiectum mutatione ter
minat preteritum ꝛ initiat futurum. ꝛ scdꝫ hoc ꝯ̄ aliud ꝛ ali
bi esse non q̄dem actu sed ī eodē vbi medio inter extrema
inq̄tum illud terminat motum scdm prius vbi. ꝛ scdm
motū scdm posterius vbi. dicit aūt alibi ꝛ alibi esse quā
tum mutari est aliquid vtrusq̄ extremū. ¶ Et hec ꝯ̄ ter
tio metaphysice.

¶ Ens autē multis modis dicitur. sed ad vnū
ꝛ ad vnū aliquā naturā. sed nō equiuoce. ꝛc.

Rūdeo Ista ulta q̄e p̄ recitabo mā oplanē. Lcto pcā
alr ad q̄nē. ¶ Quātum ad p̄m dicendū est
q̄ ēna tpio annū qui ēt sequnt aliq̄ modernitenēt
p̄m negatiā. p̄ q̄ arguit multipl̄. p̄ auctoritatib̄. ras
4ᵒ bui⁹ dicit phs q̄ ens dt de entib⁹ sic lanū de sanis. t q
metha. ēna scia nō q̄ ota alla de ḡbus est dicanē ens
sed ad vnū. nō vnuoce sed analogice. q̄ sūm metha. q̄
ēs sic. si ēs ēvnuocū ad ota ētia. q̄ ens ē ḡn̄. Sed ē falsū
t p̄m p̄ metha. q̄ t ratio. ḡbatio. nā. q̄t tāc ēs dicerēt i
t p̄m p̄ metha. q̄ t ratio. ḡbatio. nā. q̄t tāc ēs dicerēt i
q̄ de p̄ib⁹ dnib⁹ hō. q̄ ē p̄ma gñ. ¶ Cōfirmat. rō. q
si ēs ē bi. q̄dicat. de entib⁹ p̄m rōnē alicui⁹ ella. nam dne.
qz si p̄dicat si ḡle. nec p̄ma. nec actūs. qz si fit. ēt ēnias
qz si p̄dicat si ḡle. nec p̄ma. nec actūs. qz si fit. ēt ēnias
ēt si p̄s vr̄ p̄s. q̄ relingt q
ēt si p̄s vr̄ p̄s. q̄ relingt q
ēt si p̄s vr̄ p̄s. q̄ relingt q

Ritmi arit. Ethyc. 3 anal. ¶ Adhuc mal se attribuit ee ens
ge ee ens no dr ee ens rone sue entitatis sed rone ee
entis habilis ad esse in rei natura. Sed ee ens rone
sue entitatis no dr ee ens rone ee habilis ad esse in
rei natura. Ergo ee ens rone sue entitatis no dr ee
habilis ad esse in rei natura. Ergo ee ens rone sue
entitatis no dr ee ens rone ee habilis ad esse in rei
natura. Ergo ee ens rone sue entitatis no dr ee ens
rone ee habilis ad esse in rei natura. Ergo ee ens
rone sue entitatis no dr ee ens rone ee habilis ad esse
in rei natura. Ergo ee ens rone sue entitatis no dr
ee ens rone ee habilis ad esse in rei natura. Ergo ee
ens rone sue entitatis no dr ee ens rone ee habilis ad
esse in rei natura. Ergo ee ens rone sue entitatis no
dr ee ens rone ee habilis ad esse in rei natura. Ergo
ee ens rone sue entitatis no dr ee ens rone ee habilis
ad esse in rei natura. Ergo ee ens rone sue entitatis
no dr ee ens rone ee habilis ad esse in rei natura.
Ergo ee ens rone sue entitatis no dr ee ens rone ee
habilis ad esse in rei natura. Ergo ee ens rone sue
entitatis no dr ee ens rone ee habilis ad esse in rei
natura. Ergo ee ens rone sue entitatis no dr ee ens
rone ee habilis ad esse in rei natura. Ergo ee ens
rone sue entitatis no dr ee ens rone ee habilis ad esse
in rei natura. Ergo ee ens rone sue entitatis no dr
ee ens rone ee habilis ad esse in rei natura. Ergo ee
ens rone sue entitatis no dr ee ens rone ee habilis ad
esse in rei natura. Ergo ee ens rone sue entitatis no
dr ee ens rone ee habilis ad esse in rei natura.

¶ Quedā eni dicuntur entia q; sunt subst̄ intec
z quedā eia q; sunt passiones: z quedā accī
dentia: z quedā q; sunt vel ad subst̄ām aut ad
relationē: aut q; sūt nō ens. z̄c.

Ueritur eis formaliter ab affir
matōe ad oppoīt. ¶ Et vī q nō sit ita
by. obiectū intellig̃ibile nō by. formalē
formaliter. by. negatio ē obiectū ī
tionis. q; nō ens nō ē obiectū intle
ctus. ergo nō pōt ee intelligibile. ens.
est obiectū ad q; intellect' by. negatio nō ē ens. ergo
nō ē obiectū intellect' by. negatio nō ē ens. ergo
habet. ī negatiō g affirmatione. by. doctrinā g̃ls. vī affir
matiue intelligī ī negatiōe. ¶ Preterea. licet affirmatiōes
z negatiōes nō ēt ee rem realē. cū sint. 10. ī categ. by. ī nega
tiue ponit distincte cōceptū. q; ex. q; ex. dere ī habit. subiectus
formaliter. rōe affirmatiū z negatiū ēt aliq̃ rōe. z mo
dalē. ergo. ¶ Preterea. ens formaliter. ē aliq̃ pōsi
tiuū. q; aut intellect' ēt ī rē positiua. nō videt posse termina
ri ad obiectū q; nō ēt positiuū. by. negatio nō ēt aliq̃ po
sitiuū. q; by. ipsa formaliter. ¶ Cōtra. illa oīe bre di
stinctas formalitates ex rē rei. quoz vna manet ī aliq̄. al
tera ī manete. ī illa negatio mutati bole ex rē rei. rōb̄ ī ē
alie. ens. opposita affirmatiue. l̄b̄ ē alie. nō mutat. ī bole
ī. by. ī illa affirmatio. z negatio opposita pollicitas habēt
formaliter. z natura rei.

Ridco primo negat aliq̄ necessaria. z̄c. dicī ad q̄
ad. ¶ Quātū ad primā p̄mittā rōnē sue
mulitat. q; ad. describo sic. Formalitas ē ratio obiectiua i
re. q; respōdēs ab intellectu. q; ī rei qua ī. by. p̄mouere intel
lectū quātū ad hoc. q; intellect' possit terminare actū intellect'. actū. by. pōt intelli
gi. sine formalitate. ī. mouere. sic. dicere. q; relatiue. nō mo
uēt intellectū rōne dependēte. z q; nō sit aliq̄ absolutū. z
ex. terminat actū intellect'. Sed. p̄ q; ens. ī. dicit. ens. z. q;
q; ī. tale rōne q; dicit. ens. ī. terminat actū intellect'. vtī terminat actū
z'. Sīlr negatio terminat. by. ī. mouet. ī. intellectū. q; ens. ī.
sit ens. Ita. q; ens. ī. requirī ad. by. q; aliq̄d moueat intelle
ctū. p'. q; sit. z'. q; sit absolutū. vtī. q; habet rōnē q̄d.
vel. obiectū. q; z'. remanent negatiue. q; z'. relatiue. pp.
p'. vel. q; ens. ī. positiue. q; ens. ī. positiue. q; ens. ī.

Quantum ad. z'. rādeo. ad. q; ens. ī. rōnē sue entitatis
nō habet. ī. esse. ī. formaliter. ab. affirmatiue. q; ens. ī.
dr. ī. supponit. Dīc eodo. sic. q; nō habet. ī. esse. ī. actū
habitum. z. nō. ī. ita concipibilitate. q; ī. ens. nō habet
difficultatē formaliter. ī. formaliter. ī. z'. sed. negatiue. ī.
rōnē. affirmatiue. q; ī. quā. ī. cludit. z. supponit. q; ī. ens. ī.
z. precedēs. ī. positiue. nō. ī. ī. ī

Ad argumenta

Quantum

Textu cõmenti scõi.

Circa quintum libri methaphisice. Queritur primo. Utrum eiusdem effectus sint plures per se cause. ¶ Videtur quod non quia videtur quod sufficit alia superflua. Sed glibet per se causa videtur sufficere in suo gne sine alia. ergo. ⁊c. ¶ Contra. phs hic in littera.

Rñdeo. In istaq̃ione primo premittã aliq̃ distinctiones. 2° ostendã aliquas cõclusiones. Quantũ ad primũ sit ista prima distinctio. quia causarum

finem. ¶ Iuxta hoc dicit 2ª vtrū finis sit ca efficientis vel q̄ nō. q̄ si sic. ſ. vtrūq; finis ē ca. ¶ Quarto q̄ritur vtrū finis sit ca p̄ vel posterior. nā. p. ſ. phi. finis est vltimū cui tota intentio agentis tendit. sed vltimū est posterius. ergo finis est posterior. ¶ Quinto q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Sexto q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Septimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Octavo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Nono q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Decimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Undecimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Duodecimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Tertiodecimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Quartodecimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Quintodecimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Sextodecimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Septimodecimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Octavodecimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Nonodecimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens. ¶ Vicesimo q̄ritur vtrū finis sit ca per se vel per accidens.

Rñdeo Circa istas q̄ones sic procedā. ꝓ distinctiones ad primū sciendū. 2º ad q̄ones dicē. ¶ Quantū ad primū sciendū q̄ finis dupliciter vt dr 2º de ala. ſ. finis ḡa cuius ⁊ finis quo. dicit autē finis ḡa cuius ꝓm odz q̄ ꝓ operatione attingit vt hoc ꝙ attingit a tria ꝓ actū intellect⁹ ⁊ volūtatis. ſi finis quo dr ipsa operatio ꝙ obtinet attingit ꝓta ipsa volitio seu intellectio. ¶ Secūdo dicit sic ista ḡa finis ḡa cui. ad aliqd ꝓ patione ipsius ꝓducit aliqd nō ꝙ ꝓpponit. exēplū ꝑm de forma nāli ꝙ p motū vel ḡnationē ꝓducit. vel ḡnto dr⁹ capto de nā dr ḡ finis ḡa dicit⁹ ⁊ forma. ⁊ ille finis ē obiectus q̄ attingit actē siue operatione tribuitur. ꝙ aliqd ꝓducit in ee. exēplū as actē. puta ꝙ actū intellect⁹ ⁊ volūtat⁹. hoc ē scdo nō se bz obiectū ad sensum. ¶ Tertia distinctio sit ista q̄ posit ab Auic. quoto merba capto gnto. q̄ res dr ee cā ex duplici. nā res dr aliqñ cā ex hoc ꝙ cālitate. aliqñ ex hoc esse. primo modo cā finalē precedit ee⁹ alias ſ cālitate. q̄ mouet agentē ⁊ agit ee appetitu finis mouet ad agēdū. vt attigat finē. ef ficiēs āt bz rōnē cātis respectu finis ſ. ḡtū ad hoc ꝙ ē. ps. ḡtū ad cōsalitatē. scdo aūt mō ipse finis est causatus. sic forma causari dicit ḡtū ad hoc ꝙ ē. puter.

Quantum Ad 1m dico ad oēs ḡtuor q̄ones. ⁊ te neo ꝓ affirmatiua. q̄ ꝓbat primo an etor⁹ tertiꝰ. nā Auic. vbi ſ. capto eodē⁹ circa finē. dicit q̄ si deus ag̃ ex fine. ē ꝑ fecta. de cā finali ee⁹ nobilior. ⁊ ipsa ee ꝓfectius ⁊ nobilius alijs ḡtuor illis. ſcz. vſ fm eū cā finalē. ⁊ cā cāz. Iste cōmētator ſ. fine capituli de ꝑn⁹ oīe q̄ illud ꝑn⁹. ſ. finale indūdit ad scdm. ḡtū hoc scia. ⁊ illō ē cā finalē ois alie cāe non sūt principia nisi ꝓ illud. Iste Arist. 2º phi sico. dicit q̄ sicut ē ꝓncipiū in speculabilib⁹ sic finis ī agibi lib⁹. vñ oēs cālitates reducunt⁹ ad cālitatē finis vt ad principiū. nā ex istis ꝓ⁹ cānt. q̄ n. ex istis cānt. nō ⁊ istis cānt ⁊ nō ecōuerso. ex istis cōp. ſt ꝓ⁹ causat finis. q̄ n. ille mouet efficiēter se mat. ſi agēs agit ⁊ nō ecōuerso. ¶ Si vo ḡra q̄ cālitatū illaꝝ. ſ. mat⁹ ⁊ forme sit ꝓor. dicendū q̄ cā mat⁹ forme. q̄ n. ḡnigat ē ꝑ ē ꝑn⁹. ſ. cālitas forme est bī ḡtem ē ppter q̄ ḡnigat efficiēs ⁊ finis. ē ille ordo q̄ prima cā istaꝝ ē cā rei ē finis 2º efficiēs. 3º ē forme. 4º materie. ¶ Argūt ē cōtra ad ppositū sic. ee ē ge agēs agit ꝙ finem. ergo finis bz rōnē principij. sic intelligēdo q̄ finis effectū q̄ vt producit⁹ est. nam ꝓvenit in mentē agentis tubi de ni appetibil. nā ē bonū ⁊ optimū alioꝝ. vt ost in 1º ethi. nichil a fine ꝓducit formas qua ꝓducta cōicat materie ⁊ vltro segl̃ q̄ nā tuleret forma. ex q̄b⁹ ꝓ⁹ q̄ tota efficiens bz rōnē principij. ad⁹ ꝓbat sic. q̄ ee agēs ꝙ finis ē ee⁹ ꝓncipiū. ſ. efficiens. ergo finis ē cā efficiens. ⁊ cessante cā cessat effectus. ſ. finis. ſilr pōt argui de ꝓpositū ex 1º ꝓ. ¶ Tertiū loquendo ē q̄ demōstratiue est ca causa. q̄ ꝓ sic. nā demōstratio ꝓ q̄d est ḡ cām. ergo ens causa. q̄ ꝓ sic. nā demōstratio ꝓ q̄d est ḡ cām. ergo ens efficiens sic est finis ꝓcrie demōstrari finē. ergo cā finis ē efficiens. q̄ finē ꝓcrie demōstrari effectū. ⁊ sic ꝑ illā cā efficiens. q̄ finē ꝓcrie demōstrari effectū. ¶ Iuxta hoc ḡrit erit circulus. ¶ Contra ꝓbatio dic in littera. ¶ Iuxta hoc ḡrit 4º. vtr⁹ finis sit maxime cā. ⁊ vt q̄ nō nat⁹ finis ē cā extri 4º. vtr⁹ finis sit maxime cā. ⁊ vt q̄ nō nat⁹ finis ē cā extrinseca. ergo nō ē maxime cā. ista ꝓpositio ꝓbatur sic. q̄ intrinseca ⁊ extrinseca aūt vt magis cōferre ad ee rei q̄ extrinseca. ergo ima ⁊ forma erūt magis cā q̄ finis. ¶ Preterea finis ē cā maxime cā erūt nobilissima cāta bēant illā cām. finis ē cā maxime cā erūt nobilissima cāta. ⁊ tñ nō babēt cām finalē. vt dē ꝓbat. ergo finis. vbi aliqnat cā. ex 5º q̄ finis cā finalē. vt dē ꝓbat. ergo finis. vbi aliqnat cā. ex 5º q̄ finis ē

[illegible]

Ad argumenta principalia. [illegible]

[illegible]

Quecumque in eadem substantia entia differentiam habent.

Queritur [illegible]

Respondeo [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Priora et posteriora dicuntur quedam quidem tamquam existente aliquo primo et principio in unoquoque genere: quod propinquius quidem principio aliquo determinato: aut supplicatur: aut natura: aut ad aliud aut ubi: aut ab aliquibus: ut hoc quidem secundum locum in exemplo propinquius: aut natura alicui loco determinato: ut medio: aut ultimo: aut sic eueniat.

Queritur [illegible]

Respondeo [illegible]

Quecunq; mouentur ab effectiue ipius a magnitudine t fit
mali de se. ordo. ſ. q; tres rationes ſuperadicte q; mot'
eſt formalis ipius motus. ipius magnitudinis t q; mot' t
tpis ſunt formalis qua a relatio. C Sed licet cop. ibi non
ponat. t ſi ponat. t ad aliud ap; arguit ſ. ad eſſe eiuſdē
q; de rebus motis ſimul duo. vnū eſt cuiuſ in tēp duobus
ad terminū eiſdem quo ad ſimū pōt accidē magnū
tur magnitudinē ita q; mot' duobꝰ ad oppoſitōnē magne
dinis. t tpis ad oppoſitionem motus. t ſic ſtelligit q; ſed
quo ad vnitatē nō oppoſitē q; nō regrif ratio vnitatis in ma
gnitudine ſic i motu. q; mot' pōt eē motus t vt licet ma
gnitudo ſit vtiq; duorū vt arguebat. q; ergo mot' nō ē duo
mobilia ſit vtiq; duorū vt arguebat. q; ergo mot' nō ē duo
mobilia de ſe. q; aliud ideo ponit q; ſit res per accīs.

C Dicit aūt vt motus t tpis. eorum huiuſmodi
ſpēs quedā dicūtur t cōmunico q; illa diuiſi
bilia ſunt quoq; ſunt be paſſiones. Dico autē
non quod moueatur ſed quoddāmodō eſt. nā per
motū eſſe ſtantis illud t motus eſt quāuis crēpus ve
ro per ipſum motum. t̄c.

C Vnde q; motus habet aliq; ſpecialitatē t
conſimilitatē formaliter a quantitate ma
gnitudinis reſtat cubum comparādo tē
pus ad motum.

Queritur ergo. Utr ipſe ſit idē cū
motu realr. ſic q; ſpecies
qua motus eſt ſpēs formalr ſit ipſe tps.
Dicendum q; ipſe eſt idē mālr q; mot'. ſufficiēt
ei formalr. t p ipſis ſpēs t q; motus
eſt ſpēs formalr eſt ipſe mālr. nō ei formalr. C Contra.
nil eſt' pres copulant ad aliū terminū bꝰ formalr aliū cō
eiuſtatē t ſpēciē. ſed ad aliū terminū copulant' p̄tes
tpis. t p̄tes mot'. q; ḡtes tpis ad mōc ptes aūt mot' ad mu
tatū eſt. C Preterea. q; bꝰ ponū magis t minus aliud a
motori t minori alterꝰ bꝰ diſtinct primitatē t ſpēciē ab
alio. ſed ipſe eſt bō reſpectu mot' q; i minori tpe ē maior mo
tus ſi mobile ſit velocꝰ. t maiori minor ſi ſit tardū mobi
le. C Preterea relatiua realia differūt realr. ſi tps t mo
tus ſunt bō. ſ. realia. pbatio minoris. q; mēſura. t menſurabi
lia ſunt bō. ſ. realia. pbatio minoris. q; mēſura. t menſurabi
differūt realr. ſed ipſe eſt mēſura mot' q; ſpēciēs mot' no
eſt ipſe realr. C Preterea. ois mot' eſt de ſe formalr ſuc
ceſſiuus. ſed nō ois mot' bꝰ i ſe ipſo ſed ſolū ſimul motus
q; ſuccēſſio conſtituit motus nō ē ipſe. C Videt q; preter
illas rōnes q; ſpēciēs qua motus eſt ſpēcies eſt alia nō ſolū a
magnitudine ſed etiā a tpe. ita q; tres ſūt ſpēs ſpēciēi p
mentis. ſcz. ſuperficiei. t linee. t tpis ſucceſſiue. ſ. mot'
t tpis. ſed ille rōnes nō cogūt. C Ad eas' eudēdū ſciendū
tres diffinitōes ponūt' q; duplex ē mot'. ſcilicet t p̄n'. ſ. mo
tus ſimi mobilis. ab eſt mot' ſpēs t tēdit'. qui. nō ſic aliq
a ſpēs. C ad' obiectio ſit illa. q; ipſe ē duplex. ſcilicet t ſpēle.
de ſpēs tractat. ſimo phicꝰ. capſo de tpe. vbi dicit q; idē
eſt ſpēs in ſecto t ſi terra. t marī. t illud rōnet motus p
mo p̄mutatꝰ. de ſcio pōt ſtelligi q; ibidē oſ q; ipſe eſt na
turat mot' dicet ſ. ſit ipſe vtrūq; ſpēs. reale ipſe ſpēle. ē p
pria mēſura mot' vbi dicit q; ſit motus geometricꝰ
eſt ſit ipſe bō ſpēs. C ad' obiectio ſit illa. q; duplex ē mēſu
ra. ſcilicet ſimplex. ſcilicet q; ſimplex ē mēſura
ſcilicet ſimplex. ſcilicet q; ſimplex ē mēſura. Exēplū ſimi. q; duratio
rei. t virtus. ſcilicet corporis. Exēplū ſecundi. loci.

Tunc ad primū dicit q; minor eſt falſa. t tō dicēdū q;
ſit ipſe eſt idē realr cū motu ita. t nūc cū multa
tō ē. ſi cū illa ſdēntur realr. ſint aliq; diſtinctio. et nā rei.
vel tātū ſm rōnē. q; quā diuerſa nota ſignant. C Ad 2um
dico q; minor ē falſa. ſi mot' t ipſe vniuocē accipiant
. mot' ſm' t ipſe cōe. motus ſterior. t ipſe ſpēle. nō ſūt
per ipſe cōe. t motꝰ aliqui ſterior. ſic. n. vep. ē q; ſterior ve
locitate t tarditate mobilis i motori tpe eſt minor motꝰ.
t minori motꝰ. t ſic nō plus ſcludit nili q; ipſe eſt q; ē
pallio ſmus mot' exiſtimi realr a motu ſterioꝝ. q; ſcludit
ſi bō ebdēre q; ſterior ipſe ē idē realr cū ppio motu cū
ut eſt paſſio ppria. t mēſura. C Ad 3um cū dr q; mēſura t
mēſurata differūt realr. dico q; vep. ē de mēſura extrin
ca. ſic cōpat ſdo ipſe cōe ad mot' ſterioꝝ. ſ. ē mēſura
extrinſeca differt vnqᵈ ab eo realr. ſi tpo cōe cōparet ad
motū ſmū cui' eſt mēſura intrinſeca non differt ab eo realr
nec ſic referr realr ad ipm. Dile ē de tpe. ſi tpe ad
motū ſterioꝝ eui' eſt intrinſeca mēſura. C Ad q̄rtū cō
cēdū q; licet nō ois mot' bēat ſe ipſo cōe ſed ſolū ſmus
mobilis omn' globi mot' bꝰ ſuū ipſe. ppriū. q; ē ipſe
intrinſeca mēſura. Et hoc ꝑ ad q̄rtū arguēntū q; motus
ipſe ſi ponunt ſſiſtere p ſe. q; ſen' bēt ſimilitudinē. q; nihil
q; mot' p magnitudinē t ipſe p motū. mō ꝑpetuo.

C Ad aliquid dicitur alia ꝑ ſe. vt duplū ad di
midiū. t triplū ad tertiā partē. t totalr multi
plicatū ad multiplicati partē. t ꝑmēs ad ꝑtem
tem. Alia. vt calefactiuū ad calefactibile. t ſe
cātū ad ſecabile. t oīno actiuum ad paſſiuum.
Alia vero vt menſurabile ad mēſurā. t ſcibile
ad ſcientiam. t ſenſibile ad ſenſum.

Queritur Utr ꝑtes quātitatis ſuccēſſiue
gnet. t ſufficienter tres mo
dos relationis q. t videt q; nō. nam iſti tres
modi ſūt ſub diuerſis ḡnaliſſima. ſ. ſub
ſunt relatiōes vni' generis. ſed in diuerſis
ḡnaliſſimis ſunt. q; videt abſurdū. ꝑba
rio ꝑbe. q; relatiua eſt idē cū fundamento
vel aliud. ſi idē habeāt ꝑpoſitū. q; ſicut fundamēta ſūt in
diuerſis ꝑdicamētis ita relatiōes. ſi relatiōes ſūt aliud a fun
damēto nī cū accipiēt ſpēs. t diſſicrionē a fundamēto ita
erit diſſicrio i relatiōb' q̄ita eſt i fundamētis diſtingui
buntur. ſed fundamēta diſtinguūtur genere. ergo t relatiua.
C Preterea. aliq; ſunt ḡne relatiua que nō ꝓtinent ſub eo
quo ipſe modo. ergo illi modi iſtituūntur ſūt aſſignati.
ꝑba eſt manifeſta. ſed ꝑbat aſſa. q; multa ſūt relatiua ſm ḡ
nā ſicut medicine referūt q; ſcia. t ſūt relatiua ꝑ ſe. q; grā
eſt de intellectu generis. ē de intellectu ſpēi. Et ḡ gen' ꝓpo
det ad aliqd ſ. gitur q; ſit. t ſpēs. huiuſmodi aūt relatiua
ſecūdum gen' nō ꝓtinent ſub aliquo iſtorū trium modoꝝ.

C Contra ꝓbo hic i ſra.

Reſpondeo q; iſti tres modi ſūt bō. t ſufficiēter
aſſignati. vbi ſciēdū ē q; ſm tres rela
tiones habeāt diſſicrōes ſpecificas ſm ꝓpria diffinitiua
ſicut. t alia tamē q; latēt nos. t ſūt ignote nobis accipi
diſſiniciones earum ꝑ fundamēta ꝑ ſ. circūloquimur eas
dicas ſpecificas. q; ſunt. ꝓpter earū modicā entitatē latē
notia q; ex fundamentis inotefcit nobis diſſimcio tanī
relationum ſue effectiue ſue materialiter ita q; illa diſſi
cio ſit extrinſeca.

Ad primum i oppoſitum. nego ꝓbat. Ad ꝓbatio
nē. dicendū q; relatio nō eſt idē cū
fundamēto realr. licet ſit vep de ḡbuſtū de quo aliis cū
q; arguit q; tāta eſt diſſicrio in relatiōb' q̄ita in fundamē
tis. dico q; falſum eſt ex eo q; fundamēta ſunt diſtinguēda
extrinſeca ingb' nō eſt vep q; q̄ſtis ſit diſſicrio in diſſicrē
tibus in diſtinguēte. exēplū. alia rōnis diſtinguunt iter ſcā
ti ſicut ſol. ꝑdicens vermē effectiue. t deus creans eiam
ſine ſtraria abſolute. Ad tertiū. t ſi ſcā ſit ſtraria abſolute
ſ. ſub ſtraria ſcā. q; ſtia ſub ſtraria ſcā. q; ſtia ſub ſtraria
bō. ſ. ſub ſtraria ſcā. q; ſtia ſub ſtraria ſcā. q; ſtia ſub ſtraria
ſcā. q; ſtia

aponit exemplum de scia rōnibus q̄ sūt relatiua ad mō. Et pz. ¶ Sed q̄b⁹ est generis modus ponit illi⁹ vt est esse ad aliq̄d vel fiue fit vertit denominatiue fiue sit fiuma. sed est scibile nō est ad aliq̄d se dicit. q̄ nō depēdet ad scias. q̄ scibile nō est in gñe relatiuo. ¶ Contra q̄ hoc in littera.

Respondeo ¶ Dicēdū q̄ modus est bñ assignatus. ¶ Ad pmū i oppō dicēdū q̄ mēs fatis. Ad pmū cū dicit q̄ ꝓpōs. i. ois. bus. dog. ē gñe pbi. Dicendū est q̄ est ibi duplex ordo. Quidā ordo est ex natura rei vbi pm̄ aliq̄d mutuat ad medium q̄ ad extremū. et sic talia opponūtur sicut media relatiua ad nō ālia talia opposita q̄ ad alia. bñt media relatiua ad nō ālia talia opposita q̄ ad alia. et bñt tria illa natura. et tñ carēt media. nec sunt in eodem gñe pbi. Bi. Bonū et malū sunt in eodē gñe logico. et quo nāe est termo. ¶ Ad. 2. Dicendū ad mod⁹ q̄ scibile et scia pūt accipi dupliciter. Uno modo accipiūtur ꝓ ipsis actibus. vel ambo istis modis

[illegible]

Queritur Utrum practica et speculatiua sint due essentialiter scientie in communi. ¶ Videtur quod non. quia affirmatio et negatio non sunt differentie essentiales alicuius positiui. sed practica et speculatiua sunt sic affirmatio et negatio. non practica dicitur extensione ad praxim. sed speculatiua negatur illa. ¶ Contra. Probatur hoc. ubi dicitur scientia prima diuisione practica et speculatiua. sed prima diuisio est per differentias essentiales.

Respondeo Primo premittitur vna distinctio. Quantum ad primum dico quod practica et speculatiua dupliciter possunt accipi. vno modo vt practica accipitur pro esse aptitudinali directiuo quo modo illa duplici respectu aptitudinali de quo dictum est. et speculatiua accipitur pro negatione illius duplicis respectus seu extensibilitatis ad praxim. Alio modo possunt accipi practica sine praxibilitate pro ratione quadam siue conditione intrinseca ipsi notitie. quod quidem est sibi rationem fundandi tale respectum et aptitudinem. speculatiua autem vel speculabilitas pro ista ratione intrinseca pro qua repugnat tali notitie aptitudo seu respectus aptitudinalis predictus. impossibile enim est aliquam aptitudinem conuenire vnam nisi repugnare alteri nisi alicuius conditionis intrinsece.

Quantum Ad 2m sit ista prima conclusio. speculatiua et practica primo modo non sunt differentie essentiales scientie in communi. Hanc ostendo sic nullus respectus formaliter vel negatio respectus est differentia essentialis alicuius absoluti. sed scientia est quoddam ens absolutum. quia quantum practica est primo modo dicta formaliter respectum. speculatiua vero negationem eius. ergo practica et speculatiua primo modo non sunt differentie essentiales scientie in communi. ¶ Si quaeras quid ergo erunt? Dicendum quod sunt quedam passiones diuisiue scientie in communi. eo modo quo dicimus par et impar esse passiones diuisiuas numeri. Sicut enim numerus est par vel impar. sic scientia est practica vel speculatiua. ¶ Secunda conclusio sit ista. practica et speculatiua secundo modo dicta sunt differentie essentiales in communi. Hanc probatur sic. illa quae faciunt differre essentialiter species contentas sub genere sunt differentie essentiales eius. sed speculatiua et practica sunt huiusmodi respectu scientie in communi. ergo etc. minor patet. quia ex quo practica et speculatiua sunt due species contente sub scientia in communi. vt sub genere oportet dare differentias essentiales quibus distinguuntur. illas vero conditiones seu rationes intrinsecas earum per quas vnum conuenit duplex respectus predictus. et alteri repugnat.

Ad rationes in oppositum dicendum quod practica et speculatiua primo modo dicta se habent sicut affirmatio et negatio. et hoc modo non sunt differentie essentiales. et tunc ad argumentum concedit. et facit pro prima conclusione. Si autem practica et speculatiua sumantur secundo modo. vtrumque est aliquid positiuum. et tunc argumentum nihil facit quia accipit minorem falsam.

¶ Quare tres erunt philosophie theorice: mathematica: phisica: theologia.

Queritur Utrum timentis diuisio speculatiue scientie. quod est in phisicam: mathematicam: et omnia sit conueniens. ¶ Videtur quod non. quia diuinitas sufficienter. tum quia superflua. Pro prima via arguitur. Logica est scientia speculatiua. et tamen non continetur sub aliqua istarum. patet quod ista diuisio sit diuinitas. Consequentia est euidens. antecedens probatur. quia logica non est circa factibilia. nec circa agibilia. et per consequens non est practica. quod speculatiua. ¶ Preterea eadem diuisio dicitur esse gratia ex quo huiusmodi. quod eadem ratione facit scientiam specialem. puta mathematicam. eadem ratione et quilibet alio. et sic erunt plures quam tres. ¶ Preterea substantia corporea facit scientiam specialem. quia incorporea. ergo erunt plures quam tres. antecedens patet. quia substantia corporea est scientia specialis. scilicet phisica et naturalis. in qua considerantur proprie passiones eius. probatio consequentie. quia substantia incorporea habet proprietates

[illegible]

Respondeo [illegible]

Alia [illegible]

[illegible]

...nem est sufficiens causa alicuius vbi p.3.q.4.ad illam requiritur vt ponat actiuas ...ligata ...q ...is ...o ...sicut ...m ...ium virtutes in intellectu. Ad hoc ...de septo metaphisice. ...ō ...ubi. ...Et hoc de septo metaphisice.

...Vtrum ...quam ...ipsop ...essence secundum se apturs naturm nec separari possibile a substantia.

...Preambuzsse ...rimū. ...Quarit Utrū ...berētia sit de ...entia accīs ...m se ...g nō. nī ...entia pat ...ionis pos...sit ...demōstra ...nē cū sit ...medīū ...demōstra ...nē vt ...z. ...ostē. ...ḡ ...bere ...tia ...et nō pos...sit ...ḡ ...berētia nō est de ...entia ...passionis. ...Ad ...ō. sic. ...ḡ dicēdo accīs ...berēs puta albedo inhe ...rēs ...et negatio. ...nis ...ē fal ...rēs ...et aliq ...berētia ...nis. ...t sic ...finitū. ...Con ...verett. ...t sic ...et aliq ...berētia ...nis. ...t sic ...t infinitū. ...Con ...firmāt. ...q ...ōs ...boetiꝰ accīs ...et ...et in ...e.

...Initsa ...gdoc ...ponit ...t aliās ...uplicit ...ecto ...ndā ...ii. ...Quātū ad ...mū sit ista ...ma ...ositionis ...q ...ēs ...nomē accīs ...st nomen ...ecretū. ...ōt ...uppli ...fumi ...ē ...ōtiner ...nomē accīs ...st nomen ...ecretū. ...mo ...ō ...p ...se ...gnificat ...nolis ...ē ...epēm ...nomē ...ecretū. ...mo ...ō ...p ...se ...gnificat ...nolis ...ē ...epēm ...quā accīs ...n ...ūlī ...ponat ...ḡ ...ipsa ...cētialitas ...t ...ua ...ipsa accīs ...s ...eis ...videt ...fineno ...ēs ...ū ...ḡ ...ḡ ...ḡ ...berētia ...alis ...ō ...ōt ...fumi ...ḡ ...illo ...ubstrato ...ḡ ...denotat ...ḡ ...ecretū ...ccīs. ...ḡ ...et ...aliq ...entis ...ecē ...dicamento ...p ...sine ...t absolutū ...sine ...espectuu ...pura ...ētitas ...el. ...ētitas ...el ...elatio ...t. ...ad ...ōsitio ...ir ...ita. ...ḡ ...berētia ...t ...ūpler. ...Lacmalio ...t ...pēdinalis. ...actualis ...t ...ipsa ...entis ...ccīs. ...ertitas ...ipsius ...ello ...ello ...ēsse ...t ...ḡ ...t ...ēsse ...ei ...ōtētialis ...ḡferēdi. ...ḡberētia ...ūt ...pēdinalis ...ḡ ...ipsi ...ḡdinatē ...ipsi ...ōpēdētia ...ine ...ētialis ...ccīs ...t ...ūa ...ḡdinatē ...ad ...ubm ...m ...uā ...ḡdinatū. ...ifferūt ...ūt ...ter ...berētia ...t ...illa. ...ti ...ḡ ...t ...ctualis ...ircūscribēs ...ḡ ...demōstratōe. ...demōstratio ...m. ...bstrahit ...b ...entia ...t ...ūlīb ...t ...ḡ ...ēt ...ecessa ...t ...ūt ...berētia ...illa. ...ad ...ubm ...m ...uā ...ḡdinatū. ...ifferūt ...ūt ...ter ...berētia ...illa. ...ti ...ḡ ...t ...ctualis ...ircūscribēs ...ḡ ...demōstratōe. ...demōstratio ...m. ...bstrahit ...b ...entia ...t ...ūlīb ...t ...ḡ ...ēt ...ecessa ...t ...ūt

Ad primum
Ad 2m
Quantum
Alia
Alia
Quantum
Respondeo
Ad primū
Sed substantia omnium primum ratione.
Ad primum
Quantum
Rndeo
Ad

[illegible]

Quantū ad 2m p̄mittā aliq̄s distinctiones. 2a ondā aliq̄s ꝯclones. ¶ De p̄ sit ista p̄ma distinctio. [illegible]

[illegible]

¶ Quedā eni ꝛ illic cadē ꝛ ex spermate fuit ꝛ sine spermate. Textu ꝯmēti. vigesimoterciō.

Queritur Utrū gñatio p̄ putrefactionē sine spermate. ꝛ gñata p̄ ppagationē cū spermate distinguant̄ spē in natura. ¶ Videt̄ q̄ sic. nā alterius materie alterā forma. aliq̄n nō eēt forma p̄ p̄ma materie. ꝛ tūc q̄libet ex quolibet generaret̄. sed altera est mā sic generatoꝝ. q̄ ppagata generant̄ ex spermate. putrefacta aūt nō sed aliq̄ corpore putrefacto. ḡ hēt alias formas. ꝛ p̄ ꝯns spē distinguūtur. ¶ P̄ generata a nā ꝛ a casu nō fuit eiusdē spēi. alias hō vt videt̄ posset generari ex spermate asini. ꝛ ex ipsius materie. sed ppagata sunt generata a natura. putrefacta a casu. vt dicit̄ hic in septimo. ergo ꝛc. ¶ Cōtra p̄bus septimo methaphisice qui dicit. q̄ cadē sunt que fiunt ex spermate ꝛ sine spermate.

Rñdeo Una est opinio Auicēne vt sibi ponit ꝯmētator octauo phisicoꝝ. ꝯmēto. 46. q̄ oīa q̄ generant̄ ex semine cadē specie p̄nt p̄ putrefactionē sine

semine generari. q̄ opinio cōiter nō tenet̄. q̄ tūc aīalia p̄fecta. puta hō equ⁹ ꝛ hō possent p̄ putrefactionē gñari sine ppagatiōe. q̄ est absurdū. ꝛ de hoc ꝯtra fidē.

Alia est opinio in extremo q̄ est ꝯmētatoris in octauo phisicoꝝ. ꝯmēto. 46. q̄ cadē scōm spēs nō gñant̄ ex spermate ꝛ sine spermate. Cui⁹ p̄batio est. q̄ vnius naturē ꝯ̄ ꝯ̄ modus cōicādi. q̄ ḡ hēt diuersos modos cōicādi sunt alteri⁹ nature. ꝛ p̄ ꝯns alteri⁹ spēi. sed ppagata ꝛ putrefacta sūt hō. ḡ ꝛc. maiorē ipse p̄bat p̄ rōnes positas i pede. ¶ Sed ꝯtra illā opinionē arguit̄ p̄ Augustinū tertio de trinitate. capto. 9. dicētē oppositū. Cui⁹ rō est ibidē. q̄ generatū p̄ putrefactionē ppagat alia iterū ppagātia. ꝛ tūc sunt vniuoca gñans ꝛ gñatū a se. ḡ ppagata ꝛ gñata p̄ putrefactionē sūt vniuoca ꝛ eiusdē spēi. aīa p̄ in apib⁹. ꝛ in murib⁹. ꝛ hō. ꝛ euidēter p̄ de plātis. q̄ plāte equoce gñantur. nō de semine. postea p̄ducūt semē vniuoce ex quo generant̄ alie plāte eiusdē spēi. ¶ P̄ ipse ꝯmentator videt̄ sibi ꝯsibi ꝯdicere. nā 2o de celo ꝛ mūdo. ꝯmēto. 14. ꝯcedit q̄ in accidētib⁹ nō est semp̄ gñatio ab vniuoco. ꝛ ponit exēplū de calore. nā calor gñat̄ equoce ex motu ꝛ cōcursu radioꝝ. gñat̄ ēt vniuoce a calore i substātiis. ¶ Dicit etiā 2o celi ꝛ mūdi. ꝯmēto. 11. q̄ exit⁹ ignis a lapide nō est de ca⁹ trāslatiōis. sed de capto alterationis. B est. nō gñat̄ p̄ trāslationē. sed p̄ alterationē. gñat̄ ēt ignis p̄ motū localē. vt ipse dicit 2o metha. ꝯmēto. 36. ꝛ p̄ p̄ metheo. de gñatiōe ꝛ ꝯpressionū ignitaꝝ. sed oīa p̄dicta gñata equoce sūt eiusdē spēi cū gñatis vniuoce. ḡ ꝛc. p̄batio assūpta. q̄ hēt eiusdē spēi nōnes ꝛ circa eadē oīa. ab eisdē etiā ꝯsuant̄ ꝛ ab eisdē corrūpunt̄. eisdē q̄ mot⁹ hēt sine q̄tū ad sursū. sine q̄tū ad deorsum. sine q̄tū ad motū p̄gressiuū. ꝛ eadē hēt organa mot⁹ p̄gressiui. ex vnitate aūt mot⁹ ꝯcludit p̄bus p̄ de celo ꝛ mūdo vnitatē nature. ꝛ idē ꝯmēta. ꝯmēto q̄rto dicit. q̄ mot⁹ vn⁹ nō p̄uenit nisi ex vnitate nature. ¶ Cōfirmat̄. q̄ vt dr̄ p̄ de aīa. mēbra leonis nō differūt a mēbris cerui. nisi q̄ aīa differt ab aīa. ꝛ aliq̄ sic ꝛ sic generata hēt mēbra eiusdē spēi. p̄ de murib⁹. ꝛ apib⁹. ꝛ hō. ḡ hēt aīas eiusdē spēi. ꝛ p̄ ꝯns cādē nāꝝ. ꝛ gñatis q̄cūq̄ p̄nt ꝯcludere vnitatē specificā sine sūptā ex actib⁹ sine opatiōib⁹ cōcludūt p̄positū de vnitate specifica sic ꝛ sic gñatoꝝ. ¶ P̄ sibi ꝯdicit magister suus Aristo. hic in septimo. ꝛ paꝝ iferi⁹. vbi vult. q̄ sic aliq̄ fiūt ab arte ꝛ a casu. q̄ sic p̄ticipiū est in mā sine arte. q̄ eēt p̄ticipiū mot⁹ factiōis si idē fieret ab arte. ita vult q̄ q̄dā nālia fiāt a nā ꝛ a casu. q̄dā nāꝝ. ibidē vult ꝯmēta. q̄ illa p̄nt gñari sine semine. ꝛ p̄ ꝯns scōs ipsius equoce. in quoꝝ mā p̄ōt induci vnitate celesti aliq̄ ex⁹ sibi vnitati ppagat̄. ¶ Ad ei⁹ rōnē dicēdū. q̄ assumit maiorē falsam. s. eiusdē nature. nō p̄ōt eē nisi vn⁹ modus cōicandi. Ad p̄bationes eius dicetur statim.

Est ergo tertia opinio quā teneo. q̄ ppagata ꝛ putrefacta sūt eiusdē spēi. p̄pter rōnes ꝯtra ꝯmētatorē adductas. nec teneo cū Auicēna. q̄ oīa aīalia p̄nt vtroq̄ mō gñari. nihil. n. vniuoce gñabile est gñabile equoce. nisi sit ita ipsi perfectū. q̄ tā cā vniuoca q̄ equoca sufficiāt ad ti⁹ generationē. ꝛ iō ipsi perfecta entia vt sūt plāte ꝛ q̄dā alia p̄nt vtroq̄ mō gñari. s. vniuoce ꝛ equoce. p̄fecta tūt nō.

Ad primū i oppositū. cū dr̄. q̄ alteri⁹ mātē altera forma. dicēdū q̄ vt p̄ 5o hui⁹. ca⁹ de cā. mā ē ex q̄ fit aliq̄d. cū ist. ꝛ addit̄ cū ist. ad dr̄ias oppositi. ex q̄ trāsmutato ꝛ corrupto fit res. si tn̄ lexistit rei scē. Si ḡ intelligas q̄ forma eiusdē rōnis ē materie eiusdē rōnis loquēdo p̄pe de mā q̄ est lexīs rei. ꝯcedo. sꝫ si accipis mā p̄ opposito ex quo corrupto gñat̄ oppositū. tūc nego. ignis. n. eiusdē spēi generat̄ siue ex aere corrupto siue ex aq̄ corrupta seu ex quocūq̄ alio corrupto. in ppagatis aūt ꝛ putrefactis est mā eiusdē rōnis p̄mo mō. sed nō scōo modo.

¶ Ad aliud. nego maiorē q̄ sicut patet ex textu p̄bi. eadē possunt fieri vtroq̄ modo. s. a natura ꝛ a casu.

¶ Et generationes autē naturales de sūt quaꝝ generatio ex natura ē. hoc autē ex quo fit quā dicim⁹ materiā. hoc aūt a quo coꝝ q̄ natura aliquid sunt. hoc autē aliquid. hō. vel plāte. vt aliquid aliud talis q̄ maxime substātias dicimus esse. Textu cōmenti vigesimisecundi. Itē textu cōmenti vigesimiseptimi. Palaꝫ igitur ex dictis. q̄ q̄ quidē vt spēs. aut vt sba dicit̄ non fit. synodus autē secundum hanc dicta fit. ꝛc.

Queritur Utꝝ tn̄ ꝯpositū ex mā ꝛ forma gñat̄ p̄ se p̄. videt̄ p̄ q̄ nō. nā illud nō inest alicui p̄ q̄ tn̄ lest sibi scōm vnā p̄tē. ex q̄ ꝯsto ꝛ sexto hui⁹. sed gñatio lest scōs vnā p̄tē. ꝛ rōe forme. nihil. n. ꝯpositū reali⁹ h̄ esse post nō esse nisi forma. ḡ ꝯpositū non gñat̄ p̄ se p̄. ¶ P̄ q̄ nō tn̄ ꝯpositū arguit̄ sic. forma p̄ se gñat̄. ḡ non tn̄ ꝯpositū. ꝯsta p̄. p̄batio aūtis. tū p̄ q̄ mutatio nō denoiat̄ nisi a p̄ se termino. aliq̄n denoiaret̄ a re cuiuslibet gñis cū pos sit eē ad rē cuiuslibꝫ gñis p̄ accidēs. ꝛ gñatio nālis denoiat̄ a forma. nā forma ē nā. ex 2o p̄bi. ꝛ ibidē dr̄ q̄ gñatio est nālis. q̄ ē via i nāꝫ. sed nō i nāꝫ q̄ ē mā. q̄ mā p̄ existit. nec i ꝯpositū. q̄ ꝯpositū nō ē nā. h̄ hēt nāꝫ vt ibidē dr̄. ḡ nālis q̄ ē i nāꝫ q̄ est forma. ḡ forma ē p̄ se terminus eius. Tū scōo. q̄ q̄ de nouo h̄ eē post nō eē. illud p̄ se gñat̄. sꝫ forma sola ē hō. q̄ tota mā p̄supponit̄. ꝛ i ꝯpositū nihil ē nisi mā ꝛ forma. ḡ forma p̄ se gñat̄. ¶ P̄ mā p̄ se gñat̄ non ḡ tn̄ ꝯpositū. ꝯsta ē euidēs. p̄batio aūtis. tū p̄ q̄ 5o hui⁹. ca⁹ p̄ p̄bi vocat mām gñabilē ꝛ corruptibilē i ista ꝯtrarietate. Tū secūdo q̄ 3o p̄bi. post datā diffōnē mot⁹ exēplificat de gñatiōe ꝛ corruptione dicēs q̄ gñatio est act⁹ gñabilis in q̄tū gñabile. ꝛ corruptio act⁹ corruptibilis in q̄tū corruptibile. illud aūt cui⁹ ē act⁹ ē ipsa mā. ḡ mā ē gñabilis ꝛ corruptibilis. ¶ In oppositū est p̄bus in littera.

In ista q̄ōne p̄mittā aliq̄s distinctiones. 2a ondā aliq̄s ꝯnes. ¶ Quātū ad p̄mū sit ista p̄ma distinctio. q̄ cū gñatio sit q̄dā mutatio p̄ōt ꝯparari ad duo. s. ad subꝫ in quo ē ꝛ q̄ trāsmutat̄. ꝛ ad terminū ad quē est ꝛ p̄ducit̄. ¶ 2a distinctio sit ista. q̄ terminare aliq̄d p̄ōt esse duplex. sic ꝛ agere. s. vel i rōne quo. vel i rōe q̄. Exēplū de agere. hō intelligit vt q̄. sed intellectus hoīs vt quo exēplū de terminare. sic⁹ determinat dependentiā p̄tis vt q̄. sed filiatio vt quo. Sic i p̄posito. termin⁹ gñatiōis p̄ōt intelligi vel de termino formali. q̄ vel de termino q̄. dr̄ aūt termin⁹ q̄ ipsi ꝯpositū. sꝫ dr̄ termin⁹ quo illud quo ꝯpositū ē formalis. siue subalis. siue accidētalis. iste termin⁹ ē forma. s. termin⁹ formalis quo. ¶ 3a distinctio sit ista. q̄ ꝯ̄ q̄ dr̄ accipit̄ ab Ari. duplex. vno mō accipit̄ p̄ vt distinguit̄ ꝯ̄ p̄tē. vt sic illud dicat̄ alicui iesse p̄ q̄ sibi nō lest scōs p̄tē sꝫ ꝯ totū. B mō loquitur Ari. 5o p̄bi. capto p̄. vbi distinguit motu ꝛ i p̄ se p̄. ꝛ fm p̄tē. ꝛ p̄ accidēs. p̄ ibi. Itē ꝯ̄ p̄bi. eodē mō accipit̄ p̄. vbi dicit q̄ si aliq̄d mouet̄ p̄ i aliquo tpe. mouet̄ i q̄libꝫ p̄te tpis illi⁹ q̄ si nō mouet̄ p̄ i illo tpe. ¶ Alio mō accipit̄ p̄ vt dicit cālitatē p̄ncipiū. Exēplū. triāgulus h̄ tres p̄. q̄ h̄ i se cāꝫ p̄ncipiū ꝛ ad q̄tā passionis talis. B mō loquit̄ Ari. de p̄ i p̄mo post. capto de vsu. vbi distinguit vsu. q̄ ē p̄ se p̄ ꝛ de oī ꝛ fm q̄ ipsi p̄ dicat̄ q̄ ꝯtrarium ꝛ sic. a. 2o p̄ dicat̄ q̄ ꝯtrarium ꝛ sic. b. ¶ Differūt aūt hec duo p̄ triplex. p̄ma dr̄ia ē q̄ iesse aliq̄d alicui solū p̄ p̄tē repugnat. ꝛ non repugnat. b. Exēplū. hec tres angulos lest triāgulo. ꝛ nihil le hoī p̄ p̄tē. q̄ p̄ suā formā siue dr̄iam specificā. ꝛ tn̄ p̄mo

Ad primum

Alia

Ad auctoritates

Ad auctoritatem

Rndeo

Quantum

Ad argumenta

Ad primum dico q̄ ponere illas ꝓles solū as est necessarias. vitā de. Sc̄dm̄ dicit̄ q̄ è magis necessarius. nā alt̄ pars legata sine ghatiōe vtpote nō posset dici ille cui? ens est cū eē nō ꝓsit sine for̄ ꝓpria. C Ad secūm cū dr̄ de maiore difficile apparēte i organis inquirūt alia fuit. tē. dicēdum q̄ nō è file dr̄ tribuā ibi q̄ apparet necessitas vitā de. Sc̄dm̄ dicit̄ q̄ est necessitas ponē diuersas formas tales. C Ad 3m cū dr̄ q̄ diuersa spē nō inuadunt. hoc nō manifestū falsū è nā man̄ arida ꝓmanet corpi viuo. alia. 2 ram̄ ficus ramo viuo i arbore cū nō monstrā 2 mas ꝓpe distinguunt. 2 cū dr̄ q̄ alia est vnā mas. dico q̄ nō è de ꝓmis nisi solū fm̄ incēs reflexas. q̄ cum nō è necessario vn̄ mot̄. q̄dā. mouēri manus pede gressore. sed è medium inter de primis 2 virginā. Et cū dr̄ q̄ forma cēt rō ꝓmissi. dico q̄ forma cōis q̄ alia ab illis. C Ad 4m̄ cū dr̄ q̄ ex duob⁹ nūero tē. nego ꝓtas q̄ duo aliq̄ fiāt magis vna vnitate idēitate toto minꝰ nata fiāt vnū ad inuicē. vnū q̄ sic exponūt. albū 2 nigrū magis fiāt idē q̄ mā 2 forma. q̄ fiant duo alterꝰ. nūero. 2 tā

Liber

simplicia. vel ex abstractis a corpe alia nō ꝓdeūt q̄ ea in illam nō pōt ab agente nāli nova forma introduci sine alterā de predicte. C Dicēs q̄ forma dualis fit similitudo. C Contra. q̄ ea nō vnit̄ ꝓ partē. q̄ nō dr̄ forma alia nec vnit̄ vt⁹. C Dicēs q̄ dr̄ ꝓpē forme nō ꝓdūcā nō videnē cē ab eadē forma magis. q̄ ab aliā 2 alia falsa. nō videnē cē ab eadē forma magis. q̄ ab aliā 2 alia falsa. partiali. C Ꝑ vna formā magis nō videt posse denominare partiali. C Ꝑ vna formā magis nō videt posse denominare partiali. C Ꝑ vna formā magis nō videt posse denominare

Jrca librum ꝛc. Quarit hic Aue. Utrū motus alteratiuus sit ei⁹ speciei. Et arguit q̄ nō. Quia motus alteratiuus est in tempore. Sed generatio substantialis est in instanti. Ergo nō motus alteratiuus. ℂ Dicit q̄ sicut in illa, tabet ille p̄ de gratiosō, ita dicendū est hic, q̄ motus alteratiuus est in tempore. Et ad argumentū dicit q̄ ibi est instans terminans motū. Et ideo nō sequit motus alteratiuus est in instanti. ℂ Contra. Si motus alteratiuus est in tempore. Ergo in alteratione manet idē subiectū numero. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Dicendū q̄ subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Contra. Si subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Dicendū q̄ subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus.

Respondeo ad q̄nē sic. Duplex est alteratio. Quedā p̄ma. Quedā nō p̄ma. Prima est illa q̄ est in tempore. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Contra. Si subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Dicendū q̄ subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus.

Ad argumentū in oppositū dicendū est. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Contra. Si subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Dicendū q̄ subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus.

Baptr. n. hoc ex hoc aut ex p̄cipiū erit. Aut ex resolutō in p̄cipiū ꝛc. Tertia.

Queritur Utrum in generatione et corruptione simplici fiat resolutio vsq; ad mās p̄mā. ℂ Videt q̄ sic. Quia ex corrupti fit forma generati. Et ita forma corrupti fit forma generati. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Contra. Si subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Dicendū q̄ subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus.

Rñdeo Si oia gratiōse et corruptiue simplex operetur fieri resolutionem vsq; ad p̄mā mās. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Contra. Si subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Dicendū q̄ subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus.

Rñdeo Si alteratiue et corruptiue simplex operetur fieri resolutionem vsq; ad p̄mā mās. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Contra. Si subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Dicendū q̄ subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus.

Queritur Utrum in generatione et corruptione simplici fiat resolutio vsq; ad mās p̄mā. ℂ Videt q̄ sic. Quia ex corrupti fit forma generati. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Contra. Si subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Dicendū q̄ subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus.

Rñdeo Si alteratiue et corruptiue simplex operetur fieri resolutionem vsq; ad mās p̄mā. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Contra. Si subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus. ℂ Dicendū q̄ subiectū alterationis manet idē specie. Et ita sequit q̄ idē numero sit albus et nō albus.

Ad primū in oppositū dicendū q̄ subiectū nullo modo potest fieri nisi quā̄ arguit obiectio ita non possūt materiā nisi quā̄ pōt arguere motus, in celo autem secundum ipsum non ē motus ad formam, sed ēt ad vbi. Q̄ ergo nō est materia nisi que ē potentia ad p̄dicta. Ad scd̄m dicendū q̄ subiectū nō est materia q̄ est altera pars compositi, talis enī materia ē id̄ q̄d ē subiectū susceptibile motꝰ. nō tamen ē id̄ pura forma. sī pura formā, vt puta angelꝰ sit p se mobilis. sī sit cognitus hic de tali materia. Ad tertiū dicendū q̄ pbo. nec. Auicē. vel sīc negādo. Ad vltimū dicendū q̄ pbo. nec. Auicē. vel sīc negādo. Ad alteri sibi. vel sīc exponēdi mō p̄dicto. scz q̄nīm.

¶ Quoniam vero q̄dā sine generatiōe & corruptiōe sūt & non sunt: vt puncta liquidē sūt: & realiter spēs & forme: nō eni album fit: sed lignū albū. aut ex aliquo: & oē aliū q̄d fit: fit. & ē.

Queritur Utrū accidēs fit cōpositū essentiale subiecto.

¶ Videt q̄ sic. nā oē mobile & corruptibile ē compositū ex mā & forma. sī accidēs sūt corruptibilia. q̄ ut. maior p̄z. ex 7ª bꝰ. vbi dr̄ q̄ mā est q̄ mā est. q̄ non est. & nō esse. ¶ Pōt accidēs ē forma simplex. q̄ ē pfectiō q̄dā. vel ē forma simplex. q̄ ē pfectiō q̄dā. vel ē forma simplex. q̄ ē pfectiō q̄dā. vel

Ad primum in oppositū dicendū q̄ ille motus tarde fit ad terminū ad quē sicut ille motus est intensus ad quē sm̄ alia ratio est quare motus intensionis fit tardius. ☞ Ad rōnē q̄ oppositū negat dicit. Ad primū dicendū q̄ motus intensionis non est oppositus motui remissionis. ☞ Ad rōnē q̄ oppositū negat dicit. Ad primū dicendū q̄ motus intensionis non est oppositus motui remissionis. ☞ Ad rōnē q̄ oppositū negat dicit. Ad primū dicendū q̄ motus intensionis non est oppositus motui remissionis.

Quātū ad ☞ oppositū dicendū q̄ ☞ ☞ ☞

[illegible]

Oi itaq; tali prior e actus rone et tuba. Textu comenti tre decimi.

Querit utrum vere sit quod actus sit prior potentia [illegible]

[illegible]

Quantum ad 2m sic ista [illegible]

[illegible]

Respondeo [illegible]

[illegible]

Circa librum [illegible]

[illegible]

Quare sicut e i passionibus et i qualitatibus et i quantitatibus et in motu numeris existentibus et uno aliquo i omnibus numeris quia [illegible] et ipsum unum aliquod

[illegible]

Rndeo [illegible]

Quare ratione puer mutando indiuidui
propter sensum. tc.

Verit Utr̄ p̄positio seu diuisibile
sit p̄ⁿ idiuidui ḡ nō q̄ti fic ḡ erit circulus in
¶ Videt q̄ nō q̄ti fic ḡ erit circulus in
rōne. nisi fit alia. q̄ nec idē est nom̄ rōnis. nec
nomen currit per oppositū currere. ideō diuisi. nō
q̄tus. ille currit modo liquā pōt mutando oppositū oppo
nō ille currit. oppositū erit iste le forsitan diuisi.

Respōdeō tē dicendū q̄ nihil ḡbinet aliqd scēm
rōnē ex p̄te. t poterit videri. sic tū tale. videretur. multitu
do igit pōt videri vel ēntū ad illud q̄ multitudo est. vel
quā ad ipsū cōtinēre quā ad quē. nō cōtinet. q̄ illud q̄nō
est pōt scīgrōnē. q̄ vnū nō vnitū. q̄ illud q̄nō
cōtinet. scīgitur illud q̄ multitudo est. q̄ aggregatū vnitatū.
nē. q̄ ipsi vnitati multitudo oppōit. q̄ aggregatū vnitatū.
¶ Admittūtū q̄ vt dicebat. p̄ⁿ. duplex p̄positio
mō rōnis seu oratiōnis. q̄ quidē est cōtentū cōtinēs
nem. q̄ pertinet. vel q̄ ē ipsa oratio. et sic diuisio qua
dic. Socio. t. q̄. B. ens. t. diuisum dic quia. ens. q̄ B. ens. q̄
est illud ens. q̄ ē. q̄ de ente ens. q̄ ens. q̄ ens. q̄ B. ens. q̄
ens. t. ens. q̄ ipa diuisio. t. ens. q̄ vnū. q̄ potat cōtinēre. t. ens.
ipa multitudo. q̄ ex vnitatib⁹ aggregat. t. ens. q̄ vnitas. ut
multa sint. nō tū potēre multa. nisi p̄positū. illi vnitas attri
buat. q̄ sit vnū. ¶ Ad argumēta in oppositū. p̄ gd dicēdū
sit ex p̄dictis. ¶ Dicēdū tū. q̄ vnū. t. multa. diuisibile. t.
indiuisibile. vt sic nō opponātur relative. nisi fm. q̄ nōr rōes
melius. t. melius. t. vnū. melius. t. multa. t. diuisibile. t. in
diuisibile. sic vltimo opponūtur relative.

¶ Si aūt generatiōis ipsi materie ex qua
sūrant. et ipse. t. ex specieī habeāt esse primatio-
nē aliq̄ speī. t. formē palā. q̄ Hrietas primatio
t. quedā vnitas oīa. primatio vero nō oīa forsā
vnitas. tē. Textu comenti decimisexti.

Veritur Utr̄ fit posibile eandē mate-
riā p̄mātē. t. diuīsibilē. vt. q̄
nō. nisi a p̄mātē. diuīsibilē nō. t. trālit. vt. et in
p̄dicamēto. ¶ Cōfirmat. q̄ sic. trālmutatiō
nōe fit trālit. a termio a. q̄ ad terminū ad
quē. sī p̄matio nō pōt. et termiō. a. q̄ recedē
bit. nā termiō. a quo p̄cedit.

Quantum

Ad primum

Ad argumenta

Ad primum

Quoniā vero

Ueritur

Rñdeo

Rñdeo

Quantū

Ad argumenta

Ircā librum

Rñdeo

[illegible]

Quantum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Circa librum [illegible]

Rndeo [illegible]

Quantum [illegible]

Mouet autem vt amatum: moto vero alia mouet. &c. Textu comenti trigesimi septimi.

Queritur [illegible]

Rndeo [illegible]

Respondeo dicendum quod sicut supra dictum est, ad hoc quod aliquid moveatur, necesse est quod motum comparetur ad aliquid immobile. Et ideo necesse est quod ad hoc quod aliquid moveatur secundum intellectum, quod intellectus sit aliquid immobile. Et hoc est quod dicit Philosophus, quod intellectus primi movet sicut immobile. Et ideo necesse est quod intellectus primi sit immobilis. Et hoc est quod dicit Philosophus, quod intellectus primi movet sicut immobile. Et ideo necesse est quod intellectus primi sit immobilis.

Ad primum dicendum quod sicut supra dictum est, ad hoc quod aliquid moveatur, necesse est quod motum comparetur ad aliquid immobile. Et ideo necesse est quod ad hoc quod aliquid moveatur secundum intellectum, quod intellectus sit aliquid immobile. Et hoc est quod dicit Philosophus, quod intellectus primi movet sicut immobile. Et ideo necesse est quod intellectus primi sit immobilis.

Registrum

